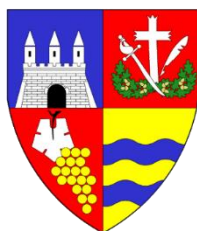

Strategia de dezvoltare a Județului Arad pentru perioada 2021 - 2027

- Variantă consultativă -

CONSILIUL JUDEȚEAN ARAD

www.poca.ro

Cuprins

1. Contextul teritorial	11
1.1 Așezarea geografică	11
1.2 Cadrul legislativ și instituțional existent.....	12
1.3 Organizarea administrativ-teritorială și rețeaua de localități	32
1.4 Utilizarea terenurilor, dezvoltarea teritorială și relațiile urban-rural	37
1.5 Resursele naturale	46
1.5.1 Tipul și calitatea resurselor naturale.....	46
1.5.2 Hazarduri și riscuri naturale.....	55
Analiza SWOT – Context teritorial Arad	56
2. Infrastructura importantă la nivelul județului Arad	58
2.1 Infrastructura și serviciile de transport	58
2.2 Infrastructura tehnico-edilitară	75
Analiza SWOT - Infrastructura importantă la nivelul județului Arad	90
3. Mediul și energia regenerabilă	93
3.1 Factorii de mediu	93
3.2 Energia regenerabilă	103
3.3 Sistemul de Management Integrat al Deșeurilor	106
Analiza SWOT - Mediul și energia regenerabilă	116
4. Capitalul uman.....	118
4.1 Profilul demografic	118
4.2 Evoluția populației județului	121
4.3 Fondul locativ	126
4.4 Forța de muncă, ocupare și șomaj	127
4.4.1 Resurse de muncă și populația civilă ocupată	127
4.4.2 Șomajul	132
4.4.3 Formare profesională.....	134
Analiza SWOT - Capitalul uman	135
5. Economia și sectorul de activități comerciale	137
5.1 Analiza situației economice la nivel de județ.....	137
5.2 Situația sectoarelor economice din județ.....	146
5.2.1 Agricultură, silvicultură, zootehnie, pescuit.....	146
5.2.2 Industrie și construcții	158
5.2.3 Comerț și servicii.....	161
5.2.4 Turism	165
5.4 Activitatea de cercetare-dezvoltare și inovare.....	169
5.5 Analiza investițiilor	178
5.6 Domeniile de specializare economică.....	180
Analiza SWOT - Economia și sectorul de activități comerciale	183

6. Social (infrastructură socială, nivel de trai).....	184
6.1 Infrastructura socială.....	184
6.2 Beneficiari ai serviciilor sociale.....	189
6.3 Nivel de trai.....	193
Analiza SWOT - Social (infrastructură socială, nivel de trai)	198
7. Educația.....	200
7.1 Infrastructura de învățământ.....	200
7.2 Resursele umane din învățământ	203
Analiza SWOT - Educația	212
8. Sănătatea.....	214
8.1 Infrastructura de sănătate.....	214
8.2 Gradul de sănătate al populației.....	217
Analiza SWOT - Sănătatea	233
9. Cultură. Sport, agrement și tineret.....	235
9.1 Cultura și patrimoniul cultural - istoric	235
9.2 Infrastructura de agrement, sport și pentru tineret.....	244
Analiza SWOT - Cultură. Sport, agrement și tineret	248
10. Capacitatea administrativă	250
10.1 Structura Consiliului Județean Arad	250
10.2 Structurile asociative ale administrației publice locale	253
10.2.1 Asociații de dezvoltare inter-comunitară.....	253
10.2.2 Grupuri de acțiune locală	255
10.2.3 Societate civilă (ONG, fundații, composesorate etc.)	257
10.3 Cooperarea regională, națională și transfrontalieră.....	257
10.4 Digitalizare și transparență administrativă	259
Analiza SWOT - Capacitatea administrativă.....	260
11. Proiecte derulate în perioada 2014-2020.....	261
11.1 Proiecte cu impact județean și regional derulate în perioada 2014-2020.....	261
11.2 Proiecte ale unităților administrativ-teritoriale din județul Arad în perioada 2014-2020.	262
12. Concluziile analizei situației existente.....	263
13. Conceptul de dezvoltare strategică.....	269
13.1 Viziunea strategică de dezvoltare a județului Arad	270
13.2 Obiectivele strategice de dezvoltare și axele prioritare.....	273
14. Plan de acțiune și listă de intervenții.....	286
14.1 Lista intervențiilor propuse	286
14.2 Cadrul de implementare a strategiei	290

Lista tabelelor

Tabel 1: Tipologie UAT-uri – județ Arad	33
Tabel 2: Clasificarea localităților urbane după numărul populației	33
Tabel 3: Clasificarea comunelor după numărul populației.....	34
Tabel 4: Habitate piscicole naturale – județ Arad	42
Tabel 5: Suprafața spațiilor verzi raportată la numărul de locuitori.....	45
Tabel 6: Starea drumurilor naționale/ europene din județul Arad	63
Tabel 7: Centuri ocolitoare, județ Arad.....	64
Tabel 8: Legături cu rețeaua TEN-T rutier de bază (core)	66
Tabel 9: Legături cu rețeaua TEN-T rutier extinsă (comprehensive).....	66
Tabel 10: Incidente înregistrate la nivelul infrastructurii de alimentare cu energie electrică, județul Arad, 2019	84
Tabel 11: Emisii de particulare primare și precursori secundari de particule, jud. Arad, 2019.....	97
Tabel 12: Măsurări de zgomot în județul Arad, 2019	101
Tabel 13: Măsurări de zgomot în municipiul Arad, 2019.....	102
Tabel 14: Numărul operatori economici din județul Arad, pe categorii de consumatori, 2018...	103
Tabel 15: Evoluția consumului de energie al operatorilor economici din județul Arad	103
Tabel 16: Gradul de conectare la serviciile de salubritate, județul Arad, 2014-2018.....	108
Tabel 17: Structura populației rezidente pe grupe de vârstă la nivelul județului Arad, la 1 ianuarie 2020.....	118
Tabel 18: Distribuția populației județului Arad după etnie, 2011	120
Tabel 19: Distribuția populației județului Arad după limba maternă, 2011	120
Tabel 20: Distribuția populației județului Arad după religie, 2011	120
Tabel 21: Evoluția populației rezidente în județul Arad în ultimii 5 și 9 ani	121
Tabel 22: Evoluția populației după domiciliu în județul Arad în ultimii 5 și 10 ani	122
Tabel 23: Soldul schimbărilor de domiciliu (inclusiv migrația externă) în ultimii 10 ani	123
Tabel 24: Evoluția numărului întreprinderilor active pe sectoare ale economiei din județul Arad	142
Tabel 25: Suprafețe cultivate cu principalele culturi, județul Arad, 2020	149
Tabel 26: Produse alimentare certificate, județul Arad.....	155
Tabel 27: Scorul pe factori de inovare pentru Regiunea Vest, comparativ cu regiunile București-Ilfov	169
Tabel 28: Investiții brute pe activități economice (milioane lei).....	178
Tabel 29: Domeniile de activitate dezvoltate din județul Arad, 2019	180
Tabel 30: Indicele de specializare la nivelul județului Arad, 2019.....	180
Tabel 31: Topul firmelor după numărul mediu de angajați, județul Arad, 2019	181
Tabel 32: Topul firmelor după cifra de afaceri la nivelul județului Arad, 2019.....	182
Tabel 33: Serviciile sociale licențiate din județul Arad pe tipuri de servicii	185
Tabel 34: Serviciile sociale licențiate subordonate DGASPC ARAD	185
Tabel 35: Capacitatea serviciilor sociale subordonate DGASPC Arad pe tipuri de beneficiari.....	186
Tabel 36: Situația beneficiarilor pe categorii de beneficii de asistență socială și a sumelor plătite către aceștia, 2020.....	189
Tabel 37: Cheltuieli anuale cu protecția socială a șomerilor, 2020.....	190
Tabel 38: Cuantumul principalelor beneficii sociale acordate persoanelor cu handicap, finanțate din bugetul M.M.P.S.	191

Tabel 39: Principalele beneficii sociale acordate persoanelor cu handicap în anul 2020, comparativ cu anul 2019 – număr de beneficiari și sume plătite	192
Tabel 40: Întreprinderi sociale din județul Arad, aprilie 2021.....	193
Tabel 41: Procentul populației în zonele urbane marginalizate din județul Arad.....	195
Tabel 42: Procentul populației în zone marginalizate și în zone dezavantajate în județul Arad..	196
Tabel 43: Rata marginalizării la nivel de comună în județul Arad	196
Tabel 44: Localități rurale cu zone marginalizate, județ Arad.....	197
Tabel 45: Evoluția dotărilor școlare prezente la nivelul județului Arad în perioada 2014-2019 ..	202
Tabel 46: Număr candidați admiși în anul școlar 2019-2020 și 2020-2021	207
Tabel 47: Spitale publice și spitale private județul Arad	214
Tabel 48: Rețeaua unităților sanitare pe forme de proprietate și medii (urban/rural), 2019	214
Tabel 49: Personal medico-sanitar în județul Arad, în 2019.....	215
Tabel 50: Născuți vii pe sexe, medii de rezidență, județul Arad	219
Tabel 51: Boli transmisibile/ infecțioase 2020 județ Arad	227
Tabel 52: Proiecte contractate de Județul Arad în perioada 2014 – 2020.....	261
Tabel 53: Matricea de prioritizare a proiectelor	288
Tabel 54: Exemplu de scorare a unui proiect.....	289
Tabel 55: Indicatori de rezultat pentru atingerea obiectivelor strategice în perioada 2021 – 2027	293
Tabel 56: Structuri responsabile de implementarea obiectivelor strategice în perioada 2021 – 2027.....	294

Lista figurilor

Figura 1: Localizarea județului Arad pe teritoriul României și în cadrul Regiunii Vest.....	11
Figura 2: Zone Urbane Funcționale - județ Arad	35
Figura 4: Mod de folosință a terenului agricol și a terenului neagricol, județul Arad, 2014	37
Figura 5: Terenurile agricole din județul Arad.....	38
Figura 6: Situația suprafeței arabile cultivate cu principalele culturi (ha) în anul agricol 2020-2021	39
Figura 7: Amenajări de îmbunătățiri funciare propuse la nivelul județului Arad.....	39
Figura 8: Distribuția pădurilor din județul Arad, după forme de relief	40
Figura 9: Evoluție suprafață forestieră, județul Arad, 2014-2019	40
Figura 10: Volum de lemn recoltat pe specii, județul Arad - 2019.....	41
Figura 11: Evoluția suprafeței spațiilor verzi în zonele urbane, la nivel județean, regional și național, 2014-2019.....	43
Figura 12: Evoluția suprafeței spațiilor verzi în zona urbană, județ Arad, 2014-2019	44
Figura 13: Raport ocupare teritorială rural – urban (România, Regiunea Vest, județul Arad) - 2020.....	45
Figura 14: Harta reliefului județului Arad	46
Figura 15: Evoluția cantității de ape minerale produsă în județul Arad	50
Figura 16: Evoluția cantității de hidrocarburi extrase în județul Arad.....	51
Figura 17: Evoluția cantității de resurse minerale extrase în județul Arad.....	51
Figura 18: Localizarea ariilor naturale protejate din județul Arad	54
Figura 19: Ramificația drumurilor din județul Arad.....	58
Figura 20: Coridoare TEN-T Arad.....	59

Figura 21: Harta proiectelor de infrastructură din Master Plan General de Transport pentru județul Arad	60
Figura 22: Evoluția lungimilor drumurilor publice (km) național, regional și județean, 2014-2020	61
Figura 23: Tipuri de acoperământ, județ Arad, 2020.....	61
Figura 24: Starea drumurilor, județul Arad.....	62
Figura 25: Recensământul circulației rutiere, 2015	63
Figura 26: Tipul de acoperământ al drumurilor județene din județul Arad, 2019	65
Figura 27: Evoluția drumurilor județene modernizate (km) în județul Arad, în perioada 2014-2019	65
Figura 28: Lungimea străzilor orășenești și a celor modernizate din județul Arad (km), pe orașe, 2019.....	66
Figura 29: Tipul de acoperământ al drumurilor comunale din județul Arad, 2020	68
Figura 30: Evoluție tipuri de vehicule în inventar, 2014-2020.....	69
Figura 31: Harta operatorilor de transport public de pasageri, județ Arad, 2021	70
Figura 31: Distribuția pe luni a nr. de beneficiari transport public, județul Arad, 2020	71
Figura 34: Rețeaua CFR din județul Arad	72
Figura 35: Evoluția lungimii totale a rețelei simple de distribuție a apei potabile din județul Arad (km), 2014-2020	76
Figura 36: Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile la nivel de UAT, județ Arad, 2020.....	76
Figura 37: UAT-uri membre ADI Apă Canalizare	77
Figura 38: Evoluția capacității totale a instalațiilor de producere a apei potabile, județul Arad (m ³ /zi), 2014-2020.....	77
Figura 39: Evoluția cantității totale de apă potabilă distribuită consumatorilor în județul Arad (m ³ /zi), 2014-2020.....	78
Figura 40: Evoluția lungimii totale a rețelei simple de canalizare din județul Arad (km), 2014-2019.....	78
Figura 41: Lungimea totală a conductelor de canalizare pe UAT, județ Arad, 2019.....	79
Figura 42: Evoluția lungimii conductelor de distribuție a gazelor (km), județ Arad, 2014-2019... 80	80
Figura 43: Lungimea totală a conductelor de gaze (km), județ Arad, 2019	81
Figura 44: Evoluția cantității de gaze naturale distribuită (m ³), județ Arad, 2014 - 20219	81
Figura 45: Volumul de gaze naturale distribuit consumului casnic care revine în medie unui locuitor (m ³ / locuitor), pe UAT	82
Figura 46: Evoluția cantității de gaze naturale distribuită (m ³), județ Arad, 2014 - 20219	82
Figura 47: Distribuția energie termice, județ Arad, 2019	83
Figura 48: Secții ISU Arad.....	86
Figura 49: Evoluția volumului de activități de poștă, județ Arad, 2014-2019	87
Figura 50: Evoluția volumului (mii) de activități de telefonie fixă, 2014-2019.....	87
Figura 51: Harta de acoperire 2G, 3G, 4G din județul Arad.....	88
Figura 52: Proporția gospodăriilor cu acces la internet de acasă, pe regiuni de dezvoltare, în anul 2020.....	88
Figura 53: Cantitatea de îngrășăminte chimice și naturale folosite în agricultură (tone), județul Arad	99
Figura 54: Suprafața terenurilor pe care s-au aplicat pesticide (hectare), județul Arad	100

Figura 55: Suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de irigații, pe categorii de folosință a terenurilor (ha), județul Arad	100
Figura 56: Producători de energie fotovoltaică, 2020	104
Figura 57: Potențial energetic solar în România.....	105
Figura 58: Potențialul energetic al județului Arad	106
Figura 59: Ponderea cantităților de deșeuri municipale generate (tone/an), anul 2019	109
Figura 60: Evoluția indicilor de a generare a deșeurilor municipale (kg/loc*an)	109
Figura 61: Evoluția indicilor de generare a deșeurilor menajere (kg/ loc*zi)	110
Figura 62: Evoluția cantității de deșeuri menajere colectate separat, pe medii de rezidență (tone/an).....	110
Figura 63: Compoziția deșeurilor municipale colectate de către colectori autorizați, județul Arad, 2019.....	111
Figura 64: Zone de transport/ transfer ale deșeurilor din județul Arad	112
Figura 65: Cantități de DEEE colectate/tratate 2014 - 2017	113
Figura 66: Evoluția cantităților de DCD colectate, jud. Arad, 2014-2019.....	114
Figura 67: Evoluția vehiculelor scoase din uz și dezmembrate în județul Arad în perioada 2014-2017.....	115
Figura 68: Piramida vârstelor în județul Arad, la 1 ianuarie 2020.....	119
Figura 69: Evoluția populației rezidente din județul Arad în ultimii 9 ani.....	121
Figura 70: Evoluția structurii populației rezidente pe grupe de vârstă, în ultimii 9 ani	122
Figura 71: Evoluția sporului natural în județul Arad în ultimii 10 ani.....	124
Figura 72: Mișcarea naturală a populației în județul Arad, 2019	125
Figura 73: Populația pe medii de rezidență și grupe de vârstă, 2020	125
Figura 74: Densitatea populației în județul Arad, 2020	126
Figura 75: Evoluția numărului de locuințe din județul Arad, în ultimii 10 ani	126
Figura 76: Evoluția resurselor de muncă în ultimii 10 ani (mii persoane).....	127
Figura 77: Evoluția numărului mediu de salariați la nivelul județean și regional.....	129
Figura 78: Distribuția populației ocupate civile pe activități ale economiei naționale, 2019	129
Figura 79: Câștigul salarial nominal mediu net lunar pe activități ale economiei naționale, 2019	130
Figura 80: Evoluția câștigului salarial nominal mediu net lunar la nivel județean, regional și național	131
Figura 81: Evoluția numărului de șomeri în județul Arad în ultimii 10 ani.....	132
Figura 82: Situația șomerilor din punctul de vedere al studiilor în ultimii 10 ani	133
Figura 83: Evoluția ratei șomajului (%) în ultimii 10 ani	133
Figura 84: PIB la nivel național, regional și județean.....	137
Figura 85: PIB la nivelul Regiunii Vest.....	138
Figura 86: Evoluția PIB/locuitor (lei/ locuitor) la nivelul județelor din Regiunea Vest.....	140
Figura 87: Evoluția numărului de întreprinderi active, de la nivel național, regional și județean	140
Figura 88: Densitatea IMM/ UAT din județul Arad, 2019.....	141
Figura 89: Evoluția numărului de întreprinderi active la nivelul județelor din Regiunea Vest	142
Figura 90: Structura întreprinderilor active după numărul de angajați, de la nivel național, regional și județean 2019	143
Figura 91: Evoluția cifrei de afaceri generată de principalele sectoare economice de la nivel național, regional și județean (mil. Lei)	144
Figura 92: Cifra de afaceri/ UAT din județul Arad, 2019	145

Figura 93: Suprafețe cultivate cu principalele culturi de la nivel național și regional.....	146
Figura 94: Suprafețe cultivate cu principalele culturi de la nivelul județelor din Regiunea Vest	147
Figura 95: Situația terenurilor cu suprafață agricolă neutilizată la nivelul județului în perioada 2016-2020 (ha)	148
Figura 96: Ponderea suprafeței arabile din suprafața fondului funciar (ha)	148
Figura 97: Evoluția producției principalelor culturi agricole de la nivel național, regional și județean (tone)	150
Figura 98: Producția principalelor culturi agricole de la nivelul județului Arad (tone).....	151
Figura 99: Producția totală de struguri la nivel național, regional și județean (tone).....	153
Figura 100: Producția totală de struguri la nivel național, regional și județean (tone).....	154
Figura 101: Efectivele de animale de la nivel național, regional și județean.....	156
Figura 102: Structura cifrei de afaceri din domeniul de activitate "Agricultură, silvicultură și pescuit", pe ramuri, 2019	158
Figura 103: Evoluția întreprinderilor active din domeniile industriei și construcțiilor la nivel național, regional și județean	159
Figura 104: Structura cifrei de afaceri din industrie și construcții, pe ramuri, 2019, județul Arad	161
Figura 105: Valoarea exportului și importului pe județele din Regiunea Vest, 2020	162
Figura 106: Ponderea importurilor și a exporturilor la nivelul județului Arad, 2020	162
Figura 107: Evoluția balanței comerciale în județul Arad	164
Figura 108: Structura cifrei de afaceri din domeniul comerțului și serviciilor, pe ramuri, 2020 .	164
Figura 109: Capacitatea de cazare turistică în funcțiune de la nivel național, regional și județean	166
Figura 110: Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică de la nivel național, regional și județean	167
Figura 111: Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică din județul Arad	167
Figura 112: Înoptări în structuri de primire turistică ale turiștilor în structurile de primire turistică de la nivel național, regional și județean	168
Figura 113: Acoperirea geografică a obiectivelor turistice naturale și culturale și a structurilor de primire turistică la nivelul județului Arad.....	168
Figura 114: Domenii de specializare inteligentă ale Regiunii Vest pentru perioada 2021-2027.	169
Figura 115: Evoluția cheltuielilor totale din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe județe din Regiunea Vest, 2014 – 2019 (mii lei)	170
Figura 116: Evoluția cheltuielilor totale din activitatea de cercetare-dezvoltare la nivel național, regional și județean (mii lei), în perioada 2014-2019	171
Figura 117: Evoluția numărului salariaților din activitatea de cercetare – dezvoltare după ocupație la nivelul județului Arad, 2014-2019.....	171
Figura 118: Evoluția numărului salariaților din activitatea de cercetare – dezvoltare la nivel național, regional și județean	172
Figură 119: Cheltuieli curente și cheltuieli de capital din activitatea de cercetare-dezvoltare în județul Arad, 2014 – 2019	172
Figura 120: Distribuția pe regiuni a întreprinderilor inovatoare, 2018	174
Figura 121: Evoluția numărului de cereri de brevet de invenție depuse la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci din România pe județe ale Regiunii Vest, 2014-2020.....	177
Figura 122: Evoluția numărului de cereri de înregistrare marcă ale solicitanților români în Regiunea Vest, 2014 – 2020	177

Figura 123: Evoluția numărului de cereri de înregistrare a desenelor/modelelor în Regiunea Vest, 2014 – 2020.....	178
Figură 124: Valoarea investițiilor contractate cu fonduri europene (public și privat) în județul Arad	179
Figura 125: Distribuția numărului de salariați pe sectoare economice în județul Arad, 2019	181
Figura 126: Harta serviciilor sociale necesare la nivelul județului Arad	188
Figura 127: Veniturile și cheltuielile totale medii lunare pe o persoană în Regiunea Vest, 2019	193
Figura 128: Harta zonelor rurale marginalizate la nivelul județului Arad	197
Figura 129: Evoluția numărului de unități școlare din județul Arad în perioada 2014-2019	200
Figura 130: Tipuri de unități școlare din județul Arad.....	201
Figura 131: Evoluția opțiunilor pentru filierele de învățământ (din învățământul liceal), pe ultimii 3 ani școlari.....	201
Figura 132: Evoluția personalului didactic din județ (număr de persoane) în perioada 2014-2019	203
Figura 133: Situația cadrelor didactice pe medii (urban / rural), 2019	204
Figura 134: Evoluția populației școlare din județ (număr de persoane) în perioada 2014-2019	204
Figura 135: Evoluția opțiunilor pentru tipul de învățământ	205
Figura 136: Profilul ales în rândul liceelor, 2020 - 2021, județul Arad	206
Figura 137: Trendul opțiunilor pentru profilurile de învățământ (învățământul liceal), pe ultimii 3 ani școlari	206
Figura 138: Evoluția absolvenților din județ (număr de persoane).....	207
Figura 139: Rata abandonului școlar, 2014-2020, județul Arad	209
Figura 140: Ponderea abandonului școlar, 2015 - 2020, județul Arad	210
Figura 141: Evoluția numărului de medici (sector public și privat), în ultimii 11 ani	216
Figura 142: Evoluția numărului de locuitori la un medic	216
Figura 143: Situația numărului de medici/ 1.000 locuitori în cadrul județului Arad	217
Figura 144: Evoluția speranței de viață pe total județ, pe sexe și medii de rezidență.....	218
Figura 145: Rata de natalitate, județul Arad.....	218
Figura 146: Rata natalității pe medii de rezidență, județul Arad	219
Figura 147: Dinamica natalității pe regiuni în România în anii 2010-2019.....	220
Figura 148: Ponderea născuților vii după grupa de vârstă a mamei în județul Arad în anii 2010-2019.....	220
Figura 149: Mortalitatea pe gen în județul Arad în anii 2010-2019	221
Figura 150: Mortalitatea pe medii în județul Arad în anii 2010-2019	221
Figura 151: Rata mortalității în județul Arad și în România în anii 2010-2019	222
Figura 152: Mortalitatea pe total, gen și grupe de vârstă în România în anul 2019.....	222
Figura 153: Rata mortalității pe regiuni în anii 2010-2019	223
Figura 154: Evoluția ratei mortalității infantile (0-1 an) în județul Arad, în perioada 2010-2019	223
Figura 155: Evoluția ratei mortalității infantile (0-1 an) în România, în perioada 2010-2019....	223
Figura 156: Evoluția ratei mortalității infantile (0-1 an) în România, în perioada 2010-2019....	224
Figura 157: Mortalitatea generală pe principalele clase de boli în județul Arad, în anii 2010-2019	224
Figura 158: Mortalitatea prin boli ale aparatului circulator în județul Arad, în perioada 2010-2019	225
Figura 159: Mortalitatea prin tumori în județul Arad, în perioada 2010-2019	225
Figura 160: Mortalitatea prin tumori în județul Arad, în perioada 2010-2019	225

Figura 161: Mortalitatea prin tumori în județul Arad, în perioada 2010-2019	226
Figura 162: Evoluția numărului de biblioteci publice, județ Arad, 2014 – 2019	237
Figura 163: Hartă edificii religioase, județ Arad	239
Figura 164: Evoluția numărului de vizitatori în muzee și spectatori la reprezentații artistice, județ Arad, 2014 – 2019	240
Figura 165: Unitățile de cultură din județul Arad	241
Figura 166: Hartă monumente, județ Arad	242
Figura 167: Evoluția numărului de secții sportive, antrenori și sportivi din județul Arad în perioada 2014 – 2019	247
Figura 168: Repartizarea GAL la nivelul județului Arad, 2020	257
Figura 169: Număr proiecte implementate în perioada 2014-2020 pe UAT, județ Arad	263
Figură 170: Schema demersului operațional de elaborare a conceptului de dezvoltare	269
Figură 171: Structura conceptului de dezvoltare	273
Figură 172: Structura grafică conceptuală a strategiei de dezvoltare	286
Figură 173: Planul de acțiuni în vederea implementării strategiei	292

Lista abrevierilor

A1	Autostrada 1
ADI	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară
ADIAC	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Apă Canalizare Județul Arad
ADR	Agencia pentru Dezvoltare Regională
AJF	Asociația Județeană de Fotbal
AJOFM	Agencia Județeană de Ocupare a Forțelor de Muncă
AJPIS	Agencia Națională pentru Plăți și Inspectie Socială
ANPA	Agencia Națională pentru Pescuit și Acvacultură
ANRE	Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei
APM	Agencia pentru Protecția Mediului
AROPE	Rata riscului de sărăcie sau excluziune socială
ART	Articol
C&D	Cercetare și Dezvoltare
CAEN	Clasificarea Activităților Economice Naționale
CDI	Cercetare, Dezvoltare și Inovare
CEF	Connecting Europe Facility
CET	Centrală Electrică de Termoficare
CFM	Cadrul Financiar Multianual
CFR	Căile Ferate Române
CIF	Cost, Asigurare și Transport
CIM	Contractul Individual de Muncă
CJ	Consiliul Județean
CJRAE	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională
CNSCBT	Centrul Național de Supraveghere și Control al Bolilor Transmisibile
COGEN	Asociația Profesională a Producătorilor de Energie Electrică și Termică în Cogenerare din România
CV	Certificat Verde
DAJ	Direcția pentru Agricultură Județeană
DGASPC	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului
DJ	Drum județean
DN	Drum național

DSP	Direcția de Sănătate Publică
DSVSA	Direcția Sanitar Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor
E	Drum european
EERIS	Registrul Român al Infrastructurilor de Cercetare
ENTSO-	
E	Rețeaua Europeană a Operatorilor de Transport și Sistem pentru Energie Electrică
FC UTA	Fotbal Club Uzina Textilă Arad
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FOB	Liber la Bord
GAL	Grup de Acțiune Locală
HCM	Hotărâre Consiliul de Miniștrii
HG	Hotărâre de Guvern
HIV	Human Immunodeficiency Virus
IAAM	Infecțiile Asociate Asistenței Medicale
ICHV	Institutului de Cercetări Horti-Viticole
IEC	Campanii de informare, educare și comunicare
IGSU	Inspectoratul General pentru Situații de Urgență
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
IPJ	Inspectoratul de Poliție Județean
ISJ	Inspectoratul Școlar Județean
ISU	Inspectoratul pentru Situații de Urgență
IT	Tehnologia Informației
ITA	Incubatorul Tehnologic și de Afaceri
LEA	Linie Electrică Aeriană
LES	Linie Electrică Subterană
MMPS	Ministerul Muncii și Protecției Sociale
NABS	Nomenclatura pentru Analiza și compararea programelor Științifice și a Bugetului
ODD	Obiectiv de Dezvoltare Durabilă
ONG	Organizație neguvernamentală
ONRC	Organizația Națională a Registrului Comerțului
ONU	Organizația Națiunilor Unite

1. Contextul teritorial

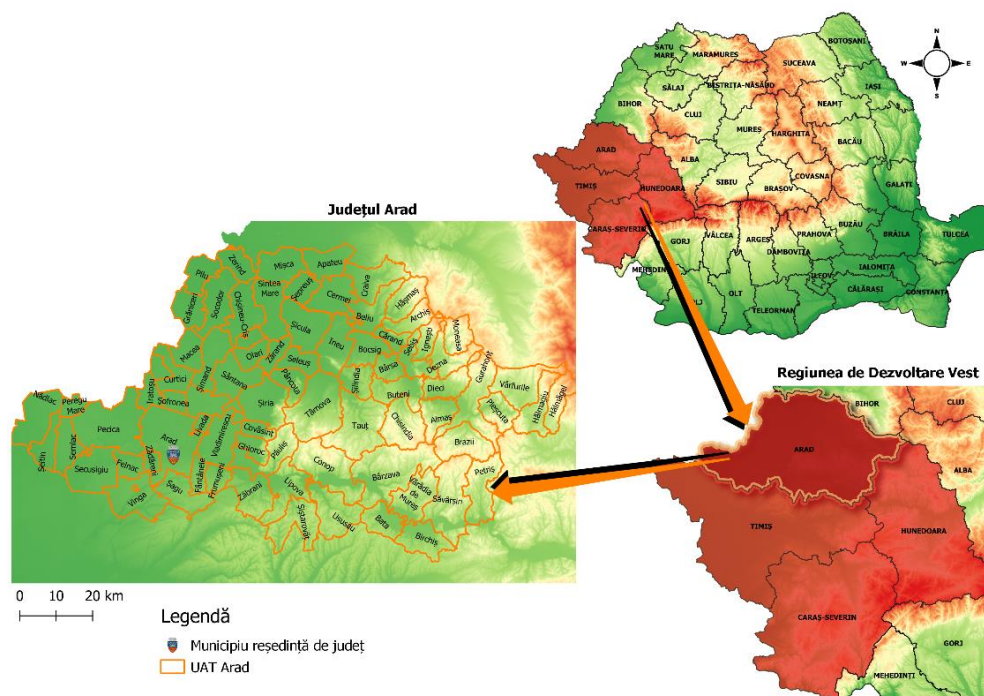
1.1 Așezarea geografică

Din punct de vedere geografic, județul Arad este amplasat în partea de vest a României și se întinde din Munții Apuseni (partea de est a județului) până în câmpia formată de râurile Mureș și Crișul Alb. Punctele extreme ale județului sunt cuprinse între coordonatele 20°45' (Nădlac) și 22°39' (Târnăvița) longitudine estică, respectiv 45°58' (Labașinț) și 46°38' (Berechiu) latitudine nordică.

Suprafața județului Arad se întinde de o parte și de alta a râurilor Mureș și Crișul Alb și se învecinează cu județul Bihor la Nord și Nord-Est, cu județul Hunedoara la Sud-Est, județul Alba la Est, județul Timiș la Sud și cu Ungaria în partea de Vest.

Județul Arad face parte din **Regiunea de dezvoltare Vest** a României, alături de alte trei județe: Timiș, Caraș-Severin și Hunedoara. Această regiune este a șasea ca mărime, dintre cele opt regiuni existente la nivel național, cu o suprafață de aproximativ 32.033 km², iar din punct de vedere al populației, ocupă ultimul loc, cu 1.774.867 locuitori. În cadrul regiunii, județul Arad ocupă locul al treilea, cu 7.754 km², iar la nivel național, județul ocupă 3,25% din teritoriul României, fiind situat pe locul cinci.¹

Figura 1: Localizarea județului Arad pe teritoriul României și în cadrul Regiunii Vest

Sursa: Prelucrarea consultantului

Județul Arad reprezintă principala poartă de intrare în România dinspre Europa de Vest, constituind cel mai important nod rutier și feroviar din vestul țării. Rolul de nod rutier și feroviar este marcat de coridoarele TEN-T Rin-Dunăre și Orient-East-Med care asigură legătura dintre municipiul Arad și celelalte centre urbane de interes european cum ar fi Budapesta, Bratislava, Viena, München, Berlin sau Hamburg.

¹ INS (POP106A; AGR101A; AGR101B)

De asemenea, județul Arad este situat la intersecția a două drumuri de importanță europeană, E671 și E68, fiind parte a Coridorului IV de transport paneuropean, care leagă Europa de Vest de Europa de Sud-Est și Centrală.

Intersecția de drumuri europene constituie un avantaj din punctul de vedere al distanțelor relativ scurte până la patru dintre capitale europene, București, Viena, Budapesta și Belgrad, fapt ce a condus la dezvoltarea turismului de tranzit și de afaceri, mai ales în reședința de județ, municipiul Arad.

1.2 Cadrul legislativ și instituțional existent

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a fost adoptată de Adunarea Generală ONU în septembrie 2015, esența acesteia fiind reprezentată de cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD).² Scopul celor 17 ODD este de a asigura o viață sustenabilă, pașnică, prosperă și echitabilă pentru toată lumea, în prezent și în viitor.

Obiectivele acoperă provocările globale care sunt cruciale pentru supraviețuirea umanității. Ele stabilesc limite de mediu și praguri critice pentru utilizarea resurselor naturale. Obiectivele admit faptul că eradicarea sărăciei trebuie să meargă mână în mână cu strategiile care clădesc dezvoltarea economică. Ele abordează o gamă de nevoi sociale incluzând educația, sănătatea, protecția socială și oportunitățile de locuri de muncă, tratând în același timp schimbările climatice și protecția mediului. ODD-urile abordează barierele sistemice cheie pentru dezvoltarea sustenabilă, cum ar fi inegalitatea, modele de consum nesustenabile, capacitatea instituțională slabă și degradarea mediului.

Pactul Ecologic European (European Green Deal) propune o nouă strategie de creștere, care are drept scop transformarea UE într-o societate echitabilă și prosperă, cu o economie modernă, competitivă și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, în care să nu mai existe emisii nete de gaze cu efect de seră, până în anul 2050 și în care creșterea economică să fie decuplată de utilizarea resurselor.

Mecanismul pentru o Tranziție Justă este un instrument-cheie creat pentru a se asigura că tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic are loc în mod echitabil și că nimeni nu este lăsat în urmă.

Orizont Europa³ reprezintă viitorul program cadru pentru cercetare și inovare (C&I) al UE pentru perioada 2021-2027. Orizont Europa reprezintă continuarea programului Orizont 2020 și își propune să consolideze atât sectorul științei, cât și sectorul tehnologiei, pentru a permite abordarea principalelor provocări globale din domenii vitale precum sănătatea, îmbătrânirea populației, securitatea, poluarea și schimbările climatice.

Structura propusă a programului Orizont Europa presupune trei piloni:

- Excelență științifică;
- Provocări globale și competitivitate;
- O Europă inovatoare.

² https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals/eu-approach-sustainable-development_ro

³ <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/horizon-europe/>

Strategia de dezvoltare a județului Arad urmărește, pe tot parcursul său, concentrarea tematică în jurul obiectivelor majore stabilite la nivel european în cadrul **Noii Politici de Coeziune pentru perioada 2021-2027**: inovare, digitalizare, transformare economică, reducerea emisiilor de carbon și combaterea schimbărilor climatice, creșterea gradului de conectare prin dezvoltarea rețelelor de transport și de internet, incluziune socială prin creșterea accesului la educație, ocupare și la servicii de sănătate de calitate și, nu în ultimul rând, apropierea de nevoile concrete ale comunităților.

Astfel, **Comisia Europeană** a publicat, la sfârșitul anului 2018, pachetul legislativ privind **politica de coeziune post - 2020**, în completarea propunerilor generale vizând Cadrul Financiar Multianual (CFM) 2021-2027.

Pachetul legislativ privind politica de coeziune cuprinde cinci propuneri legislative, după cum urmează:

- Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European plus, Fondul de Coeziune și Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime, și de instituire a unor norme financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil și migrație, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului pentru managementul frontierelor și vize; propunerea a fost adaptată, pentru a include și prevederi specifice introducerii Fondului pentru o Tranziție Justă, parte a Pactului Ecologic European (European Green Deal);
- Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind Fondul Social European Plus (FSE+);
- Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind Fondul european de dezvoltare regională și Fondul de coeziune;
- Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind dispoziții specifice pentru obiectivul de cooperare teritorială europeană (INTERREG) sprijinit de Fondul european de dezvoltare regională și de instrumentele de finanțare externă;
- Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind un mecanism de soluționare a obstacolelor juridice și administrative în context transfrontalier.

Cinci priorități investiționale mijlocite optim de UE

Investițiile pentru dezvoltarea regională se vor axa, mai ales, pe obiectivele de politică (OP) 1 și 2. Acestor priorități li se vor aloca 65% - 85% din resursele FEDR și ale Fondului de coeziune, în funcție de prosperitatea relativă a statelor membre:

- **OP 1: O Europă mai inteligentă**, prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii;
- **OP 2: O Europă mai verde**, fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice;
- **OP 3: O Europă mai conectată**, cu rețele strategice de transport și digitale;
- **OP 4: O Europă mai socială**, pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate;
- **OP 5: O Europă mai apropiată de cetățenii săi**, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE.

Cadrul legislativ și instituțional național

Acordul de parteneriat 2021-2027 dintre Comisia Europeană și România⁴ a fost conturat în jurul obiectivelor de politică trasate de către Comisia Europeană și urmărește:

1. În ceea ce privește OP1 – O Europa mai inteligentă și mai competitivă:
 - a. Consolidarea realizărilor în domeniul tehnologiilor generice esențiale prin măsuri și investiții pro-active în direcțiile de cercetare cu potențial aplicativ ridicat, care vizează produse cu înaltă valoare adăugată, asimilabile de către industria autohtonă aflată încă în proces de restructurare și/sau formare în sectoarele de interes național și european;
 - b. Investiții semnificative sunt vizate și în domeniul medical în care este nevoie de investiții pentru consolidarea infrastructurilor și dezvoltarea de capacități și competențe pentru îmbunătățirea serviciilor de sănătate pe toate palierele, accesul la tratamente personalizate, vaccinuri, precum și participarea la rețelele internaționale și la programe comune de cercetare și educație;
 - c. Digitalizarea contribuie la îmbunătățirea inovării și a competitivității, atât ale mediului de afaceri, cât și ale autorităților publice;
2. În ceea ce privește OP2 – O Europă mai ecologică:
 - a. Adaptarea la schimbările climatice prin creșterea eficienței energetice și dezvoltarea sistemelor inteligente de energie, a soluțiilor de stocare și a adecvanței sistemului energetic, prevenirea și gestionarea riscurilor, infrastructura de apă și apă uzată, economia circulară, conservarea biodiversității, calitatea aerului, decontaminarea siturilor poluate, regenerare urbană, mobilitate urbană, termoficare, pescuit și acvacultură;
3. În ceea ce privește OP3 – O Europă mai conectată:
 - a. Creșterea conectivității transportului, dezvoltarea rețelelor TEN-T durabile, inteligente, sigure și intermodale, dezvoltarea rețelelor transeuropene de transport rutier și feroviar, creșterea gradului de mobilitate persoanelor și bunurilor cu impact economic semnificativ, continuarea investițiilor în infrastructura de bază, acompaniate de măsuri de protecția mediului în vederea reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră generate de acest mod de transport;
4. În ceea ce privește OP4 – O Europă mai socială și mai incluzivă:
 - a. În ceea ce privește domeniul educație, sunt necesare mecanisme orizontale pentru asigurarea caracterului inclusiv al educației, combaterea discriminării și segregării școlare la toate nivelurile;
 - b. În ceea ce privește piața muncii, în contextul decarbonizării și al digitalizării este necesară asigurarea competențelor relevante pentru piața muncii și actualizarea competențelor specifice ale angajaților ca urmare a evoluțiilor tehnologice rapide, inclusiv a competențelor digitale și verzi, precum și formare continuă a angajaților în conformitate cu nevoile angajatorilor. Este nevoie de optimizarea sistemelor de educație și formare conform cerințelor pieței muncii, dar și eficiența funcționării pieței

⁴ <https://mfe.gov.ro/minister/periode-de-programare/perioda-2021-2027>

muncii. Sunt necesare măsuri specifice și opțiuni viabile de integrare pentru tinerii NEET;

- c. Antreprenoriatul și economia socială reprezintă mecanisme cheie pentru crearea și dezvoltarea afacerilor, având potențial de combatere a migrației, prin crearea de oportunități de afaceri. Pentru politici de ocupare apropiate de nevoile reale este necesară îmbunătățirea dialogului social și creșterea capacității partenerilor sociali;
- d. Cu privire la principalele provocări ale sistemului de sănătate, este necesară prevenirea bolilor infecțioase, pe lângă măsurile care vizează modernizarea întregului sistem de sănătate;
- e. Excluziunea socială va fi abordată prin măsuri care contribuie la creșterea rolului culturii și turismului în dezvoltarea economică, incluziunea socială, de creștere a accesului la servicii de calitate și programe de educație formală și non-formală, în cadrul taberelor de elevi și preșcolari / a centrelor multidisciplinare de tineret și a centrelor de agrement;

5. În ceea ce privește OP5 – O Europă mai aproape de cetățeni:

- a. Sunt vizate măsuri de dezvoltare a patrimoniului natural și ecoturismului, investițiile în turism și cultura sunt prezente în sprijinul comunităților vulnerabile din teritoriile acoperite de Strategiile de Dezvoltare Locală și vizează susținerea infrastructurii culturale și de turism urbane; sunt necesare investiții în regenerare urbană

Programele operaționale aferente implementării politicii de coeziune la nivel național (propușe):

- Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD);
- Programul Operațional Transport (POT);
- Programul Operațional Creștere Inteligentă și Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF);
- Programul Operațional Sănătate (multifond) (POS);
- Programul Operațional Educație și Ocupare (POEO);
- Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS);
- Programele Operaționale Regionale – implementate la nivel de regiune (8 POR);
- Programul Operațional Asistență Tehnică (multifond) (POAT);
- Programul Operațional pentru Tranziție Justă (POTJ);
- Planul Național Strategic (PNS) aferent implementării Politicii Agricole Comune (PAC).

Fonduri externe rambursabile și nerambursabile în cadrul Mecanismului de Redresare și Reziliență⁵ – Mecanismul de Redresare și Reziliență este elementul central al Instrumentului de redresare al Uniunii Europene NextGenerationEU, planul menit să permită UE să iasă mai puternică din pandemia provocată de COVID-19. Mecanismul va avea un rol decisiv în a asigura redresarea Europei de pe urma impactului economic și social al pandemiei, o mai mare reziliență a economiilor și a societăților din UE și avansarea pe calea tranziției verzi și digitale.

României îi sunt destinate 30,4 miliarde euro prin instrumentul de finanțare „Mecanismul de redresare și reziliență”, structurați sub formă de granturi - 13,7 miliarde euro și sub formă de împrumuturi - 16,6 miliarde euro. Pentru instrumentul de finanțare „Mecanismul de redresare și reziliență” este necesară elaborarea Planului Național de Relansare și Reziliență prin care urmează

⁵ https://ec.europa.eu/romania/news/20210210_mecanism_redresare_rezilienta_ro

a fi stabilite domeniile prioritare de investiții ale României pentru ieșirea din criză, relansarea economică și creșterea capacității de reziliență a României (în elaborare).

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030⁶ adoptată de Guvernul României prin HG nr. 877/2018 stabilește cadrul național pentru susținerea Agendei 2030 și implementarea setului de 17 ODD. Strategia adresează ameliorarea sărăciei, combaterea inegalităților, injustiției sociale și protejarea planetei.

Strategia pentru transport durabil pe perioada 2007-2013 și 2020, 2030⁷ se referă la modernizarea și dezvoltarea rețelei de transport de interes european și național, creșterea condițiilor de siguranță și a calității serviciilor; liberalizarea pieței interne de transport; stimularea dezvoltării economiei și a competitivității; întărirea coeziunii sociale și teritoriale la nivel regional și național; compatibilitatea cu mediul înconjurător.

Master Planul General de Transport al României⁸, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 666/2016.

Strategia de dezvoltare a infrastructurii feroviare 2021-2025⁹ aprobată prin HG nr. 985/2020, vizează inclusiv conformarea cu prevederile Directivei 2012/34/UE privind instituirea spațiului feroviar unic european, transpusă în legislația națională prin Legea nr. 202/2016. Ca urmare, în conformitate cu prevederile art. 8 alin. (1) al directivei, strategia vizează fundamentarea necesităților de finanțare a infrastructurii feroviare române pentru următorii 5 ani. Obiectivele generale, obiectivele specifice și acțiunile strategice sunt definite în concordanță cu o viziune strategică pe orizont de timp mediu și lung, care include drept repere anii 2025, 2030 și 2050.

Strategii în domeniul turismului:

Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național al României 2007-2026¹⁰ are ca principal obiectiv transformarea României într-o destinație turistică de calitate pe baza patrimoniului său natural și cultural.

HOTĂRÂREA GUVERNULUI nr. 571 din 8 august 2019 privind aprobarea Strategiei pentru dezvoltarea turismului balnear.

HOTĂRÂREA GUVERNULUI nr. 358 din 30 mai 2019 privind aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare a ecoturismului – context, viziune și obiective – 2019-2029.

HOTĂRÂREA GUVERNULUI nr. 558 din 4 august 2017 privind aprobarea Programului pentru dezvoltarea investițiilor în turism – Masterplanul investițiilor în turism – și a criteriilor de eligibilitate a proiectelor de investiții în turism.

Strategia energetică a României 2019-2030¹¹, cu perspectiva anului 2050, propune ținte concrete, stabilește direcții clare și definește reperele prin care România își va menține poziția de producător de energie în regiune și de actor activ și important în gestionarea situațiilor de stres la nivel regional.

⁶ <http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/dd-ro/>

⁷ <http://www.mt.gov.ro/web14/strategia-in-transporturi/transporturi-strategie/strategii-sectoriale-politici-programe>

⁸ <http://www.mt.gov.ro/web14/strategia-in-transporturi/master-plan-general-transport>

⁹ <http://www.cfr.ro/index.php/ct-menu-item-3/ct-menu-item-55/strategia-de-dezvoltare-a-infrastructurii-feroviare>

¹⁰ http://turism.gov.ro/web/wp-content/uploads/2017/05/masterplan_partea1.pdf

¹¹ <http://energie.gov.ro/transparenta-decisionala/strategia-energetica-a-romaniei-2019-2030-cu-perspectiva-anului-2050/>

Cadrul legislativ și instituțional regional

Strategia Regională pentru Dezvoltare 2021-2027 – Regiunea Vest reprezintă principalul instrument care orientează dezvoltarea pe termen mediu și lung a Regiunii Vest și baza strategică pentru fundamentarea programelor cu finanțare din fonduri europene sau externe, naționale sau locale¹².

În perioada 2021-2027 Regiunea Vest va avea pentru prima dată propriul Program Operațional Regional, elaborat la nivel regional de către ADR Vest în calitate de Autoritate de Management. Astfel, Planul pentru Dezvoltare Regională al Regiunii Vest împreună cu Strategia Regională de Specializare Inteligentă RIS 3 Vest devin principalele instrumente care vor fundamenta accesul la fondurile europene alocate prin Politica de Coeziune la nivel regional.

Au fost identificate 7 domenii majore de intervenție - PILONI în care trebuie să se concentreze investițiile, strâns interconectate, atingerea viziunii regionale depinzând de progresul fiecăruia:

- Economie prosperă, competitivă, bazată pe inovare;
- Tranziție verde și schimbări climatice;
- Accesibilitate;
- Educație, Sănătate și Sisteme sociale performante;
- Sustenabilitate prin turism și cultură;
- Dezvoltare urbană durabilă;
- Tradiție și diversificare în mediul rural.

Strategia Regională de Specializare Inteligentă RIS 3 – Regiunea Vest 2021-2027.¹³ În cadrul acestei strategii au fost identificate șase sectoare de specializare inteligentă considerate, la nivel regional, esențiale pentru o dezvoltare orientată către un viitor mai bun care să respecte politicile UE stabilite pe termen lung. Astfel, la nivelul Regiunii Vest, pentru perioada 2021-2027, au fost identificate următoarele domenii de specializare inteligentă:

- Agricultură și industria alimentară;
- Sănătate și calitatea vieții;
- Industrii culturale și creative;
- Industria manufacturieră și prelucrătoare;
- Eficiență energetică și construcții sustenabile;
- TIC, industria 4.0 și automotive.

Cadrul legislativ și instituțional județean

În conformitate cu prevederile art. 122 din Constituția României și ale art. 107 și art. 170 alin. (1) din Codul Administrativ, Consiliul Județean Arad este autoritatea administrației publice, constituită la nivelul unității administrativ – teritoriale – județul Arad, pentru coordonarea activității consiliilor comunale, orașenești și municipale, în vederea realizării serviciilor publice de interes județean.

La inițiativa Consiliului Județean Arad a fost elaborată și implementată „Strategia de Dezvoltare a Județului Arad pentru perioada 2014 – 2020”, demersul de programare strategică continuând cu „**Strategia de dezvoltare a Județului Arad pentru perioada 2021-2027**”, cu scopul de a deveni principalul instrument de planificare strategică și de orientare a investițiilor pentru instituție,

¹² https://adrvest.ro/wp-content/uploads/2021/12/POR-Vest-2021-2027_Draft3_08.12.2021.pdf

¹³ *Strategia Regională de Specializare Inteligentă 2021-2027, Regiunea Vest*

pentru administrațiile publice locale, dar și pentru alte categorii interesate, precum cei din mediul privat, universitar sau non-guvernamental.

Planul de amenajare a teritoriului județean Arad (PATJ Arad)¹⁴ este o documentație cu caracter director, ce are ca scop transpunerea spațială a programului de dezvoltare economică și socială, culturală și instituțională a județului, elaborat de către autoritățile județene, pentru teritoriul pe care îl gestionează. Obiectivul strategic general al PATJ Arad pentru orizontul anilor 2030 este:

“Dezvoltarea durabilă a județului Arad ca un teritoriu cu specializare funcțională și inteligentă, inovativ și sustenabil, bazat pe creștere economică susținută pentru o dezvoltare teritorială echilibrată care să asigure o conectivitate eficientă, durabilă prin utilizarea superioară a resurselor locale, precum și prin promovarea mai susținută a resurselor regenerabile”.

În prezent PATJ Arad se află în proces de actualizare.

Strategia de Dezvoltare a Serviciilor Sociale din județul Arad pentru perioada 2021 – 2030 reprezintă instrumentul de organizare și evaluare a dezvoltării sectorului asistenței sociale în județul Arad, fiind elaborată în acord cu principiile și obiectivele cuprinse în documentele comunitare, naționale și regionale¹⁵. Obiectivul general al acestei strategii îl reprezintă diversificarea și dezvoltarea serviciilor de asistență socială în funcție de nevoile locale identificate, asigurându-se aplicarea politicilor sociale din domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor vârstnice, persoanelor cu dizabilități, precum și altor persoane, grupuri sau comunități. Se urmărește asigurarea de servicii sociale de calitate care să aibă o abordare integrată a nevoilor, în relație cu situația economică, starea de sănătate, nivelul de educație și mediul social de viață al beneficiarilor.

1.3 Procesul consultativ și de implicare a factorilor interesați

Pe lângă cadrul partenerial în contextul căruia au fost utilizate instrumentele specifice (consultări, dezbateri, interviuri, solicitări de date, focus grupuri, ș.a.), pentru realizarea analizei stării actuale a județului Arad au fost avute în vedere rezultatele obținute din urma procesului de consultare online a comunității locale.

Prezentul sondaj de opinie reprezintă demersul științific de analiză și interpretarea datelor obținute dintr-o anchetă pe bază de chestionar, realizată la nivelul județului Arad. Cercetarea s-a desfășurat în perioada *21 martie – 1 octombrie 2021*, având următoarele etape: inițierea cercetării, elaborarea chestionarului, culegerea datelor, introducerea datelor, prelucrarea computerizată a datelor din chestionare, analiza statistică și interpretarea rezultatelor cercetării, redactarea documentului final.

Studiul pentru identificarea opiniilor cetățenilor s-a desfășurat prin intermediul unui formular configurat pe platforma *SurveyMonkey* și a fost distribuit în mediul online. Populația de referință este compusă din cetățenii județului Arad. Participanților li s-a făcut instructajul privind modul corespunzător de completare a chestionarelor în descrierea formularului, unde li s-a prezentat și scopul cercetării. Aceștia au fost informați cu privire la confidențialitate și caracterul voluntar de participare la studiu. Toate răspunsurile primite au fost considerate valide, acestea regăsindu-se în datele de cercetare pentru studiul prezent.

¹⁴

https://www.cjarad.ro/uploads/files/Serv_amen.ter.urbanism/PATJ_actualizare_2020_2021/Sinteza/PATJ_Arad_Sinteza.pdf

¹⁵ <https://www.dgaspc-arad.ro/wp-content/uploads/2022/01/STRATEGIA-DE-DEZVOLTARE-A-SERVICIILOR-SOCIALE-DIN-JUDETUL-ARAD-2021-2030.pdf>

Chestionarul folosit pentru obținerea datelor a cuprins un set de 30 de întrebări, dintre care 25 închise (cu variante de răspuns precodificate) și 5 deschise, care au permis exprimarea liberei opinii privind nivelul de dezvoltare și evaluarea percepției asupra nivelului calității propriului mediu de viață.

Astfel, în urma consultării opiniei publice cu privire la principalele nevoi și probleme ale comunității locale, s-au obținut următoarele serii de date de la publicul țintă (locuitorii județului Arad), structurate pe următoarele domenii:

1.3.1 Date socio-demografice ale participanților

Domiciliul și locul de muncă al respondenților

43,06% din respondenți locuiesc în Arad, 4,17% în comuna Livada, 3,47% în comuna Sântana, câte 2,78% în localitățile Dorobanți, Ineu, Lipova, Pâncota, Vladimirescu, 2,78% în comunele Fântânele și Târnova, iar câte 1,39% pentru comunele Beliu, Cermei, Iratoșu, Peregu Mare, Petriș, Semlac, Șiria, Socodor și Șofronea. Într-un procent de 21,53% se regăsesc participanți la consultare din alte comune din județul Arad cu câte un singur respondent fiecare.

60,74% din participanți lucrează în Arad, 3,07% în orașul Ineu, câte 1,84% în comunele Dorobanți, Livada și Târnova, iar câte 1,23% în comunele Bata, Beliu, Cărand, Cermei, Fântânele, Frumușeni, Peregu Mare, Petriș, Socodor și Zădăreni. Într-un procent de 18,4% se regăsesc participanți din alte localități din județul Arad cu câte un singur respondent.

Vârsta și genul respondenților

În ceea ce privește structura pe genuri, ponderea răspunsurilor persoanelor de sex feminin este mai mare (53%), față de cea a răspunsurilor persoanelor de sex masculin (47%).

Categoria de vârstă aflată între 26 și 45 de ani prezintă procentul cel mai ridicat referitor la această variabilă demografică (56,74%), urmată de respondenții încadrați în intervalul 46 și 55 de ani (25,84%), cei cuprinși între 56 și 65 de ani (8,43%), respondenții ce se încadrează în categoria de vârstă 18 și 25 de ani (5,62%) și cei peste 65 de ani (2,81%). Categoria de vârstă redus reprezentată în cadrul participanților ține de respondenții aflați sub vârsta de 18 ani (0,56%).

Nivelul de studii al respondenților

Structura grupului analizat, în raport cu nivelul de studii, evidențiază pe primul loc categoria de respondenți cu studii universitare (48,31%), iar pe locul al doilea pe cei cu studii postuniversitare, master, MBA/ EMBA (32,02%). Acestea sunt urmate de categoria celor ce au absolvit liceul (15,17%), școala profesională (3,93%) și gimnaziul (0,56%). Niciun participant nu a făcut parte din categoria de tipul „școală primară”.

Veniturile și ocupația participanților

Veniturile participanților au fost raportate în cadrul sondajului, iar structura răspunsurilor arată că procentul preponderent se regăsește la nivelul angajaților cu un salariu situat în intervalul 3.001 - 5.000lei (41,57%), urmat de categoria celor între 2.001 - 3.000 lei (25,84%), cei peste 7.001 lei (12,36%), categoria aflată între 5.001 - 7.000 lei (10,11%) și cei între 1.001 - 2.000lei (7,3%). Categoria ce are venituri sub 1.000lei înregistrează cel mai mic procent, mai exact 2,81%.

Ocupația dominantă observată la nivelul participanților este cea de angajat în sistemul bugetar (48%), urmată de cea a salariaților în sistemul privat (25,4%) și cea de tipul patron, asociat/ acționar sau administrator (16,2%). Categoriile ce se regăsesc sub procentul de 10% sunt reprezentate de

pensionari (4%), lucrător pe cont propriu (2,9%), elevi/ studenți (2.3%) și respondenții fără ocupație (1.2%). Categoria cea mai slab reprezentată în cadrul sondajului este cea a șomerilor (0%).

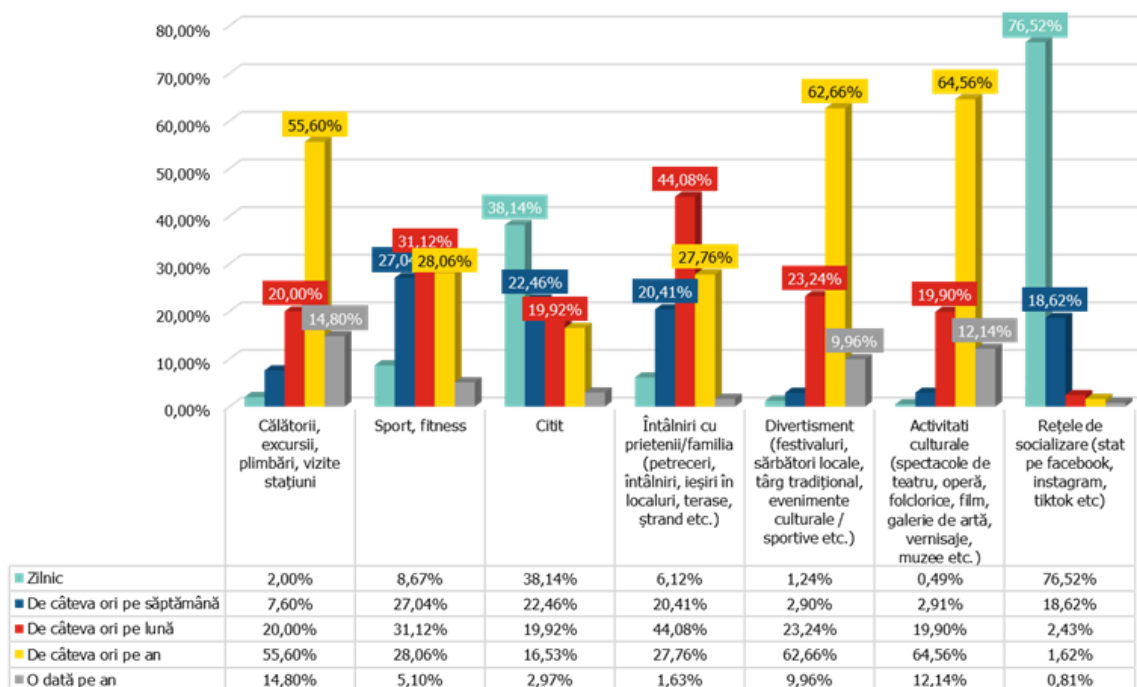
1.3.2 Calitatea vieții și nivelul de dezvoltare economică

Nivelul de satisfacție general referitor la condițiile de locuire

În ceea ce privește nivelul general de mulțumire raportat la calitatea vieții din județul Arad, respondenții au apreciat prin intermediul unei scale de la 1 (foarte slab calitativă), la 5 (excelentă). Categoria majoritară ține de cea a participanților cu o apreciere „mulțumitoare” (38,87%), urmată de aprecierea „așa și așa” (35,61%). Sub procentul de 15% al reprezentativității se observă aprecierile de tipul „nemulțumitoare” (11,28 %), „foarte nemulțumitoare” (9,5%), cât și „foarte mulțumitoare” (4.75%).

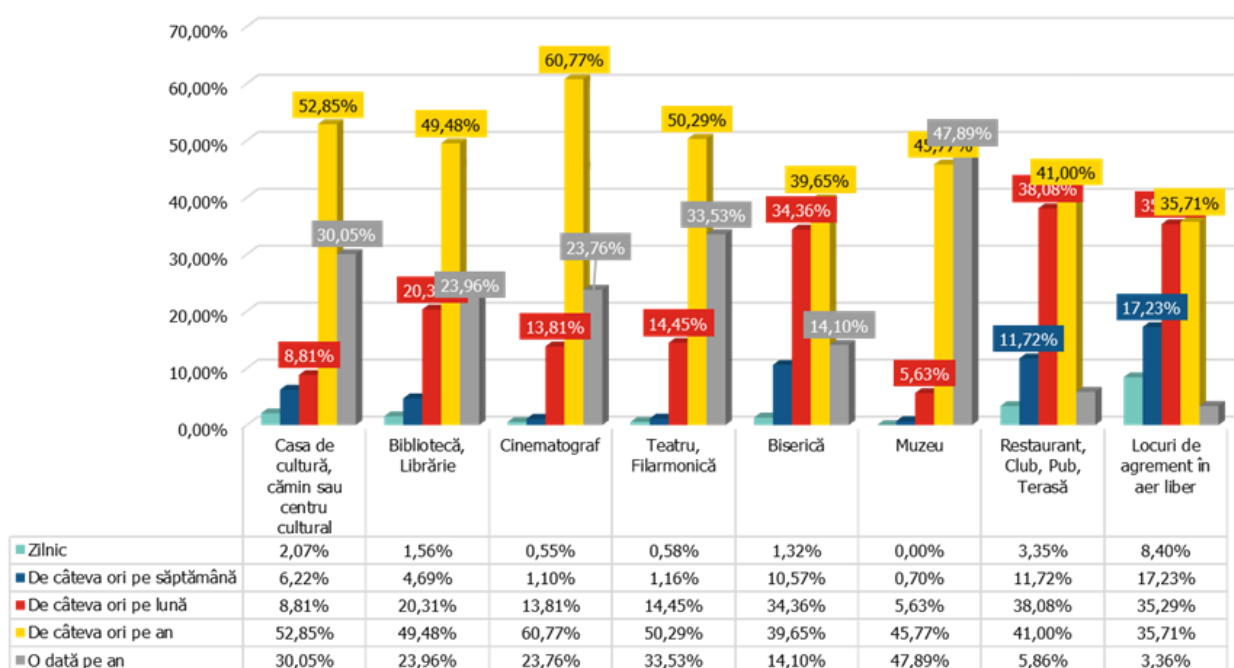
Percepția asupra petrecerii timpului liber

Raportat la petrecerea timpului liber, 51.17% din răspunsuri au raportat faptul că participanții se regăsesc cel mai mult acasă, 32,42% dintre aceștia, atât acasă, cât și în spații publice, 7,42% mai mult acasă, 5,08% își petrec timpul mai mult în spații publice, iar 3,91% cel mai mult în spațiile publice.

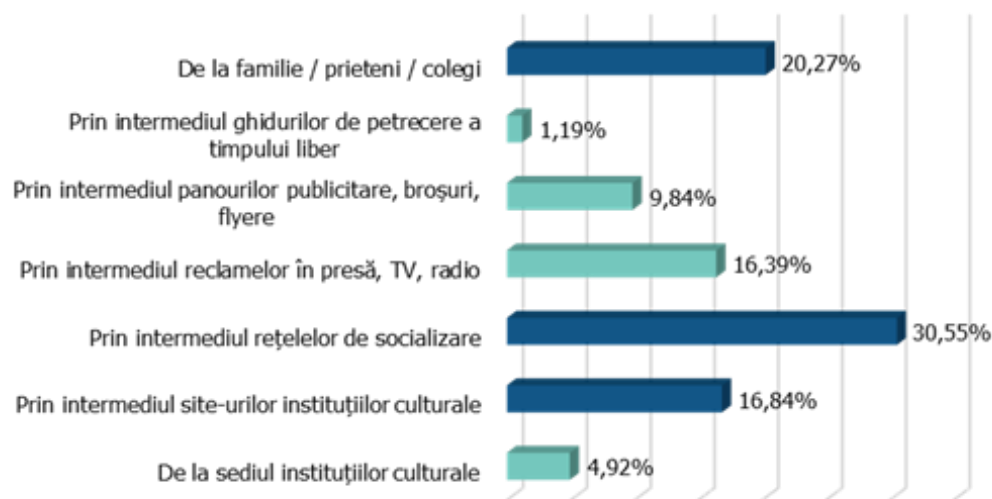

În ceea ce privește tipul de activitate realizat în timpul liber, cel mai ridicat scor de tipul „zilnic” aparține categoriei *rețelelor de socializare* (76,52%), urmat de *lecturare/ citire* (38.14%). *Activitățile culturale* (spectacole de teatru, operă, spectacole folclorice, film, galerii de artă, vernisaje, muzee) înregistrează cel mai ridicat procent de tipul „de câteva ori pe an” (64.56%), urmat de *divertisment* (festivaluri, sărbători locale, târg tradițional, evenimente culturale/ sportive) (62,66%) și *călătoriile, excursii, plimbări, vizite stațiuni* (55,6 %).

Întâlnirile cu prietenii/ familia sunt notate cu cel mai mare scor de tipul „de câteva ori pe lună” (44,08%), urmat de *fitness-ul și sportul* (31,12%).

De câteva ori pe an sunt vizitate spațiile de agrement: *cinematograful* (60.77%), *casa de cultură, căminul sau centrul cultural* (52,85%), *teatrul, filarmonica* (50,29%), *biblioteca, librăria* (49,48%), (50,39%), *restaurantele, cluburile, pub-urile și terasele* (41%), *biserica* (39,65%) și *locurile de agrement* (35,71%). *Muzeul* este frecventat într-un procent de 47,89% o dată pe an.

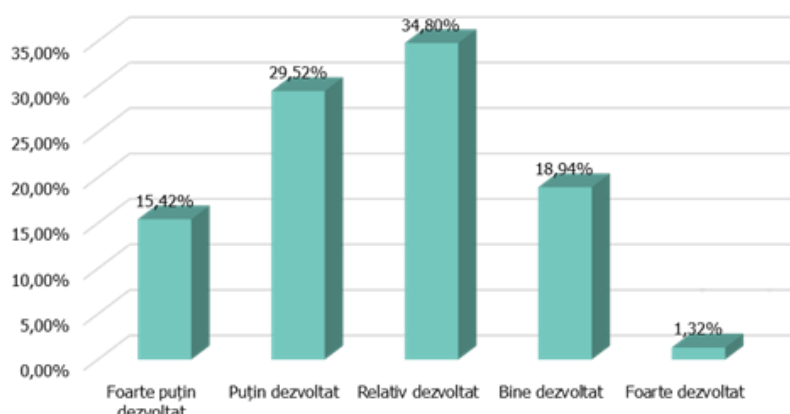

Privind informarea asupra activităților culturale, răspunsurile participanților au indicat un scor majoritar prin intermediul *rețelelor de socializare* (30,55%), urmat de obținerea acestor informații prin comunicarea cu *familia, prietenii și colegii* (20,27%).

Percepția asupra mutării domiciliului

În ceea ce privește posibilitatea de a muta domiciliul în următorii cinci ani, 64,18% din participanți recunosc faptul că nu doresc realizarea acestei relocări, 15,6% iau în considerare un alt județ, 11,7% o altă țară, iar 8,51% o altă localitate.

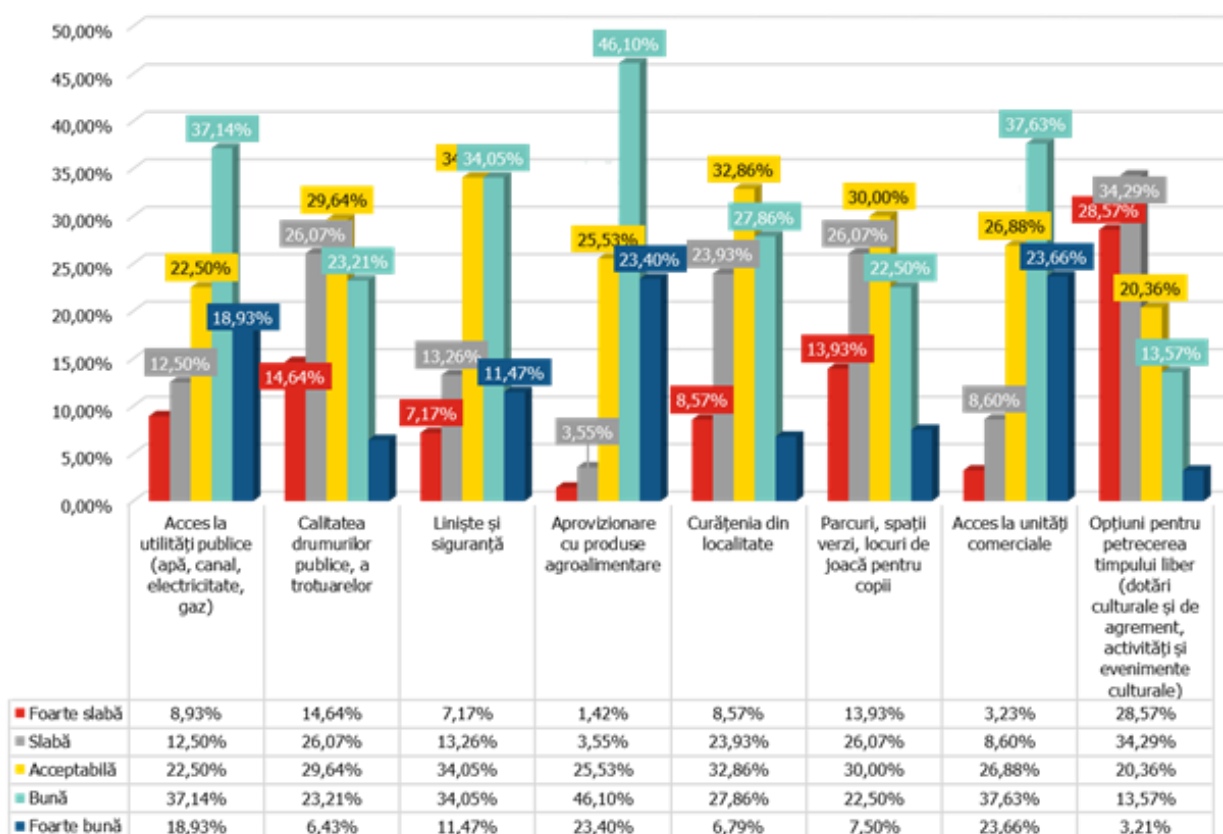
Percepția asupra nivelului de dezvoltarea economică

Nivelul de dezvoltare economică este considerat „relativ dezvoltat” într-un procent de 34,8%, „puțin dezvoltat” într-un procent de 29,52%, iar „bine dezvoltat” într-un procent de 18,94%.

Statusurile de „foarte puțin dezvoltat” și „foarte dezvoltat” se regăsesc în procentele 15,42%, respectiv 1,32%.

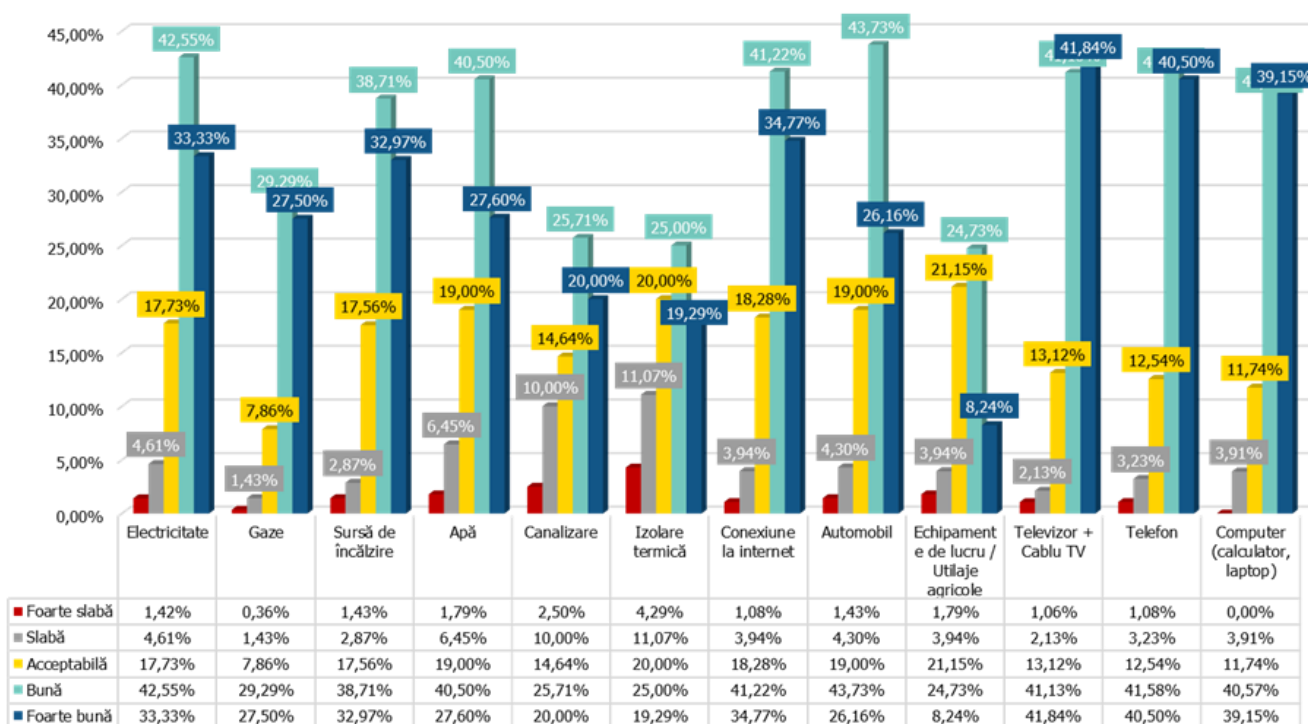
Percepția asupra infrastructurii disponibile

Raportat drept „acceptabilă”, „bună” și „foarte bună”, au fost înregistrate următoarele procente pentru: aprovizionarea cu produse agroalimentare (95,03%), accesul la unități comerciale (88,17%), liniștea și siguranța (79,57%), accesul la utilități publice (apă, canal, electricitate, gaz) (78,57%), curățenia din localitate (67,51%), parcurile, spațiile verzi, locurile de joacă pentru copii și infrastructura pentru biciclete (60%), calitatea drumurilor publice, a trotuarelor (49,28%) și

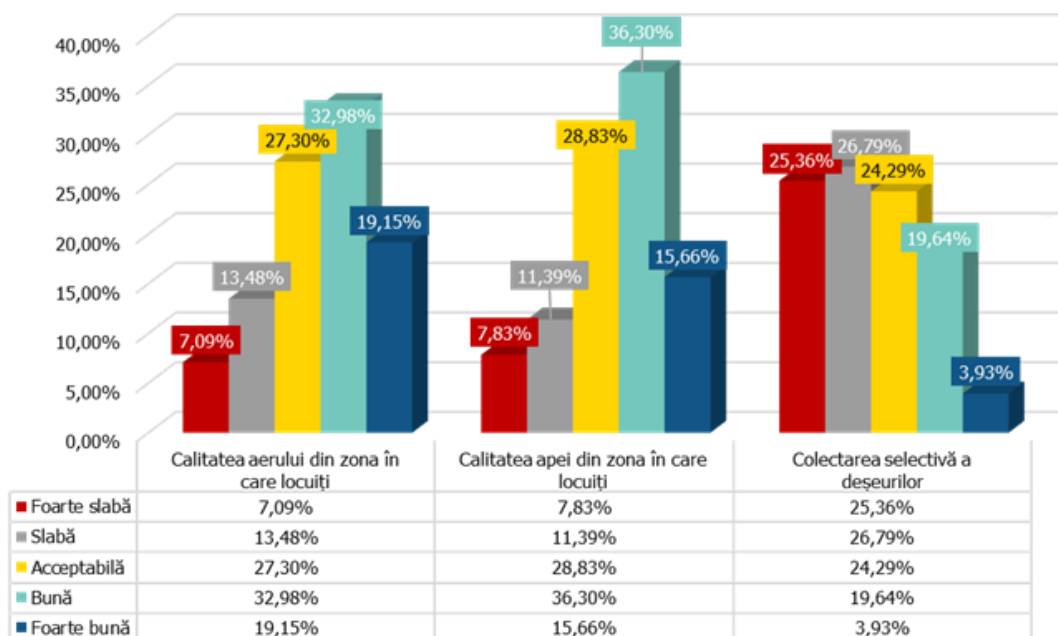
opțiunile pentru petrecerea timpului liber (dotări culturale și de agrement, activități și evenimente culturale) (37,14%).

Percepția asupra calității dotărilor din locuința proprie

Raportat la aprecierile de tipul calitate „bună”, „foarte bună” și „acceptabilă”, au fost înregistrate următoarele procente raportat la caracteristicile: televizor și cablu (96,10%), telefon (94,62%), conexiune la internet (94,27%), electricitate (93,62%), computer (calculator, laptop) (91,46%), sursă de încălzire (89,25%), automobil (88,89%), apă (87,1%), gaze (64,64%), izolare termică (64,29%), canalizare (60,36%) și echipamente de lucru/ utilaje agricole (54,12%).

Percepția asupra calității aerului, apei și asupra colectării selective a deșeurilor

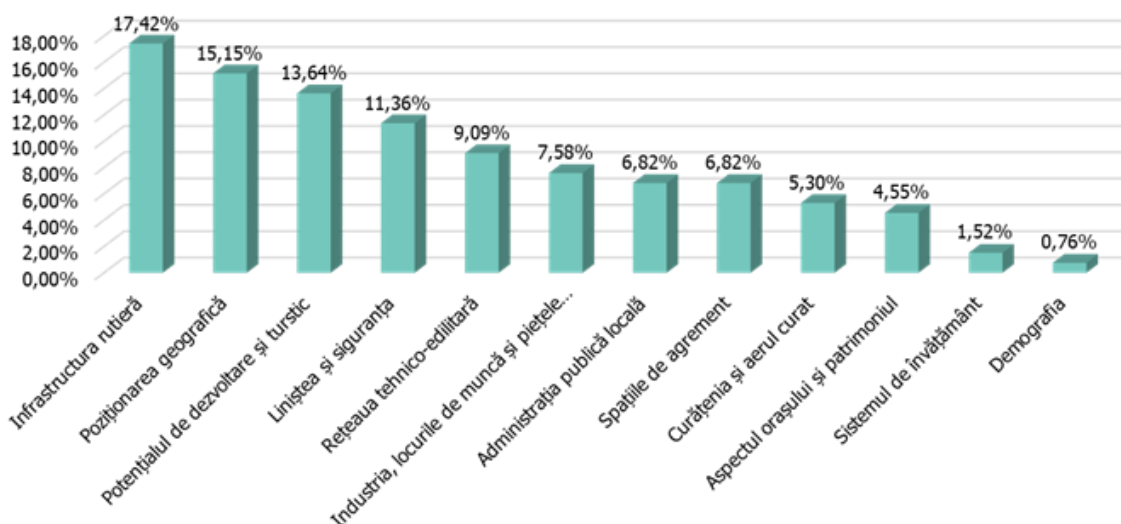
Calitatea apei înregistrează procentul de 51,96% pentru „bună” și „foarte bună”, 28,83% pentru „acceptabilă” și 19,22% pentru „slabă” și „foarte slabă”.

Colectarea selectivă a deșeurilor în gospodărie este apreciată drept „bună” și „foarte bună” într-un procent de 23,57%, „acceptabilă” într-un procent de 24,29%, iar „slabă” și „foarte slabă” într-un procent de 52,15%.

Percepția asupra infrastructurii electrice

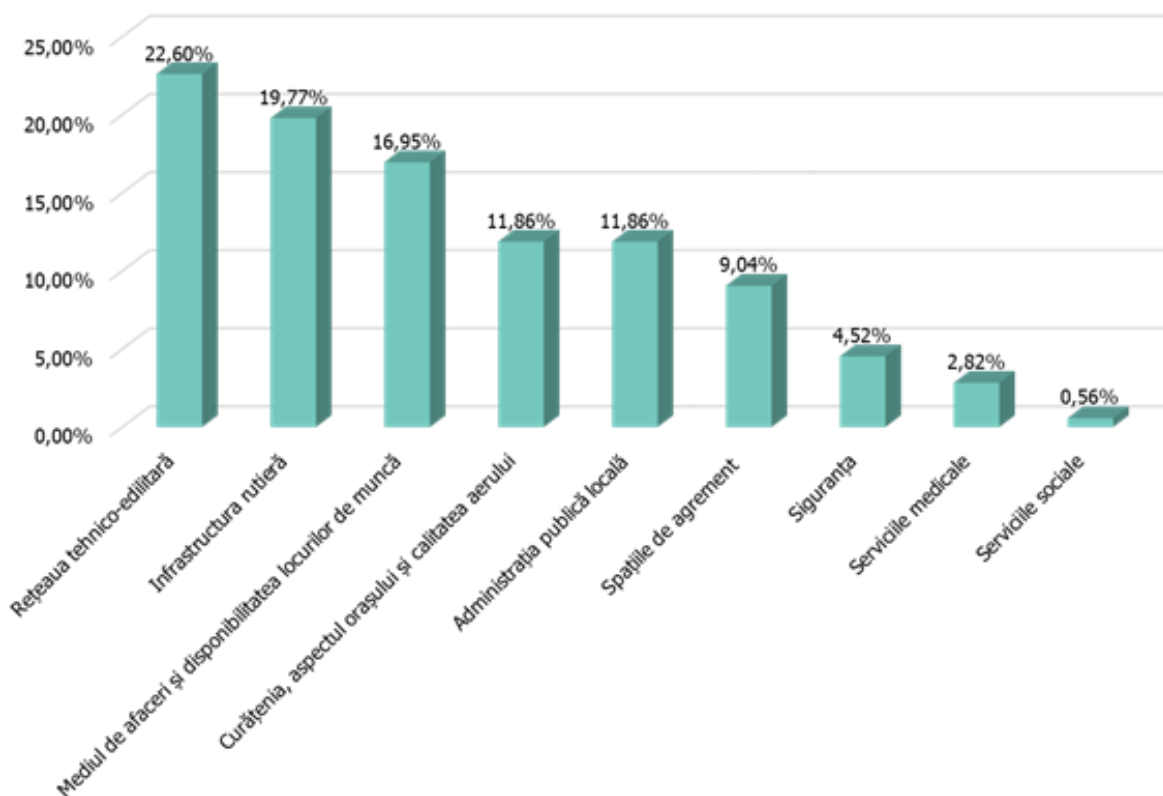
Măsura în care infrastructura electronică este utilizată ține de următoarele trei aspecte investigate: comunicațiile wireless (telefon mobil, PDA) ce înregistrează scorul majoritar de tipul „utilizat de multe ori” (88.3%), e-mail-ul (82,14%) și achiziția de bunuri sau servicii online (cu sau fără plată online) (65,84%).

Percepția asupra celor mai importante aspecte pozitive

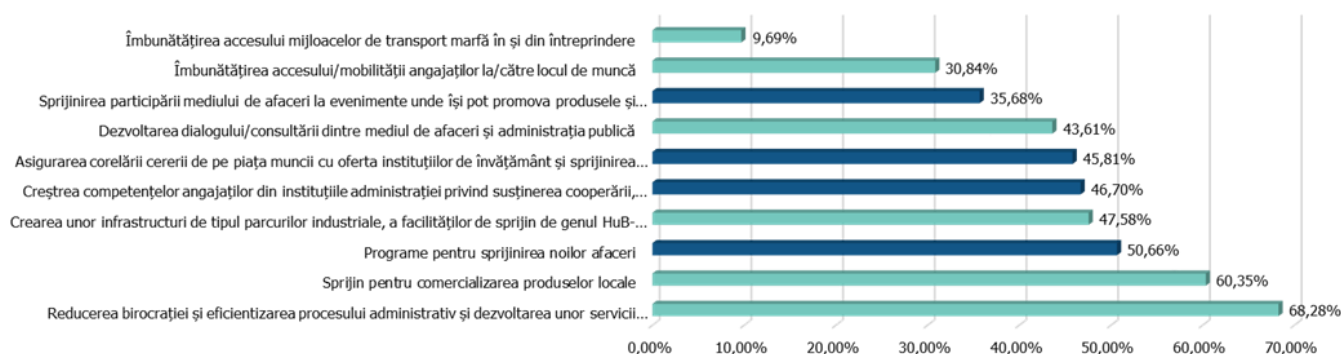
Topul aspectelor pozitive relatate de respondenți este următorul: infrastructura rutieră (17,42%), aspectul orașului/ localității (17,47%), poziționarea geografică (disponibilitatea resuselor, proximitatea de zonele de interes) (15,15%), potențialul de dezvoltare și turistic (13,64%), liniștea și siguranța (11,36%), rețeaua tehnico-edilitară (9,09%), industria, locurile de muncă și piețele agro-alimentare (7,58%), administrația publică locală (6,82%), spațiile de agrement (6,82%), curățenia și aerul curat (5,3%), aspectul orașului și patrimoniul (4,55%), sistemul de învățământ (1,52%) și demografia județului (0,76%).

Percepția asupra celor mai semnificative probleme de la nivelul județului

Topul problemelor semnificative este următorul: rețeaua tehnico-edilitară (22,6%), infrastructura rutieră (19,77%), mediul de afaceri și disponibilitatea locurilor de muncă (16,95%), curățenia, aspectul orașului și calitatea aerului (11,86%), administrația publică locală (11,86%), spațiile de agrement (9,04%), sistemul de învățământ (3,82%), calitatea aerului și liniștea publică (3,53%), siguranța și securitatea (2,79%), siguranța (4,52%), serviciile medicale (2,82%) și serviciile sociale (0,56%).

Percepția asupra măsurilor ce pot conduce la dezvoltarea economică

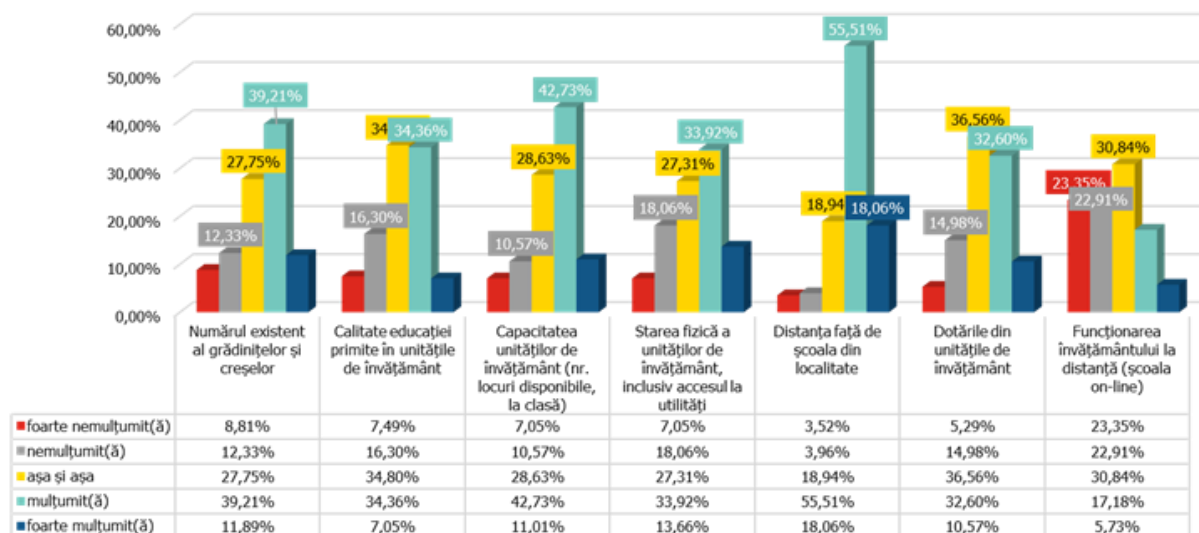

Topul măsurilor apreciate drept cele mai importante în dezvoltarea economică a localității este următorul: reducerea birocrăției și eficientizarea procesului administrativ și dezvoltarea unor servicii publice rapide, eficiente, transparente și utile pentru antreprenori și investitori (68,28 %), sprijinul pentru comercializarea produselor locale (60,35 %), realizarea programelor pentru sprijinirea noilor afaceri (50,66%), crearea unor infrastructuri de tipul parcurilor industriale, a facilităților de sprijin de genul hub-urilor, incubatoarelor de afaceri (47,57%), creșterea competențelor angajaților din instituțiile administrației privind susținerea cooperării, informării și dezvoltării mediului de afaceri

(46,69%), asigurarea corelării cererii de pe piața muncii cu oferta instituțiilor de învățământ și sprijinirea inițiativelor de instruire profesională (45,81%), dezvoltarea dialogului/consultării dintre mediul de afaceri și administrația publică (43,61%), sprijinirea participării mediului de afaceri la evenimente unde își pot promova produsele și serviciile (35,68%), îmbunătățirea accesului/mobilității angajaților la/către locul de muncă (30,84%) și îmbunătățirea accesului mijloacelor de transport marfă în și din întreprindere (9,69%).

1.3.3 Calitatea serviciilor din comunitate

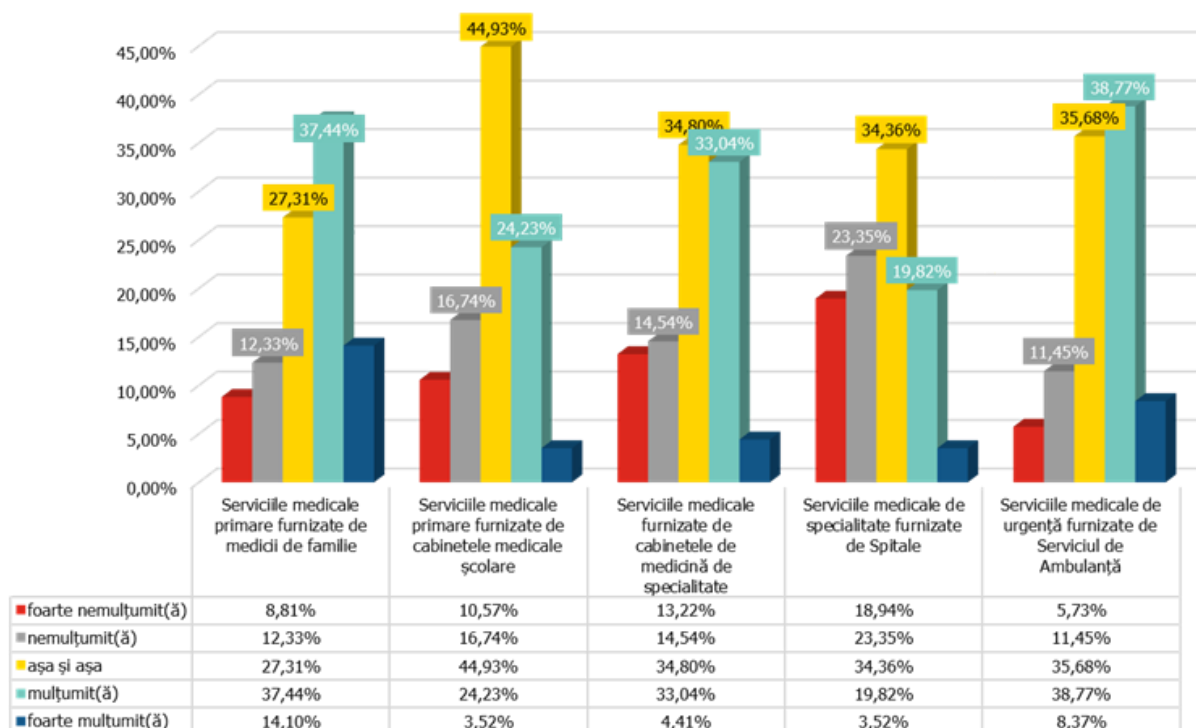
Percepția asupra sistemului de învățământ

Raportat la răspunsurile de tipul „mulțumitor” și „foarte mulțumitor”, respondenții au apreciat în următoarea ordine:

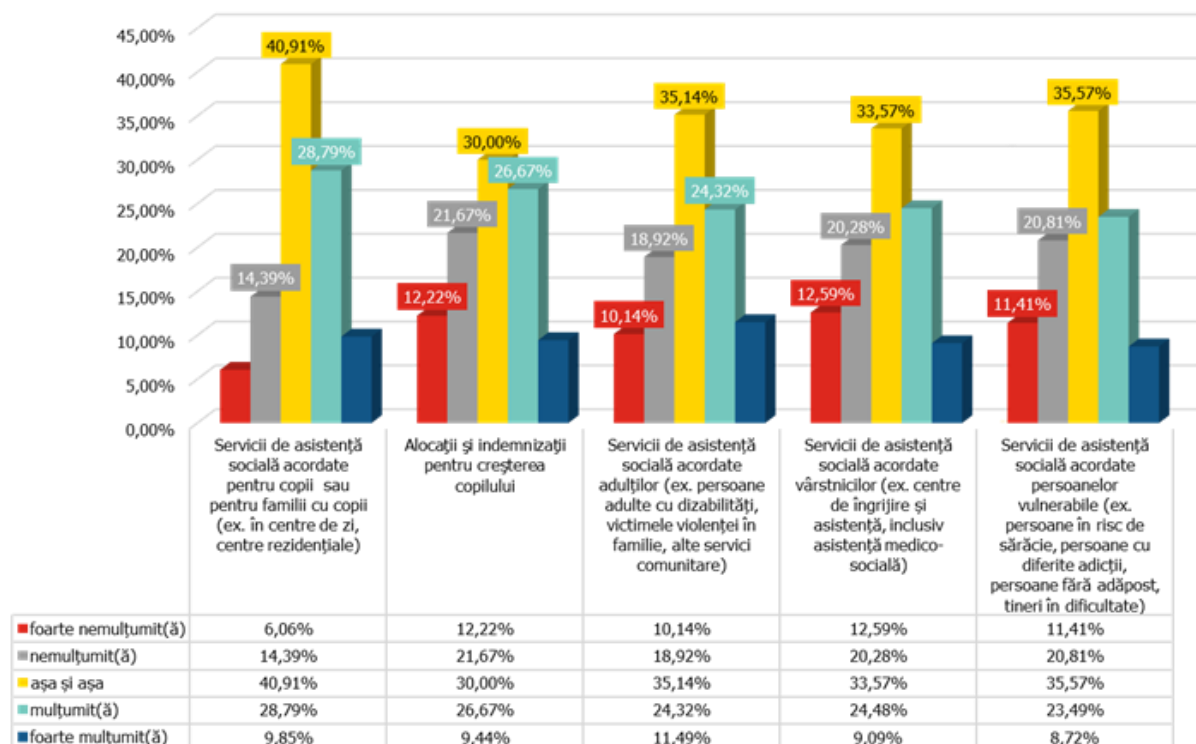
- distanța față de școala din localitate (73,57%),
- capacitatea unităților de învățământ (nr. locuri disponibile, la clasă) (53,74%),
- numărul existent al grădinițelor și creșelor (51,1%),
- starea fizică a unităților de învățământ, inclusiv accesul la utilități (47,58%),
- dotările din unitățile de învățământ (43,17%),
- calitatea educației primite în unitățile de învățământ (41,41%) și
- funcționarea învățământului la distanță (școala on-line) (22,91%).

Percepția asupra sistemului medical

Raportat la răspunsurile de tipul „mulțumitor” și „foarte mulțumitor”, respondenții au apreciat următoarele servicii: serviciile medicale primare furnizate de medicii de familie (51,54%), serviciile medicale de urgență furnizate de serviciul de ambulanță (47,14%), serviciile medicale furnizate de cabinetele de medicină de specialitate (37,45%), serviciile medicale primare furnizate de cabinetele medicale școlare (27,75%) și serviciile medicale de specialitate furnizate de spitale (23,34%).

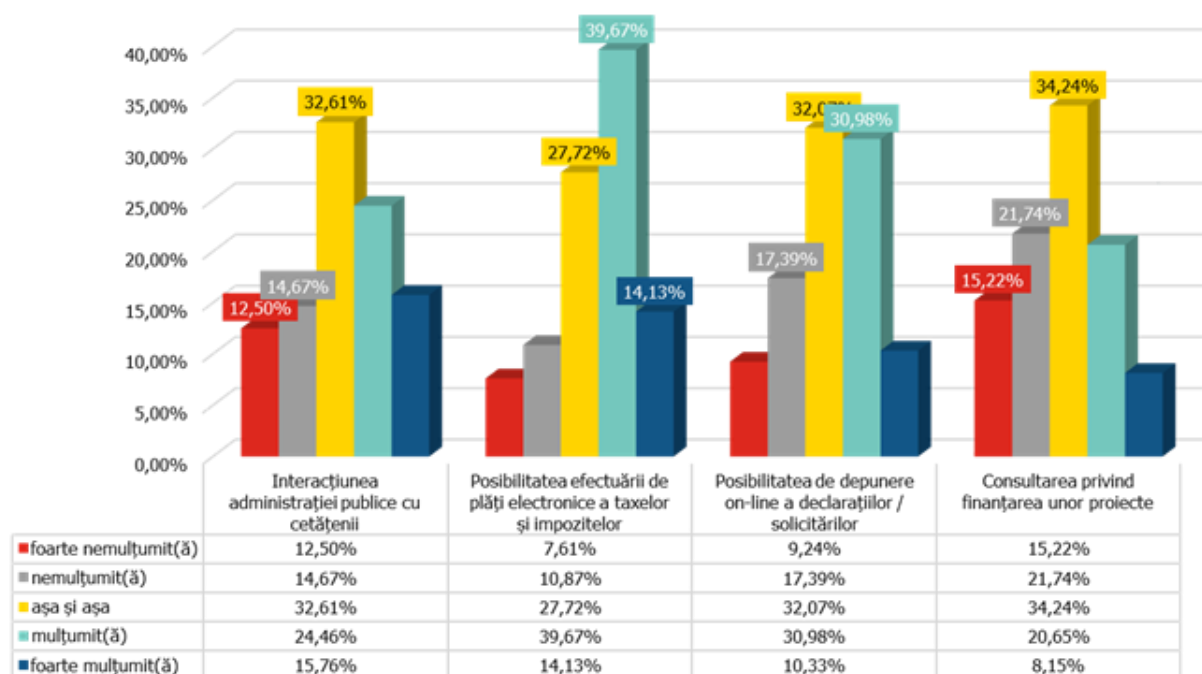
Percepția asupra sistemului social

Raportat la răspunsurile de tipul „mulțumitor” și „foarte mulțumitor”, respondenții apreciază: servicii de asistență socială acordate pentru copii sau pentru familii cu copii (ex. în centre de zi, centre rezidențiale) (38,64%), alocații și indemnizații pentru creșterea copilului (36,11%), servicii de asistență socială acordate adulților (ex. persoane adulte cu dizabilități, victimele violenței în familie, alte servicii comunitare) (35,81%), servicii de asistență socială acordate vârstnicilor (ex. centre de îngrijire și asistență, inclusiv asistență medico-socială) (33,57%) și servicii de asistență socială acordate persoanelor vulnerabile (ex. persoane în risc de sărăcie, persoane cu diferite adicții, persoane fără adăpost, tineri în dificultate) (32,21%).

1.3.4 Modul de relaționare cu administrația publică locală

Percepția asupra relaționării administrației publice cu cetățenii

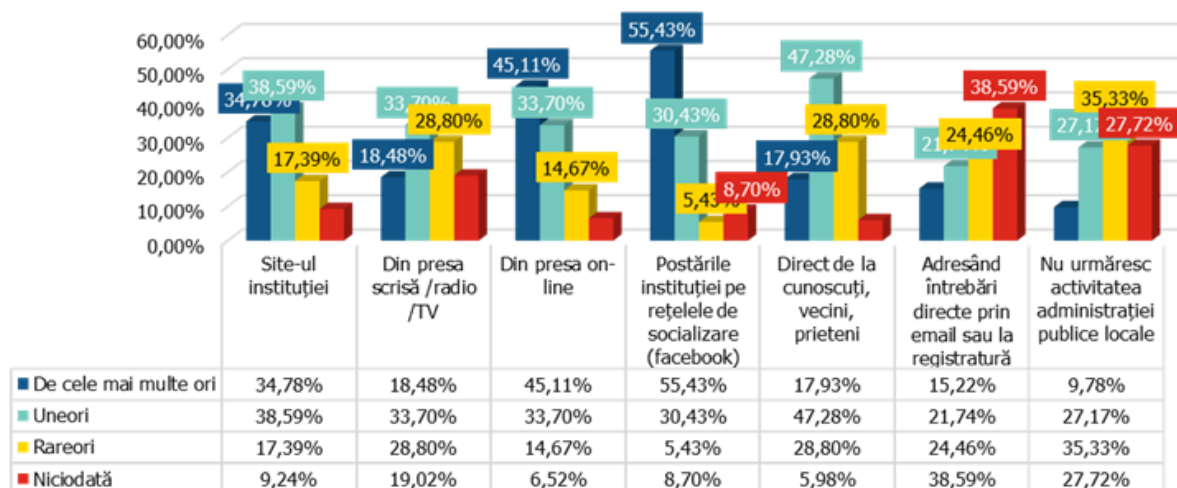

Raportat la calitățile de tipul „mulțumitor” și „foarte mulțumitor”, respondenții au apreciat în mod pozitiv caracteristicile următoare: posibilitatea efectuării de plăți electronice a taxelor și impozitelor (53,8%), posibilitatea de depunere on-line a declarațiilor/ solicitărilor (41,31%), interacțiunea administrației publice cu cetățenii (40,22%) și consultarea privind finanțarea unor proiecte (28,8%).

Percepția asupra implicării în rezolvarea problemelor

28,26% din participanți consideră că implicarea în rezolvarea problemelor este realizată la un nivel satisfăcător, 25% drept bun, 19,57% drept slab, 13,59% drept foarte bun, respectiv foarte slab.

Modalități de informare cu privire la activitatea administrației publice locale

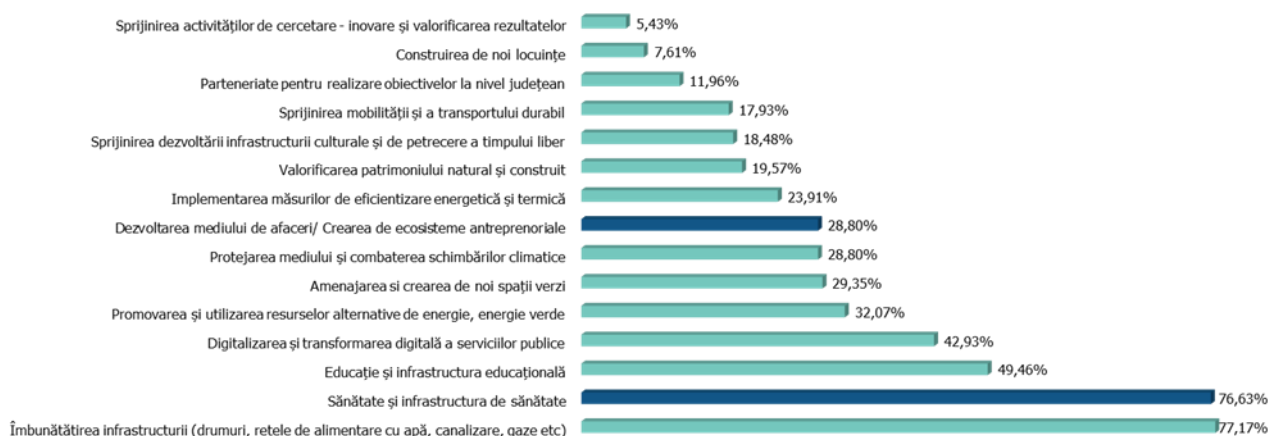
De cele mai multe ori informarea este realizată prin postările instituției pe rețelele de socializare (Facebook) (55,43%) și din presa online (45,11%). Uneori informația se obține direct de la cunoscuți, vecini și prieteni (47,28%), site-ul instituției (38,58%) și presa scrisă/ radio/ TV (33,7%).

Modalități de îmbunătățire a comunicării între cetățeni și administrația publică locală

Topul metodelor de îmbunătățire a comunicării între cetățeni și administrația publică locală este următorul: platforma/ portal e-administrație (53,26%), dezvoltarea unor aplicații pe mobil pentru comunicare rapidă (plăți prin sms, sugestii, semnalarea unor probleme în timp real, solicitare informații) (53,26%), platforme online axată pe colectarea de sugestii cu privire la proiectele care sunt necesare sau aflate în implementare (prezentarea proiectelor, consultarea cetățenilor, colectare sugestii de proiecte) (46,2%), utilizarea rețelelor de socializare existente (45,65%), corespondența pe e-mail (22,28%) și formarea unor consilii zonale (21,74%).

1.3.5 Opiniile privind nevoile și direcțiile de dezvoltare urbană

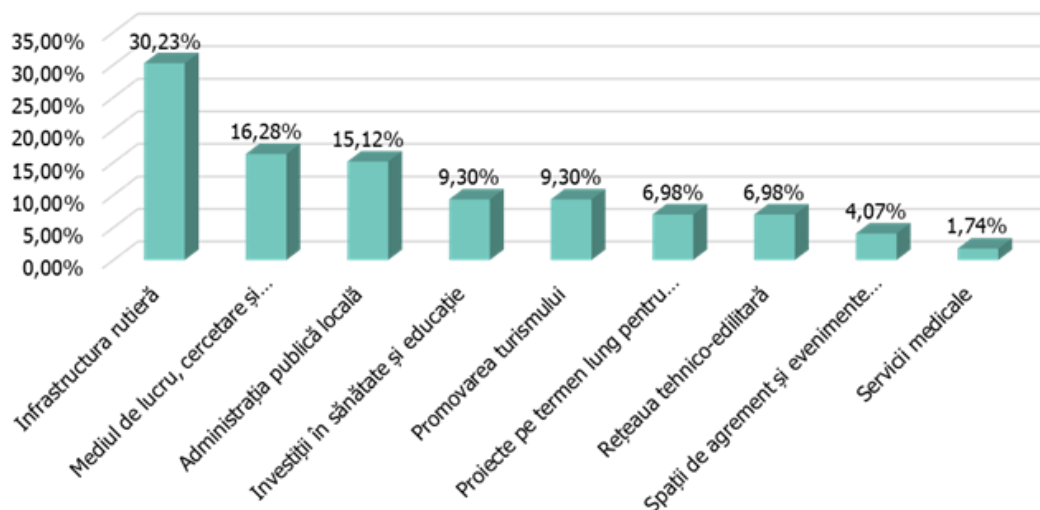
Domeniile importante de intervenție la nivelul județului

Topul domeniilor de dezvoltare rezultat din consultarea cetățenilor este următorul: îmbunătățirea infrastructurii (drumuri, rețele de alimentare cu apă, canalizare, gaze etc) (77,17%), sănătate și infrastructura de sănătate (76,63%), educație și infrastructura educațională (49,46%), digitalizarea și transformarea digitală a serviciilor publice (42,93%), promovarea și utilizarea resurselor alternative de energie, energie verde (32,07%), amenajarea și crearea de noi spații verzi (29,35%),

protejarea mediului și combaterea schimbărilor climatice (28,8%), dezvoltarea mediului de afaceri/ crearea de ecosisteme antreprenoriale (28,8%), implementarea măsurilor de eficientizare energetică și termică (23,91%), valorificarea patrimoniului natural și construit (19,57%), sprijinirea dezvoltării infrastructurii culturale și de petrecere a timpului liber (18,48%), sprijinirea mobilității și a transportului durabil (17,93%), parteneriate pentru realizare obiectivelor la nivel județean (11,96%), construirea de noi locuințe (7,61%) și sprijinirea activităților de cercetare - inovare și valorificarea rezultatelor (5,43%).

Direcții și măsurile sugerate pentru dezvoltarea județului

Topul zonelor ce necesită direcții de dezvoltare rezultat din consultarea cetățenilor este următorul: infrastructura rutieră (30,23%), mediul de lucru, cercetarea și locurile de muncă (16,28%), administrația publică locală (15,12%), investiții în sănătate și educație (9,3%), promovarea turismului (9,3%), proiectele pe termen lung pentru dezvoltare (6,98%), rețeaua tehnico-edilitară (6,98%), spații de agrement și evenimente culturale (4,07%) și servicii medicale (1,74%).

În ceea ce privește **propunerile de proiecte/ măsuri/ intervenții/ constatări** cât și **opiniile ale respondenților** ce pot contribui la rezolvarea nevoilor identificate la nivelul județului Arad, au fost enumerate următoarele aspecte ce se subsumează unor domenii:

Infrastructura rutieră și Mobilitatea	
Propuneri de proiecte/ măsuri	Localitate
„Infrastructură - drumuri, piste de biciclete între localități, valorificarea liniilor de tramvai (chiar și re-branduire turistică pentru Săgeata Verde)”	Livada
„Rețea de tren privat către sate”	Livada
„Centură ocolitoare”	Horia
„Drumul Arad-Horia”	Horia
„Eficientizarea comunicării cu cetățenii care folosesc mijloacele publice de transport atunci când apar întreruperi de circulație prin montarea de table electronice în fiecare stație de tramvai”	Arad
„Construirea drumului expres Arad-Oradea”	Socodor
„Legături rutiere județene și interjudețene de calitate”	Hasmas
Constatări	Localitate
„Stații de autobuz insuficiente”	Pecica
„Trotuare învechite”	Sântana
„Traficul aglomerat pe DN 7 pe raza localității Vladimirescu”	Vladimirescu
„Lipsă mijloc de transport către alte localități”	Dorobanti
Infrastructura edilitară	

Propuneri de proiecte/ măsuri	Localitate
„Modernizarea infrastructurii de transport, gaze, canalizare și apă”	Arad
„Canalizare în satul Măderat”	Pâncota
„Viaductele pe centura Aradului și DJ Pâncota Arad (via Șiria)”	Beliu
Constatări	
„Prețul mare al taxelor locale și serviciilor edilitare ca apă/ canal”	Arad
„Curentul care se întrerupe mereu”	Sântana
„Lipsa apei curente, a canalizării, a gazelor și slaba livrare a curentului la tensiune normală constantă”	Săvârșin
Serviciile educaționale	
Propuneri de proiecte/ măsuri	Localitate
„Construirea de școli/ grădinițe pentru că trebuie să renunțăm la ideea de a avea 30/40 elevi într-o clasă”	Arad
„Finalizarea construcției la Școală”	Arad
Serviciile de sănătate	
Propuneri de proiecte/ măsuri	Localitate
„Un nou spital”	Livada
Constatări	
„Lipsa unui centru medical de permanență”	Pecica
„Lipsă cabinete medicale (clinică) de specialitate”	Șiria
Serviciile sociale	
Propuneri de proiecte/ măsuri	Localitate
„Reeducarea și implicarea în activități a persoanelor fără adăpost, a asistaților sociali și a șomerilor”	Arad
Infrastructura de petrecere a timpului liber	
Propuneri de proiecte/ măsuri	Localitate
„Zona de distracție și petrecere a timpului liber din zona „Strand”	Arad
„Dezvoltarea bazelor sportive”	Arad
„Dezvoltarea evenimentelor culturale de amploare”	Arad
Constatări	
„Lipsa unei clădiri multifuncționale pentru evenimente”	Fântânele
„Multe spații comerciale închise în centrul orașului”	Arad
Mediul de afaceri local	
Propuneri de proiecte/ măsuri	Localitate
„Stimularea producției locale, nu a comerțului”	Arad
„Stabilirea unui stand de marketing pentru firmele în centrul orașului”	Vladimirescu Arad
„Promovarea localităților cu resursele pe care le au pentru ca investitorii să fie informați despre ce s-ar putea face în acele localități și ce oferă ca partener UAT”	Hălmagiu
„Școli de meserii”	Șofronea
„Promovarea producătorilor locali”	Arad
„Crearea unui centru de afaceri, dezvoltarea și promovarea afacerilor locale și a meșteșugurilor specifice zonei”	Arad
„Parteneriat public-privat în vederea realizării unui centru și campus universitar puternic în Arad, cu specializări de interes real, pe plan local și regional”	Arad
„Accesarea fondurilor europene”	Arad
„Subvenționarea producătorilor locali în construcția de spații de depozitare personale”	Arad
Constatări	
„Lipsa locurilor de muncă mai ales pentru tineri și cei mai apropiați de pensie”	Almaș
„Lipsa de sprijin pentru mediul de afaceri local”	Arad
„Lipsa achiziționării produselor agricole de la producătorii locali”	Sintea-Mare
Protejarea mediului înconjurător	

Propuneri de proiecte/ măsuri	Localitate
„Energie electrică”	Ineu
„Îngrijirea naturii - ecologizare și încurajarea turismului de drumetii și rural”	Livada
„Gropile de gunoi și depozitare ilegală de bunuri (mașini vechi)”	Livada
„Calitatea aerului”	Sântana
„Colectarea selectivă a deșeurilor”	Păuliș
Siguranța	
Propuneri de proiecte/ măsuri	Localitate
„Camere video în tot orașul pentru siguranța cetățenilor”	Arad
Turismul	
Propuneri de proiecte/ măsuri	Localitate
„Existența unui centru pietonal ar aduce mai multă stare de bine locuitorilor, dar ar atrage și turiștii, impact pozitiv pentru economia locală”	Arad
„Dezvoltarea unor destinații turistice în Podgoria Aradului printr-un program anual de investiții”	Arad
„Valorificarea patrimoniului cultural (cetăți, stațiuni montane, traseul morilor) în paralel cu accesibilizarea lor (drumuri, tren, piste biciclete)”	Livada
„Investit în turism la Moneasa, drumul vinului și în Arad, cetatea, teatrul vechi”	Arad
„Redeschiderea ștrandului Neptun și dezvoltarea unei rețele de ștranduri termale în localitățile în care avem această resursă”	Livada
Constatări	Localitate
„Lipsa investițiilor în clădirile/ monumentele istorice, lipsa investițiilor în ștrand, cetate și faleza Mureșului pentru transformarea zonei în zonă turistică”	Arad
„Lacul Tauț, Cetatea Siria și alte locuri frumoase”	Arad
„Avem ape termale, minerale la câmpie și la Moneasa, avem Mureșul, avem plante și fructe de pădure în toți munții Zarandului și Codru Moma, avem ferme zootehnice, legumicole, viticole, agricole și horticole, avem mici producători in diverse domenii industrial”	Arad
Comunicarea între cetățeni și administrația publică locală	
Propuneri de proiecte/ măsuri	Localitate
„Servicii publice digitale/ online”	Arad
„Comunicarea proiectelor întâmplare, derulate, prin e-mail, pentru o mai bună informare a populației”	Vladimirescu
„Modificarea ghidurilor de finanțare prin ADR Vest astfel încât să poată accesa fonduri și comunele”	Socodor
„Adunări publice”	Șiria
Constatări	Localitate
„Birocrație excesivă”	Sântana

1.4 Organizarea administrativ-teritorială și rețeaua de localități

Scurt istoric

Din punct de vedere istoric, județul Arad poate fi amintit într-o serie de evenimente importante pentru România.

În perioada ocupației otomane (1551-1687) Aradul devine pe lângă un important **punct strategic** și un **centru de schimb comercial** renumit pentru negoțul cu sare.

Pacea de la Karlowitz (1699) stabilește frontiera dintre cele două imperii, otoman și austriac, iar Aradul devine centru zonal de pază al frontierei.

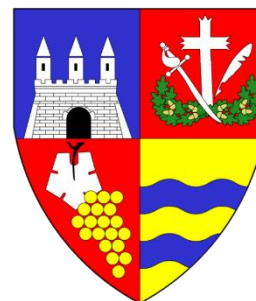
În timpul **Revoluției de la 1848**, Coroana Regală Maghiară a fost păstrată în Cetatea Aradului, iar pentru următoarele decenii, guvernele Ungariei au ales Aradul ca sediu provizoriu.

La sfârșitul secolului al XX-lea, la Arad se negociază ruptura totală a Transilvaniei de Ungaria și **unirea cu România**.

Stemă

Stema județului Arad a fost aprobată prin HG 842 din anul 2005¹⁶ și se compune dintr-un **scut triunghiular** cu margini rotunjite, împărțit în **patru părți**:

- în partea superioară stângă, pe un fond roșu, se află o cruce de argint cu brațe treflate, înconjurată de două ramuri de stejar, cu frunze și ghinde de aur. Crucea amintește de edificiile religioase, evidențind credința străbună și contribuția ei la lupta pentru unitate națională;
- în partea superioară din dreapta, în câmp albastru, se află o cetate de argint cu trei turnuri cu acoperiș conic și o poartă deschisă. Se evocă rolul pe care l-au avut fortificațiile în luptele de apărare;
- în partea inferioară din stânga, pe fond auriu, se află două benzi undate, de culoare albastră, ce simbolizează râurile ce străbat teritoriul județului, și anume Mureșul și Crișul Alb;
- în partea inferioară dreaptă, pe fond roșu, se află un ciorchine de strugure cu boabele de aur și o frunză de viță-de-vie de argint, elemente ce simbolizează vechea podgorie a Aradului.

Organizarea administrativ-teritorială

Județul Arad este alcătuit din **78 UAT-uri**, în care sunt concentrate **1 municipiu** (Arad), **9 orașe** (Chișineu-Criș, Curtici, Ineu, Lipova, Nădlac, Pâncota, Pecica, Sântana și Sebiș), 13 localități componente ale municipiilor și orașelor, **68 de comune** cu 270 de sate, din care 9 aparțin de municipii și orașe.¹⁷

Cele mai mari UAT-uri, după numărul de locuitori, conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică pentru anul 2020, sunt municipiul Arad (176.156 locuitori), orașul Sântana (15.649 locuitori), comuna Vladimirescu (14.169 locuitori), orașul Pecica (14.117 locuitori) și orașul Lipova (11.183 locuitori), celelalte UAT-uri având sub 10.000 de locuitori.

Tabel 1: Tipologie UAT-uri – județ Arad

78	UAT-uri
1	Municipii
9	Orașe
68	Comune, din care:
17	Comune cu populație sub 1.500 locuitori

Sursa: INS (ADM101A și POP107D)

Clasificarea localităților urbane după numărul populației

Conform datelor INS pentru anul 2020, clasificarea orașelor din județul Arad este următoarea: **1 oraș mare** (100.000-1.000.000 locuitori) și **9 orașe mici** (sub 20.000 locuitori), din care 6 orașe sub 10.000 locuitori.

Tabel 2: Clasificarea localităților urbane după numărul populației

¹⁶ Hotărârea 842/2005 privind aprobarea stemei județului Arad

¹⁷ INS (ADM101A), 2020

Categoria orașelor	Intervalul de mărime a populației	Nr. orașe	% din nr. total localități urbane	Denumire UAT
Orașe foarte mari	Peste 1.000.000 loc.	0	0,00%	-
Orașe mari	500.000-1.000.000 loc.	0	10,00%	-
	100.000-500.000 loc.	1		Municipiul Arad
Orașe mijlocii	20.000-100.000 loc.	0	0,00%	-
Orașe mici	10.000-20.000 loc.	3	30,00%	Orașul Sântana, Orașul Pecica, Orașul Lipova
	sub 10.000 loc.	6	60,00%	Orașul Chișineu-Criș, Orașul Curtici, Orașul Ineu, Orașul Nădlac, Orașul Pâncota, Orașul Sebiș
Total		10	100,00%	-

Sursa: INS (POP107D)

Provocări ale **orașelor mici**:

- concentrează sărăcia comunitară;
- infrastructură fizică deficitară;
- vulnerabile la restructurările din economie;
- nivel scăzut de instruire, lipsa oportunităților de ocupare.

Clasificarea localităților rurale după numărul populației

În mediul rural, la 1 ianuarie 2020, în cele 68 de comune locuiau 204.374 persoane. **Mărimea medie a unei comune** din punctul de vedere al numărului de persoane cu domiciliul în localitatea respectivă a fost, la 1 ianuarie 2020, de **3.006 persoane**.

Comunele cu populația cuprinsă între 1.000 și 5.000 persoane cu domiciliul în localitățile respective au reprezentat 83,82% din numărul total al comunelor, iar populația lor 71,74% din întreaga populație rurală.

Tabel 3: Clasificarea comunelor după numărul populației

Categoria comunelor	Nr. comune	% din nr. total comune	Denumire UAT
10.000 și peste	1	1,47%	Vladimirescu
7.000 – 9.999	3	4,41%	Siria, Macea, Vinga
5.000 – 6.999	3	4,41%	Secusigiu, Târnova, Zimandu Nou
3.000 – 4.999	17	25,00%	Zăbrani, Șimand, Păuliș, Șagu, Șicula, Semlac, Ghioroc, Livada, Sinteza Mare, Mișca, Gurahonț, Fântânele, Bocsig, Apateu, Buteni, Felnac, Șeitin
1.000 – 2.999	40	58,82%	Beliu, Seleuș, Craiva, Șofronea, Zădăreni, Săvârșin, Zărand, Șepreus, Frumușeni, Covăsinț, Cermei, Almaș, Iratoșu, Grăniceri, Vârfurile, Hălmațiu, Bârzava, Socodor, Conop, Pilu, Olari, Bârsa, Peregu Mare, Birchiș, Vărădia de Mureș, Dorobanți, Tauț, Archiș, Dieci, Zerind, Usușău, Petriș, Chisindia, Hășmaș, Brazii, Dezna, Hălmăgel, Cărand, Bata, Pleșcuța
Sub 1.000	4	5,88%	Șilindia, Moneasa, Ignești, Șiștarovăț
Total	68	100,00%	-

Sursa: INS (POP107D)

Provocări ale **comunelor mici**:

- populație îmbătrânită;

- dependența forței de muncă salariate de sectorul public;
- cvasi-inactivitate economică;
- lipsa unor servicii de bază;
- dependența bugetului local de transferurile de la bugetul de stat.

Zone Urbane Funcționale

Zona Urbană Funcțională este *acea zonă formată din unul sau mai multe centre urbane cu caracter polarizator din punct de vedere socio-economic și localitățile înconjurătoare, între care există cel puțin o relație bazată pe migrație și navetism (datorată proximității), care împărtășesc una sau mai multe specializări funcționale și/sau caracteristici cultural-istorice și care însumează o populație de cel puțin aproximativ 250.000 locuitori*¹⁸.

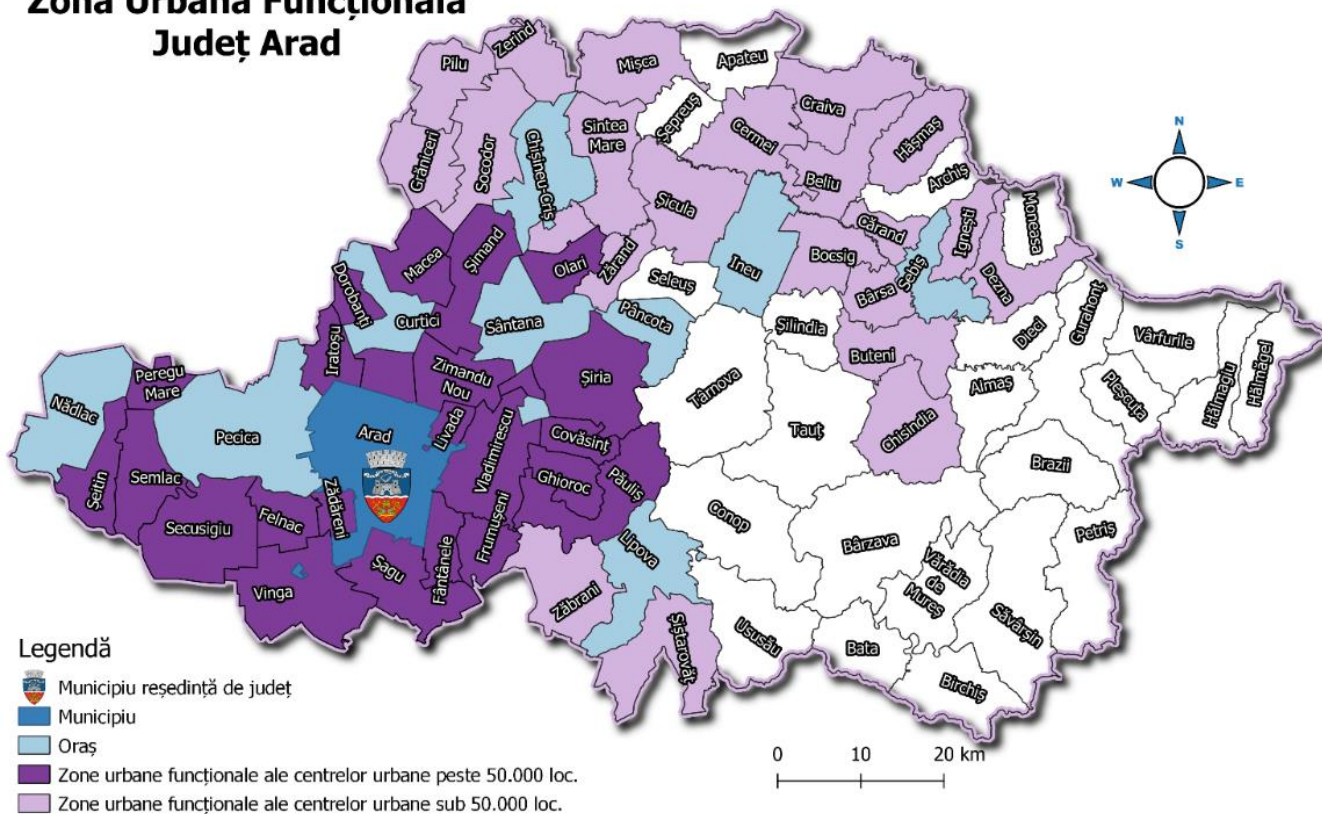
În județul Arad, conform Anexei 6 din Ghidul pentru elaborarea strategiilor integrate de dezvoltare urbană¹⁹, zona urbană funcțională s-a format în jurul **municipiului Arad** având în componență **4 orașe** (Curtici, Pâncota, Pecica și Sântana) și **23 de comune** (Fântânele, Livada, Șofronea, Vladimirescu, Covăsinț, Felnac, Ghioroc, Iratoșu, Macea, Olari, Păuliș, Peregu Mare, Secusigiu, Semlac, Șagu, Șeitin, Șimand, Șiria, Vinga, Zimandu Nou, Dorobanți, Frumușeni și Zădăreni).

Figura 2: Zone Urbane Funcționale - județ Arad

¹⁸ Centrul Român de Politici Europene – „România are nevoie de Zone Urbane Funcționale”, 2013

¹⁹ Politică Urbană a României - Ghid pentru elaborarea Strategiilor Integrate de Dezvoltare Urbană

Zona Urbană Funcțională Județ Arad

Sursa: Prelucrarea consultantului

Zona metropolitană

Studiul de potențial privind dezvoltarea la nivelul municipiilor Timișoara și Arad, realizat de Banca Mondială, la solicitarea Agenției de Dezvoltare Regională Vest, arată că în zona Arad, primele demersuri pentru conturarea unei colaborări mai strânse între administrațiile din municipiu și localitățile învecinate au fost demarate în 2006, când **9 unități administrativ-teritoriale** (Arad, Livada, Vladimirescu, Fântânele, Șofronea, Zimandu Nou, Zădăreni, Frumușeni și Șagu) și-au exprimat intenția de a forma o asociație de dezvoltare intercomunitară care să poarte denumirea de „**Zona Metropolitană Arad**”, vizând mai ales o mai mare alocare de fonduri europene pentru perioada 2007-2013.

Ulterior, intenția a trecut în plan secund, fiind încheiate mai multe colaborări punctuale, în alte cadre instituționale.

1.5 Utilizarea terenurilor, dezvoltarea teritorială și relațiile urban-rural

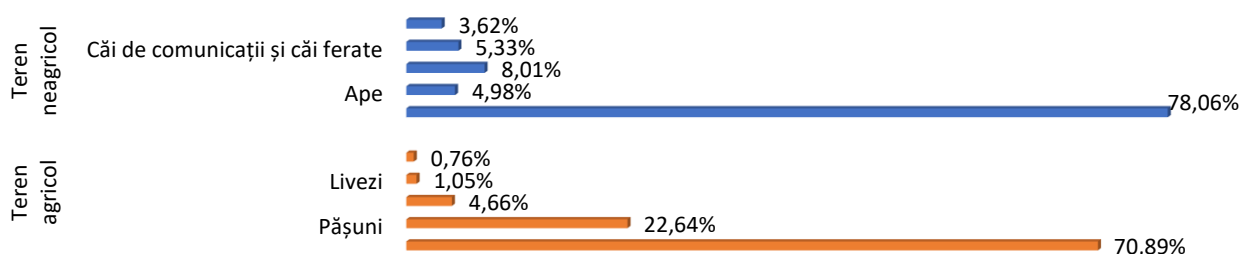
Fond funciar

Fondul funciar „este constituit din terenurile de orice fel, indiferent de destinație, de titlul pe baza căruia sunt deținute sau de domeniul (public, privat, cooperatist, obștesc etc.) din care fac parte”. Fondul funciar de la nivelul județului Arad este alcătuit din terenuri arabile, pășuni, fânețe, vii, livezi, păduri, terenuri ocupate cu ape, terenuri cu căi de comunicații și căi ferate, terenuri ocupate de construcții și terenuri degradate și neproductive.²⁰

Ultimele date puse la dispoziție de INS (anul 2014) arată că județul Arad are o suprafață totală de **775.409 ha**, din care **63,79%** o reprezintă **terenurile agricole**²¹. Din totalul **suprafeței agricole**, principalele destinații sunt: 350.634 ha teren arabil, 112.008 ha pășuni, 23.069 fânețe, 5.172 livezi și pepiniere pomicole și 3.764 ha vii și pepiniere viticole.

Suprafața ocupată de **terenurile neagricole** este formată din: 219.149 ha păduri și altă vegetație forestieră, 22.490 ha ocupate de construcții, 14.972 ha căi de comunicații și căi ferate, 13.978 ha ocupate cu ape și bălți și 10.173 ha terenuri degradate și neproductive.

Figura 3: Mod de folosință a terenului agricol și a terenului neagricol, județul Arad, 2014²²

Sursa: INS (AGR101A)

Pentru anul 2019, conform datelor prezentate în Raportul de Activitate nr. 14.700/12.05.2020 al Direcției pentru Agricultură Județeană Arad, suprafața agricolă a județului Arad este de 491.019 ha, din care: 71,12% teren arabil, 22,51% pășuni, 4,57% fânețe, 1,07% livezi și 0,73% vii.

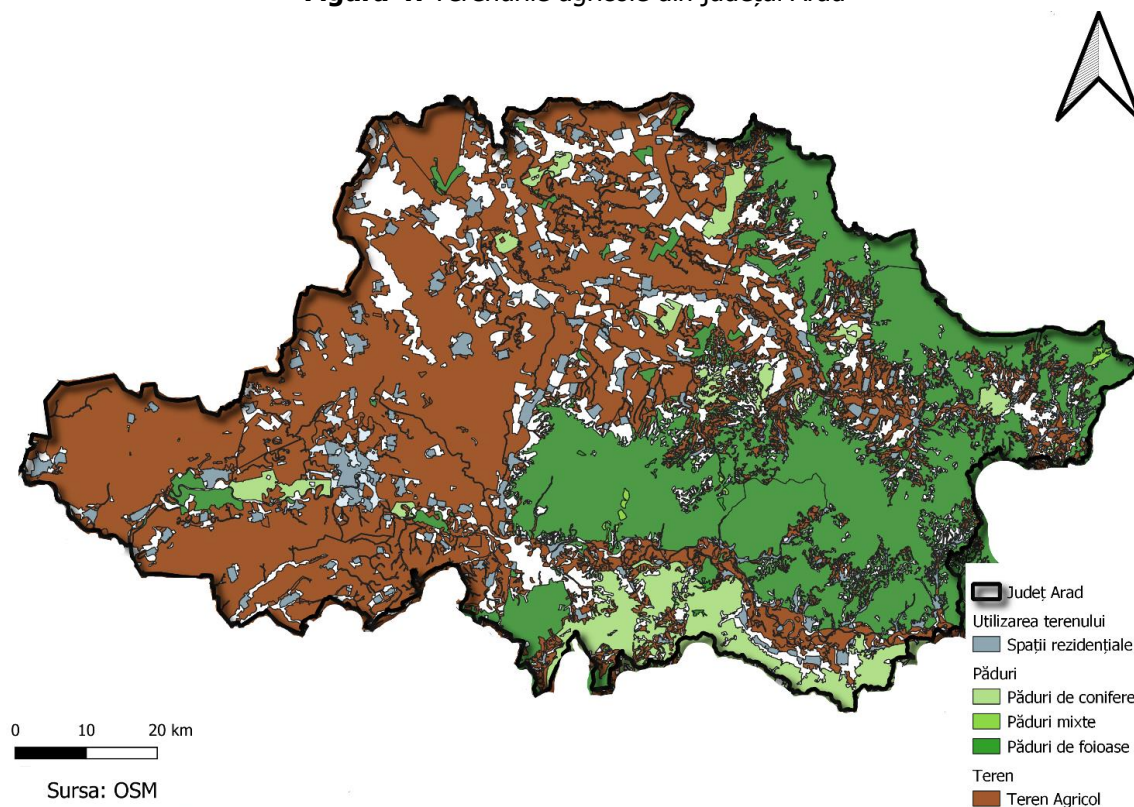
Comparând valorile din anul 2014 cu cele din anul 2019, se observă o **ușoară diminuare a suprafețelor acoperite de teren agricol** la nivelul județului Arad, cu 0,73%.

²⁰ INS (AGR101B);

²¹ INS (AGR101A);

²² Până la finalizarea acțiunii de cadastrare a țării, de către ANCPI, seriile de date sunt blocate la nivelul anului 2014.

Figura 4: Terenurile agricole din județul Arad

Sursa: Prelucrarea consultantului

Ponderea terenurilor agricole în total suprafață fond funciar este ușor mai mare la nivelul județului Arad (63,79%) față de cea de la nivel regional (61,37%) și național (61,37%).

O diferență mai mare se remarcă în ceea ce privește suprafața terenurilor arabile din totalul terenurilor agricole, județul Arad având o pondere de 70,89%, fiind mai mare de cea de la nivel regional (58,51%) și național (64,22%). Conform ultimelor date disponibile oferite de Institutul Național de Statistică, județul Arad ocupa locul 9 la nivel național ca suprafață arabilă deținută în 2014.

Conform INS, din totalul fondului funciar din județul Arad, la sfârșitul anului 2014, o pondere semnificativă (**72,92%**) se afla în **proprietate privată**. În ceea ce privește terenul agricol din județ, 91,94% se afla în proprietate privată, iar din terenul neagricol doar 39,4% era în proprietate privată.

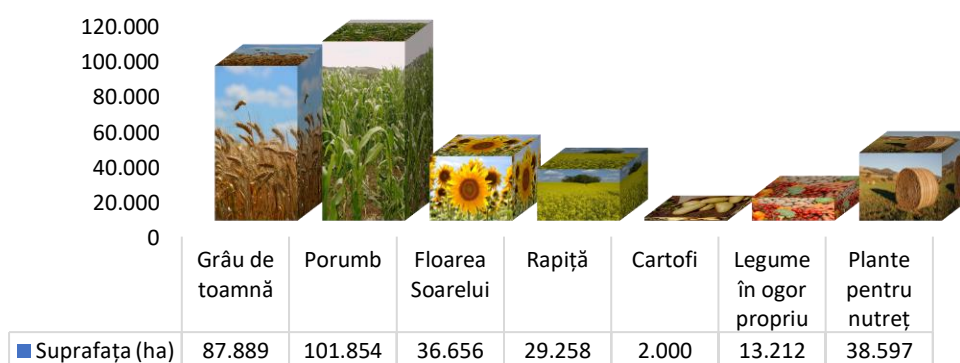
La nivelul județului Arad, ponderea suprafeței deținute în proprietate privată din totalul fondului funciar este mai mare față de cea de la nivel regional (68,93%), însă mai mică față de cea de la nivel național (73,37%).

Modul de utilizare a terenurilor s-a schimbat substanțial în ultimul secol, determinând astfel creșterea gradului de fragmentare a peisajelor naturale și semi-naturale. Principala cauză o reprezintă conversia terenurilor în scopul extinderii urbane, dezvoltării infrastructurii de transport, dezvoltării industriale, agricole, turistice.

Culturi

În ceea ce privește situația principalelor culturi realizate în anul agricol 2020-2021, conform datelor puse la dispoziție de Direcția pentru Agricultură a județului Arad, repartizarea acestora arată astfel:

Figura 5: Situația suprafeței arabile cultivate cu principalele culturi (ha) în anul agricol 2020-2021

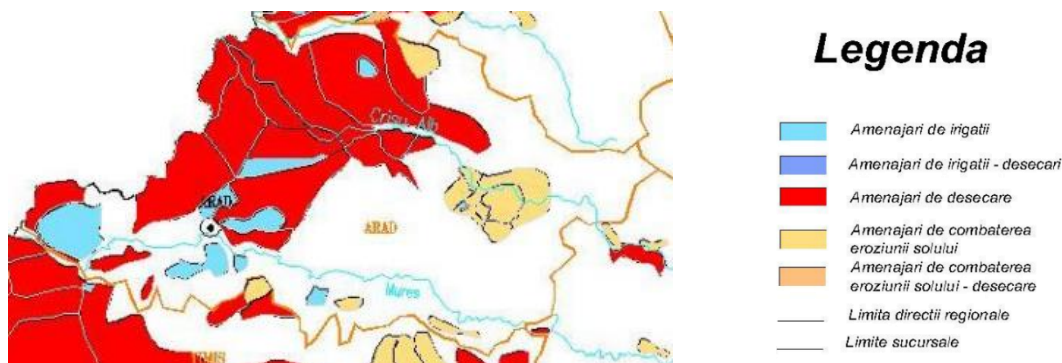

Sursa: DAJ Arad - Adresa nr. 3366/25.03.2021

Cea mai întinsă suprafață cultivată este cea cu **porumb** (101.854 ha), urmată de **culturile de grâu de toamnă** (87.889 ha), iar la polul opus, cea mai mică suprafață aparține culturilor de cartofi (2.000 ha). Plantele pentru nutreț s-au cultivat în anul 2020 pe o suprafață de 38,597 ha, floarea soarelui pe o suprafață de 36.656 ha și rapița pe o suprafață de 29.258 ha. În ceea ce privește suprafața culturilor de legume în ogor propriu, acesta a ajuns în ultimul an agricol la un total de 13.212 ha.

Conform INS, din totalul suprafeței arabile din județ, doar 7,78% este amenajată cu **lucrări de irigații**. Prin **Strategia Națională de Reabilitare și Extindere a Infrastructurii de Irigații din România 2019**, se dorește ca suprafața totală funcțională pentru irigații să se extindă, iar la nivelul județului Arad situația se preconizează a se dezvolta considerabil prin amenajări de desecare, amenajări de irigații și de combatere a eroziunii solului, astfel:

Figura 6: Amenajări de îmbunătățiri funciare propuse la nivelul județului Arad

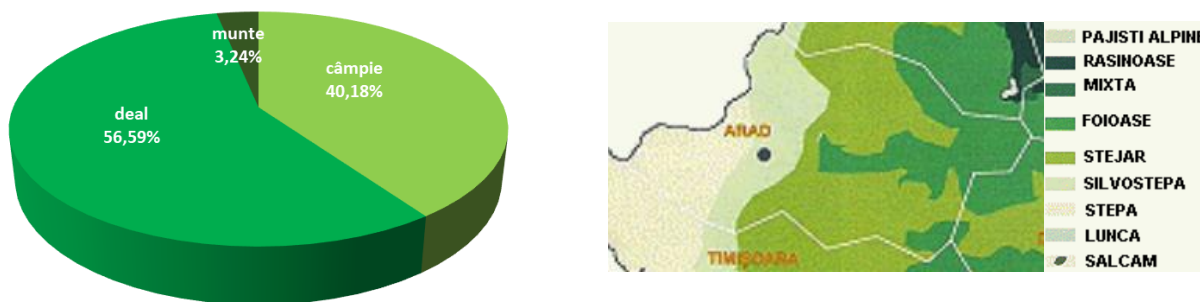
Sursa: Strategia Națională de Reabilitare și Extindere a Infrastructurii de Irigații din România

Suprafețe forestiere

Potrivit Codului Silvic, **fondul forestier** este constituit din totalitatea pădurilor, a terenurilor destinate împăduririi, a celor care servesc nevoilor de cultură, producție sau administrație silvică, a iazurilor, a albiilor pârâielor și a altor terenuri de destinație forestieră, inclusiv cele neproductive.

Conform datelor prezentate în Raportul privind starea factorilor de mediu elaborat de APM Arad, la nivelul județului Arad, **distribuția pădurilor**, după principalele forme de relief, arăta astfel: 56,59% în zona de deal, 40,18% în zona de câmpie și 3,24% în zona de munte.

Figura 7: Distribuția pădurilor din județul Arad, după forme de relief

Sursa: APM Arad - Raportul privind starea factorilor de mediu în anul 2019, la nivelul județului Arad

Suprafața terenurilor acoperite cu păduri și altă vegetație forestieră acoperă 28,26% din suprafața totală a fondului funciar al județului Arad și 3,24% din suprafața totală, la nivel național.

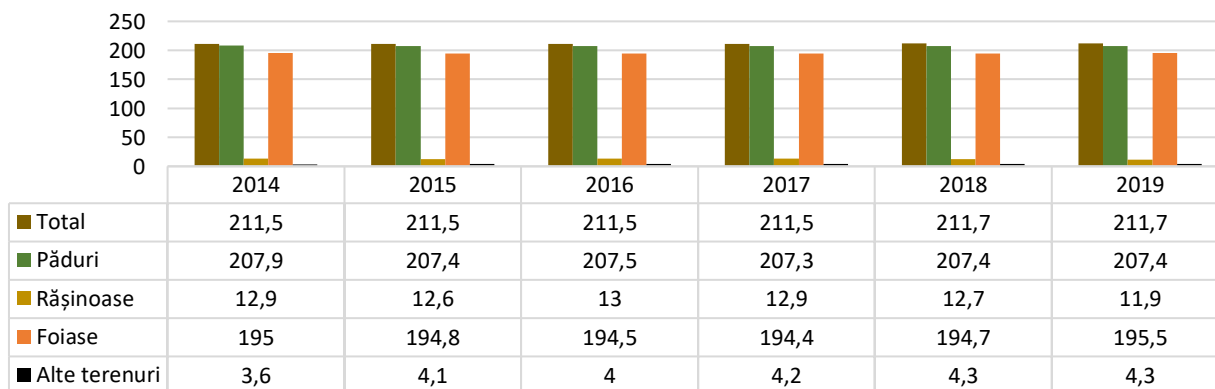
Suprafața fondului forestier la nivelul județului Arad în anul 2014 era de 211,5 mii hectare, din care 207,9 mii ha păduri (rășinoase 12,9 mii ha și foioase 195 mii ha) și 3,6 mii ha alte terenuri.²³

În anul 2019, **suprafața fondului forestier** în județul Arad, conform Institutului Național de Statistică, a fost de **211,7 mii ha**, din care **97,97% reprezintă suprafața pădurilor** (predomină foioasele – 94,26%) și 4,3 mii ha - alte terenuri.

Făcând o analiză pe baza datelor prezentate în figura de mai jos, se observă o **ușoară scădere a suprafeței forestiere acoperite cu păduri**, în 2019 față de 2014 (0,24%) și o creștere susținută a categoriei „alte terenuri” (cu 19,44% în 2019 față de 2014).

În ceea ce privește categoriile de păduri, rășinoasele au înregistrat o scădere în perioada analizată, în timp ce foioasele au înregistrat o creștere de 0,26% în 2019 față de 2014.

Figura 8: Evoluție suprafață forestieră, județul Arad, 2014-2019

Sursa: INS (AGR301A)

În **proprietatea statului și administrarea Direcției Silvice Arad se află 101.672 ha**, restul suprafeței fiind alocată diverșilor proprietari privați (persoane fizice sau juridice) în baza legilor fondului funciar (Legea 18/1991, Legea 1/2000 și Legea 247/2005).

²³ INS (AGR301A)

Suprafața totală a fondului forestier administrat de Direcția Silvică Arad, prin cele **zece ocoale silvice** (Bârzava, Beliu, Lipova, Iuliu Moldovan, Gurahonț, Criș, Radna, Săvârșin, Sebiș-Moneasa și Valea Mare) reprezintă aproximativ 13% din suprafața județului Arad, 97,12% din aceasta fiind ocupată cu păduri și 2,88% de alte terenuri.²⁴

Conform datelor prezentate în Registrul Național al Administratorilor de Păduri și al Ocoalelor Silvice²⁵, pe lângă cele zece ocoale silvice, proprietate publică, amintite mai sus, există și o serie de **persoane fizice și juridice care administrează fondul forestier aflat în proprietate privată**:

- Regia Publică Locală Ocolul Silvic Valea Mureșului RA;
- Ocolul Silvic Regal Săvârșin SRL;
- Regia Publică Locală Ocolul Silvic Zărandul RA;
- Ocolul Silvic Dumbrava RA;
- Ocolul Silvic Codrii Iancului SRL;
- Ocolul Silvic Privat Codrii Zărandului SRL;
- Ocolul Silvic Privat Nadas SRL;
- Asociația Ocolului Silvic Mocșani Stârcea.

În ceea ce privește starea de sănătate a pădurilor din județul Arad, conform Raportului de Mediu²⁶, la nivelul anului 2019, din datele transmise de către ocoalele silvice, reiese că **principalele probleme** întâlnite au fost **uscarea, doborâturile de vânt și factorii abiotici**.

Conform datelor furnizate de INS²⁷, în județul Arad, la nivelul anului 2019, au avut loc **regenerări artificiale** pe o suprafață de 153 ha, din care 94,12% pentru foioase și 5,88% pentru rășinoase.

În ceea ce privește **volumul de lemn recoltat**, datele din aceeași sursă²⁸ arată că la nivelul județului Arad, tot în anul 2019, a fost recoltată o cantitate de 854 mii m³, adică 4,52% din totalul la nivel național. Repartizarea pe categorii de păduri pentru cei de 854 mii m³ arată astfel: rășinoase – 5,50%, fag – 41,80%, stejar – 32,97%, diverse specii tari – 14,26% și diverse specii moi – 5,46%.

Figura 9: Volum de lemn recoltat pe specii, județul Arad - 2019

Sursa: INS (AGR306A)

²⁴ Regia Națională a Pădurilor ROMSILVA – Direcția Silvică Arad

²⁵ <http://mmediu.ro> - Registrul Național al Administratorilor de Păduri și al Ocoalelor Silvice

²⁶ APM Arad - Raport privind starea factorilor de mediu 2019 în județul Arad

²⁷ INS (AGR304A)

²⁸ INS (AGR306A)

Habitatelor piscicole naturale

Conform Ordonanței de Urgență 23/ 2008 privind pescuitul și acvacultura, pescuitul este definit ca activitate de extragere a resurselor acvatice vii din habitatele piscicole naturale, cu respectarea măsurilor pentru protejarea, conservarea și regenerarea resurselor acvatice vii.

Pescuitul recreativ este alcătuit din activitățile necomerciale de pescuit care exploatează resursele acvatice vii în scop recreativ sau sportiv, iar **pescuitul comercial** cuprinde activitățile de exploatare comercială a resurselor acvatice vii din habitatele piscicole naturale.

Pescuitul recreativ în habitatele piscicole naturale contractate de către asociațiile de pescari recreativi se face pe baza unui permis nominal emis de către ANPA și eliberat de către asociațiile de pescari recreativi beneficiare. În județul Arad sunt **16 habitate piscicole naturale contractate de Asociația Națională pentru Pescuit și Acvacultură (ANPA)**.

În tabelul de mai jos sunt prezentate **lungimea/ suprafața habitatelor piscicole naturale** identificate la nivelul județului Arad, cea mai mare lungime o are Râul Crișul Alb (566 km) și cea mai mare suprafață Lacul Mortărel (18 ha).

Tabel 4: Habitatelor piscicole naturale – județ Arad

Denumirea habitatului piscicol natural	Lungimea/ suprafața habitatului piscicol natural (km/ ha)
Canalele din zona Turnu	
Balta Ghilin I și II	
Balta Cicir	6 ha
Canalele hidroameliorative Socodor	
Lac Copilul	5 ha
Lac Mișca	12 ha
Lac Chișineu-Criș	5 ha
Lac Pâncota	3 ha
Lac Zădăreni	12 ha
Lac Mortărel	18 ha
Lac Hortop	3 ha
Râul Mureș	397 km
Râul Crișul Alb	566 km
Râul Crișul Negru	214 km
Râul Aranca	30 km
Râul Ierul	43 km

Sursa: <http://www.anpa.ro/> - Lista habitatelor piscicole naturale contractate de către asociațiile de pescari recreativi prin contracte pentru utilizarea resurselor acvatice vii în scop recreativ la data 15.01.2021

Atribuirea dreptului de pescuit recreativ în fluviul Dunărea cu brațele sale, Marea Neagră și habitatele piscicole naturale necontractate de către asociațiile de pescari recreativi se face pe baza unui permis nominal emis și eliberat de către ANPA, în mod direct prin intermediul unui soft informatic on-line, ce se regăsește pe site-ul ANPA.

În județul Arad nu au rămas habitate piscicole naturale necontractate de către asociațiile de pescari recreativi.

Spații verzi din mediul urban

Spațiile verzi reprezintă o categorie funcțională în cadrul localităților, al căror specific este determinat de vegetație și de cadrul construit (dotări și echipări destinate activităților cultural-educative, sportive sau recreative). Spațiul verde este definit ca spațiu public cu acces nelimitat sau specializat de interes municipal, spațiu pentru sport și agrement, spațiu plantat pentru protecție și păduri de diferite tipuri (în conformitate cu Regulamentul de Urbanism).

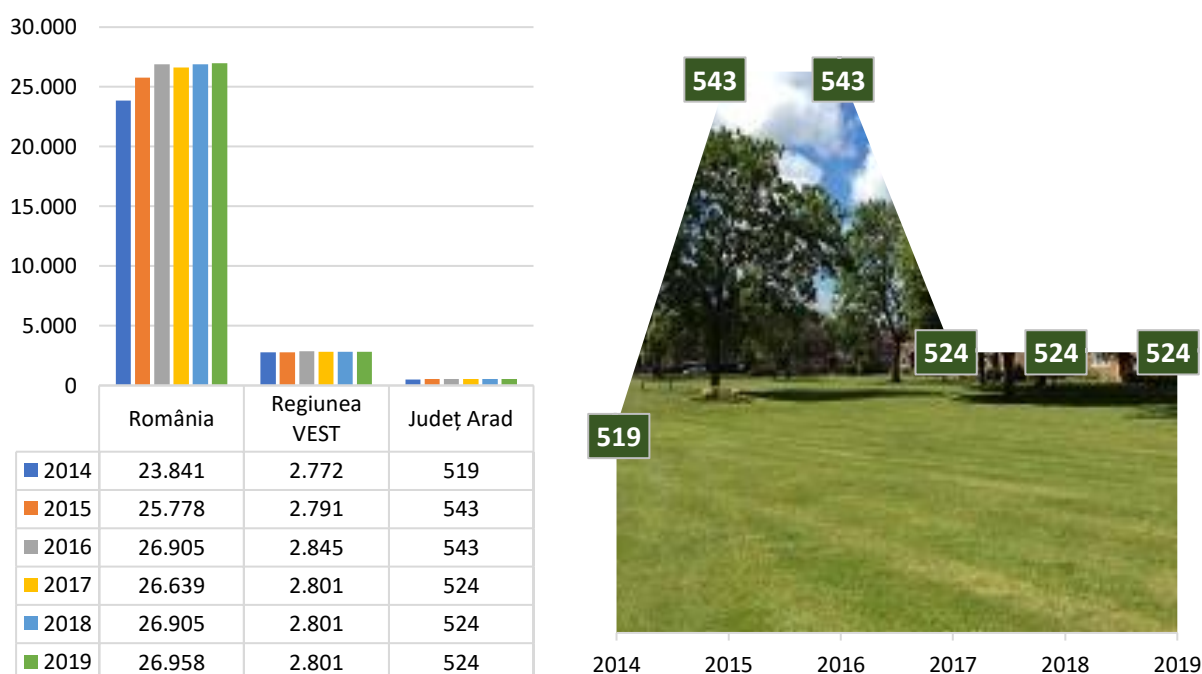
Spațiile verzi se grupează în **două categorii**:

- Spații verzi de folosință generală/ publice (parcuri, grădini, scuaruri și fâșiile plantate, amenajările sportive publice, pădurile de agrement accesibile întregii populații);
- Spații verzi de folosință limitată aferente locuințelor, dotărilor social-culturale, zonelor industriale, căilor de comunicație, zonelor de protecție sanitară, grădinilor botanice și zoologice, pădurile și plantațiile forestiere destinate ameliorării climatului etc..

Ponderea mare a spațiilor verzi în totalul suprafeței cuprinse în perimetrele constructibile determină importanța lor în ansamblul localităților, componenta principală și fundamentală fiind vegetația.

Comparativ cu suprafețele înregistrate la nivel național, dar și la nivel regional, conform datelor furnizate INS²⁹, evoluția suprafețelor acoperite cu **spații verzi în zonele urbane**, în perioada 2014-20219, la nivelul județului Arad arată astfel:

Figura 10: Evoluția suprafeței spațiilor verzi în zonele urbane, la nivel județean, regional și național, 2014-2019

Sursa: INS (GOS103B)

Se observă că suprafața acoperită cu spații verzi în zonele urbane este mai mare în anul 2019 față de anul 2014, atât la nivel național, cât și la nivel regional și județean. Astfel, în anul 2019, față de anul 2014, la nivel național, suprafața spațiilor verzi a crescut cu 13,07%, la nivel regional cu 1,05%, iar la nivelul județului Arad, doar cu 0,96%.

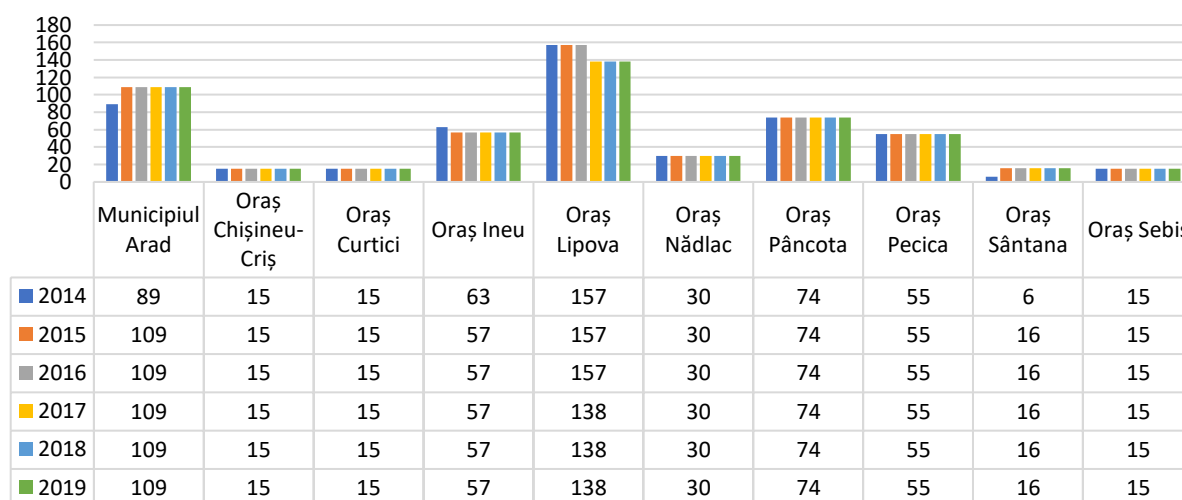
²⁹ INS (GOS103B)

La nivelul județului Arad, evoluția suprafețelor ocupate de spații verzi în mediul urban a fost una fluctuantă în perioada 2014-2019, astfel, în anul 2014, suprafața totală era de 519 ha, în anul 2015 valoarea a crescut până la 543 ha, menținându-se la aceeași valoare și în anul 2016, iar începând cu anul 2017, suprafața spațiilor verzi a scăzut până la 524 ha, menținându-se așa până la sfârșitul anului 2019.

La nivelul anului 2019, suprafața totală a spațiilor verzi în zonele urbane din județul Arad reprezenta 18,71% din totalul spațiilor verzi din Regiunea Vest și 1,94% din totalul național.

În ceea ce privește suprafața acoperită cu **spații verzi pe municipii și orașe**, conform datelor furnizate de INS³⁰, în județul Arad situația se prezintă astfel:

Figura 11: Evoluția suprafeței spațiilor verzi în zona urbană, județ Arad, 2014-2019

Sursa: INS (GOS103A)

Valorile prezentate mai sus arată că pentru municipiul Arad s-au înregistrat creșteri în ceea ce privește suprafața spațiilor verzi, astfel, dacă în anul 2014 spațiile verzi ocupau 89 ha, începând cu anul 2015 suprafața totală a ajuns la 109 ha, menținându-se la această valoare până în anul 2019 (creștere cu 22,47%).

Aceeași situație este întâlnită și în cazul orașului Sântana, însă aici creșterea înregistrată în anul 2019, față de cea din 2014 este una semnificativă, de 166,67%, ajungând de la 6 ha la 16 ha.

La polul opus sunt identificate orașele Lipova și Ineu, cărora li s-au micșorat suprafețele acoperite cu spații verzi în 2019, față de 2014. Astfel, orașul Ineu a ajuns la o suprafață totală de 57 ha (scădere cu 10,53%), iar orașul Lipova la o suprafață de 138 ha (scădere cu 13,77%).

Orașele Chișineu-Criș (15 ha), Curtici (15 ha), Nădlac (30 ha), Pâncota (74 ha), Pecica (55 ha) și Sebiș (15 ha) prezintă valori constante ale suprafețelor acoperite cu spații verzi pentru perioada analizată.

La nivelul anului 2019, localitatea urbană din județul Arad cu **cele mai mari suprafețe acoperite cu spații verzi** este **orașul Lipova** (26,34% din total suprafețe verzi în zonele urbane din județ), urmată de **municipiul Arad** (20,80%). La polul opus, cele mai mici suprafețe ale spațiilor verzi sunt pe teritoriile orașelor Chișineu-Criș, Curtici și Sebiș (2,86% fiecare).

³⁰ INS (GOS103A)

La nivelul zonelor urbane din județul Arad, se observă un **deficit de spații verzi raportat la numărul de locuitori** în cazul **municipiului Arad** și a **orașelor Chișineu-Criș, Curtici, Sântana și Sebiș**. Orașele Ineu, Lipova, Nădlac, Pâncota și Pecica respectă cerința națională de minim 26 m² spații verzi/ locuitor.

Tabel 5: Suprafața spațiilor verzi raportată la numărul de locuitori

Localitate	Suprafață spații verzi (ha)	m ² / locuitor
Municipiul Arad	109	6,17
Oraș Chișineu-Criș	15	18,22
Oraș Curtici	15	17,01
Oraș Ineu	57	59,42
Oraș Lipova	138	123,25
Oraș Nădlac	30	38,11
Oraș Pâncota	74	90,27
Oraș Pecica	55	38,97
Oraș Sântana	16	10,22
Oraș Sebiș	15	23,68

Sursa: INS (POP108D, GOS103A)

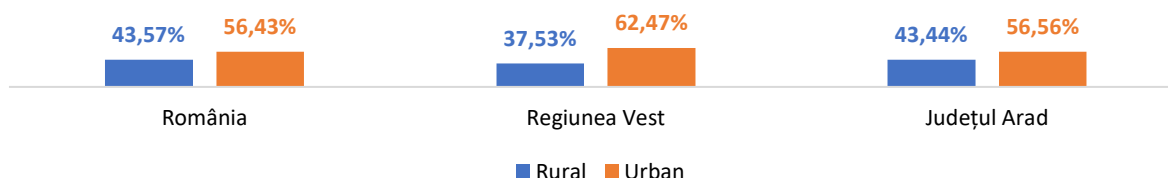
Scopul principal pentru care sunt necesare spațiile verzi este reprezentat de îmbunătățirea stării mediului înconjurător și armonizarea peisajelor modificate/ amenajate cu cele naturale, astfel, prin crearea de noi spații verzi la nivelul județului Arad, sunt create condiții optime pentru desfășurarea activităților sociale ale locuitorilor.

Gradul de ocupare teritorială pe medii urban-rural

Județul Arad a înregistrat în anul 2020 o **populație după domiciliu de 470.469 persoane**, din care **56,56% în mediul urban**, fiind sub media regională (62,47%), însă cu puțin peste cea națională (56,43%).

Județul Arad este caracterizat de un **grad mediu de urbanizare**, clasându-se pe locul 13 la nivel național, după ponderea populației din mediul urban raportată la totalul populației după domiciliu la nivel județean.

Figura 12: Raport ocupare teritorială rural – urban (România, Regiunea Vest, județul Arad) - 2020

Sursa: INS (POP107A)

Densitatea populației pe UAT

Transformările sociale și economice și evoluția istorică prin care societatea românească a trecut în ultimele decenii, au generat și modul în care a evoluat demografia județului Arad și structurile specifice. Astfel, în ceea ce privește densitatea populației, valoarea cea mai ridicată este înregistrată în municipiul Arad (757,60 locuitori/ km²), urmat de comuna Livada (194,62 locuitori/ km²) și de

orașul Sântana (146,06 locuitori/ km²). La polul opus, cele mai scăzute valori sunt înregistrate în comunele Tauț (7,33 locuitori/ km²) și Șiștarovăț (2,73 locuitori/ km²).³¹

1.6 Resursele naturale

1.6.1 Tipul și calitatea resurselor naturale

Resursele naturale reprezintă totalitatea zăcămintelor de minerale și de minereuri, a terenurilor cultivabile și utilizabile, a apelor și a pădurilor de care dispune o țară.

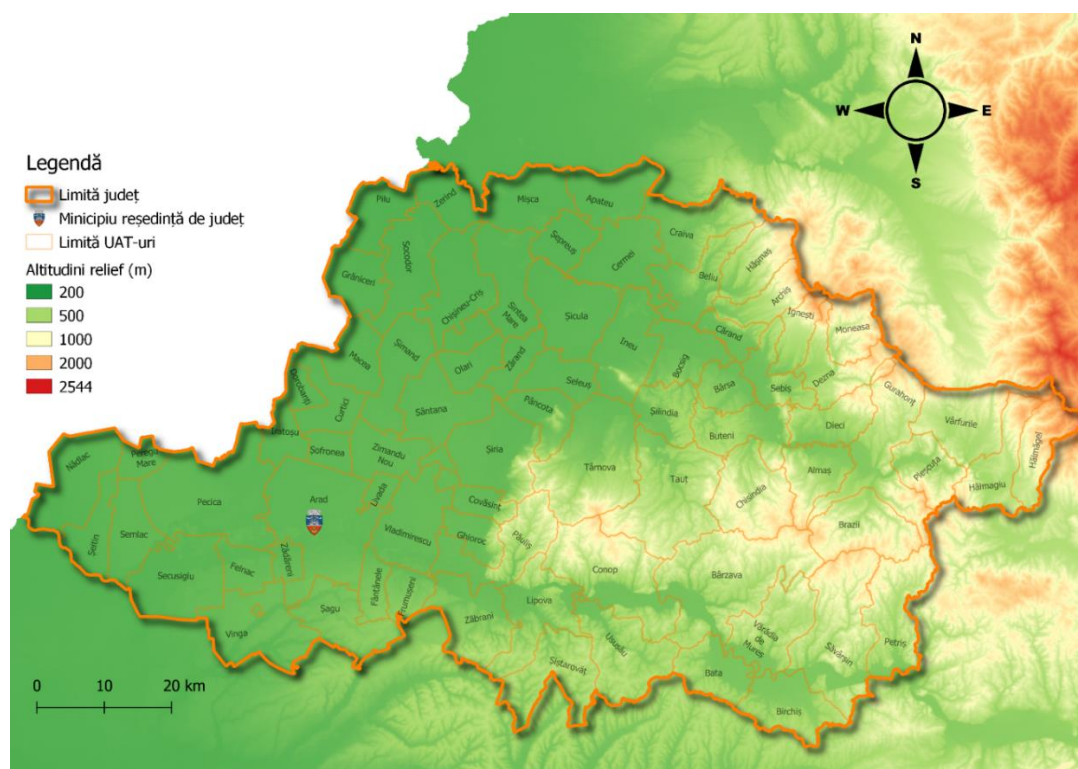
Acestea pot fi clasificate în două categorii:

- Resurse naturale **neregenerabile**: minerale și combustibilii fosili;
- Resurse naturale **regenerabile**: apă, aer, sol, floră, faună sălbatică, inclusiv cele inepuizabile: energia solară, eoliană, geotermală și a valurilor.

Relief

Relieful județului Arad este variat, proporționat și etajat de la vest spre est, fiind întâlnite următoarele forme: de la lunci și vechi delte (cu altitudini de circa 80-85 m) la câmpii semidrenate (85-100 m) câmpii piemontane, podișuri și piemonturi, dealuri înalte, depresiuni sub și intramontane, precum și munți cu altitudini de până la 1.486 m (Vf. Găina din Munții Bihor), cu structuri geologice și paleogeografice specifice.³²

Figura 13: Harta reliefului județului Arad

Sursa: Prelucrarea consultantului

³¹ INS (AGR101B) - Până la finalizarea acțiunii de cadastrare a țării, de către Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară, seriile de date sunt blocate la nivelul anului 2014.

³² OSPA Arad

Etajarea pe altitudine a formelor de relief începe din partea de Vest a județului, crescând către est, având la bază Culoarul Mureșului, urmat de cele patru câmpii (Câmpia Cermeiului, Câmpia Crișului Alb, Câmpia Înaltă a Aradului și Câmpia Vingăi), zona deluroasă reprezentată de Dealurile Lipovei, zona depresionară cu cele trei depresiuni (Depresiunea Zarandului, Depresiunea Almaș-Gurahonț și Depresiunea Hălmagiu), zona piemontană (Piemontul Codrului și Piemontul Zărandului) și zona montană reprezentată de Munții Codru Moma, Munții Bihorului și Munții Zarandului.

Cea mai mare altitudine întâlnită pe raza județului Arad este dată de Vârful Găina (1.486 m) din Munții Bihorului, urmat de Vârful Piatra Aradului (1.429 m), din același lanț muntos.

De remarcat sunt și Munții Zarandului, care, deși prin altitudine (500-600 m în medie) se încadrează în categoria dealurilor, geologia (șisturi cristaline) și vegetația (păduri compacte) caracteristice, îi oferă statutul de unitate muntoasă.

Soluri

Solul este definit ca fiind stratul de la suprafața scoarței terestre format din particule minerale, materii organice, apă, aer și organisme vii. Solul este un sistem dinamic, care îndeplinește multe funcții și este vital pentru desfășurarea activităților umane și pentru supraviețuirea ecosistemelor.³³

Solurile de pe teritoriul județului Arad sunt prezente într-o gamă variată de tipuri, datorită complexității condițiilor naturale, ca factori pedogenetici, astfel, în Vestul Câmpiei Aradului apar cernoziomuri și cernoziomuri carbonatice freatic umede, asociate cu soluri cernoziomice gleizate, dezvoltate pe depozite de loess; în restul Câmpiei Aradului, ca și în cea a Crișului Alb, se evidențiază o gamă de soluri mult mai variată, ca urmare atât a diversității rocilor de solidificare, cât și a variației adâncimii nivelului hidrostatic al apei freatice (cernozomuri freatic umede, soluri cernoziomice gleizate, cernoziomuri cambice, soluri halomorfe, soluri hidromorfe, aluviuni și soluri aluviale).

În cuprinsul câmpiilor piemontane, Câmpia Cermeiului și Câmpia Vingăi, apar soluri argiloase, iar suprafața dealurilor piemontane ale Zărandului și Codru Moma este acoperită de soluri brune podzolite și soluri argiloiluviale podzolice.

Treapta de relief montană prezintă soluri brune eumezobazice și soluri brune acide andice și andosoluri pe depozite vulcanogene.

Referitor la elementele de geologie prezente la nivelul județului Arad, având în vedere că cea mai mare parte a acestuia este ocupat de cernoziomuri, urmate de solurile brune și silvestre, cu un grad crescut de fertilitate, există condiții favorabile dezvoltării culturilor cerealiere precum și pentru culturile de legume și plante tehnice.

Climă

Sub aspect climatic, județul Arad prezintă caracteristicile climatului temperat continental cu influențe oceanice. Circulația maselor de aer este predominant vestică, etajată de la Vest la Est, odată cu creșterea altitudinii.

În comparație cu clima din regiunea Câmpiei Române, în Câmpia Aradului se resimt și nuanțe moderate, cu temperaturi medii anuale apropiate de valoarea de 10°C, astfel, vara temperaturile pot ajunge la 21°C iar iarna la 1°C, cu precipitații bogate. Media temperaturilor scade odată cu creșterea altitudinii, astfel, față de zona de câmpie, în zona dealurilor piemontane, valoarea medie anuală ajunge la 9°C, iar în regiunile muntoase înalte, media scade până la 6°C.

³³ APM Arad - Raport privind starea factorilor de mediu 2019 in judetul Arad

În zonele depresionare, temperaturile variază, în anotimpul rece, între -5°C și -10°C, iar pentru anotimpul cald, temperaturile se pot încadra între 16°C și 21°C.

Temperatura maximă în județul Arad a fost înregistrată în luna iulie a anului 1946 la Miniș (41,5°C), iar minima absolută a fost de -30°C, înregistrată în municipiul Arad, în luna februarie a anului 1954.

Referitor la regimul precipitațiilor, mediile anuale se plasează în jurul valorii de 600 mm în zona de câmpie, în zona de contact dintre câmpie și dealuri, precipitațiile cresc și ajung la valori cuprinse între 700-800 mm în dealurile piemontane și la valori de maxim 1.200 mm în zona montană. Numărul zilelor cu precipitații sub formă de ninsoare este de 18-30 zile pe an.

Valori extreme minime au fost notate în anul 1928 în Arad și în anul 1947 în Chișineu-Criș, când au fost înregistrate precipitații sub 300 mm. Maxima precipitațiilor a fost înregistrată în anul 1926, în Ineu și este de 1.200 mm.

În ceea ce privește regimul vânturilor pentru județul Arad, sectoarele nordic și vestic prezintă o frecvență mai mare a vânturilor, cu viteze medii de 3-4 m/ s. Vântul bate din sectorul nordic 13% și cel sudic 12,4%, frecvența cea mai mică aparținând sectorului estic 3,8%.

Floră și faună

Poziția geografică a județului Arad face ca acesta să aibă un potențial ecologic variat, exprimat mai ales prin învelișul biotic. Astfel, **flora** județului este una variată și bogată în specii caracteristice florei continentale.

Distribuția vegetației³⁴ la nivelul județului Arad poate fi analizată în funcție de:

- **Unitățile zonale pe altitudine**, unde regăsim pajiști montane de păiuș roșu, iarba vântului și țepoșică; păduri montane de fag; pajiști secundare colinare de iarba vântului, păiuș roșu și terenuri agricole; păduri de gorun și gorun cu carpen; păduri amestec cu specii de stejar și alte foioase; păduri de gorun cu cer;
- **Unități zonale pe latitudine**, unde regăsim: terenuri agricole și pajiști secundare de fiscal, păduri de cer și garniță, păduri de stejar brumuriu cu rațar tătăresc și păduri de stejar pufos; terenuri agricole și pajiști puternic modificate cu pășuri;
- **Unități intrazonale și azonale**, unde se regăsesc: păduri de stejar de depresiuni, terase și piemonturi; complex de pajiști de pășul oilor sau iarba de sărătură pe soluri slab-mediu salinizate; terenuri agricole și pajiști de iarba moale în luncile din regiunea de deal; păduri de stejar, frăsin și ulm, în luncile de câmpie; terenuri agricole și pajiști cu iarba moale și păduri de anin negru, în luncile din regiunea de câmpie; păduri extrazonale cu stejar pufos; tufărișuri de liliac transilvănean.

În zona de silvostepă, vegetația sălbatică ocupă suprafețe restrânse, din cauza extinderii culturilor agricole, iar zona pădurilor de foioase se întinde pe Dealurile Lipovei, în Depresiunea Gurahonț și pe versanții sudici ai Munților Codrul-Moma.

Vegetația intrazonală și zonală este specifică zonei de luncă a râurilor și este caracterizată prin prezența pădurilor de stejar în amestec cu frasin și ulm, pajiști de iarba moale, coada vulpii și pir, toate acestea alternând cu terenurile agricole. Pe unele suprafețe lacustre se dezvoltă nufărul alb și cel galben.

³⁴ Master Plan privind alimentarea cu apă și evacuarea apelor uzate în județul Arad, Volumul I

Pe lângă cele amintite mai sus, în județul Arad, sunt răspândite o serie de plante medicinale cum sunt: arborele Ginkgo biloba, Tuia silvestris, brândușa de primăvară, brândușa de toamnă, brândușa galbenă, stejar, fag, carpen, salcâm, graminee perene etc.

În ceea ce privește **fauna**³⁵, în județul Arad întâlnim următoarele specii de păsări: graur, erete alb, potârniche; rozătoare: popândău, hârciog, bizam și castor; mamifere: cerb, căprior, râs, mistreț, veverița și fazanul; reptile: șarpele de casă, șarpele de râu și șopârta cenușie.

De asemenea, râurile prezente pe teritoriul județului, sunt favorabile dezvoltării unor specii de pește cum sunt, lipanul și mreana în zona montană și colinară și crapul în zona de câmpie. Pe lângă speciile de pești, întâlnim și clasa batracienilor, scoica de lac și scoica de râu, melcul de iaz, melcul de apă dulce și melcul de livadă și crustaceele (racul de râu și racul de baltă).

Pe lângă toate speciile amintite mai sus, în județul Arad trăiește și țestoasa de apă.

Resurse de apă subterană și supraterană

Regimul hidrologic al râurilor prezente pe teritoriul județului Arad este direct influențat de climă, relief, soluri, vegetație și structura geologică, adică de mediul în care acestea s-au format. Județul Arad are una din cele mai importante rezerve de apă din România, atât prin resursele de apă de suprafață, cât și prin cele de apă subterană.

Teritoriul județului Arad aparține următoarelor **bazine hidrografice**: Crișuri (Alb și Negru), Mureș și Bega.

Mureșul reprezintă sursa principală de apă din Arad, având un debit multianual de 187 m³/ s, însă utilizarea lui este restricționată de calitatea apelor, acestea conținând poluanți care fac ca această resursă naturală să fie utilizată doar în industrie și agricultură.

Crișul Alb reprezintă pe o porțiune de 500 m granița naturală dintre România și Ungaria. Este al doilea râu ca importanță și mărime din județ, având un debit multianual de 14,2 m³/ s. Crișul Alb are un curs torențial cu albie majoră îngustă până la Sebiș, unde valea se lărgeste și prezintă numeroase meandre cu excepția zonei de chei dintre Halmagiu și Gurahont. Panta râului scade în continuare până la Chișineu Criș la 0,07%, iar de aici spre frontiera cu Ungaria, până la 0,03%.³⁶ Apele râului sunt utilizate doar în agricultură, mai ales pentru unitățile piscicole.

Crișul Negru marchează frontiera româno-ungară pe o distanță de 5,3 km, aflându-se la limita nordică a județului Arad. Acesta este slab utilizat, la fel și afluentul său principal, Teuz.

În ceea ce privește **lacurile**, la nivelul județului Arad, sunt localizate lacuri naturale de luncă, în special pe Valea Mureșului, dar și lacuri antropice cum este lacul de baraj de la Tauț, folosit în scop piscicol și de agrement.

Resursele de apă subterană sunt deosebit de valoroase, având un debit bogat datorită situării la mică adâncime în pânza freatică (peste 2/ 3 din Câmpia Aradului are ape subterane la mai puțin de 3 m adâncime). Acestea contribuie decisiv la satisfacerea nevoilor populației și a ramurilor economice, în special industriale.

Pe suprafața județului sunt prezente importante **izvoare de apă termală** și **izvoare cu apă minerală cu efect curativ**. În funcție de conținutul chimic, acestea pot fi clasificate în următoarele categorii:

³⁵ Master Plan privind alimentarea cu apă și evacuarea apelor uzate în județul Arad, Volumul I

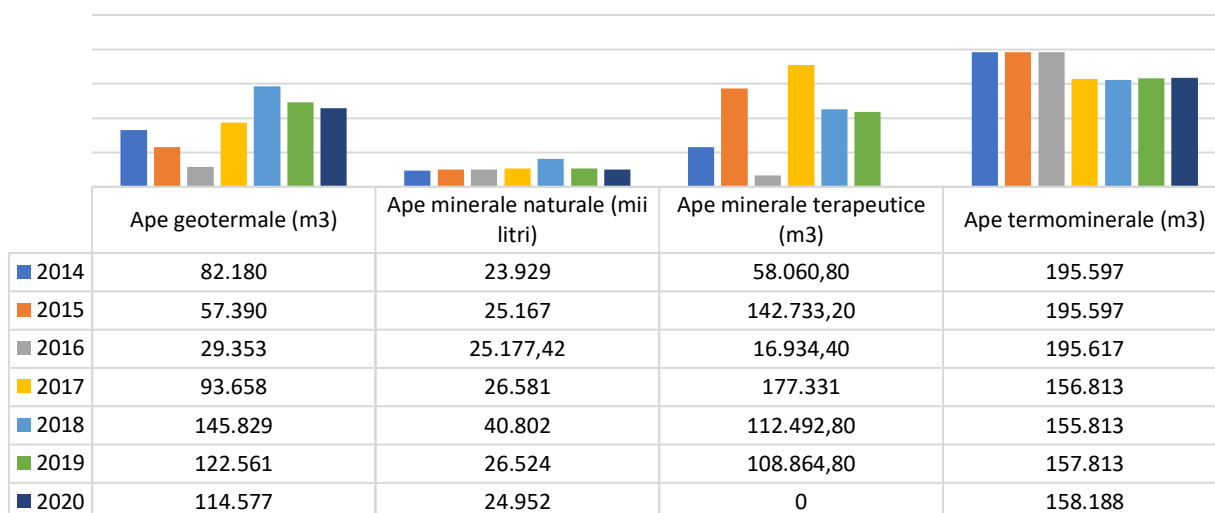
³⁶ <http://ananp.gov.ro/raul-crisul-alb-intre-ineu-si-gurahont/>

- izvoare termale bicarbonatate sulfatate situate în zona aferentă bazinului Crișurilor (apele carbogazoase alcaline de la Moneasa);
- izvoare bicarbonatate calcice termale, carbogazoase și sulfuroase sodice din zona Mureșului, avantajate de prezența formațiunilor vulcanice neogene din zonă;
- izvoare carbogazoase feruginoase din zona Dealurile Lipovei.

Din această categorie a resurselor naturale putem aminti izvoarele din Moneasa, Macea, Chișineu-Criș, Lipova și Curtici. Dintre acestea, recunoscute pentru efectele lor curative sunt apele minerale de la Moneasa și Lipova, iar pentru apă termală, cele de la Dezna și Curtici.

Conform datelor furnizate de Agenția Națională pentru Resurse Minerale, în perioada 2014-2020, la nivelul județului Arad, au fost identificate producții de ape geotermale, ape minerale naturale, ape minerale terapeutice și ape termominerale:

Figura 14: Evoluția cantității de ape minerale produsă în județul Arad

Sursa: Agenția Națională pentru Resurse Minerale – Adresa nr. 4755 / 15.04.2021

Resurse ale subsolului (resurse hidrocarburi, petrol, gaze naturale, apa subterana etc.)

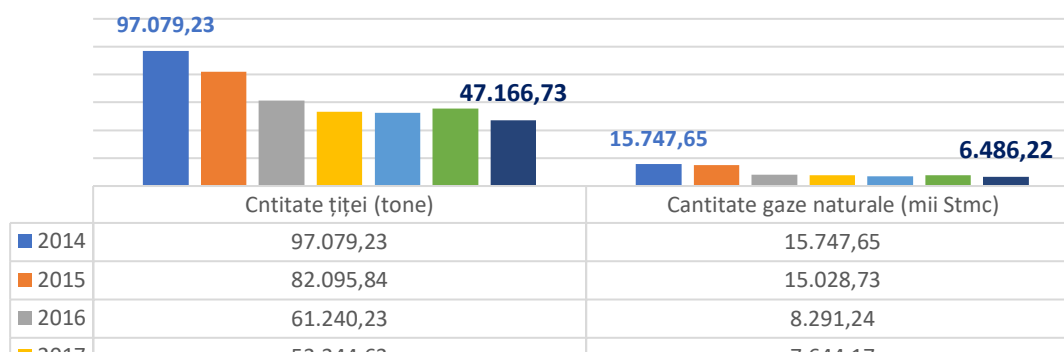
Județul Arad dispune de importante **resurse naturale ale subsolului** cum sunt:

- În zona de câmpie: zăcămintele de hidrocarburi lichide și gazoase din Pecica, Sântana, Zădăreni (petrol), Turnu (petrol și gaze), Macea (gaze);
- În zona de deal și munte: extracțiunile de minereuri metalifere (fier, mangan, molibden) și metale prețioase (aur și argint);
- În zona Văii Mureșului: depozite de materiale de construcții cum sunt carierele de pietriș din Ghioroc, cariera de dolomit din Galșa, cariera de granit de la Radna, Mocrea, Păulian, Sebiș și Tălagiu și cariera de diorit din Păuliș;
- În zona Văii Crișului Alb: carierele de piatră de andezit-trachit din Leasa, uraniu și azbest, cariera de caolin din Agrișu Mare și cariera de marmură de la Moneasa.³⁷

Pe teritoriul județului Arad, **hidrocarburi** (țiței și gaze) sunt extrase de către societatea **OMV Petrom**. În perioada 2014-2020, conform datelor puse la dispoziție de Agenția Națională pentru Resurse Minerale, au fost extrase în total 449.222,72 tone de țiței și 67.878,45 mii Stmc gaze naturale.

³⁷ Monografia Județului Arad

Figura 15: Evoluția cantității de hidrocarburi extrase în județul Arad

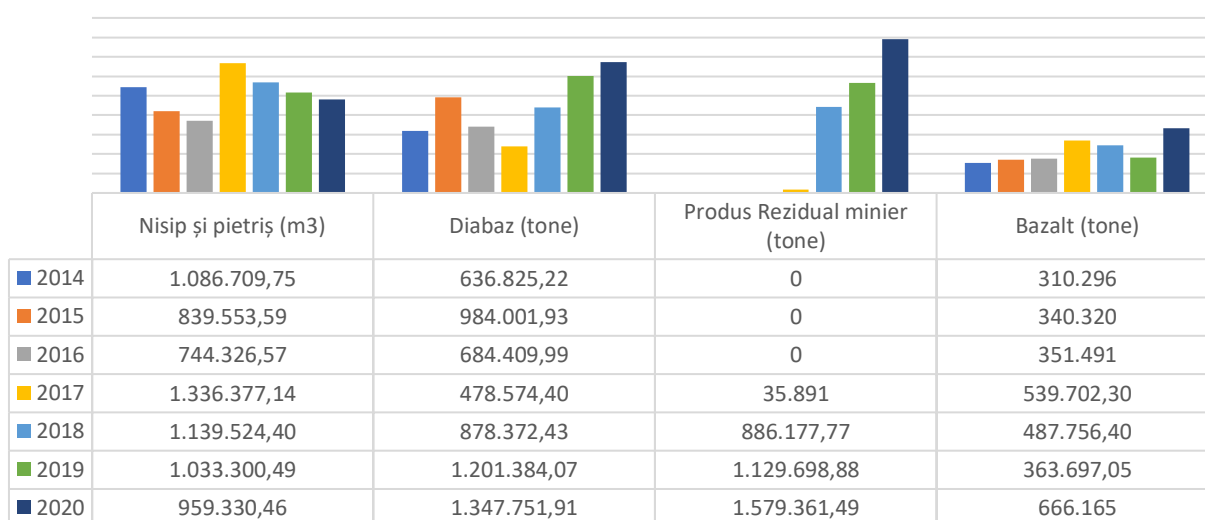
Sursa: Agenția Națională pentru Resurse Minerale – Adresa nr. 4755 / 15.04.2021

Se observă că în anul 2020, comparativ cu anul 2014, cantitățile de hidrocarburi extrase la nivelul județului Arad au scăzut semnificativ. Dacă în anul 2014, cantitatea de țiței a ajuns la 97.079,23 tone, în anul 2020 a înregistrat o scădere cu 51,41%, fiind extrase 47.166,73 tone. În ceea ce privește cantitatea de gaze naturale extrase, în anul 2014, cantitatea extrasă a fost de 15.747,65 mii Stmc, iar în anul 2020 a ajuns la 6.486,22 mii Stmc, ceea ce înseamnă o scădere cu 58,81%.

Proгноza realizată de OMW Petrom **pentru perioada 2021-2027** evidențiază o scădere treptată atât a cantităților de țiței extrase, cât și a celor de gaze naturale, astfel, în perioada 2021-2027, cantitatea totală ar putea să ajungă la 221.100 tone, respectiv, 35.306 mii Stmc.

În ceea ce privește situația exploatărilor de **resurse minerale**, în perioada 2014-2020, la nivelul județului Arad, resursele exploatare în cantități mai mari sunt: nisipul și pietrișurile, diabazul, produsul rezidual minier și bazaltul:

Figura 16: Evoluția cantității de resurse minerale extrase în județul Arad

Sursa: Agenția Națională pentru Resurse Minerale – Adresa nr. 4755 / 15.04.2021

În ceea ce privește producția de nisip și pietriș în perioada analizată, se observă o evoluție fluctuantă, cantitatea medie anuală fiind de 1.019.874,62 m³.

Diabazul este o rocă magnetică (vulcanit), cu o duritate ridicată și granulație medie, cantitatea exploatăată în județul Arad în anul 2020, fiind dublă față de cea din 2014. Aceeași situație se regăsește și în cazul bazaltului, de asemenea, o rocă vulcanică.

Pe lângă substanțele amintite mai sus, la nivelul județului Arad au mai fost identificate în perioada analizată și producții de andezit industrial și de construcții, diorit, andezit, ape minerale, argilă comună, calcar industrial și de construcții, granit și gresie cuarțoasă.

Arii naturale protejate

Ariile naturale protejate prezente pe teritoriul județului Arad pot fi clasificate astfel:

- **Arii naturale protejate de interes internațional** cum sunt siturile naturale ale patrimoniului mondial natural și cultural, geoparcurile, zonele umede de importanță internațională sau rezervațiile biosferei:

În județul Arad este localizat **Parcul Natural Lunca Mureșului**, cu o suprafață totală de 17.166 ha, fiind încadrat ca una dintre cele 5 zone umede de importanță internațională din România (sit RAMSAR).

- **Arii naturale protejate de interes comunitar** cum sunt siturile „Natura 2000”, siturile de importanță comunitară SCI, ariile speciale de conservare, ariile de protecție specială avifaunistică SPA:

La nivelul județului Arad, au fost identificate **22 situri de importanță comunitară (SCI)**: Codrul Moma, Crișul Alb, Crișul Negru, Defileul Mureșului Inferior, Drocea, Lunca Mureșului Inferior, Mlaștina Satchinez, Platoul Vașcău, Podișul Lipovei Poiana Ruscă, Dealul Mocrea – Rovina – Ineu, Nădab – Socodor, Coridorul Drocea – Codru Moma, Coridorul Munții Bihorului – Codru Moma, Crișul Alb între Gurahonț și Ineu, Defileul Crișului Alb, Pădurea Neudorfului, Lunca Teuzului, Râul Mureș între Lipova și Păuliș, Turnu – Variașu, Zarandul de Est, Zarandul de Vest, Munții Bihor, Nădab – Socodor – Vârșand.

Suprafața Siturilor Natura 2000 atribuite în custodie județului Arad, ocupă 216.782 ha, respectiv 27,96% din suprafața totală a acestuia. În funcție de suprafața ocupată³⁸, pe primul loc regăsim SCI Podișul Lipovei - Poiana Ruscă, cu un total de 35.738 ha, urmat de Defileul Mureșului (34.149 ha), Drocea (26.108 ha) și Codru Moma (24.650 ha).

În ceea ce privește **ariile de protecție specială avifaunistică (SPA)**, pe teritoriul județului Arad au fost identificate **8** astfel de zone: Câmpia Cermeiului, Câmpia Crișului Alb și Crișului Negru, Defileul Mureșului Inferior-Dealurile Lipovei, Hunedoara Timișană, Lunca Mureșului Inferior, Drocea – Zărand, Defileul Crișului Alb, Pescăria Nădlac.

Suprafața totală în care sunt cuprinse ariile de protecție specială avifaunistică (SPA) este de 179.225 ha, adică 23,11% din suprafața județului Arad, cele mai întinse fiind Defileul Mureșului Inferior-Dealurile Lipovei (55.660 ha), Drocea – Zărand (40.677 ha) și Câmpia Crișului Alb și Crișului Negru (39.499 ha).

- **Arii naturale protejate de interes național** cum sunt rezervațiile științifice, parcurile naționale, monumentele naturii (peșteri, martori de eroziune, chei, cursuri de apă, cascade și alte manifestări și formațiuni geologice, depozite fosilifere, precum și alte elemente naturale cu valoare de patrimoniu natural prin unicitatea/raritatea lor), rezervațiile naturale, parcurile naturale:

Conform Legii 5/ 2000, în județul Arad, au fost declarate un număr de **15 arii protejate, de importanță națională**:

³⁸ APM Arad - Arii naturale protejate de interes comunitar

- 3 rezervații botanice (Dosul Laurului, Baltele Gurahonț, Poiana cu narcise Rovina);
- 3 rezervații zoologice (Balta Rovina, Balta Șoimoș, Pădurea Sâc);
- 3 rezervații speologice (Peștera Duțu, Peștera Sinesie, Peștera Valea Morii);
- 2 rezervații paleontologice (Locul fosilifer Monoroștia, Locul fosilifer Zăbalt);
- 2 rezervații forestiere (Runcu-Groși, Pădurea de stejar pufos de la Cărand);
- 1 rezervație mixtă (Rezervația de soluri sărăturate de la Socodor);
- 1 rezervație științifică (Arboretul Macea).

Conform Hotărârii de Guvern nr. 2151/ 2004, în județul Arad, au fost declarate un număr de **3 zone puse sub protecție, de importanță națională:**

- 1 parc natural (Parcul Natural Lunca Mureșului);
- 2 arii de protecție speciale avifaunistice (Pădurea Lunca, Pădurea Socodor);
- 1 rezervație naturală (Prundu Mare).

Conform Hotărârii nr. 1/ 1995 a Comisiei Administrative de pe lângă Prefectura Județului Arad și a Hotărârii Consiliului Județean Arad, nr. 27/ 2000, pe raza județului Arad, au fost declarate un număr de **9 parcuri dendrologice.**

- **Arii naturale protejate de interes județean sau local** stabilite doar pe domeniul public/ privat al unităților administrativ-teritoriale, după caz, conform art. 5 alin. (1) lit. a) – c) din OUG 57/ 2007. În cadrul acestora sunt incluse zone cu valori semnificative și reprezentative la nivel local sau județean:

Pe teritoriul județului Arad au fost identificate următoarele arii naturale protejate de importanță județeană și națională:

- Rezervații Botanice: „Dosul Laurului”, „Poiana cu Narcise Rovina”, „Baltele Gurahonț” și „Rezervația Păliurul”;
- Rezervații Zoologice: „Peștera lui Duțu”, „Peștera Sinesie” și „Peștera cu Apă de la Moară”;
- Rezervații Paleontologice: „Locul Fosilifer Zăbalt” și „Punctul Fosilifer Monoroștia”;
- Rezervații Forestiere: „Rezervația Runcu - Groși”, „Arboretele de Fag de la Râul Mic”, „Pădurea de Fag de la Archișel” și „Pădurea de Stejar Pufos de la Cărand”;
- Rezervații Mixte: „Rezervația Dealul Mocrea”, „Rezervația Bezdin - Prundu Mare”, „Rezervația naturală mixtă Moneasa”, „Rezervația de Soluri Sărăturate de la Socodor”, „Măgura cu ghimpi de la Patârș”, „Pădurea cu ghimpi de la Groși și Peștiș” și „Dealul Pleșa”;
- Rezervații Științifice: „Arboretul Macea”;
- Parcuri Naturale: „Parcul Natural Lunca Mureșului” (17.166 ha);
- Arii de protecție speciale avifaunistice: „Pădurea Lunca” și „Pădurea Socodor”;
- Parcuri Dendrologice: „Parcul Dendrologic Arboretum Sylva Gurahonț” (12,5 ha), „Parcul Dendrologic Neudorf” (73 ha), „Parcul Dendrologic Bulci” (4 ha), „Parcul Dendrologic Căpâlnaș” (10 ha), „Parcul Dendrologic Săvăârșin” (19,5 ha), „Parcul Dendrologic Mocrea” (6 ha), „Parcul Dendrologic Mănăștur” (4,5 ha), „Parcul Dendrologic Ineu” (12,0 ha), „Parcul Dendrologic Odvoș” (2,3 ha) și „Parcul Dendrologic Petriș” (10 ha).

Figura 17: Localizarea ariilor naturale protejate din județul Arad

Sursa: Prelucrarea consultantului

Resurse turistice naturale

Resursele turistice naturale de la nivelul județului Arad sunt reprezentate de lacurile, vegetația, pădurile și ariile naturale protejate ce sunt promotori ai diversificării formelor actuale de turism.

Lacurile, pe lângă faptul că prin prezența lor îmbogățesc aspectul peisagistic, joacă un rol foarte important în atragerea turiștilor care fie își petrec timpul pentru recreere și odihnă, fie pentru desfășurarea diverselor sporturi nautice sau pescuit. În județul Arad putem aminti Lacul Ghioroc (plajă amenajată și pescuit) și Lacul Tauț (sat de vacanță și pescuit). Alte repere turistice importante sunt Balta Șoimoș din Lipova (rezervație de broaște țestoase), Balta Ghioroc sau Grădina botanică de la Macea.

Vegetația caracteristică zonei de silvostepă reprezintă un potențial și un important pol de atragere a turiștilor pentru recreere și odihnă, cât și pentru desfășurarea diverselor sporturi.

Pădurile reprezintă obiective turistice importante, precum cele de la Tauț, în vecinătatea orașului Sântana, unde se află o zonă de vânătoare de căpriori, fazani, iepuri, prepelițe, rațe și găște sălbatice. Alte păduri de interes turistic sunt cele din Rezervația Runcu-Groși și Pădurea Vladimirescu.

Arii naturale protejate: ca potențial de atractivitate, cel mai semnificativ și ușor accesibil dintre obiectivele naturale este Parcul Natural Lunca Mureșului care are ca obiectiv declarat protejarea peisajului, habitatelor și speciilor de luncă. În acest sens, în zonă se desfășoară activități cu minim impact asupra mediului înconjurător: se pot închiria biciclete (pentru plimbări pe trasee deja amenajate), caiac-canoe (pentru Mureș), se pot studia mamiferele mari (observatorul Prundul Mare), păsările (observator ornitologic la Balta Bezdin) și nuferii (Balta Bezdin).

1.6.2 Hazarduri și riscuri naturale

Schimbările climatice din ultima perioadă intensifică declanșarea dezastrelor naturale. Astfel, conștientizarea riscurilor naturale, împreună cu dezvoltarea rezilienței administrației publice și a societății în întregime reprezintă modalitățile cele mai eficiente de răspuns. **Riscul** este definit ca nivelul de pierderi preconizat, în sens probabilistic, estimat în victime, proprietăți distruse, activități economice întrerupte, impact asupra mediului datorită manifestării unui **hazard** într-o anumită zonă și cu referire la o anumită perioadă de timp.³⁹

Hazardul natural este o manifestare extremă a unor fenomene naturale, cum ar fi cutremurele, furtunile, inundațiile, alunecările de teren, secetele, care au o influență directă asupra vieții fiecărei persoane, asupra societății și a mediului înconjurător în ansamblu.

După modul de formare, hazardul natural se împarte în două categorii:

- **exogen:** acțiunea este generată de factorii climatici, hidrologici, biologici etc. În această categorie sunt incluse: *hazarduri climatice, hidrologice, geomorfologice, oceanografice, biologice, biofizice și astrofizice;*
- **endogen:** acțiunea este generată de energia provenită din interiorul planetei. Aici sunt incluse *cutremurele și erupțiile vulcanice.*

Inundațiile

Factorii generatori ai hazardurilor și riscurilor naturale sunt schimbările climatice globale caracterizate prin creșterea temperaturii aerului și apei oceanelor care generează un risc crescut de inundații, secetă, lipsa apei potabile, incendii și reducerea resurselor naturale vegetale, modificări ale ecosistemelor și degradarea resurselor naturale, cât și risc crescut de îmbolnăviri.

Când apele de suprafață, din cauza precipitațiilor anormal de mari, baraje distruse sau căderi masive și rapide de zăpadă, ies din albie și acoperă suprafața terestră care în mod normal este uscată are loc fenomenul de inundație.

La nivelul județului Arad precipitațiile abundente au provocat inundații în mai multe gospodării, terenuri agricole, poduri, drumuri județene și comunale. Dintre bazinele hidrografice, cel mai afectat a fost bazinul Crișurilor în zona localității Pâncota.

Furtunile

Principalele probleme provocate de acest fenomen al naturii sunt întreruperea alimentării cu energie electrică, avarierea locuințelor și a gospodăriilor, distrugerea culturilor agricole, întreruperea rețelelor de telefonie fixă sau producerea de inundații.

Alunecările de teren

În privința alunecărilor de teren, UAT-urile din județul Arad care prezintă potențial ridicat de producere a alunecărilor sunt comunele Archiș, Buteni și Dieci, potențial mediu – ridicat prezintă comunele Hălmăgel, Hășmaș, Moneasa, Șiștarovăț și Vârfurile, potențial scăzut – ridicat prezintă comunele Șilindia și Șiria, iar potențial scăzut – mediu prezintă orașul Lipova și comunele Dorgoș și Tauț.

Cutremurele

În ceea ce privește riscul seismic, potrivit Legii nr. 575/ 2001 (Anexa 2), județul Arad face parte dintr-un areal geografic mai larg, cu risc redus de cutremur, având valoarea 6 pe scara MSK și o perioadă de revenire de cca. 100 ani, o porțiune din zona de sud-vest făcând parte dintr-o zonă cu

³⁹ Hotărârea 642/2005 pentru aprobarea Criteriilor de clasificare a unităților administrativ-teritoriale, instituțiilor publice și operatorilor economici din punct de vedere al protecției civile, în funcție de tipurile de riscuri specific

valoarea 7 pe scara MSK și o perioadă de revenire de cca. 50 ani (municipiul Arad și orașele Curtici, Lipova și Nădlac).

Analiza SWOT – Context teritorial Arad

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none">Județul Arad este cel mai important nod rutier și feroviar din vestul României;Poziționarea județului lângă frontiera ungară;Relief variat (câmpie, deal, munte);Potențial ecologic variat;Județul Arad are una dintre cele mai importante rezerve de apă din România;Importante resurse de apă termală și minerală;Numeroase arii naturale protejate.	<ul style="list-style-type: none">Din totalul de 10 localități urbane, 9 sunt orașe mici, din care 6 au sub 10.000 locuitori;Lipsa unei zone metropolitane;Suprafață arabilă amenajată cu lucrări de irigații redusă;Nerespectarea cerinței naționale de 26 m² spații verzi/l ocuitor în cazul municipiului Arad și a orașelor Chișineu-Criș, Curtici, Sântana și Sebiș;Calitatea apelor din Râul Mureș este afectată de poluare, aceasta neputând fi utilizată la potențial maxim.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none">Distanțele scurte între Arad și cele patru capitale europene reprezintă un avantaj în vederea dezvoltării turismului de tranzit și de afaceri;Existența zonei urbane funcționale poate favoriza dezvoltarea județului;Crearea de spații verzi în vederea realizării unor condiții optime pentru desfășurarea activităților sociale și culturale ale locuitorilor;Condiții favorabile pentru dezvoltarea culturilor cerealiere, a legumelor și a plantelor tehnice;Valorificarea resurselor naturale, în vederea dezvoltării turismului, în special cel balnear.	<ul style="list-style-type: none">Resurse naturale neregenerabile limitate;Riscul de producere a inundațiilor și a alunecărilor de teren;Schimbările climatice pot crea dezechilibre în cadrul ecosistemelor.

Concluzii

Din punct de vedere geografic, județul Arad este amplasat în partea de Vest a României, reprezentând principala poartă de intrare în țară dinspre Europa de Vest.

Legăturile de transport transfrontaliere oferite de Coridoarele TEN-T Rin-Dunăre și Orient-East-Med alături de cele două drumuri de importanță europeană, E671 și E68 transformă județul în cel mai important nod rutier și feroviar din vestul țării.

Intersecția de drumuri europene constituie un avantaj din punctul de vedere al distanțelor relativ scurte până la patru dintre capitale europene, București, Viena, Budapesta și Belgrad.

În ceea ce privește principalele culturi, cea mai întinsă suprafață cultivată este cea cu porumb (101.854 ha), urmată de culturile de grâu de toamnă (87.889 ha), iar la polul opus, cea mai mică suprafață aparține culturilor de cartofi (2.000 ha).

Județul Arad este caracterizat de un grad mediu de urbanizare, clasându-se pe locul 13 la nivel național, după ponderea populației din mediul urban raportată la totalul populației după domiciliu la nivel județean.

Din punct de vedere al densității populației, valoarea cea mai ridicată este înregistrată în municipiul Arad, urmat de comuna Livada și de orașul Sântana.

Județul Arad dispune de un relief variat și bogat în resurse, având întinderi aproximativ egale ale zonelor de câmpie, ale celor deluroase și muntoase. Principalele forme de relief prezente pe teritoriul județului sunt Câmpia de Vest, Dealurile de Vest, Munții Apuseni și Depresiunea Zarandului.

Suprafața terenurilor acoperite cu păduri și altă vegetație forestieră acoperă 28,26% din suprafața totală a fondului funciar al județului Arad și 3,24% din suprafața totală, la nivel național.

Un aspect important al județului este existența unei dintre cele mai importante rezerve de apă din România, atât prin resursele de apă de suprafață, cât și prin cele de apă subterană. De asemenea, există rezerve numeroase de ape termale.

Județul Arad dispune de importante resurse naturale ale subsolului cum sunt hidrocarburile (țiței și gaze naturale) și resursele minerale.

O valoare adăugată în ceea ce privește resurse turistice naturale, este dată de Parcul Natural Lunca Mureșului, cu o suprafață totală de 17.166 ha, fiind încadrat ca una dintre cele 5 zone umede de importanță internațională din România (sit RAMSAR). De asemenea, au fost identificate 22 situri de importanță comunitară (SCI) și 8 arii de protecție specială avifaunistică (SPA).

2. Infrastructura importantă la nivelul județului Arad

2.1 Infrastructura și serviciile de transport

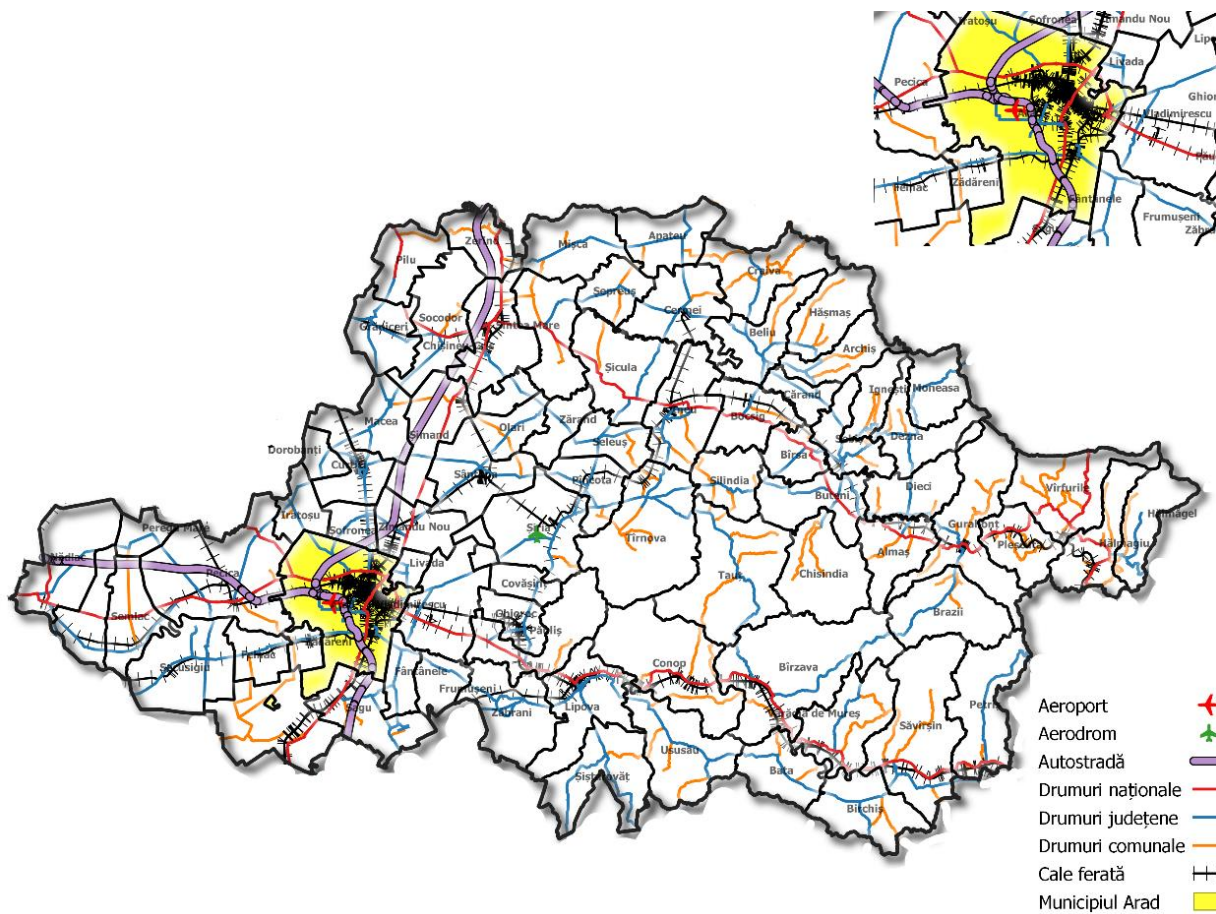
Transporturile reprezintă una dintre cele mai importante componente ale vieții socio-economice, iar nivelul la care se află infrastructura de transport reprezintă un reper în măsurarea gradului de dezvoltare a unui teritoriu, dar și de bunăstare a populației.

Infrastructura de transport se referă la totalitatea rețelelor de transport: feroviar, rutier, pe apă, aerian sau prin conducte și pe cablu, fiind compusă din totalitatea căilor (cale ferată, rută de zbor, canale navigabile, drumuri, conducte etc.), nodurilor (aeroport, port, stație de pompare, stație, autogară, gară etc.) și terminalelor (aeroport, porturi pe rute fluviale, instalații sanitare, centrale termice, linii de transport interurban etc.).

Infrastructura de transport a județului Arad se remarcă atât prin diversitatea sistemelor de transport, cât și prin avantajul creat de existența celor două coridoare pan-european și trans-european, de importanță națională și internațională.

Infrastructura de transport de la nivelul județului Arad reunește transportul rutier, transportul feroviar și transportul aerian:

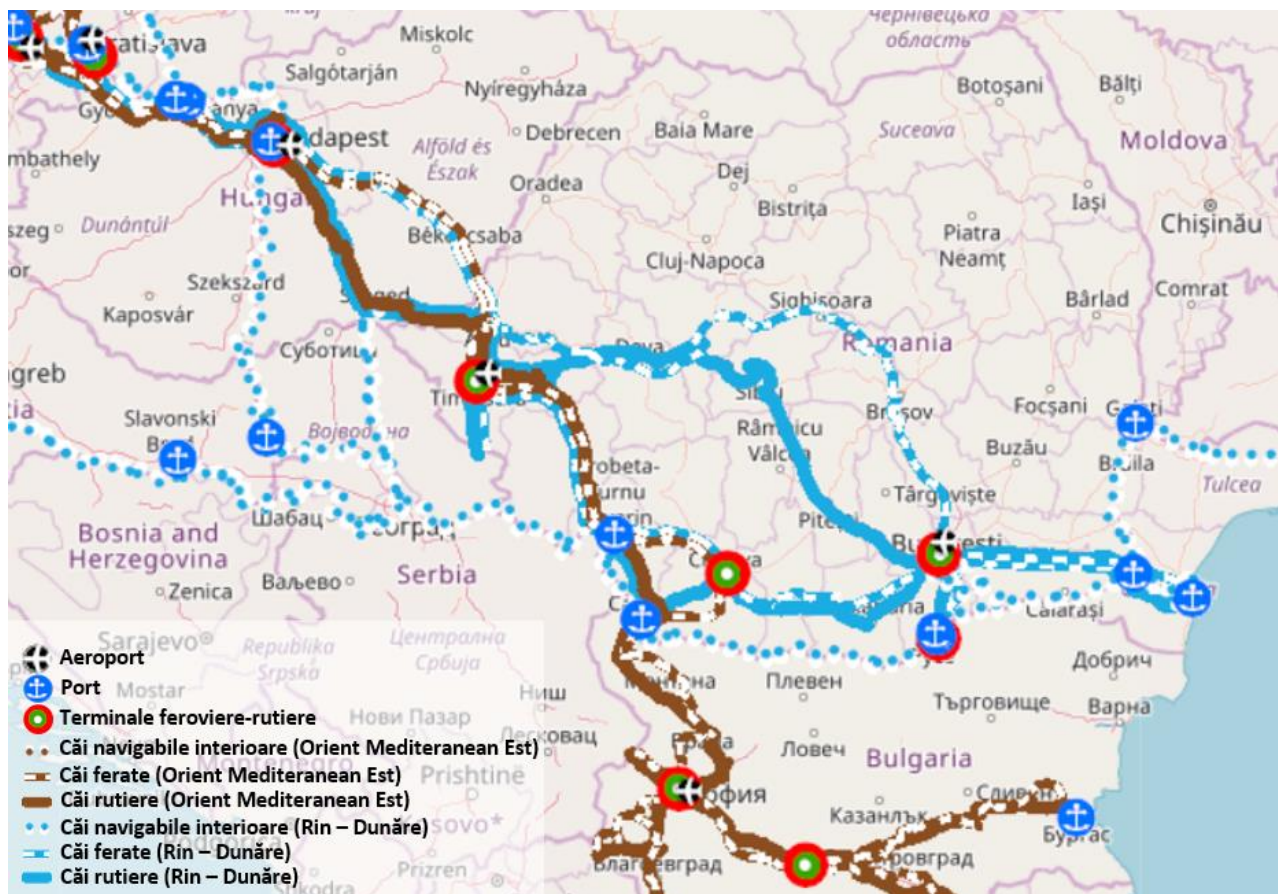
Figura 18: Ramificația drumurilor din județul Arad

Sursa: Prelucrarea consultantului

Județul Arad reprezintă pricipalul punct de acces în România dinspre Europa de Vest, fiind cel mai important nod rutier și feroviar din vestul țării. Rolul de nod rutier și feroviar este evidențiat de coridoarele TEN-T Rin-Dunăre (Viena/ Bratislava – Budapesta – Arad – Brașov/ Craiova – București – Constanța – Sulina) și Orient/ East-Med (Kolin – Pardubice – Bruno – Viena/ Bratislava – Budapesta – Arad – Timișoara – Craiova – Calafat – Vidin – Sofia).

Figura 19: Coridoare TEN-T Arad

Sursa: Prelucrarea consultantului, date ec.europa.eu

Pe lângă infrastructura de transport rutier (peste 2.500 kilometri drumuri) și feroviar (463 de kilometri de cale ferată), în județul Arad regăsim și Aeroportul Internațional Arad, prima poartă aeriană din Vestul României care deservește transportul de pasageri și marfă, intern și internațional.

În **Master Planul General de Transport** al României sunt prevăzute lucrări de investiții pentru infrastructura feroviară și rutieră pe teritoriul județului Arad, după cum urmează:

- Autostrada Transcarpați A1 Arad Vest - Nădlac 2,39 km - autostradă în operare;
- Autostrada Transcarpați A1 Izvin - Arad Vest, 54 km - autostradă în operare;
- Trans Regio Țara Crișurilor (TR33) Arad - Oradea, 121 km;
- Trans Regio DN76 - Reabilitare DN76 Deva - Oradea, 197 km;
- Modernizare cale ferată Curtici - Curtici Frontieră, dublă electrificată, 8 km – proiect finalizat;
- Modernizare cale ferată km 416 - Curtici, dublă electrificată, 33 km – proiect finalizat;
- Modernizare cale ferată km 614 - Bârzava, dublă electrificată, 142 km – proiect în lucru;
- Modernizare cale ferată Bârzava - Ilteu, dublă electrificată, 36,04 km – proiect în lucru;
- Modernizare cale ferată Ilteu - Gurasada, dublă electrificată, 22,34 km – proiect în lucru;

- Modernizare cale ferată Arad – Oradea, dublă/ simplă neelectrificată, 121 km – proiect în așteptare;
- Modernizare cale ferată Timișoara - Arad, simplă electrificată, 57 km – proiect în pregătire;
- Viteză sporită, orar cadențat cale ferată Timișoara - Arad, 57 km;
- Aeroportul Arad.

Figura 20: Harta proiectelor de infrastructură din Master Plan General de Transport pentru județul Arad

Sursa: mtransporturi.maps.arcgis.com

Infrastructura de transport rutier

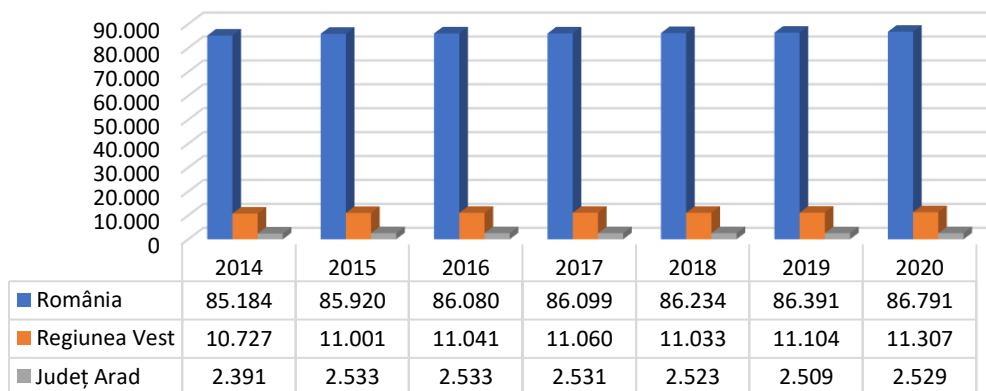
Pentru perioada 2021-2027, a fost elaborat **Programul Operațional de Transport**, pentru a răspunde nevoilor de dezvoltare a României, în special prin recuperarea decalajelor de dezvoltare în domeniul infrastructurii de transport. În același timp, se urmărește atingerea obiectivelor europene cu privire la reducerea emisiilor de carbon, dar și transferul spre o mobilitate durabilă și sigură.

Astfel, viziunea pentru anul 2030 urmărește extinderea infrastructurii de transport pe teritoriul României, în vederea îmbunătățirii conectivității între regiunile naționale, dar și cu restul statelor din Uniunea Europeană.⁴⁰

Conform datelor furnizate de INS, la nivelul anului 2020, infrastructura rutieră a județului Arad se compune din **2.529 km** de drumuri publice, acestea reprezentând 22,37% din totalul lungimii de drumuri din Regiunea Vest și o pondere de 2,91% din totalul național.

⁴⁰ <https://mfe.gov.ro> – Sinteza Programului Operațional Transport 2021-2027

Figura 21: Evoluția lungimilor drumurilor publice (km) național, regional și județean, 2014-2020

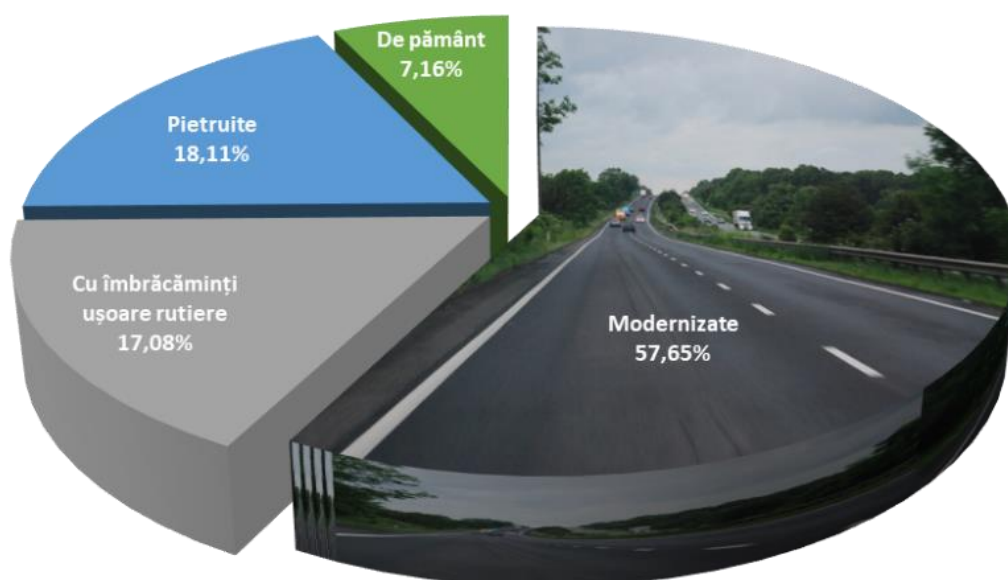
Sursa: INS (TRN139A)

În ceea ce privește evoluția drumurilor, pentru perioada 2014-2020, se observă o creștere susținută, dar nu semnificativă, a numărului de kilometri atât la nivel național, cât și la nivel regional și județean. Astfel, față de anul 2014, în anul 2020, în județul Arad, creșterea înregistrată a fost de 5,46%, mai mare decât cea înregistrată la nivel regional, 5,13%, dar și decât cea înregistrată la nivel național, respectiv 1,85%.

Referitor la categoriile de drumuri întâlnite pe teritoriul județului Arad, conform datelor furnizate de INS, în anul 2020, ponderea cea mai mare aparține drumurilor județene (47,53%), pe locul al doilea, în procent de 29,38%, se află drumurile comunale, urmate de drumurile naționale (23,09%).

Conform aceleiași surse, 57,65% din 2.529 km reprezintă drumuri modernizate, dintre care 4,39% sunt autostrăzi, 17,08% sunt drumuri publice cu îmbrăcămînți ușoare rutiere, 18,11% sunt pietruite, iar 7,16% sunt drumuri de pământ.

Figura 22: Tipuri de acoperământ, județ Arad, 2020

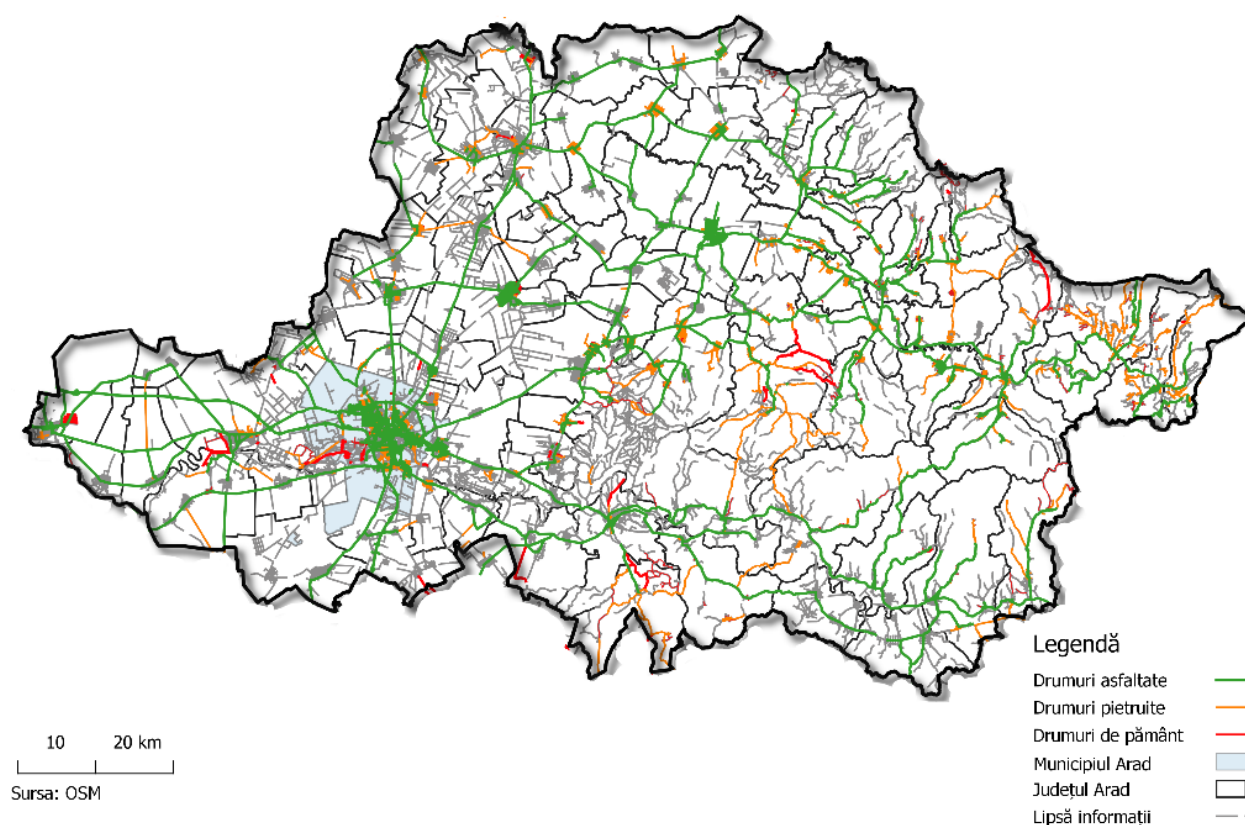

Sursa: INS (TRN139A)

De asemenea, urmărind evoluția numărului de kilometri de drum modernizat, la nivel județean, se observă o creștere de 22,29% în anul 2020 (1.458 km), față de anul 2014 (1.133 km).

Făcând o comparație a anului 2020 cu anul 2019, în cazul drumurilor naționale, a fost înregistrată o scădere cu 1,18% a lungimii drumurilor modernizate, în timp ce, în cazul drumurilor județene, s-a păstrat tendința de creștere susținută specifică perioadei analizate (creștere cu 10,43% în anul 2020, față de anul 2019). În cazul drumurilor comunale, dacă în anul 2015 a fost înregistrată o creștere de 10,43% față de anul 2014, numărul kilometrilor de drumuri modernizate a rămas constant (228 km) în perioada 2015-2020.

Figura 23: Starea drumurilor, județul Arad

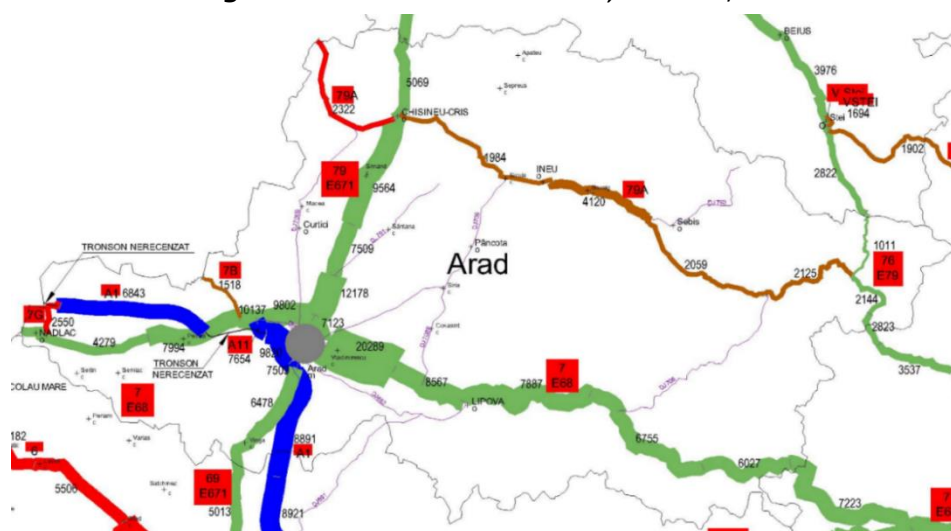
Sursa: Prelucrarea consultantului

În ceea ce privește **drumurile transfrontaliere județene** din Arad, acestea sunt modernizate prin Programul de Cooperare Transfrontalieră Interreg VA România-Ungaria: Curtici-Macea-Sânmartin, Sânmartin-Socodor și Socodor-Nădab. Proiectul de modernizare finanțat din fonduri europene este considerat un exemplu de bune practici la nivelul Confederației Europene a Autorităților Locale.

Conform recensământului CESTRIN din anul 2015, în ceea ce privește **volumul traficului**, se remarcă următoarele tronsoane cu valorile cele mai ridicate, cu risc de congestie a circulației și de producere a accidentelor: DN7 (E68) Arad - Lipova, DN79 (E671) Arad - Chișineu-Criș, A1 Arad - Giarmata, DN69 (E671) Arad - Vinga și A11 Arad - Pecica.

Se observă că în apropierea municipiului Arad sunt valorile cele mai ridicate de trafic, fiind necesare măsuri urgente de fluidizare a zonei, aglomerare provocată și de suprapunerea sectoarelor stradale cu traseele drumurilor europene, naționale și județene.

Figura 24: Recensământul circulației rutiere, 2015

Sursa: www.cestrin.ro

Municipiul Arad are prevăzute **4 noduri de legătură** în rețeaua națională și locală:

- DN 69 Timișoara – Arad;
- DJ 682 Arad – Zădăreni;
- DJ 682F;
- DN 7 București – Nădlac.

Rețeaua stradală a județului Arad e alcătuită din străzi încadrate în categoriile I – IV:

- Categoria I, magistrale – preiau fluxurile majore ale orașului pe direcția drumului național care traversează orașul;
- Categoria II, de legătură – asigură circulația între zonele funcționale și cele de locuit;
- Categoria III, de colectare – dirijează fluxurile de trafic din zona funcțională și le dirijează spre străzi de legătură, sau magistrale;
- Categoria IV, de folosință locală – asigură accesul între locuințe și servicii.

Drumuri naționale

Teritoriul județului Arad este străbătut de o rețea de **drumuri naționale** care însumează **584 km** (23,09% din totalul drumurilor la nivelul județului), modernizați în proporție de 100%.

Evoluția lungimilor de drum național, pentru perioada 2014-2020, surprinde o creștere cu 25,25% în 2015 față de anul 2014, când ajunge la valoarea de 598 km ce rămâne constantă până în 2019, iar anul 2020 aduce o scădere cu 1,18% față de anul precedent.

Pe teritoriul județului Arad trec 7 drumuri naționale, după cum urmează:

Tabel 6: Starea drumurilor naționale/ europene din județul Arad

Nr. drum național/ denumire	Stare drum național	Benzi pe sens
DN7 (E68) Limită județ Hunedoara - Săvârșin - Arad (Varianta Nord) - Nădlac - Frontieră Ungaria	Intermediară	O bandă pe sens
DN7B DN 7 (Cearda) - Turnu - Frontieră Ungaria	Bună	O bandă pe sens
DN76 (E79) Limită județ Hunedoara - Hălmagiu - Vârfurile - Lazuri - Limită județ Bihor	Precară	O bandă pe sens
DN79 (E671) Arad – Chișineu-Criș - Zerind - Limită județ Bihor	Bună	O bandă pe sens
DN79A Vârfurile - Gurahonț - Buteni - Ineu - Șicula - Sinteza Marea – Chișineu-Criș - Vârșand - Frontieră Ungaria	Bună	O bandă pe sens

Nr. drum național/ denumire	Stare drum național	Benzi pe sens
DN69 Arad - Timișoara	Bună	O bandă pe sens
DN7 Nădlac - Arad - Deva - Sebeș	Bună	O bandă pe sens

Sursa: Prelucrarea consultantului

Centuri ocolitoare

Situația centurilor ocolitoare din județul Arad este prezentată în tabelul de mai jos:

Tabel 7: Centuri ocolitoare, județ Arad

Localitate	Inel rutier ocolitor
Arad	12 km autostradă
Chișineu-Criș	Nu
Curtici	7,8 km drum județean
	8,1 km drum orășenesc
Ineu	4,12 km drum județean
Lipova	Nu
Nădlac	Nu
Pecica	16 km
Pâncota	Nu
Sântana	Nu
Sebiș	16,3 km drum județean

Sursa: ADR VEST

Centura ocolitoare a municipiului Arad

Varianta ocolitoare a orașului Arad începe de la DN7, imediat în exteriorul zonei industriale. Traseul se desfășoară de la DN7 către Sud, traversează calea ferată Arad – Nădlac și trece la aproximativ 1 kilometru de Aeroportul Internațional Arad.

Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere SA a depus în data de 17.11.2020 proiectul „Varianta ocolitoare a Municipiului Arad - Est” în vederea obținerii de finanțare nerambursabilă alocată prin Programul Operațional Infrastructura Mare 2014-2020.⁴¹

Obiectivul general al acestui proiect are în vedere îmbunătățirea mobilității populației, bunurilor și serviciilor, cu scopul stimulării dezvoltării economice durabile, prin fluidizarea și decongestionarea traficului în zonele tranzitate.

Valoarea totală a proiectului este de peste 235 milioane lei, iar rezultatele așteptate peste 73 de luni constau în construirea a 11 km de drum nou, 1 pod, 1 pasaj și 7 intersecții.

Autostrăzi/ drumuri expres

Conform OUG 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, *autostrada reprezintă drumul național de mare capacitate și viteză, semnalizat special, rezervat exclusiv circulației autovehiculelor, (...) prevăzut cu două căi unidireționale, separate printr-o zonă mediană (...), având cel puțin două benzi de circulație pe sens și bandă de urgență, intersecții denivelate și accese limitate, intrarea și ieșirea fiind permise numai prin locuri special amenajate.*

Teritoriul județului Arad este străbătut de două astfel de drumuri:

⁴¹ <http://www.cnadnr.ro>

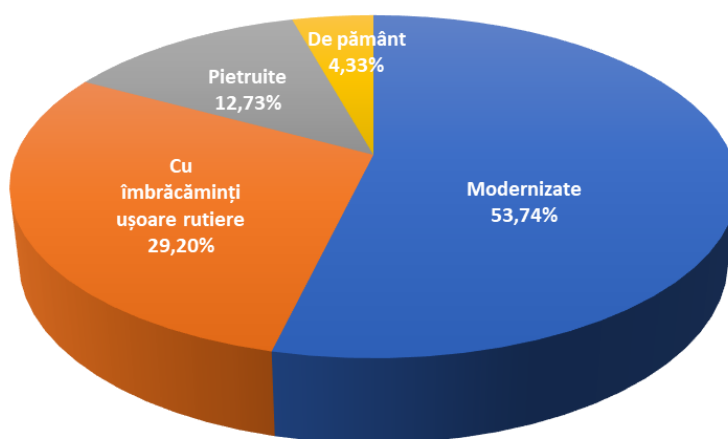
Autostrada A1 Nădlac-București – din orașul Nădlac, trece la Nord de orașul Pecica, ajunge în apropierea municipiului Arad (centura Aradului) și iese din județ în vecinătatea comunei Șagu. Lungimea totală a autostrăzii în interiorul județului este de 61,5 km.

Autostrada A11 Arad-Oradea – în prezent este deschisă doar o porțiune de aproximativ 3,5 km care face legătura între autostrada A1 și DN7.

Drumuri județene

În ceea ce privește infrastructura de drumuri județene, aceasta are o lungime care însumează **1.202 km**, din care doar **53,74%** sunt **modernizate**, 29,20% cu îmbrăcămînți ușoare rutiere, 12,73% sunt drumuri pietruite și 4,33% drumuri de pământ.

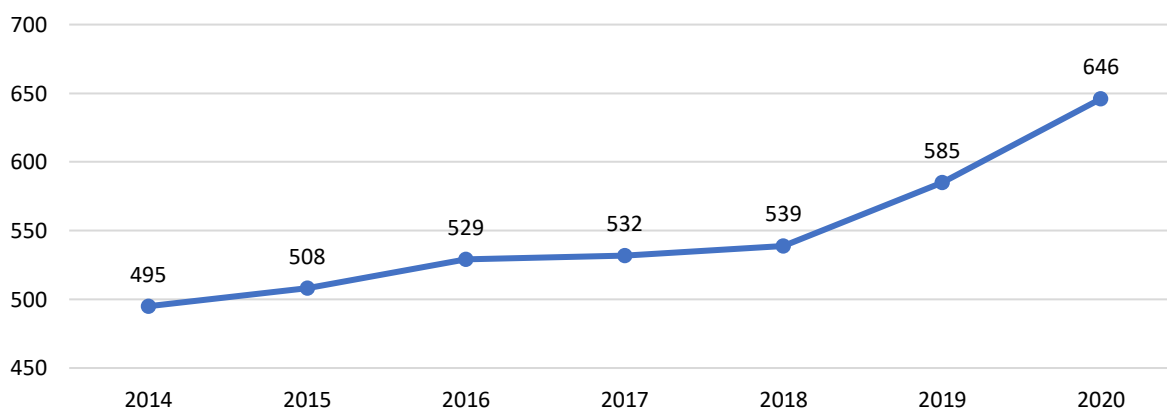
Figura 25: Tipul de acoperământ al drumurilor județene din județul Arad, 2019

Sursa: INS (TRN139A)

În ceea ce privește evoluția drumurilor județene modernizate pentru perioada 2014-2020, se observă o creștere susținută a numărului de kilometri, totalul acestora în 2020 fiind cu 23,37% mai mare față de anul 2014.

Figura 26: Evoluția drumurilor județene modernizate (km) în județul Arad, în perioada 2014-2019

Sursa: INS (TRN139A)

Tabel 8: Legături cu rețeaua TEN-T rutier de bază (core)

Drum	Rută	Stare drum județean	Benzi pe sens
DJ 572	Cuvedia - Șiștrovăț - Lipova	Intermediară	O singură bandă
DJ 609	Limită județ Timiș - Zăbalț	Bună	O singură bandă
DJ 609A	Limită județ Timiș - Lașint - Șiștarovăț	Proastă	O singură bandă
DJ 682	Limită județ Timiș - Satu Mare - Secusigiu - Sânpetru German - Felnac - Zădăreni - Arad - Fântânele - Zăbrani - Neudorf - Lipova - Ususău - Bata - Țela - Ostrov - Brichiș - Limită județ Timiș	Bună	O singură bandă
DJ 682F	DN7 (Arad) - DJ 682	Bună	O singură bandă
DJ 682G	Șagu - Cruceni	Bună	O singură bandă
DJ 691	Limită județ Timiș - Chesint - intersecție DJ 682	Bună	O singură bandă
DJ 707A	Săvârșin - Valea Mare - Cărpioara - Limită județ Hunedoara	Bună	O singură bandă
DJ 709D	DN 7 - Semlac - Șetin - Nădlac - DN 7	Bună	O singură bandă
DJ 709J	Nădlac - Peregu Mare - Peregu Mic - Pecica - Turnu - Variașu Mic - Iratoșu - Dorobanți - Macea - Sânmartin - Grăniceri - Pilu	Bună	O singură bandă

Sursa: ADR VEST

Tabel 9: Legături cu rețeaua TEN-T rutier extinsă (comprehensive)

Drum	Rută	Stare drum județean	Benzi pe sens
DJ 682C	DJ 682 - Sâtleani - DN 79	Bună	O singură bandă
DJ 68H	DN 79 - Livada - Sâtleani - DJ 682C	Bună	O singură bandă
DJ 791	Zimandu Nou - Sântana - Chereluș	Intermediară	O singură bandă
DJ 792C	Frontieră România-Ungaria - Dorobanți - Curtici - Sântana - Caporal Alexa - Pâncota - Măderat - Târnova - Șilindia - Cuiet - Buteni	Bună	O singură bandă
DJ 792C	DN 79 - Mișca - Apateu - Berechiu	Bună	O singură bandă

Sursa: ADR VEST

În urma criteriilor de eligibilitate și a nevoilor de modernizare sau construire de drumuri județene, în regiunea de frontieră cu Ungaria a județului Arad, s-a agreat includerea următoarelor tronsoane:

- DJ 709B Curtici – Sânmartin km 18+800...27+400;
- DJ 709B Sânmartin – Socodor km 27+590...39+200;
- DJ 792 Socodor – Nădab km 0+000...4+890.

Proiectele au ca surse de finanțare Fondul European pentru Dezvoltare Regională, Guvernul României, Bugetul Consiliului Județean Arad și au o durată totală de 42 luni.

Tronsoanele construite/ modernizare se vor constitui într-un traseu continuu care va lega orașul Curtici la DN 79 – parte a infrastructurii TEN-T extinse și va asigura accesul la punctul de trecere al frontierei Vârșand, redirectionând traficul dinspre orașul Chișineu-Criș⁴².

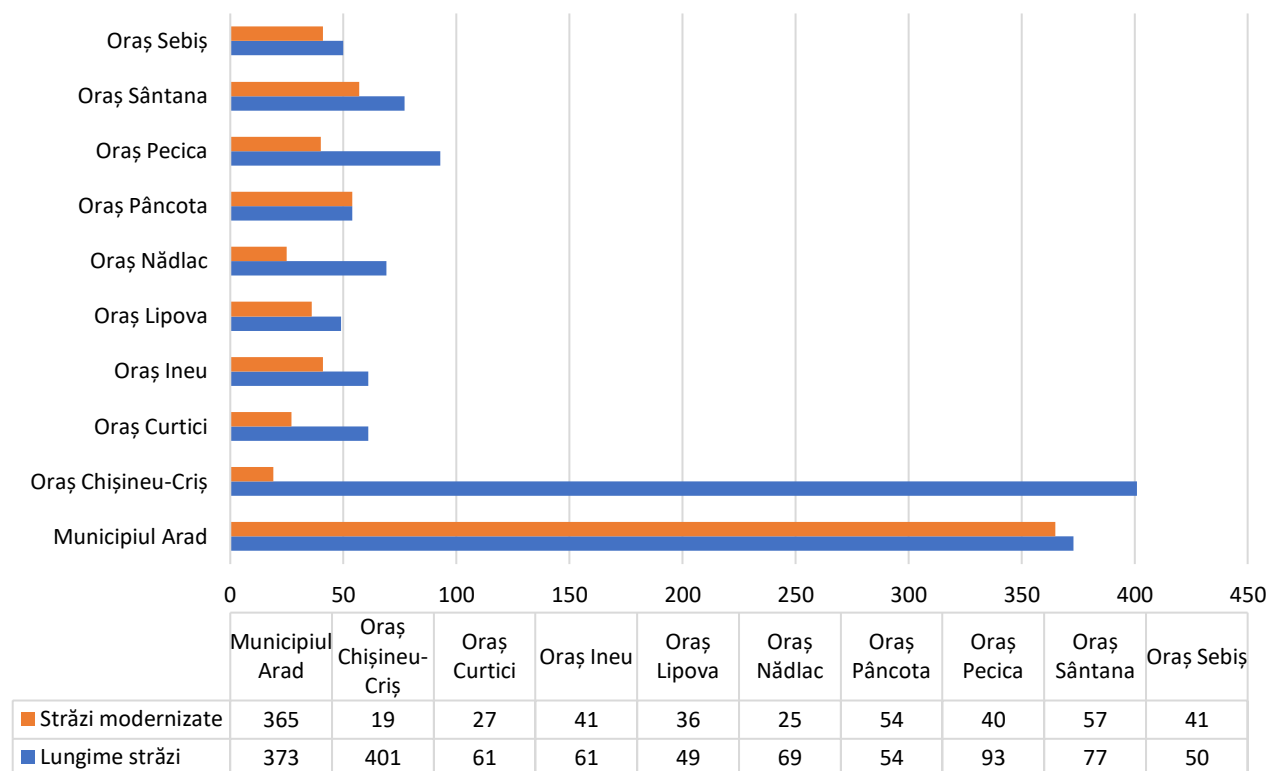
Drumuri orășenești

La nivelul orașelor din județul Arad regăsim un total de **1.288 km** de străzi orășenești. Din totalul acestora, în anul 2019, un număr de 705 km (54,74%) erau străzi orășenești modernizate.

Cea mai mare lungime a străzilor orășenești se înregistrează în orașul Chișineu-Criș (401 km – 31,13% din totalul județului), urmat de municipiul Arad (373 km – 28,96%) și orașul Pecica (77 km – 7,22%).

Figura 27: Lungimea străzilor orășenești și a celor modernizate din județul Arad (km), pe orașe, 2019

⁴² Error! Hyperlink reference not valid.;

Sursa: INS (GOS104A și GOS105A)

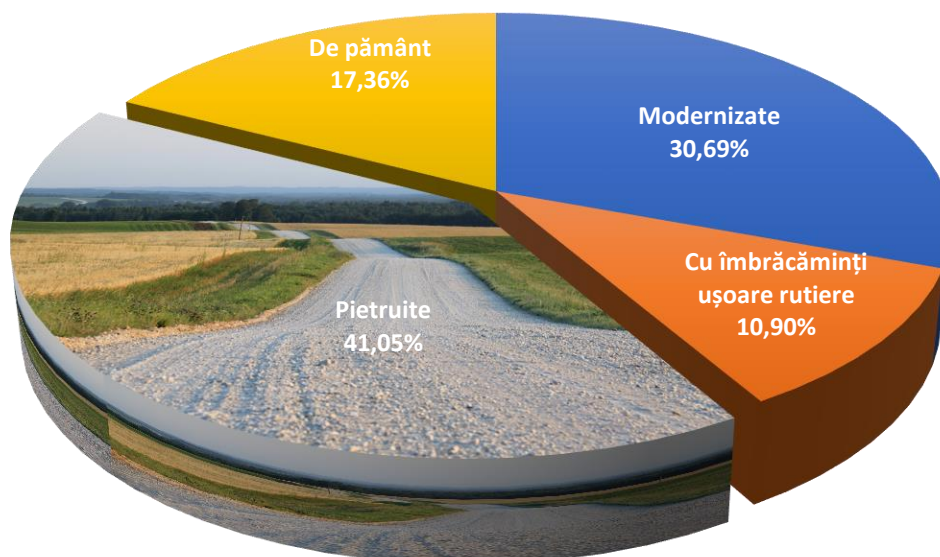
În ceea ce privește evoluția lungimilor străzilor orășenești, se observă o creștere a numărului de km ai acestora cu aproximativ 31,13% în 2019, față de anul 2014. Cele mai relevante creșteri au fost înregistrate la nivelul orașului Chișineu-Criș, cu 361 km și la nivelul municipiului Arad cu 24 km.

De asemenea, față de anul 2014, în 2020, numărul de km de drumuri orșenești modernizate, la nivelul județului Arad, a crescut cu 20,93% (122 km), gradul de modernizare fiind peste nivelul regional (13,72%) și cel național (10,62%). La nivelul județului, cele mai semnificative creșteri au fost înregistrate în municipiul Arad (35 km) și în orașul Ineu (29 km).

Drumuri comunale

Conform datelor disponibile pe INS, în anul 2020, la nivelul județului Arad există **743 km** de drumuri comunale, dintre care 228 km (**31,69%**) de drumuri sunt **modernizați**, 81 km (10,90%) reprezintă drumuri cu îmbrăcămînți ușoare asfaltice, 305 km (41,05%) sunt drumuri pietruite, iar 129 km (17,36%) sunt drumuri de pământ.

Figura 28: Tipul de acoperământ al drumurilor comunale din județul Arad, 2020

Sursa: INS (TRN139A)

În ceea ce privește evoluția drumurilor comunale modernizate în perioada 2014–2020, a fost înregistrată o creștere din 2014 până în 2015 – 37 km, respectiv 16,23%, numărul kilometrilor de drum comunal modernizat rămânând constant din 2015 până în 2020 – 228 km.

Pentru a ridica nivelul de dezvoltare socio-economică a comunelor din județ, dar și pentru evitarea disparităților de dezvoltare, a problemelor de mobilitate, în general, și a forței de muncă, în special, dar și a riscului crescut de accidente rutiere, este necesară concentrarea, în continuare, a fondurilor pentru modernizarea drumurilor comunale din județ.

Parcări

În baza unui contract de concesiune, **RECONS SA** a devenit în anul 2014 operatorul serviciului comunitar de utilitatea publică pentru administrarea, întreținerea și exploatarea zonelor de parcare cu plată din municipiul Arad, a parcărilor de reședință și a activității de ridicare a vehiculelor.⁴³

Sistemul de plată se aplică în spații amenajate, situate pe străzi structurate pe trei zone, în spații cu acces controlat și în zone rezidențiale. Plata revenită utilizatorului se poate realiza prin plata pe teren (utilizând parcometrele amplasate), abonament, rezervare sau SMS. Tarifele sunt diferite în funcție de cele trei zone, scăzând de la zona A spre zonele B și C, astfel un tichet pe zi valabil în zonele A și B costă 20 lei, 15 lei tichetul valabil în zonele B și C și 7 lei tichetul valabil doar în zona C.

Transport public de pasageri

Serviciile de transport public de călători la nivelul județului Arad sunt asigurate prin intermediul curselor regulate efectuate cu autobuzele (inclusiv midibuze și microbuze) și cu tramvaiele disponibile în parcul auto al județului.

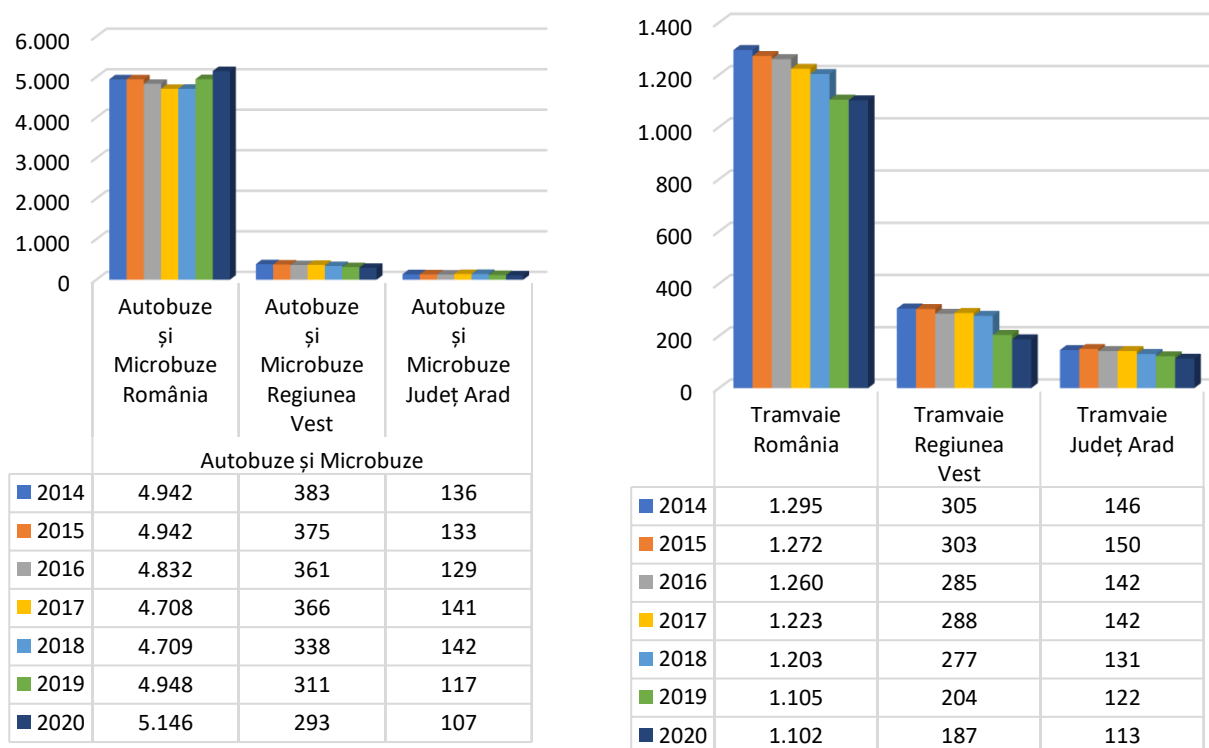
Conform datelor furnizate de INS, la nivelul anului 2020, județul Arad are un efectiv de 113 tramvaie, reprezentând 60,43% din totalul pe Regiunea Vest și 10,25% din totalul național și un număr de

⁴³ <https://www.reconsarad.ro/despre-noi>

107 autobuze și microbuze, adică 36,52% din totalul regional și 2,08% din disponibilul la nivel național.

În ceea ce privește evoluția numărului de vehicule destinate transportului public de persoane pentru perioada 2014-2020, situația la nivelul județului Arad, comparativ cu cele de la nivel regional și național este surprisă în figura de mai jos:

Figura 29: Evoluție tipuri de vehicule în inventar, 2014-2020

Sursa: INS (GOS112C)

În ceea ce privește numărul de tramvaie, față de anul 2014, în 2020 acesta a scăzut cu 14,90% la nivel național, cu 38,69% la nivel regional și cu 22,60% la nivel județean.

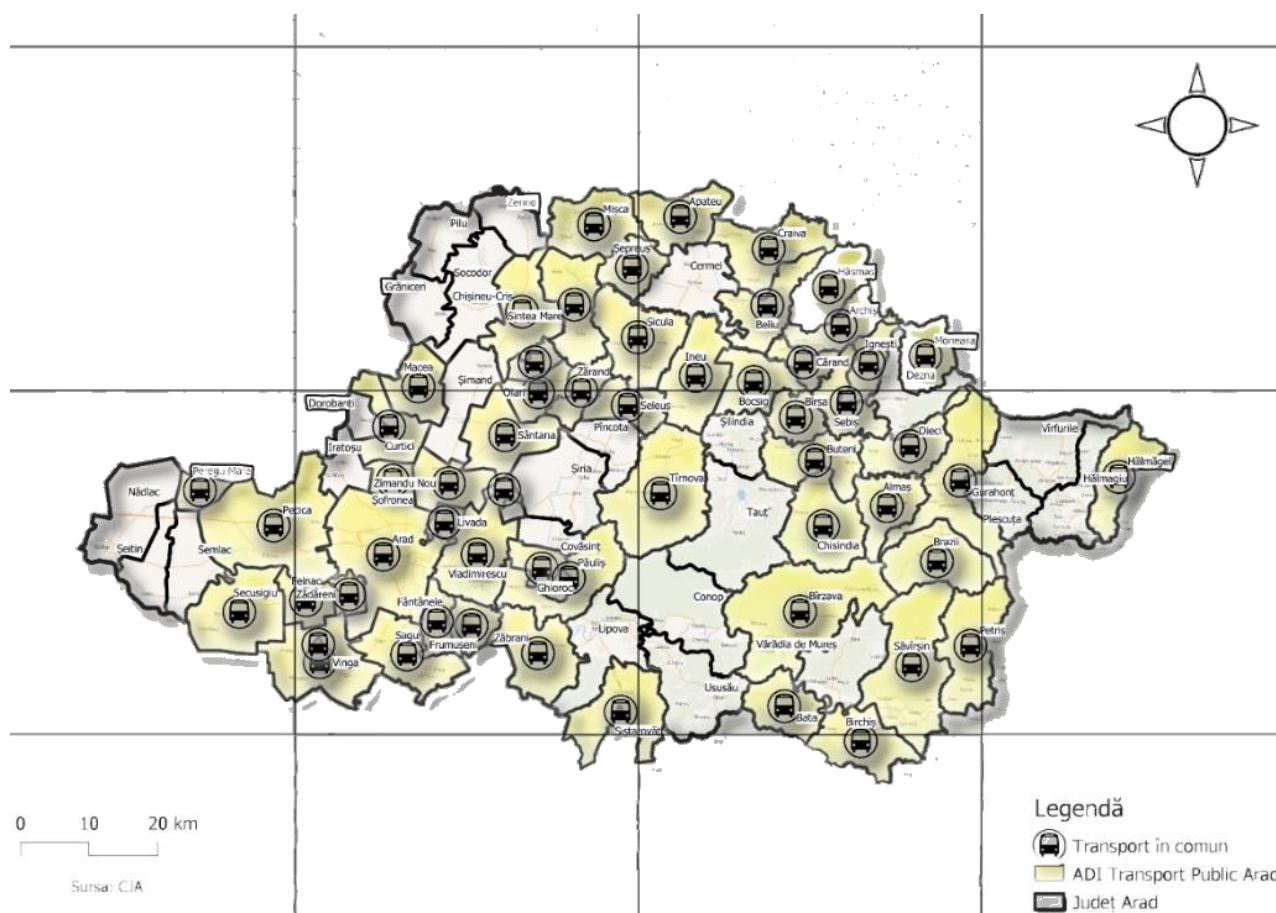
Referitor la evoluția numărului de autobuze și microbuze, în perioada analizată se remarcă o evoluție fluctuantă, în 2020 față de anul 2014, înregistrându-se creșteri de 4,13% la nivel național și scăderi cu 23,50% la nivel regional și cu 21,32% la nivel județean.

În județul Arad managementul de transport public intră în atribuțiile **Asociației de Dezvoltare Intercomunitară de Transport Public Arad**, aceștia având contracte de delegare încheiate cu mai mulți operatori locali ai județului. De asemenea, operatorul regional este societatea „**Compania de Transport Public**” SA Arad.

Conform datelor furnizate de Asociația de Dezvoltare Intercomunitară de Transport Public Arad⁴⁴, serviciul de **transport local de pasageri** se regăsește în 65,38% dintre localitățile județului Arad.

⁴⁴ Răspuns ADI Transport Public Arad nr. 482 din 14.04.2021 la Adresa CJ Arad nr. 7767 din 06.06.2021

Figura 30: Harta operatorilor de transport public de pasageri, județ Arad, 2021

Sursa: Prelucrarea consultantului

Capacitatea de transport public autorizat⁴⁵ în județul Arad se împarte astfel:

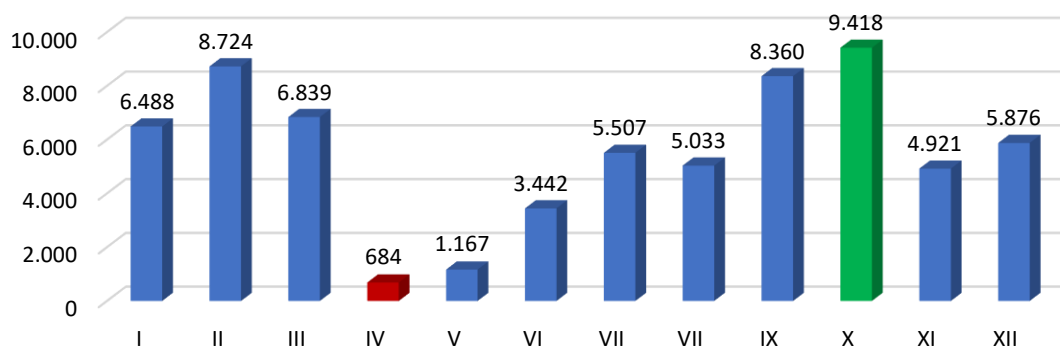
- 107 autobuze, din care 14 unități articulate, 67 unități medii, 8 midibuze și 18 microbuz - programul de circulație se realizează pe 29 de linii;
- 116 tramvaie, din care 19 unități GT4, 29 unități GT6, 24 unități GT8+M8S, 34 unități TATRA și 10 unități Imperio - programul de circulație se realizează pe 14 linii.

⁴⁵ <https://www.aditpa.ro>; <https://ctparad.ro>

În ceea ce privește numărul de beneficiari, conform datelor furnizate de ADI Transport Public Arad⁴⁶, la nivelul anului 2020, numărul total a fost de **66.459 de călători**, iar localitățile cu cei mai mulți călători au fost: Zimandu Nou (11.916 călători), Vladimirescu (10.201 călători) și Livada (8.620 călători).

Analizând evoluția pe luni a numărului de beneficiari pentru anul 2020, observăm fluctuații semnificative, cele mai mici valori înregistrându-se în lunile aprilie și mai, iar cele mai mari în lunile februarie și octombrie. Modul în care fluctuează, de la lună la lună, numărul de utilizatori ai transportului public, este, în mod evident, legat de perioadele de restricții datorate contextului epidemiologic (COVID-19) specific perioadei analizate.

Figura 31: Distribuția pe luni a nr. de beneficiari transport public, județul Arad, 2020

Sursa: ADI Transport Public Arad

Principalele probleme întâmpinate în domeniul transportului public de persoane se referă la⁴⁷:

- Insuficiența bugetară;
- Parcul auto de tramvaie învechit;
- Lipsa implementării unui serviciu de e-ticketing modern;
- Lipsa camerelor de luat vederi în interiorul mijloacelor de transport.

De asemenea, pentru perioada 2021-2027, ADI Transport Public Arad consideră că ar fi necesare următoarele intervenții, măsuri sau proiecte în domeniul transportului public:

- Refacție linie de tramvai Arad – Gioroc;
- Achiziția de mijloace de transport performante și ecologice pentru UAT-urile membre;
- Modernizarea stațiilor de autobuze și tramvaie în UAT-urile membre;
- Achiziție sisteme de citire a abonamentelor emise la urcarea călătorilor în mijloacele de transport;
- Achiziția de tramvaie cu podea coborâtă, de capacitate mare și medie.

Infrastructura de transport feroviar

Județul Arad este traversat de calea ferată care face parte din Coridorul IV trans-european Curtici – Brașov – București – Constanța. Transportul feroviar se desfășoară **pe 463 de kilometri** linii de cale ferată **normală**, din care **167 de km** de cale ferată electrificată.

⁴⁶ Răspuns ADI Transport Public Arad nr. 482 din 14.04.2021 la Adresa CJ Arad nr. 7767 din 06.06.2021

⁴⁷ Sursa: ADI Transport Public Arad

Județul Arad deține 24,52% din lungimea totală a căilor ferate de la nivelul Regiunii Vest, pe locul al II-lea după județul Timiș (42,11%) și același loc cu 25,69%, după județul Hunedoara (33,85%), la numărul de kilometri electrificați.

De asemenea, la nivel național, căile ferate din județul Arad reprezintă o pondere 4,30% în lungimea totală și o pondere de 4,14% în raport cu totalul liniilor ferate electrificate din România.

În ceea ce privește evoluția lungimilor căilor ferate din județul Arad pentru perioada 2014-2020, observăm că numărul total de kilometri a rămas constant, respectiv 463 km, în schimb, lungimea liniilor normale cu o cale a scăzut cu 2,53% în 2020, față de anul 2014, iar lungimea liniilor normale cu două căi a crescut cu 5,44% în aceeași perioadă.

Figura 32: Rețeaua CFR din județul Arad

Sursa: Harta Generală a Rețelei CFR (2020)

Majoritatea trenurilor din județul Arad sunt operate de **CFR CĂLĂTORI SA**, la nivel județean operând și **Astra Trans Carpathic SRL** și **SoftTrans SRL** ca operatori privați.

În ceea ce privește structura căilor ferate din județul Arad, se deosebesc: 6 noduri de cale ferată, 16 stații de cale ferată, 10 halte de mișcare și 13 stații la operatori privați.

Linii magistrale de cale ferată: Linia 218 Arad - Timișoara și Linia 200 Curtici - Arad - Simeria.

Linii secundare de cale ferată: Linia 217 Timișoara Est - Radna; Linia 219 Aradul Nou - Satu Nou; Linia 223 Arad - Nădlac; Linia 330 Sântana - Brad; Linia 331 Ineu - Cermei; Linia 332 Nădab - Grăniceri.

Rețeaua TEN-T

Rețeaua TEN-T de bază se suprapune traseului magistralelor principale 200 Curtici - Arad - Simeria și 900 Timișoara - Băile Herculane, magistralei secundare 217 Timișoara - Arad și magistralei secundare 922 Timișoara - Moravița.

Rețeaua feroviară existentă cuprinde magistrala secundară 310 Arad – Chișineu-Criș – Oradea și magistrală 202 Simeria – Petroșani.⁴⁸

Proiectele care ar putea fi finanțate prin **Mecanismul Conectarea Europei**⁴⁹ sunt:

- Budapesta - Arad - Timișoara - Calafat – modernizare aproape finalizată în Ungaria și în curs de desfășurare în România;
- Budapesta - Arad – Studii pentru rețeaua de mare viteză între Budapesta și Arad;
- Arad - Brașov - București - Constanța – modernizarea unor sectoare specifice, studii privind căile de mare viteză;
- Curtici - port Constanța;
- Curtici - Giurgiu Nord;
- Curtici - București Noi.

Municipiul Arad este racordat la transportul național de cale ferată prin următoarele stații:

- Stația Arad – magistrală 200, Brașov - Sibiu - Deva - Arad - Curtici; Linia 320 Oradea - Arad;
- Stația Aradu Nou – linia 216, Arad - Periam - Vâlcani;
- Stația Arad Vest – linia 215 Arad - Nădlac.

Magistrala de cale ferată **200 Brașov - Curtici** face parte din rețeaua TEN-T centrală și permite circulația trenurilor cu viteze de până la 160 km/ h.

Infrastructura de transport aerian

Județul Arad dispune de infrastructură de transport aerian importantă, **Aeroportul Internațional Arad, fiind unul din cele două aeroporturi din regiunea Vest**. Aeroportul este situat la o distanță 250 km de Budapesta și 300 km de Belgrad, pe Coridorul IV pan-european, fiind aproape de frontiera cu Ungaria și la intersecția principalelor rute auto și feroviare ale țării. Pe plan local, acesta se află la mai puțin de 100 m de nodul rutier care face legătura cu Autostrada A1 și la 4 km de centrul municipiului Arad.⁵⁰

În anul 2016 a fost inaugurat un nou terminal – T2, având o capacitate de a deservi un număr de 500 pasageri pe oră. Are în componență 6 ghișee check-in, 6 porți de îmbarcare, salon VIP, salon mama și copilul, Wi-Fi, spațiu pentru fumători și spații de parcare.

Facilitățile aeroportului:

- Birou informații;
- Cafe bar;
- Salon VIP;
- Wi-Fi;
- Rent a car;
- Parcare;
- Asistență medicală;
- Salon Mama și copilul;
- Facilități persoane cu dizabilități.

⁴⁸ <https://adrvest.ro/wp-content/uploads/2020/11/Strategie-PDR-Regiunea-Vest.pdf>

⁴⁹ www.europa.eu

⁵⁰ <https://aeroportularad.ro/prezentare-aeroportul-arad>

Aeroportul Internațional Arad dispune de **servicii Cargo**, acesta având suprafața disponibilă pentru depozitare mărfuri de 700 m², supraveghere și pază, control vamal non-stop și servicii de manipulare mărfuri.

Aeroportul este afiliat la **Asociația Aeroporturilor din România** în cadrul unui proiect cu finanțare la Comisia Europeană prin Programul CEF. **Proiectul** se numește **SPICE** și vizează implementarea unui sistem de navigație bazat pe performanța PBN ce exploatează capacitățile avansate de navigație (RNAV) al aeronavelor moderne, pentru a permite proiectarea eficientă a spațiului aerian și sistematizarea rutelor de trafic aerian în vederea optimizării spațiului aerian disponibil.

Trasee cicloturistice

Arad-Pecica

Traseul pornește de la Centrul de Vizitare Ceala, unde se află administrația Parcului Natural Lunca Mureșului, în apropierea municipiului Arad și se încheie la Ferma de Bivoli din orașul Pecica. Traseul serpuiește prin pădure, pe malul râului Mureș, traversând habitate specifice de luncă, adesea putând fi observate mamifere sau păsări care trăiesc în parcul natural. Pe traseu se găsesc panouri cu diferite informații despre aria protejată, precum și locuri de odihnă și popas.⁵¹

Ceala

Traseul are o lungime de 13,4 km și străbate Pădurea Ceala, având o formă relativ circulară și atinge principalele atracții turistice din această zonă (arboretul de chiparos, Râul Mureș, Cetatea turcească, cel mai gros arbore din pădure). Pe traseu sunt amplasate panouri informative, iar punctul de plecare este colțul pădurii de lângă Ocolul Silvic Iuliu Moldovan.

Transport intermodal

Transportul intermodal reprezintă acel sistem de transport care presupune utilizarea în mod succesiv a cel puțin două moduri de transport și în care unitatea de transport intermodal nu se divizează la schimbarea modurilor de transport.

Transportul intermodal, alături de îmbunătățirile tehnologice ale sistemelor de transbordare utilizate, devine prioritatea comerțului internațional, fiind considerat cea mai eficientă modalitate de gestionare a activității de transport internațional. Transportul intermodal permite combinarea, avantajelor specifice fiecărui tip de transport (transport rutier, cale ferată, transport naval și transport aerian).

În județul Arad se află două terminale intermodale, astfel:

- **Afluent Arad South Terminal SRL:** este un terminal intermodal privat ce își desfășoară activitatea în domeniile logistic și comercial. Terminalul este amplasat în sudul orașului Arad și are ca avantaje accesul rapid la autostradă și un drum european, precum și apropierea de zonele industriale din două orașe importante ale vestului României (Arad și Timișoara) și de Aeroportul Internațional Arad. Este poziționat aproape de intrarea în România prin punctul vamal Curtici, pe o arteră feroviară europeană importantă - Coridorul Pan-European 7.
- **Railport Arad SRL:** este parte a Curtici Cargo Center și este cel mai mare și cel mai modern terminal interior din România și, de asemenea, unul dintre cele mai mari din regiunea Europei Centrale și de Est. Activitatea a fost începută în 2009 cu o investiție inițială de 11 milioane EUR, iar în 2016 a fost implementată cea de-a doua fază de construcție în valoare de 9

⁵¹ <https://www.cniptarad.ro/ro/trasee-turistice/trasee-cicloturistice>

milioane EUR. Cu conexiuni regulate de trenuri închise însumând 30 curse dus-întors / săptămână, Railport Arad este un punct major pe Coridorul European 7 de Cale Ferată. Deservește trenuri multiple / săptămână spre: Genk (BE), Köln, Duisburg, Herne, Rostock, Hamburg (DE), Lambach (AT), Budapesta (HU), Lovosice (CZ). Railport Arad este lângă cea mai mare trecere de frontieră feroviară dintre România și Ungaria, la scurtă distanță de manevră de stația Curtici, la 15 km de Arad și la 20 km de autostrada A1.

În „**Strategia de Transport Intermodal în România**”⁵² ca propuneri pentru construirea și/ sau modernizarea unor terminale în județul Arad, există:

- Constanța – București – **Nădlac/ Curtici**;
- Port Constanța – canal Dunăre – Marea Neagră – Port Giurgiu, combinat cu transport rutier/ feroviar pe secțiunea/ tronsonul Giurgiu – București și București – Timișoara – **Arad – Nădlac/ Curtici**;
- Port Constanța – Canal Dunăre – Marea Neagră – Port Calafat, combinat cu transport rutier/ feroviar pe ramura sudică a Coridorului pan-european IV, Calafat – **Nădlac/Curtici**;
- Coridor interoperabil de marfă Dresda – Praga – Bratislava – Budapesta – Iokoshaza/ **Curtici** – București – Constanța.

Ca zone cu potențial pentru amplasarea unor terminale intermodale putem aminti: Constanța, Giurgiu/ Oltenița/ Calafat și **Arad**-Timișoara.

Axe prioritare TEN-T:

- Axa 7 - axa autostrăzii: Igoumenitsa/ Patras – Atena – Sofia – Budapesta – **Autostrada Nădlac** – Sibiu – București/ Constanța;
- Axa 22 - axa feroviară Atena – Sofia – Budapesta – Viena – Praga – Nürnberg/ Dresda – **Curtici** – Brașov – București/ Constanța.

2.2 Infrastructura tehnico-edilitară

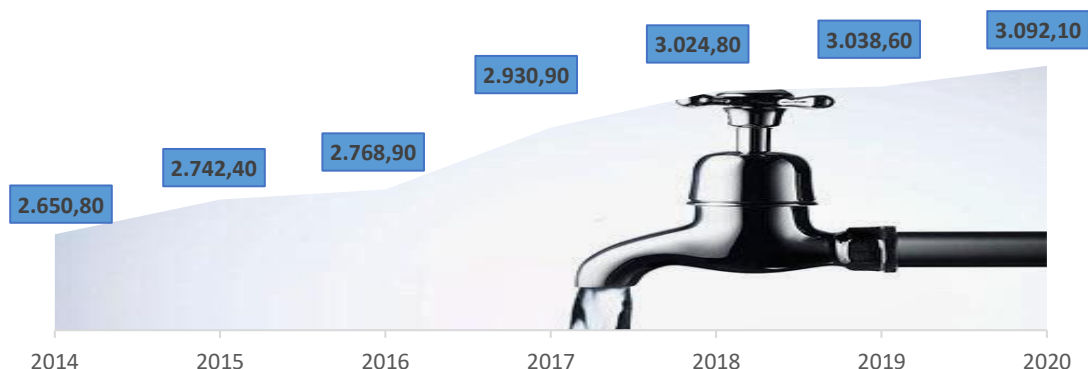
Nivelul de dezvoltare a infrastructurii tehnico-edilitare reprezintă o componentă importantă a gradului de civilizație ce caracterizează un județ, respectiv accesul populației și al operatorilor economici la facilități privind asigurarea condițiilor unui trai decent (funcționarea și desfășurarea activităților în condiții optime).

Infrastructura de alimentare cu apă potabilă

Conform datelor furnizate de INS, în anul 2019, în județul Arad, rețeaua de distribuție a apei potabile are o lungime totală de 3.092,1 km, iar în ceea ce privește evoluția lungimilor acesteia pentru perioada 2014 – 2020, se observă o creștere susținută de la an la an, astfel că în anul 2020, lungimea rețelei simple de distribuție a apei potabile a fost cu 14,27% mai mare decât în anul 2014.

⁵² http://mt.gov.ro/web14/documente/strategie/strategii_sectoriale/strategie_de_transport_intermodal_text

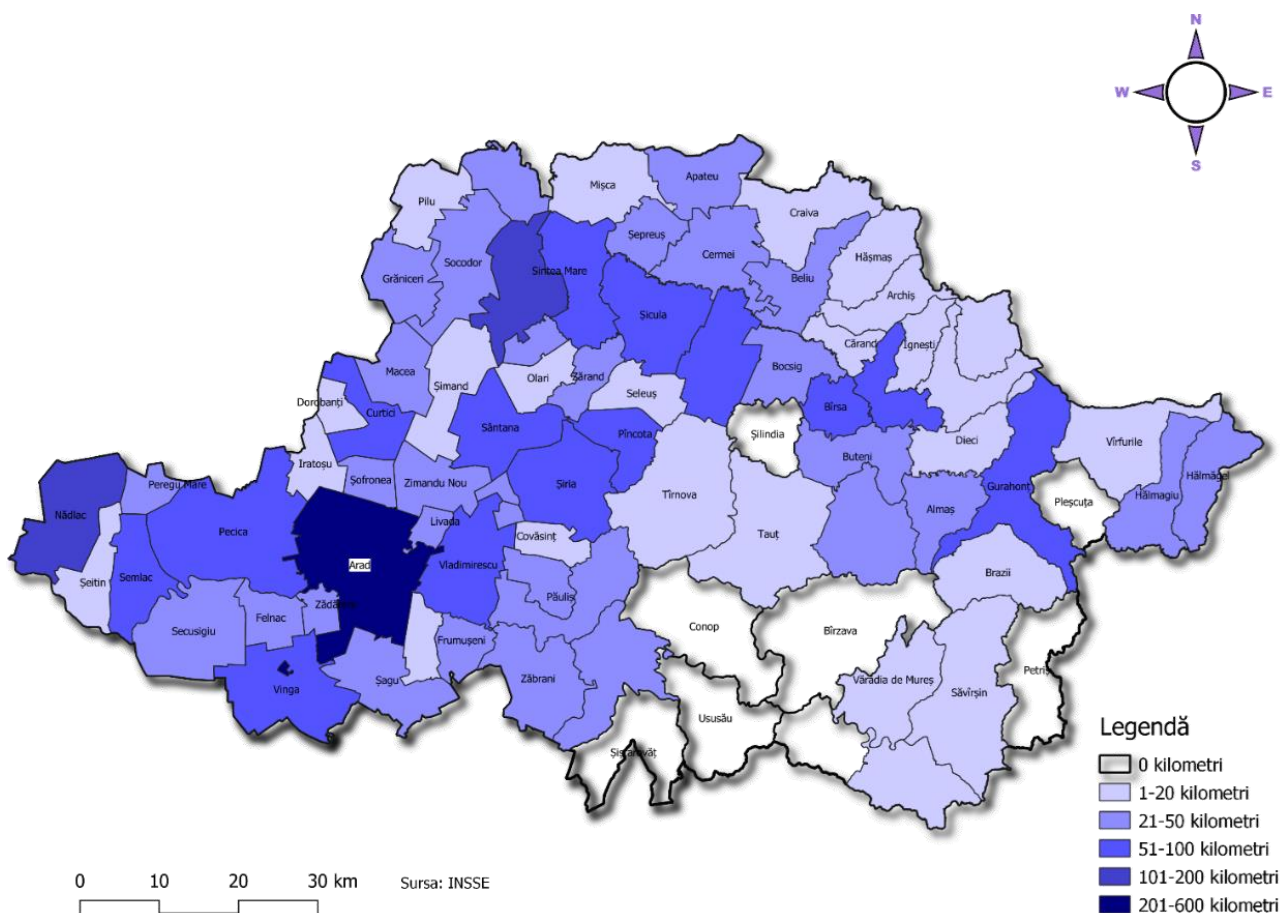
Figura 33: Evoluția lungimii totale a rețelei simple de distribuție a apei potabile din județul Arad (km), 2014-2020

Sursa: INS (GOS106B)

În anul 2020, toate localitățile urbane din județul Arad au alimentare cu apă prin sisteme publice centralizate, în timp ce, dintre localitățile rurale (68 de localități), doar 8 nu erau conectate la rețeaua simplă.

Figura 34: Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile la nivel de UAT, județ Arad, 2020

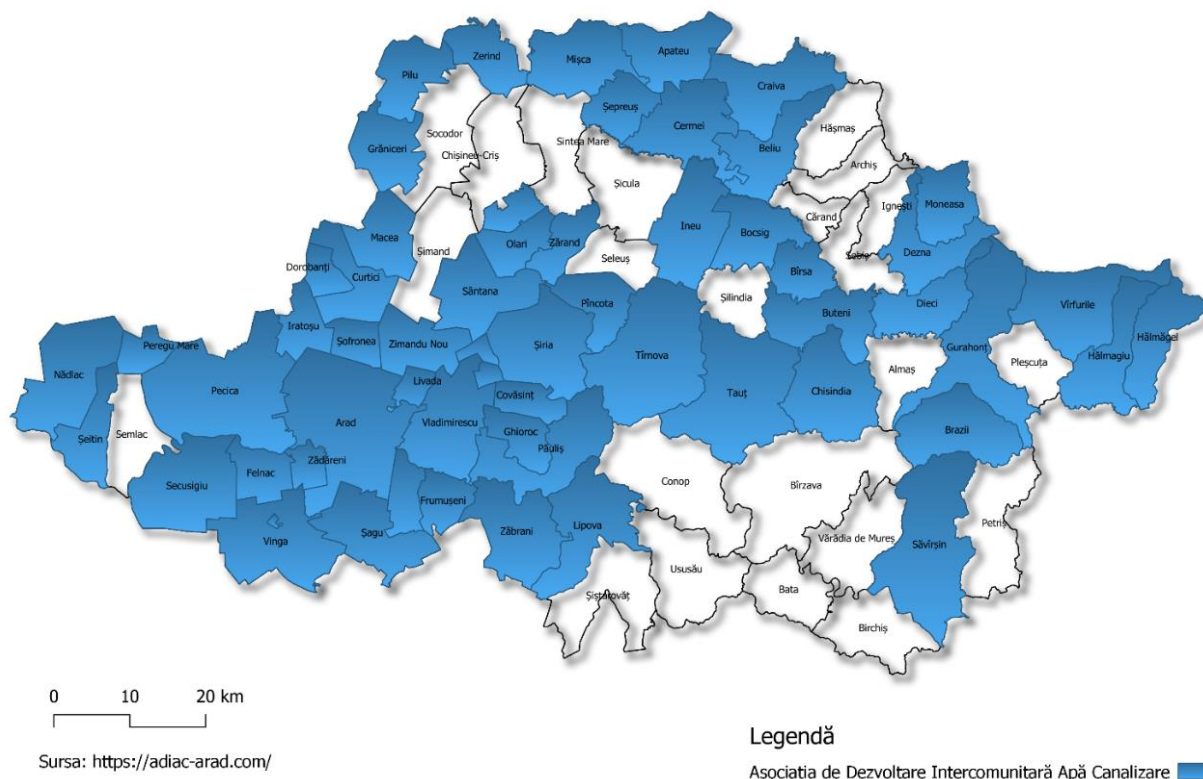
Sursa: INS (GOS106B)

În județul Arad, a fost constituită **Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Apă Canalizare Județul Arad**, responsabilă în privința managementului alimentării cu apă și canalizare.

ADI Apă Canalizare a încheiat în 2009, cu societatea **Compania de Apă Arad SA** (operator regional), un contract de delegare a gestiunii serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare.

În prezent, Compania de Apă Arad SA alimentează cu apă potabilă **57 de localități** și 132 de sate aparținătoare, deservind în total **291.903 persoane** din județ. Rețeaua are un **grad de acoperire de 69%**, iar Compania de Apă Arad deține în total 28 stații de dezinfectare și 19 stații de tratare a apei.⁵³

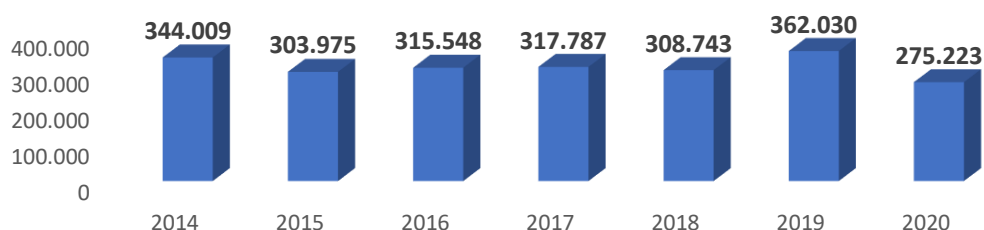
Figura 35: UAT-uri membre ADI Apă Canalizare

Sursa: Date ADI Apă Canalizate județ Arad

Capacitatea instalațiilor de producere a apei potabile din județul Arad a fost de 362.030 m³ de apă potabilă pe zi, în anul 2019, aceasta fiind și capacitatea maximă atinsă în perioada 2014-2019, în condițiile în care în anul 2020 a scăzut la 275.223 m³ / zi de apă potabilă, acesta fiind și nivelul cel mai scăzut înregistrat în perioada 2014 – 2020, cel mai probabil pe fondul reducerii activității ca urmare a pandemiei generate de virusul SARS-COV-2.

Figura 36: Evoluția capacității totale a instalațiilor de producere a apei potabile, județul Arad (m³/zi), 2014-2020

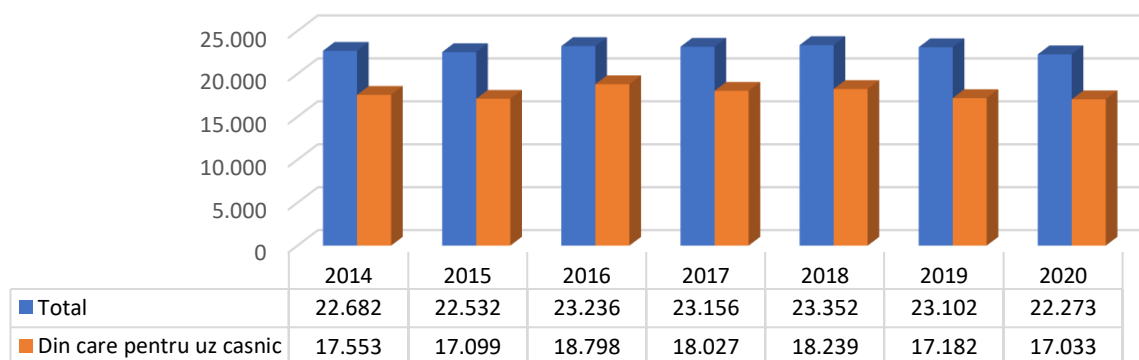

Sursa: INS (GOS107A)

⁵³ Răspuns ADI Apă Canalizare Județ Arad nr. 325/15.04.2021 la Adresa CJ Arad nr. 7766/06.04.2021

Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor din județul Arad a fost de 23.102 m³ de apă potabilă, în anul 2019. Cantitatea maximă s-a înregistrat în anul 2018, de 23.352 m³, iar cea mai scăzută cantitate de apă potabilă distribuită consumatorilor s-a înregistrat în anul 2015, de 22.532 m³ pe zi.

Figura 37: Evoluția cantității totale de apă potabilă distribuită consumatorilor în județul Arad (m³/ zi), 2014-2020

Sursa: INS (GOS108A)

Programul de dezvoltare a infrastructurii în orașele mici și mijlocii din România (SAMTID) vizează, pe termen lung, modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în orașele mici și mijlocii cu o populație de maxim 150.000 de locuitori. Acest program beneficiază de sprijin de investiții PHARE.

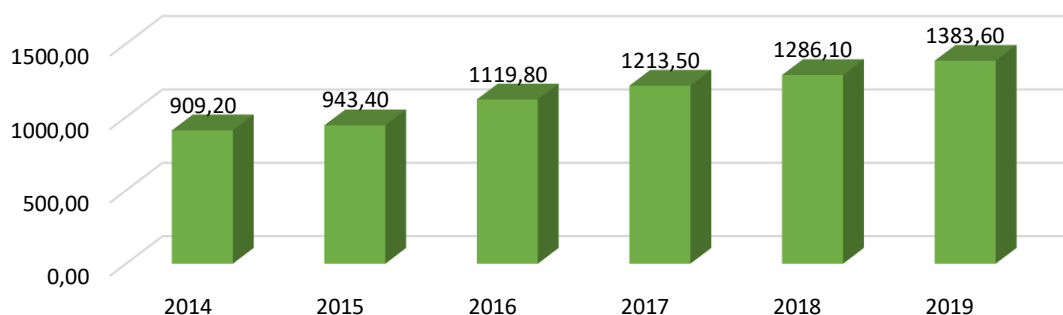
Astfel, orașele din județul Arad care au estimat că au capacitate financiară pentru a se conforma cerințelor programului SAMTID sunt: Curtici, Pecica, Lipova, Nădlac, Pâncota și Sântana, în vederea atingerii principalelor obiective stabilite prin proiect:

- Reabilitarea rețelelor principale de apă;
- Extinderea rețelelor de alimentare cu apă;
- Stații de clorinare;
- Reabilitarea rezervelor de apă.

Infrastructura de gestiune a apelor uzate

Conform datelor puse la dispoziție de INS, în anul 2019, la nivelul județului Arad se înregistrează o lungime totală de **1.383,6 km** conducte de canalizare, în creștere cu 34,29% față de anul 2014.

Figura 38: Evoluția lungimii totale a rețelei simple de canalizare din județul Arad (km), 2014-2019

Sursa: INS (GOS110A)

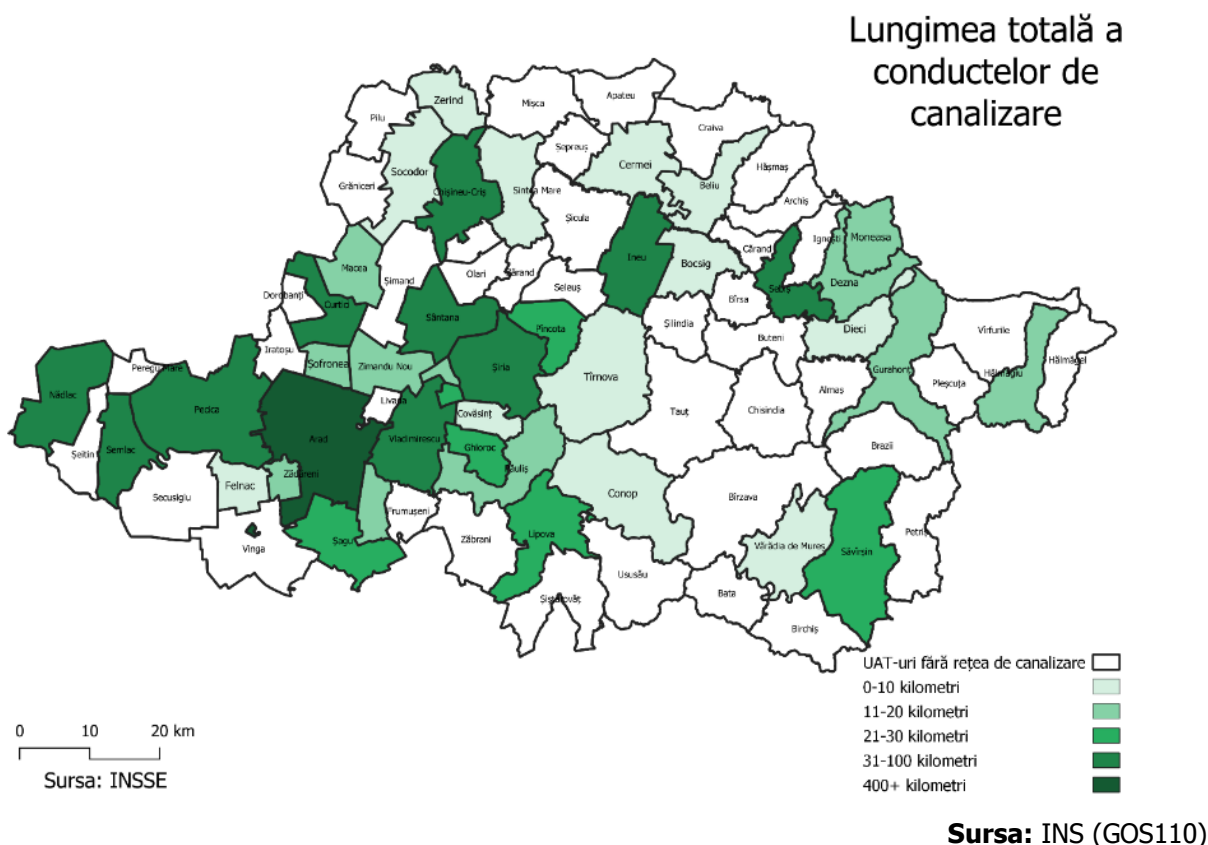
Pentru perioada analizată se poate observa creșterea susținută, de la an la an, a lungimilor totale a rețelei simple de canalizare la nivelul județului Arad.

În județ sunt prezente 33 de instalații convenționale de tratare a apei și 21 de localități cu 30 de sate aparținătoare sunt deservite de infrastructura de canalizare menajeră gestionată de către **Compania de Apă Arad SA**, adică un total de 205.727 de persoane, cu un grad de acoperire de 68% din populația județului.

De asemenea, infrastructura deține 15 stații de epurare a apei și 100 stații de pompare, cu o capacitate de 2.262,85 m³.

În ceea ce privește gradul de conectare la rețeaua de canalizare publică, în anul 2019, conform INS, la nivelul județului Arad erau conectate 38 de localități, 10 din mediul urban și 28 din mediul rural. În intervalul de timp 2014 – 2019, în mediul rural numărul localităților racordate la sistemul de canalizare publică prezintă fluctuații, însă, față de 2014 numărul acestora a crescut cu 10,71%.

Figura 39: Lungimea totală a conductelor de canalizare pe UAT, județ Arad, 2019

În ceea ce privește evoluția numărului de persoane conectate la stațiile de epurare orășenești, față de anul 2014, în anul 2019, numărul acestora la nivelul județului Arad a crescut cu 2,16%, creștere sub nivelul celei de la nivel regional (11,67%) și celei de la nivel național (12,80%).

Situația este asemănătoare și în cazul numărului de persoane conectate la sistemele de canalizare, unde creșterea a fost de 1,86%, mai mică decât cea înregistrată la nivel regional (10%) și cea înregistrată la nivel național (10,68%).

Referitor la principalele probleme pe care ADI Apă Canalizare Județul Arad le întâmpină în domeniul de activitate, putem aminti reticența locuitorilor din zonele în care au fost dezvoltate sisteme de

alimentare cu apă și canalizare față de bransarea sau racordarea la serviciul furnizat de operatorul regional.

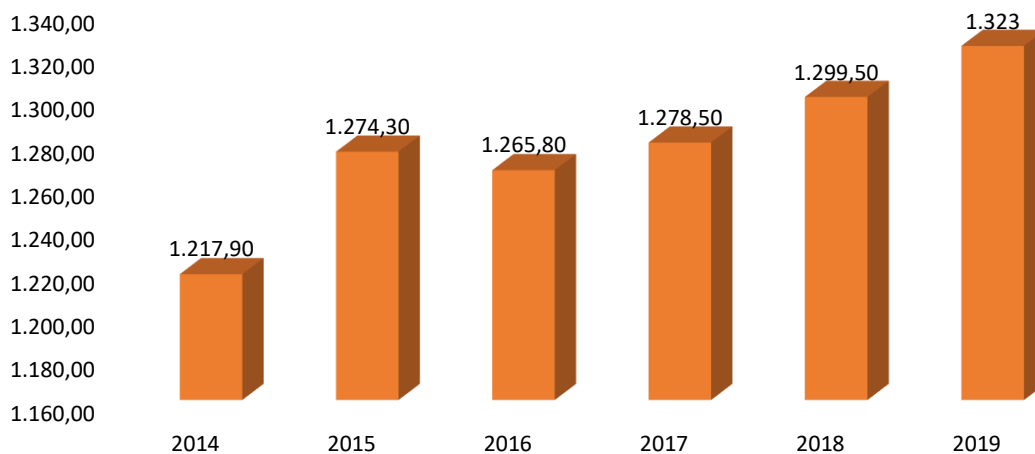
De asemenea, pentru perioada 2020-2024, CJ Arad își propune accesarea fondurilor în vederea implementării Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată din județul Arad, finanțat prin POIM.

Infrastructura de distribuție a gazelor naturale

Rețeaua de distribuție a gazelor din județul Arad, însumează **1.323 km** de conducte, respectiv 28,46% din rețeaua totală din Regiunea Vest și 3,13% din rețeaua totală la nivel național, fiind prezentă în 21 de localități (26,92% din total localități județ Arad).

Conform graficului de mai jos, în perioada 2014-2019, rețeaua de gaze din cadrul județului a avut o evoluție fluctuantă, dar în creștere susținută începând cu anul 2016. Astfel, față de anul 2014, lungimea acesteia a crescut cu 7,94% în anul 2019.

Figura 40: Evoluția lungimii conductelor de distribuție a gazelor (km), județ Arad, 2014-2019

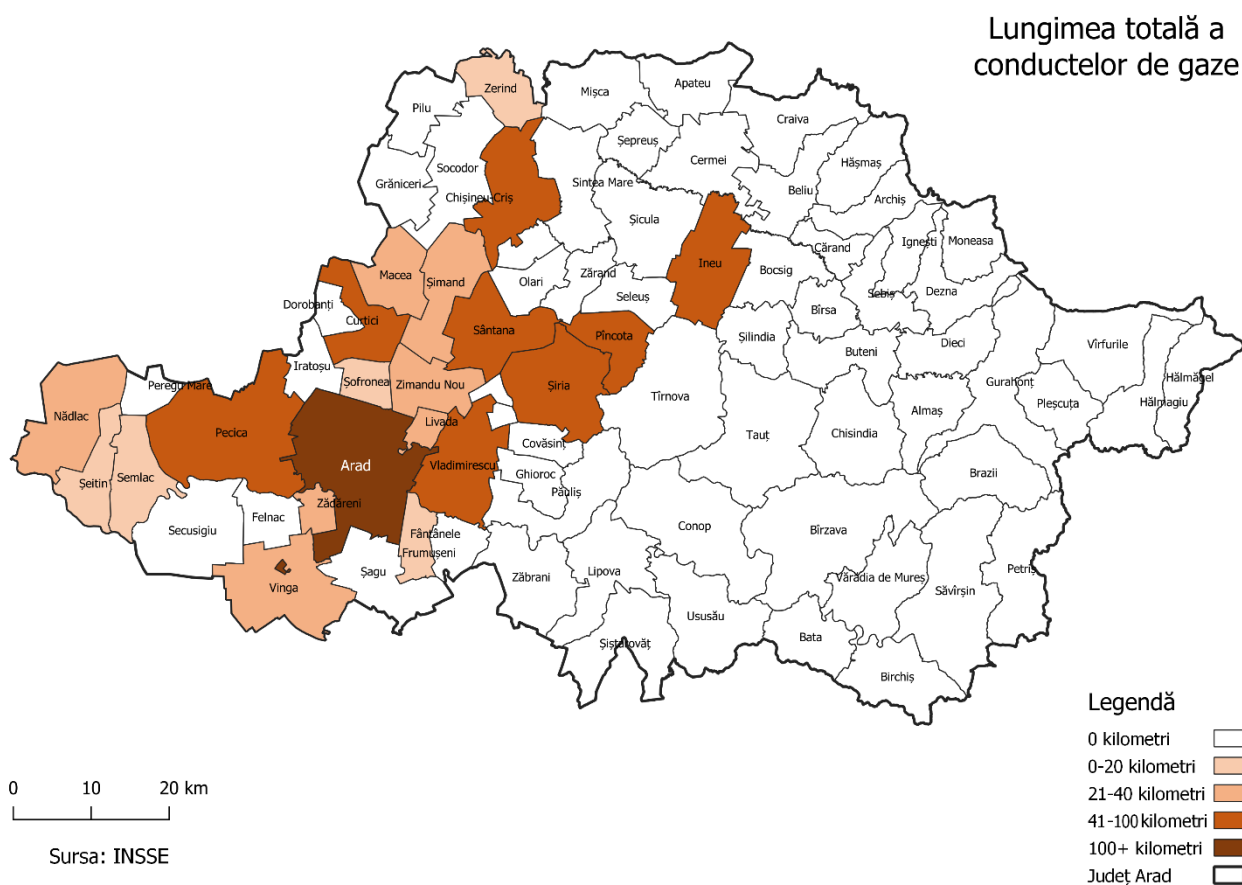

Sursa: INS (GOS116B)

Dintre localitățile urbane, municipiul Arad are cea mai mare lungime de conducte de distribuție a gazelor (476,60 km), reprezentând 36,02% din total rețea, pe locul al doilea regăsim orașul Pecica (6,58%), urmat de orașul Sântana (5,95%).

În ceea ce privește localitățile din mediul rural, comuna Vladimirescu deține cea mai mare infrastructură de distribuție a gazelor (6,97% din total județean), pe ultimul loc fiind clasată comuna Fântânelele (0,86%).

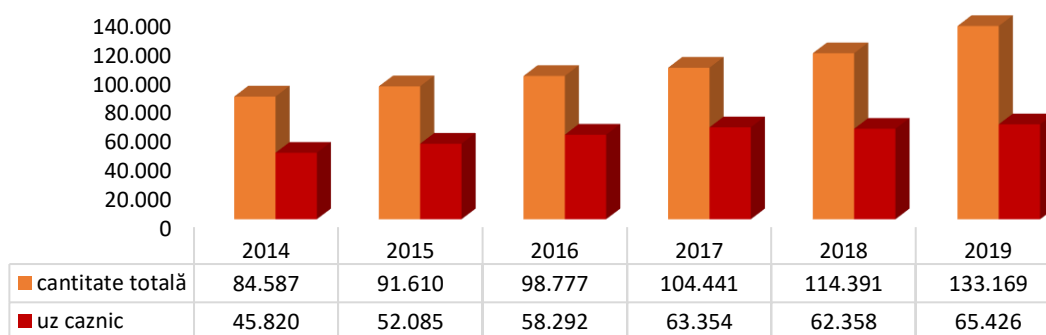
Figura 41: Lungimea totală a conductelor de gaze (km), județ Arad, 2019

Sursa: INS (GOS116A)

Localitățile din județul Arad au primit în total **133.169 m³ gaze** în anul 2019, fiind anul în care s-a înregistrat și cea mai mare cantitate distribuită din perioada analizată (2014-2019), cu 36,48% mai mult față de anul 2014.

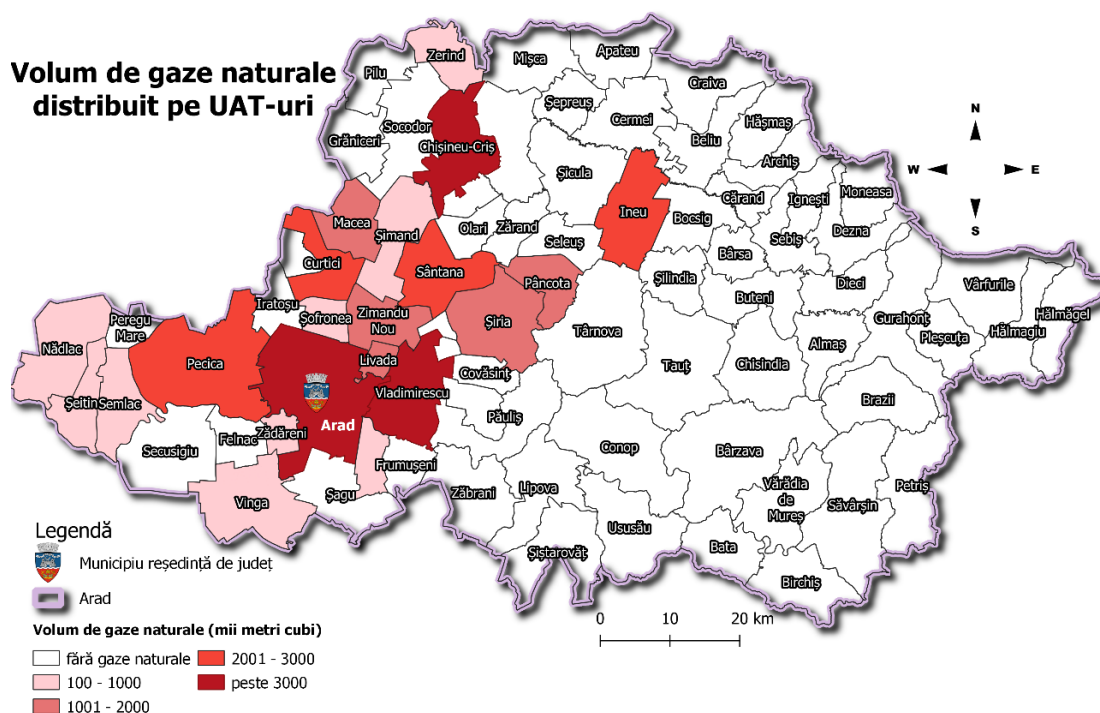
Figura 42: Evoluția cantității de gaze naturale distribuită (m³), județ Arad, 2014 - 20219

Sursa: INS (GOS118A)

Dintre localitățile urbane, municipiul Arad a înregistrat cea mai mare cantitate de gaze naturale distribuită (100.372 m³), urmat de comuna Vladimirescu (6.197 m³), localitate din mediul rural, iar volumul cel mai mare pe cap de locuitor este înregistrat în municipiul Arad, comuna Vladimirescu și orașul Chișineu-Criș.

Figura 43: Volumul de gaze naturale distribuit consumului casnic care revine în medie unui locuitor (m³/locuitor), pe UAT

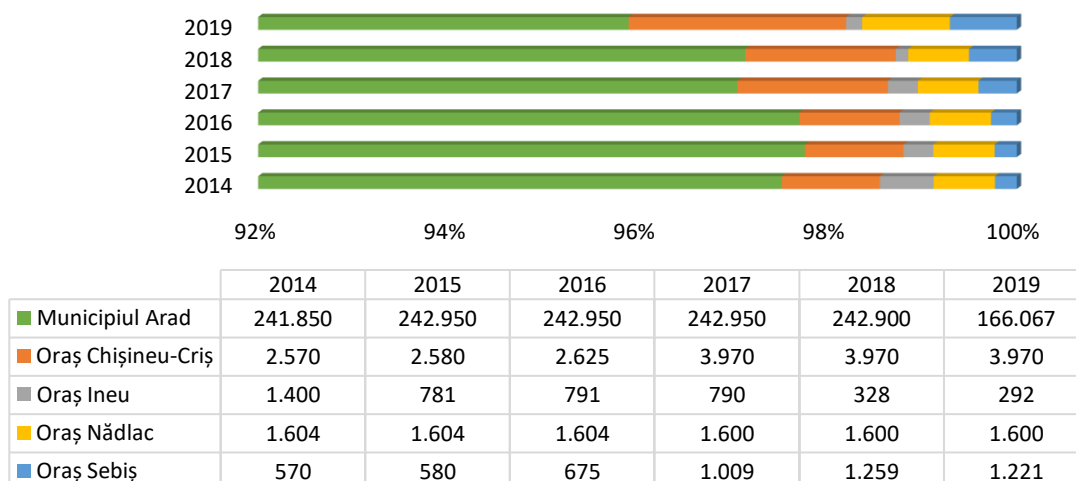
Sursa: INS (GOS118A)

Infrastructura de alimentare cu energie termică

Resursele naturale utilizate pe teritoriul județului Arad sunt reprezentate, în general, de hidrocarburi și lemn, mai puțin de energia geotermală, sursele de producere a energiei electrice fiind centralele electrice de termoficare (hidrocarburi), centrale termice de cvartal (apă geotermală și gaze naturale), sobe cu combustibil solid (lemn) și centrale termice proprii.

La nivelul județului, este distribuită energie termică doar în cinci dintre UAT-uri, evoluția numărului de gigacalorii pentru perioada 2014-2019 fiind redată în figura de mai jos:

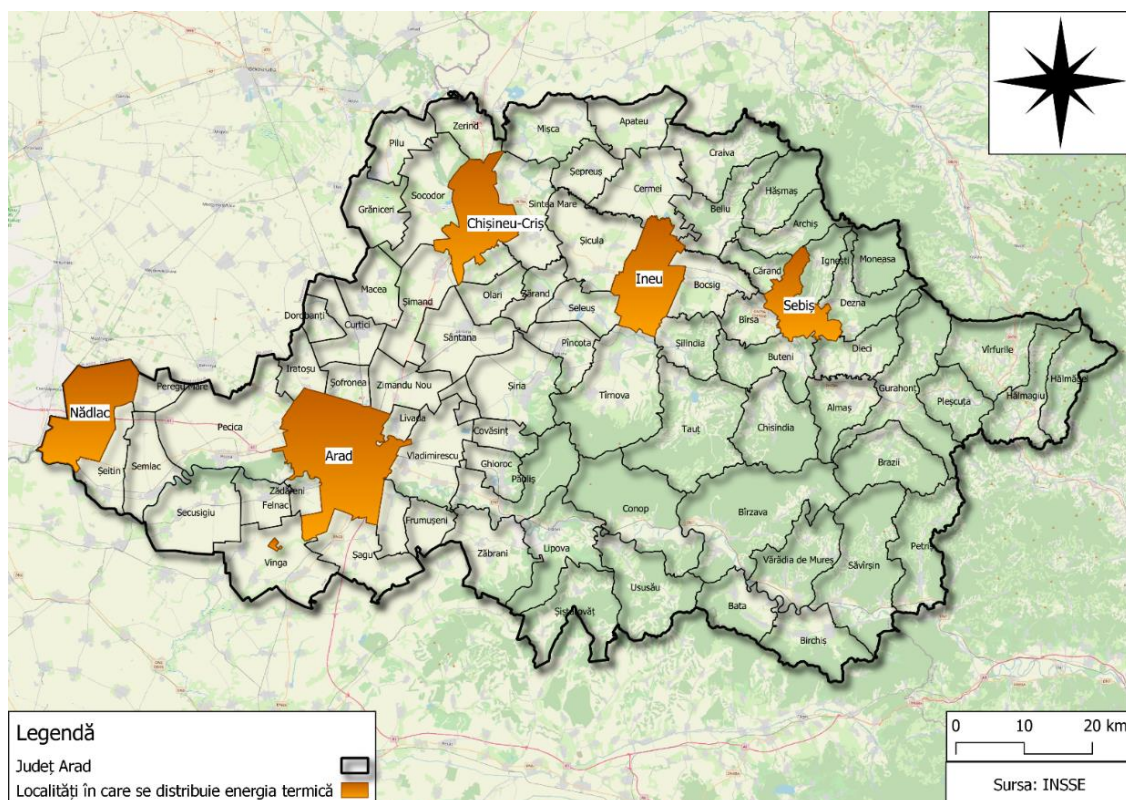
Figura 44: Evoluția cantității de gaze naturale distribuite (m³), județ Arad, 2014 - 20219

Sursa: INS (GOS109A)

Astfel, observăm că la nivelul municipiului Arad cantitatea de gaze din 2019 a scăzut cu 31,33% față de anul 2014, situație similară și în orașele Ineu (-79,14%) și Nădlac (-0,25%), în timp ce orașele Chișineu-Criș (+35,26%) și Sebiș (+53,32%) au înregistrat o creștere semnificativă a volumului de gaze naturale.

Figura 45: Distribuția energiei termice, județ Arad, 2019

Sursa: Prelucrarea consultantului

Reprezentant al energiei termice în județul Arad este **Centrala Electrică de Termoficare Arad**, societate aflată sub autoritatea Consiliului Municipal Arad, care administrează prin concesiune patrimoniul fostei Sucursale Electrocentrale Arad, desprinsă din Termoelectrica SA București. Aceasta deține licențe ANRE pentru producerea și furnizarea de energie electrică și termică.

Din punctul de vedere al producerii energiei termice necesare consumatorilor din municipiul Arad, centralele CET Light și CET Hidrocarburi funcționează interconectat, rezultând o creștere a siguranței și continuității alimentării cu energie termică a consumatorilor.

CET Arad SA este membră a COGEN – Asociația Profesională a Producătorilor de Energie Electrică și Termică în Cogenerare din România.⁵⁴

Infrastructura de alimentare cu energie electrică

Infrastructura de transport a energiei electrice de la nivelul județului Arad este administrată de **CNTEE Transelectrica SA**, operatorul de transport și de sistem din România cu un rol cheie pe piața de energie electrică. Acesta administrează și operează sistemul electric de transport și asigură schimburile de electricitate între țările Europei centrale și de răsărit, ca membru al ENTSO-E.

CNTEE Transelectrica SA este responsabilă de transportul energiei electrice, funcționarea sistemului și a pieței, asigurarea siguranței SEN, de asemenea, reprezintă principala legătură dintre cererea și

⁵⁴ <https://cetarad.ro/>

oferta de electricitate. Compania realizează activitatea de transport a energiei electrice prin intermediul RET, formată din stații și linii electrice.⁵⁵

Volumul de instalații gestionat de Transelectrica SA la nivel național este format dintr-o stație de 750 kv, 38 stații de 400 kv și 42 stații de 220 kv.

Bobina de compensare din stația 400kV Arad este indisponibilă din 29.06.2017, iar cea din stația 400kV Smârdan din 09.01.2017. Acestea se vor înlocui prin achiziționarea a două stații de compensare noi 100MVAR, 400kV.

În total, la nivel județean, s-au emis **50 de autorizații** operatorilor care gestionează energie electrică. Cele mai multe autorizații s-au emis în municipiul Arad cu 22, urmat de localitatea rurală Vladimirescu cu 7 autorizații. Un număr de 40 de autorizații vizează operatorii care produc energia electrică, 6 autorizații pentru operatorii care furnizează și 4 pentru operatorii de acreditare - promovare CV.⁵⁶

În anul 2019 în rețeaua RED din gestiunea e-Distribuție Arad s-au înregistrat următoarele incidente deosebite, cauzele care le-au provocat au avut la bază defecte interne în instalații și fenomene meteo nefavorabile:

Tabel 10: Incidente înregistrate la nivelul infrastructurii de alimentare cu energie electrică, județul Arad, 2019

Tip incident	Județul Arad
Incidente deosebite	42
Utilizatori afectați cumulat	339.854
Putere întreruptă cumulat [MW]	118
Energie nelivrată cumulat [MWh]	31
Medie utilizatori afectați /incident	8.092
Medie putere întreruptă /incident [MWh]	2.81

Sursa: Raport privind realizarea Indicatorilor de Performanță pentru Serviciile de Transport, de Sistem și de Distribuție a Energiei Electrice și Starea Tehnică a Rețelelor Electrice de Transport și de Distribuție

În ceea ce privește transportul energiei electrice, județul Arad este străbătut de următoarele magistrale:

- LEA 400 kV
 - Mintia – Arad – Sandorfalva;
 - Arad – Nădab – Oradea;
 - Nădab – Bekescsabria;
- LEA 220 kV
 - Timișoara – Arad (220 kV);

Iar liniile de distribuție de 110 kV sunt următoarele:

- Arad – Semlac – Sânnicolau Mare;
- Arad – Chișineu-Criș – Salonta – Oradea;
- Arad – Lipova – Mintia;
- Arad – Pâncota.

⁵⁵ <https://www.transelectrica.ro/>

⁵⁶ <https://www.anre.ro/>

Proiecte propuse prin Planul de Dezvoltare a RET în perioada 2018 – 2027:

- Trecerile la 400 kV a LEA 220 kV d.c. Reșița – Timișoara – Săcălaz – Arad, inclusiv construirea stațiilor de 400 kV Timișoara și Săcălaz;
- În construirea RMB-urilor s-a avut în vedere implementarea dezvoltărilor de rețea planificate de CNTEE Transelectrica SA, cât și a dezvoltărilor de rețea, prevăzute a fi puse în funcție în perioada 2018-2027:
 - LES 110 kV IMT – Continental Al 630 mm²;
 - LES 110 kV Continental – Pădurea Verde Al 630 mm²;
 - LEA 400kV Porțile de Fier – Reșița (etapa I din trecerea la tensiunea de 400kV a axului Porțile de Fier – Reșița – Timișoara – Săcălaz – Arad);
 - Stația de transformare 110/ 20 kV Ineu, 1x25 MVA, racordată în sistem intrare – ieșire;
 - LEA 110 kV Pâncota – Sebiș;
 - LEA 110 kV Pâncota – Ineu OIAI 185/ 32 mm²;
 - LEA 110 kV Sebiș - Ineu OIAI 185/ 32 mm²;
 - LEA 400kV d.c. Reșița – Timișoara/ Săcălaz – Arad (etapa II din trecerea la tensiunea de 400kV a axului Porțile de Fier – Reșița – Timișoara – Săcălaz – Arad).

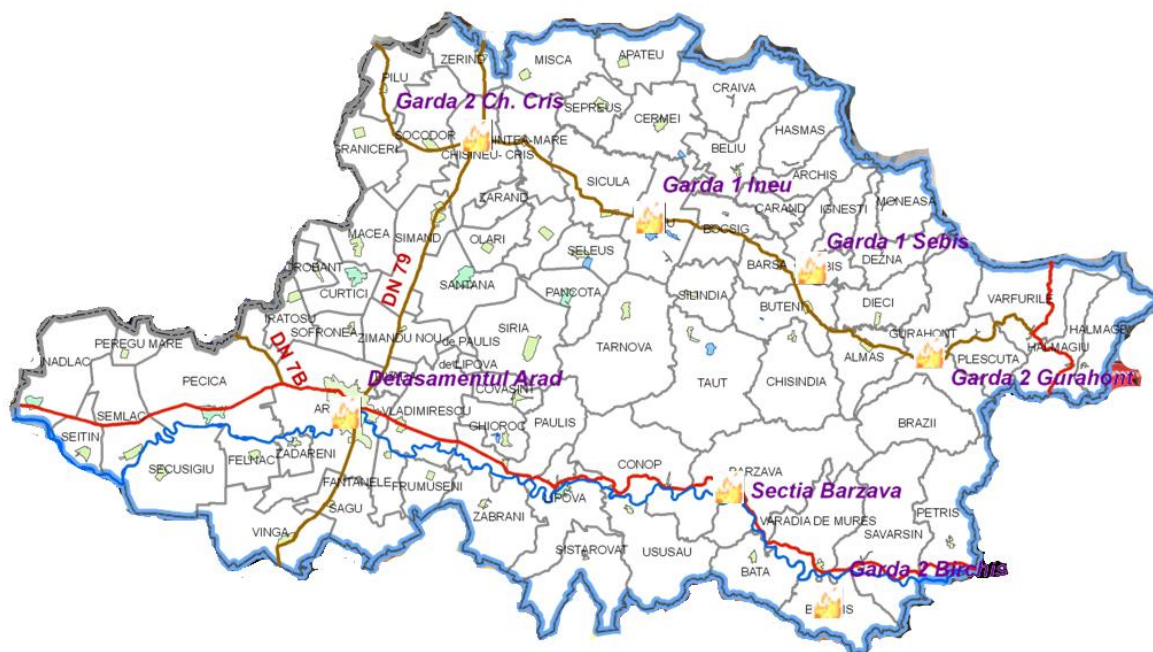
Intervenții în situații de urgență

Inspectoratul General pentru Situații de Urgență reprezintă o instituție publică aflată în coordonarea Departamentului pentru Situații de Urgență, cu statut militar, un pilon principal al Sistemului Național de Management al Situațiilor de Urgență și o structură performantă care asigură prevenirea, pregătirea și răspunsul în situații de urgență.

Conform ***Strategiei De Consolidare și Dezvoltare a Inspectoratului General pentru Situații de Urgență pentru perioada 2016-2025***, în cadrul procesului de realizare a capacităților principalelor misiuni, IGSU este afectat de o serie de probleme recurente:

- Creșterea insuficientă a capacității operaționale și de răspuns în raport cu necesitățile societății;
- Executarea misiunilor, având o uzură morală și fizică accentuată;
- Creșterea numărului, diversității și sensibilității intervențiilor;
- Parcurgerea unui proces de îmbătrânire sistematică și pierderi de personal;
- Lipsa unor dotări și a unei pregătiri adecvate care să permită un răspuns eficient pentru situații de risc și misiuni;
- Necesitatea de noi competențe în domeniul situațiilor de urgență;
- Întârzieri în promovarea unui management al performanței în cadrul activității curente.

Figura 46: Secții ISU Arad

Sursa: ISU Arad

Sistemul Național de Management al Situațiilor de Urgență⁵⁷ a fost creat în anul 2004 prin Ordonanța de Urgență 21/ 2004. SNMSU funcționează pentru prevenirea și gestionarea situațiilor de urgență, asigurarea și coordonarea resurselor umane, materiale, financiare și de altă natură necesare restabilirii stării de normalitate.

Sistemul are în componență 3 tipuri de structuri:

- Structuri decizionale – comitele pentru situații de urgență;
- Structuri de intervenții – servicii publice comunitare profesionale pentru situații de urgență;
- Structuri operaționale – centre operative pentru situații de urgență.

Conform raportului de activitate a **Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Vasile Goldiș”** al județului Arad, în teritoriu au existat 9.566 de situații de urgență, din care 3.139 (32,81% din total) de cazuri au avut la bază incendii și 2.675 de arderi necontrolate (27,96% din total).

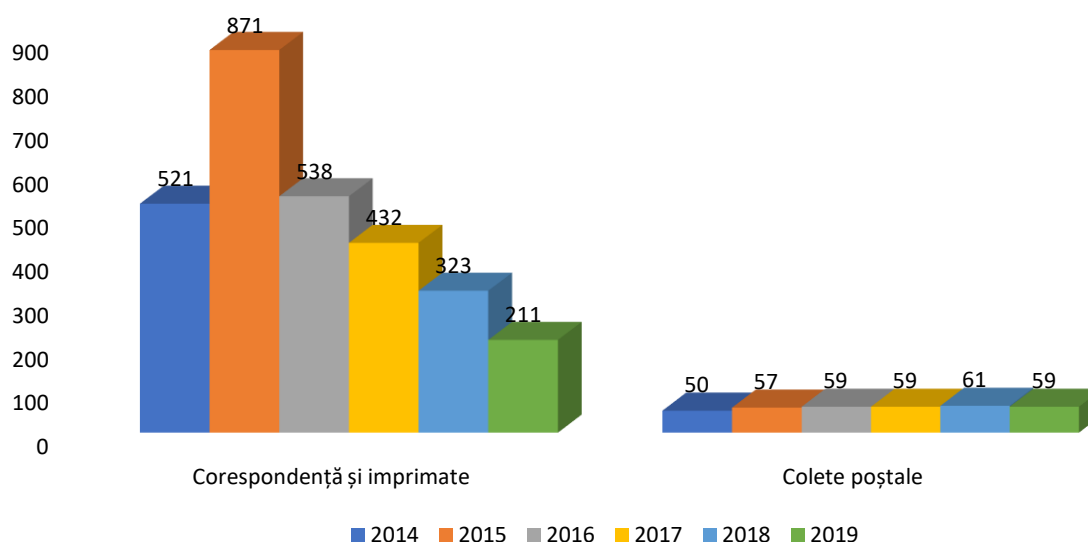
Infrastructura de telecomunicații

În ceea ce privește serviciile poștale, la nivelul județului Arad acestea sunt asigurate de operatorul național Poșta Română, prin intermediul Oficiului Poștal Județean cu sediul în Arad, dar și de operatorii privați de servicii de poștă – servicii de curierat, dintre care putem enumera: Fan Courier, Cargus, DPD, Nemo Express etc.

Conform datelor furnizate de INS, pentru perioada 2014 - 2019, se remarcă tendința românilor de a renunța la **serviciile poștale** actuale, atât la nivelul județului Arad, cât și la nivel regional și național. Acest fenomen poate fi explicat de evoluția tehnologiei și de tendința globală de a se utiliza mijloacele de comunicare de tip e-mail.

⁵⁷ <http://www.cncan.ro>

Figura 47: Evoluția volumului de activități de poștă, județ Arad, 2014-2019

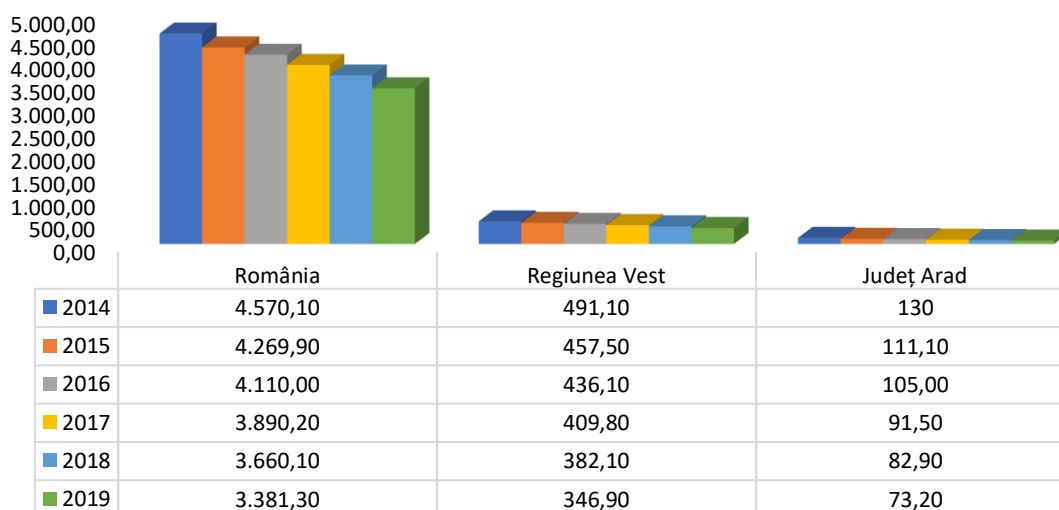

Sursa: INS (PTT102A)

Astfel, dacă în cazul coletelor poștale fluctuațiile nu sunt semnificative, în cazul corespondenței, față de anul 2014, în anul 2019, volumul a scăzut cu 59,50%, iar față de anul 2015 (cel mai mare volum înregistrat în perioada analizată) a scăzut cu 75,77%.

În ceea ce privește evoluția consumului de activități în **rețeaua de telefonie fixă**, se observă o tendință de scădere a numărului, atât la nivel județean, cât și la nivel regional și național. Renunțarea la serviciile de telefonie fixă este un trend global, serviciile de telefonie mobilă acaparând acest segment de piață datorită calității ridicate a sunetului și confortului oferit.

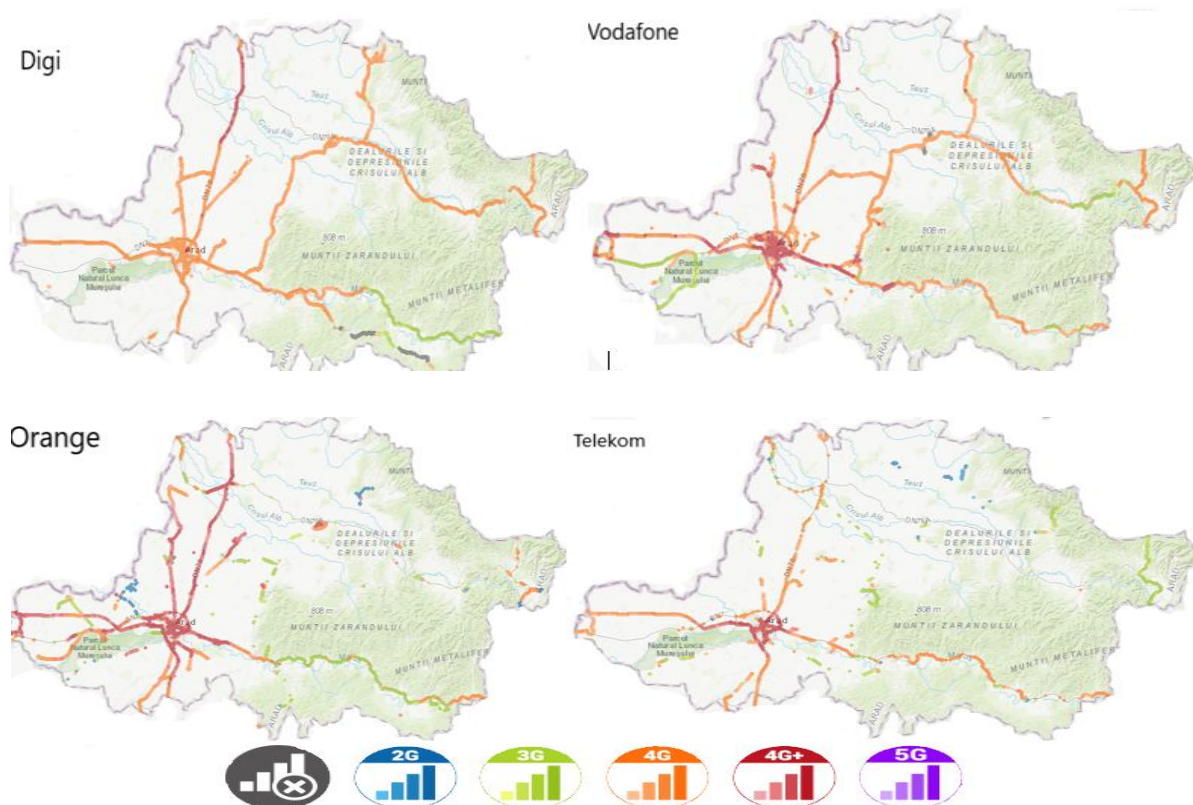
Figura 48: Evoluția volumului (mii) de activități de telefonie fixă, 2014-2019

Sursa: INS (PTT104A)

Din punctul de vedere al acoperirii **rețelei de telefonie mobilă**, în județul Arad sunt întâlnite aproape toate tipurile: 2G, 3G, 4G și 4G+, aceste servicii fiind furnizate de operatorii: Digi Mobile, Orange România, Telekom România și Vodafone România.

Figura 49: Harta de acoperire 2G, 3G, 4G din județul Arad

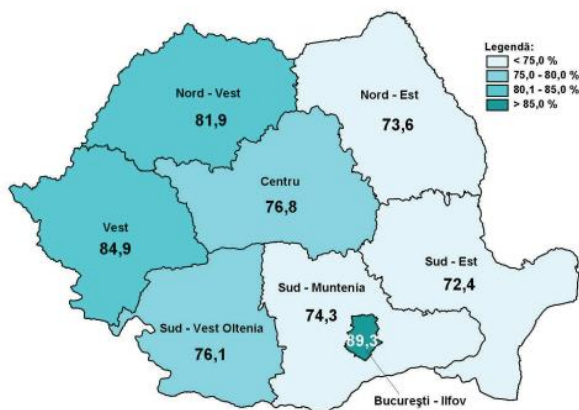

Sursa: <https://www.nperf.com/ro/map/RO/686254.Arad/>

Conform studiului „Accesul populației la Tehnologia Informațiilor și Comunicațiilor” elaborat de Institutul Național de Statistică în urma datelor obținute prin „Ancheta privind accesul la Tehnologia Informațiilor și Comunicațiilor în Gospodării (TIC)” desfășurată în 2020, 78,2% din gospodăriile din România au avut acces la **rețeaua de internet** de acasă (în creștere cu 2,5% față de anul 2018), din care 60,9% sunt din mediul urban.

La nivelul Regiunii Vest, doar 84,90% din gospodării dețineau acces la internet de acasă (fiind pe locul al doilea la nivel național), față de 89,3 la nivelul regiunii București – Ilfov, unde se înregistrează cea mai răspândită conectare la internet.

Figura 50: Proportia gospodăriilor cu acces la internet de acasă, pe regiuni de dezvoltare, în anul 2020

Sursa: INS – „Accesul populației la Tehnologia Informațiilor și Comunicațiilor”

În ceea ce privește **tipurile de conexiuni la internet acasă**, la nivelul Regiunii Vest, 10,6% dintre gospodării aveau conexiuni broadband fixe, 10,3% conexiuni broadband mobile și 14,0% conexiune narrowband, o gospodărie putând avea acces la mai multe tipuri de conexiuni.

Proiectul Ro-Net își propune să dezvolte o infrastructură de rețele electronice care să asigure capabilitățile tehnice necesare furnizării de servicii de bandă largă în zonele rurale din România. Proiectul cuprinde un total de șapte loturi (în medie 100 de localități fiecare), iar până în 2019 au fost finalizate două dintre acestea, respectiv Lotul 1 și Lotul 5.

În cadrul proiectului s-au ales următoarele localități din județul Arad, acestea având statutul de „zonă albă”: Comunele Vârfurile, Conop, Hălmagiu, Bârzava, Petriș, Vărădia de Mureș, Săvârșin și orașul Lipova.

Conform „Studiului privind implementarea Guvernării Digitale în România” (septembrie 2018), elaborat de Pricewaterhouse Coopers Management Consultants SRL (PWC), **România** se situează pe **ultimele locuri** în clasamentele efectuate de Studiul ONU, Studiul Comisiei Europene și Studiul IMD World cu privire la **gradul de digitalizare al țării**.

Deși România a definit în 2014 o strategie națională privind digitalizarea, până în 2018 cele mai multe dintre măsurile asumate nu au fost demarate iar celelalte sunt într-o fază incipientă de implementare.

Conform aceluiași studiu, **nivelul de educație digitală în România este scăzut**, românii folosind internetul în special pentru accesarea rețelelor sociale și divertisment. În plus, România se confruntă cu un decalaj mare între mediul urban și cel rural, în ceea ce privește infrastructura tehnologică de tip internet cu bandă largă (doar 40% acoperire în zonele rurale).

Analiza SWOT - Infrastructura importantă la nivelul județului Arad

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none">• Infrastructură de transport variată (rutieră, feroviară și aeriană);• Acces la rețeaua TEN-T rutieră și feroviară prin cele două coridoare pan-europene Rin-Dunăre și Orient/ East-Med;• Modernizarea drumurilor transfrontaliere județene;• Existența de drumuri de mare viteză (A1 și A11);• Drumuri naționale modernizate în proporție de 100%;• Serviciu destinat parcarilor cu plată;• Operatori privați de transport feroviar;• Aeroportul Internațional Arad pentru mărfuri și pasageri;• Trasee ciclo-turistice;• Două terminale intermodale în județ;• Localitățile urbane din județul Arad au alimentare cu apă prin sisteme publice centralizate în proporție de 100%, iar din localitățile rurale verificate în anul 2019 doar 8 nu erau conectate la rețea;• ISU „Vasile Goldiș” Arad;• Acoperirea serviciilor de telefonie mobilă este foarte bună, mai ales în centrele urbane.	<ul style="list-style-type: none">• Suprafața redusă a drumurilor modernizate (doar 58% din total);• Lungimea redusă a centurilor ocolitoare pentru municipiul Arad și lipsa acestora pentru celelalte orașe;• Suprafața redusă a străzilor orășenești modernizate (doar 55% din total);• Suprafața drumurilor comunale pietruite este mai mare decât a celor modernizate;• Doar 65% dintre localitățile județului pot beneficia de transport local de pasageri;• Lipsa unui serviciu e-ticketing modern;• Lipsa camerelor de luat vederi în mijloacele de transport;• Doar 27% dintre localitățile județului Arad beneficiază de rețeaua de distribuție a gazelor naturale;• Doar 5 din 78 UAT-uri beneficiază de infrastructura de alimentare cu energie termică;• Existența unor UAT-uri fără rețea de alimentare cu apă și fără conducte de canalizare;• Grad redus de acoperire a rețelei de alimentare cu apă (69%) și a rețelei de canalizare (68%);• Număr redus de UAT-uri cu rețea de distribuție a gazelor;• Furnizarea energiei termice doar în localități urbane;• Grad scăzut de digitalizare și de competențe digitale ale populației județului.

Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none">Județul Arad este principalul punct de acces în România dinspre Europa de Vest;Finalizarea autostrăzii A11 Arad-Oradea;Investițiile prevăzute pentru județul Arad în Master Planul General de Transport al României;Elaborarea POT în vederea recuperării decalajelor în domeniul infrastructurii de transport;Finanțare nerambursabilă alocată prin POIM pentru varianta ocolitoare a municipiului Arad Est;Implicarea ADI Transport Public în stabilirea măsurilor necesare în perioada 2021-2027 în domeniul transporturilor;Dezvoltarea transportului intermodal pentru o mai bună facilitare a transporturilor de mărfuri;Capacitate financiară a 6 localități pentru a se conforma programului SAMTD;Proiecte propuse prin Planul de Dezvoltare RET pentru perioada 2018-2027;Dezvoltarea mobilității urbane cu scopul îmbunătățirii condițiilor de deplasare, scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră, creșterea nivelului de digitalizare, regenerarea urbanistică a zonelor centrale.	<ul style="list-style-type: none">Valori ridicate de trafic cu risc de congestie a circulației și de producere a accidentelor;Scăderea numărului de vehicule utilizate pentru transportul public de persoane;Insuficiență bugetară;Parc auto de tramvaie învechit;Reticiența locuitorilor față de bransarea/racordarea la serviciile de alimentare cu apă și canalizare;Adâncirea discrepanțelor între mediul rural și cel urban în ceea ce privește infrastructura edilitară, calitatea vieții și oportunitățile economice;Creșterea emisiilor de gaze cu efect de seră;Relocarea agenților economici către zone cu acces mai bun la infrastructură, ceea ce ar conduce la diminuarea investițiilor pe plan județean și reducerea dezvoltării economice;Lipsa de acoperire totală pe suprafața județului la rețeaua de internet.

Concluzii

Din punctul de vedere al infrastructurii de transport, în județul Arad se remarcă diversitatea, cât și existența unor rețele de importanță națională și internațională. În cadrul infrastructurii de transport se regăsesc transportul rutier, feroviar și aerian.

Este de remarcat procentul majoritar al drumurilor modernizate din județ, excepție facând drumurile comunale, unde predomină drumurile pietruite.

Transportul public al județului Arad, acoperă peste 65% din totalul localităților existente și deservește anual peste 66 de mii de călători.

Județul Arad deține aproape un sfert din lungimea căilor ferate de la nivelul Regiunii Vest (24,52%), fiind străbătut de Coridorul IV trans-european. O mare parte din trenuri sunt operate de CFR Călători SA, însă pe lângă acest operator, există și operatori privați, Astra Trans Carpatic SRL și SoftTrans SRL.

Pe teritoriul județului există Aeroportul Internațional Arad, acesta fiind situat strategic între principalele rute auto și feroviare ale țării. Aeroportul dispune de servicii Cargo, facilitând transportul intermodal.

Din punct de vedere tehnico – edilitar, județul are o acoperire a infrastructurii de alimentare cu apă potabilă de peste 87%, din care se distribuie anual, peste 23 de mii m³. Din punctul de vedere al gradului de conectare la rețeaua de canalizare publică, doar 68% din populația județului beneficiază de acest serviciu.

Rețeaua de gaze din județul Arad, însumează 1.323 km, deservește 21 de localități, din care se distribuie anual, peste 100 de mii m³ gaze.

În ceea ce privește energia termică, doar cinci dintre localitățile județului sunt conectate la gaze naturale, situație care nu a suferit modificări în ultimii cinci ani.

Deși acoperirea serviciilor de telefonie mobilă este foarte bună și accesul la rețeaua de internet al gospodăriilor depășește 70%, gradul de digitalizare și de competențe digitale ale populației județului este unul scăzut, având în vedere că cei mai mulți utilizează aceste servicii pentru accesarea rețelelor sociale și divertisment.

3. Mediul și energia regenerabilă

Conceptul de „mediu înconjurător” prezintă un caracter dinamic prin care se caută să se cunoască, analizeze și să se urmărească funcționarea sistemelor protejate în întreaga lor complexitate.

Fiecare activitate umană și, implicit, existența individului este de neconceput în afara mediului. Ansamblul de relații și raporturi de schimburi ce se stabilesc între om și natură, precum și interdependența lor, influențează echilibrul ecologic, determină condițiile de viață, condițiile de muncă pentru om, precum și perspectivele dezvoltării societății în ansamblu. Aceste raporturi vizează atât conținutul activității, cât și crearea condițiilor de existență umană.

Sursele regenerabile de energie (energia eoliană, energia solară, energia hidroelectrică, energia geotermală, biomasa și biocombustibilii) reprezintă alternative la combustibilii fosili care contribuie la scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră, la diversificarea ofertei de energie și la reducerea dependenței de piețele volatile și incerte ale combustibililor fosili, în special de petrol și gaze. Legislația UE referitoare la promovarea surselor regenerabile s-a dezvoltat semnificativ în ultimii ani. În 2018, liderii UE au stabilit obiectivul ca, până în 2030, 32% din consumul de energie al UE să fie generat de sursele regenerabile de energie. În prezent au loc dezbateri referitoare la cadrul de politici viitoare pentru perioada de după 2030.

3.1 Factorii de mediu

Calitatea aerului

Aerul reprezintă factorul de mediu transportator al poluanților în mediu. Poluanții ajunși în atmosferă se răspândesc rapid și nu mai pot fi captați pentru a putea fi epurați – tratați, poluarea aerului având numeroase și majore efecte adverse asupra sănătății populație, florei și faunei. Poluarea atmosferei se manifestă sub diferite forme precum ploii acide, degradarea stratului de ozon stratosferic și efectul de încălzire globală cunoscut și ca efectul de seră.

Poluarea aerului generează nenumărate provocări referitoare la gestionarea și atenuarea efectelor pe care le are asupra mediului. Activitățile antropice cât și sursele naturale reprezintă factori generatori de emisii de substanțe poluante ce sunt transmise în atmosferă sau care se formează direct în atmosferă, având un impact negativ asupra mediului înconjurător și a sănătății umane. Poluanții atmosferici se pot alcătui sau pot fi transportați pe distanțe mari, având efecte negative asupra suprafețelor străbătute.

Problemele cele mai semnificative referitoare la poluarea aerului sunt generate de emisiile poluante. Acestea duc la acidifierea atmosferei, afectarea producției de ozon troposferic, creșterea concentrației particulelor în suspensie, a pulberilor cu metale grele și a gazelor cu efect de seră fiind epuizat stratul de ozon și rezultând schimbările climatice.

Poluanții semnificativi ai atmosferei sunt:

- **Compuși carbonici:** CO (monoxid de carbon – poluantul cel mai răspândit, generat de vehicule, incendii și din siderurgie, petrochimie etc.), CO₂ (dioxid de carbon, generat de combustie), CH₄ (metan, generat de exploatarea petrolieră și agricolă);
- **Dioxid de sulf:** SO₂ (dioxid de sulf, generat de arderile combustibililor, metalurgie etc.), SO₃, etc.;
- **Oxizii azotului:** NO, NO₂ generate de vehicule;

- **Ozon:** O₃;
- **Pulberile în suspensie:** PM₁₀ (particule în suspensie grosiere), PM_{2,5} (particule în suspensie fine) și O₃ (ozon);
- **Pb și alte metale toxice:** Cd (cadmiu), As (arsen), Hg (mercur).

Tipurile de stații care activează la nivelul județului Arad sunt următoarele:

- **Tip trafic:** acestea evaluează influența traficului asupra calității aerului și au o rază a ariei de reprezentativitate de 10 – 100 m;
- **Tip fond urban:** evaluează influența "așezărilor umane" asupra calității aerului și au o rază a ariei de reprezentativitate de 1 – 5 km, diferența între cele două tipuri de stații fiind dată de condițiile de amplasare.

Calitatea aerului în județul Arad este monitorizată, conform *Raportului anual privind calitatea aerului pentru anul 2020* elaborat de Agenția pentru Protecția Mediului Arad, prin măsurători neîntrerupte în cele 2 stații automate situate în municipiul Arad (AR1 și AR2) și o stație situată în orașul Nădlac (AR3).

- **Stație de trafic (T) – stația AR1** – pasaj Micălaca – amplasată într-o zonă unde este prezent un trafic intens. Tipul de poluanți monitorizați sunt: PM 10 (particule în suspensie grosiere) și NO₂ (oxizi de azot), monoxid de carbon, ozon, bioxid de sulf;
- **Stație de fond urban (FU) – stația AR2** – aceasta se află în incinta Colegiului Tehnic de Construcții și Protecția Mediului; fiind o zonă rezidențială, prezintă relevanță măsurarea gradului de expunere a locuitorilor la poluare urbană. Tipul de poluanți monitorizați sunt: PM 10 (particule în suspensie grosiere), NO₂ (oxizi și bioxizi de azot), SO₂ (dioxid de sulf, generat de exploatarea petrolieră și agricolă) și O₃ (ozon), monoxizi de carbon, benzen și alți compuși organici volatili;
- **Stația de trafic (T) – stația AR3** – orașul Nădlac. Tipul de poluanți monitorizați sunt: PM 10 (particule în suspensie grosiere) și NO₂ (oxizi și bioxizi de azot), monoxid de carbon, ozon și bioxizi de sulf.

În stațiile de monitorizare din județul Arad, se efectuează măsurători continue pentru: SO₂, NO, NO₂, NO_x, CO, PM₁₀, PM_{2,5}, O₃ și precursori organici ai ozonului.

Efectele poluării aerului înconjurător

În județ, există un analizator O₃ cu 11 puncte de prelevare a pulberilor sedimentabile, un analizator automat pentru analiza continuă a plouanților din aer, ce funcționează pe principiul metodelor din Ord. 592/ 2002 în laboratorul APM Arad, care are ca domeniu de activitate analiza ozonului.

La nivelul anul 2019, există depășiri zilnice la PM₁₀ și ale valorilor de O₃, factori susținuți de schimbările meteorologice și climatice. Poluarea aerului poate avea efecte asupra **sănătății**, care pot fi **efecte directe** (resimțite direct în starea de sănătate a populației) și **efecte indirecte** (poluări asupra mediului și resimțite de către locuitori).

Factori determinați care afectează starea de calitate a aerului înconjurător

Conform ANPM, factorii determinați care afectează starea de calitate a aerului sunt clasificați pe Energie, Industrie, Transport și Agricultură. Factorii sunt raportați la producerea energiei electrice și termice, prelucrarea metalelor neferoase și alte domenii industriale, încălzirea instituțiilor, sectorului rezidențial, instalații din agricultură și alte utilaje mobile din diverse domenii.

Sursele de poluare a aerului atmosferic din județul Arad sunt reprezentate de:

- Sursele naturale:
 - Eroziunea solului;
 - Incediile maselor vegetale – acestea generează cenușă, oxizi de sulf, azot, carbon;
 - Furtunile de praf și de nisip;
 - Biosfera – prin procesele biochimice se generează dioxid de carbon, metan;
 - Descompunerea naturală a materiilor organice vegetale și animale – se generează hidrogen sulfurat, metan, amoniac;
 - Particulele vegetale: ciuperci, polen, spori, mucegaiuri, alge;
 - Izvoarele minerale care generează diferite tipuri de gaze;
 - Descărcările electrice atmosferice care generează ozon în troposferă;
 - Radiația terestră și radiația cosmică, radionuclizii generați de diferite tipuri de roci și de proveniență cosmică.

- Sursele antropice:
 - Sursele mobile: mijloacele de transport existente care generează oxizi de carbon, oxizi de azot, hidrocarburi cancerigene, pumb, peroxiacetilnitratul (PAN);
 - Surse industriale: întreprinderile industriale, uzine metalurgice sau alte centre;
 - Centralele termoelectrice – mari generatoare de SO₂, NO_x, CO, CO₂, pulberi, fum, cenușă volantă, aer cald și abur;
 - Industria materialelor de construcții generează pulberi în suspensie, sedimentabile, silicați fluoruri, CO;
 - Metalurgia feroasă generează cantități mari poluante de fier, dioxid de sulf, oxid de carbon, mangan, arsen, cărbune, cenușă, funingine, pulberi, etc.;
 - Metalurgie neferoasă este generatoare de oxizi metalici (Pb, Zn, Cu, Cd, Ba, etc.) împreună cu compuși gazoși ca oxizi de sulf, oxizi de carbon, oxizi de azot;
 - Industria chimică generează compuși cu sulf (H₂S, H₂SO₄, SO₂, mercaptani, sulfura de carbon), compuși ai azotului (NO_x, NH₃), acidul clorhidric, clorul fenoli, hidrocarburi, pesticide, etc. Cele care sunt cele mai periculoase pentru atmosferă sunt industria pesticidelor, a îngrășămintelor chimice, solvenților organici, cauciucului, maselor plastice, etc.;
 - Industria petrochimică eliberează în atmosferă poluanți precum oxizi ai sulfului, oxizi ai azotului, hidrocarburi, pulberi, funingine, oxizi de carbon, aldehide, amoniac, etc.;
 - Industria alimentară poluează atmosfera cu agenți patogeni (viruși și bacterii), cu pulberi rezultate din măcinarea cerealelor, obținerea laptelui pulverizat și a gazelor urât mirositoare rezultate din fermentațiile produselor de proveniență animală (pește, carne) și vegetală. De asemenea, freonii utilizați ca agenți frigorifici, eliberați în atmosferă, contribuie la degradarea stratului de ozon;
 - Încălzirea locuințelor generează poluanți precum dioxidul de sulf, hidrogen sulfurat, oxizi de azot, particule cu metale grele, compuși organici volatili, etc.;
 - Gospodărirea comunală generează, prin deteriorarea materialului asfaltic ca urmare a circulației, particule de nisip și argilă și particule transportate de vânt și de vehicule care se ridică în atmosferă și, împreună cu emanațiile pulberilor industriale, duc la impurificarea atmosferei centrelor urbane;
 - Surse agricole poluează din cauza utilizării îngrășămintelor chimice, pesticidelor, pulberilor care se formează din cauza desfășurării lucrărilor agricole prin

descompunerea materiei organice, zootehnia (96% din emisiile de amoniac sunt generate de dejecțiile provenite din fermele zootehnice).

Tipuri de emisii:

- Emisii de substanțe acidifiante;
- Emisii de percusori ai ozonului;
- Emisii de particule primare și percusori secundari de particule;
- Emisii de metale grele;
- Emisii de poluanți organici persistenti.

Conform *Raportului anual privind calitatea aerului pentru anul 2020* elaborat de Agenția pentru Protecția Mediului Arad, **nivelul concentrațiilor medii anuale ale poluanților atmosferici în aerul înconjurător** sunt:

- **Dioxidul de azot (NO₂):** în județul Arad, emisiile de NO₂ nu au înregistrat depășiri ale valorilor limită orare pentru protecția sănătății umane, reglementată prin Legea 104/2011;
- **Dioxidul de sulf (SO₂):** au fost înregistrate valori mari de SO₂ la toate stațiile, cu precădere în perioadele reci ale anului, valorile fiind influențate de combustibilii lichizi și solizi (lemn, cărbune, motorină, etc.) utilizați pentru încălzirea locuințelor cât și pentru activitatea industrială.
- **Pulberi materiale (PM₁₀ și PM_{2,5}):** au ca surse principale emisiile din procesele de ardere a combustibililor în diverse industrii și din încălzirea casnică, semnificativ din traficul urban și extrarurban, resuspensia pulberilor de pe terenurile agricole și activitățile de șantier. PM₁₀ nu a înregistrat depășiri ale valorilor normale în stațiile A1 și A3, cu excepția stației A2 unde s-au înregistrat valori mari decât limita admisă, cauza fiind condițiile meteo nefavorabile (nebulozitate atmosferică, ceață) dispersia slabă a poluanților, activitățile industriale, rezidențiale și a traficului existent. În ceea ce privește înregistrarea valorilor limită ale PM_{2,5}, în anul 2020 nu au existat valori peste limita reglementată prin Legea 104/2011.
- **Metale grele:** acești compuși, mai exact plumb, nichel, cadmiu, arsen, nu pot fi degradați pe cale naturală, timpul de stagnare în mediu fiind îndelungat și în acest fel existând riscul de a se acumula în lanțul trofic. Valorile limită ale acestor compuși poluanți nu au fost depășite.
- **Ozonul (O₃):** este un poluant secundar, a cărui formare și acumulare în atmosferă depinde mult de condițiile climatice, respectiv radiația solară și temperaturile ridicate din sezonul primăvară-toamnă, presiunea ridicată, vântul și de existența în principal a precursorilor de natură organică și a oxizilor de azot. În județul Arad, din cauza schimbărilor climatice și condițiilor meteorologice locale, concentrațiile de ozon au înregistrat valori mari, variind foarte mult de la o lună la alta.
- **Monoxidul de carbon (CO):** valorile au fost mai ridicate în perioadele reci ale anului din cauza încălzirii spațiilor de locuit, dar cu toate acestea nu a fost depășită valoarea limită pentru protecția sănătății umane.
- **Benzen (C₆H₆):** cele mai mari valori au fost înregistrate în perioadele reci ale anului și au fost generate de activitățile industriale, rezidențiale și din cauza traficului.

Acțiunile care ar putea duce la scăderea emisiilor oxizilor de azot sunt reprezentate de:

- Trecerea, în sectorul energetic, de la utilizarea combustibililor care conțin cantități mari de sulf (cărbune, păcură) la utilizarea combustibililor care conțin gaz natural (are un conținut scăzut de sulf). Cu toate acestea, în ultimii ani, din cauza creșterii prețului energiei, utilizarea cărbunelui în centralele electrice a fost iarăși în creștere, chiar dacă la un moment dat a prezentat o îmbucurătoare scădere;
- Montarea unei tehnologii care să desulfureze gazele de ardere în instalațiile industriale;
- Promovarea și utilizarea tehnologiilor de producere a energiei alternative;
- Asigurarea de spații verzi suficiente în raport cu suprafața locuită și prevederea de perdele de protecție acolo unde se impun;
- Promovarea și utilizarea sistemelor de încălzire eficiente și care au un impact negativ minim asupra mediului;
- Extinderea suprafețelor cu pădure și înființarea de perdelele de protecție a câmpului, scopul fiind atingerea procentului de împădurire mai mare de 30% din suprafața județului.

Radioactivitatea aerului

În aer pot ajunge radionuclizii naturali de origine cosmogenică (Be-7), radionuclizii de origine terestră (gazele radioactive radon și toron și descendenții acestuia), dar și radionuclizii artificiali, sursele fiind reactoarele nucleare sau bombele nucleare (I-131, Cs-137, Cs-134, Sr-90, H-3, C-14).

Procedura de determinare a radioactivității, constă în aspirarea pe filtre a aerosolilor atmosferici.

În perioada 2015-2019, nu au fost înregistrate depășiri ale valorilor limită anuale stabilite pentru protecția sănătății umane la parametrii: NO₂, PM₁₀ și C₆H₆, a valorilor limită orare și zilnice la parametrul SO₂, valorilor limită pentru parametrii NO₂ și O₃ și valorilor limită pentru parametrul CO.

În anul 2019 s-au înregistrat 45 de depășiri ale valorii țintă la parametrul O₃ și 36 de depășiri ale valorii limită zilnice la parametrul PM₁₀, la ambele stații din municipiul Arad (AR1 și AR2). În decursul existenței stațiilor de monitorizare nu s-au înregistrat depășiri ale pragurilor de alertă pentru SO₂, NO₂ și O₃.

Tabel 11: Emisii de particulare primare și precursori secundari de particule, jud. Arad, 2019

	Autoturisme	Vehicule ușoare	Vehicule grele	Motorete și motociclete	Căi ferate
SO _x	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
NO _x	26.65	8.85	55.47	0.06	8.96
NH ₃	87.11	5.86	6.83	0.05	0.15
CO	73.55	12.07	11.01	2.06	1.31
NMVOOC	71.47	8.41	14.60	2.72	2.80
PM _{2.5}	32.64	14.94	46.42	0.39	5.61
PM ₁₀	34.15	14.66	45.79	0.36	5.04
Pb	41.86	12.65	45.31	0.18	0.00
Cd	47.13	11.65	38.02	0.22	2.98

Sursa: Date anpm.ro

Calitatea apei

Regimul hidrologic al râurilor României este influențat de precipitații, relief, soluri, vegetație, structură geologică. Exceptând zonalitatea verticală a climei, regimul hidrologic este influențat și de zonalitatea climatică orizontală, cu precădere de regimul precipitațiilor și temperatura aerului. Resursele de apă subterană sunt capabile să asigure debite importante pentru alimentarea cu apă

a indivizilor, acestea fiind acumulate în formațiunile cuaternare localizate în luncile inundabile, terasele și conurile aluviale ale râurilor. Apa subterană, fiind direct dependentă de regimul precipitațiilor, este utilizată pentru irigații și industrie, iar pentru alimentarea zonelor populate este utilizată apa din izvoarele subterane din acviferul de adâncime.

Din punct de vedere hidrografic, există importante cursuri de apă și rezerve subterane apreciabile, bazinele hidrografice aparținătoare sunt: Crișuri, Mureș și Bega. Din categoria suprafețelor lacustre există lacuri naturale de luncă (numeroase pe Valea Mureșului) și lacuri antropice (lacul de baraj de la Tăuț).

Mureșul și Crișul Alb, pe parcursul timpului au construit două acvifere, conuri aluvionare, cu mari rezerve de apă subterane, acest fenomen natural permițând alimentarea cu apă pentru locuitori și ramurile economice.

Mureșul este considerat cel mai important râu din județ, având un debit mediu multianual de 187 m³/s. Utilizarea lui este însă restricționată de calitatea apelor de capăt de bazin hidrografic, râul conținând poluanți care îl fac utilizabil numai pentru industrie și agricultură.

Crișul Alb, al doilea râu ca mărime, are un debit de 14,2 m³/s și este folosit în unități psihice.

Poluarea cu substanțe organice este cauzată în principal de emisiile directe sau indirecte de ape uzate insuficient epurate sau neepurate, provenite de la aglomerările umane, din surse industriale sau agricole și produc schimbări semnificative în balanța oxigenului în apele de suprafață. În consecință, această poluare are impact asupra compoziției speciilor/populațiilor acvatice și respectiv, asupra stării ecologice a apelor.

Poluarea cu nutrienți, în special cu azot și fosfor, reprezintă o importantă problemă de gospodărire a apelor.

La nivelul anului 2019, în 10 localități din județul Arad, s-au recoltat aproximativ 1.254 de probe bacteriologice și chimice. Din **analizele bacteriologice** realizate, au reieșit **pozitive** în **Nădlac** (2 analize), **Chișineu-Criș** (2 analize) și **Ineu** (3 analize). Din **analizele chimice** au reieșit **pozitive** 2 analize din 347 efectuate, în **orașul Ineu**.⁵⁸

Pe parcursul anului 2019, **nu au fost semnalate epidemii hidrice**, pe raza județului Arad, și nici alte îmbolnăviri presupuse a fi transmise prin apa de băut. Nu au fost poluări accidentale ale surselor de apă potabilă.

Radioactivitatea apei

Nu au fost identificați izotopi radioactivi artificiali în niciunul din afluenții Mureșului și Crișului Alb, valorile măsurate situându-se sub limita de detecție a aparatului.

Calitatea solului

Calitatea solului este reprezentată de fertilitatea solului, dar și de modelul de manifestare al celorlalți factori care influențează plantele.

Din punctul de vedere al calității solurilor, conform Oficiului pentru studii pedologice și agrochimice Arad, solurile județului Arad sunt repartizate la nivel agricol astfel:

- soluri de clasa I – 121.844 ha;
- soluri de clasa a-II-a – 33.914 ha;

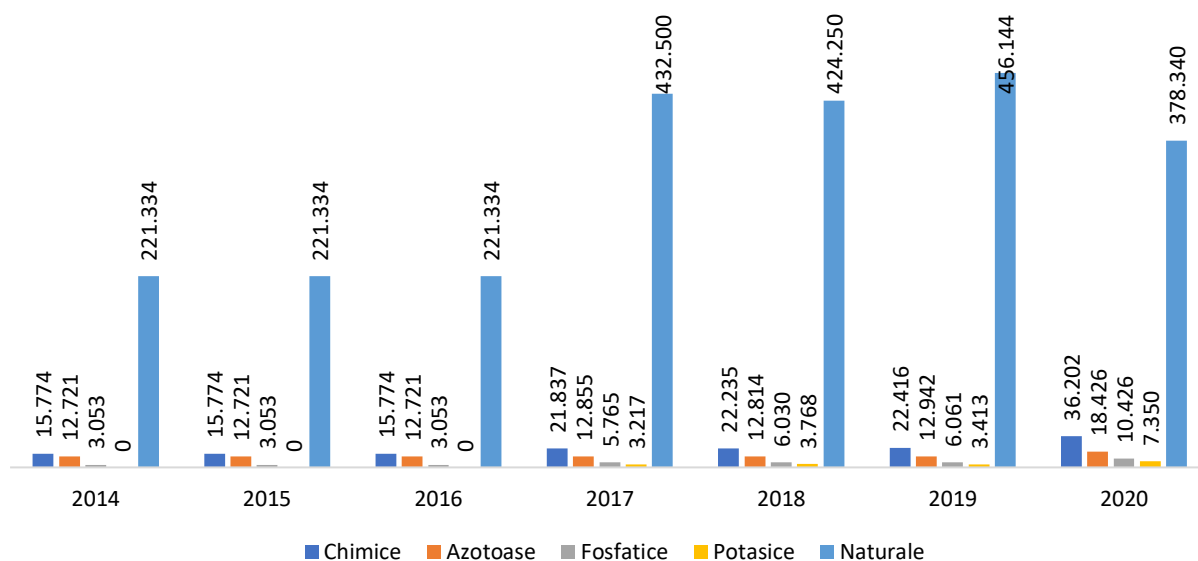
⁵⁸ Direcția de Sănătate Publică a județului Arad

- soluri de clasa a-III-a – 177.728 ha;
- soluri de clasa a-IV-a – 79.320 ha;
- soluri de clasa a-V-a – 84.657 ha.

Îngrășămintele reprezintă un factor important în productivitatea plantelor și fertilitatea solului, însă acestea pot provoca dereglarea echilibrului ecologic în cazul în care sunt utilizate fără a se ține cont de natura solului, condițiile meteorologice și necesitățile plantelor. Utilizarea irațională a îngrășămintelor duce la apariția unor cantități excesive de azotați și fosfați care au efect toxic asupra microflorei solului, excesul fiind acumulat în vegetație.

Valoarea cea mai mare de îngrășămintă utilizate în agricultură în anul 2020 este a celor naturale (83,94%), urmată de îngrășămintele chimice (8,03%), azotate (4,09), fosfatice (2,31%) și potasice (1,63%).

Figura 51: Cantitatea de îngrășămintă chimice și naturale folosite în agricultură (tone), județul Arad

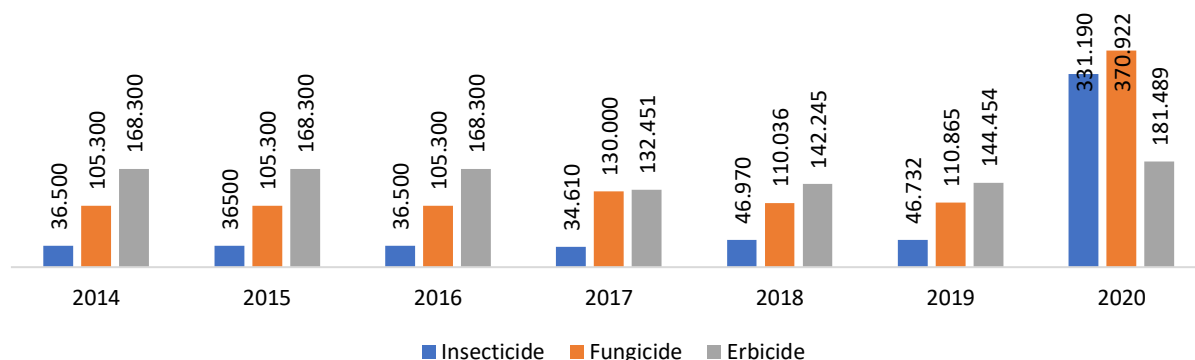

Sursa: Prelucrarea consultantului, INS (AGR104A)

Din punctul de vedere a **lucrărilor de combatere și ameliorare a eroziunilor**, în perioada analizată (2014-2019), acestea nu și-au schimbat valoarea, rămânând constantă la 23.197 de hectare și la 654 de hectare în lucrări de drenaj.

În ceea ce privește utilizarea **pesticidelor** la nivelul suprafeței agricole a județului Arad, cea mai mare cantitate de pesticide utilizată a fost în anul 2020. În ultimii ani s-a înregistrat o creștere a utilizării pesticidelor în agricultură, astfel încât insecticidele au crescut cu 807,37%, fungicidele cu 255,25% și erbicidele cu 7,84%. Aceste acțiuni sunt îngrijorătoare, în condițiile în care societatea se îndreaptă către un consum alimentar natural, ecologic.

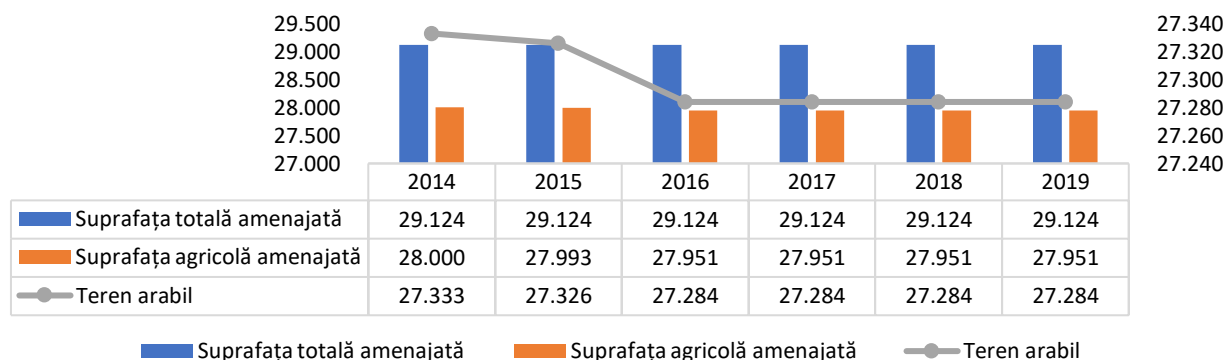
Figura 52: Suprafața terenurilor pe care s-au aplicat pesticide (hectare), județul Arad

Sursa: INS (AGR107A)

Suprafața totală amenajată cu lucrări de irigații a fost în anul 2019 de doar 29.124 ha, din care 95,97% suprafață agricolă. Din totalul suprafeței agricole amenajate cu lucrări de irigații (27.951 ha), 97,61% erau teren arabil (27.284 ha). De-a lungul perioadei analizate, respectiv 2014 – 2019, suprafața arabilă amenajată cu lucrări de irigații a înregistrat mici variații, respectiv o scădere cu 49 hectare.

Figura 53: Suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de irigații, pe categorii de folosință a terenurilor (ha), județul Arad

Sursa: INS (AGR102A)

Suprafața totală amenajată cu lucrări de desecare a fost în anul 2019 de 228.562 ha, din care 94,32% suprafață agricolă amenajată. Din totalul suprafeței agricole amenajate cu lucrări de desecare (215.573 ha), cele mai multe erau terenuri arabile (81,88%), urmate de pășunile naturale (16,65%). Suprafețele terenurilor care au fost amenajate cu lucrări de desecare nu au înregistrat variații în perioada 2014-2019.

Suprafața totală amenajată cu lucrări de ameliorare și combaterea eroziunii solului a fost în 2019 de 23.197 ha, din care 97,74% suprafață agricolă amenajată. Din totalul suprafeței agricole amenajate cu lucrări de ameliorare și combaterea eroziunii solului (22.673 ha), 38,44% erau terenuri arabile, 33,09% pășuni naturale, 12,46% livezi de pomi, pepiniere și arbuști fructiferi, 10,59% vii, pepiniere viticole și hameiști și 5,43% fânețe naturale. Suprafețele terenurilor care au fost amenajate cu lucrări de ameliorare și combaterea eroziunii solului nu au înregistrat variații în perioada 2014-2019.

Suprafața totală amenajată cu lucrări de drenaj a fost în anul 2019 de 654 ha, fiind în totalitate acoperită de teren arabil. Suprafața totală cu lucrări de drenaj nu a înregistrat modificări în perioada 2014 – 2019.

Radioactivitatea solului

În sol se găsesc radionuclizi naturali, radionuclizi artificiali sau naturali concentrați (TENORM) care ajung la suprafața pământului prin depuneri uscate sau umede. Probele de sol, recoltate punctual sunt măsurate beta global și gamma spectrometric. Sunt recoltate atât probe de sol necultivat, cât și probe de sol cultivat.

Măsurătorile gamma spectrometrice ale probelor de sol au evidențiat valori ale concentrațiilor radionuclizilor naturali mai ridicate decât mediile multianuale pe Terra indicate de raportul UNSCEAR 2000 în cazul izotopilor din seria 226Ra, situate între 54,3 BqKg⁻¹ în solul recoltat în vecinătatea haldei și 63,7 BqKg⁻¹ chiar la baza haldei CET, concentrație rezultată în urma disipării materialului din haldă. În cazul izotopilor naturali din seria 232Th și 40K valorile măsurate în probele de sol s-au înscris în valorile medii multianuale, respectiv 45,3 în cazul 232Th și 474,2 în cazul 40K. A fost identificat și radionuclidul artificial de origine cernobîliană 137Cs a cărui concentrație s-a situat între 5,25 și 21,25 BqKg⁻¹.

În anul 2019 s-au făcut recoltări și pe valea Crișului Alb la Rănușa (Valea Crețului, Valea Fânuri și Valea Zimbului) și pe Valea Mureșului la Milova, zone cu potențial turistic însemnat. În solul recoltat de la baza haldelor de la Rănușa și Milova **concentrația 238U și 226Ra** se situează peste mediile multianuale pe Terra. În probele recoltate din perimetrul bazinelor de la stația de epurare și din zona adiacentă haldei de cenușă de la CET Arad concentrațiile radionuclizilor naturali a fost în limite normale. Valorile concentrațiilor **radionuclizilor naturali din seria 226Ra** a fost de 99,65 BqKg⁻¹ în probele recoltate din zona adiacentă haldei de cenușă de lângă CET ARAD, ușor mai ridicată decât mediile multianuale pe Terra. În ceea ce privește **izotopii din seria 232Th**, s-au măsurat concentrații care se încadrează în mediile multianuale pe Terra.

Radionuclidul de origine cernobîliană a fost găsit în majoritatea probelor de sol recoltate având concentrații cuprinse 1 BqKg⁻¹ în solul recoltat din perimetrul Parcului petrolier ARAD și 31,6 BqKg⁻¹ în proba recoltată în localitatea Zimbru.

Poluarea fonică provoacă o serie de efecte la nivelul organismului uman, de la ușoare oboseli auditive până la stări nevrotice grave și chiar traumatisme ale organului auditiv. Sunetele cu o frecvență mai ridicată sunt mai periculoase decât cele cu o frecvență joasă.

Omul percepe sunete cu o frecvență între 16 și 20.000 vibrații pe secundă și cu o intensitate între 0 și 120 db. Zgomotul produs de o convorbire se situează între limitele de 30 și 60 db. Nivelul de 20-30 db este inofensiv pentru organismul uman, acesta fiind fondul sonic normal. Sunete de 130 decibeli provoacă senzația de durere, iar la 150 db zgomotul este insuportabil.

Tabel 12: Măsurări de zgomot în județul Arad, 2019

	Număr măsurători	Maxima măsurată (Db)	Depășiri (%)
Parc	11	66.0	9.1
Piață	11	65.6	9.1
Str. Categoria II	33	72.9	48.5
Str. Categoria III	44	77.5	95.0
Incintă industrială	11	62.1	0.0

Sursa: anpm.ro

Se observă că nivelul de zgomot este depășit față de limitele admise de normativele în vigoare în toate punctele de monitorizare cu excepția zonei industriale. Cele mai multe depășiri au fost înregistrate pe străzile din categoria III.

Conform APM Arad, numărul **măsurătorilor efectuate** în județul Arad a fost de **152, maxima măsurată de decibeli** fiind de **77,5 dB** și **depășiri** de aproximativ **42,8% dB**.

Prevenirea și combaterea zgomotului se realizează prin: măsuri urbanistice (amplasarea zonelor industriale în afara zonelor de locuit), măsuri tehnice, administrative și educative (cultura sanitară a populației).

În **municipiul Arad**, cele mai importante surse de poluare acustică sunt: traficul rutier, activitatea industrială, evenimentele cultural-sportive, restaurantele și discotecile în aer liber/mixte, traficul feroviar și traficul aerian.⁵⁹

Traficul rutier determină nivele ridicate de disconfort acustic pe direcțiile principale ale drumului european E68, care se intersectează cu A1 și asigură legătura cu Ungaria în vest și centrul țării până la Brașov.

Traficul feroviar afectează liniștea locuitorilor prin rețeaua de tramvaie, pe o lungime de aproximativ 67 de km.

Activitățile industriale, care creează probleme în domeniul acustic, sunt:

- CET Arad SA - str. Vânători, nr. 80;
- CET Hidrocarburi SA - b-dul Iuliu Maniu, nr. 65-71;
- Astra Rail Industriars SRL - Calea Aurel Vlaicu, nr. 41-43;
- Takata Romania SRL - str. Zona Industrială Vest, str. III, nr. 9;
- Environment Romania SRL - Zona CET - Șoseaua Centru Nord.

Tabel 13: Măsurări de zgomot în municipiul Arad, 2019

Locul măsurătorii	Limite admisibile ale nivelului de zgomot	Leq dB	Max. dB	Min. dB
Parc M. Eminescu	60	56.6	89.5	34.9
Zona Primăriei	70	69.5	91.2	36.0
Zona UTA	70	68.7	91.1	37.9
Zona Podgoria	70	70.2	97.9	45.7
Piața Mihai Viteazul	65	62.8	82.5	36.2
Str. Coșbuc	65	66.6	98.7	39.5
Str. Șaguna	65	69.4	103.5	39.1
Str. Tențchi	65	71.3	107.4	34.4
UVA	65	58.3	82.0	36.1
Str. Banu Mărăcine	65	71.6	102.4	44.2

Sursa: anpm.ro

⁵⁹ Raport de zgomot, Municipiul Arad

3.2 Energia regenerabilă

Sursele regenerabile de energie (energia eoliană, energia solară, energia hidroelectrică, energia oceanelor, energia geotermală, biomasa și biocombustibilii) reprezintă alternative la combustibilii fosili care cauzează emisiile de gaze cu efect de seră. Acestea generează diversificarea ofertei de energie și reducerea dependenței de piețele volatile și incerte ale combustibililor fosili, în special de petrol și gaze. Legislația UE referitoare la promovarea surselor regenerabile a evoluat semnificativ în ultimii ani. În 2009, liderii UE au stabilit obiectivul ca, până în 2020, 20% din consumul de energie al UE să provină din surse regenerabile de energie. În 2018, s-a stabilit obiectivul ca, până în 2030, 32% din consumul de energie al UE să provină din surse regenerabile de energie. În prezent au loc dezbateri privind cadrul de politici viitor pentru perioada de după 2030.

Prin utilizarea energiilor regenerabile, mai exact eoliană, solară, geotermală, nucleară, biomasa și alte energii alternative, este protejat mediul natural, iar teritoriile se dezvoltă în acest fel eficient și sustenabil.

În județul Arad, cei mai mulți **operatori economici, consumatori de energie**, fac parte ca și clasificare (conform codul CAEN) din industria prelucrătoare.

Tabel 14: Numărul operatori economici din județul Arad, pe categorii de consumatori, 2018

	Peste 1.000 tep	Sub 1.000 tep
Agricultură, silvicultură și pescuit	1	2
Industria extractivă	1	0
Industria prelucrătoare	8	5
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	1	3
Transport și depozitare	1	1
Tranzacții imobiliare	1	
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	0	1

Sursa: ANRE – Adresa nr. 41693/ 15.04.2021

În ceea ce privește consumul de energie din județul Arad, tot industria prelucrătoare a utilizat cea mai mare parte din energie în perioada 2014-2018.

Tabel 15: Evoluția consumului de energie al operatorilor economici din județul Arad

	2014	2015	2016	2017	2018
Agricultură, silvicultură și pescuit	1.409	2.220	1.561	1.599	1.682
Industria extractivă	9.880	0	2.344	1.746	1.905
Industria prelucrătoare	14.367	1.785.645	3.899	12.986	19.150
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	1.029	640	627	522	418
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	3.715	1.674	1.979	1.790	2.186
Transport și depozitare	1.791	2.419	2.013	1.856	1.661
Tranzacții imobiliare	0	0	0	0	1.034
Intermedieri financiare și asigurări	0	0	0	326	0
Învățământ	0	189	0	0	0

Sursa: ANRE – Adresa nr. 41693/ 15.04.2021

Cei mai mari consumatori de energie din județul Arad sunt: Astra Rail Industries SRL, Coficab Eastern Europe SRL, Compania de Apă Arad SA, Compania de Transport Public SA și Feroneria Prod SA.

Energia eoliană

Energia eoliană asigură la nivel național aproximativ 20% din producția de energie, fiind a treia cea mai importantă sursă după cărbuni și hidrocentrale, dar înaintea electricității generate de centrala de la Cernavodă sau de centralele pe gaze, conform datelor transmise în timp real de Transelectrica, transportatorul național de energie.

În județul Arad, potențialul eolian este unul scăzut, viteza medie a vântului la 50 m deasupra solului fiind de aproximativ 4-6 m/s. Cel mai mare potențial eolian în România se află în zona montană și în zona Dobrogea-Litoral, de peste 8-10 m/s. În județul Arad, cel mai ridicat potențial se înregistrează în zona de munte, însă poate dezvolta și sisteme de turbine eoliene în zonele de deal.

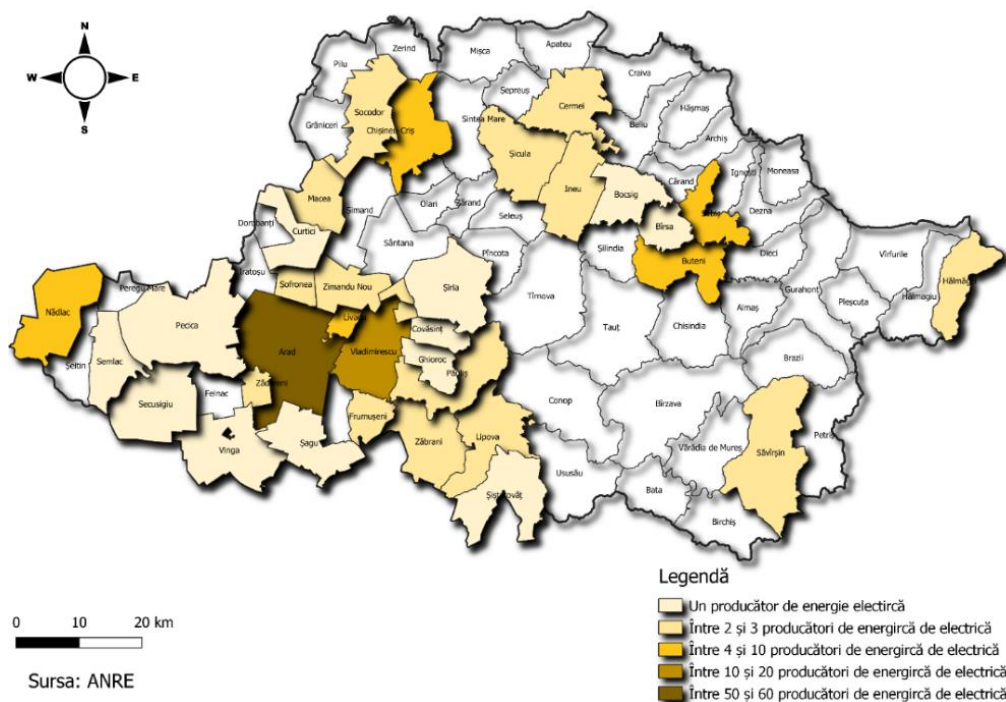
Conform evidențelor ANRE, în județul Arad, nu figurează centrale electrice eoliene de producere a energiei electrice în funcțiune și nu există emise autorizații de înființare sau avize tehnice de racordare.

Energia solară

Energia solară este foarte exploatată în multe părți ale lumii, având potențialul de a furniza de câteva ori consumul global de energie curent dacă este exploatată corespunzător. Energia solară este folosită direct pentru a produce electricitate sau pentru încălzire și chiar pentru răcire.

În județul Arad există **159 de centrale electrice fotovoltaice** de producere a energiei electrice. Cea mai mare putere electrică este instalată în două unități din localitatea Sebiș și măsoară 7.500.0000 kW.

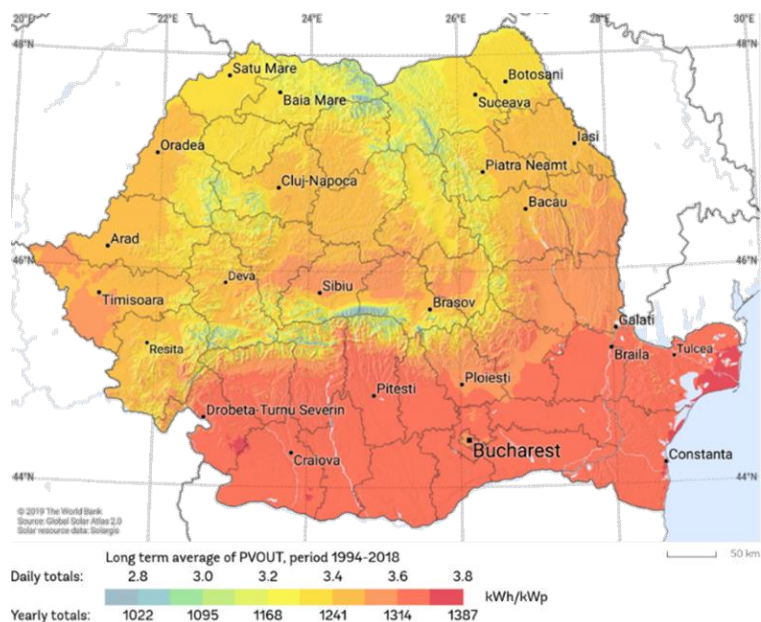
Figura 54: Producători de energie fotovoltaică, 2020

Sursa: Prelucrarea consultantului, date ANRE – Adresa nr. 41693/ 15.04.2021

Județul Arad beneficiază de o expunere solară între 1.200 – 1.350 kW/ m²/ an, factor ce favorizează și încurajează utilizarea de panouri solare pentru unitățile consumatoare de energie, devenind independente energetic.

Figura 55: Potențial energetic solar în România

Sursa: solargis.com

Energia hidroelectrică

Cea mai importantă sursă de energie regenerabilă din România o reprezintă energia hidroelectrică. Potențialul hidroenergetic al României este de aproximativ 230 TWh/an ca potențial teoretic al precipitațiilor, de aproximativ 90 TWh/an ca potențial teoretic al apelor de scurgere și de aproximativ 70 TWh/an ca potențial teoretic liniar al cursurilor de apă.⁶⁰

În județul Arad se pot amenaja microhidrocentrale în condiții de eficiență și economicitate ridicată pe cursurile unor afluenți ai Crișului Alb și ai Mureșului.

Energia geotermală

Energia geotermală reprezintă energia înmagazinată sub formă de căldură sub stratul solid al suprafeței terestre. Potențialul de energie geotermală cu posibilități de exploatare în România este de aproximativ 167 mii tep. Județul Arad beneficiază de această resursă în cantități apreciable. Principalele perimetre geotermale importante din județul Arad sunt:

- Sistemul geotermal Mureș: Crișul Negru Curtici, Macea, Municipiul Arad (județul Arad), cu o suprafață de 1.060 km², deține 113 sonde cu un debit exploatabil de 285 m³/h și o energie teoretică potențială de 9,3 MWt;
- Sistemul geotermal Banatul de Vest: Nădlac, Sânnicolau Mare, Saravale, Tomnatic, Lovrin, Jimbolia, Periam, Teremia Mare, Comloșu Mare, Grabat, Beregsăul Mic (județele Arad și Timiș), cu o suprafață de 2.790 km², deține 20 sonde cu un debit exploatabil de 1.144,8 m³/h și o energie teoretică potențială de 62,75 MWt.

Biomasa

Biomasa constă în partea biodegradabilă a produselor, deșeurilor și reziduurilor din agricultură, inclusiv substanțele vegetale și animale, silvicultură și industriile conexe, precum și partea biodegradabilă a deșeurilor industriale și urbane, reprezentând resursa regenerabilă cea mai abundentă de pe planetă. Pe teritoriul județului Arad există mai multe complexe zootehnice,

⁶⁰ Strategia energetică a județului Arad pentru perioada 2010-2020

producătoare de gunoi de grajd, cu posibilitatea procesării gunoiului de grajd în instalații specializate, cu scopul producerii de curent electric, căldură, dar și utilizarea gunoiului de grajd pe post de îngrășământ în agricultură.

Figura 56: Potențialul energetic al județului Arad

Sursa: Strategia energetică a județului Arad pentru perioada 2010-2020

3.3 Sistemul de Management Integrat al Deșeurilor

Pe baza scăderii și degradării continue a resurselor naturale și a necesității conservării acestora, este utilă reevaluarea opțiunilor de administrare a deșeurilor de origine antropică, creșterea gradului de valorificare a acestora și reducerea cantităților de deșeurii care trebuie eliminate. Astfel, este utilă aplicarea ierarhiei deșeurilor prin accentuarea prevenirii generării deșeurilor, pregătirea pentru reutilizare, reciclarea și valorificarea, în timp ce depozitarea deșeurilor va reprezenta ultima opțiune disponibilă (determină cel mai ridicat nivel de pierdere și alterare a resurselor).

Prin **Planul Național de Gestionare a Deșeurilor**⁶¹ se propune ca România să se subscrie politicii europene în materie de prevenire a generării deșeurilor și să urmărească reducerea consumului de resurse și aplicarea practică a ierarhiei deșeurilor. Prevederile PNGD completează prevederile Strategiei Naționale de Gestionare a Deșeurilor ca și modalitate principală de abordare, anume: îndreptarea României către o societate a reciclării și aplicarea ierarhiei deșeurilor, pentru toate tipurile de deșeurii care fac obiectul planificării.

Prin **Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor** se propune ca România să ajungă o „societate a reciclării” prin prioritizarea eforturilor din domeniul gestionării deșeurilor conform cu ierarhia deșeurilor, încurajarea prevenirii generării deșeurilor și re folosirea acestora pentru o mai mare eficiență a resurselor, modernizarea și extinderea sistemelor de colectare separată a deșeurilor în vederea promovării reciclării de calitate înaltă, modernizarea și implementarea tehnologiilor și instalațiilor de reciclare și valorificare cu capacitate ridicată de extragere și reutilizare a materiei

⁶¹ www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/2018-01-10_MO_11_bis.pdf

prime din deșuri, susținerea reutilizării energiei din deșuri pentru deșeurile care nu pot fi reciclate, diminuarea cantităților de deșuri eliminate prin depozitare.

Sistemul de Management Integrat al Deșeurilor Solide⁶² reprezintă acel sistem care include activități de gestionare a deșeurilor. Prin implementarea proiectului, este asigurată concepția dezvoltării durabile a județului, în acord cu prevederile europene din Directiva Cadru pentru Deșuri.

Acest sistem vizează:

- Implementarea colectării deșeurilor la nivelul întregului județ prin extinderea serviciilor de salubritate;
- Implementarea colectării selective a deșeurilor reciclabile la nivelul întregului județ;
- Construirea unei infrastructuri complexe de tratare a deșeurilor formate din stații de transfer, compostare și sortare;
- Stoparea funcționării tuturor depozitelor neconforme de deșuri;
- Implementarea compostării în mediul rural.

Ca rezultate importante ale proiectului SMIDS Arad, există⁶³:

- Cadru instituțional și logistic format pentru dezvoltarea serviciilor de salubritate la nivelul județului Arad - începând cu anul 2016;
- Sistem de colectare selectivă a deșeurilor reciclabile consolidat prin achiziționarea a 112.000 containere și pubele și a 17 autospeciale utilizate pentru colectarea și transportul deșeurilor;
- Favorizarea diminuării fluxului de deșuri biodegradabile prin:
 - Modernizarea sistemului de colectare separată în mediul urban și tratarea acestora în cele două noi stații de compostare;
 - Stimularea compostării la nivel de gospodărie în mediul rural prin furnizarea a 50.000 unități individuale de compostare.
- Alcătuirea unui rețele de stații cu scopul reducerii și tratării fluxului de deșuri municipale, formată din 4 stații de transfer, 2 stații de compostare a deșeurilor biodegradabile și o stație de sortare;
- Eficentizarea activităților cu diminuarea fluxului de deșuri din construcții și demolări și recuperarea lor prin achiziționarea unui concasor mobil;
- Informarea și conștientizarea populației cu privire la problema gestionării deșeurilor și a practicilor specifice de colectare selectivă.

În anul 2018, județul Arad a fost deservit de 13 operatori de salubritate. Prin implementarea *Sistemului de management integrat al deșeurilor solide*, primul operator zonal din județ care a început activitatea a fost Retim Ecologic SA. La intrarea în funcțiune a operatorului, toți operatorii care funcționau în zonă și-au încetat activitatea.

La data de 1 ianuarie 2019, SMIDS a fost implementat în totalitate, astfel că începând cu data respectivă au existat doar operatorii care au câștigat licitațiile organizate de către ADI SIGD Arad.

Sistem de management al deșeurilor este coordonat de către **ADI SIGD ARAD**, având 4 contribuitori, fără care nu poate funcționa:

- Arădenii care sortează din casă deșeurile în cele 3 categorii și le depozitează adecvat în recipientele destinate fiecărui tip de deșeu;

⁶² www.cjarad.ro

⁶³ www.cjarad.ro

- RETIM - care colectează deșeurile colectate separat de către arădeni și le transportă în stația de sortare. RETIM Ecologic SA deservește aproximativ 700.000 de cetățeni⁶⁴;
- RECONS - operează stația de sortare, realizând sortarea deșeurilor în vederea transportului deșeurilor reciclabile către reciclatori și a celor nereciclabile la depozitare;
- FCC - operează deopotrivă stația de compostare cât și depozitul, realizând compostarea/depozitarea deșeurilor.⁶⁵

Deșeuri municipale

Deșeurile municipale sunt reprezentate de totalitatea deșeurilor menajere și similare acestora generate în mediul urban și rural din gospodării, instituții, unități comerciale și de la operatori economici, deșeuri stradale colectate din spații publice, străzi, parcuri, spații verzi, la care se adaugă și deșeurile din construcții și demolări rezultate din amenajări interioare ale locuințelor.

Gestionarea deșeurilor municipale presupune colectarea, transportul, valorificarea și eliminarea acestora, inclusiv supervizarea acestor operații și întreținerea ulterioară a amplasamentelor de eliminare. Gestionarea deșeurilor municipale revine în atribuțiile municipalităților, care își pot îndeplini atribuțiile direct, prin servicii de specialitate din cadrul Consiliilor Locale, sau indirect, prin delegarea acestei responsabilități către firme specializate și autorizate.

În mediul rural, în anul 2019, **gradul de conectare a localităților la serviciile de salubritate** din județul Arad era de 96,52%. În mediul urban, toate localitățile au contract cu operatori de salubritate, în timp ce în mediul rural, doar 94,24% au acces la serviciile de salubritate.

Tabel 16: Gradul de conectare la serviciile de salubritate, județul Arad, 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Județ	98,85%	97,40%	98,46%	98,46%	97,42%	96,52%
Urban	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Rural	97,42%	94,20%	96,57%	96,57%	94,24%	92,24%

Sursa: Plan de Gestionare a Deșeurilor elaborat la nivelul județului Arad, 2020

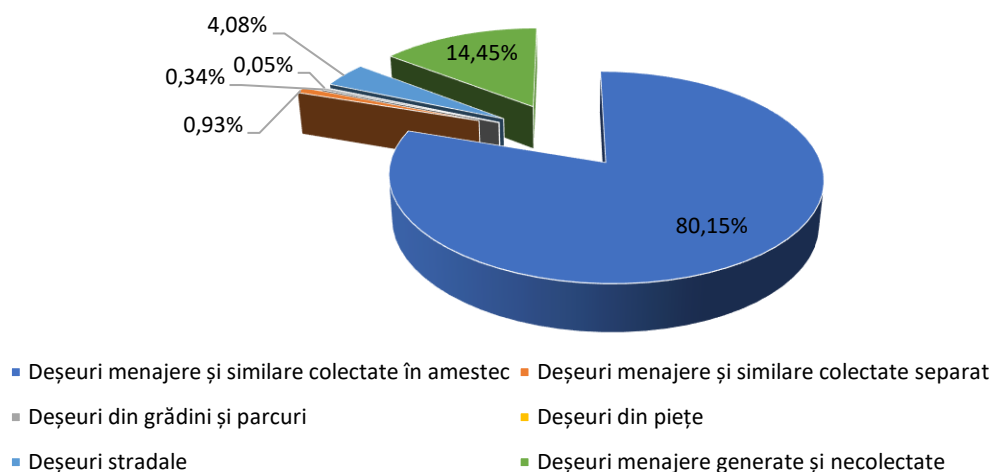
Gradul de conectare la serviciile de salubritate a scăzut constant în mediul rural, în timp ce în mediul urban a rămas la un grad maxim de acoperire. Acest lucru evidențiază dezinteresul populației din mediul rural cu privire la importanța colectării raționale și în condiții de supraveghere a deșeurilor generate de activitățile desfășurate.

La nivelul anului 2019, din ponderea categoriilor de deșeuri municipale, se observă că **80,15%** reprezintă **deșeuri menajere și similare colectate în amestec**, **14,45%** reprezintă **deșeuri menajere generate și necolectate**, iar cea mai scăzută pondere este dată de **deșeuri din piețe (0,05%)**. **Deșeurile menajere și similare colectate separat** reprezintă doar **0,97%** din totalul deșeurilor municipale generate.

⁶⁴ retim.ro/despre-noi

⁶⁵ www.colectaredeseuri.ro

Figura 57: Ponderea cantităților de deșeuri municipale generate (tone/an), anul 2019

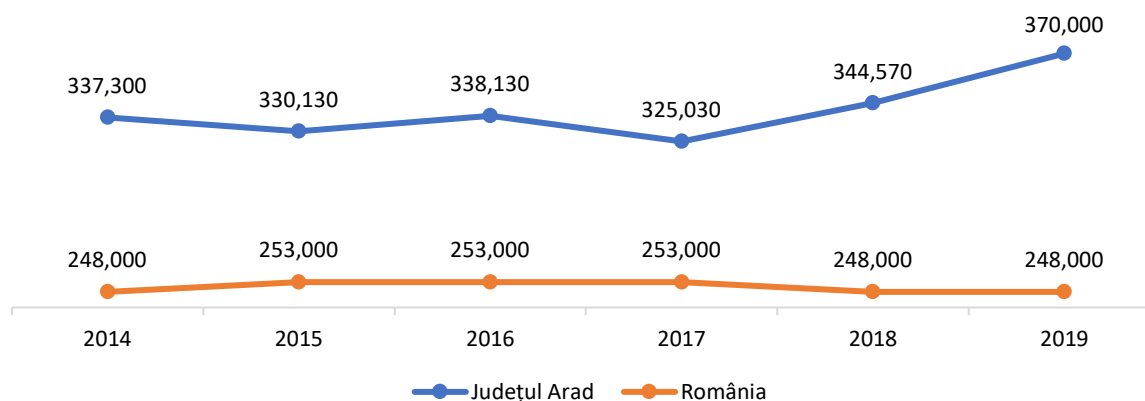

Sursa: Prelucrarea consultantului, date Plan județean de gestionare a deșeurilor

Indicii de generare a deșeurilor municipale, exprimați în kg/loc*an, sunt un parametru important atât pentru verificarea plauzibilității datelor, cât și pentru calculul prognozei de generare. Indicii s-au calculat pe baza cantităților de deșeuri municipale raportate a fi colectate și a populației.

În perioada 2014-2019 se observă o creștere cu aproximativ 9,69% a indicilor de generare a deșeurilor în județul Arad, în schimb ce tendința indicatorului la nivel național nu a suferit variații majore.

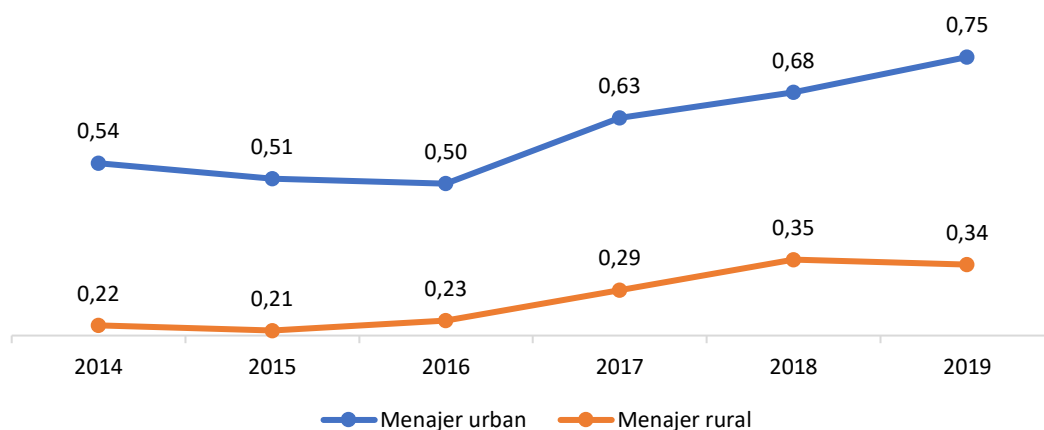
Figura 58: Evoluția indicilor de a generare a deșeurilor municipale (kg/loc*an)

Sursa: Prelucrarea consultantului, date Plan județean de gestionare a deșeurilor

Există o tendință de creștere a cantității de deșeuri menajere generate în mediul urban, de la 0,54 kg/loc/zi în anul 2014, la 0,75 în anul 2019, în vreme ce în mediul rural se remarcă o creștere de 0,12 kg/loc/zi. Indicele din mediul urban prezintă o pondere de aproximativ 2 ori mai mare față de datele din mediul rural.

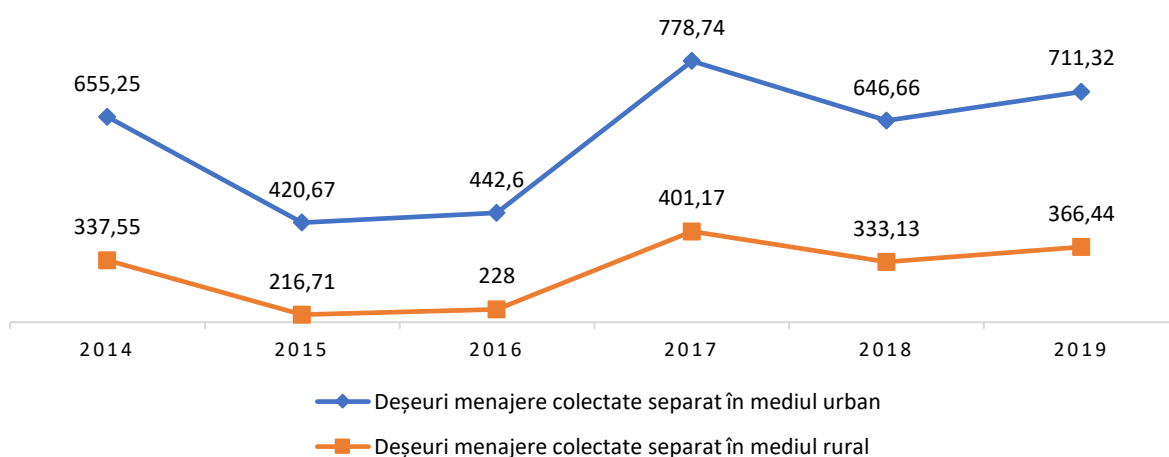
Figura 59: Evoluția indicilor de generare a deșeurilor menajere (kg/ loc*zi)

Sursa: Prelucrarea consultantului, date Plan județean de gestionare a deșeurilor

În evoluția deșeurilor menajere colectate separat, pe medii de rezidență, se observă că **mediul rural prezintă o pondere mai scăzută a deșeurilor colectate față de mediul urban**. În anul 2019, deșeurile menajere colectate separat, atât din mediul rural cât și din mediul urban, prezintă o creștere de 8,56% față de anul 2014.

Figura 60: Evoluția cantității de deșeuri menajere colectate separat, pe medii de rezidență (tone/ an)

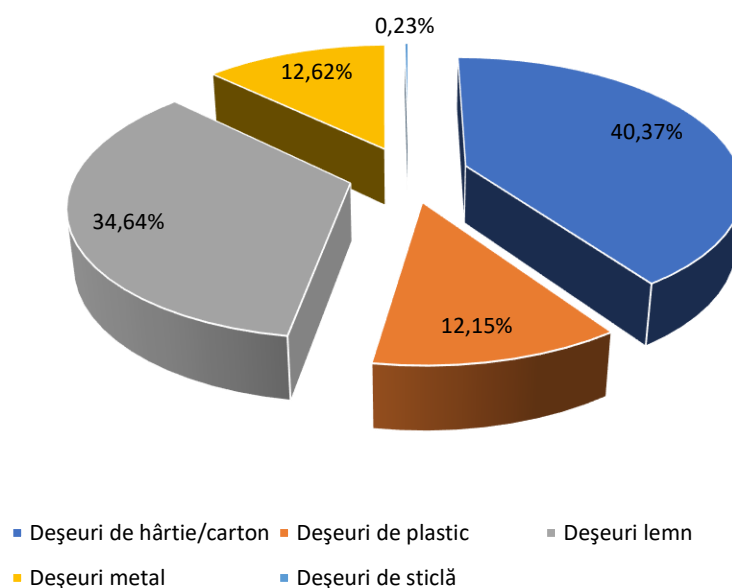

Sursa: Prelucrarea consultantului, date Plan județean de gestionare a deșeurilor

În perioada analizată, începând cu anul 2017, se observă o tendință crescătoare a cantităților de deșeuri colectate. Acest lucru poate fi datorat creșterii cantităților de deșeuri pe cap de locuitor, dar și a conștientizării populației că este importantă colectarea deșeurilor într-un mod organizat și responsabil.

În ceea ce privește **compoziția deșeurilor municipale și asimilabile colectate separat, predomină deșeurile din hârtie, sau carton**, cu un procent de aproximativ **40,37%** și deșeurile din lemn cu un procent de aproximativ 34,64% din total.

Figura 61: Compoziția deșeurilor municipale colectate de către colectori autorizați, județul Arad, 2019

Sursa: Prelucrarea consultantului, date Plan județean de gestionare a deșeurilor

Deșeurile sunt colectate din întreg județul, existând o scindare în **5 zone de colectare**. Procesul este realizat de către **20 de operatori**.

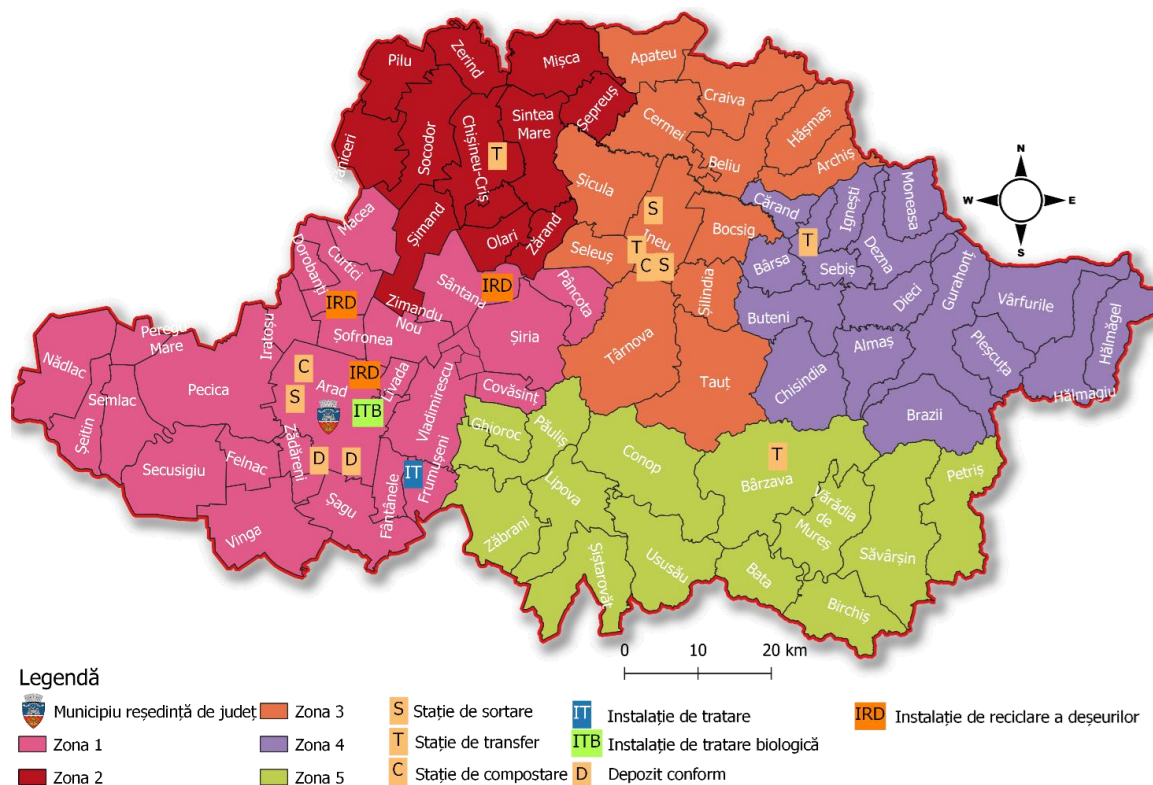
Transportul deșeurilor este realizat de către operatorii serviciului, care utilizează autovehicule destinate acestui scop, acoperite și prevăzute cu dispozitive de golire automată a recipientelor de colectare, care nu permit împrăștierea deșeurilor sau a prafului, emanarea de noxe sau scurgeri de lichide în timpul transportului – autogunoiere și autogunoiere speciale pentru materialele reciclabile.

Starea tehnică a autovehiculelor trebuie să fie corespunzătoare circulației pe drumurile publice, fără scurgeri de carburanți, lubrifianți sau lichide speciale, cu emisii reduse de noxe (zgomot și gaze de eșapament) și să prezinte o bună etanșetate a benelor de încărcare.

Autovehiculul de transport deșeurii trebuie să aibă un aspect îngrijit și să fie inscripționate cu numele furnizorului de servicii, telefonul serviciului de relații cu clienții, numărul vehiculului, cât și dimensiunile adaptate la condiții de drum.

În anul 2020, în județul Arad există **3 instalații de sortare** localizate în Ineu, Mocrea-Ineu și Arad, **11 stații de tratare a nămolului** și **11 stații de epurare**.

Figura 62: Zone de transport/ transfer ale deșeurilor din județul Arad

Sursa: Plan de Gestionare a Deșeurilor - județul Arad

Sursa: Prelucrarea consultantului

Fluxul deșeurilor colectate în amestec și rezidurile de la instalațiile de deșeuri este următorul:

- **Depozite:** FCC Environment Romania SRL – Arad și Eco Lipova;
- **Instalații de tratare:** FCC Environment România SRL;
- **Construcții stații de transfer și platforme de colectare a deșeurilor:** Chișineu-Criș, Mocrea (lângă Ineu), Sebiș și Bârzava;
- **Stații de sortare:** Mocrea, Ineu, Mocrea – Ineu și Arad;
- **Stații de compostare:** Arad și Mocrea;
- **Instalații de reciclare a deșeurilor:**
 - Turnătorie aluminiu – Sântana;
 - Fabricare lingouri aluminiu – Sântana;
 - Fabricare lingouri bușe, piese turnate din bronz cu staniu, bronz cu aluminiu, alarme, aluminiu, zamac – Arad;
 - Turnătorie piese de serie mică și unicate din fontă, oțel, sau neferoase – Arad;
 - Granulare – Arad;
 - Producere elemente paleți/ reparare paleți din lemn/ producere mobilier de lemn/ producere diverse produse manufacturiere – Arad;
 - Producția de energie electrică prin arderea biogazului obținut în urma fermentării anaerobe în directoare și valorificarea compostului obținut – Curtici;
 - Recondiționare paleți din lemn – Arad;
 - Turnătorie aluminiu – Sântana.

Deșeuri de ambalaje

La nivelul județului Arad, nu există date privind cantitatea de deșeuri de ambalaje generată.

În schimb, **cantitatea de deșeuri de ambalaje colectate** în județul Arad a fost în anul 2018 de 31.070,50 t/an, din care 40,37% au fost deșeuri de hârtie/carton.

Conform Planului Județean de Gestionare a Deșeurilor elaborat la nivelul județului Arad, fost înregistrată o creștere totală de aproximativ 137,38% a cantității de deșeuri de ambalaje colectate în anul 2019 raportat la situația din anul 2014, din care cea mai însemnată creștere a fost în cazul deșeurilor din metal, cantitatea fiind de 9,33 ori mai mare în anul 2019 față de anul 2014.

În 2020, în județul Arad erau 18 agenți care activau în domeniul reciclării deșeurilor de ambalaje.

Deșeuri de echipamente electrice și electronice

În prezent, deșeurile de echipamente electrice și electronice (DEEE) sunt considerate a fi una dintre categoriile de deșeuri cu cea mai rapidă creștere. DEEE conțin o serie de substanțe periculoase care sunt în același timp și materiale valoroase.

Trebuie menționat că, pot introduce pe piață echipamente electrice și electronice numai producătorii înregistrați în Registrul Național al Producătorilor și Importatorilor de Echipamente Electrice și Electronice, care este gestionat de Agenția Națională pentru Protecția Mediului.

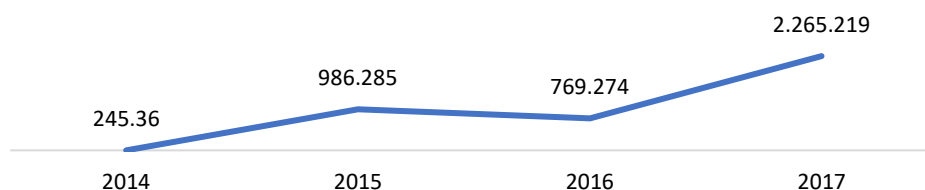
În august 2020, în județul Arad existau 15 operatori economici auzorizați să colecteze DEEE, cu puncte de lucru în Arad, Sebiș, Lipova, Frumușeni, Vladimirescu, Pecica, Sântana, Chișineu-Criș și Zădăreni.

Obiectivele îndeplinite privind gestionarea DEEE și modul de implementare ale acestora sunt următoarele:

- Implementarea colectării separate a DEEE de la populația, către firmele de salubritate – prin campanii derulate de autoritățile publice locale;
- Asigurarea funcționării punctelor de colectare a DEEE, de la gospodăriile particulare, conform prevederilor legale – cu ajutorul autorităților publice locale, prin campanii derulate periodic;
- Rata medie anuală de colectare separată de DEEE pe cap de locuitor provenite de la gospodăriile particulare de 4,00 kg – cu ajutorul autorităților publice locale, semestrial.

Există doar o instalație de tratare DEEE, cu punctul de lucru în Frumușeni, care are o capacitate de 6 tone/oră și cu activități de colectare, cântărire pe platformă betonată până la tratare, tratare DEEE-urilor în hală, tocare a materialului tratat și selecția automată/manuală pe tipuri de fracții feroase și fracții neferoase.

Figura 63: Cantități de DEEE colectate/tratate 2014 - 2017

Sursa: Prelucrarea consultantului, date APM Arad - Raport județean privind starea mediului, 2019

Față de anul 2014, în anul 2018, se prezintă o creștere semnificativă a cantității de DEEE colectată, creștere explică de evoluția operatorilor și a centrelor de depozitare și tratare din județ.

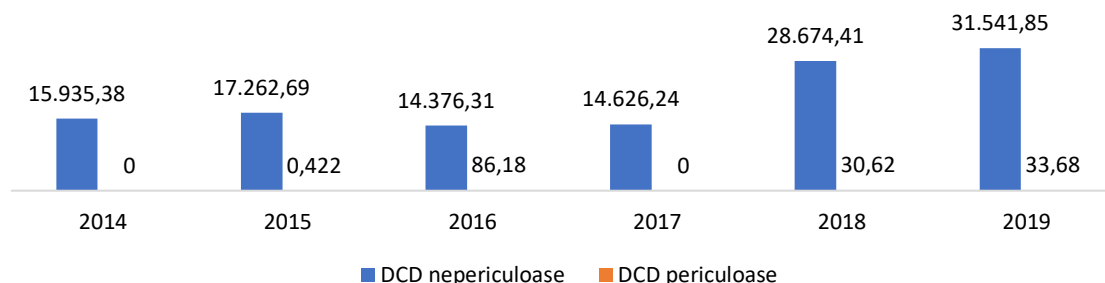
Cantități de deșuri din construcții și demolări generate

Cantitatea de DCD generată se realizează pe baza indicatorilor de generare preluați din Studiul LIFE:

- Mediul Urban - 250 kg/locuitor*an;
- Mediul Rural - 80 kg/locuitor* an.

În anul 2019, cantitățile de DCD colectate au fost ajustate pornind de la datele anului 2019, cu un coeficient de creștere de 10%, ajungând la valoarea de 31.575,53 tone pe an.

Figura 64: Evoluția cantităților de DCD colectate, jud. Arad, 2014-2019

Sursa: Prelucrarea consultantului, date APM Arad - Raport județean privind starea mediului, 2019

Se poate observa o creștere a cantității de deșuri nepericuloase colectate, cantitatea din 2019 fiind cu aproximativ 48% mai mare decât în 2014.

În anul 2019, există 8 stații de gestionare a DCD, în localitățile Vladimirescu, Arad și Lipova, fiecare dintre stații, având, o instalație specifică de gestionare.

Obiectivele și țintele privind gestionarea DCD din PJGD sunt următoarele:

- Colectarea separată a deșeurilor periculoase și deșeurilor nepericuloase;
- Tratarea deșeurilor periculoase în vederea eliminării;
- Crearea de capacități de tratare și valorificare;
- Eliminarea corespunzătoare a deșeurilor care nu pot fi valorificate;
- Implementarea sistemului de colectare a deșeurilor voluminoase de la populație, de către firmele de salubritate;
- Valorificarea potențialului util din material și energetic deșeurilor voluminoase.

Vehicule scoase din uz

Gestionarea rațională a vehiculelor scoase din uz prezintă o importanță majoră, deoarece autoturismele existente conțin materiale cum ar fi plumb, mercur, cadmiu, crom hexavalent și alte substanțe nocive asupra mediului.

În ceea ce privește greutatea, aproximativ trei sferturi din mașină sunt reprezentate din oțel și aluminiu, care în mod normal trebuie reciclate. Restul, este reprezentat de materiale plastice, care sunt eliminate prin incinerare sau în depozitele de deșuri. De asemenea, autovehiculele conțin substanțe lichide periculoase (antigel, lichid de frână, ulei, etc.), care sunt nocive pentru mediu dacă nu sunt manipulate în mod corespunzător.

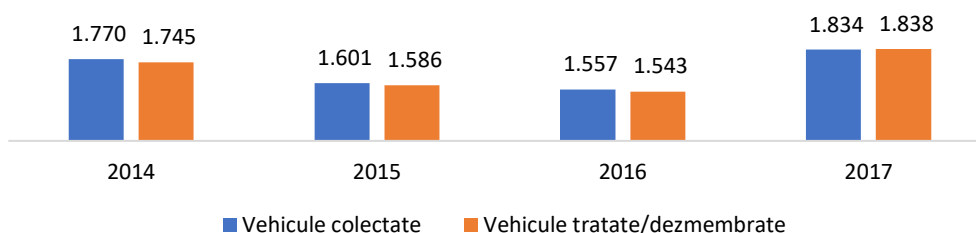
Prin Legea nr. 212 din iulie 2015 privind mobilitatea de gestionare a vehiculelor și a vehiculelor scoase din uz, se stabilesc măsuri care urmăresc prevenirea formării de deșuri provenite de la vehicule scoase din uz, reutilizarea, reciclarea și alte forme de valorificare a vehiculelor scoase din uz și a componentelor acestora pentru a reduce eliminarea de deșuri, precum și îmbunătățirea din

punct de vedere ecologic a activității operatorilor economici implicați în ciclul de viață al vehiculelor, în special a operatorilor economici direct implicați în tratarea vehiculelor scoase din uz. De asemenea, legea se aplică vehiculelor și vehiculelor scoase din uz, inclusiv componentelor și materialelor acestora, cu respectarea legislației europene și naționale relevante, în special cu privire la standardele de siguranță a emisiilor în atmosferă și nivelul emisiilor de zgomot, precum și cele referitoare la protecția solului și a apei.

La nivelul județului Arad, în anul 2019, existau **21 de operatori economici autorizați** să desfășoare activități de **colectare și tratare a vehiculelor scoase din uz**. Principalele puncte de lucru sunt în Arad, Livada, Vinga, Zădăreni, Păuliș, Șagu, Curtici, Vladimirescu, Frumușeni și Macea.

În ianuarie 2019 existau **18 societăți autorizate** pentru **colectarea anvelopelor uzate**, cu puncte de lucru în Arad, Vladimirescu, Sântana, Frumușeni, Lipova și Zădăreni.⁶⁶

Figura 65: Evoluția vehiculelor scoase din uz și dezmembrate în județul Arad în perioada 2014-2017

Sursa: Prelucrarea consultantului, date APM Arad - Raport județean privind starea mediului, 2019

Deșeurile provenite de la tratarea vehiculelor scoase din uz conțin metale feroase, metale neferoase, materiale plastice, sticlă, cauciuc, materiale textile, hârtie, iar deșeurile de baterii/acumulatori, instalațiile de aer condiționat, ecranele LCD din echipamentele electronice, lichidele și filtrele de ulei, au în componență substanțe periculoase.

Colectarea și tratarea de VSU are ca obiective principale:

- Reutilizarea și valorificarea a cel puțin 95% din masa medie pe vehicul și an;
- Reutilizarea și reciclarea a cel puțin 85% din masa medie pe vehicul și an.

La nivelul județului Arad, sistemul de management al deșeurilor necesită îmbunătățiri pentru a îndeplini reglementările legale și pentru a asigura îndeplinirea obiectivelor și scopurilor stabilite prin planurile de management al deșeurilor la nivel național sau local.

O mai bună gestionare a deșeurilor poate contribui la:

- reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră - în special metan de la depozitele de deșuri, dar și dioxid de carbon de emisie (prin reutilizare, reciclare și alte metode de valorificare);
- creșterea eficienței utilizării resurselor - economisirea energiei și reducerea consumului de materiale prin gestionarea eficientă a deșeurilor;
- protejarea sănătății publice prin gestionarea în condiții de siguranță a substanțelor potențial periculoase;
- protejarea ecosistemelor (soluri, ape subterane, emisiile în aer).⁶⁷

⁶⁶ APM Arad

⁶⁷ Raport Județean Privind Starea Mediului, anul 2019

Reducerea consumului de resurse naturale, reciclarea materiilor prime care se regăsesc în produsele ce au devenit deșeuri, precum și recuperarea energiei trebuie să fie vectorii unei schimbări majore către un mod de viață durabil.

Analiza SWOT - Mediul și energia regenerabilă

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> Utilizarea în proporție de peste 80% a îngrășămintelor naturale; Potențial solar crescut, în județ fiind 159 de centrale electrice fotovoltaice; Resurse geotermale potențial utilizabile în județ; Existența unui Sistem de Management Integrat al Deșeurilor; Grad ridicat de conectare a localităților la serviciile de salubritate din județ. 	<ul style="list-style-type: none"> Depășiri zilnice la poluanții PM₁₀ și O₃; Râul Mureș conține anumiți poluanți care îl fac utilizabil numai pentru industrie și agricultură; Analize bacteriologice pozitive a apelor din Nădlac, Chișineu-Criș și Ineu și analize chimice pozitive în apele din orașul Ineu; Creșterea utilizării pesticidelor în agricultură; Scăderea suprafeței arabile amenajată cu lucrări de irigații; Radionuclidul de origine cernobîliană a fost găsit în majoritatea probelor de sol recoltat din perimetrul Parcului Petrolier ARAD și în localitatea Zimbru; Zone cu nivel de zgomot peste limita de 70 dB (ex. în municipiul Arad); Potențial eolian redus; Peste 80% din deșeurile municipale sunt deșeuri menajere și similare, colectate în amestec și sub 1% a celor colectate separat.

Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> Zone cu potențial de investiții în energie solară; Creșterea interesului pentru investiții în producerea energiei din surse regenerabile; Amenajarea de microhidrocentrale în condiții de eficiență și economicitate ridicată pe cursurile unor afluenți ai Crișului Alb și ai Mureșului; Utilizarea biomasei și biogazului provenite din deșeuri, dar și posibilitatea distribuirii cantității extra de deșeuri către alte centre urbane care le pot valorifica; Valorificarea parteneriatelor existente în vederea valorificării și implementării rezultatelor activităților de cercetare și dezvoltare a unor soluții de digitalizare și eficiență energetică prin utilizarea resurselor naturale și pentru utilizarea energiei regenerabile – cu emisii scăzute de CO₂. 	<ul style="list-style-type: none"> Depășirea nivelului de zgomot de 70 dB; Fenomene naturale neprielnice; Grad ridicat de poluare în zonele municipiilor și orașelor.

Concluzii

Din punctul de vedere a calității aerului, în județul Arad s-au înregistrat 45 de depășiri ale valorilor țintă la parametrul O₃, factori susținuți de schimbările meteorologice și climatice. Factorii determinanți care afectează starea de calitate a aerului sunt clasificați pe Energie, Industrie, Transport și Agricultură, aceștia eliminând mai multe tipuri de emisii.

Din punctul de vedere al gradului de radioactivitate a apei, nu au fost identificați izotopi radioactivi artificiali, în niciunul din afluenți, valorile situându-se sub limita de detecție.

În ceea ce privește calitatea solului, în județ se găsesc radionuclizi naturali, artificiali, naturali concentrați, care ajung la suprafața pământului prin depuneri uscate, sau umede. Radionuclidul de origine cernobîliană a fost găsit în majoritatea probelor de sol recoltate în solul din perimetrul Parcului Petrolier Arad și localitatea Zimbru.

Din punctul de vedere a poluării fonice, măsurătorile efectuate depășesc cu aproximativ 42,8% dB maxima admisă de decibeli. Factorii poluanți ai sunetului, sunt transportul rutier, feroviar și activitățile industriale.

În județ există 159 de centrale electrice fotovoltaice, exploatând expunerea solară între 1.200 – 1.350 kW/ m²/ an.

Județul Arad, beneficiază de energie geotermală, prin sistemul geotermal Mureș și Sistemul geotermal Banatul de Vest.

Județul are integrat un Sistem de Management Integrat al Deșeurilor Solide, asigurând concepția unei dezvoltări durabile a județului. SMIDS dispune de un cadru instituțional și logistic, un sistem de colectare selectiv a deșeurilor reciclabile, stații de sortare și de compostare. Are un grad de conectare a localităților la serviciile de salubritate de aproximativ 96,52%. În județ există 3 instalații de sortare, 11 stații de tratare a nămolului, 2 depozite conforme și 11 stații de epurare.

4. Capitalul uman

4.1 Profilul demografic

Populația rezidentă la nivelul județului Arad a fost de **415.910 de persoane**, la 1 ianuarie 2020, cuprinzând totalitatea persoanelor cu cetățenie română, străină sau fără cetățenie care au reședința obișnuită⁶⁸ în județul Arad, pentru o perioadă de cel puțin 12 luni înainte de momentul de referință. Acest indicator este cel utilizat în realizarea de comparații internaționale, conform regulamentelor europene.

În ceea ce privește reprezentativitatea la nivel național, populația rezidentă a județului Arad însumează aproximativ 2,15% din totalul populației rezidente totale în România, fiind județul de pe poziția 19 în clasarea județelor în funcție de acest indicator.

La nivelul Regiunii de Dezvoltare Vest, județul Arad ocupă poziția a doua după populația rezidentă, având un procent de aproximativ 23,48% din totalul populației rezidente la nivel de regiune, după județul Timiș (39,85%) și este urmat de județele Hunedoara (21,46%) și Caraș-Severin (15,22%).

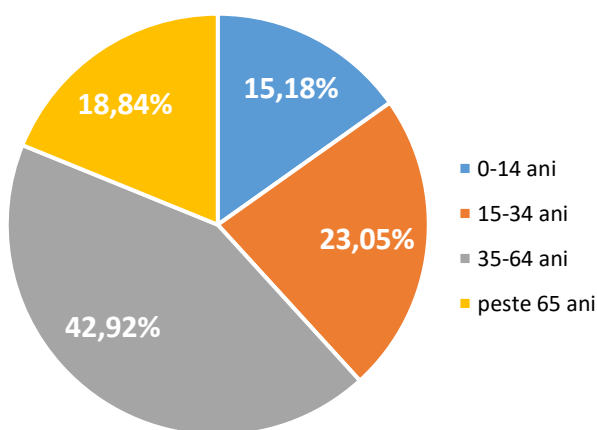
Populația pe vârste și sexe

Populația rezidentă era formată la 1 ianuarie 2020 din **203.084 persoane de sex masculin** (48,83%) și **212.826 persoane de sex feminin** (51,17%).

Structura pe **categoriile de vârstă** în județul Arad indică scăderea populației tinere și creșterea celei de peste 60 de ani care pun în evidență fenomenul de îmbătrânire demografică, datorat, în mare parte, scăderii natalității.

Tabel 17: Structura populației rezidente pe grupe de vârstă la nivelul județului Arad, la 1 ianuarie 2020

Grupe de vârstă	Masculin	Feminin	Total
0-14 ani	46.661	43.984	90.645
15-34 ani	73.600	69.031	142.631
35-64 ani	134.530	131.437	265.967
peste 65 ani	49.369	72.798	122.167
TOTAL	304.160	317.250	621.410

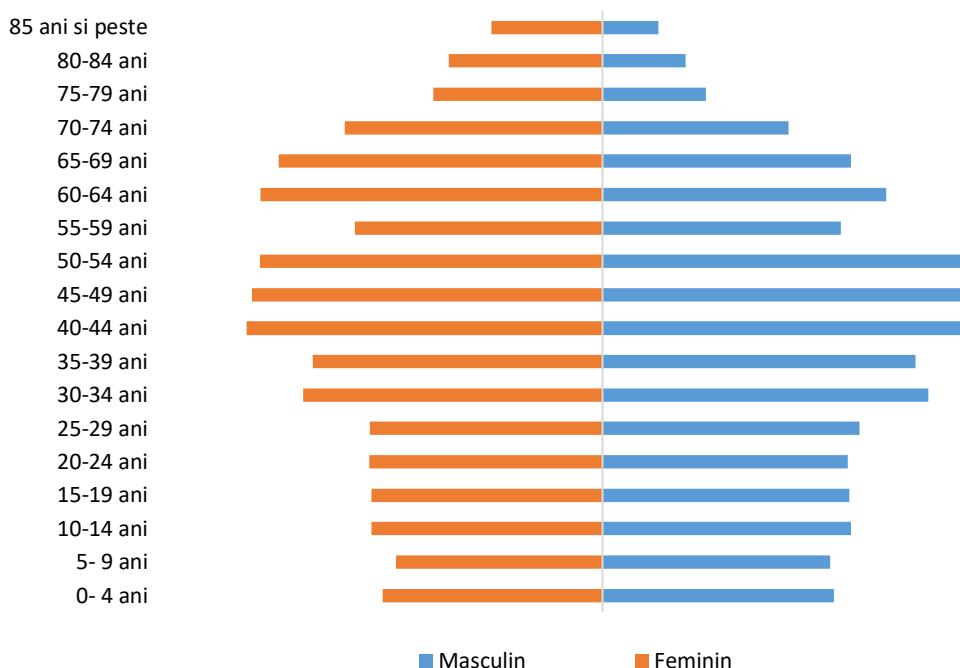

Sursa: INS (POP105A)

Se observă faptul că procentul populației tinere (0-14 ani - 15,18%) este mai mic decât cel al vârstnicilor (peste 65 ani - 18,84%), ceea ce confirmă procesul de îmbătrânire demografică.

⁶⁸ Notă: Reședința obișnuită reprezintă locul în care o persoană își petrece în mod obișnuit perioada zilnică de odihnă, fără a ține seama de absențele temporare pentru recreere, vacanțe, vizite la prieteni și rude, afaceri, tratamente medicale sau pelerinaj religios

Figura 66: Piramida vârstelor în județul Arad, la 1 ianuarie 2020

Sursa: INS (POP105A)

La nivelul județului Arad, în anul 2020, populația cea mai numeroasă este cea de gen feminin (212.826 persoane), genul masculin fiind cu 9.742 persoane mai puțin, cu toate acestea genul masculin deține valori mai mari ale populației tinere (0-34 ani) decât genul feminin. Genul feminin deține valori mari în rândul persoanelor de peste 55 de ani, aceste valori contribuind la clasarea pe primul loc a populației totale feminine.

Populația pe medii de rezidență

Din punctul de vedere al gradului de urbanizare, județul Arad ocupa, conform INS, locul 11 în cadrul județelor din România, cu **55,26%** din populația rezidentă în mediul urban, după municipiul București (100%) și județele Hunedoara (74,46%), Brașov (70,50%), Constanța (67,45%), Cluj (65,30%), Sibiu (65,24%), Brăila (61,67%), Timiș (59,21%), Alba (59,07%) și Maramureș (57,34%).

Structura etnică, limba maternă și religia

La recensământul din 20 octombrie 2011, înregistrarea etniei, limbii materne și a religiei s-a făcut pe baza liberei declarații a persoanelor recensate. Ca urmare, structurile prezentate în continuare au fost calculate în funcție de numărul total de persoane care și-au declarat etnia, limba maternă și respectiv religia și nu în funcție de numărul total al populației stabile.

Conform datelor, majoritatea locuitorilor din județul Arad sunt **români** (79,11%), iar principalele minorități sunt: **maghiarii** (8,49%), **romi** (3,83%) și **slovaci** (1,04%). Din totalul de 90.701 de persoane de etnie maghiară la nivelul Regiunii Vest, ce mai mulți se află în județul Arad într-un procent de 40,32%. Pentru 6% din populație, apartenența etnică nu este cunoscută.

Tabel 18: Distribuția populației județului Arad după etnie, 2011

Etnia	Număr locuitori	Pondere (%)
Români	340.670	79.11%
Maghiari	36.568	8.49%
Informație nedisponibilă	25.821	6.00%
Romi	16.475	3.83%
Slovaci	4.462	1.04%
Germani	2.909	0.68%
Ucraineni	1.261	0.29%
Sârbi	849	0.20%
Bulgari	549	0.
Italieni	291	0.07%
Cehi	118	0.03%
Evrei	116	0.03%
Turci	48	0.01%
Ruși - Lipoveni	33	0.01%
Polonezi	32	0.01%
Altă etnie	427	0.10%
Total	430.629	100 %

Sursa: Recensământul Populației și Locuințelor 2011

Conform ultimului Recensământ al Populației și Locuințelor din 2011, structura populației stabile în județul Arad după limba maternă se prezintă astfel: pentru 81,54% limba **română** reprezintă prima limbă vorbită în mod obișnuit în familie în perioada copilăriei, urmată de **maghiară** (8,57%) și **romani** (1,66%). Pentru 5,98% din populație, informația nu este disponibilă.

Tabel 19: Distribuția populației județului Arad după limba maternă, 2011

Limba maternă	Număr locuitori	Pondere (%)
Româna	351.129	81.54%
Maghiara	36.904	8.57%
Informație nedisponibilă	25.736	5.98%
Romani	7.129	1.66%
Slovaca	4.292	1.00%
Germana	2.400	0.56%
Ucraineana	1.134	0.26%
Sârba	625	0.15%
Bulgara	426	0.10%
Italiana	273	0.06%
Ceha	107	0.02%
Turca	41	0.01%
Rusa	38	0.01%
Altă limbă maternă	395	0.09%
Total	430.629	100 %

Sursa: Recensământul Populației și Locuințelor 2011

Structura populației după **religie** relevă faptul că majoritatea locuitorilor sunt **ortodocși**, în pondere de 69,26%. Alte religii declarate la Recensământul Populației și Locuințelor 2011 sunt: **romano-catolică** (8,27%), **pentecostală** (6,72%), **baptistă** (3,41%) și **reformată** (2,28%), fiind prezente însă și alte religii precum și atei sau persoane care nu și-au declarat religia.

Tabel 20: Distribuția populației județului Arad după religie, 2011

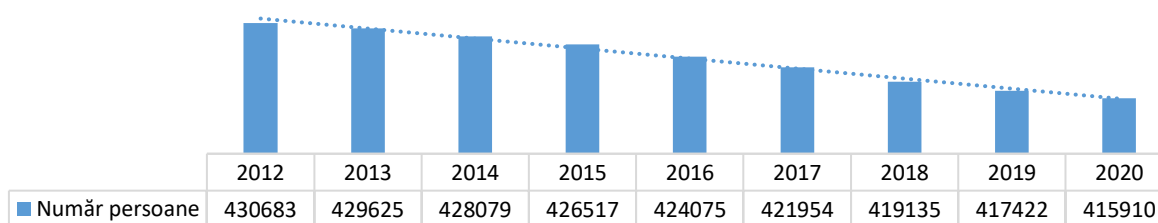
Religia	Număr locuitori	Pondere (%)
Ortodoxă	298.252	69.26%
Romano-catolică	35.623	8.27%
Penticostală	28.922	6.72%
Informație nedisponibilă	26.469	6.15%
Baptistă	14.700	3.41%
Reformată	9.811	2.28%
Adventistă de ziua a șaptea	4.531	1.05%
Greco – catolică	4.271	0.99%
Evangelică lutherană	3.351	0.78%
Martorii lui Iehova	1.041	0.24%
Ortodoxă sârbă	682	0.16%
Fără religie	562	0.13%
Atei	434	0.10%
Evangelică	276	0.06%
Creștină după Evanghelie	261	0.06%
Musulmană	146	0.03%
Evangelică de confesiune augustană	146	0.03%
Mozaică	132	0.03%
Unitariană	75	0.02%
Creștină de rit vechi	71	0.02%
Altă religie	873	0.20%
Total	430.629	100 %

Sursa: Recensământul Populației și Locuințelor 2011

4.2 Evoluția populației județului

Populația rezidentă a județului Arad a scăzut în ianuarie 2020 cu 0,36% față de aceeași perioadă a anului 2019, populația înregistrând o scădere medie anuală de 0,44% în ultimii 9 ani⁶⁹, respectiv de 0,50% în ultimii 5 ani.

Figura 67: Evoluția populației rezidente din județul Arad în ultimii 9 ani

Sursa: INS (POP105A)

Tabel 21: Evoluția populației rezidente în județul Arad în ultimii 5 și 9 ani

An de referință	Total populație rezidentă (nr. persoane)	Variație medie anuală (an 2020 față de anul de referință)	Variație totală (an 2020 față de anul de referință)
		Nr. locuitori în 2020	415.910
2012	430.683	-0,44%	-3,43%
2014	428.079	-0,48%	-2,84%
2016	424.075	-0,50%	-1,93%

Sursa: INS (POP105A)

⁶⁹ Nota: Datele pentru anul de referință 2011 nu sunt disponibile pentru a determina evoluția populației în intervalul de 10 ani.

Scăderea populației se observă în ultimii 5 ani și în cazul populației după domiciliu, indicator care include doar persoanele cu cetățenie română și domiciliu pe teritoriul județului (adresa la care declară că are locuința principală, trecută în actul de identitate).

Tabel 22: Evoluția populației după domiciliu în județul Arad în ultimii 5 și 10 ani

An de referință	Total populație după domiciliu (nr. persoane)	Variație medie anuală (an 2020 față de anul de referință)	Variație totală (an 2020 față de anul de referință)
		Nr. locuitori în 2020	470.469
2011	480.473	-0,23%	-2,08%
2014	476.767	-0,22%	-1,32%
2016	474.643	-0,23%	-0,88%

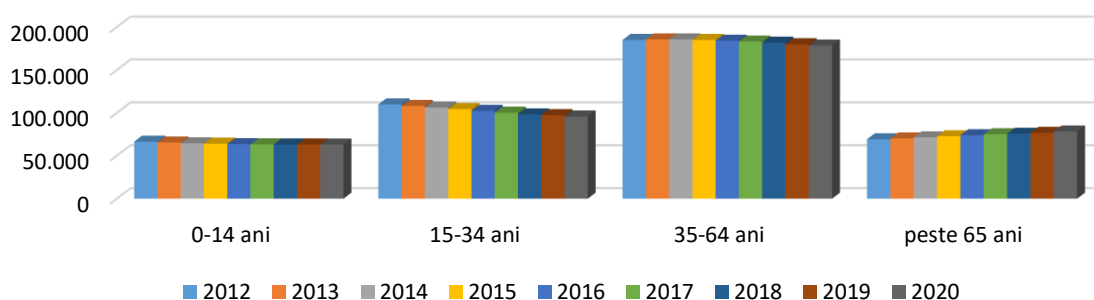
Sursa: INS (POP107A)

Populația după domiciliu a județului Arad era la 1 ianuarie 2020 de 470.469 locuitori, în scădere cu 0,88% față de acum 5 ani, populația înregistrând o scădere medie anuală de 0,22% în ultimii 5 ani și de 0,23% în ultimii 10 ani.

Populația cunoaște la ora actuală un proces de regres accentuat datorat îmbătrânirii, scăderii fertilității și a migrației, fenomene demografice care se pot constata în toate țările dezvoltate. În perspectivă, aceste fenomene vor crește în intensitate și vor genera efecte multiple în societate.

Scăderea populației la nivelul județului se datorează menținerii unui deficit al nașterilor în raport cu numărul deceselor (spor natural negativ).

Figura 68: Evoluția structurii populației rezidente pe grupe de vârstă, în ultimii 9 ani

Sursa: INS (POP105A)

Pe fondul unei scăderi generale a populației județului, procesul de îmbătrânire demografică se nuanțează prin creșterea procentului persoanelor vârstnice, în condițiile în care populația tânără a scăzut în intervalul de referință aferent ultimilor 9 ani (2012 – 2020).

Comparativ cu anul 2012, distribuția populației rezidente pe grupe de vârstă arată clar fenomenul de îmbătrânire a populației. Se constată, astfel, scăderea cu 4,89% a populației cu vârsta cuprinsă între 0 și 14 ani în perioada 2012 – 2020 și cu 3,56% a populația cu vârsta cuprinsă între 35 - 64 ani. O scădere mai mare (de 12,78%) se remarcă în cazul populației cu vârsta cuprinsă între 15 și 34 ani. În aceeași perioadă, a înregistrat o creștere semnificativă, de 13,14%, în județul Arad populația cu vârsta de peste 65 ani.

Populația cu vârsta între 40 și 44 ani deține cea mai mare pondere din total populație stabilă, de 8,07%. Totodată, grupa de vârstă peste 65 ani totalizează 18,84% din populația stabilă, față de 16,08% cât deținea în 2012. Cu toate acestea, ponderea populației de 65 ani și peste este inferioară celei pe țară (18,97%).

Grupa de vârstă 25 – 64 ani reprezintă resursele de muncă ale unei țări și o premisă a dezvoltării economice a județelor. Nu întâmplător, județele cu potențialul economic cel mai mare dețin ponderi superioare ale acestei grupe de vârstă în totalul populației stabile. În județul Arad această categorie de vârstă a înregistrat în 2020 (54,88%) o pondere superioară celei naționale (54,90%), însă în scădere față de anul 2012 (56,61%).

Astfel, evoluția structurii pe grupe de vârstă în județul Arad nu este una pozitivă, mai ales din perspectiva utilizării capitalului uman pe piața muncii. În acest context, scăderea natalității și îmbătrânirea populației din ultimii 9 ani influențează schimbarea raportului dintre numărul persoanelor active ocupate și cele întreținute și inactive.

Migrația populației

În ultimii ani, în județul Arad s-a înregistrat un flux destul de mare al plecărilor și stabilirilor de reședință, însă soldul schimbărilor de reședință a rămas pozitiv.

În anul 2020, 6.114 persoane și-au stabilit reședința în județ, din care 2.255 în mediul urban. Din cele 5.381 plecări cu reședința, 3.192 s-au realizat din mediul urban și 2.189 din mediul rural. Deși soldul schimbărilor de reședință a fost pozitiv în perioada 2012-2020, în mediul rural acesta a fost negativ în ultimii 10 ani (2010-2020), mai puțin în anii 2016 și 2020 când au fost înregistrate valori pozitive.

În ceea ce privește soldul schimbărilor de domiciliu (inclusiv migrația externă), acesta a rămas pozitiv în ultimii 10 ani.

Tabel 23: Soldul schimbărilor de domiciliu (inclusiv migrația externă) în ultimii 10 ani

An	Stabiliri cu domiciliul în județ (inclusiv migrația externă)	Plecări cu domiciliul din județ (inclusiv migrația externă)	Soldul migrației
2010	9.449	8.203	1.246
2011	6.620	6.257	363
2012	7.810	7.375	435
2013	7.153	6.750	403
2014	7.610	7.103	507
2015	7.750	7.229	521
2016	8.214	7.934	280
2017	8.308	7.824	484
2018	8.297	7.703	594
2019	8.503	8.101	402
2020	7.738	7.467	271

Sursa: INS (POP307B, POP308B)

Majoritatea schimbărilor sunt provenite prin **migrație internă**, realizată între județele țării.

Astfel, în anul 2020, din totalul de 7.467 de plecări, 92,54% persoane și-au schimbat domiciliul din județul Arad în alt județ al țării, respectiv în Municipiul București, în timp ce numai 557 de persoane au părăsit țara. Din totalul **emigranților definitiv** (557 persoane), 11,85% sunt din grupa de vârstă 40-44 ani, 11,67% din grupa 30-34 ani și 11,49% din grupa 25-29 ani.

În ceea ce privește stabilirile de domiciliu în județul Arad, din totalul de 7.738 de persoane, 98,40% au provenit din celelalte județe ale țării (inclusiv din Municipiul București). Din totalul **imigranților definitiv** (124 persoane), 12,10% sunt din grupa de vârstă 20-24 ani, 10,48% din grupa 35-39 ani, 9,68% din grupa 60-64 ani și 8,87% din grupa 45-49 ani.

Mișcarea naturală a populației

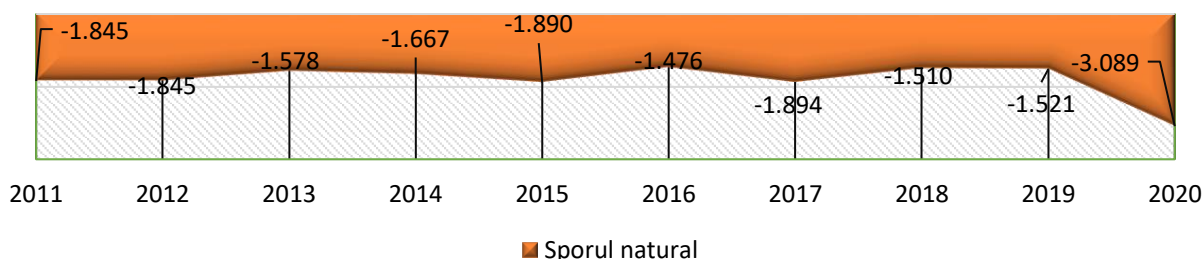
În anul 2020, **rata natalității** în județul Arad a fost de 8,5 născuți vii la 1.000 de locuitori, înregistrând o ușoară creștere cu 2,41% față de anul 2011. Această rată este relativ egală cu media națională (8,1 născuți vii la 1.000 locuitori), însă superioară mediei regionale (7,8 născuți vii la 1.000 locuitori).

În ceea ce privește numărul de **născuți vii** înregistrat în anul 2020 (3.806 născuți vii), acesta a fost în scădere cu 4,59% față de anul 2011. Comparând datele din mediul urban cu cele din mediul rural, la nivelul anului 2020, un procent de 54,34% din numărul total al născuților-vii din județul Arad a fost înregistrat în mediul urban. În același timp însă, numărul deceselor înregistrate în mediul urban reprezintă 53,81% din totalul pe județ.

În perioada 2011-2020, numărul anual de **persoane decedate** a crescut cu 18,19%, iar **rata mortalității** a crescut cu 27,87%, înregistrând în anul 2020, 15,6 decedați la 1.000 locuitori. Deși este în creștere, comparând cu datele înregistrate la nivel regional și național, rata mortalității din județul Arad este mai mare decât rata regională (22,81 decedați la 1.000 locuitori), dar mai mică decât rata națională (31,25 decedați la 1.000 locuitori).

Astfel, **sporul natural**⁷⁰ în județul Arad a fost negativ în anul 2020 (-3.089 persoane), cel din mediul urban (-1.642 persoane) fiind peste cel din mediul rural (-1.447 persoane).

Figura 69: Evoluția sporului natural în județul Arad în ultimii 10 ani

Sursa: INS (POP214A)

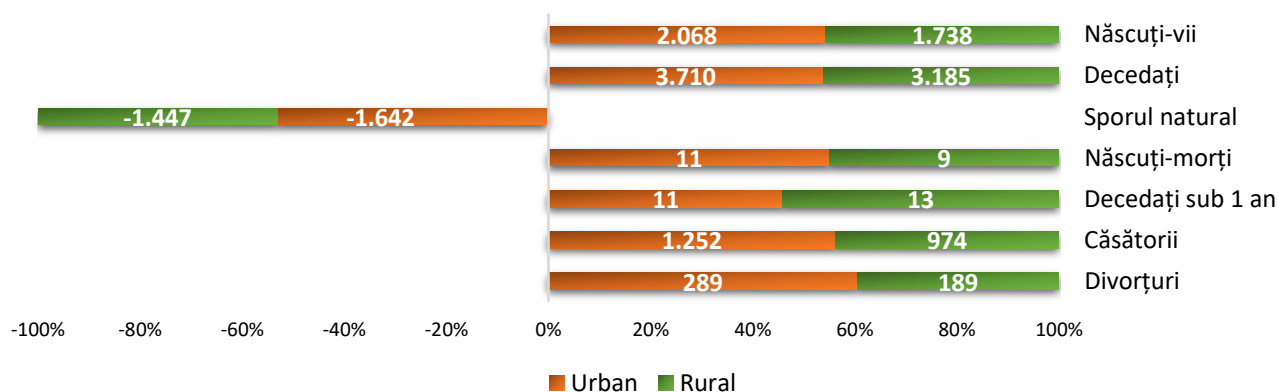
În județul Arad, sporul natural a rămas negativ în ultimii 10 ani, fără fluctuații considerabile, cu valori cuprinse între -1.845 de persoane (2011) și -3.089 de persoane (2020).

În anul 2020, s-au înregistrat 20 **născuți morți** (în scădere cu 44,44% față de anul 2011), din care 11 în mediul urban. Numărul **deceselor la vârsta de sub 1 an** este, mai mare în mediul rural, în anul 2020 înregistrându-se 13 astfel de decese, față de 11 înregistrate în mediul urban. Cu toate acestea, în perioada analizată, numărul deceselor la această grupă de vârstă (sub 1 an) a scăzut cu 35,14%.

În ceea ce privește **nupțialitatea și divorțialitatea**, numărul căsătoriilor este de aproximativ 4,66 ori mai mare decât cel al divorțurilor, în mediul urban înregistrându-se 56,24% din totalul căsătoriilor și 60,46% din totalul divorțurilor.

⁷⁰ Sporul natural reprezintă diferența dintre numărul născuților-vii și numărul persoanelor decedate, în anul de referință

Figura 70: Mișcarea naturală a populației în județul Arad, 2019

Sursa: INS (POP201A; POP206B; POP204B; POP208A; POP210A; POP212A)

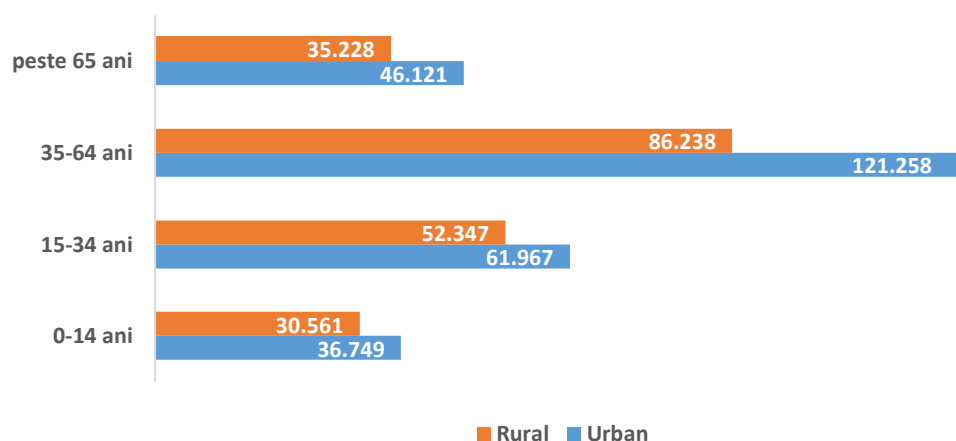
Gradul de ocupare teritorială

Județul înregistrează în anul 2020 o populație după domiciliu de 470.469 persoane, din care 56,56% în mediul urban, sub media regională (62,47%) și aproximativ egală cu cea națională (56,43%).⁷¹

Astfel, județul Arad este caracterizat de un **grad mediu de urbanizare**, clasându-se pe locul 13 la nivel național după procentul populației după domiciliu din mediul urban (din totalul populației după domiciliu la nivel județean).

În mediul urban, 45,57% din populație sunt persoane cu vârsta cuprinsă între 35 și 64 ani, urmate de persoanele aflate în grupa de vârstă 15-34 ani (23,29% din total). În mediul rural se observă o pondere mai crescută la categoriile de vârstă 0-14 ani (+1,14%) și 15-34 ani (2,33%) față de ponderea deținută de aceste categorii de vârstă în mediul urban.

Figura 71: Populația pe medii de rezidență și grupe de vârstă, 2020

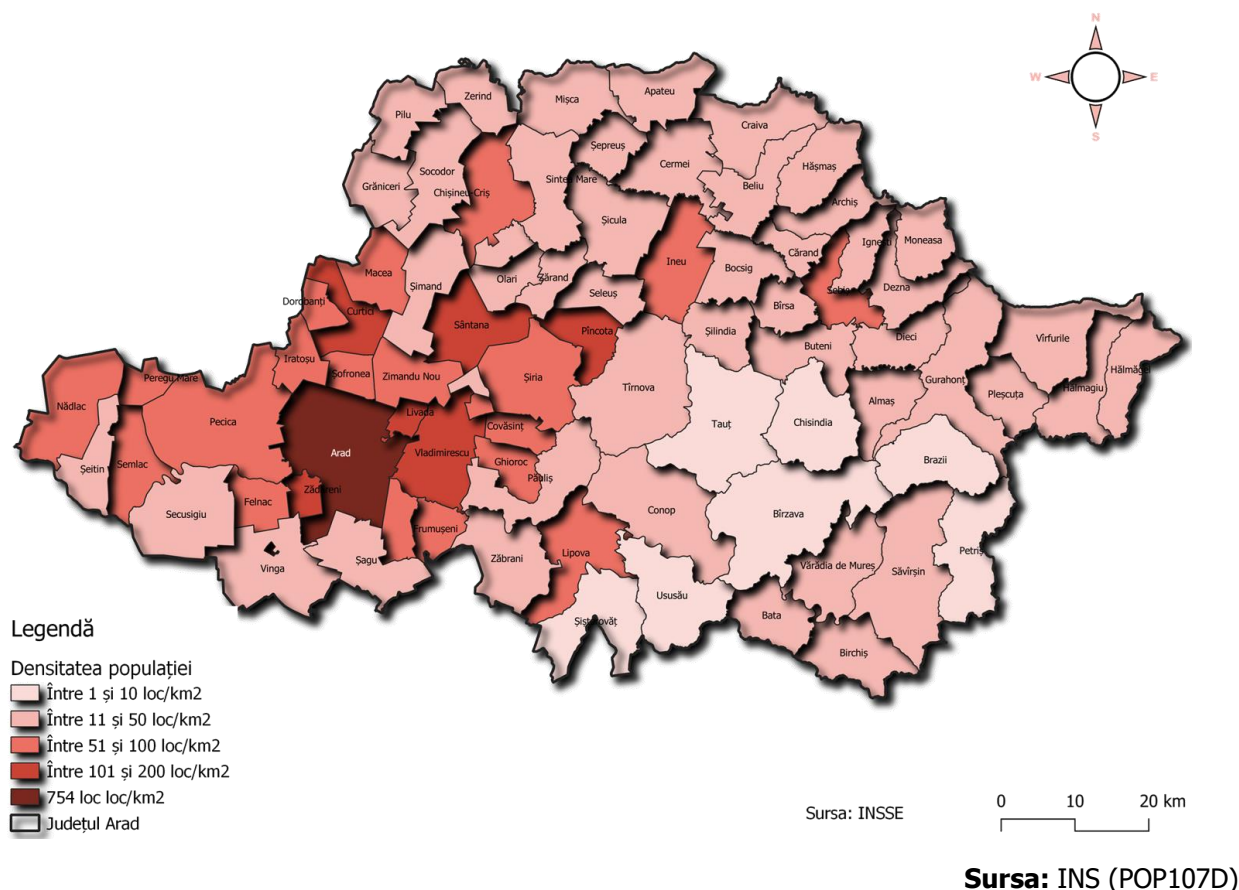
Sursa: INS (POP107A)

În ceea ce privește distribuția pe sexe, în mediul rural se observă o pondere aproape egală între persoanele de sex feminin (50,25%) cu cele de sex masculin (49,75%), în mediul urban fiind însă o diferență ușor mai mare între cele două categorii, persoanele de sex feminin fiind mai numeroase (52,26%).

⁷¹ INS (POP107A) - POPULAȚIA DUPĂ DOMICILIU la 1 ianuarie pe grupe de vârstă și vârste, sexe, medii de rezidență, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe

În cadrul județului, o **densitate ridicată** întâlnim în municipiul Arad, comuna Vladimirescu și orașele Pecica, Lipova, Ineu, Șiria. Cea mai **scăzută densitate** a locuitorilor se întâlnește în localitățile rurale precum Șiștarovăț și Ignești.

Figura 72: Densitatea populației în județul Arad, 2020

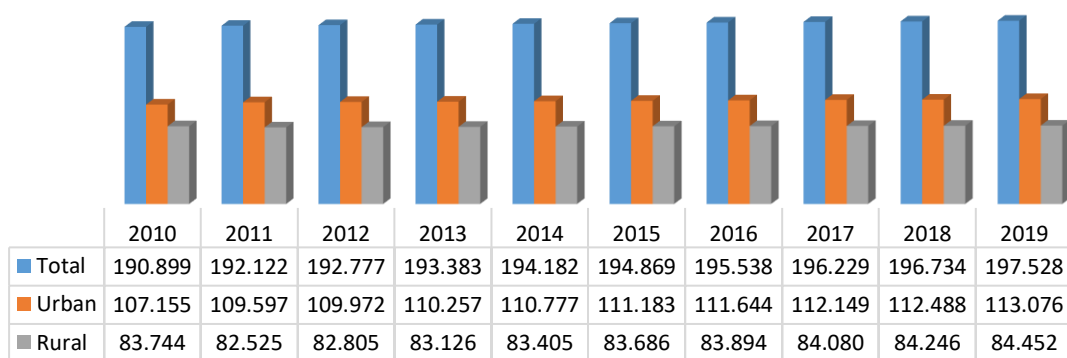
4.3 Fondul locativ

În județul Arad, **numărul de locuințe** a rămas aproximativ constant, având o creștere de 3,47% față de nivelul de acum 10 ani, dar fără variații semnificative în ultimii 5 ani (numărul de locuințe din 2019 fiind cu 1,36% față de numărul de locuințe din 2015) și nici între mediile de rezidență urban-rural.

Locuințele se regăsesc în proporție de **57,25% în mediul urban** și sunt aproape în totalitate în **proprietate privată** (99,08%). **Suprafața medie locuibilă** per locuință este de 52,62 m², o locuință având în medie **aproximativ 3 camere**.⁷²

Figura 73: Evoluția numărului de locuințe din județul Arad, în ultimii 10 ani

⁷² INS, anul 2019 - (LOC103A) Suprafața locuibilă existentă la sfârșitul anului pe forme de proprietate, medii de rezidență, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe și (LOC102A) - Camere de locuit existente la sfârșitul anului pe forme de proprietate, medii de rezidență, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe

Sursa: INS (LOC101A)

4.4 Forța de muncă, ocupare și șomaj

4.4.1 Resurse de muncă și populația civilă ocupată

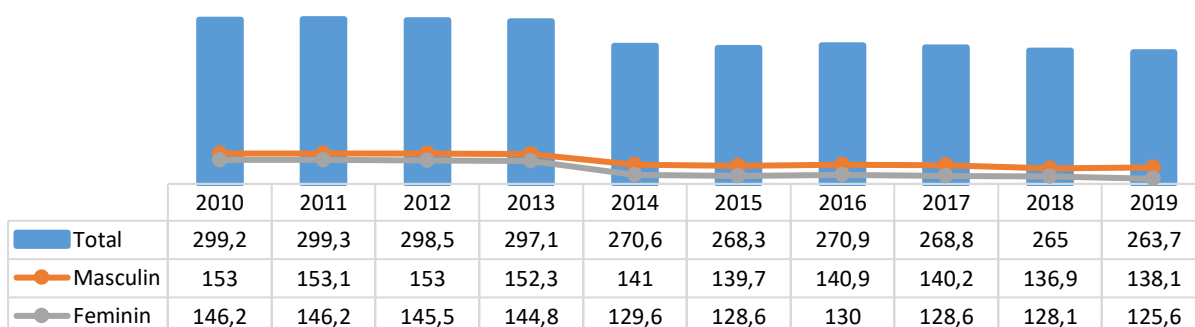
Resurse de muncă

Conform Institutului Național de Statistică, **resursele de muncă** reprezintă acea categorie de populație care dispune de ansamblul capacităților fizice și intelectuale care îi permit să desfășoare o muncă utilă în una din activitățile economiei naționale. Astfel, resursele de muncă includ: populația în vârstă de muncă, aptă de a lucra, precum și persoanele sub și peste vârsta de muncă aflate în activitate. Vârstele de muncă, în funcție de perioade, au fost:

- 2010: 16-58 ani pentru femei și 16-63 ani pentru bărbați;
- 2011-2015: 16-59 ani pentru femei, respectiv 16-64 ani pentru bărbați;
- 2016-2019: 16-60 ani pentru femei, respectiv 16-65 ani pentru bărbați.

La nivelul anului 2019, volumul resurselor de muncă din județul Arad era de **263,7 mii persoane**, din care 52,37% persoane de sex masculin. Analizând evoluția resurselor de muncă în dinamica celor 10 ani, se observă o scădere cu -11,86% a resurselor de muncă disponibile în anul 2019 față de anul 2010, scădere mai accentuată în cazul populației de sex feminin, la diferență de 4,35% față de populația de sex masculin. Scăderea mai accentuată se observă în anul 2014 față de anul 2013 (8,92%), o posibilă explicație fiind faptul că de la 1 ianuarie 2014 a fost liberalizat accesul pe piața muncii pentru cetățenii români în toate statele membre.

Figura 74: Evoluția resurselor de muncă în ultimii 10 ani (mii persoane)

Sursa: INS (FOM101A)

Populația activă și populația ocupată

În anul 2019, în județul Arad, **populația activă civilă** care cuprinde populația ocupată civilă și șomerii înregistrați și reprezintă oferta potențială de forță de muncă, a fost de 211,9 mii persoane, respectiv **80,4%** din totalul resurselor de muncă (în care se include populația în vârstă de muncă, aptă de a lucra, precum și persoanele sub și peste vârsta de muncă, aflate în activitate). Din totalul populației active civile de la nivel județean, persoanele de sex masculin dețin ponderea cea mai mare, de 56,11%, în raport cu cele 93 mii persoane de sex feminin.

Populația ocupată (incluzând toate persoanele care au o ocupație aducătoare de venit) de la nivelul județului Arad, în anul 2019, a fost de 209,3 mii persoane, din care femeile au deținut un procent de 43,81%. Numărul total de persoane ocupate a scăzut în anul 2019 cu 0,95% față de anul 2018, însă a crescut cu 4,44 % față de anul 2010.

În totalul populației active civile, **șomerii înregistrați** reprezentau o pondere redusă în anul 2019, de 1,23%.

Rata de ocupare a resurselor de muncă în județul Arad indică un procent de ocupare de 79,4% la nivelul anului 2019, fiind peste media regională de 72,3%. Rata de ocupare a crescut în ultimii 10 ani cu 12%, în anul 2010 fiind de 67%. Județul Arad ocupă locul 3 în clasamentul ratelor de ocupare la nivel național, aflându-se la diferență de 18,3% față de primul clasat – municipiul București (cu o rată de ocupare de 97,7%), respectiv de 3,3% față de județul Alba (cu o rată de ocupare de 82,7%), aflat pe locul al doilea. Rata de ocupare medie la nivel național este de 69,6%⁷³.

În ceea ce privește distribuția pe sexe, rata de ocupare a persoanelor de sex masculin a fost cu 12,2% mai mare comparativ cu cea a persoanelor de sex feminin.

Din punct de vedere al **populației ocupate civile pe activități economice**, se menționează că:

- Activitățile cu un pronunțat grad de feminizare a populației ocupate în anul 2019 au fost: sănătate și asistență socială (71,26%), învățământ (69,86%) și hoteluri și restaurante (65,91%);
- Bărbații ocupați au deținut proporții covârșitoare în următoarele activități: construcții (90,91%), transport și depozitare (88,65%), industria extractivă (80%), distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare (80%), producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (77,78%) și informații și comunicații (60%).

Sectorul agricol (agricultura, silvicultura și pescuitul) deține o pondere de doar 16,77% din populația ocupată civilă, în timp ce activitățile neagricole reprezintă 83,23%, din care 40,04% reprezintă ponderea persoanelor ocupate în industrie și construcții, 30,91% în servicii comerciale (comerț, hoteluri și restaurante, transport și depozitare, informații și comunicații, intermediari financiare și asigurări, tranzacții imobiliare, activități profesionale, științifice și tehnice, activități de servicii administrative și activități de servicii suport) și 10,42% în servicii sociale (administrație publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public, învățământ, sănătate și asistență socială, activități de spectacole, culturale și recreative și alte activități de servicii).

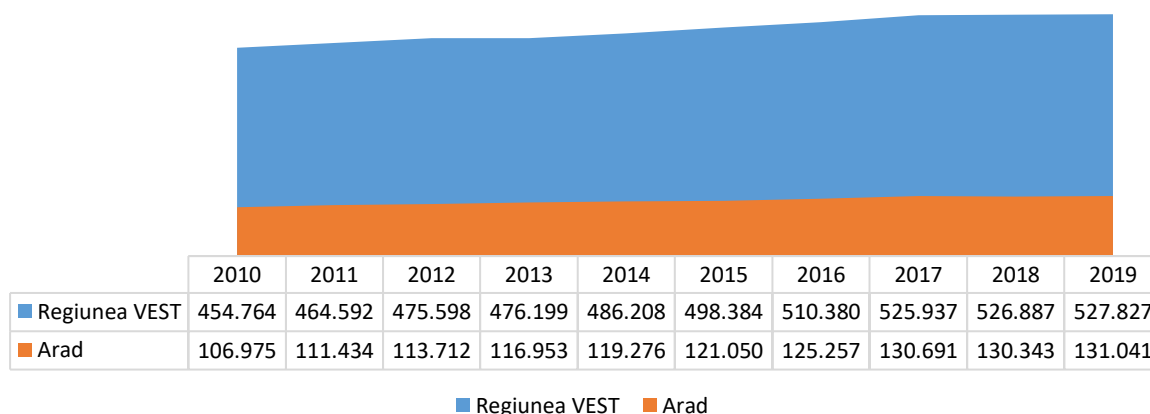
Din totalul populației ocupate, 34,57% reprezintă personalul nesalarial (patroni, lucrători pe cont propriu, lucrători familiali neremunerați), iar restul de 65,43% fiind **salariați**.

Sectoarele predominante de salariați sunt cele aferente serviciilor sociale (76,99%), iar cel predominant de personal nesalarial este cel agricol (11,92%).

⁷³ INS (FOM116A) - Rata de ocupare a resurselor de muncă pe sexe, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe

Din totalul **salariaților**, 79,04% se aflau în anul 2019 în **mediul urban**, în creștere cu 16,67% față de anul 2010 și în creștere cu 13,57% față de anul 2015.

Figura 75: Evoluția numărului mediu de salariați la nivelul județean și regional

Sursa: INS (FOM104B)

Municipiul Arad deține cel mai mare procent de salariați din totalul pe județ (59,76%) urmat la diferență semnificativă de orașul Chișineu-Criș (3,36%).

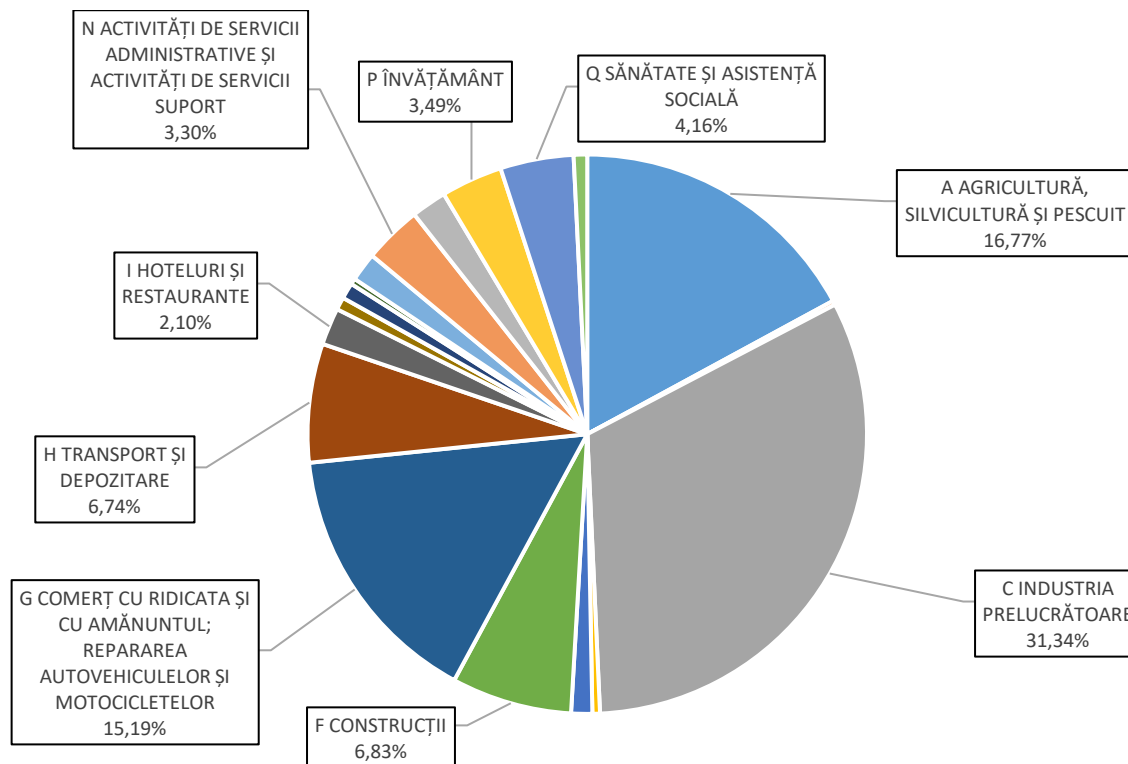
În perioada 2010-2019 numărul mediu de salariați a crescut în județul Arad cu 22,50%, tendință observată și la nivel regional, unde indicatorul a crescut cu 16,07%.

Analizând **ponderea populației ocupate din grupa de vârstă 15-64 ani în populația totală din aceeași grupă de vârstă**, se remarcă faptul că, la nivelul **regiunii Vest**, din care face parte și județul Arad, rata de ocupare în anul 2019 a fost mai mare în **mediul urban** (64,5%), comparativ cu **mediul rural** (54,3%).

Rata de ocupare în mediul urban a crescut cu 7,6 procente în ultimii 10 ani, iar cea din mediul rural a scăzut cu 6,5 procente.

Din punctul de vedere al **distribuției populației ocupate civile pe activități ale economiei naționale**, se constată ponderea semnificativă a populației ocupate în domeniul "industria prelucrătoare" (31,34%), urmat de activitatea de "agricultură, silvicultură și pescuit" (16,77%), "comerțului cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor" (15,19%) și de "construcții" (6,83%).

Figura 76: Distribuția populației ocupate civile pe activități ale economiei naționale, 2019

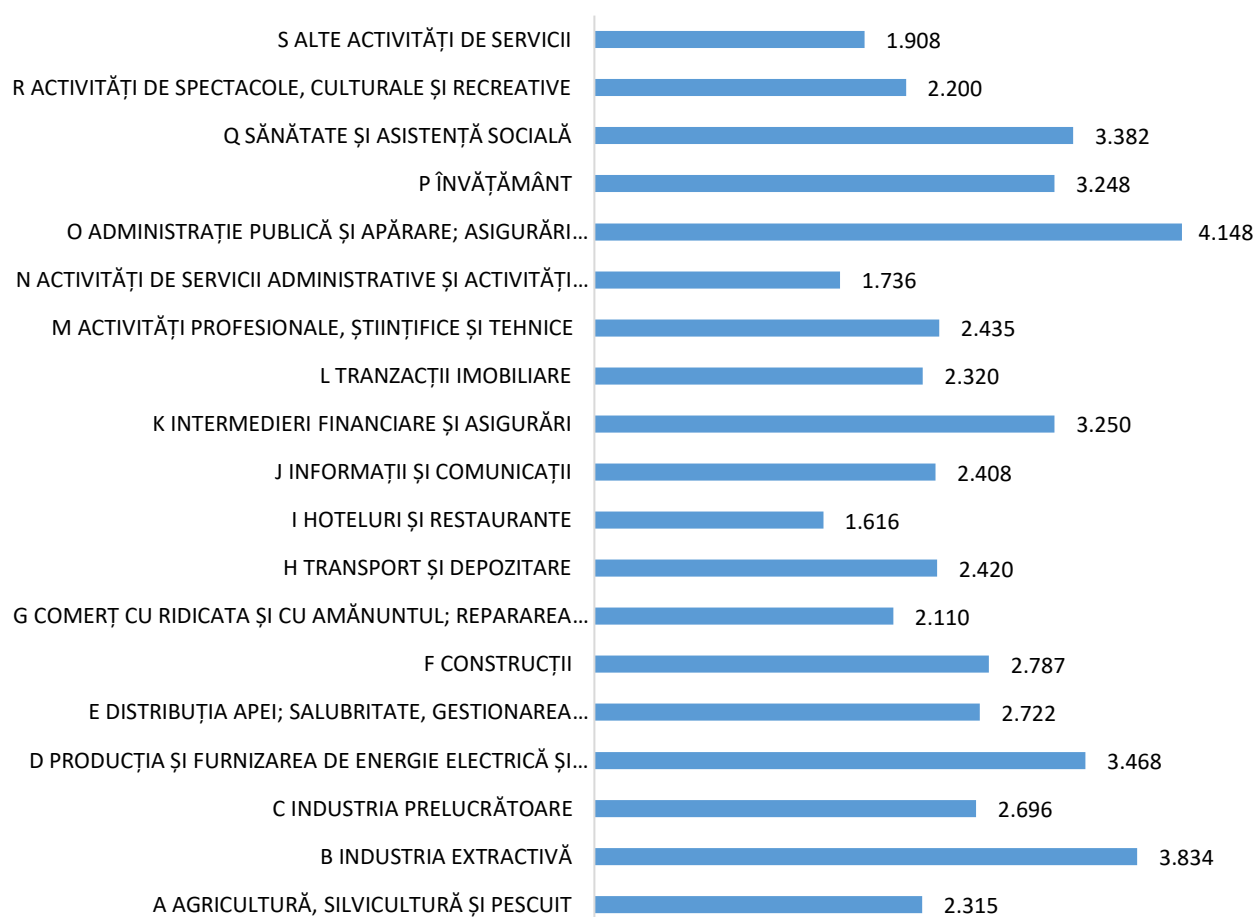

Sursa: INS (FOM103D)

Analizând dinamica populației civile ocupate pe activități economice în anul 2019 față de acum 10 ani, pentru a înțelege dinamica sectoarelor de activitate care concentrează forța de muncă din județ, se remarcă scăderi semnificative în domeniile "producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat" (-35,71%), "agricultură, silvicultură și pescuit" (-23,36%) și "tranzacții imobiliare" (-22,22%) și creșteri semnificative în domeniile „activități de servicii administrative și activități de servicii suport” (+176%)”, "industria extractivă" (+66,67%) și "hoteluri și restaurante" (+51,72%).

Din perspectiva **câștigurilor salariale nete lunare**, se constată faptul că cea mai mare valoare a câștigurilor medii salariale la nivel județean se regăsește în domeniul "administrație publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public" (4.148 lei) care concentrează 2,01% din populația ocupată iar cea mai mică în sectoarele de activitate "hoteluri și restaurante" (1.616 lei)", "activități de servicii administrative și activități de servicii suport" (1.736 lei) și în care regăsim 2,1%, respectiv 3,30% din populația ocupată.

Figura 77: Câștig salarial nominal mediu net lunar pe activități ale economiei naționale, 2019

Sursa: INS (FOM106E)

În ceea ce privește **câștigul salarial nominal mediu net lunar pe sexe**, se constată faptul că persoanele de sex masculin au un venit mai mare (2.706 lei) față de persoanele de sex feminin (2.504 lei) la nivelul județului.

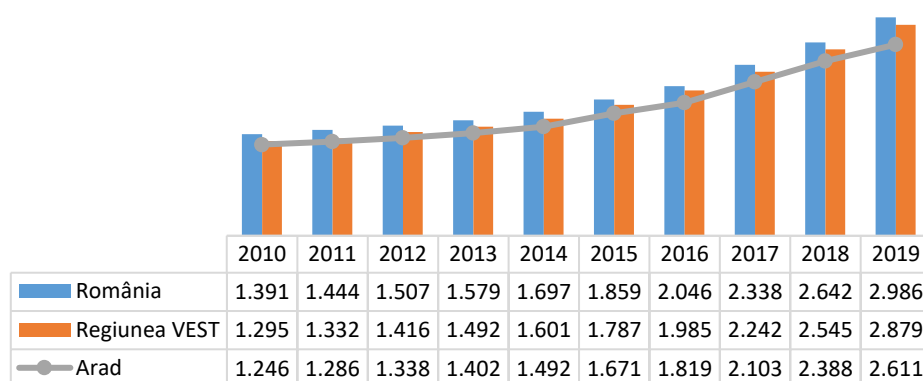
Principalele domenii de activitate în care persoanele de sex masculin au un câștig salarial nominal mediu net lunar semnificativ mai mare față de cele de sex feminin sunt "alte activități de servicii" (+41,69%) și "industria prelucrătoare" (+27,72%).

Principalul domeniu de activitate în care persoanele de sex feminin au un câștig salarial nominal mediu net lunar mai mare față de cele de sex masculin este domeniul "activități de servicii administrative și activități de servicii suport" (+5,36%), în toate celelalte domenii având un câștig aproximativ egal sau mai mic.

Județul Arad se situează pe locul 17 la nivel național după câștigul salarial nominal mediu net lunar cu 2.611 lei, pe prima poziție fiind municipiul București cu 4.068 lei, urmat de județul Cluj cu 3.449 lei. Indicatorul de la nivel județean este mai mare decât cel la nivel regional (2.879 lei) și decât cel național (2.986 lei).

În perioada 2010-2019 câștigul salarial nominal mediu net lunar a crescut atât la nivel județean (+109,55%), cât și la nivel regional (+122,32%) și național (+114,67%).

Figura 78: Evoluția câștigului salarial nominal mediu net lunar la nivel județean, regional și național

Sursa: INS (OM106E)

4.4.2 Șomajul

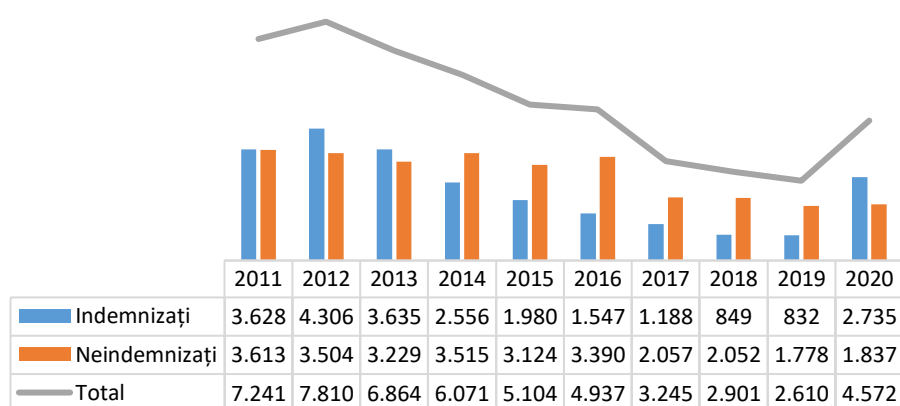
În ultimii 10 ani, **numărul șomerilor** a scăzut cu 36,86%, în 2020 fiind înregistrate 4.572 persoane. Ponderea șomerilor indemnizați în total șomeri înregistrați a scăzut cu -24,61% în anul 2020 față de anul 2011.

Șomerii neindemnizați sunt, de regulă, persoane care fie că au ieșit din perioada de acordare a indemnizației de șomaj fără a se putea încadra, fie nu întrunesc condițiile legale de acordare a indemnizației de șomaj, dar apelează la serviciile agenției pentru a-și găsi un loc de muncă sau pentru a urma un program de formare profesională.

Aceste persoane au un nivel de pregătire scăzut, în majoritate provenind din mediul rural, care sunt nevoite să apeleze la autoritățile locale pentru obținerea venitului minim garantat pentru a-și asigura mijloacele de trai.

Numărul șomerilor neindemnizați de la nivelul județului Arad a scăzut cu 49,16% în anul 2020 față de anul 2011.

Figura 79: Evoluția numărului de șomeri în județul Arad în ultimii 10 ani

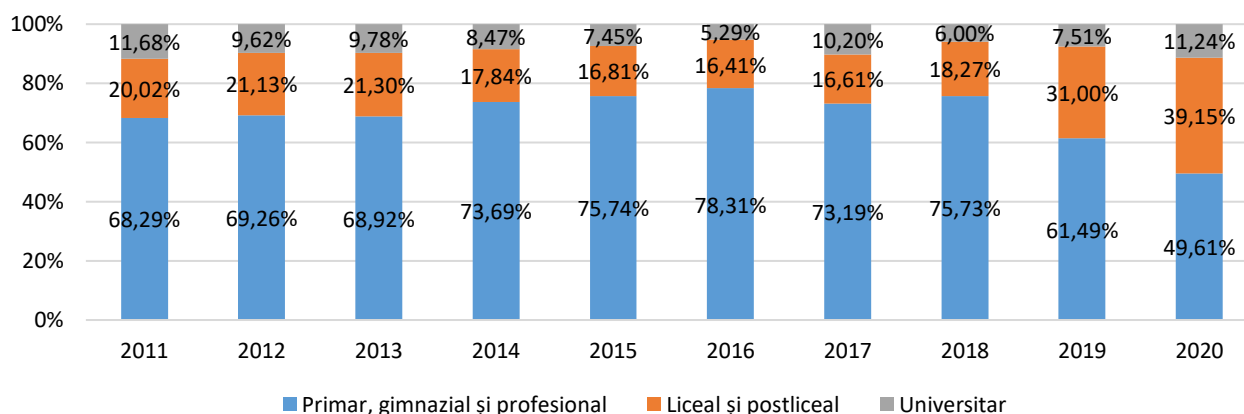

Sursa: INS (FOM101B)

În ceea ce privește **nivelul de educație al șomerilor înregistrați**, se remarcă un procent majoritar pentru persoanele cu studii primare, gimnaziale și profesionale, de peste 49% în fiecare an din perioada analizată (49,61% în anul 2020). Procentul șomerilor cu studii liceale și postliceale din numărul total al șomerilor înregistrați a înregistrat o creștere de la 20,02% în 2011 la 39,15%

În anul 2020, în schimb procentul șomerilor cu studii universitare a scăzut de la 11,68% în 2011 la 11,24% în 2020.

Figura 80: Situația șomerilor din punctul de vedere al studiilor în ultimii 10 ani

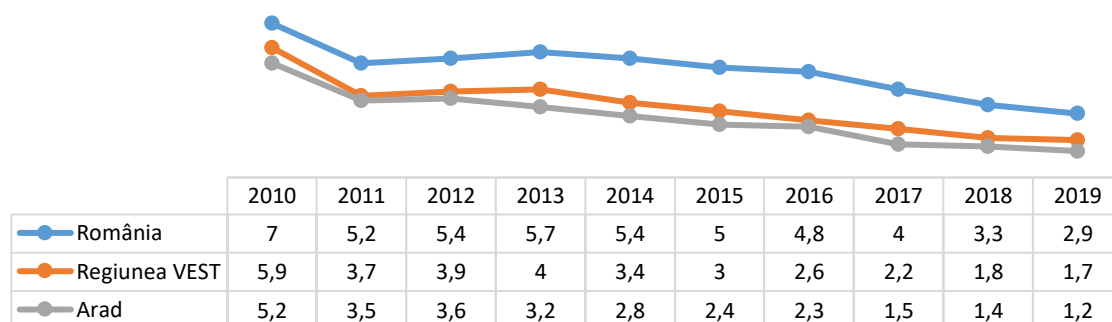
Sursa: INS (FOM101B)

La nivel de județ, cei mai mulți șomeri au fost înregistrați în municipiul Arad (17,39%) și orașele Chișineu – Criș (4,52%) și Sebiș (4,29%). În mediul rural, cei mai mulți șomeri s-au înregistrat în comuna Guranhonț (2,95% din totalul șomerilor pe județ).

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, la nivelul anului 2019, **rata șomajului** (raport între numărul șomerilor înregistrați la A.J.O.F.M. și populația activă civilă, care cuprinde șomerii și populația ocupată civilă) din județul Arad s-a situat la valoarea de **1,2%**, fiind pe un trend descendent față de situația înregistrată în ultimii 10 ani (în 2010 a fost de 5,2%).

În 2019, rata șomajului din județ a fost mai mică decât cea de la nivel regional (1,7%) și național (2,9%). De altfel, pe întreaga perioadă analizată (2010-2019), **rata șomajului la nivel județean este mai redusă decât cea la nivel regional și național**. În anul 2019 județul este situat pe locul 5 la nivel național după rata șomajului cu o rată egală cu municipiul București (1,2%) și cu județul Cluj (1,2%), cea mai redusă fiind în județele Ilfov (0,4%) și Timiș (0,8%).

Figura 81: Evoluția ratei șomajului (%) în ultimii 10 ani

Sursa: INS (FOM103A)

În ceea ce privește **rata șomajului pe sexe** înregistrată în 2019, se remarcă o valoare mai scăzută în cazul persoanelor de sex masculin (1,1%), față de cele de sex feminin (1,4%).

4.4.3 Formare profesională

Formarea profesională este o măsură activă definitivă pentru desăvârșirea profilului profesional al oricărei persoane aflate în căutare de loc de muncă. Prin asigurarea creșterii și diversificării competențelor profesionale ale șomerilor se ating, concomitent, două obiective specifice: satisfacerea cererilor imediate pe piața muncii și creșterea șanselor de ocupare în muncă a șomerilor.

Programele de formare profesională asigură, conform legii, inițierea, calificarea, recalificarea, perfecționarea și specializarea persoanelor în căutarea unui loc de muncă.

Formarea profesională a persoanelor în căutarea unui loc de muncă se face ținându-se cont de cerințele și de perspectiva pieței muncii și în concordanță cu opțiunile și aptitudinile individuale ale persoanelor respective. Formele prin care se realizează formarea profesională a persoanelor în căutarea unui loc de muncă sunt: cursuri, stagii de practică și specializare, precum și alte forme, în condițiile legii.

Activitatea de formare profesională este coordonată de **Agencia Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Arad**.

Agencia Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Arad asigură implementarea la nivel județean a măsurilor de prevenire a șomajului, protecția socială a persoanelor neîncadrate în muncă, organizează și coordonează activitatea de ocupare și de formare profesională a forței de muncă.

În anul 2018 au fost realizate **15 cursuri de formare profesională** de către AJOFM Arad, toate pentru șomeri. **Numărul de șomeri participanți** la cursuri a fost de **250**, din care 162 femei. Din totalul șomerilor participanți, 229 au fost indemnizați și 21 neindemnizați.

Caracteristicile șomerilor participanți la cursurile de formare profesională sunt:

- Profilare șomeri: 28 au fost mediu ocupabili, 215 greu ocupabili și 7 foarte greu ocupabili;
- Forme de pregătire șomeri: 31 de inițiere, 177 re/calificare și 42 de specializare;
- Vârsta șomeri: 23 șomeri sub 25 de ani, 31 șomeri între 25 și 35 de ani, 65 șomeri între 35 și 45 de ani, 131 șomeri peste 45 ani;
- Studii șomeri: 11 cu studii primare și gimnaziale, 227 cu studii profesionale, liceale sau postliceale și 12 cu studii universitare;
- Grupuri țintă: 1 persoană eliberată din detenție și 93 șomeri din mediul rural.

Din totalul de participanți, au **absolvit 201 persoane** (80,4%), din care 130 femei. Din totalul de absolvenți, **76 persoane au fost încadrate** (37,81%), din care 47 femei.

Cele mai solicitate cursuri sunt cele de hairstylist și manichiurist, însă, de cele mai multe ori, absolvenții nu ajung să fie pe piața muncii.

De asemenea, județul Arad face parte din **CRIO Vest** (Consortiul Regional pentru Învățământ și Ocupare) care susține creșterea ocupării în Regiunea Vest oferind asistență și resurse tuturor părților interesate să asigure oportunități de educație și formare atractive pentru tineri și să creeze o piață a muncii dinamică și inclusivă pentru dezvoltarea strategică a regiunii.

Consortiul Regional Vest a dezvoltat Planul Regional de Acțiune pentru Învățământ - PRAI Vest, al cărui scop este de a îmbunătăți corelarea dintre oferta învățământului profesional și tehnic și nevoile de dezvoltare socio-economică la nivel regional și de a crește contribuția învățământului superior la dezvoltarea regională, în perspectiva anului 2025.

Analiza SWOT - Capitalul uman

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none">• Structura etnică și confesională a populației este relativ omogenă;• Soldul schimbărilor de domiciliu (inclusiv migrația externă) a rămas pozitiv în ultimii 10 ani;• Fondul locativ a înregistrat o ușoară creștere în perioada analizată;• Tendință de creștere a ratei de ocupare a resurselor de muncă, peste media regională și națională (locul 3 la nivel național);• Tendința de scădere a ratei șomajului în județul Arad;• Județul Arad face parte din Consorțiul Regional pentru Învățământ și Ocupare Vest.	<ul style="list-style-type: none">• Fenomenul de îmbătrânire a populației este accentuat;• Sporul natural este negativ;• Locul 17 la nivel național după câștigul salarial nominal mediu net lunar (2.611 lei);• Un procent semnificativ din numărul șomerilor neindemniți nu dețin nivelul minim obligatoriu de studii astfel încât nu se pot înscrie la cursuri de calificare;• Personal apt de muncă cu o pregătire inferioară față de cerințele pieței;• Doar 37,81% din absolvenții cursurilor de formare profesională organizate de AJOFM Arad au fost încadrați.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none">• Adoptarea de măsuri și campanii de sensibilizare a angajatorilor în vederea îmbunătățirii percepției acestora asupra persoanelor care provin din comunități marginalizate;• Oportunități de parteneriate cu operatorii economici cu scopul implementării de proiecte integrate care să vizeze pregătirea și dezvoltarea resurselor umane în domeniile în care există nevoie de resursă umană calificată.	<ul style="list-style-type: none">• Îmbătrânirea accentuată a populației ca urmare a scăderii natalității;• Accentuarea disparităților economice între centrele urbane mari și mediul rural.

Concluzii

Populația rezidentă la nivelul județului Arad a fost de 415.910 de persoane, la 1 ianuarie 2020, alcătuită din totalitatea persoanelor cu cetățenie română, străină sau fără cetățenie care au reședința obișnuită în județul Arad. La nivelul anul 2020, cele mai multe persoane au fost de gen feminin cu vârsta cuprinsă între 35-64 ani.

Majoritatea locuitorilor din județul Arad sunt români, iar principalele minorități sunt maghiarii, romii și slovaci. Din punctul de vedere al religiei, majoritatea locuitorilor sunt ortodocși, iar alte religii declarate la Recensământul Populației și al Locuințelor 2011 sunt romano-catolică, penticostală, baptistă și reformată, fiind prezente însă și alte religii precum și atei sau persoane care nu și-au declarat religia.

Conform datelor analizate, în județul Arad s-a înregistrat un flux destul de mare al plecărilor și stabilirilor de reședință, însă soldul schimbărilor de reședință a rămas pozitiv. Majoritatea schimbărilor sunt provenite prin migrație internă, realizată între județele țării.

Din punctul de vedere al locuințelor, acestea se regăsec în proporție de 57,25% în mediul urban și sunt aproape în totalitate în proprietate privată (99,08%).

În anul 2019, în județul Arad, populația activă civilă care cuprinde populația ocupată civilă și șomerii înregistrați și reprezintă oferta potențială de forță de muncă, a fost de 211,9 mii persoane, respectiv 80,4% din totalul resurselor de muncă.

Sectoarele predominante de salariați sunt cele aferente serviciilor sociale, iar cel predominant de personal nesalarial este cel agricol.

În urma analizei din perspectiva câștigurilor salariale nete lunare, s-a constatat faptul că cea mai mare valoare a câștigurilor medii salariale la nivel județean se regăsește în domeniul "administrație publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public" (4.148 lei) care concentrează 2,01% din populația ocupată, iar cea mai mică în sectoarele de activitate "hoteluri și restaurante" (1.616 lei), "activități de servicii administrative și activități de servicii suport" (1.736 lei), în care regăsim 2,1%, respectiv 3,30% din populația ocupată.

În ultimii 10 ani, numărul șomerilor a scăzut cu 36,86%, în 2020 fiind înregistrate 4.572 persoane. Ponderea șomerilor indemnizați în total șomeri înregistrați a scăzut cu -24,61% în anul 2020 față de anul 2011. La nivel județean, cei mai mulți șomeri au fost înregistrați în municipiul Arad și orașele Chișineu – Criș și Sebiș. În mediul rural, cei mai mulți șomeri s-au înregistrat în comuna Guranhoț. Aceste persoane au un nivel de pregătire scăzut care sunt nevoite să apeleze la autoritățile locale pentru obținerea venitului minim garantat pentru a-și asigura mijloacele de trai.

Activitatea de formare profesională este coordonată de Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Arad.

5. Economia și sectorul de activități comerciale

5.1 Analiza situației economice la nivel de județ

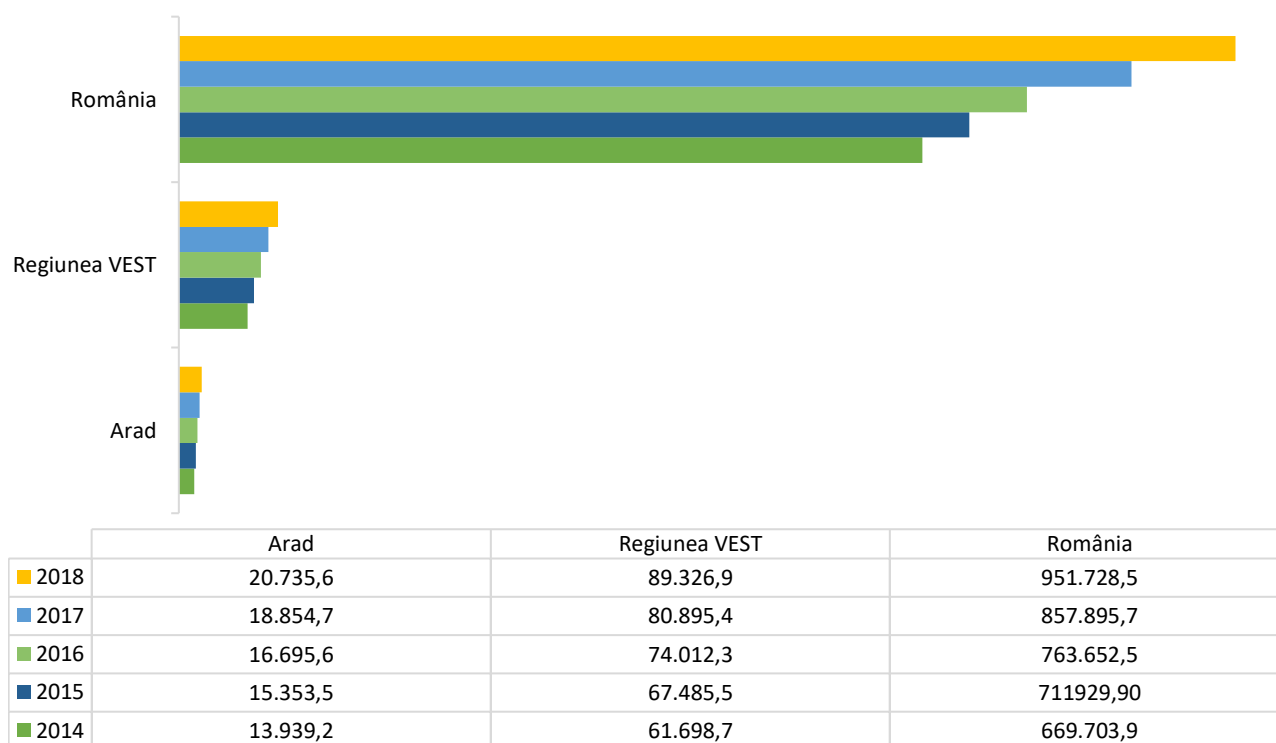
Nivelul PIB - regiune/județ

Produsul intern brut (PIB) reprezintă indicatorul macroeconomic care reflectă suma valorii de piață a tuturor mărfurilor și serviciilor din toate ramurile economiei destinate consumului final, produse în interiorul unei țări în decurs de un an.

La nivelul anului 2018, județul Arad a ocupat al **14-lea loc în topul județelor**, din punctul de vedere al contribuției la PIB-ul **național** cu **20.735,6 mil. lei**, primele 3 sunt municipiul București (229.530 mil. lei), județul Cluj (47.085,6 mil. lei) și județul Timiș (43.924,4 mil. lei).

Conform datelor prelucrate de pe INS, atât la nivel național, cât și regional și județean a fost înregistrată o creștere în anul 2018 comparativ cu anul 2014. La nivel național creșterea PIB-ului a fost de 42,11%, la nivel regional a fost de 44,78%, iar la nivelul județului Arad a fost de 48,76%. PIB-ul județului Arad reprezintă 2,2% din totalul național și 23,2% din PIB-ul total al Regiunii Vest.

Figura 82: PIB la nivel național, regional și județean

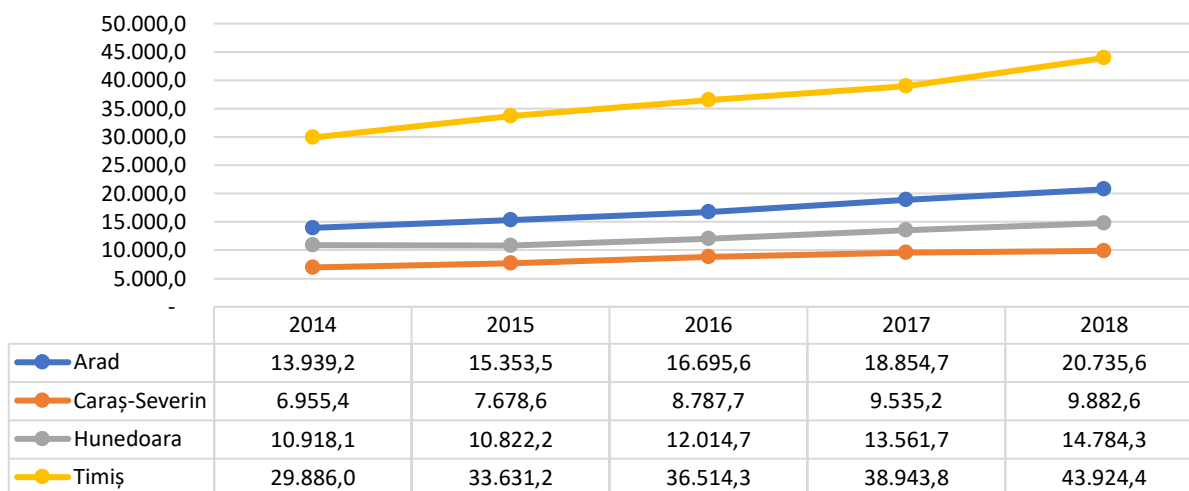

Sursa: INS (CON103I)

La nivelul Regiunii Vest, județul Arad s-a clasat în perioada analizată, 2014–2018, pe locul 2 la valoarea totală a PIB-ului, pe primul loc fiind județul Timiș, iar pe locurile 3 și 4 Hunedoara și Caraș-Severin.

Județul Arad a înregistrat o creștere a PIB de 23,2% în anul 2019 față de 2014, pe când județul Timiș a înregistrat o creștere de 49,2%, județul Hunedoara 16,6% iar județul Caraș-Severin 11,1%.

Figura 83: PIB la nivelul Regiunii Vest

Sursa: INS (CON103I)

Componentele PIB - regiune/județ

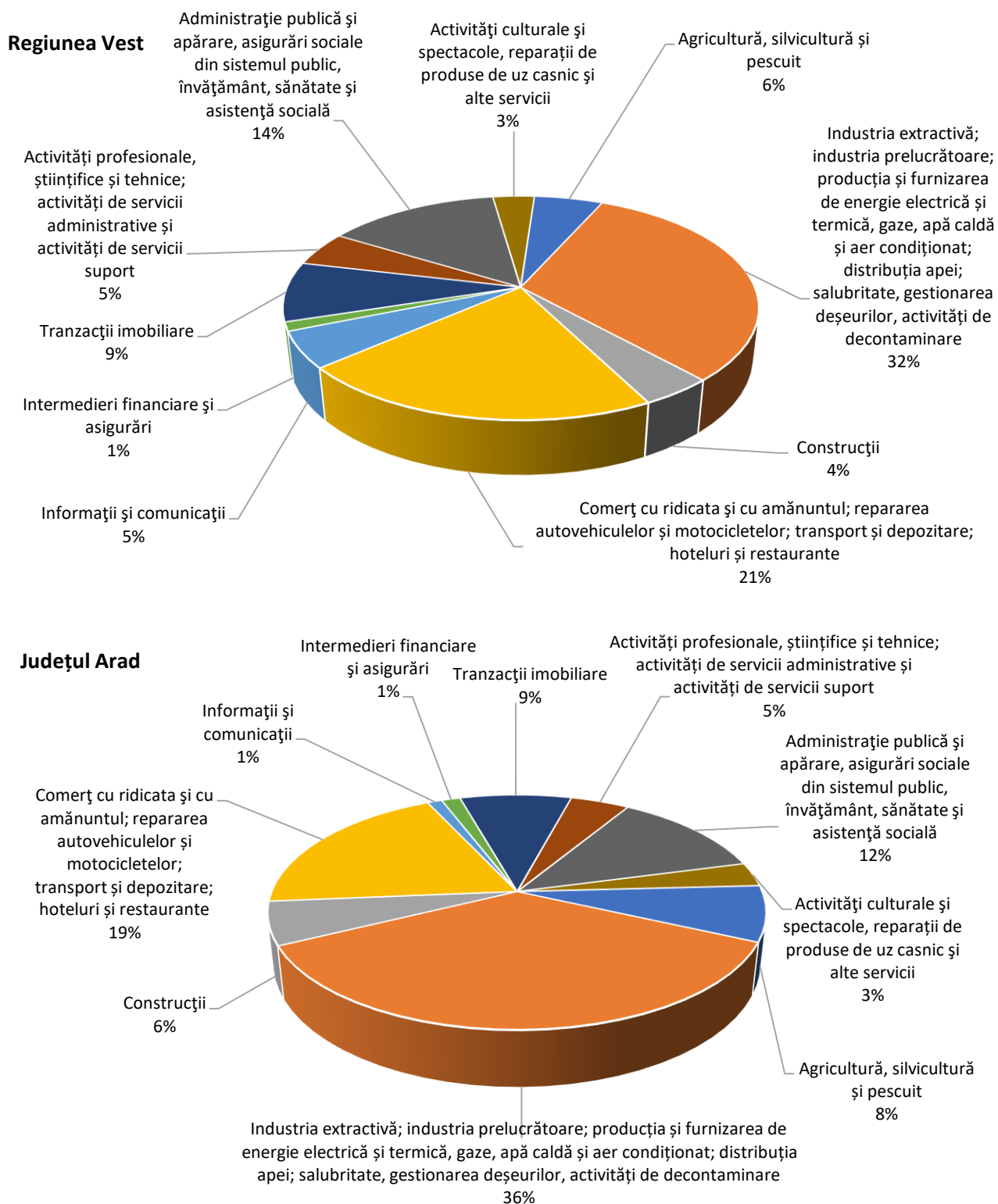
Baza activității economice productive în fiecare țară este reprezentată de **valoarea adăugată brută**, fiind diferența dintre valoarea bunurilor și serviciilor produse și consumul intermediar.

Analizând **valoarea adăugată brută pe domenii de activitate**, se observă că ponderea principală a fost reprezentată de "*Industria extractivă; industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare*" atât la nivel național (25,1%) cât și în Regiunea Vest (31,62%). Ramura de activitate situată pe locul 2 atât la nivel național cât și regional este reprezentat de "*Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante*" (național – 20,30%, regional - 21,12%).

Județul Arad a prezentat o tendință asemănătoare cu situația de la nivel național și regional, ponderile cele mai mari ale ramurilor de activitate fiind 35,94% pentru "*Industria extractivă; industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare*" și 19,39% pentru "*Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante*".

În cadrul Regiunii Vest, din punctul de vedere al valorii adăugate brute, județul Arad s-a clasat în anul 2018, conform INS, pe locul 2, cu un total de 18.734,7 milioane lei, pe primul loc fiind clasat județul Timiș cu 39.725,1 milioane lei, ultimele locuri fiind deținute de Caraș-Severin și Hunedoara.

Figura 86: VAB pe categorii de resurse, în Regiunea Vest și județul Arad, 2018

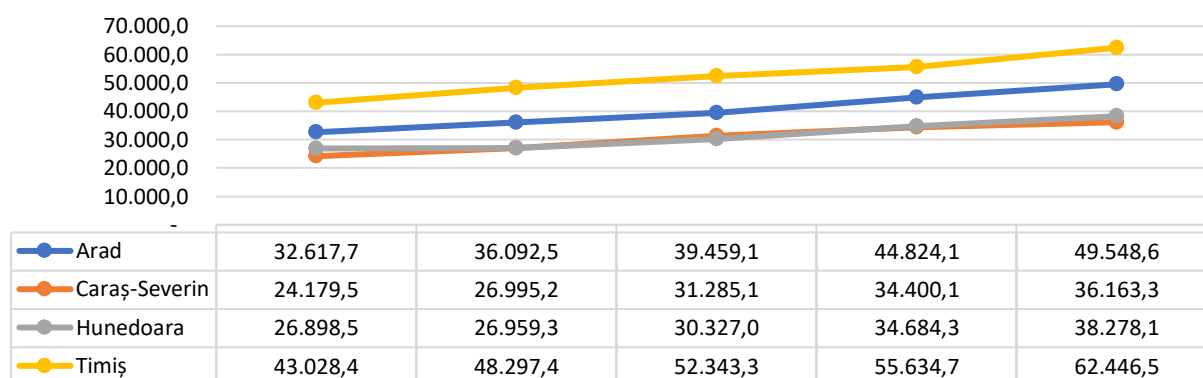
Sursa: INS - "Conturile Naționale Regionale 2014-2018"

PIB-ul județului Arad **pe cap de locuitor** a fost în anul 2018 de **49.548,6 lei/loc.**, fiind cu puțin sub valorile de la nivel regional (50.144,4 lei/loc.) și situându-se peste nivelul național (48.864,9 lei/loc.). Aceste valori subliniază poziția favorabilă a economiei județului, județul Arad situându-se pe **poziția 9** după PIB-ul pe cap de locuitor **la nivel de țară.**

În perioada 2014-2018, se observă o creștere a valorii PIB/locuitor la nivel național, regional și județean. La nivelul județului Arad, valoarea PIB/locuitor a înregistrat o creștere de 51,91% în anul 2018 comparativ cu anul 2014, creștere mai mare decât cea de la nivel regional, care a fost de 47,55%, și decât cea de la nivel național care a fost de 45,32%.

În cadrul Regiunii Vest, pe tot parcursul perioadei analizate, județul Arad s-a situat pe locul 2 la PIB/locuitor (49.548,6 mil. Lei), pe primul loc fiind județul Timiș (62.446,5 mil. Lei), pe ultimele 2 locuri situându-se județele Hunedoara (38.278,1 mil. Lei) și Caraș-Severin (36.163,3 mil. Lei). Cu toate acestea, din punct de vedere al creșterii procentuale, județul Arad a înregistrat cea mai mare creștere de la nivel regional (51,9%) în anul 2018 comparativ cu 2014.

Figura 84: Evoluția PIB/locuitor (lei/ locuitor) la nivelul județelor din Regiunea Vest

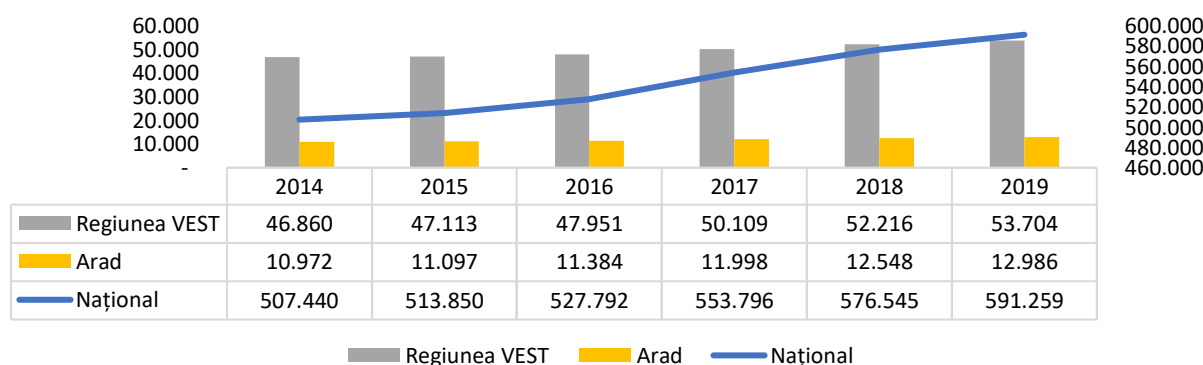

Sursa: INS (CON103I)

Evoluția sferei antreprenoriale și a numărului de firme

Mediul de afaceri de la nivel național, regional și județean a înregistrat în perioada 2014 – 2019 o creștere constantă din punctul de vedere al **numărului de întreprinderi active**⁷⁴. La nivel național creșterea înregistrată a fost de 14,18% în anul 2018 comparativ cu 2014. Același progres a fost înregistrat și la nivel regional, creșterea fiind de 12,74% în anul 2019 față de 2014. Creșterea în județul Arad a fost de 15,51%, în anul 2019 numărul întreprinderilor fiind de 12.986, iar în 2014 10.972 întreprinderi active.

Figura 85: Evoluția numărului de întreprinderi active, de la nivel național, regional și județean

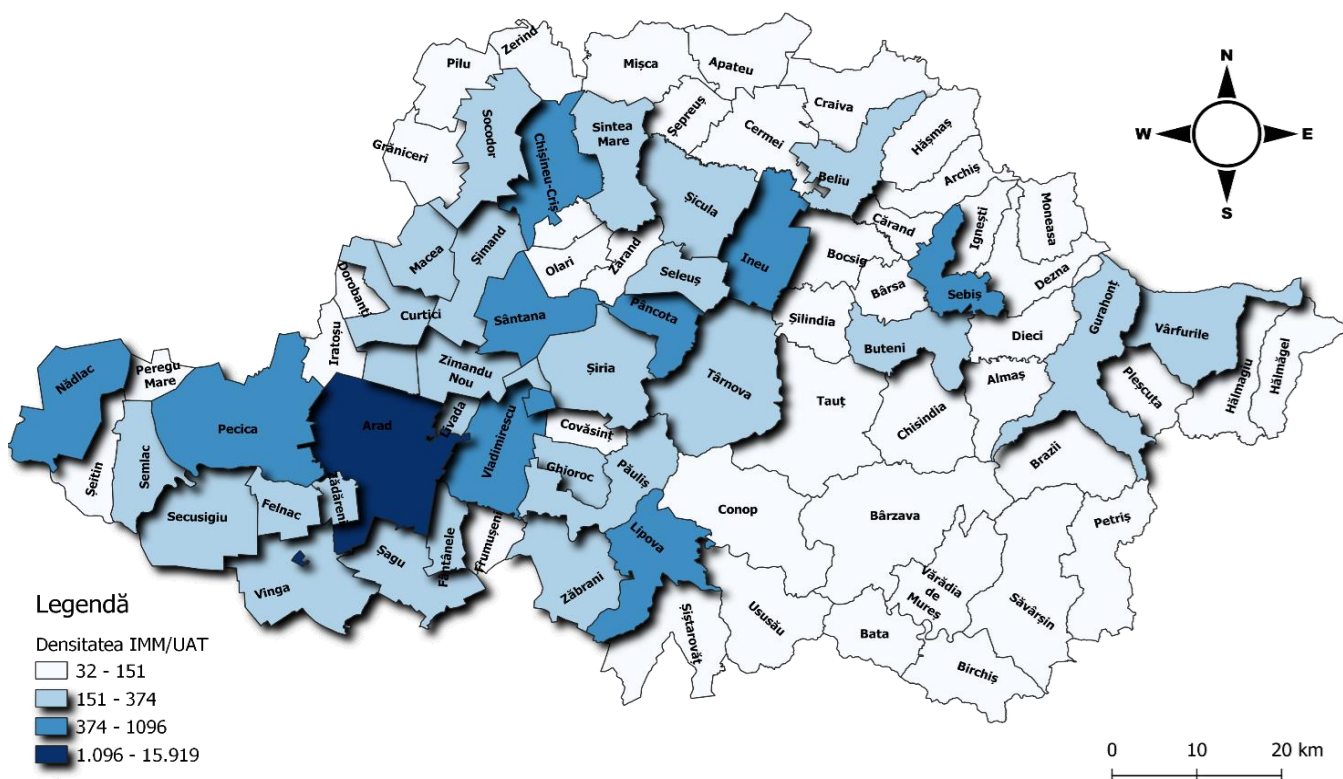

Sursa: INS (INT1010)

⁷⁴ Întreprinderea activă este entitatea care, din punct de vedere economic este activă (în perioada de observare), respectiv realizează bunuri sau servicii, înregistrează cheltuieli și întocmește bilanț contabil.

Din punctul de vedere al densității firmelor la nivel de UAT din județul Arad, în anul 2019 cele mai multe IMM-uri au fost active în municipiul Arad, comuna Vladimirescu și orașele Pecica, Lipova, Ineu, Sebiș, Chișineu-Criș, Sântana, Nădlac și Pâncota. Cele mai puține IMM-uri au fost înregistrate în comunele Pleșcuța, Ignești, Șiștarovăț, Cărand, Bata și Hășmaș.

Figura 86: Densitatea IMM/ UAT din județul Arad, 2019

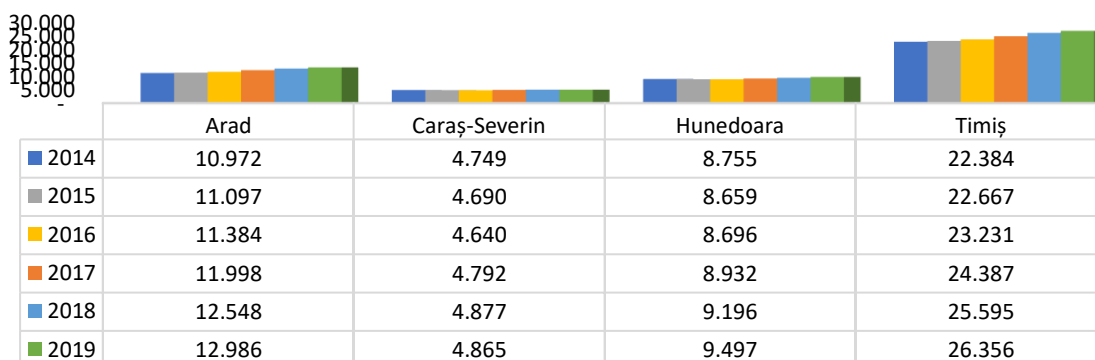
Sursa: date ONRC

Județul Arad, la nivelul Regiunii Vest, s-a clasat pe locul 2 în anul 2019, din punctul de vedere al numărului firmelor active, conform datelor furnizate de INS, numărul acestora fiind de 12.986 firme active, pe când în județul Timiș au fost 26.356 firme active în anul 2019.

Cu toate acestea, din punctul de vedere al creșterii procentuale a numărului înregistrat în 2019 comparativ cu anul 2014, județul Arad s-a clasat pe primul loc cu o pondere de 15,51%, având o creștere procentuală mai mare decât cea din județul Timiș (15,07%).

Pe ultimele 2 locuri s-au situat județele Hunedoara și Caraș-Severin, atât din punct de vedere al numărului de firme active în perioada 2014-2019 cât și din punct de vedere al creșterii procentuale.

Figura 87: Evoluția numărului de întreprinderi active la nivelul județelor din Regiunea Vest

Sursa: INS (INT1010)

În ceea ce privește evoluția în perioada 2014-2019 a **numărului întreprinderilor active pe ramuri ale economiei naționale**, la nivelul județului Arad se observă o creștere semnificativă în domeniul „Învățământ” (+132,65%), „Activități de spectacole, culturale și recreative” (+81,82%) și „Alte activități de servicii” (+81,82%) și „Sănătate și asistență socială” (+54,31%).

Domeniile cu cele mai mici creșteri au fost „Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor” (+4,19%), „Industria prelucrătoare” (+4,96%) și „Alte activități de servicii” (+81,82%) și „Hoteluri și restaurante” (+5,22%).

La polul opus, domeniile de activitate cu scăderi semnificative din perioada 2014-2019 au fost „Industria extractivă” (-12,50%) și „Alte activități de servicii” (-9,52%).

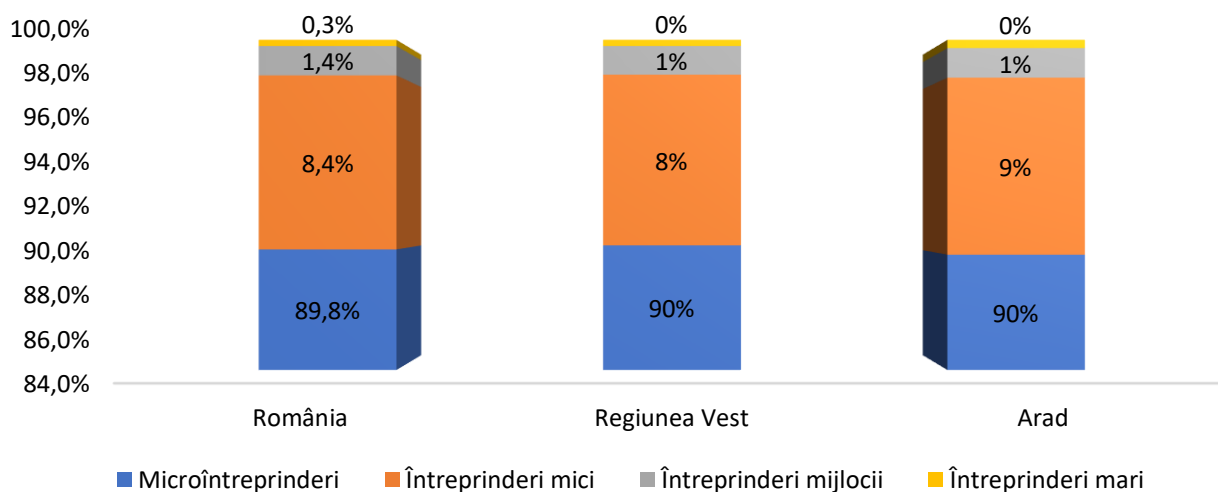
Tabel 24: Evoluția numărului întreprinderilor active pe sectoare ale economiei din județul Arad

CAEN Rev.2 (activități ale economiei naționale- secțiuni)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A Agricultură, silvicultură și pescuit	644	681	698	721	774	744
B Industria extractivă	32	32	33	27	26	28
C Industria prelucrătoare	1.250	1.227	1.233	1.236	1.294	1.312
D Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	21	24	26	27	22	19
E Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	44	45	48	56	60	66
F Construcții	1.012	993	987	1.024	1.037	1.176
G Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	3.320	3.241	3.278	3.373	3.435	3.459
H Transport și depozitare	1.101	1.187	1.246	1.357	1.479	1.503
I Hoteluri și restaurante	594	580	560	611	629	625
J Informații și comunicații	266	276	292	322	340	384
K Intermedieri financiare și asigurări	138	145	167	168	175	173
L Tranzacții imobiliare	382	422	429	446	465	464
M Activități profesionale, științifice și tehnice	1.108	1.129	1.184	1.251	1.346	1.435
N Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	480	491	489	552	562	592
P Învățământ	49	52	63	86	95	114
Q Sănătate și asistență socială	267	272	318	351	384	412
R Activități de spectacole, culturale și recreative	99	110	127	149	153	180
S Alte activități de servicii	165	190	206	241	272	300

Sursa: INS (INT1010)

Din punctul de vedere al structurii întreprinderilor active, atât la nivel național, cât și regional și județean domină categoria **microîntreprinderilor**, care au depășit în anul 2019, conform datelor prelucrate de pe INS, 89% din totalul întreprinderilor active.

Figura 88: Structura întreprinderilor active după numărul de angajați, de la nivel național, regional și județean 2019

Sursa: INS (INT1010)

În perioada 2014-2019, s-a înregistrat o creștere a întreprinderilor active din categoria "microîntreprinderi" (+21,05%), întreprinderi mici (+0,27%), întreprinderi mari (+15,56%) și o scădere a întreprinderilor mijlocii (-9,27%) în județul Arad.

În ceea ce privește **întreprinzătorii privați**, în județul Arad erau în 2019, 665 întreprinderi familiale (34,93% din total pe regiune și 3,26% din total național) și 7.953 persoane fizice autorizate (30,87% din total pe regiune și 3,07% din total național).

Evoluția numărului de întreprinzători privați a fost una descrescătoare în perioada 2014-2019, astfel: numărul întreprinderilor familiale a scăzut cu -18,10%, iar cel al persoanelor fizice autorizate a crescut cu 0,33%.

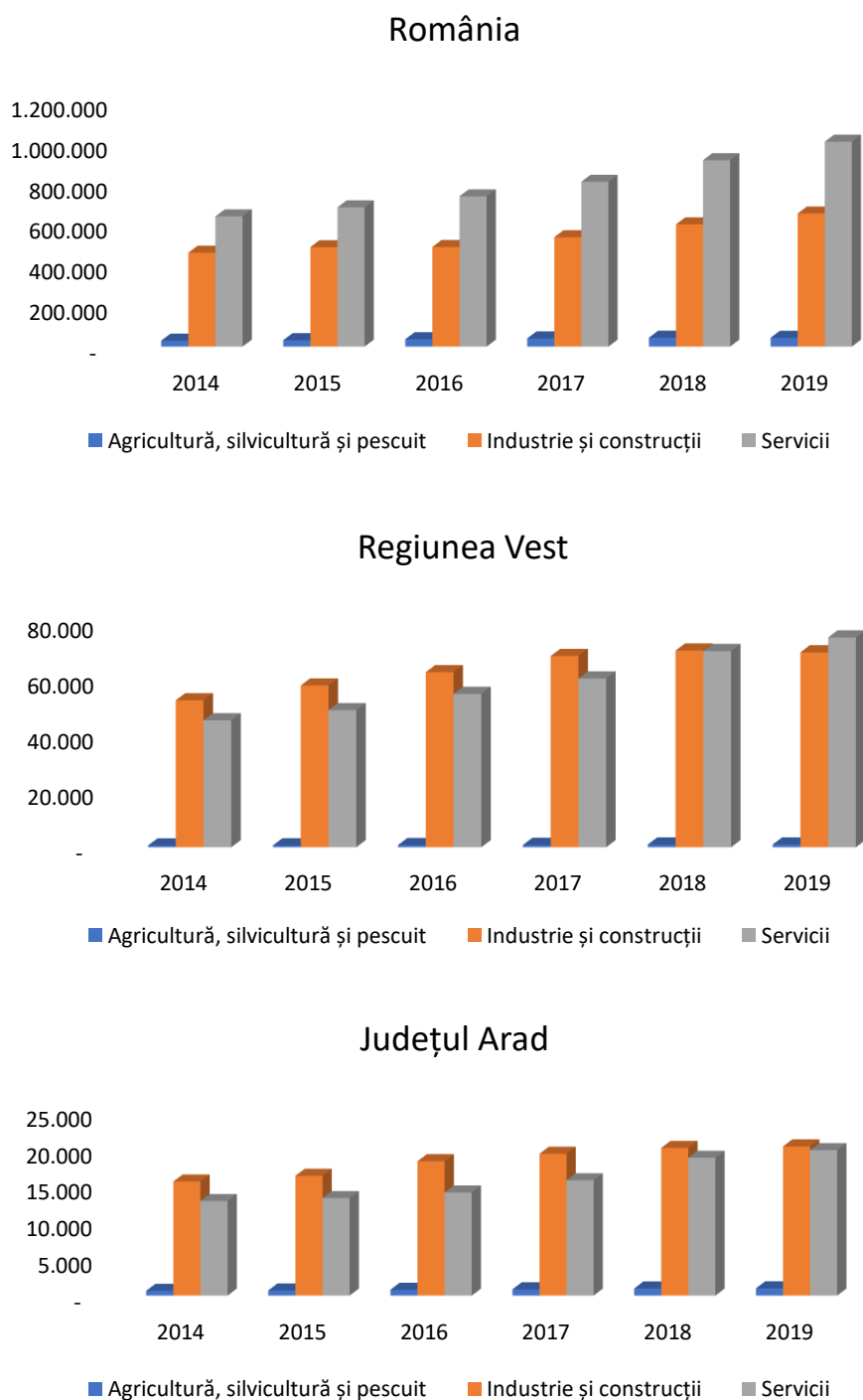
Evoluția cifrei de afaceri și a profitabilității

Cifra de afaceri de la nivel național a înregistrat creșteri în perioada 2014-2019. Cea mai mare creștere a fost înregistrată de domeniul serviciilor (57,33%), urmată de agricultură, silvicultură și pescuit (48,59%), pe ultimul loc fiind industria și construcțiile (41,72%).

La nivel regional, situația este asemănătoare cu cea de la nivel național, în sensul în care în perioada analizată au fost înregistrate creșteri ale tuturor celor 3 domenii principale de activitate. Cu toate acestea, la nivel regional, domeniul care cea mai mare pondere a creșterii cifrei de afaceri în anul 2019 față de 2014 este agricultura, silvicultura și pescuitul (59,67%), urmată de servicii (65,26%), pe ultimul loc fiind, așa cum s-a înregistrat și la nivel național, industria și construcțiile (32,64%).

Județul Arad, comparativ cu nivelul național și județean, a înregistrat aceleași trenduri creștere astfel: servicii (53,7%), agricultură, silvicultură și pescuit (52,15%), industria și construcțiile (30,75%).

Figura 89: Evoluția cifrei de afaceri generată de principalele sectoare economice de la nivel național, regional și județean (mil. Lei)

Sursa: INS (INT104D), www.listafirme.ro și ONRC

Pentru a analiza **profitabilitatea și rentabilitatea** întreprinderilor din județul Arad, au fost utilizate datele din situațiile financiare ale firmelor înregistrate în județ, fiind calculate două tipuri de indicatori pentru fiecare dintre sectoarele economiei, respectiv: marja profitului net (profit/cifra de afaceri) și profitul ce revine pe salariat.

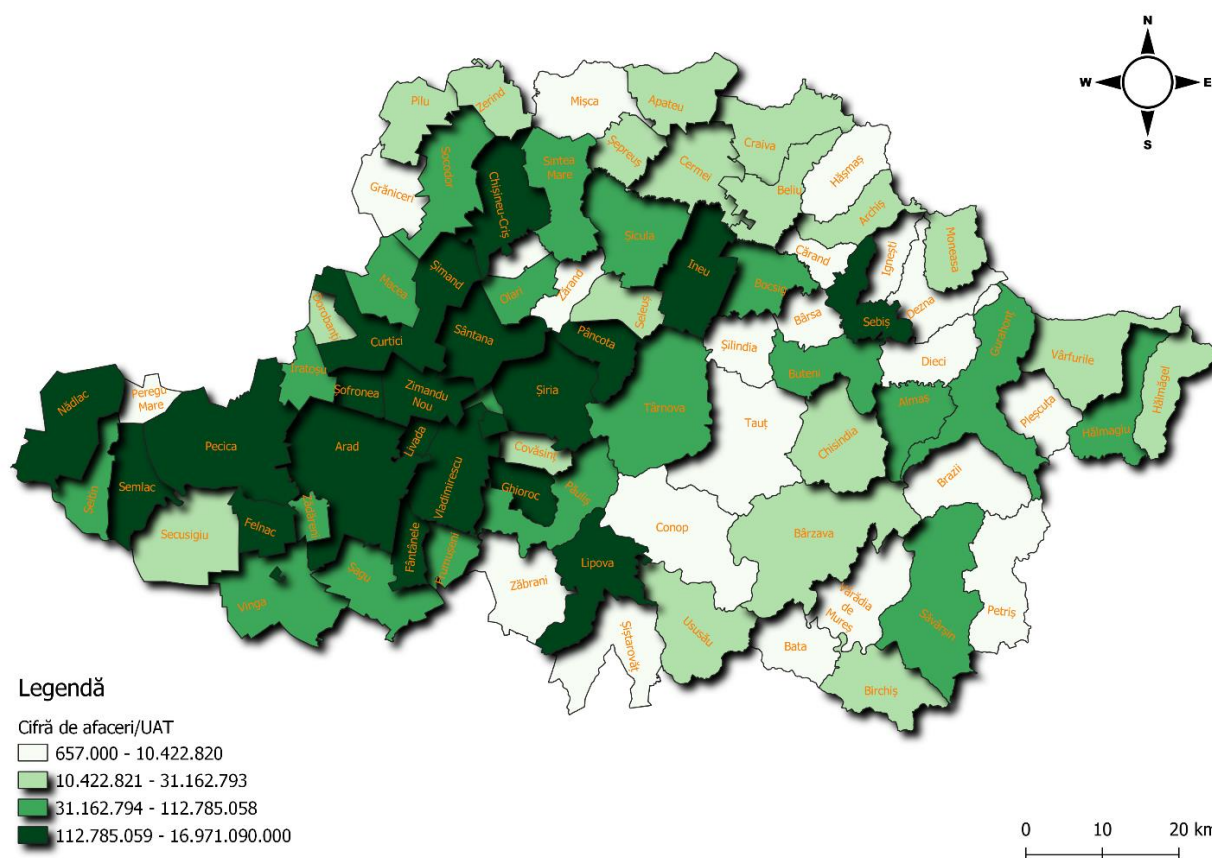
În 2019, rezultatele arată că există diferențe mari de **profitabilitate** a firmelor din diferitele sectoare în județul Arad. Valori mici ale marjei profitului sunt înregistrate în domeniile: „Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare” (4%), „Industria prelucrătoare

(5%), „Transport și depozitare” (5%) și „Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor” (6%). Valori relativ mari s-au înregistrat în domeniile „Intermedieri financiare și asigurări” (56%), „Tranzacții imobiliare” (51%) și „Informații și comunicații” (29%).

Analizând **evoluția profitabilității** în perioada 2014-2019, o creștere semnificativă s-a înregistrat în „Activități de spectacole, culturale și recreative” și în domeniul „Hoteluri și restaurante”. În ceea ce privește evoluția negativă în perioada analizată, se remarcă „Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat” și „Industria prelucrătoare”.

În ceea ce privește **rentabilitatea** firmelor, respectiv profitul ce revine pe salariat, cele mai scăzute valori s-au regăsit în anul 2019 în domeniile „Industria prelucrătoare”, „Activități de servicii administrative și activități de servicii suport” și „Alte activități de servicii”, iar valori ridicate s-au înregistrat în domeniile „Intermedieri financiare și asigurări”, „Tranzacții imobiliare” și „Activități de spectacole, culturale și recreative”.

Figura 90: Cifra de afaceri/ UAT din județul Arad, 2019

Sursa: date ONRC

În anul 2019, conform datelor furnizate de ONRC, în județul Arad cele mai mari cifre de afaceri au fost înregistrate de municipiul Arad, orașele Chișineu-Criș, Sântana, comuna Vladimirescu, orașele Pecica, Lipova, Ineu și Sebiș. Cifrele de afaceri cele mai mici de la nivelul județului Arad au fost înregistrate în comunele Ignești și Pleșcuța.

5.2 Situația sectoarelor economice din județ

5.2.1 Agricultură, silvicultură, zootehnie, pescuit

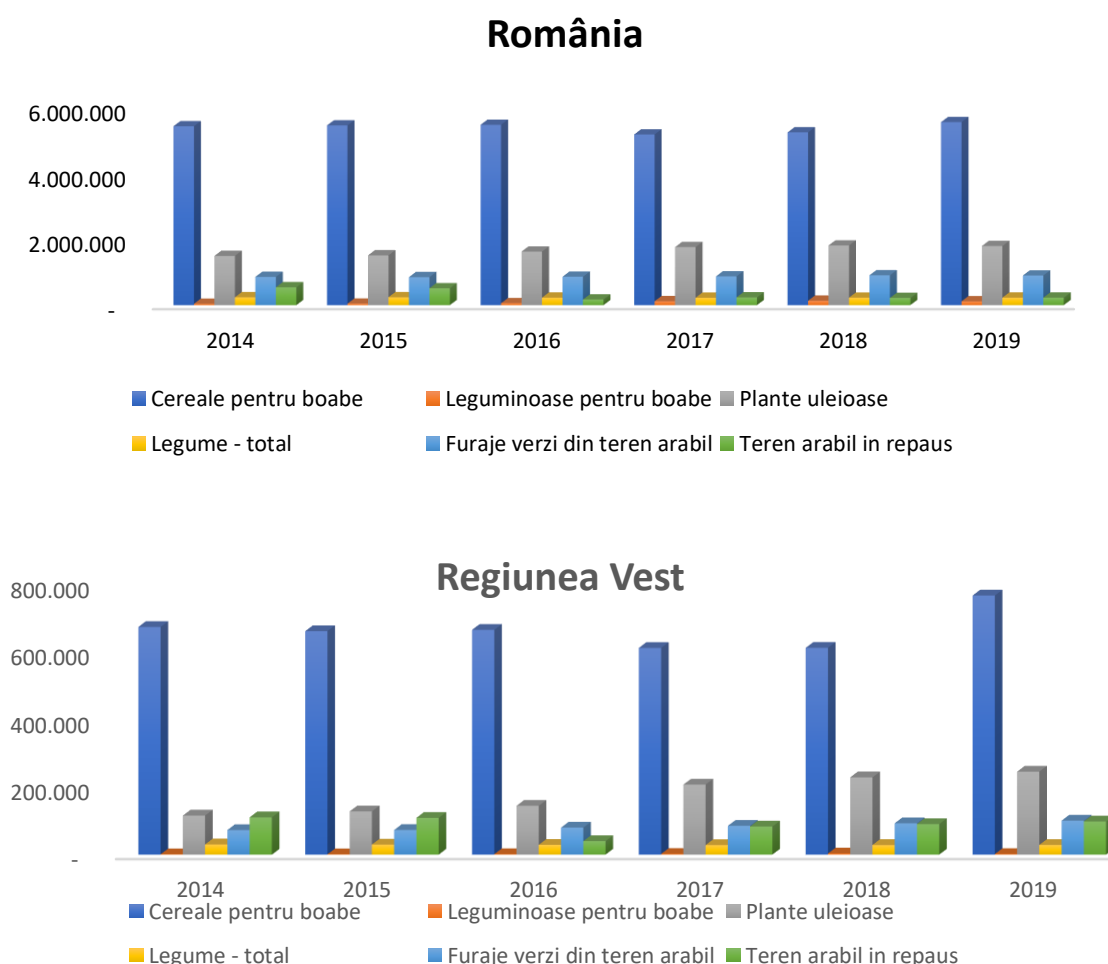
Așa cum a reieșit din analiza realizată în subcapitolul anterior, sectorul agricol se află pe locul 3 ca cifră de afaceri obținută, atât la nivel național, cât și regional și județean.

Analizând datele furnizate de INS, în perioada 2014-2019, la nivel național suprafața cea mai mare a fost acoperită de cereale pentru boabe (63,74% din suprafața totală), urmată de suprafața acoperită cu plantele uleioase (20,6% din suprafața totală), cea mai mică suprafață fiind acoperită cu leguminoase pentru boabe (1,33% din suprafața totală).

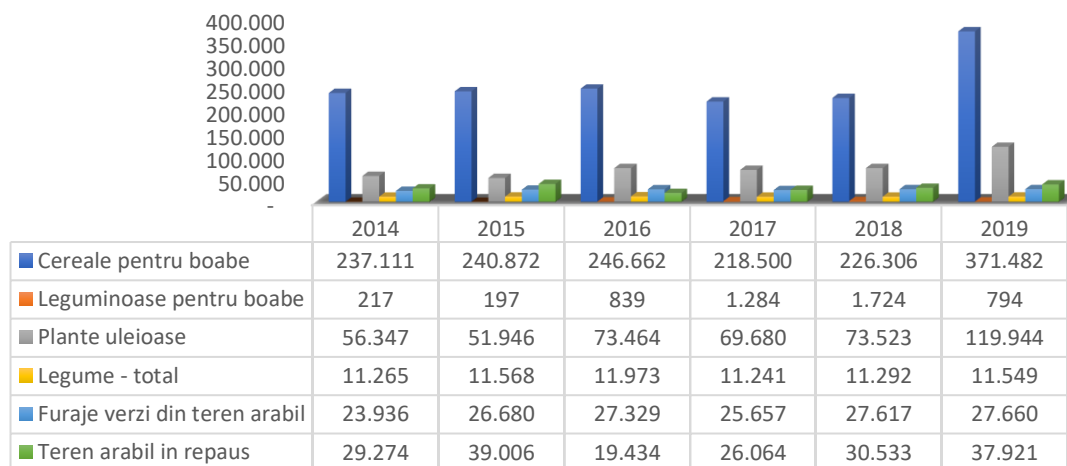
La nivelul Regiunii Vest situația a fost similară cu cea de la nivel național: cea mai mare suprafață a fost acoperită de cereale pentru boabe (66,52% din suprafața totală), urmată de plantele uleioase (21,3% din suprafața totală), cea mai mică suprafață fiind acoperită tot cu leguminoase pentru boabe (0,14% din suprafața totală).

La nivelul județului Arad, în perioada 2014 – 2019, situația suprafeței agricole cultivate cu principalele culturi a fost relativ asemănătoare cu cea de la nivel național și regional. Cea mai mare suprafață a fost acoperită cu cereale pentru boabe (70,32% din suprafața totală cultivată), urmată de cea acoperită cu plante uleioase (22,71 % din suprafața totală cultivată), cea mai mică suprafață fiind cultivată cu leguminoase pentru boabe (0,15% din suprafața totală cultivată).

Figura 91: Suprafețe cultivate cu principalele culturi de la nivel național și regional

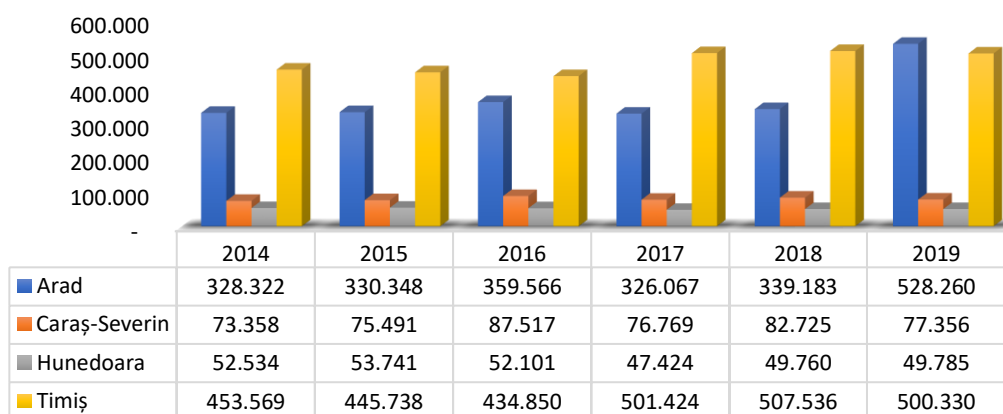
Județul Arad

Sursa: INS (AGR108A)

Județul Arad, în raport cu celelalte județe ale Regiunii Vest, s-a clasat de-a lungul perioadei 2014-2018, pe locul 2 din punct de vedere al suprafeței cultivate, primul loc fiind deținut de județul Timiș, iar în anul 2019 județul Arad a fost cel care a ocupat locul 1, urmat de județul Timiș.

Figura 92: Suprafețe cultivate cu principalele culturi de la nivelul județelor din Regiunea Vest

Sursa: INS (AGR108A)

În anul 2019, județul Arad a înregistrat o creștere a suprafeței cultivate de 60,9% față de 2014, fiind cea mai mare creștere a suprafeței cultivate de la nivelul Regiunii Vest.

Conform datelor furnizate de Direcția pentru Agricultură a județului Arad⁷⁵, aferente anului 2019, **suprafața agricolă** a județului a fost de 491.019 ha, din care:

- Suprafața arabilă: 349.200 ha;
- Pășuni: 110.513 ha;
- Fânețe: 22.443 ha;
- Vii: 3.585 ha;
- Livezi: 5.278 ha.

⁷⁵ DAJ Arad – Adresa nr. 14.700 / 21.05.2020

În ceea ce privește situația **terenurilor cu suprafață agricolă care nu sunt utilizate**, în județul Arad se observă o scădere cu 66,88% în perioada 2016-2020 a suprafeței neutilizate.

Figura 93: Situația terenurilor cu suprafață agricolă neutilizată la nivelul județului în perioada 2016-2020 (ha)

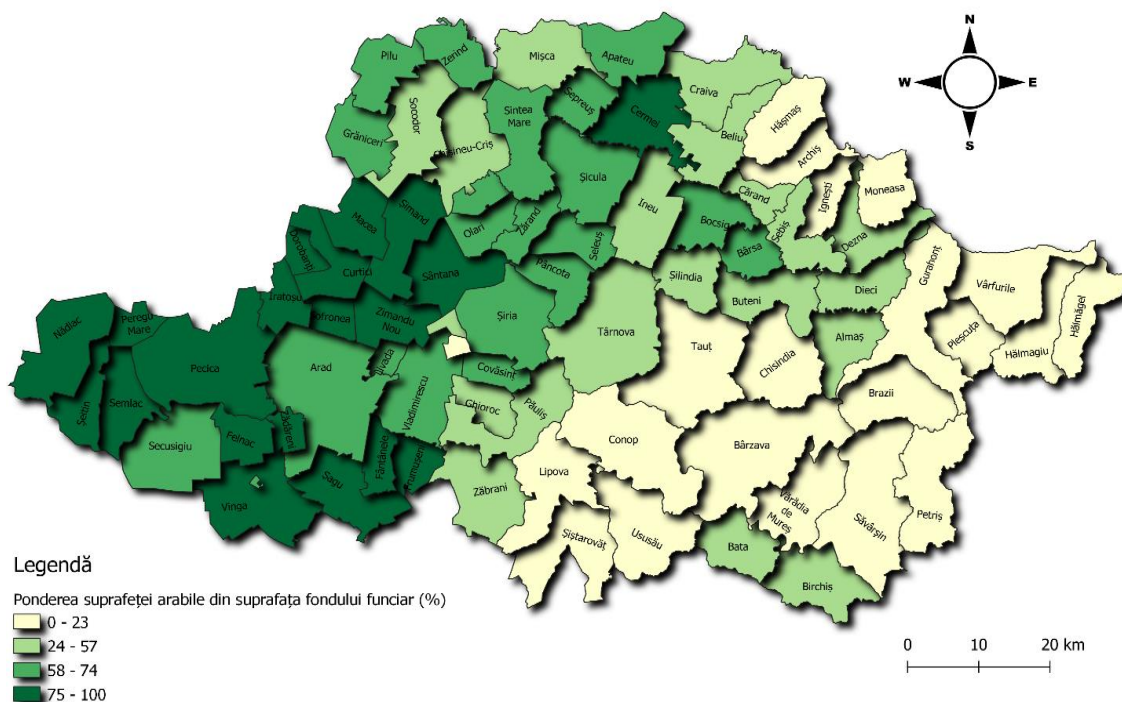

Sursa: DAJ Arad – Adresa nr. 14.700/ 21.05.2020

Localitățile din județul Arad care au cea mai mare **pondere a suprafeței arabile din suprafața fondului funciar** sunt comunele Peregu Mare (91,32%), Curtici (89,47%), orașul Nădlac (87,88%), Zimandu Nou (87,47%), Semlac (87,08%) și Șeitin (87,05%).

La polul opus se află localitățile Moneasa (2,70%), Chisindia (5,29%), Brazii (6,59%) și Pleșcuța (7,30%).

Figura 94: Ponderea suprafeței arabile din suprafața fondului funciar (ha)

Sursa: INS (AGR101B)

În conformitate cu datele furnizate de Direcția pentru Agricultură a județului Arad⁷⁶, structura culturilor se menține ca dominantă multianuală pe cele trei culturi vegetale (**grâu de toamnă**,

⁷⁶ DAJ Arad – Adresa nr. 14.700 / 21.05.2020

floarea soarelui și porumb pentru boabe), dar suprafețele și chiar anumite categorii de culturi se modifică anual în funcție de mai mulți factori. În anul 2020, situația a fost următoarea:

Tabel 25: Suprafețe cultivate cu principalele culturi, județul Arad, 2020

Tip cultură	Suprafața cultivată (ha)	% utilizare suprafața cultivată
Cereale pentru boabe, din care:	189.743	61,31%
<i>grâu de toamnă</i>	87.889	46,32%
<i>porumb boabe</i>	101.854	53,68%
Plante uleioase, din care:	65.914	21,30%
<i>floarea soarelui</i>	36.656	55,61%
<i>rapită</i>	29.258	44,39%
Legume	15.212	4,92%
Furaje	38.597	12,47%
TOTAL suprafață cultivată	309.466	100,00%

Sursa: DAJ Arad – Adresa nr. 14.700/ 21.05.2020

Conform datelor furnizate de Direcția pentru Agricultură Județeană Arad, în **anul agricol 2020, principalele culturi** realizate sunt "culturile de cereale" (grâu, porumb, secară, triticale, orz, orzoaică, ovăz, porumb, sorg) care însumează o suprafață de 189.743 ha, ceea ce reprezintă 61,31% din suprafața arabilă a județului Arad. De asemenea, o pondere semnificativă au avut-o și culturile cu „plante uleioase” (floarea soarelui, rapită, soia boabe și muștar) care însumează o suprafață de 65.914 ha, reprezentând 21,30% din suprafața arabilă a județului Arad.

Producții înregistrate la nivelul județului

La nivel național, în perioada 2014-2019, cele mai mari producții înregistrate au fost cele de porumb boabe, furaje verzi din teren arabil și grâu și secară. Cele mai mici producții au fost cele de mazăre boabe, sfeclă de zahăr și rapită.

În anul 2019, creșteri semnificative față de anul 2014 au fost înregistrate la producțiile de mazăre (334,31%), floarea soarelui (63,03%) și porumb boabe (45,41%). Scăderi majore au fost înregistrate în producțiile de sfeclă de zahăr (-34,42%), cartofi (-25,36%), legume (-7,18%) și furaje verzi teren arabil (-6,7%).

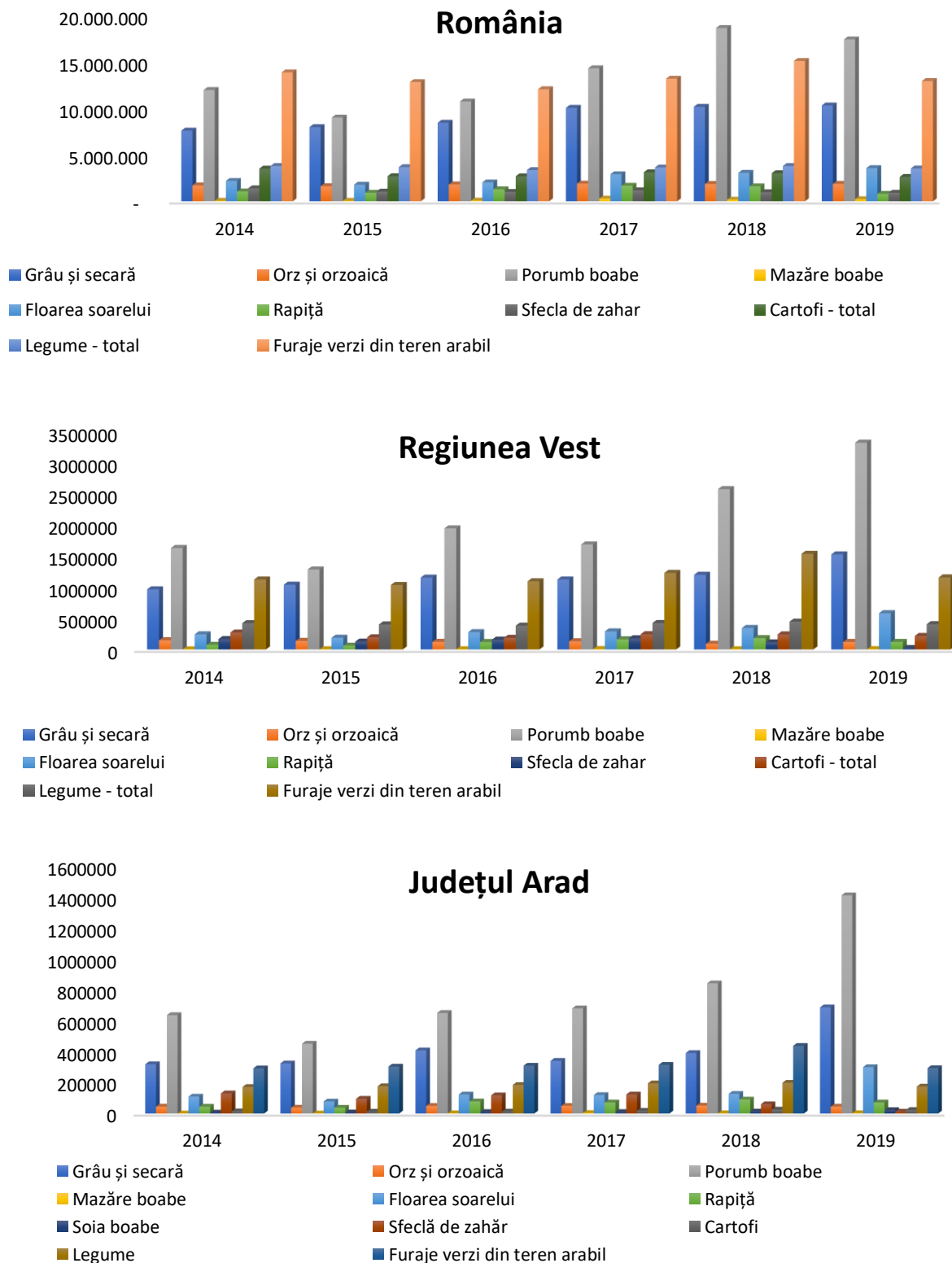
Situația de la nivelul Regiunii Vest a fost relativ similară, în perioada 2014-2019, cu cea de la nivel național, în sensul că cele mai mari producții au fost de porumb boabe, grâu și secară și furaje verzi din teren arabil. Cele mai mici producții au fost de mazăre boabe, orz și orzoaică și rapită.

În raport cu anul 2014, în anul 2019 cele mai mari creșteri la nivel național ale producțiilor au fost de mazăre boabe (234,04%), floarea soarelui (139,71%) și porumb boabe (103,87%). Cele mai mari scăderi s-au înregistrat în rândul producțiilor de sfeclă de zahăr (-86,51%), cartofi (-20,20%), orz și orzoaică (-18,13%) și legume (-3,82%).

În județul Arad tabloul producției agricole din perioada 2014-2019 este relativ asemănător cu ce s-a înregistrat la nivel național și regional, cele mai mari producții înregistrate fiind cele de porumb boabe, grâu și secară și furaje verzi din teren arabil, iar cele mai mici producții înregistrate fiind cele de mazăre boabe, soia boabe și cartofi.

Cele mai mari creșteri ale producțiilor înregistrate în perioada 2014-2019 au fost pentru mazăre boabe (719,30%), soia boabe (277,42%), floarea soarelui (174,23%), porumb boabe (121,69%) și grâu și secară (115,47%). Scăderi semnificative au fost înregistrate în cazul producțiilor de sfeclă de zahăr (-90,72%) și orz și orzoaică (-0,16%).

Figura 95: Evoluția producției principalelor culturi agricole de la nivel național, regional și județean (tone)

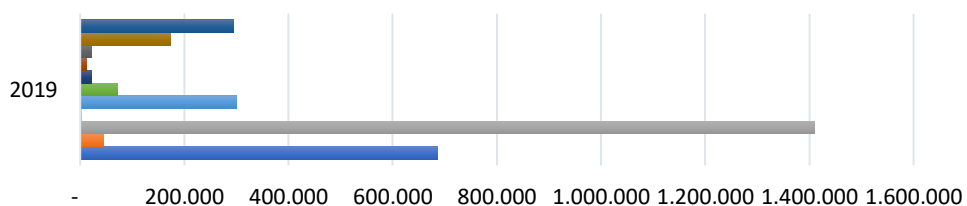

Sursa: INS (AGR109A)

Referitor la producțiile agricole vegetale obținute în 2019 în județul Arad, se observă următoarele:

- Producțiile obținute la **cereale pentru boabe**, plasează județul Arad pe **locul 2** la nivelul țării;
- Producția de **grâu și secară** a fost de 686.215 tone, cu 115,47% mai mare decât cea din anul 2014, la nivel național plasându-se pe locul 7;
- Producția de **porumb boabe** obținută a fost de 1.410.102 tone, mai mare față de anul 2014 cu 121,69%, în anul 2019 județul fiind pe locul 2 la nivel național;
- Producția de **orz și orzoaică** a fost de 44.491 tone, mai mică cu 12,8% față de anul 2018 și mai mare cu 16,92% față de anul 2015, situându-se pe locul 13 la nivel național;
- La **floarea soarelui**, producția realizată a fost de 299.706 tone, mai mare cu 174,23% decât în anul 2014, fiind în continuă creștere de la an la an. În anul 2019 s-a situat pe locul 2 la nivel național;
- Producția de **rapiță** a fost de 71.162 tone, mai mare cu 61,97% decât în anul 2014 și mai mică cu 8,75% decât în 2016, situându-se pe locul 2 la nivel național;
- Producția de **legume** a fost de 174.133 tone, mai mică cu 12,39% față de anul 2018 și mai mare cu 1,55% față de anul 2014. Județul Arad s-a clasat pe locul 4 la nivel național;
- Producția de **leguminoase pentru boabe** a fost de 1.954 tone, mai mare cu 571,48% decât în 2014, dar mai mică 37,57% cu decât în 2017, când s-a înregistrat cea mai mare producție. La nivel național, județul Arad s-a clasat pe locul 16;
- Producția de **furaje verzi din teren arabil** a fost de 293.401 tone, care a fost mai mare cu 0,41% decât în anul 2014, dar mai mică cu 32,84% decât în anul 2018 când s-a înregistrat cea mai mare cantitate. La nivel național producția de furaje verzi din teren arabil a județului Arad s-a clasat pe locul 18.

Figura 96: Producția principalelor culturi agricole de la nivelul județului Arad (tone)

	2019
Furaje verzi din teren arabil	293.401
Legume	174.133
Cartofi	22.578
Sfeclă de zahăr	12.056
Soia boabe	22.249
Rapiță	71.162
Floarea soarelui	299.706
Mazăre boabe	1.868
Porumb boabe	1.410.102
Orz și orzoaică	44.491
Grâu și secară	686.215

Sursa: INS (AGR109A)

În 2020, **capacitatea de depozitare** la nivelul județului Arad a fost de 1.273.501 tone, din care 427.527 tone în silozuri, județul având 384 spații de depozitare autorizate⁷⁷.

Conform *Centralizatorului Grupurilor de Producători*, elaborat de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, în 2021, în județul Arad erau recunoscute și active următoarele **grupuri de producători**:

- Fermierul Nădlăcan Cooperativă Agricolă (cereale, plante oleaginoase, sfeclă de zahăr și plante furajere);
- Agro Mureșana Cooperativa Agricolă (cereale, plante oleaginoase, plante furajere);
- „G-6 Fermieri Grup” SRL (cereale și plante oleaginoase);
- „Selagro SeleuS” SRL (Legume - fructe);
- „Legsoc” SRL (Legume – fructe);
- Ovinex Prod SRL (carne de ovine/caprine);
- Cooperativa Agricolă a Fermierilor Varidor (cereale, plante oleaginoase, plante furajere).

Conform datelor furnizate de Direcția pentru Agricultură Județeană Arad, în 2020⁷⁸ au fost înregistrați în **agricultura ecologică** conform Ordinului 1253/2013, 341 agenți economici, din care **334 producători agricoli**. De asemenea au fost înregistrați conform Ordinului 1253/2013 20 comercianți, 2 importatori, 3 exportatori, 1 flora spontană și 1 procesator.

Principalele mașini agricole existente la sfârșitul anului 2019 sunt:

- 7.581 de tractoare (din care 7.558 în proprietate privată);
- 5.331 pluguri pentru tractor (din care 5.306 în proprietate privată);
- 2.921 semănători mecanice (din care 2.913 în proprietate privată);
- 2.107 cultivatoare mecanice (din care 2.104 în proprietate privată);
- 1.589 de cultivatoare mecanice (din care 1.582 în proprietate privată);
- 612 prese pentru balotat paie și fân (din care 604 în proprietate privată);
- 107 mașini de stropit și prăfuit cu tracțiune (din care 106 în proprietate privată);
- 70 de combine autopropulsate pentru recoltat furaje (din care 69 în proprietate privată);
- 70 vindrovere pentru furaje (din care 65 în proprietate privată);
- 55 combine și mașini pentru recoltat cartofi, toate aflate în proprietate privată.

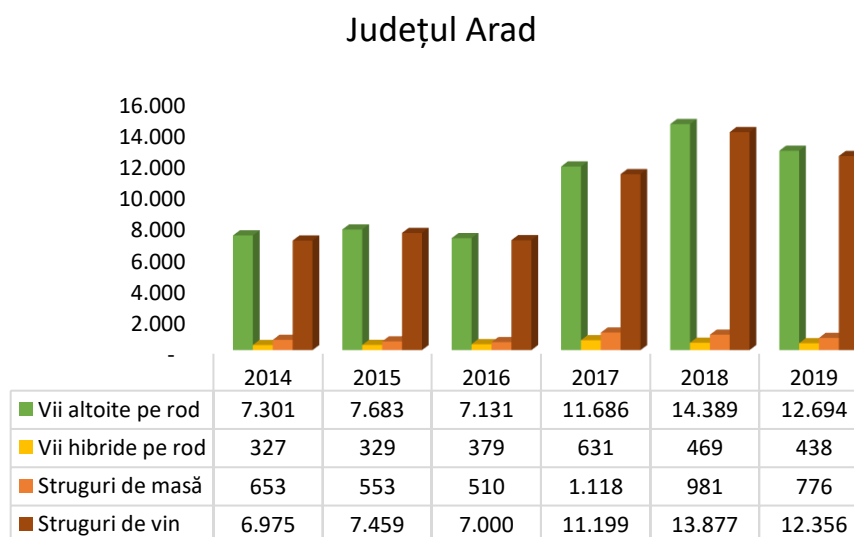
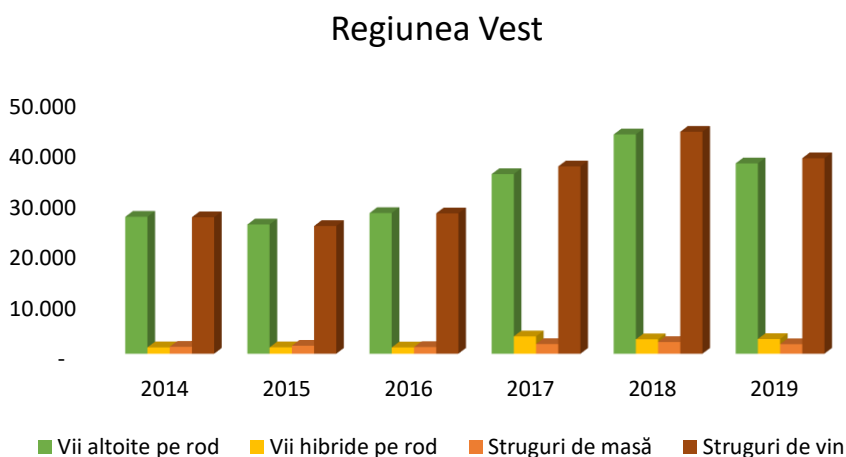
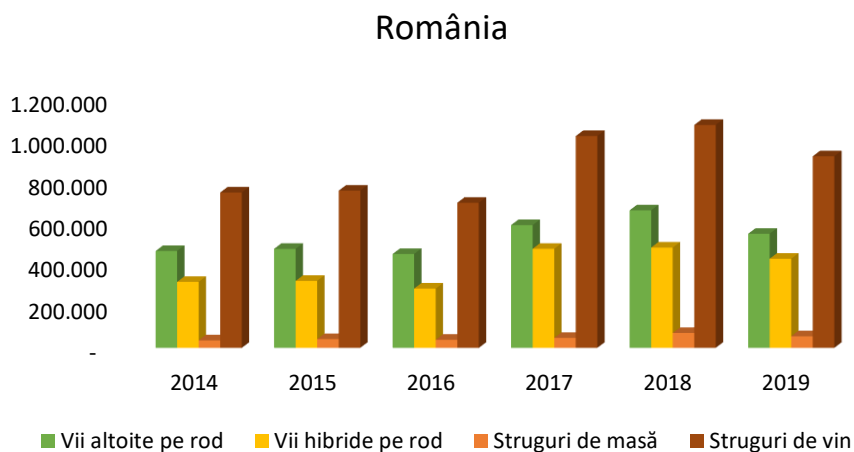
În ceea ce privește **producția totală de struguri** atât de la nivel național, cât și regional și județean, în perioada 2014-2019, cele mai mari producții au fost la strugurii de vin, producția de struguri de masă având valori destul de mici. La nivel național, regional și județean nu au fost înregistrate scăderi ale producției în 2019 comparativ cu 2014.

În județul Arad producția totală de struguri a fost de 13.132 tone în anul 2019 dintr-o suprafață totală de 2.144 ha, din care 94,09% au fost struguri de vin. Producția a înregistrat o scădere de 10,96% față de anul 2018, însă a fost în creștere cu 77,15% față de anul 2014. Producția de struguri din județul Arad a reprezentat 1,34% din producția la nivel național și 32,40% din producția de la nivelul Regiunii Vest.

⁷⁷ www.madr.ro - Lista spații autorizate pentru depozitarea produselor agricole

⁷⁸ DAJ arad – Adresa nr. 3366 / 25.03.2021

Figura 97: Producția totală de struguri la nivel național, regional și județean (tone)

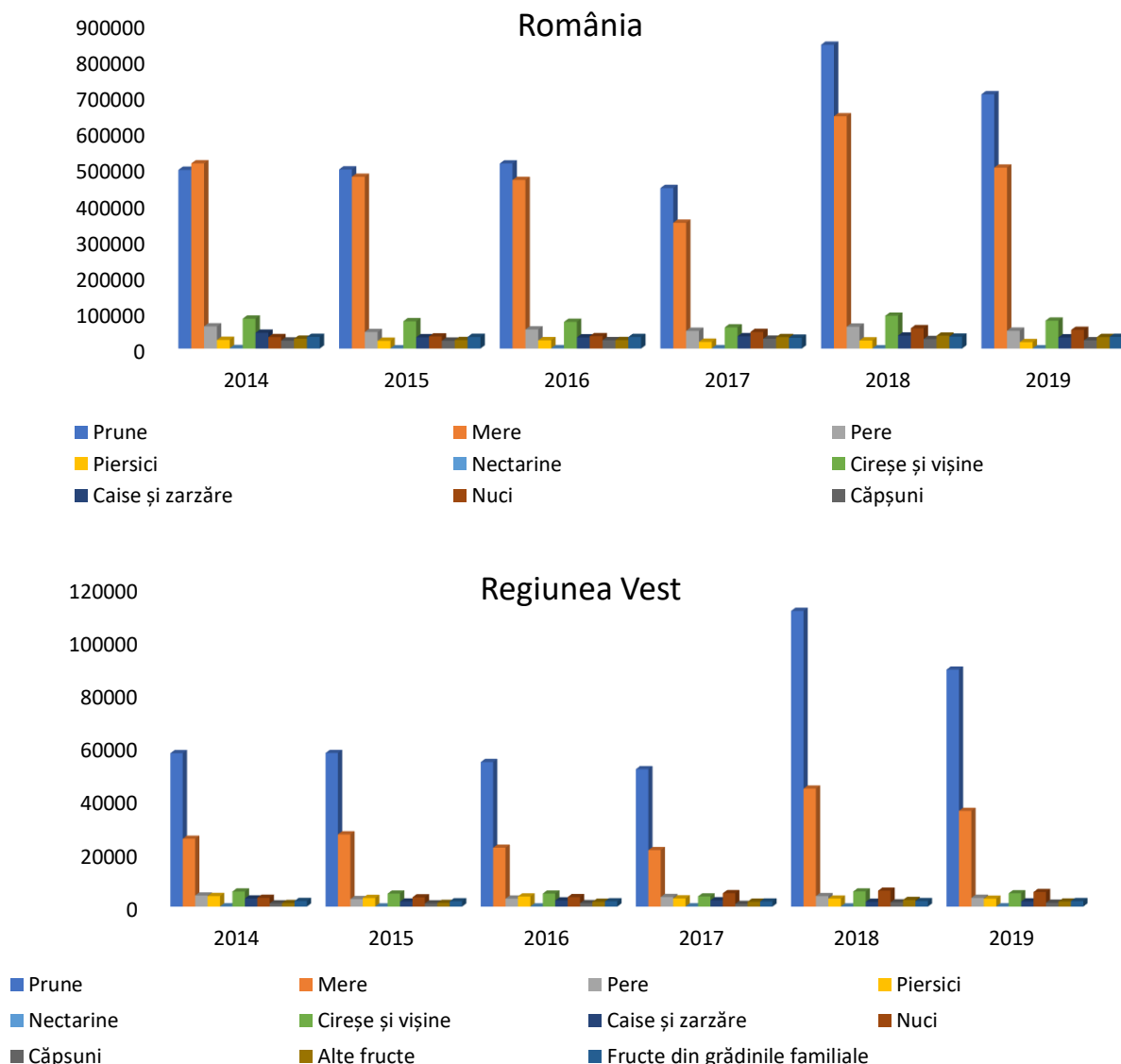

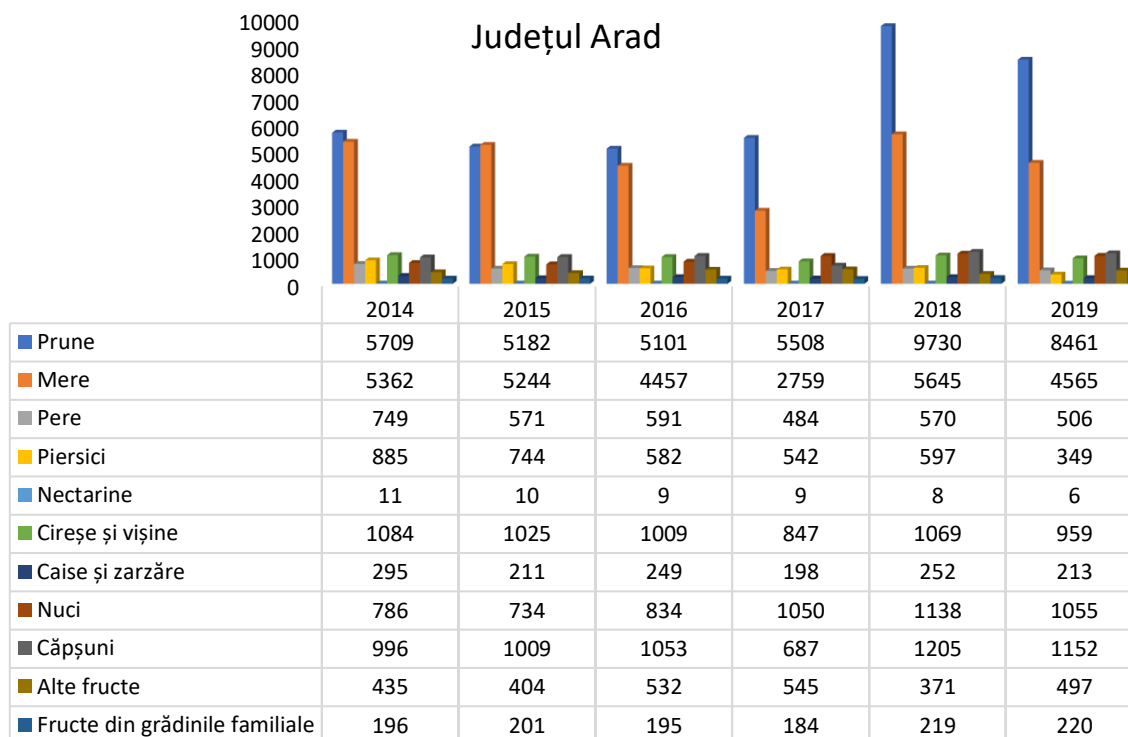
Sursa: INS (AGR112A)

Producția de fructe din perioada 2014-2019 de la nivel național, regional și județean se caracterizează prin producții semnificative ale prunelor și merelor. Cele mai mici producții au fost cele de nectarine, piersici și căpșuni.

În județul Arad, producția de fructe a fost de 17.763 tone în anul 2019, dintr-un total de 910.613 pomi fructiferi. Producția a înregistrat o scădere de 13,71% față de 2018, însă a fost în creștere cu 8,90% față de anul 2014. Fructele predominante au fost prunele (47,63%), merele (25,70%) și căpșunile (6,49%).

Figura 98: Producția totală de struguri la nivel național, regional și județean (tone)

Sursa: INS (AGR115A)

Din totalul suprafeței arabile din județ, 8,31% este amenajată cu lucrări de irigații, însă nu există **suprafețe agricole irigate efectiv cu cel puțin o udare.**

În ceea ce privește **atestarea produselor tradiționale**⁷⁹, în conformitate cu prevederile Ord. 724/2013, la nivelul județului Arad sunt atestate în total 15 produse tradiționale respectiv:

Tabel 26: Produse alimentare certificate, județul Arad

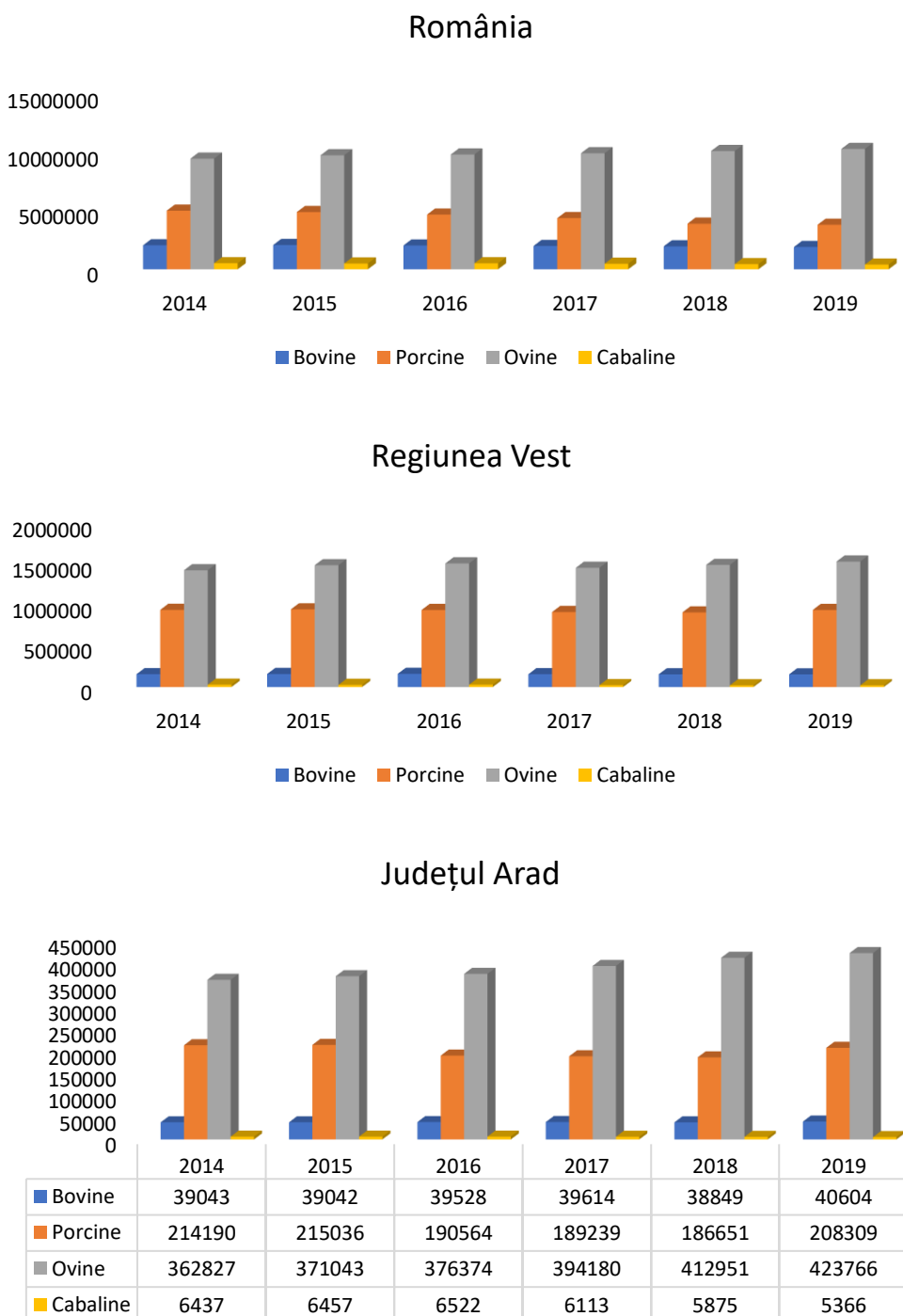
Denumire produs	Anul certificării
Cașcaval Sofica de Arad	2020
Plăcintă întinsă de Turnu	2020
Balla Geza Winery	1999
Crama Maximarc	2016
Elite Wine	2005
Pivnițele Paven	2000
Crama Andronic	2010
Crama Miniș	2004
Pivnițele Birauas	2002
Crama Daiconi	2000
Crama Dorvena	2010
S.C.D.V.V. Minis	1999
Miere	2019
Propolis	2019
Polen	2019

Sursa: www.cpac.afir.info

Efectivele de animale

Situația efectivelor de animale de la nivel național, regional și județean este asemănătoare pe tot parcursul perioadei analizate. Cele mai multe animale înregistrate au fost ovinele, urmate de porcine, bovine și cabaline. Chiar dacă în perioada analizată valorile categoriilor de animale au fluctuat, imaginea de ansamblu a rămas neschimbată.

Figura 99: Efectivele de animale de la nivel național, regional și județean

Sursa: INS (AGR201A)

În județul Arad, numărul efectivelor de animale a fost în creștere pentru bovine (4%) și ovine (16,8%), scăderi fiind înregistrate în cazul porcinelor (-2,75%) și cabalinelor (-16,64%). Au fost

Înregistrate creșteri din punctul de vedere al producției agricole de origine animală: greutatea în viu a animalelor destinate sacrificării pentru consum (87,76%), producția de lână (27,37%), producția de lapte (exclusiv consumul vițelilor) (1,12%) și producția de lapte (inclusiv consumul vițelilor) (0,83%).

Silvicultura

Suprafața fondului forestier a județului Arad reprezintă 3,21% din suprafața fondului forestier național și 19,84% din suprafața fondului forestier al Regiunii Vest.

În perioada 2014-2020, conform INS, suprafața fondului forestier a județului Arad a crescut cu 0,2 mii ha în anul 2019 (211,7 mii ha) față de 2014 (211,5 ha).

În anul 2019 au fost executate **regenerări artificiale** pe 153 ha, în scădere față de anul 2014 când a fost regenerată o suprafață de 178 ha.

Volumul de lemn recoltat în județul Arad este de 854 mii m³, din care fag 357 mii m³, stejar 281,6 mii m³, diverse specii tari 121,8 mii m³, rășinoase 47 mii m³ și diverse specii moi 46,6 mii m³.

Pescuitul și acvacultura

În România, resursele și disponibilitatea apelor interioare oferă condiții perfecte pentru dezvoltarea acvaculturii. La nivel național, principala producție este dată de creșterea peștilor de apă dulce, dar există și o mică producție marină de midii și calcan. Creșterea crapului reprezintă cea mai mare parte din producția totală de acvacultură.

În anul 2019, în județul Arad erau active 28 societăți în domeniul **pescuitului**, obținând o cifră de afaceri de 1.236.183 lei, în creștere cu 68,67% față de anul 2018.

Din punctul de vedere al exploatațiilor piscicole la nivelul Județului Arad, se regăsesc în prezent **16 habitate piscicole naturale contractate** de Asociația Națională pentru Pescuit și acvacultură: Canalele din zona Turnu, Balta Ghilin I și II, Balta Cicir, Canalele hidroameliorative Socodor, Lac Copilul, Lac Mișca, Lac Chișineu-Criș, Lac Pâncota, Lac Zădăreni, Lac Mortărel, Lac Hortop, Râul Mureș, Râul Crișul Alb, Râul Crișul Negru, Râul Aranca și Râul Ierul.

În județul Arad **nu au rămas habitate piscicole naturale necontractate de către asociațiile de pescari recreativi.**

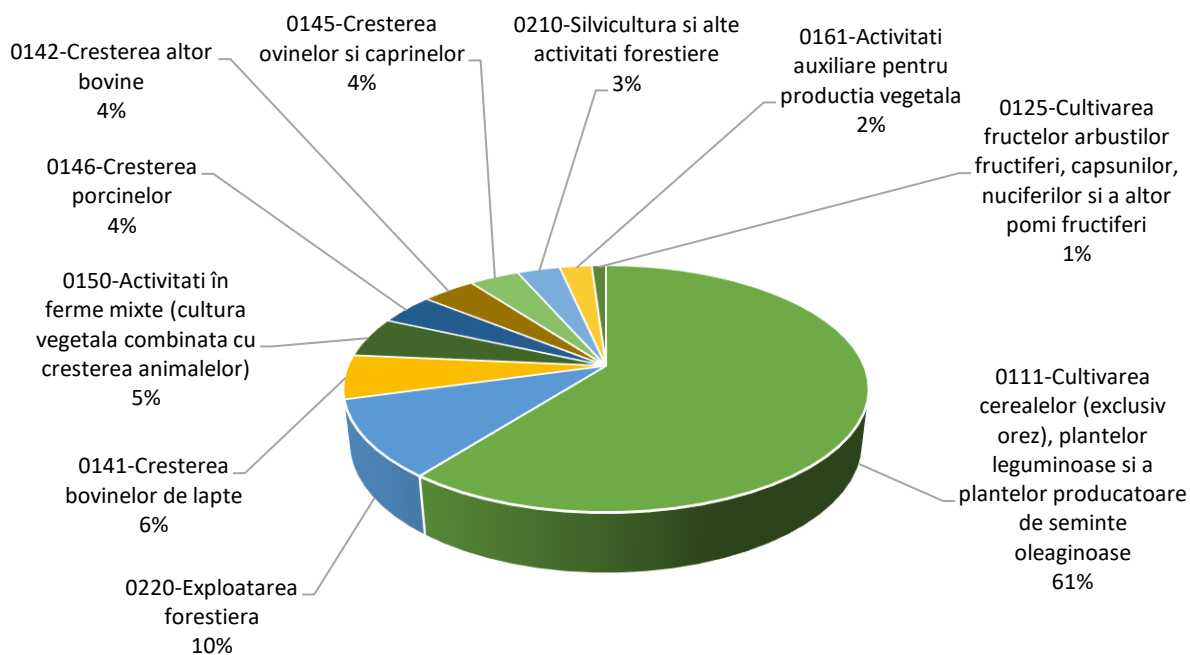
În județul Arad, în 2021, sunt 2 exploatații piscicole de origine, 6 exploatații piscicole comerciale și 12 bazine piscicole pentru pescuit sportiv, conform DSVSA Arad.

Structura cifrei de afaceri

În domeniul **agriculturii, silviculturii și pescuitului**, în anul 2019 erau active 3.245 întreprinderi, din care 97,96% erau microîntreprinderi, 1,94% întreprinderi mici și 0,09% întreprinderi mijlocii.

Ramurile cu pondere semnificativă în realizarea **cifrei de afaceri** în domeniul de activitate "Agricultură, silvicultură și pescuit" au fost "Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase" (61%) și "Exploatarea forestieră" (10%).

Figura 100: Structura cifrei de afaceri din domeniul de activitate "Agricultură, silvicultură și pescuit", pe ramuri, 2019

Sursa: date ONRC

5.2.2 Industrie și construcții

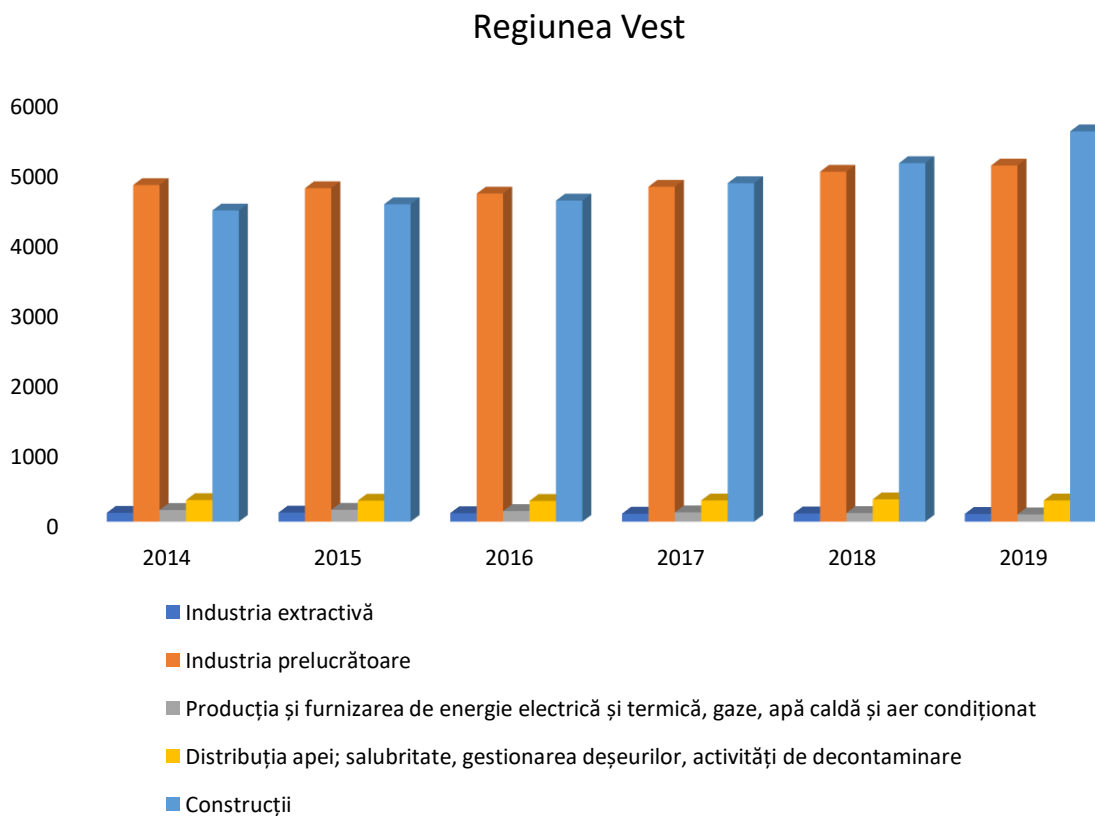
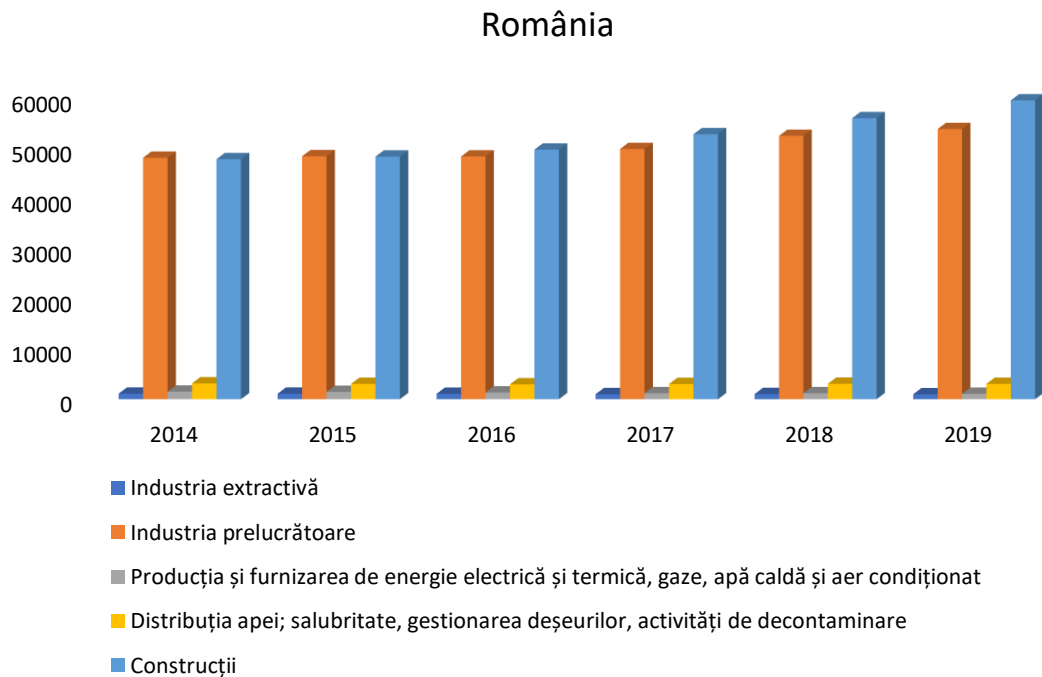
În perioada 2014-2019, la nivel național și regional atât industria cât și construcțiile au cunoscut o creștere continuă.

La nivel național, industria prelucrătoare a crescut în anul 2019 față de anul 2014 cu 11,88%, iar construcțiile au crescut cu 24,52%. La la nivelul Regiunii Vest creșterea înregistrată de domeniul industriei prelucrătoare a fost de 5,8%, iar construcțiile au înregistrat o creștere în anul 2019 comparativ cu 2014 de 25,42%.

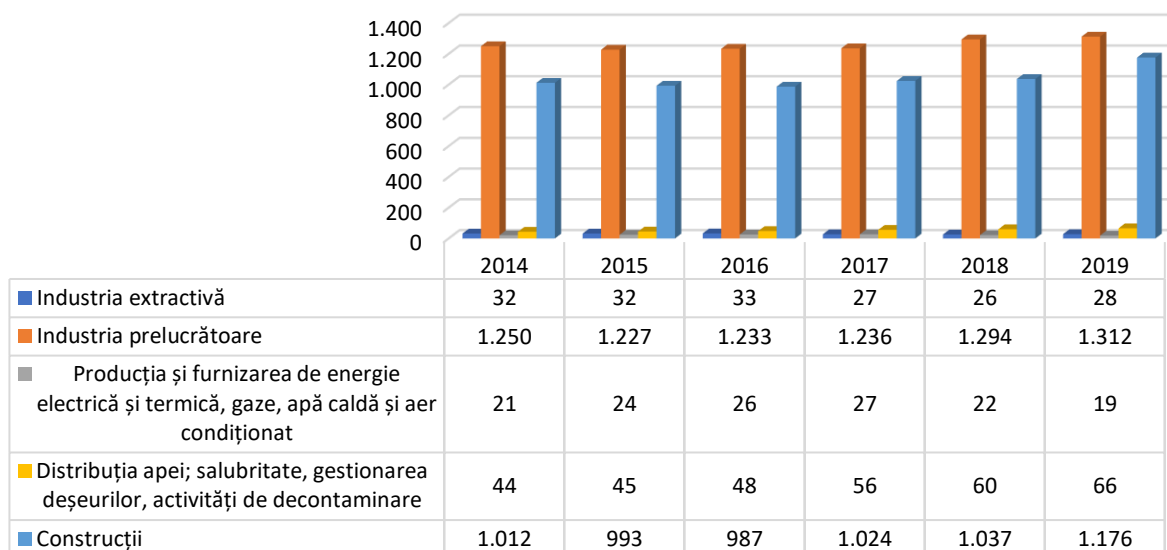
Atât la nivel național, cât și regional, industria extractivă, producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat precum și distribuția apei; salubritatea, gestionarea deșeurilor, activitățile de decontaminare au înregistrat scăderi în anul 2019 comparativ cu anul 2014, la nivel național scăderea fiind de 10,79%, 28,88% și 3,26% iar la nivel regional de 12,6%, 37,72% și 1,62%.

În perioada 2014-2019, pentru județul Arad nu a fost înregistrată o situație identică precum cea de la nivel național și regional în sensul în care trendul a prezentat atât creșteri cât și scăderi de-a lungul perioadei analizate. Cu toate acestea, tendințele au fost aceleași: s-au înregistrat, în anul 2019 comparativ cu 2014, creșteri ale industriei prelucrătoare și construcțiilor și scăderi ale industriei extractive, producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, distribuției apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare.

Figura 101: Evoluția întreprinderilor active din domeniile industriei și construcțiilor la nivel național, regional și județean

Județul Arad

Sursa: INS (INT1010)

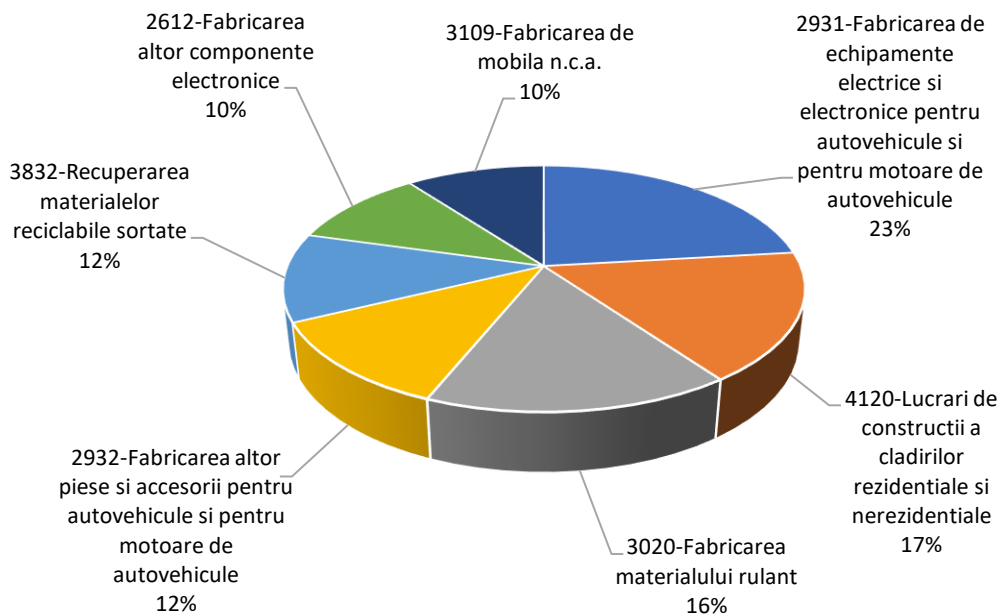
Întreprinderile care au activat în industria prelucrătoare a județului Arad, în anul 2019, au reprezentat 2,44% din totalul național și 25,88% din totalul regional, întreprinderile din industria extractivă au reprezentat 2,82% din totalul național și 25,23% din totalul regional, iar întreprinderile din construcții au reprezentat 1,98% din totalul național și 21,17% din totalul regional.

Din punct de vedere al **cifrei de afaceri**, activitățile care au cunoscut cea mai mare creștere în anul 2019 comparativ cu anul 2014 sunt *fabricarea de mâncăruri preparate, construcțiile de clădiri și lucrările de geniu, lucrările de pardosire și placare a pereților, fabricarea altor articole din beton, ciment și ipsos, producția de băuturi răcoritoare nealcoolice; producția de ape minerale și alte ape îmbuteliate și fabricarea înghețatei.*

În 2019, cele mai multe unități locale erau active în domeniile "construcții de clădiri" (603 unități), "lucrări speciale de construcții" (497 unități) și "industria alimentară" (219 unități), cele mai puține fiind în domeniile *fabricarea produselor farmaceutice de baza și a preparatelor farmaceutice (1), fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țiteiului (1) și extracția cărbunelui superior și inferior (1).*

Ramurile cu pondere semnificativă în realizarea **cifrei de afaceri** din sectorul industrie și construcții au fost *fabricarea de echipamente electrice și electronice pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule (23%), lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale (17%), fabricarea materialului rulant (16%), fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule (12%), recuperarea materialelor reciclabile sortate (12%), fabricarea altor componente electronice (10%), și fabricarea de mobilă n.c.a. (10%).*

Figura 102: Structura cifrei de afaceri din industrie și construcții, pe ramuri, 2019, județul Arad

Sursa: date ONRC

În anul 2019, conform datelor furnizate de ONRC, au fost active 3.856 de întreprinderi cu capital străin, cele mai multe având originea în Italia (1.572), Germania (509), Ungaria (361), Austria (271) și Franța (121).

5.2.3 Comerț și servicii

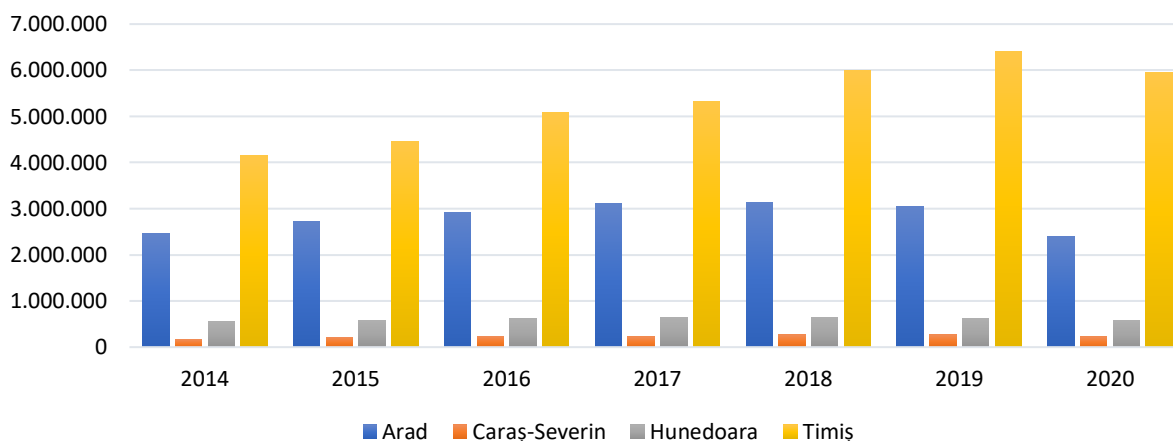
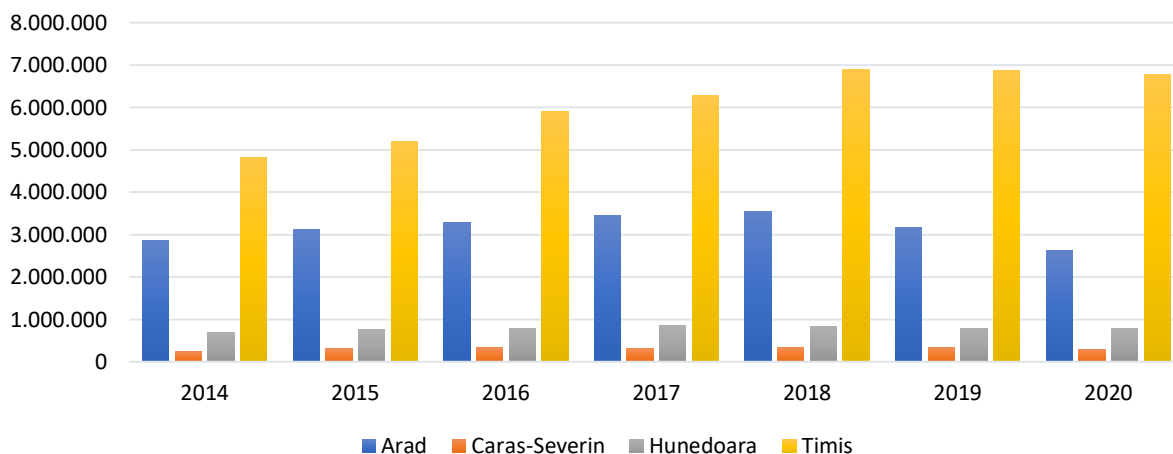
Cifra de afaceri totală din domeniul serviciilor din județul Arad a fost de 13,51 miliarde lei în anul 2019, în creștere față de anul precedent cu 6,12% și cu 62,1% față de anul 2014.

Comerțul este principalul generator de cifră de afaceri din domeniul serviciilor, având un raport de 56,39% din total cifră de afaceri. În anul 2019, erau 7.713 întreprinderi active în județul Arad din domeniul comerțului.

În ceea ce privește **comerțul internațional**, volumul valoric al exporturilor a fost de 2,61 miliarde euro în anul 2020, cu 23,60% mai mare comparativ cu anul 2018 și cu 8,72% mai mic decât în 2014, iar cel al importurilor de 2,38 miliarde euro, în scădere cu 21,59% față de anul 2018 și cu 2,75% față de anul 2014.

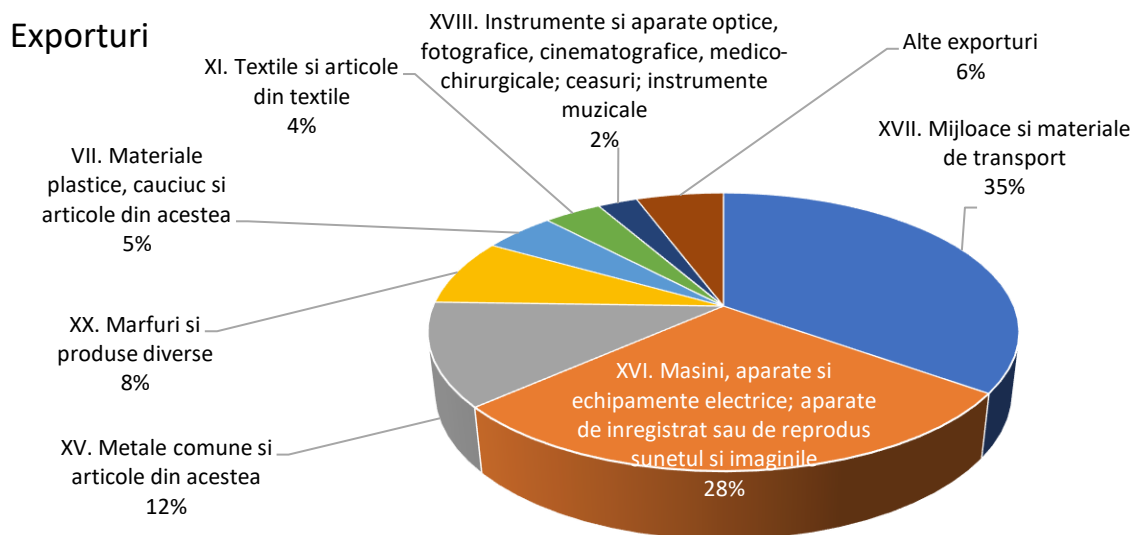
În 2019, județul Arad a ocupat **locul 8** la nivel național ca **exporturi FOB**, după municipiul București și județele Timiș, Argeș, Brașov, Dolj, Ilfov și Sibiu, și tot **locul 8** la nivel național ca **importuri CIF**, după municipiul București și județele Ilfov, Timiș, Argeș, Prahova, Brașov și Cluj.

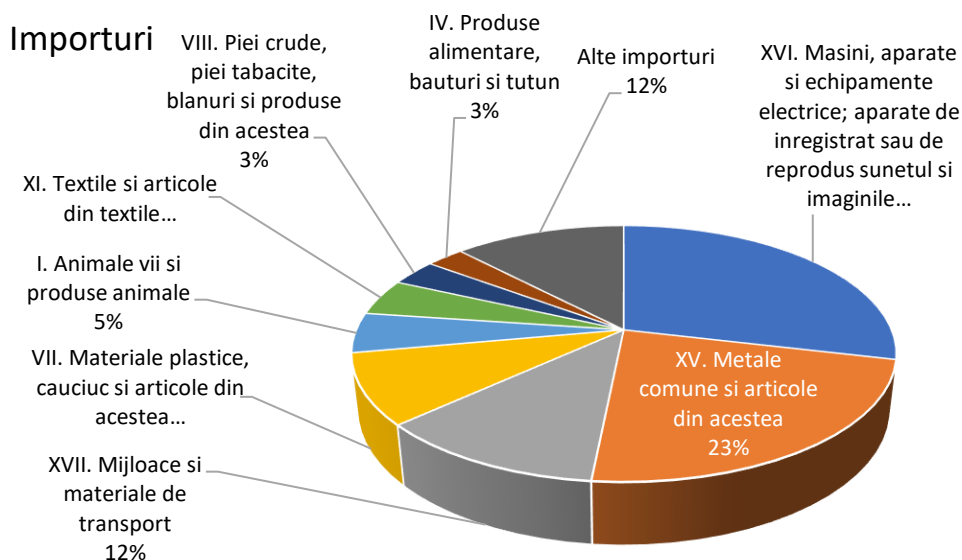
Figura 103: Valoarea exportului și importului pe județele din Regiunea Vest, 2020

Sursa: INS (EXP101J, EXP102J)

Figura 104: Ponderea importurilor și a exporturilor la nivelul județului Arad, 2020

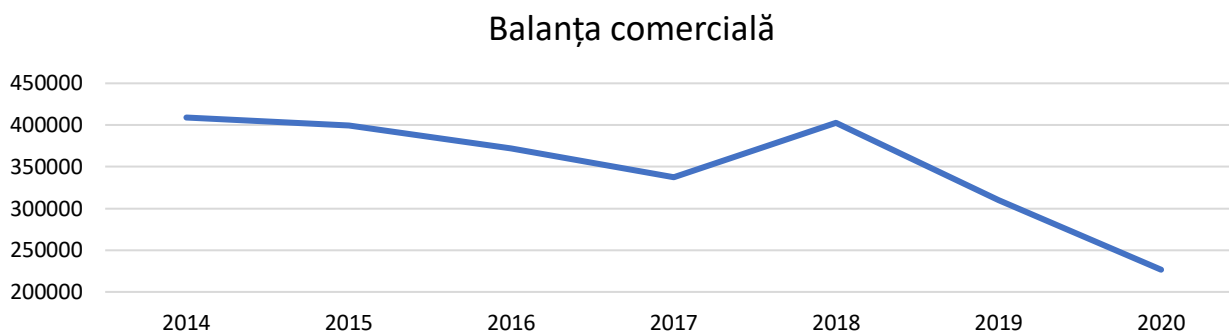
Sursa: INS (EXP101J, EXP102J)

Categoriile de produse care au cea mai mare **pondere în total export** în anul 2020 sunt *mijloace și materiale de transport* (35%) și *mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile* (28%). În ceea ce privește **importul de produse**, cele mai mari ponderi sunt deținute de categoriile *mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile* (29%) și *mijloace și materiale de transport* (23%).

În perioada **2019-2020**, se remarcă **majorări în export** la următoarele grupe de produse: "mărfuri și produse diverse", "produse alimentare, băuturi și tutun", "hârtie și articole din acestea", "piei crude, piei tăbăcite, blănuri și produse din acestea", "produse chimice", "articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticla și din alte materiale similare", "grăsimi și uleiuri animale sau vegetale", "animale vii și produse animale", "mijloace și materiale de transport", "produse din lemn, exclusiv mobilier", "produse minerale" și "metale comune și articole din acestea" și **scăderi în export** la următoarele categorii: "instrumente și aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasuri; instrumente muzicale", "materiale plastice, cauciuc și articole din acestea", "încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare", "textile și articole din textile", "mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile" și "produse vegetale".

În ceea ce privește **importul de produse**, se remarcă o **scădere** în perioada **2019-2020** la următoarele categorii: "articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare", "mijloace și materiale de transport", "produse chimice", "Hârtie și articole din acestea", "metale comune și articole din acestea", "instrumente și aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasuri; instrumente muzicale", "bunuri necuprinse în alte secțiuni din Nomenclatorul Combinat", "produse alimentare, băuturi și tutun", "produse vegetale", "produse din lemn, exclusiv mobilier", "mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile", și "animale vii și produse animale" și **creștere** pentru "materiale plastice, cauciuc și articole din acestea", "piei crude, piei tăbăcite, blănuri și produse din acestea", "textile și articole din textile" și "încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare", "grăsimi și uleiuri animale sau vegetale", "produse minerale", și "mărfuri și produse diverse".

Figura 105: Evoluția balanței comerciale în județul Arad

Sursa: INS (EXP101J, EXP102J)

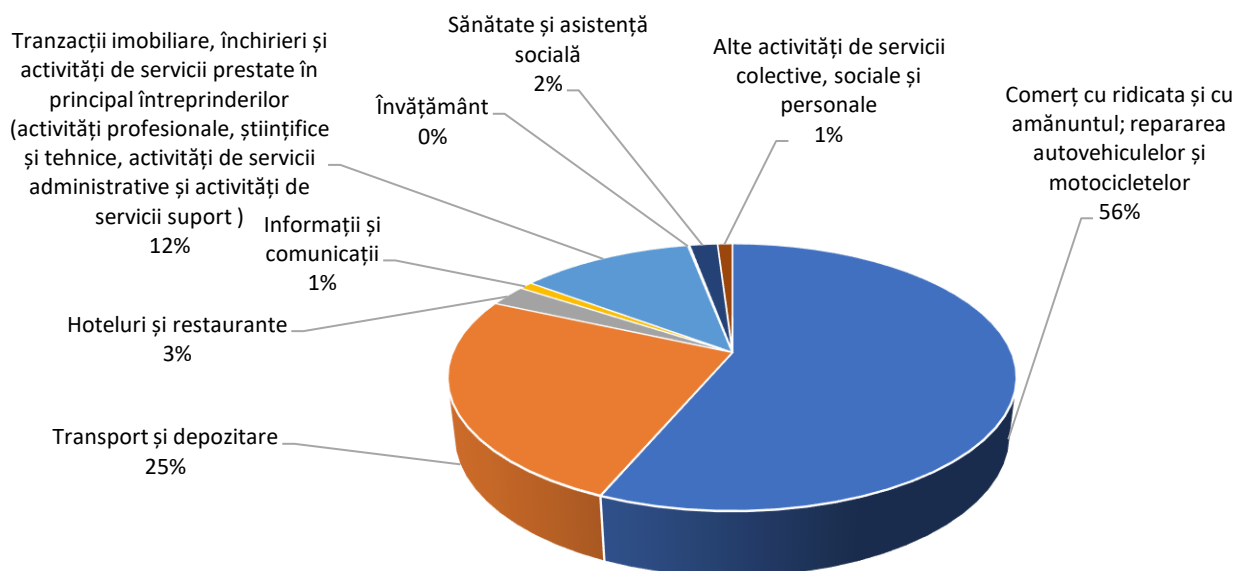
În perioada 2014-2019 s-a înregistrat un **excedent comercial**, volumul valoric al importurilor fiind mai mic decât volumul exporturilor, însă per total, **balanța comercială** a înregistrat o scădere în perioada analizată.

În ceea ce privește **comerțul internațional cu servicii**, conform datelor furnizate de Banca Națională a României, în anul 2020 au fost realizate exporturi la nivelul României în valoare de 2.614 milioane euro, în creștere cu 23,60% față de anul 2019 și importuri de 2.387 milioane euro, în scădere cu 21,59% față de anul 2019.

Ponderea cea mai mare în exportul de servicii la nivel național au avut-o "serviciile de transport" (28,99%), urmate de "serviciile de telecomunicații, informatice și informaționale" (25,34%) și de "alte servicii pentru afaceri" (23,25%). În cazul importului de servicii, ponderea cea mai mare a fost deținută în anul 2020 la nivelul țării de "alte servicii pentru afaceri" (30,04%).

În domeniul **serviciilor**, în județul Arad, în anul 2019 erau active 14.126 întreprinderi, din care 94,29% erau microîntreprinderi. Numărul întreprinderilor active din domeniu a crescut în 2019 cu 4,78% față de anul 2018 și cu 32,97% față de anul 2014.

Figura 106: Structura cifrei de afaceri din domeniul comerțului și serviciilor, pe ramuri, 2020

Sursa: date ONRC

Ramurile cu pondere semnificativă în realizarea **cifrei de afaceri** în domeniul serviciilor au fost *”Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor”* (47,42%), *”Transport și depozitare”* (21,29%) și *”Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate în principal întreprinderilor (activități profesionale, științifice și tehnice, activități de servicii administrative și activități de servicii suport)”* (20,51%).

5.2.4 Turism

În domeniul **”Hoteluri și restaurante”**, în anul 2019 erau active **1.496 întreprinderi** în județul Arad, din care 95,25% erau microîntreprinderi. Numărul întreprinderilor active din domeniu a crescut cu 5,22% în 2019 față de 2018, însă a scăzut în 2019 cu 0,64% față de anul 2014.

În ceea ce privește **unitățile locale** din domeniul *”Hoteluri și restaurante”*, erau active 635 de unități în 2019, în scădere cu 0,31% față de anul 2018 și în creștere cu 6,37% față de anul 2014. Din totalul unităților locale active din domeniu, 81,57% făceau parte din activitatea *”Restaurante și alte activități de servicii de alimentație”* și 18,43% din *”Hoteluri și alte facilități de cazare”*.

Conform INS, *”unitatea locală”* este *”o întreprindere sau o parte a acesteia (atelier, fabrică, depozit, birou, mină sau stație etc) situată la o adresa identificabilă”*.

Cifra de afaceri totală din unitățile locale active în domeniul *”Hoteluri și restaurante”* din județul Arad a fost de 348 milioane lei în anul 2019, în creștere față de anul precedent cu 19,16% și cu 119,05% față de anul 2014.

Resurse de turism

Potențialul turistic al județului Arad este alcătuit atât din resurse turistice naturale (arii naturale protejate, parcuri, păduri, diverse forme de relief), cât și din resursele turistice antropice (construcții și elemente cu funcție turistică, activități sociale cu funcție turistică și resurse turistice de natură etnografică).

Resursele turistice ale județului Arad sunt reprezentate de:

- unitățile de relief (montan, deal și câmpie): Munții Zarandului (Vf. Drocea 836 m) în partea central-estică și parte din Munții Codru-Moma (Vf. Pleșul 1.112 m) în nordul județului, Munții Bihorului cu Vf. Piatra Aradului 1.429 m, Dealurile de Vest, Câmpia de Vest;
- izvoare termale (Lipova, Moneasa, Arad, Curtici, Șofronea, Dorobanți);
- rezervații botanice (Dosul Laurului, Baltele Gurahonț, Poiana cu narcise Rovina);
- rezervații zoologice (Balta Rovina, Balta Șoimoș, Pădurea Sâc);
- rezervații speologice (Peștera Duțu, Peștera Sinesie, Peștera Valea Morii);
- 2 rezervații paleontologice (Locul fosilifer Monoroștia, Locul fosilifer Zăbalț);
- 2 rezervații forestiere (Runcu-Groși, Pădurea de stejar pufos de la Cărand);
- 1 rezervație mixtă (Rezervația de soluri sărăturate de la Socodor);
- 1 rezervație științifică (Arboretul Macea);
- 1 parc natural (Parcul Natural Lunca Mureșului);
- 2 arii de protecție speciale avifaunistice (Pădurea Lunca, Pădurea Socodor);
- 1 rezervație naturală (Prundu Mare);
- Zona viticolă Podgoria Aradului (Păuliș – Ghioroc – Covăsânț – Miniș – Pâncota – Radna - Șiria);
- Patrimoniu balnear dat de stațiunea turistică de la Moneasa.

Resursele turistice antropice:

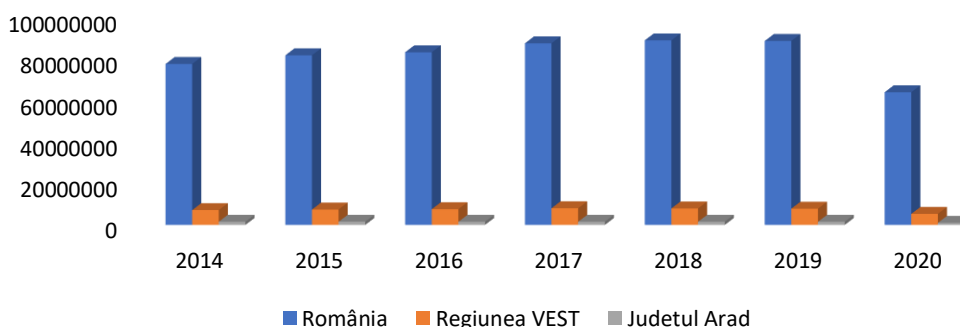
- Lăcașe de cult (ex: Biserica Roșie, Catedrala Veche, mănăstirea Hodoș-Bodrog, Biserica fostei mănăstiri franciscane Maria Radna, Biserica Romano-Catolică din Vinga, etc.);
- Atracții turistice culturale (ex: Teatrul Ioan Slavici Arad, Muzeul Viei și Vinului din Miniș, Bazarul turcesc din Lipova, Palatul administrativ Arad, Centrul istoric al municipiului Arad, casa memorială Ioan Slavici, etc.);
- Vestigii arheologice (ex: Cetatea Aradului, Cetatea Șiria, Cetatea Șoimoș, Cetatea Ineu, Cetatea Dezna, Castelul Regal de la Săvârșin, Castelul Purgly, Castelul Mocioni-Teleki, etc.);
- Stațiuni turistice (ex: stațiunea balneoclimaterică Moneasa, Băile Lipova).

Infrastructura de primire turistică

Dezvoltarea turismului este favorizată de existența posibilităților de cazare a turiștilor. Tocmai de aceea, capacitatea de cazare condiționează în cea mai mare măsură volumul fluxurilor turistice într-o anumită zonă.

Conform datelor furnizate de Ministerul Economiei, Energiei și Mediului de afaceri, în județul Arad, la 21.05.2021, existau **197 structuri de primire turistică cu funcțiune de cazare, clasificate**, cu **5.838 locuri de cazare**. Din numărul total de locuri de cazare, 2.182 se regăsesc în 30 hoteluri.

Figura 107: Capacitatea de cazare turistică în funcțiune de la nivel național, regional și județean

Sursa: INS (TUR103B)

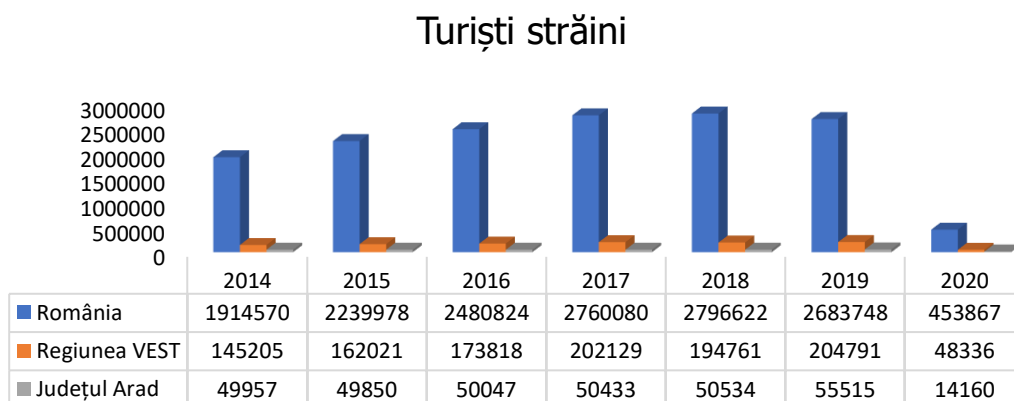
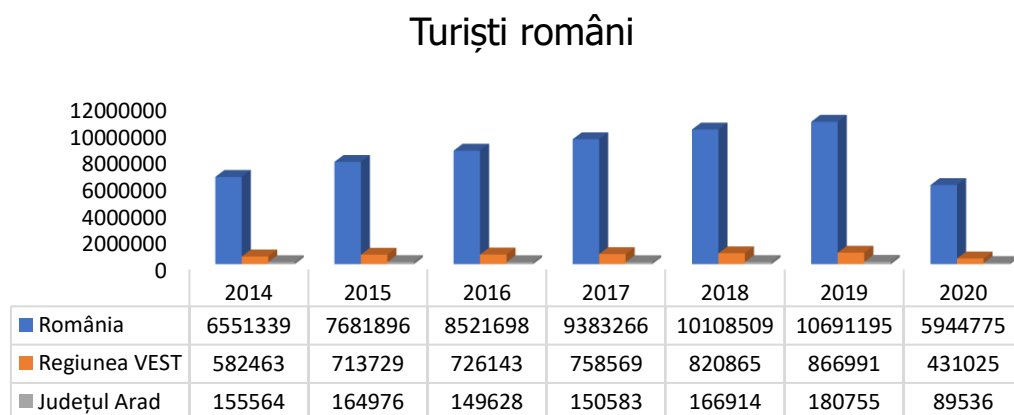
Conform datelor INS, **capacitatea de cazare în funcțiune** în anul 2020 a fost de **1.019.822 locuri-zile**, în scădere cu 34,29% față de cea din anul anterior și în scădere cu 32,63% față de cea din anul 2014. Din capacitatea totală de cazare în funcțiune de la nivelul județului, 71,35% este în hoteluri.

În ultimii 6 ani **a scăzut capacitatea de cazare turistică în funcțiune** (număr locuri-zile) prezentă la nivelul județului: "pensiuni agroturistice" (-13,02%), hoteluri (-30,89%), "pensiuni turistice" (-34,80%), "cabane turistice" (-40,3%), "moteluri" (-45,18%), "vile turistice" (-49,46%), "căsuțe turistice" (-49,76%), "hosteluri" (-52,3%), "campinguri" (-88,44%), "bungalouri" (-97,11%) și "sate de vacanță" (-100%). Acest tablou al scăderii capacității de cazare a fost prezent și la nivel național și regional.

Numărul de sosiri ale turiștilor, din județul Arad, în structurile de primire turistică cu funcțiune de cazare a fost în anul 2020 de **103.696**, din care doar 13,66% sosiri ale turiștilor **străini**. Comparativ cu anul 2014, numărul total de sosiri în județul Arad a scăzut cu 49,54% iar sosirile turiștilor străini au avut o scăzut cu 71,66%. Această tendință de scădere a fost înregistrată și la nivel național (-

9,26% sosiri ale turiștilor români, -76,29% sosiri ale turiștilor străini), și regional (-26% sosiri ale turiștilor români și -66,71% sosiri ale turiștilor străini).

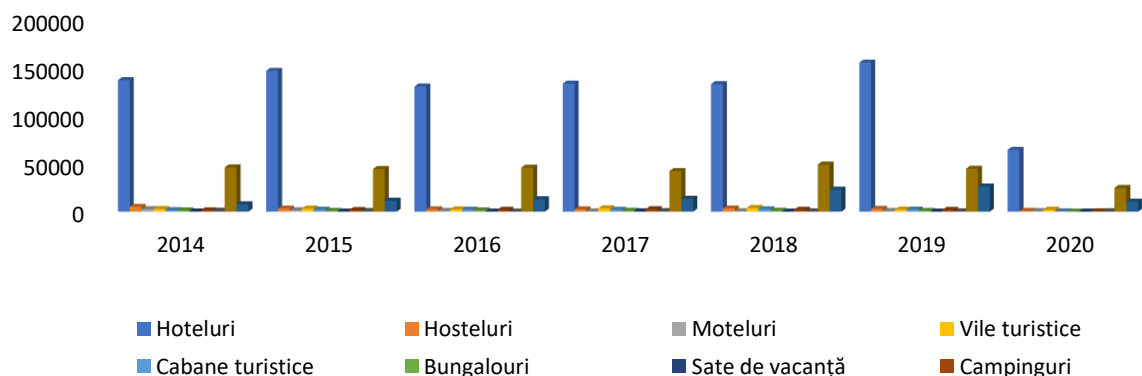
Figura 108: Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică de la nivel național, regional și județean

Sursa: INS (TUR104B)

Din totalul de sosiri ale turiștilor în județul Arad, cele mai multe au fost înregistrate în cadrul pensiunilor agroturistice (36,13%), toate celelalte unități de cazare turistică înregistrând scăderi ale sosirilor de turiști în anul 2020 comparativ cu 2014.

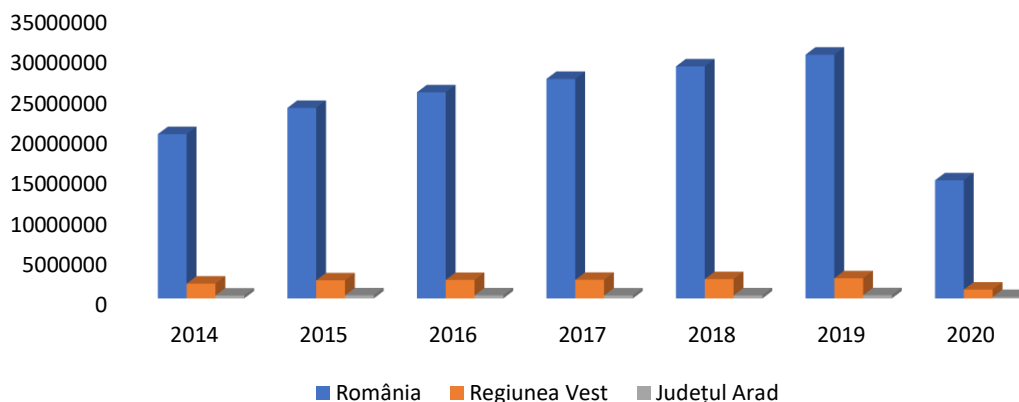
Figura 109: Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică din județul Arad

Sursa: INS (TUR104B)

Numărul de înnopțări în structurile de primire turistică ale județului Arad a fost în anul 2020 de 171.695, cu 52,21% mai mic față de anul anterior, înregistrând o scădere cu 52,21% mai mică față de anul 2014.

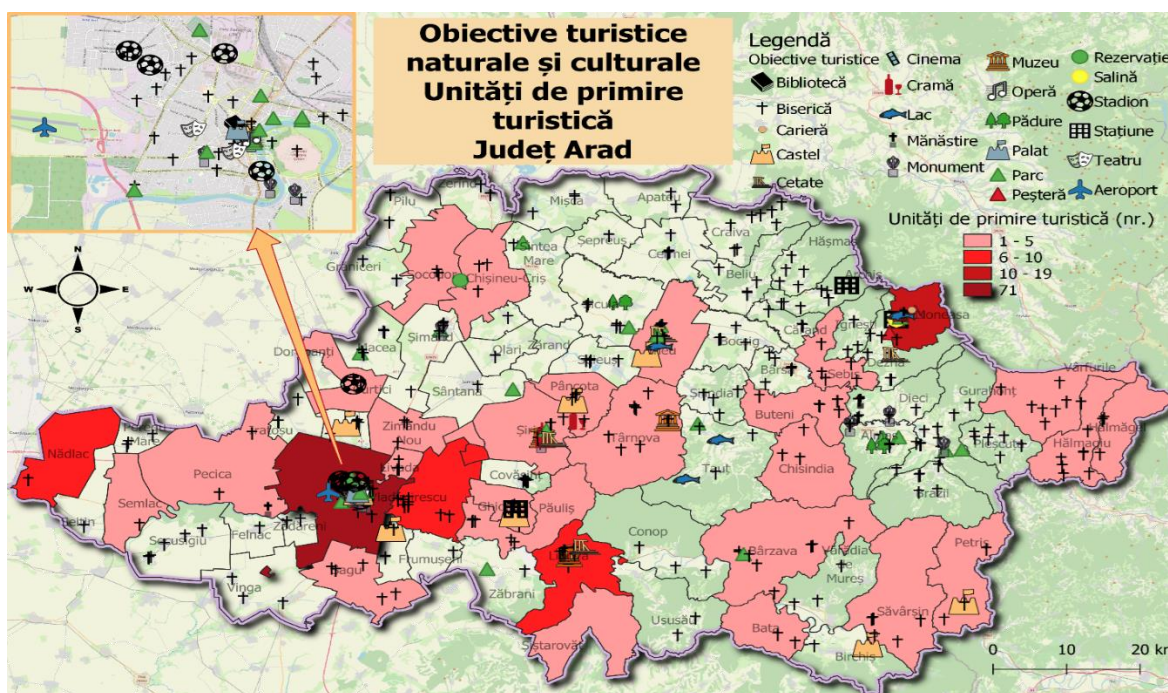
Figura 110: Înnopțări în structuri de primire turistică ale turiștilor în structurile de primire turistică de la nivel național, regional și județean

Sursa: INS (TUR105D)

În urma analizei efectuate asupra sectorului turismului de la nivelul județului Arad, este de menționat că din punct de vedere al capacității de cazare, al sosirilor turiștilor în unitățile de primire turistică și al înnopțărilor, în perioada 2014-2019 s-a înregistrat o evoluție ascendentă, însă în anul 2020 au fost înregistrate valori ce redau o scădere bruscă și semnificativă. Acest aspect s-a datorat pandemiei de COVID-19 și a restricțiilor impuse, afectând nu doar activitatea turistică de la nivel județean, ci și de la nivel regional, național și mondial.

Figura 111: Acoperirea geografică a obiectivelor turistice naturale și culturale și a structurilor de primire turistică la nivelul județului Arad

Sursa: Prelucrarea consultantului

5.4 Activitatea de cercetare-dezvoltare și inovare

Domeniile de specializare inteligentă ale regiunii

Conform Inobarometru 2019, elaborat de Ministerul Educației și Cercetării, Regiunea Vest ocupă poziții în prima jumătate a clasamentului la toți factorii de inovare, cele mai bune poziții ocupate fiind locul IV la factorul "Resurse umane" și locul V la "Cheltuieli pentru inovare și disponibilitatea către activități de inovare în cooperare".

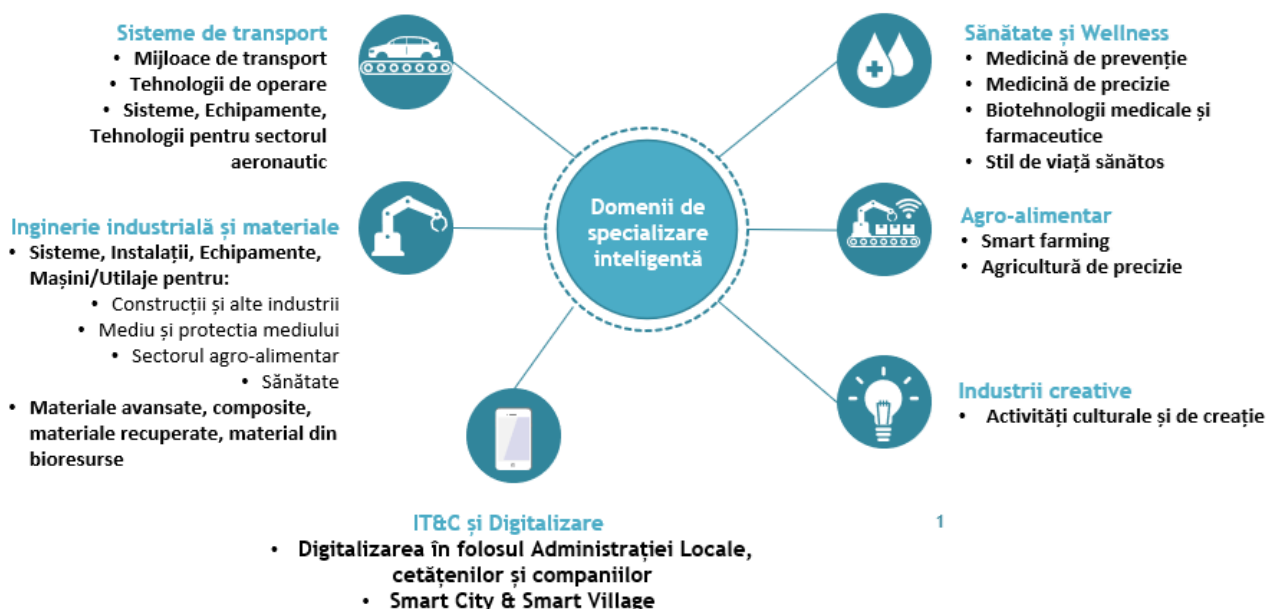
Tabel 27: Scorul pe factori de inovare pentru Regiunea Vest, comparativ cu regiune București-Ilfov

Regiune	Resurse umane	Scorul pe factori de inovare		
		Cheltuielile pentru inovare și disponibilitatea către activități de inovare în cooperare	Întreprinderile inovatoare, efectele economice ale introducerii inovațiilor pe piață în CA și ocuparea forței de muncă	Proprietatea intelectuală
Vest	48,76	32,68	39,00	39,33
București - Ilfov	76,61	57,75	36,71	91,91

Sursa: Inobarometru 2019

Pentru a deveni mai inovatoare, în *Regiunea Vest - Strategia Regională de Specializare Inteligentă 2021-2027*, au fost identificate **6 domenii de specializare inteligentă ale regiunii**:

Figura 112: Domeniile de specializare inteligentă ale Regiunii Vest pentru perioada 2021-2027

Sursa: Regiunea Vest - Strategia Regională de Specializare Inteligentă 2021-2027 (consultare publică)

Cheltuielile cu activitatea de cercetare-dezvoltare

Creșterea economică se bazează pe trei componente principale: pe **acumularea de capital** (incluzând investițiile în imobile, echipamente și resurse umane), pe **creșterea numărului populației** și, implicit, a **forței de muncă** și pe **progresul tehnologic**.

Potrivit Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, cheltuielile angajate în activitățile de cercetare-dezvoltare reprezintă un indicator al eforturilor în direcția impulsivării inovării. Cea

mai importantă premisă a dezvoltării sectorului de cercetare-dezvoltare o constituie investițiile destinate diferitelor activități relevante.

Cheltuielile totale din activitatea de cercetare-dezvoltare (C&D) au fost de **5.065,33 milioane lei** în anul 2019 la **nivel național**, în creștere cu 45,68% față de anul 2015. Din totalul cheltuielilor, 57,8% provin din sectorul mediului de afaceri (2.927,69 mil. lei), urmat de sectorul guvernamental cu 31,79% din total.

Din totalul cheltuielilor din activitatea de cercetare-dezvoltare din sectorul întreprinderilor la nivel național (2.927,69 mil. lei), cele mai multe au fost din **activitatea de servicii** (64,79%), urmată de **industria prelucrătoare** (33,54%). Celelalte sectoare de activitate au înregistrat cheltuieli de cercetare dezvoltare într-o pondere mai scăzută; astfel: agricultură, silvicultură și pescuit (0,54%), industrie extractivă (0,92%), producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (0,04%), construcții (0,15%) și distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare (0,03%).

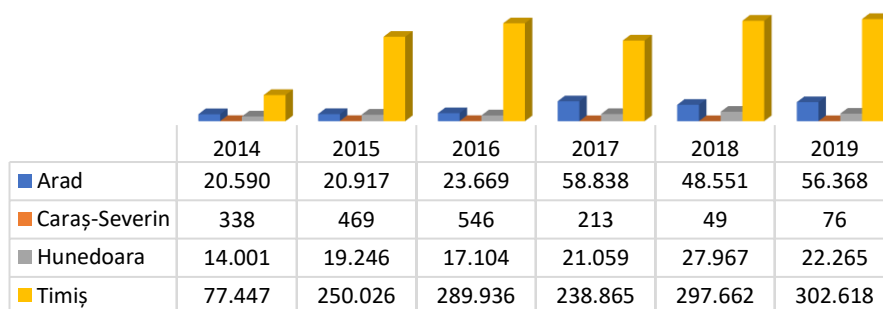
În **industria prelucrătoare**, ponderea cea mare în totalul cheltuielilor din activitatea de cercetare-dezvoltare, la nivel național, a fost reprezentată de activitatea de fabricare a autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor (77,64%).

În **România**, în cadrul cheltuielilor totale din activitatea de cercetare-dezvoltare pe tipuri de programe de cercetare-dezvoltare, **conform NABS 2007**, predomină activitățile de promovare generală a cunoașterii, dar și sănătatea, agricultura și producția și tehnologia industrială.

În anul 2019, la nivel național, **Regiunea Vest** ocupă **locul 3** la **cheltuielile totale din activitatea de cercetare-dezvoltare** cu **381.327 mil. lei** (7,53% din total), în creștere cu 239,33% față de anul 2014. La polul opus se află Regiunea București-Ilfov cu 61,96% din total (3.138,32 mil. lei).

Din analiza volumului **cheltuielilor totale din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe județele Regiunii Vest**, se poate observa că județele cu un volum mai mare al cheltuielilor sunt județele Timiș (79,36% din total regiune), Arad (14,78% din total regiune) și Hunedoara (5,84% din total regiune). La polul opus se află județul Caraș-Severin, înregistrând doar 0,02% din cheltuielile cu activitatea de cercetare-dezvoltare la nivel regional în anul 2019.

Figura 113: Evoluția cheltuielilor totale din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe județe din Regiunea Vest, 2014 – 2019 (mii lei)

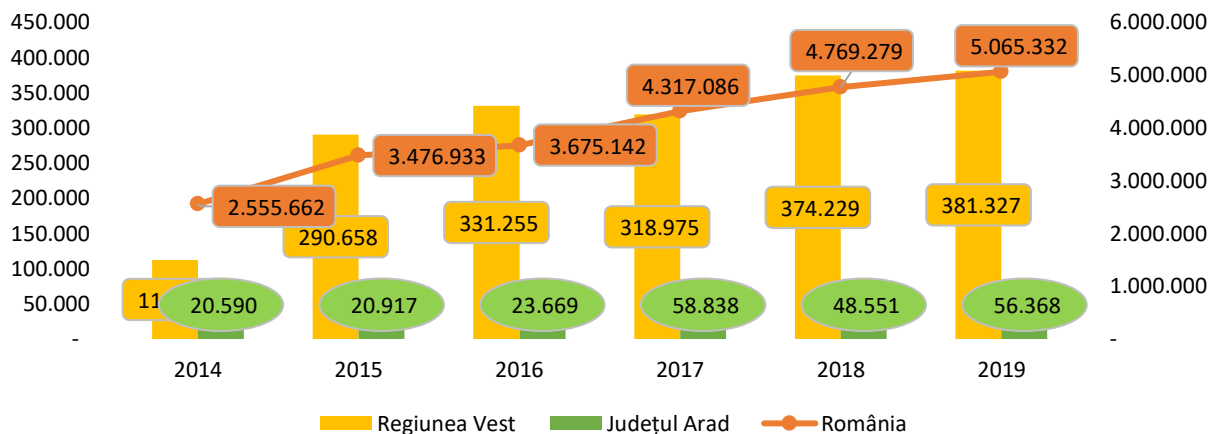

Sursa: INS (CDP104B)

Județul Arad ocupă **locul 8 la nivel național** și **locul 2 la nivel regional** din punctul de vedere al cheltuielilor totale din activitatea de cercetare-dezvoltare. În județ, comparativ cu anul 2014,

cheltuielile cu această activitate au crescut, de la 112.376 mil. lei în anul 2014 la 381.327 mil. lei în anul 2019, iar comparativ cu anul 2018, acestea au crescut cu 1,9%.

Figura 114: Evoluția cheltuielilor totale din activitatea de cercetare-dezvoltare la nivel național, regional și județean (mii lei), în perioada 2014-2019

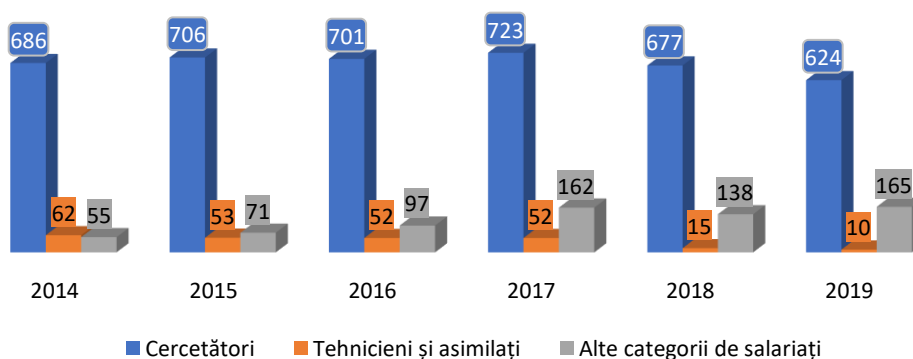
Sursa: INS (CDP104B)

Situația personalului din activitatea de cercetare – dezvoltare

Dezvoltarea economică a României și implicit a județului Arad nu poate fi realizată fără activitatea de cercetare-dezvoltare și implicit **forța de muncă specializată** în derularea unor astfel de activități științifice. Pe lângă nevoia acută de creștere a finanțării activității, România trebuie să identifice modalitățile de a reține și atrage cercetătorii de talie mondială.

În **județul Arad**, numărul total de persoane angajate în activități de cercetare-dezvoltare era în 2019 de **799 persoane**, din care 624 cercetători, 10 tehnicieni și asimilați și 165 din alte categorii.

Figura 115: Evoluția numărului salariaților din activitatea de cercetare – dezvoltare după ocupație la nivelul județului Arad, 2014-2019

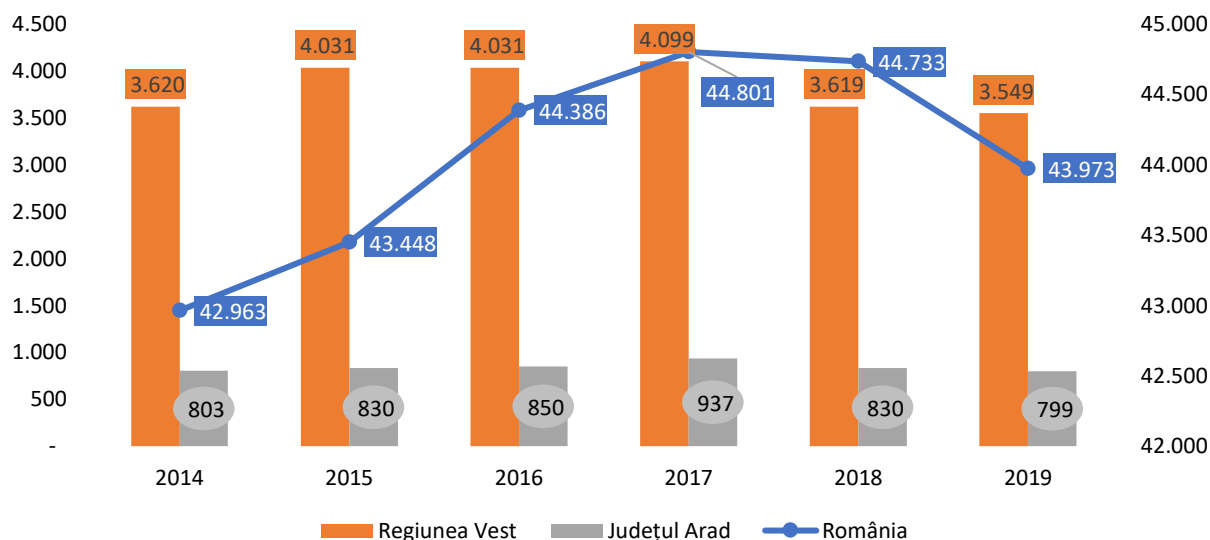

Sursa: INS (CDP102E)

La nivelul județului, numărul cercetătorilor în perioada 2014-2019 a scăzut de la 686 persoane în 2014 la 624 cercetători în anul 2019.

După numărul de salariați din activitatea de cercetare-dezvoltare, **județul Arad ocupă locul 11 la nivel național și locul 2 la nivel regional.**

Figura 116: Evoluția numărului salariaților din activitatea de cercetare – dezvoltare la nivel național, regional și județean

Sursa: INS (CDP102E)

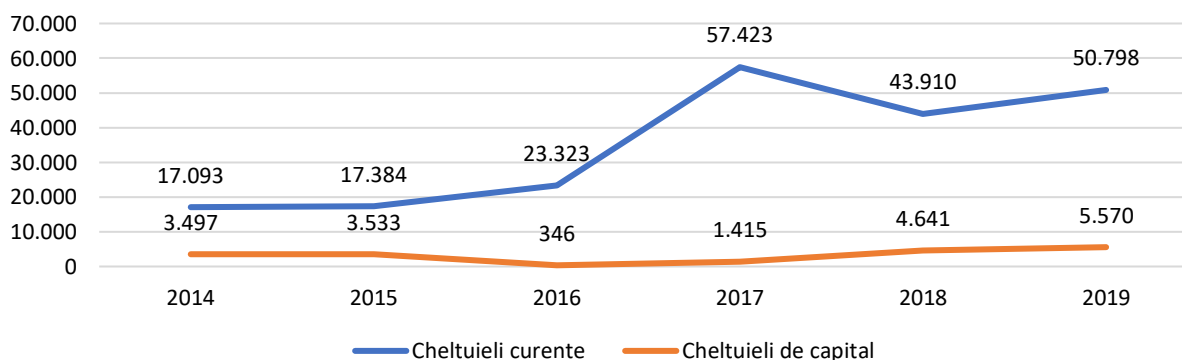
În perioada 2014-2019, numărul salariaților din activitatea de cercetare – dezvoltare a crescut la nivel național (+2,35%), dar a scăzut la nivelul Regiunii Vest (-1,96%) și al județului Arad (-0,50%). În anul 2019 față de anul 2018, numărul angajaților a scăzut atât la nivel național (-1,7%), nivel regional (-1,93%) cât și județean (-3,73%).

După destinație, cheltuielile sunt:

- **curente** - plățile efectuate în cursul unei perioade în cadrul unităților: costul forței de muncă, costul materialelor, precum și alte cheltuieli curente;
- **de capital** (investiții) - plățile efectuate în cursul unei perioade pentru realizarea de lucrări de construcții, achiziționarea de aparate, instrumente, mașini și echipamente sau alte cheltuieli de această natură, menite să contribuie la creșterea volumului de mijloace fixe.

În ceea ce privește **divizarea cheltuielilor** din activitatea de cercetare-dezvoltare la nivelul **județului Arad**, se observă în 2019 față de 2014 o creștere a cheltuielilor curente cu 197,19% și a celor de capital cu 59,28%.

Figură 117: Cheltuieli curente și cheltuieli de capital din activitatea de cercetare-dezvoltare în județul Arad, 2014 – 2019

Sursa: INS (CDP104B)

Unități care se ocupă cu activitatea de cercetare-dezvoltare

La nivel național, în anul 2019 erau **480 unități cu activitate de cercetare-dezvoltare**, în scădere cu 37,9% față de anul 2014, din care 259 din sectorul public și 221 din sectorul privat.

În județul Arad unitățile de cercetare sunt preponderente în construcții și material rulant, sectorul vinului și creșterea bovinelor. În județul Arad se află o stațiune de cercetare-dezvoltare, respectiv **Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Creșterea Bovinelor (SCDCB) Arad**, unitate din țară care desfășoară activitatea de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică în domeniul creșterii și ameliorării bovinelor.

Obiectivele SCDCB Arad sunt reprezentate de cercetarea fundamentală și aplicată în domeniul creșterii bovinelor, producerea și comercializarea animalelor cu un înalt potențial genetic precum și transferul tehnologic al rezultatelor cercetării.

Obiectivele științifice strategice și priorități sunt reprezentate de creșterea nivelului de cercetare științifică prin atragerea de fonduri, dezvoltarea infrastructurii de cercetare-dezvoltare și atragerea de cercetători specialiști cu competențe superioare, orientarea cercetării spre competitivitate, performanță și output științific, stimularea transferului tehnologic în conformitate cu cerințele actuale.⁸⁰

Incubatorul Tehnologic și de Afaceri – ITA Goldtech Arad a fost înființat în anul 2008 de către Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad ca entitate a infrastructurii de inovare și transfer tehnologic, membră a Rețelei Naționale de Inovare și Transfer Tehnologic – ReNITT.

„ITA Goldtech Arad” este un centru de valorizare a cercetării pentru crearea de întreprinderi și formarea de întreprinzători, identificarea proiectelor de materializare a ideilor inovative, evaluarea și expertizarea acestora, studii de fezabilitate pentru proiecte, studii de piață, strategii de marketing și dezvoltare, elaborarea și urmărirea planurilor de afaceri, dar și oferirea de îndrumare personalizată, bazată pe un program de prestații variate, ce răspunde tuturor aspectelor cererii efective a întreprinderii inovative.

Incubatorul de afaceri se adresează fondatorilor de întreprinderi tehnologice și servicii inovative, întreprinderilor existente, în special IMM-urilor și microintreprinderilor, în procesul dezvoltării lor și are misiunea de a primi în locațiile sale, pentru o perioadă de 1,5 – 2 ani, proiectele de întreprinderi rezultate din cercetarea științifică și tehnologică a Universității de Vest „Vasile Goldiș” și institutelor de cercetare ale Universității, ideile inovative din întreprinderi existente, pentru transformarea lor în valoare economică.

Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație (SCDVV) Miniș-Ghioroc a luat ființă în anul 1957 în baza HCM 425 din 28.03.1957 sub denumirea de *Stațiunea Experimentală Viticolă Miniș*, ca unitate aflată în subordinea I.C.H.V. București – Băneasa, în scopul coordonării activității de cercetare în domeniul viticulturii și vinificației, ținând refacerea și dezvoltarea patrimoniului viticol la nivel regional.

În prezent, stațiunea, este unitate cu personalitate juridică, care funcționează în baza Legii 45/2009 privind organizarea și funcționarea Academiei de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu-Șișești” București și a sistemului de cercetare-dezvoltare din domeniile agriculturii, silviculturii și industriei alimentare, completată cu legea nr.72/2011 iar din anul 2018 unitatea a fost reorganizată în baza HG 113/2018.

⁸⁰ www.scdcbarad.ro

Unitatea se află în subordonarea Academiei de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu Șișești”, instituție specializată aflată în coordonarea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

Potrivit platformei EERIS – *Angajarea în sistemul european de infrastructuri de cercetare*, în sistemul de cercetare-dezvoltare al județului Arad este cuprinsă, pe lângă cele 8 centre ale Universității de Vest „Vasile Goldiș”, și Universitatea „Aurel Vlaicu” cu 4 centre de cercetare-dezvoltare (Research Center in Technical and Natural Sciences, Center of Optomechatronics and Biomedical Photonics-3OM Group, Intelligent Systems Research Center și NanoART-BioCell).

În județul Arad, conform datelor furnizate de ONRC, în anul 2019 au funcționat și alte societăți comerciale care realizează activități de cercetare – dezvoltare și anume 22 de societăți care au codul CAEN principal din clasa 72 ”Cercetare-dezvoltare”. Acestea au înregistrat în 2019 o cifră totală de afaceri de 11,2 mil. lei, cu 290,32% mai mare față de anul 2014, cu un număr total de 26 angajați.

Activitatea de inovare și transfer tehnologic

Unul dintre obiectivele naționale de creștere a performanței organizațiilor publice și private este legat de creșterea capacității de inovare.

În **România** erau **4.198 de întreprinderi inovatoare** în anul 2018, număr care a scăzut dramatic față de nivelul din 2010 (-48,28%), când în țara noastră erau 8.116 întreprinderi, însă a crescut cu 43,52% față de anul 2016. Din numărul total de întreprinderi inovatoare la nivel național, 71,99% sunt întreprinderi mici.

Ca și cauze ale reducerii numărului de întreprinderi inovatoare putem preciza: numărul mic de personal implicat în activități de cercetare – dezvoltare și inovare, numărul redus de programe de finanțare a activităților inovative și numărul scăzut de parteneriate publice-private destinate inovării.

Cifra de afaceri obținută de **întreprinderile inovatoare la nivel național** a fost în anul 2018 de **284,23 miliarde lei**, în scădere cu 16,28% față de anul 2010, însă în creștere cu 41,99% față de anul 2016. Ponderea cea mai mare în cifra de afaceri obținută o deține industria cu 62,03% (din care 75,41% este reprezentată de **industria prelucrătoare**).

În ceea ce privește **numărul mediu de salariați** ale întreprinderilor inovatoare din România, acesta a fost de **521.928 persoane**, fiind mai mic cu 46,67% față de 2010, însă mai mare cu 54,37% față de anul 2016.

Figura 118: Distribuția pe regiuni a întreprinderilor inovatoare, 2018

Sursa: INS (INO101C)

În profil teritorial, cele mai multe întreprinderi inovatoare se află în Regiunea București-Ilfov (1.691 întreprinderi) și cele mai puține în **Regiunea Sud-Vest Oltenia** (81 întreprinderi). **Regiunea Vest** s-a poziționat pe penultimul loc, locul 7, la nivel național.

Pe clase de mărime, în anul 2018, cele mai multe întreprinderi inovatoare din **Regiunea Vest** erau de **dimensiuni mici** (51 întreprinderi), 36 de dimensiuni mijlocii și doar 20 de întreprinderi mari, 69 de întreprinderi inovatoare activau în activități industriale și 38 în servicii.

De asemenea, în intervalul 2014–2018, în Regiunea Vest, a **crescut** numărul întreprinderilor cu **inovație numai de produs** (+40 unități), întreprinderilor cu **inovație numai de procese de afaceri** (+12 unități), întreprinderilor cu **inovație de produs și procese de afaceri** (+36 unități) și a **scăzut** numărul întreprinderilor cu **inovație numai de proces** (-21 unități) și a întreprinderilor cu **inovație de produs și proces** (-37 unități).

Clusterelor din județul Arad

Conform raportului "*Situația clusterelor din România*" elaborat de Asociația Clusterelor din România – ClusteRO, **în Regiunea Vest sunt 6 cluster** în domenii precum TIC, industria agroalimentară și automotive, energie regenerabilă, printing și packing și sănătate dintre care 5 sunt membre ale Asociației Clusterelor din România, iar 5 fiind medaliat cu bronz și 1 cu argint de către European Secretariat for Cluster Analysis.

Clusterelor regionale membre ale Asociației Clusterelor din România însumau la finalul anului 2019 un total de 217 întreprinderi, cu peste 20.000 de angajați, o cifră de afaceri de 4,74 miliarde lei și cu exporturi de 480 milioane EUR. Acestea au raportat cheltuieli de cercetare-dezvoltare de 73 milioane lei, fiind remarcate creșteri ce variază între 34% în cazul exporturilor și 172% în cazul cheltuielilor de cercetare-dezvoltare, față de anul 2013.

În general, clusterelor au fost constituite în contextul unor proiecte finanțate prin fonduri europene iar funcționarea acestora a fost determinată de condițiile de monitorizare aferente proiectelor respective. Clusterelor existente nu cunosc un regim juridic suficient de susținut pentru ca această activitate să aibă și eficiență relevantă, mecanismele economice care să permită dezvoltarea activității nu sunt nici stimulative, nici suficient de clare.

La nivelul județului Arad există 1 cluster membru ale Asociației Clusterelor din România, și anume:

- **INDAGRO VEST**, fondat în anul 2013, având ca obiectiv realizarea utilajelor agricole moderne, performante, care să se preteze cel mai bine la condițiile de sol din România.

De asemenea, în managementul ADR Vest sunt 3 cluster membre și anume:

- **Asociația AutomotivEST** a fost înființată în iunie 2007, având ca obiectiv facilitarea creșterii competitivității de piață a membrilor rețelei de tip „cluster” din Regiunea Vest, pentru industria automotive;⁸¹
- **Asociația Clusterul Regional Tehnologia Informației și Comunicațiilor** a fost înființată în iulie 2011 și are ca obiectiv promovarea și susținerea întreprinderilor regionale TIC drept actori pe piața globală, generatori de produse proprii, sub un brand regional puternic;
- **Asociația Tehimpuls - Centrul Centru Regional de Inovare și Transfer Tehnologic** a fost înființată în 2006, ca proiect pilot al Strategiei de Inovare Regională a Regiunii Vest. Obiectivul Tehimpuls este de a acționa ca interfață regională între cererea și oferta de

⁸¹ www.automotivest.ro

inovare, cu scopul de a crește competitivitatea mediului economic din Regiunea Vest prin implementarea de soluții inovatoare în întreprinderi și comercializarea produselor inovatoare existente.⁸²

Pentru a obține rezultate semnificative, activitatea de cercetare trebuie realizată printr-o colaborare strânsă a actorilor din Quadruplu-helix: mediul universitar, mediul public, mediul de afaceri și mediul non-guvernamental, cu scopul accelerării co-creării și implementării de proiecte, programe și politici publice în domenii esențiale ale societății.

Infrastructura de suport pentru afaceri

Infrastructura de suport pentru afaceri la nivelul județului Arad cuprinde:

Zona Liberă Curtici Arad⁸³:

- formată din două platforme:
 - Platforma Curtici, 69 hectare (aproximativ 30 hectare libere), amplasată în vecinătatea orașului Curtici, între linia de cale ferată care asigură ieșirea spre Ungaria și DJ 792C Curtici – Dorobanți;
 - Platforma Aeroport, 15 hectare, situată în partea de vest a municipiului Arad – adiacent căii de rulare a Aeroportului Internațional Arad și a Terminalului Cargo.
- singura zonă liberă amplasată în vestul României, pe un coridor european, în apropierea a patru centre vamale;
- infrastructură dezvoltată formată din: rețea de apă potabilă, rețea de energie electrică, canalizare pluvială, canalizare menajeră, rețea de telecomunicații, acces internet, iluminat exterior, drumuri de incintă, drumuri pentru camioane, acces la drumurile naționale;
- Acces la terminalul cargo al Aeroportului Internațional Arad, terminal ultramodern, cu platformă de deservire și parcare auto, pentru trafic greu, precum și acces la platforma de deservire avioane de marfă, acces auto direct la rețeaua de autostrăzi europene.

Parcuri industriale:

- **Parc Industrial UTA 1**, situat în municipiul Arad, în imediata apropiere a Zonei Industriale;
- **Parc Industrial UTA 2** se află pe drumul European E68, pe centura Aradului, la numai 5 km de accesul pe autostrada A1. Acesta acoperă o suprafață de 14,6 ha. În parc se află 11 agenți economici;⁸⁴
- **Parc Industrial FNC** localizat pe strada Livezilor, nr.13.

Incubatoare de afaceri:

- **Incubatorul Tehnologic și de Afaceri UAV-IT**, comuna Vladimirescu, județul Arad, situat la 7 km de municipiul Arad, pe DN 7, clădirea fiind formată din parter și trei etaje, renovată și modernizată.

Invenții și mărci

În societatea actuală, bazată pe cunoaștere, **activele necorporale** și, în mod special, brevetul de invenție capătă o importanță din ce în ce mai mare din punct de vedere economic. Prin tripla sa calitate de instrument juridic, tehnic și, respectiv, economic, brevetul de invenție reflectă capacitatea de inovare și dinamismul unei societăți.

⁸² www.tehimpuls.ro

⁸³ Site CJ Arad – Evaluarea performanțelor Regiei Autonome Administratia Zonei Libere Curtici – Arad în anul 2020

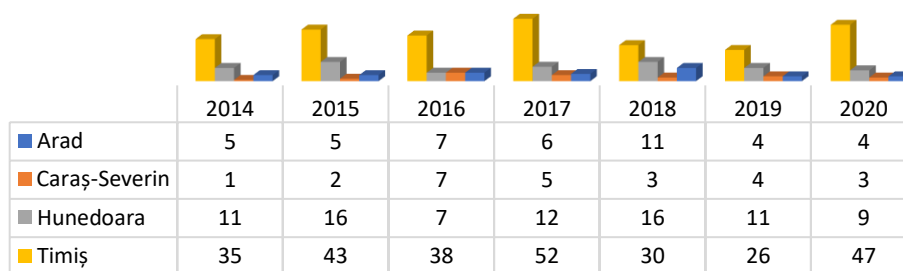
⁸⁴ www.parcindustrialuta2.ro

Brevetul de invenție este un drept de proprietate industrială ce conferă titularului un drept exclusiv de exploatare a invenției pe o durată de maximum 20 de ani și poate fi acordat pentru orice invenție având ca obiect un produs sau un procedeu, în toate domeniile tehnologice, inclusiv în agricultură.

În anul 2020, în România au fost depuse la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci (OSIM) 864 de cereri de brevet de invenție, dintre care 817 au fost depuse de solicitanți români, iar 47 de solicitanți străini. Au fost eliberate 368 de brevete de invenție, dintre care 359 titularilor români.

În Regiunea Vest, în anul 2020, au fost înregistrate 7,29% din cererile de brevet de invenție de la nivel național, din care cele mai multe au fost înregistrate în județul Timiș, județul Arad clasându-se pe locul 3.

Figura 119: Evoluția numărului de cereri de brevet de invenție depuse la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci din România pe județe ale Regiunii Vest, 2014-2020

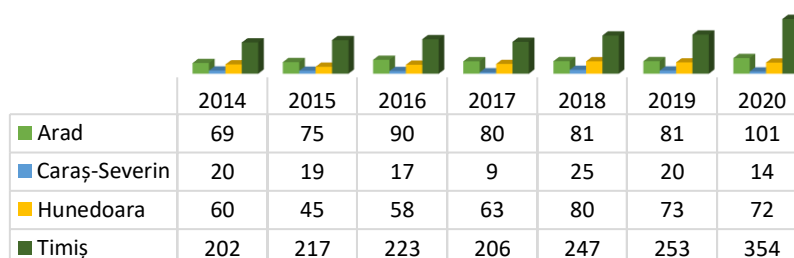
Sursa: Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci – Raport anual 2020

În județul Arad au fost depuse **4 cereri de brevete de invenție** în anul 2020, în scădere cu 1 cerere față de anul 2014. În anul 2020 au fost **eliberate 5 brevete de invenție** (1 din ele corespunde unei cereri depuse în anul 2019) la nivelul județului, față de 2 în anul 2014.

În anul 2020, în România au fost depuse 10.866 de cereri de înregistrare **marcă**, dintre care 8.946 au fost depuse de solicitanți români și 1.920 de solicitanți străini. Au fost depuse 7.681 de cereri de reînnoire marcă, dintre care pe cale națională 3.429 și 4.252 cereri de reînnoire pe cale internațională. Au fost eliberate 8.141 certificate.

Din totalul cererilor de înregistrare marcă de la nivel național, doar 4,98% au fost înregistrate în Regiunea Vest în anul 2020. Analizând situația pe județe, se observă că județul Timiș a primit cele mai multe cereri de înregistrare marcă, în număr de 354, urmat de județul Arad cu 101. În județul Caraș-Severin au fost înregistrate doar 14 cereri în anul 2020.

Figura 120: Evoluția numărului de cereri de înregistrare marcă ale solicitanților români în Regiunea Vest, 2014 – 2020

Sursa: Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci – Raport anual 2020

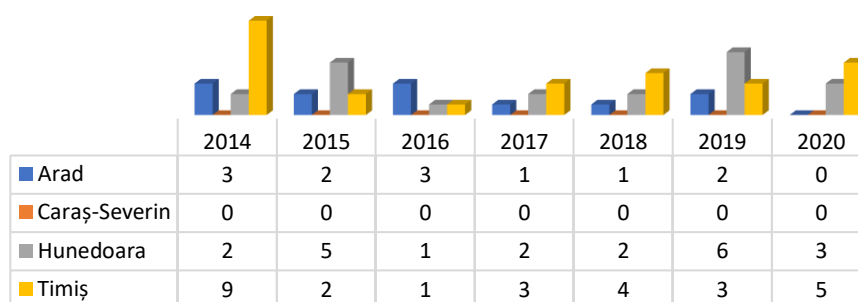
Județul Arad s-a situat pe locul 2, cu un număr de **101 cereri** de înregistrare de **marcă**, cu 32 mai multe decât în anul 2014 și cu 20 mai multe decât în 2019.

Dreptul asupra unui **desen sau model** este recunoscut prin înregistrarea și acordarea unui certificat de înregistrare în condițiile Legii nr. 129/1992, privind protecția desenelor și modelelor, republicată.

În anul 2020, în România au fost depuse 1.083 de desene și modele, conținute în 307 de cereri de înregistrare (din care 193 depuse de solicitanți români). Au fost eliberate 466 certificate.

În Regiunea Vest au fost depuse 2,61% din totalul de cereri de înregistrare desene sau modele de la nivel național.

Figura 121: Evoluția numărului de cereri de înregistrare a desenelor/modelelor în Regiunea Vest, 2014 – 2020

Sursa: Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci – Raport anual 2020

În județul Arad nu au fost depuse **cereri de înregistrare desene sau modele** în anul 2020, în scădere față de anul 2014 când s-au depus 3. Cele mai multe, de la nivelul regiunii, au fost depuse în județul Timiș (5 cereri).

5.5 Analiza investițiilor

Evoluția investițiilor

În perioada 2014-2019 au fost realizate o serie de proiecte de investiții importante atât pentru infrastructura publică a județului Arad, cât și proiecte de investiții privind mediul privat. Astfel, s-au realizat **investiții semnificative în domeniul tranzacțiilor imobiliare**, reprezentând 19,19% din total investițiilor brute, nivelul acestora crescând în perioada analizată cu 227,61%. Investiții semnificative au înregistrat și **industria prelucătoare** – 34,48% din total investiții brute la nivelul anului 2019.

Cele mai mici investiții au fost în **învățământ** (0,09%), **industrie extractivă** (0,79%), **alte activități de servicii colective, sociale și personale** (0,74%) și **sănătate și asistență socială** (0,87%).

Tabel 28: Investiții brute pe activități economice (milioane lei)

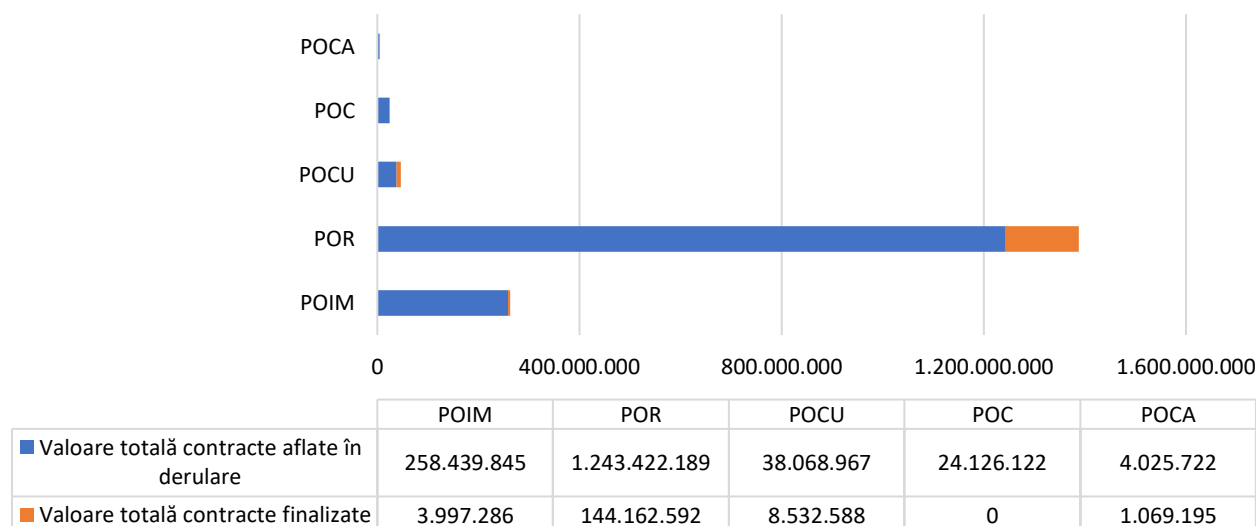
CAEN Rev.2 (activități ale economiei naționale)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
B Industria Extractivă	67	22	12	8	8	18
C Industria Prelucătoare	822	786	779	851	767	789
D Producția și Furnizarea de Energie Electrică și Termică, Gaze, Apă Caldă și Aer Condiționat	119	119	12	13	9	26

CAEN Rev.2 (activități ale economiei naționale)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
E Distribuția Apei; Salubritate, Gestionarea Deșeurilor, Activități De Decontaminare	143	224	87	99	51	83
F Construcții	78	133	112	112	198	137
G Comerț cu Ridicata și cu Amănuntul; Repararea Autovehiculelor și Motocicletelor	175	220	277	274	320	322
H Transport și Depozitare	286	455	492	377	378	345
I Hoteluri și Restaurante	39	16	30	47	42	35
J Informații și Comunicații	7	13	13	14	46	55
Tranzacții Imobiliare, Închirieri și Activități de Servicii prestate în principal Întreprinderilor (activități profesionale, științifice și tehnice, activități de servicii administrative și activități de servicii suport)	134	255	152	276	222	439
P Învățământ	0	0	1	1	3	2
Q Sănătate și Asistență Socială	10	15	22	24	24	20
R+S Alte Activități de Servicii Colective, Sociale și Personale	8	8	11	12	15	17

Sursa: INS (INT105D)

În perioada 2014 – 2020, în județul Arad au fost semnate 183 contracte de finanțare în valoare totală de 1,7 mld. lei⁸⁵, din care au fost finalizate 60 proiecte (32,79%), județul Dolj. Cele mai multe dintre proiecte au fost contractate prin programele Programul Operațional Regional (83,33%) iar marea majoritate a proiectelor se află încă în faza de implementare.

Figură 122: Valoarea investițiilor contractate cu fonduri europene (public și privat) în județul Arad

Sursa: <https://mfe.gov.ro/>

În ceea ce privește finanțările accesate prin PNDR 2014 – 2020, în județul Arad au fost depuse **1.184 proiecte**, din care 62,58% au primit un răspuns pozitiv. Valoarea contractată a investițiilor propuse prin proiectele contractate și selectate este de **aproximativ 101,26 milioane euro**⁸⁶.

⁸⁵ Conform situației din 30.06.2020 publicată pe site-ul Ministerului Fondurilor Europene

⁸⁶ Sursa: Prelucrare date <http://opendata.afir.info/>

5.6 Domeniile de specializare economică

Pentru identificarea celor mai dezvoltate domenii de activitate din județul Arad au fost analizate sectoarele economice care generează cea mai mare cifră de afaceri și concentrează cel mai mare număr de firme și de salariați.

Tabel 29: Domeniile de activitate dezvoltate din județul Arad, 2019

CAEN	Denumire domeniu de activitate	Cifra de afaceri (lei)	Nr. total de salariați	Nr. firme
Domenii relevante din punctul de vedere al cifrei de afaceri				
4941	Transporturi rutiere de mărfuri	2.615.249.195	7.324	1.776
2931	Fabricarea de echipamente electrice și electronice pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	1.170.442.475	6.094	5
4120	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale	854.305.778	3.137	1.363
3020	Fabricarea materialului rulant	813.067.033	2.832	4
4619	Intermedieri în comerțul cu produse diverse	709.281.182	1.022	598
Domenii relevante din punctul de vedere al nr. total de salariați				
4941	Transporturi rutiere de mărfuri	2.615.249.195	7.324	1.776
2931	Fabricarea de echipamente electrice și electronice pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	1.170.442.475	6.094	5
4120	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale	854.305.778	3.137	1.363
3020	Fabricarea materialului rulant	813.067.033	2.832	4
2932	Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	587.474.836	2.619	20
Domenii relevante din punctul de vedere al nr. de firme				
4941	Transporturi rutiere de mărfuri	2.615.249.195	7.324	1.776
4711	Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun	658.238.179	2.166	1.417
9602	Coafură și alte activități de înfrumusețare	11.793.174	173	1.364
4120	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale	854.305.778	3.137	1.363
0111	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase	580.278.072	1.042	936

Sursa: date ONRC

Indicele de specializare⁸⁷ reflectă ramurile economice care sunt mai dezvoltate în raport cu nivelul național, prin prisma specializării forței de muncă. Analiza indicelui de specializare a județului Arad confirmă 2 dintre domeniile de specializare inteligentă la nivelul Regiunii Vest, respectiv *industria prelucrătoare și sănătate și wellness*, pentru care indicele de specializare mai mare decât 1, reflectă o concentrație mai mare de salariați la nivel de județ față de ponderea la nivel național pe domeniile de activitate respective.

Sub-sectoarele economice în care județul este mai dezvoltat, față de nivelul național, țin de cele 2 sectoare (secundar, terțiar). Astfel, se remarcă:

- în sectorul secundar: fabricarea materialului rulant, fabricarea altor componente electronice, fabricarea jocurilor și jucăriilor, fabricarea de sticlărie tehnică, etc.;
- în sectorul terțiar: activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic, activități de asistență socială, fără cazare, pentru bătrâni și pentru persoane aflate în incapacitate de a se îngriji singure, activități ale muzeelor.

Tabel 30: Indicele de specializare la nivelul județului Arad, 2019

⁸⁷ Indicele de specializare este utilizat pentru a arăta domeniile de activitate în care județul este mai dezvoltat relativ la nivelul național, pe baza numărului de salariați din domeniul respectiv. Modalitatea de calcul presupune raportarea ponderii numărului de salariați din total salariați ai domeniului respectiv la nivel județean cu raportul număr de salariați/ total salariați la nivel național. Domeniile de specializare relevante se consideră a fi cele de depășesc un indice de specializare mai mare decât 1.

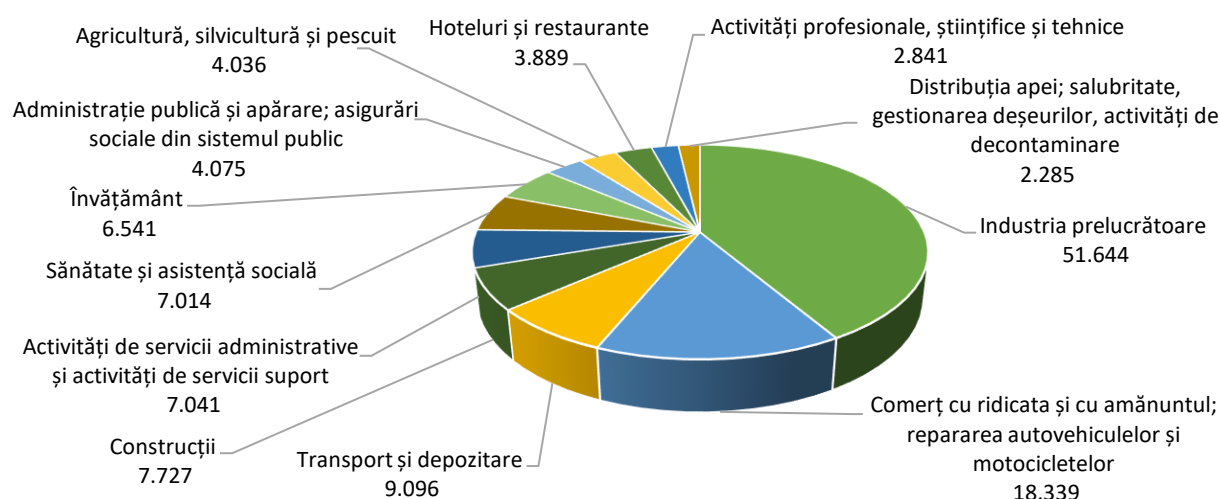
Nr. crt	Nr. salariați Arad	% Arad	Indice	CAEN	Activitate
1	60	0,07%	19,22	9700	Activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic
2	2.832	3,51%	18,78	3020	Fabricarea materialului rulant
3	1.253	1,55%	16,55	2612	Fabricarea altor componente electronice
4	985	1,22%	16,34	2572	Fabricarea articolelor de feronerie
5	2.048	2,54%	13,62	2732	Fabricarea altor fire și cabluri electrice și electronice
6	444	0,55%	11,66	3240	Fabricarea jocurilor și jucăriilor
7	128	0,16%	11,61	2319	Fabricarea de sticlărie tehnică
8	398	0,49%	9,44	2830	Fabricarea mașinilor și utilajelor pentru agricultură și exploatare forestiere
9	92	0,11%	9,20	8810	Activități de asistență socială, fără cazare, pentru bătrâni și pentru persoane aflate în incapacitate de a se îngriji singure
10	4	0,00%	8,46	9102	Activități ale muzeelor
11	452	0,56%	8,00	2573	Fabricarea uneltelor
12	531	0,66%	7,29	2630	Fabricarea echipamentelor de comunicații
13	225	0,28%	5,84	1396	Fabricarea de articole tehnice și industriale din textile
14	806	1,00%	5,10	3250	Fabricarea de dispozitive, aparate și instrumente medicale și stomatologice
15	302	0,37%	4,55	2841	Fabricarea utilajelor și a mașinilor-unelte pentru prelucrarea metalului

Sursa: www.listafirme.ro

Forța de muncă din Arad pe sectoare de activitate

Sectoarele care concentrează cel mai mare număr de angajați de la nivelul județului Arad sunt *industria prelucrătoare (39,41%), comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor (13,99%), transport și depozitare (6,94%) și construcții (5,90%).*

Figura 123: Distribuția numărului de salariați pe sectoare economice în județul Arad, 2019

Sursa: INS (FOM104F)

Sectoarele de activitate care dețin cele mai mici valori ale persoanelor salariate sunt *activitățile de spectacole, culturale și recreative (0,88%), producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (0,65%), alte activități de servicii (0,55%), tranzacții imobiliare (0,50%) și industria extractivă (0,39%).*

Tabel 31: Topul firmelor după numărul mediu de angajați, județul Arad, 2019

Nr Crt.	Firma	Cod CAEN	Localitate	Cifra de Afaceri (RON)	Salariați
1	INTERNATIONAL ALEXANDER LOGISTIC SRL	5210	Arad	18.643.516	180
2	BOA RBT SRL	2932	Arad	94.336.038	140
3	CLEANINGSOLUTION TOP-SERV SRL	8121	Arad	4.456.750	118
4	DODOLINA HOME SRL	4120	Arad	1.226.038	85
5	BRITEON ROMANIA S.R.L.	8121	Arad	4.077.124	79

Sursa: date ONRC

În clasamentul după numărul mediu de angajați, primul loc este ocupat de INTERNATIONAL ALEXANDER LOGISTIC SRL, ce domină topul cu 180 de angajați. Societățile care îl succedă au valori relativ apropiate de cea deținută de primul loc.

Analizând topul firmelor din județul Arad după cifra de afaceri, se remarcă faptul că domeniul *Industria și construcții* este cel mai bine reprezentat, domeniu în care se regăsesc 210 salariați.

Tabel 32: Topul firmelor după cifra de afaceri la nivelul județului Arad, 2019

Nr Crt.	Firma	Cod CAEN	Localitate	Cifra de Afaceri (RON)	Salariați
1	BOA RBT SRL	2932	Arad	94.336.038	140
2	MANO SPRINT S.R.L.	4120	Arad	35.067.262	70
3	ASSEMBLY & TESTING TECHNOLOGY S.R.L.	2651	Arad	34.049.059	50
4	HALIS KAMER SRL	4617	Arad	33.346.623	26
5	ALBERT BERNER SRL	4690	Arad	29.083.505	78

Sursa: date ONRC

În clasamentul firmelor după cifra de afaceri, primul loc este ocupat de BOA RBT SRL, ce domină topul cu o cifră de afaceri de peste 94 milioane lei. Locul doi, deținut de MANO SPRINT SRL se află la o diferență de 37,17% față de locul 1, cu o cifră de afaceri de peste 35 milioane lei.

Analiza SWOT - Economia și sectorul de activități comerciale

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Contribuție semnificativă la PIB regional (loc 2); • PIB-ul județean a cunoscut o creștere accelerată între 2016 și 2018; • Locul 9 după PIB-ul pe cap de locuitor la nivelul României; • Mediu economic în creștere; • Suprafețe mari de teren arabil propice sectorului agricol, inclusiv cultivării mecanizate; • Locul 2 la nivel național la producția de cereale pentru boabe, la producția de porumb boabe și la producția de floarea soarelui și rapiță; • Existența agriculturii ecologice; • 15 produse tradiționale atestate; • Mediul de afaceri la nivelul județului este dominat de industrie și construcții; • Locul 8 la nivel național ca exporturi FOB; • Înregistrarea unui excedent comercial pe toată perioada analizată (2014-2020); • Importuri și exporturi specializate pe mijloace și materiale de transport și mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile; • Varietate mare de atracții turistice, care crește gradul de atractivitate și vizibilitate a județului; • Investiții semnificative realizate în domeniul industriei prelucrătoare și comerț; • Prezența clusterelor cu activitate în diverse arii de interes la nivel județean precum: IT&C, construcții, automotive, turism; • Dintre domeniile de specializare inteligentă la nivelul Regiunii Vest se remarcă prin indicele de specializare economică la nivel de județ: industria prelucrătoare, sănătate și wellness. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unui sistem de irigații dezvoltat și sustenabil economic; • Grad relativ scăzut de asociativitate al fermierilor; • Predomină agricultura de subzistență; • Creșterea suprafeței terenurilor neutilizate în agricultură; • Reducerea personalului specializat în activitatea de cercetare; • Volum redus al cheltuielilor de cercetare-dezvoltare; • Diminuarea numărului întreprinderilor inovatoare și a parteneriatelor publice - private destinate inovării.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • Valorificarea amplasării geografice pentru creșterea relațiilor comerciale la nivel național și internațional; • Programe de informare la nivel județean cu privire la oportunitățile de finanțare pentru dezvoltarea agriculturii, implementarea sistemelor de irigații, pentru dezvoltarea de parcuri industriale / incubatoare de afaceri; • Facilitarea interacțiunii dintre mediul privat, mediul universitar și instituțiile publice pentru identificarea unor oportunități de colaborare în scopul dezvoltării județului; • Acordarea de facilități pentru investitori, în vederea atragerii acestora în județul Arad; • Dezvoltarea parteneriatelor public-privat. 	<ul style="list-style-type: none"> • Legislația națională în continuă schimbare cu implicații asupra sectorului privat; • Concurența exercitată de produsele străine introduse pe piață; • Creșterea prețurilor la materiile prime folosite în procesul tehnologic; • Migrația tinerilor spre alte meserii și zone.

6. Social (infrastructură socială, nivel de trai)

Înțelegerea cât mai exactă a profilului social al unui județ constituie un instrument fundamental în procesul de dezvoltare. Este necesar ca documentele programatice să aibă o abordare de tip integrat și să identifice interacțiunile complexe dintre mecanismele mediului economic, fenomenele din sfera socială, precum și a altor factori de influență, endogeni sau exogeni.

Sistemul național de asistență socială reprezintă ansamblul de instituții, măsuri și acțiuni prin care statul, reprezentat de autoritățile administrației publice centrale și locale, precum și societatea civilă intervin pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea efectelor temporare ori permanente ale situațiilor care pot genera marginalizarea sau excluziunea socială a persoanei, familiei, grupurilor ori comunităților.⁸⁸

Asistența socială, în România, se concentrează pe 4 mari piloni principali, înglobând: prevenirea și combaterea sărăciei și a riscului de excluziune socială, susținerea copilului și a familiei, sprijinirea persoanelor cu nevoi speciale și sprijinirea în cazul situațiilor deosebite.

6.1 Infrastructura socială

Furnizori de servicii publice

La nivelul județului Arad, serviciile sociale sunt furnizate atât de furnizori publici cât și de furnizori privați. În lista furnizorilor de servicii sociale acreditați conform Legii 197/ 2012, regăsim la nivelul județului **143 furnizori**, din care **63 publici** (DGASPC, 58 Compartimente/ Direcții din cadrul primăriilor din județ, Centrul de zi de Îngrijire a Copiilor Ineu, Centrul Școlar pentru Educație Inclusivă Arad, Penitenciarul Arad, Unitatea de Asistență Medico-Socială Săvârșin) și **80 privați** (asociații, fundații, culte și operatori economici).

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad (DGASPC Arad) este instituția care asigură aplicarea politicilor sociale în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor vârstnice, persoanelor cu dizabilități, precum și altor persoane, grupuri sau comunități aflate în nevoie socială, cu rol în administrarea și acordarea beneficiilor de asistență socială și a serviciilor sociale. DGASPC Arad este o instituție publică de interes județean cu personalitate juridică, înființată în subordinea Consiliului Județean Arad.

DGASPC Arad are ca principale atribuții în domeniul beneficiilor de asistență socială, organizarea, administrarea și acordarea serviciilor sociale, protecția și promovarea drepturilor copilului, prevenirea și combaterea violenței domestice, în domeniul persoanelor adulte cu dizabilități, protecția persoanelor vârstnice și a altor persoane adulte aflate în situații de dificultate precum și alte atribuții în domeniul asistenței și protecției.

Diagnoza serviciilor sociale la nivel județean

Județul Arad se află pe **locul 11 la nivel național** în privința dezvoltării serviciilor de asistență socială, cu cele **120 servicii sociale licențiate**. Dintre aceste servicii, majoritatea sunt prestate de furnizori privați (70 servicii sociale licențiate au furnizori privați în timp ce doar 50 servicii sociale licențiate au furnizori publici).

⁸⁸ Art.2 - Legea asistenței sociale 292/ 2011

Tabel 33: Serviciile sociale licențiate din județul Arad pe tipuri de servicii

Nr. crt.	Tip serviciu social licențiat	Județul Arad
1	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane vârstnice	21
2	Centre de preparare și distribuire a hranei pentru persoane în risc de sărăcie	2
3	Centre de zi pentru asistență și suport pentru alte persoane aflate în situații de nevoie	10
4	Centre de zi pentru persoane vârstnice	10
5	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	12
6	Centre de zi pentru familie cu copii	4
7	Centre rezidențiale pentru persoane adulte cu dizabilități	7
8	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoanele fără adăpost	1
9	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență medico-socială pentru persoane vârstnice, bolnavi cronici în fază terminală	1
10	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru mamă și copil	1
11	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru victimele violenței în familie (domestice)	1
12	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	35
13	Centre rezidențiale pentru persoane adulte cu dizabilități	2
14	Centre rezidențiale pentru tineri în dificultate	2
15	Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență	10
16	Servicii în comunitate pentru persoanele adulte cu dizabilități	1

Sursa: MMPS - „Servicii Sociale licențiate în baza Legii nr.197/ 2012”

Din totalul de 120 servicii licențiate, **86 servicii sunt în mediul urban**. Cele mai multe servicii licențiate sunt în Arad (57 servicii) și Lipova (8 servicii). În mediul rural, comunele cu cele mai multe servicii licențiate sunt Păuliș (4 servicii) și Frumușeni, Șiria, Vladimirescu și Zăbrani cu câte 3 servicii fiecare.

Din totalul serviciilor licențiate la nivelul județului Arad, **27 de servicii** sunt furnizate de către **DGASPC Arad, a căror situație este prezentată în tabelul de mai jos:**

Tabel 34: Serviciile sociale licențiate subordonate DGASPC ARAD

Nr. crt.	Tip serviciu social licențiat	Număr servicii	Capacitate
1	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	4	118
2	Centre de zi pentru familie cu copii	1	15/ lună
3	Centre rezidențiale pentru persoane adulte cu dizabilități	4	116
4	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru mamă și copil	1	20
5	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru victimele violenței în familie (domestice)	1	28
6	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	15	81

Nr. crt.	Tip serviciu social licențiat	Număr servicii	Capacitate
7	Centre rezidențiale pentru persoane adulte cu dizabilități	1	20
TOTAL		27	398

Sursa: MMPS - „Servicii Sociale licențiate în baza Legii nr.197/ 2012”

În ceea ce privește **tipurile de beneficiari** ai celor 27 de servicii sociale subordonate DGASPC Arad, situația este următoarea:

Tabel 35: Capacitatea serviciilor sociale subordonate DGASPC Arad pe tipuri de beneficiari

Tip beneficiar	Capacitate
Adulți cu dizabilități	136
Copii aflați în situații de risc	118
Copii fără dizabilități	81
Cuplu mamă-copil aflat în situații de risc	20
Familii cu copii	15
Victime ale violenței în familie	28
Total	398

Sursa: MMPS - „Servicii Sociale licențiate în baza Legii nr.197/ 2012”

Furnizorii de servicii sociale sunt persoane fizice sau juridice, de drept public ori privat, care, pentru a acorda servicii sociale pe teritoriul României, trebuie acreditați în condițiile legii.

În baza legii 197/ 2012 la nivelul județului sunt **acreditați 143 furnizori de servicii sociale**, dintre care 63 sunt **publici**, astfel:

- structuri specializate din cadrul/ subordinea autorităților administrației Publice locale și autoritățile executive din unitățile administrativ-teritoriale – 60 furnizori;
- autorități ale administrației Publice centrale ori alte instituții aflate în subordinea sau coordonarea acestora care au stabilite prin lege atribuții privind acordarea de servicii sociale pentru anumite categorii de beneficiari – 1 furnizor (Penitenciarul Arad);
- unități sanitare, unități de învățământ și alte instituții Publice care dezvoltă, la nivel comunitar, servicii sociale integrate – 2 furnizori (Unitatea de Asistență Medico-Socială Săvârșin, Centrul Școlar pentru Educație Inclusivă Arad).

În ceea ce privește **furnizorii privați** de servicii sociale acreditați în baza legii 197/ 2012 din județul Arad, situația se prezintă astfel:

- organizații neguvernamentale, respectiv asociații și fundații – 73 de furnizori;
- culte recunoscute de lege – 2 furnizori (Arhiepiscopia Arad, Biserica Penticostală Betania);
- operatori economici, în condiții speciale, prevăzute de lege – 5 furnizori.

La nivelul județului sunt licențiate **2 cămine publice pentru persoane vârstnice**, aflate în subordinea consiliilor locale, cu o capacitate de 45 de locuri și 18 cămine pentru persoane vârstnice administrate de furnizori privați, cu o capacitate totală de 386 de locuri.

De asemenea, în județul Arad sunt licențiate **2 cantine de ajutor social**, 1 publică cu o capacitate de 120 de locuri și una administrată de furnizor privat cu o capacitate de 40 de locuri.

Pentru o bună desfășurare a activității, DGASPC Arad a dezvoltat inclusiv parteneriate cu ONG-uri, instituții publice și autorități ale administrațiilor publice locale astfel⁸⁹:

- **23 de parteneriate funcționale** între DGASPC Arad și ONG-uri furnizoare de servicii sociale dintre care:
 - în domeniul **copiilor 18** (Fundația RCE Speranța Copiilor Arad, Fundația Umanitară Eben Ezer Moldovan, Asociația Non Profit Oaza, Asociația Creștină de Caritate Gosen Arad, Fundația Alber, Asociația de Caritate Maranata, Fundația Humanitară Debora, Asociația Misionară Creștină Betleem Lipova, Asociația „Viitorul Copiilor” Sântana, Fundația Căminul Speranței, Fundația Creștină „Angelis” Beliu, Fundația Sf. Francisc, Asociația Copii pentru Cristos, Asociația Căminul de Bătrâni și Casa de Copii MMC Frumușeni, Asociația Non Profit Maria - din Dragoste pentru Copii, Fundația Umanitar - Creștină Speranța, Fundația BNA – Humanitas și Fundația Acoperișul Speranței);
 - în domeniul **adulților 5** (Asociația Serviciul de Ajutor Maltez în România - Filiala Dorobanți, Uniunea Adam Muller Guttenbrunn Cămin de bătrâni Sântana, Fundația pentru Îngrijirea Persoanelor Vârstnice Dora - Centrul rezidențial pentru persoane vârstnice Casa Dora, Asociația Erga Omnes din Arad - Căminul de Bătrâni Căprioara și Fundația Misiunea Creștină Română Casa Speranței);
- **13 organizații neguvernamentale** care sprijină oferirea de servicii sociale: Fundația Francisc Neuman, Școala Specială „Rază de Soare”, Asociația Amadis, Fundația Umanitară Eben Ezer Moldovan, Fundația Vladimirescu 2001, Asociația „Hora Copiilor” Lipova, Fundația Alber, Asociația Lindenfeld, Fundația „Kinder Sofort Hilfe”, Asociația „Pentru mai multă umanitate”, Ofensiva Tinerilor Arad, Asociația Altruism și Speranță și Organizația Umanitară Concordia;
- **41 parteneriate funcționale cu instituții publice:** Liceul Tehnologic de Electronică și Automatizări „Caius Iacob”, Școala Gimnazială „Caius Iacob” Arad, Centrul Antidrog Arad, Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad, Liceul Teoretic „Mihai Veliciu” Chișineu Criș, Liceul Tehnologic Chișineu-Criș, Școala Gimnazială Buteni, Liceul Tehnologic Beliu, Liceul Teoretic Sebiș, Școala Gimnazială Dezna, Școala Gimnazială Cărand, Școala Gimnazială „Pavel Covaci”, Liceul Tehnologic „Ion Creangă”, Liceul Tehnologic „Ștefan Hell”, Școala Gimnazială Sântana, DGASPC Bihor, Inspectoratul Teritorial al Poliției de Frontieră Oradea, ANPD, DGASPC Neamț, DSP Arad, IPJ Arad, Tribunalul Arad, Parchetul de pe lângă Tribunalul Arad, DGASPC Gorj, Casa Județeană de Pensii Arad, Direcția Națională de Probațiune, Serviciul de Probațiune Arad, Centrul de Detenție Craiova, Penitenciarul Arad, Teatrul Clasic „Ioan Slavici” Arad, Școala Gimnazială Vânători, Seminarul Teologic Ortodox, Colegiul "Mihai Viteazul" Ineu, Colegiul Național „Vasile Goldiș” Arad, Liceul „Sever Bocu” Lipova, Spitalul Orășenesc Lipova, Spitalul Orășenesc Ineu, Parohia Ortodoxă Hunedoara Timișană, Parohia Ortodoxă Beliu, Spitalul de Psihiatrie Mocrea, Școala Profesională Astra Arad, 78 de parteneriate cu autorități ale administrațiilor publice locale.

Totuși, în raport cu nevoia de servicii de asistență socială, serviciile existente sunt slab dezvoltate sau lipsesc la nivel local, iar nivelul de calitate al serviciilor oferite, dar și de implicare a structurilor comunitare este unul scăzut.

Conform *Hărții Serviciilor Sociale Necesare la nivelul județului Arad*⁹⁰, au fost identificate ca fiind **necesare 291 tipuri de servicii sociale, din care 81,44% necesare în mediul rural**, pentru

⁸⁹ Răspuns adresă DGASPC Arad

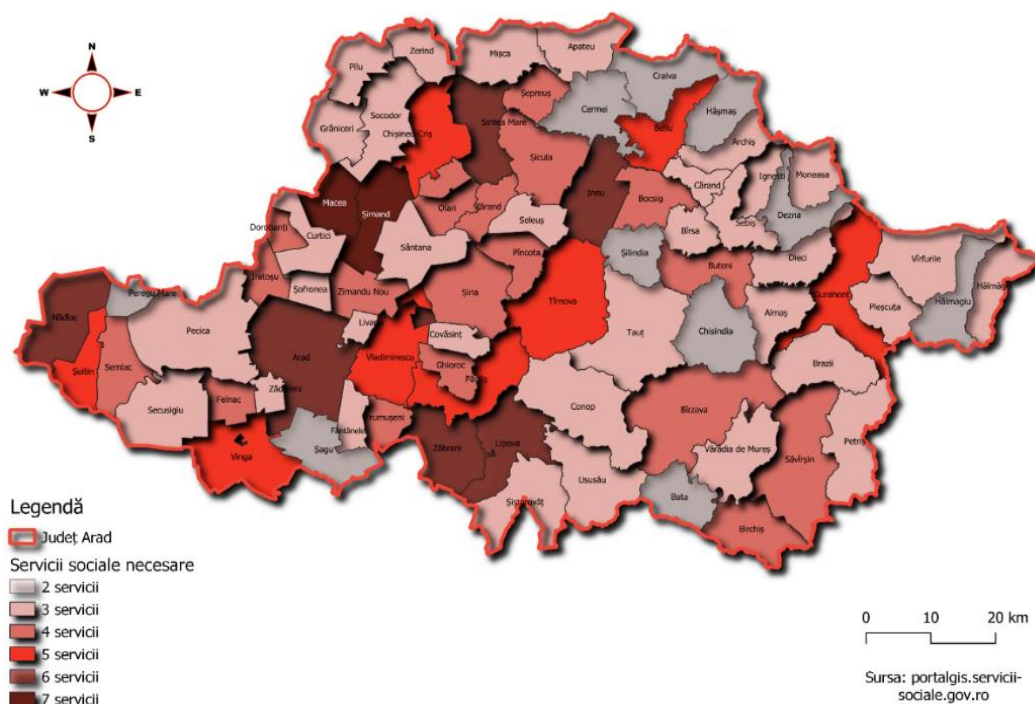
⁹⁰ <https://portalgis.servicii-sociale.gov.ro/arcgis/home/>

un număr de aproximativ 19.745 de persoane vulnerabile, 59,84% dintre persoane provenind din mediul rural.

În privința tipurilor de servicii sociale necesare, reiese nevoia de:

- **Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență** – 27,15% din totalul persoanelor vulnerabile la nivel de județ;
- **Centre de zi pentru persoanele vârstnice** – 24,74% din totalul persoanelor vulnerabile la nivel de județ;
- **Centre de zi pentru copii:** copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți – 13,40% din totalul persoanelor vulnerabile la nivel de județ;
- **Servicii de asistență comunitară** – 11,68% din totalul persoanelor vulnerabile la nivel de județ;
- **Centre de preparare și distribuire a hranei pentru persoane în risc de sărăcie** – 7,22% din totalul persoanelor vulnerabile la nivel de județ;
- **Centre de zi pentru asistență și suport pentru alte persoane aflate în nevoie** – 5,84% din totalul persoanelor vulnerabile la nivel de județ.

Figura 124: Harta serviciilor sociale necesare la nivelul județului Arad

Sursa: www.portalgis.servicii-sociale.gov.ro

Se remarcă faptul că la nivelul județului cele mai multe UAT-uri au nevoie de un număr de 3 servicii sociale (34 UAT-uri) și doar două comune ar avea nevoie de 7 servicii sociale (Șimand și Macea).

În ceea ce privește calitatea serviciilor sociale existente, persistă nevoia de formare profesională pentru angajații existenți precum și în vederea suplimentării de personal. Din cauza lipsei personalului specializat, există servicii sociale licențiate care nu funcționează sau care funcționează parțial. Lipsa personalului specializat creează percepția unei lipse de deschidere sau a unui interes redus al autorităților locale cu privire la domeniul social. Este necesară conștientizarea cu privire la importanța domeniului prin organizarea de evenimente, spectacole tematice etc.

Infrastructura și serviciile de bază neadecvate reprezintă o piedică în calea egalității de șanse și a dezvoltării socio-economice a zonelor rurale. Deficiențele ce decurg dintr-o infrastructură socială locală slab dezvoltată determină o parte din decalajele de accesibilizare a formelor educaționale.

Combaterea sărăciei și a excluziunii sociale necesită o abordare locală integrată, de jos în sus, bazată pe nevoile locale care va conduce la reducerea disparităților și la oportunități egale pentru populația din zona rurală.

6.2 Beneficiari ai serviciilor sociale

Analiza pe categorii de beneficii de asistență socială

Beneficiile de asistență socială reprezintă o formă de suplimentare sau de substituire a veniturilor individuale/ familiale obținute din muncă, în vederea asigurării unui nivel de trai minimal, precum și o formă de sprijin în scopul promovării incluziunii sociale și creșterii calității vieții anumitor categorii de persoane ale căror drepturi sociale sunt prevăzute expres de lege⁹¹.

Totodată, beneficiile de asistență socială sunt măsuri de redistribuire financiară/ materială destinate persoanelor sau familiilor care întrunesc condițiile de eligibilitate prevăzute de lege⁹².

Tabel 36: Situația beneficiarilor pe categorii de beneficii de asistență socială și a sumelor plătite către aceștia, 2020

Denumire beneficiu de asistență socială	Nr. mediu beneficiari	Sume plătite (lei)
Alocația de stat pentru copii	73.405	168.773.689,00
Alocația de plasament	745	6.029.502,00
Alocație de susținerea familiei Legea 277/2010	1.505	3.479.530,00
Indemnizație creștere copil OUG 111/2010	4.505	111.796.671,00
Stimulent de inserție creștere copil OUG 111/2010	1.490	11.627.630,00
Indemnizații și ajutoare OUG 111 art.31,32	317	4.750.957,00
Indemnizație lunară concediu în vederea adopției	13	278.538,00
Depunere cont junior pentru copiii ocrotiți prin serviciile publice și private specializate pentru protecția copilului	818	981.600,00
Ajutoare sociale (vmg)	1.987	5.325.080,00
Ajutoare refugiați	0	0
Indemnizații lunare hrana (HIV)	210	1.242.252,00
Ajutoare de urgență	17	37.000,00
Ajutoare încălzire cu energie termică	447	139.791,00
Ajutoare încălzire cu gaze naturale	176	117.222,00
Ajutoare încălzire cu energie electrică	11	3.061,00
Subvenții pentru asociații și fundații	26	72.800,00
Drepturi persoane cu handicap	29.927	88.963.369,00
Ajutorul de încălzire cu lemne	2.392	639.704,00
Indemnizații COVID	3.607	29.638.719,00
TOTAL	121.598	433.897.115,00

Sursa: AJPIS Arad – Adresa nr.2/ 3870/ 05.04.2021

⁹¹ Art 7 – Legea asistenței sociale 292/2011

⁹² Art 6. (c) – Legea asistenței sociale 292/2011

Se remarcă un număr semnificativ de beneficiari ai **alocației de stat pentru copii**, care dețin și cel mai mare procent din plățile efectuate în anul 2020 (38,89%). Alocatia este acordată copiilor cu vârstă de până la 18 ani, precum și tinerilor care au împlinit vârsta de 18 ani, care urmează cursurile învățământului liceal sau profesional, până la terminarea acestora. Raportat la numărul de alocații de stat pentru copii plătite la nivel de țară (3.590.874 beneficiari), județul Arad atinge un procent de 2,04% din total beneficiari.

Următoarea categorie semnificativă la nivel județean din punct de vedere al plăților este reprezentată de **indemnizațiile pentru creșterea copilului** care reprezintă 25,76% din total. La capătul clasamentului sunt situate **ajutoarele de încălzire cu energie electrică**. Acestea reprezintă un procent de sub 1% din total (0,0007%). Pentru refugiați nu au fost plătite deloc ajutoare la nivelul anului 2020.

Suma cheltuită în anul 2020 pentru indemnizațiile pentru creșterea copilului la nivel național a fost de 4.953.831.698,00 lei și a suferit o creștere față de suma plătită în anul anterior (2019) cu 11,1%. Județele Alba, **Arad**, Mureș, Dolj, Constanța, Sibiu, Brașov, Iași, Timiș, Cluj, Ilfov și Mun. București au consemnat valori mai mari de 2.000 lei/ lună/ beneficiar. În Arad, suma medie plătită în anul 2020 pentru acest tip de beneficiu a fost 2.068 lei/ lună/ beneficiar.

În ceea ce privește protecția socială a șomerilor în județul Arad, cheltuielile în anul 2020 au fost de 251.066.077,00 lei în creștere față de 2019 (23.787.852,00 lei). Această creștere puternică a fost accentuată și indusă de pandemia cu virusul SARS CoV-2.

Tabel 37: Cheltuieli anuale cu protecția socială a șomerilor, 2020

Categorie de cheltuială	Anul 2020 - lei -
Indemnizație de șomaj (șomeri cu experiență în muncă)	13.190.469,00
Indemnizație de șomaj (șomeri fără experiență în muncă)	99.870,00
Cheltuieli pentru formarea profesională	80.910,00
Plata absolvenților	205.551,00
Plăți pentru stimularea absolvenților	7.500,00
Plăți pentru stimularea șomerilor care se angajează înainte de expirarea perioadei de șomaj	571.601,00
Plăți pentru stimularea mobilității forței de muncă	0
Plăți pentru stimularea angajatorilor care angajează șomeri din categoria „defavorizați”	4.349.705,00
Sume decontate angajatorilor pentru decontarea unei părți a salariului brut a angajaților menținuți în muncă + Sprijin financiar pentru încheierea CIM pe perioadă determinată de până la 3 luni	83.340.398,00
Indemnizație pentru reducerea timpului de muncă al salariaților cu cel mult 50% din durata prevăzută în CIM	400.602,00
Sprijin financiar pentru activități în regim telemuncă	455.000,00
Indemnizații acordate pe perioada suspendării temporare a CIM din inițiativa angajatorului	127.745.298,00
Prima de activare	10.000,00
Prima de relocare	317.067,00
Sume acordate angajatorilor pentru încadrarea în muncă a unor categorii de persoane	114.515,00
Alte cheltuieli	20.177.591,00
Total	251.066.077,00

Sursa: INS (SOM102A)

Se remarcă faptul că ponderea cea mai mare, de 50,88% din total, o au cheltuielile cu **indemnizațiile acordate pe perioada suspendării temporare a CIM din inițiativa angajatorului**. Aceste plăți sunt consecința directă a efectelor pandemiei cu virusul SARS CoV-2 care a afectat mare parte din antreprenori aceștia fiind nevoiți să își suspende activitățile și implicit contractele de muncă ale angajaților. La coada clasamentului se află plățile pentru stimularea mobilității pentru care în anul 2020 nu au fost înregistrate cheltuieli.

În anul 2020, valoarea medie a **pensiei** a fost în județul Arad de 1.310 lei/ lună⁹³. Totuși, această valoare se situează sub valoarea pensiei medii la nivel național care în anul 2020 a fost 1.403 lei/ lună⁹⁴.

Alocații, indemnizații și facilități acordate persoanelor cu dizabilități

Conform Legii nr.448/ 2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, republicată, tipurile de handicap sunt: fizic, vizual, auditiv, surdocecitate, somatic, mintal, psihic, HIV/ SIDA, asociat, boli rare, iar gradele de handicap sunt: grav, accentuat, mediu și ușor.

La 31 decembrie 2020 **numărul total de persoane cu dizabilități** conform datelor statistice din cadrul Autorității Naționale pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții, din cadrul MMPS a fost de **16.640 persoane**, reprezentând 1,94% din totalul de la nivel național (857.638 persoane). Femeile reprezentau 52,93% din totalul persoanelor cu dizabilități la nivel județean iar copiii 11,25% din total.

La nivelul județului Arad sunt 20 de servicii sociale licențiate în baza legii 197/ 2012 pentru persoane cu dizabilități, astfel:

- Centre rezidențiale pentru persoane adulte cu dizabilități: 9 servicii;
- Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență: 10 servicii;
- Servicii în comunitate pentru persoanele adulte cu dizabilități – 1 serviciu.

Beneficii acordate persoanelor cu handicap⁹⁵ :

1. Pentru adulții cu **handicap grav sau accentuat** se acordă **o indemnizație lunară**, indiferent de venituri;
2. Adulții cu **handicap grav, accentuat sau mediu** beneficiază de un **buget personal complementar**, indiferent de venituri;
3. **Părintele, tutorele sau persoana care se ocupă de creșterea și îngrijirea copilului cu handicap** în baza unei măsuri de protecție specială, stabilită în condițiile legii, beneficiază de **prestații sociale**, pe perioada în care îl are în îngrijire, supraveghere și întreținere, astfel:

Tabel 38: Cuantumul principalelor beneficii sociale acordate persoanelor cu handicap, finanțate din bugetul M.M.P.S.

Beneficiul de asistență socială	Cuantum începând cu 1 iulie 2018 (lei)
Indemnizații lunare/ adult	
- grav	350
- accentuat	265
Buget complementar/ adult	
- grav	150
- accentuat	110
- mediu	60
Prestație socială/ copil	
- grav	300

⁹³ INS (PNS102D)

⁹⁴ Buletin Statistic în domeniul muncii și protecției sociale în anul 2020

⁹⁵ Ministerul Muncii și Protecției Sociale – „Raport statistic privind activitatea M.M.P.S. în domeniul asistenței sociale în trimestrul I 2020”

Beneficiul de asistență socială	Cuquantum începând cu 1 iulie 2018 (lei)
- accentuat	175
- mediu	60

Sursa: MMPS - „Raport statistic privind activitatea M.M.P.S. în domeniul asistenței sociale în trimestrul I 2020”

4. **Însoțitorii adulților cu handicap vizual grav** au primit o **indemnizație** în cuquantum lunar de 1.263 lei începând cu 1 ianuarie 2019, respectiv de 1.348 lei începând cu data de 1 ianuarie 2020

Tabel 39: Principalele beneficii sociale acordate persoanelor cu handicap în anul 2020, comparativ cu anul 2019 – număr de beneficiari și sume plătite

Beneficiu	2020		2019		Modificare anul 2020 față de anul 2019	
	Nr. mediu lunar de beneficiari	Sume plătite (lei)	Nr. mediu lunar de beneficiari	Sume plătite (lei)	Nr. mediu lunar de beneficiari	Sume plătite (lei)
Indemnizația lunară pentru însoțitorii persoanelor cu handicap vizual grav	906	14.630.654	929	14.075.388	-2,53%	+3,94%
Indemnizația lunară pentru adulții cu handicap grav și accentuat	13.167	48.989.660	12.770	47.470.806	+3,01%	+3,19%
Bugetul personal complementar lunar pentru persoanele cu handicap grav, accentuat sau mediu	14.231	21.487.205	13.848	20.856.553	+2,76%	+3,02%

Sursa: INS (ASS117B) și MMPS

5. Pentru **persoanele cu HIV sau SIDA** se acordă o **indemnizație lunară de hrană**, atât pe perioada cât sunt internați sau instituționalizați, cât și în ambulatoriu.

Cuquanturile alocației au fost în anul 2019 și 2018 de 16 lei/ zi pentru adulți și 15 lei/ zi pentru copii, valori care s-au păstrat și în trimestrul I 2020.

În anul 2020 au beneficiat de indemnizație 210 persoane, din care 204 adulți (97,14% din total) și 6 copii (2,86% din total) pentru care au fost plătite următoarele sume: 32.940 lei pentru copii și 1.209.312 pentru adulți. Totalul la nivelul județului Arad (1.242.252 lei) reprezintă 1,84% din totalul sumelor plătite la nivel național (67.320.003 lei).

6. Pentru 7 **copii cu HIV/ SIDA** (număr mediu lunar) s-au plătit în anul 2020 **alocații de hrană** calculate pe baza alocației zilnice de hrană stabilite pentru consumurile colective din unitățile sanitare publice, în valoare de 37.920 lei. Cuquantumul acestei alocații a fost de 14,84 lei/ zi.

6.3 Nivel de trai

Cu o **rată a sărăciei relative**⁹⁶ (ponderea persoanelor sărace, după metoda relativă de estimare, în totalul populației) de 18,4 %, județul Arad se situează pe locul 11 în țară, din punctul de vedere al nivelului de trai, în ordine descrescătoare. Rata sărăciei relative la nivelul regiunii de dezvoltare Vest era, în 2019, de 14,7% (în scădere de la 14,9% în 2018) iar la nivel național de 23,8% (în creștere de la 23,5% în 2018).

Rata sărăciei în muncă, de 13,7%, plasează județul Arad pe locul 9, în ordinea crescătoare a ratelor care indică nivelul de sărăcie care caracterizează persoanele ocupate (cu venit constant).

Din necesitatea de a găsi soluții noi, inovatoare unor probleme sociale, economice sau de mediu ale comunităților și pentru satisfacerea nevoilor membrilor comunității care sunt ignorate sau insuficient acoperite de sectorul public sau privat, s-a dezvoltat conceptul de economie socială.

Scopul principal al economiei sociale constă în îmbunătățirea condițiilor de viață și oferirea de noi oportunități pentru persoanele dezavantajate sau făcând parte din categorii vulnerabile.

În județul Arad au fost identificate următoarele întreprinderi sociale:

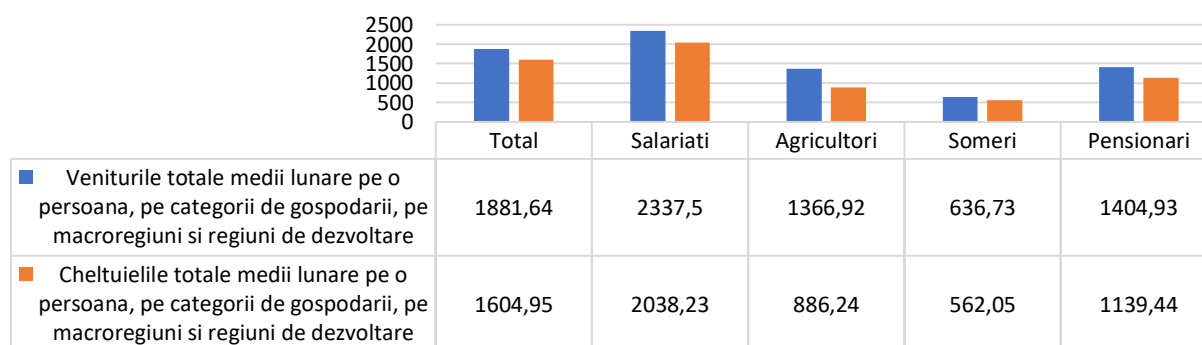
Tabel 40: Întreprinderi sociale din județul Arad, aprilie 2021

Nr. crt.	Denumire	Localitate
1	FALKCONTAB SRL (STANCIU EXPERT PRO SRL)	Arad
2	ASOCIATIA SANSĂ SCHIMBĂRII	Sâ „npaul
3	IPP SOCIAL CREATIVE ART SRL	Arad
4	BAIA BRIKCONCEPT SRL	Baia
5	FOTOTECARAD SRL	Arad
6	ASOCIATIA PENTRU DEZVOLTARE SOCIALĂ „SOCIAL UP”	Arad
7	EDUCAMP SOCIAL SRL	Arad
8	ASOCIATIA CLUB SPORTIV SOCIAL ARAD	Arad

Sursa: Registrul unic de evidență a întreprinderilor sociale

Analizând **veniturile și cheltuielile totale medii lunare pe o persoană** din Regiunea Vest, se remarcă un nivel de trai scăzut pentru șomeri, unde cheltuielile sunt peste 88% din veniturile medii lunare obținute. Deși categoria celor salariați are venituri medii mai mari, ponderea cheltuielilor medii lunare este de 87%.

Figura 125: Veniturile și cheltuielile totale medii lunare pe o persoană în Regiunea Vest, 2019

⁹⁶ Ministerul Muncii și Justiției Sociale – Raport „Analiza și evaluarea grupurilor vulnerabile în vederea stabilirii nevoii de servicii sociale” din cadrul proiectului „Implementarea unui sistem de elaborare de politici publice în domeniul incluziunii sociale la nivelul MMJS”, cod SIPOCA 4, 2019

Sursa: INS (BUF105J și BUF107K)

Un alt indicator care identifică ponderea persoanele aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială este **AROPE** – indicator compozit adoptat la nivelul Uniunii Europene în cadrul Programului „Europa 2020”, de promovare a incluziunii sociale și reducere a sărăciei.

Conform Institutului Național de Statistică, persoanele care fac obiectul indicatorului AROPE sunt cele aflate în cel puțin una din următoarele situații:

- au venituri disponibile inferioare pragului de sărăcie;
- sunt în stare de deprivare materială severă;
- trăiesc într-o gospodărie cu intensitate foarte redusă a muncii.

În Regiunea de dezvoltare Vest, **rata riscului de sărăcie sau excluziune socială (AROPE)** a fost de **21,9%** în anul 2019, sub media națională de 31,2%. Indicatorul a înregistrat o scădere de 14,3% în ultimii 10 ani (anul 2019 față de anul 2010).

Rata deprivării materiale severe reprezintă ponderea persoanelor aflate în stare de deprivare materială severă în totalul populației. Persoanele aflate în stare de deprivare materială severă sunt persoanele în vârstă de 18 ani și peste care, datorită lipsei resurselor financiare, nu își pot permite cel puțin patru dintre următoarele situații:

- achitarea la timp, fără restanțe, a unor utilități și a altor obligații curente;
- plata unei vacanțe de o săptămână pe an, departe de casă;
- consumul de carne, pui, pește (sau alt echivalent de proteină) cel puțin o dată la două zile;
- posibilitatea de a face față, cu resursele proprii, unor cheltuieli neprevăzute (echivalente cu 1/12 din valoarea pragului național de sărăcie);
- deținerea unui telefon fix sau mobil;
- deținerea unui televizor color;
- deținerea unei mașini de spălat;
- deținerea unui autoturism personal;
- asigurarea plății unei încălziri adecvate a locuinței.

În anul 2019, la nivelul Regiunii de Dezvoltare Vest, rata deprivării materiale severe a fost de doar 7,4% fiind situată astfel la jumate din nivelul național de 14,5% al aceluiași an. În intervalul 2010 – 2019, indicatorul a înregistrat o scădere cu 15,4%.

Rata persoanelor de sub 60 ani din gospodăriile cu intensitate foarte redusă a muncii reprezintă ponderea persoanelor în vârstă de sub 60 ani care trăiesc în gospodării cu intensitate foarte redusă a muncii, în total populație. Gospodăriile cu intensitate foarte redusă a muncii sunt gospodăriile în care adulții în vârstă aptă de muncă desfășoară activități reprezentând mai puțin de 20% din potențialul lor de muncă din ultimul an.

În Regiunea de dezvoltare Vest, **rata persoanelor de sub 60 ani din gospodăriile cu intensitate foarte redusă a muncii** a fost de 9,4% în creștere față de anul anterior când indicatorul a atins valoarea de 8,6% și peste media națională de doar 6%. Totuși, în intervalul 2010-2019 acest indicator a înregistrat o scădere cu 1,8%.

Zone marginalizate

Zone urbane

Autoritățile publice ale orașelor din județul Arad au declarat că se încadrează în următoarele categorii cu privire la tipologia comunităților urbane marginalizate la nivelul anului 2019:

- zone de tip ghetou cu blocuri (**Pecica**) - Blocuri de locuințe de proastă calitate, construite înainte de 1990 pentru muncitorii din fostele întreprinderi socialiste precum și foste cămine de nefamiliști sau blocuri cu apartamente cu confort redus. Zona poate include un singur bloc sau un grup de două sau mai multe blocuri. Apartamentele sunt în proprietatea primăriei sau în proprietate privată. Locuitorii acestor zone se confruntă cu probleme numeroase, pe mai multe dimensiuni: supra-aglomerare, condiții proaste de locuire, lipsa sau accesul redus la infrastructură, lipsa sau venituri reduse, poziții marginale și vulnerabile pe piața muncii, educație formală scăzută sau deloc în rândul adulților, rate ridicate ale abandonului școlar, părăsire timpurie a școlii, absenteism școlar în rândul copiilor;
- zone de tip mahala cu case (**Pecica**) - Cartiere periferice vechi, care s-au extins după 1990 cu comunități sărace. Casele sunt sărăcăcioase alături de care au fost ridicate cocioabe/adăposturi improvizate. Comunitățile ocupă teritorii întinse. În multe cazuri, aceste zone includ comunități tradiționale de romi, vorbitori de limba romani. Problemele locuitorilor sunt următoarele: condiții proaste de locuire, lipsa sau accesul redus la infrastructură, lipsa sau venituri redus, poziții marginale și vulnerabile pe piața muncii, educație formală scăzută sau deloc în rândul adulților, rate ridicate ale abandonului școlar în rândul copiilor (în special în cazul fetelor). Probleme specifice acestui tip de comunitate sunt reprezentate de lipsa actelor de identitate și a certificatelor de proprietari.

Conform **Atlasului zonelor urbane marginalizate din România** elaborat de Banca Mondială, procentul populației în zonele urbane marginalizate din județul Arad este:

Tabel 41: Procentul populației în zonele urbane marginalizate din județul Arad

Oraș	% populație în zone marginalizate
Municipiul Arad	2,58%
Oraș Ineu	3,17%
Oraș Nădlac	7,29%
Oraș Pâncota	11,81%
Oraș Pecica	11,05%
Oraș Sântana	3,78%

Sursa: Banca Mondială - „Atlasul Zonelor Urbane Marginalizate”

Principalele **zone marginalizate din municipiul Arad** sunt: Checheci (situată în cartierul Șega), zona Tarafului (situată în cartierul Sânicolaul Mic) și zona de pe strada Mărului (situată în cartierul Alfa).

Zona Checheci este o zonă poziționată în partea de vest a municipiului, unde locuiesc aproximativ 3.000 de persoane, majoritatea romi romanizați și minoritar romi maghiari. Printre principalele nevoi și probleme identificate la nivelul zonei se numără: lipsa actelor de proprietate și de identitate, lipsa utilităților și asfaltarea incompletă a străzilor, analfabetismul în proporție de 20%, existența unui număr însemnat de persoane bolnave de boli cronice (BPOC, TBC, multiple forme de cancer, diabet, HTA), 50% din populație beneficiază de prestații sociale, locuințele sunt în proporție de 70% construite din chirpici, suprafața unei locuințe nedepășind 50 mp.

Zona Tarafului include o stradă din cartierul „Sânicolaul Mic”, unde locuiesc aproximativ 1.500 de persoane, majoritatea romi romanizați și minoritar romi maghiari. Printre principalele nevoi și probleme identificate la nivelul zonei se numără: lipsa actelor de proprietate și a celor de identitate, lipsa utilităților, existența unui număr însemnat de persoane bolnave de boli cronice (BPOC, TBC, multiple forme de cancer, diabet, HTA), 70% din populație beneficiază de prestații sociale, locuințele

individuale sunt în proporție de 100% construite din chirpici, suprafața unei locuințe nedepășind 35 m².

Zona Mărului include o stradă unde locuiesc aproximativ 600 de persoane, majoritatea romi romanizați și minoritar romi maghiari. Printre principalele nevoi și probleme identificate la nivelul zonei se numără: lipsa actelor de proprietate și a celor de identitate precum și proveniența lor din alte localități, lipsa utilităților, neasfaltarea străzii, grad ridicat de analfabetism și abandon școlar; rata ridicată a șomajului, existența unui număr însemnat de persoane bolnave de boli cronice (BPOC, TBC, multiple forme de cancer, diabet, HTA), un număr semnificativ de locuitori beneficiază de prestații sociale, locuințele sunt în proporție de 100% construite din chirpici, suprafața unei locuințe nedepășind 20 m².⁹⁷

Tabel 42: Procentul populației în zone marginalizate și în zone dezavantajate în județul Arad

Oraș	% populație în zone marginalizate	% populație în zone dezavantajate pe locuire	% populație în zone dezavantajate pe ocupare	% populație în zone dezavantajate pe capital uman
Municipiul Arad	2,58	7,91	2,97	8,83
Oraș Chișineu-Criș	0,00	1,84	5,61	36,02
Oraș Curtici	0,00	0,00	15,64	38,36
Oraș Ineu	3,17	4,04	15,29	18,90
Oraș Lipova	0,00	2,33	22,85	25,22
Oraș Nădlac	7,29	0,00	36,58	34,13
Oraș Pâncota	11,81	0,00	23,06	42,02
Oraș Pecica	11,05	0,00	17,25	39,51
Oraș Sântana	3,78	2,01	6,31	50,51
Oraș Sebiș	0,00	0,00	30,67	28,18
Total județ ARAD	3,19	5,69	8,04	17,63

Sursa: Banca Mondială - „Atlasul Zonelor Urbane Marginalizate”

Zone rurale

Studiul „Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România”, elaborat de Banca Mondială și publicat în anul 2016, identifică faptul că proporția populației care trăiește în zone marginalizate la nivelul regiunii de dezvoltare Vest este de doar 1,2%, a doua cea mai mică din țară după regiunea București-Ilfov (0,6%). Din cele 281 de comune la nivel regional, doar 31 înglobează comunități marginalizate, 10 dintre ele fiind situate în județul Arad după cum urmează:

Tabel 43: Rata marginalizării la nivel de comună în județul Arad

Comuna	Populația totală (recensământ 2011)	Ponderea populației rrome în total populație (recensământ 2011)	Rata marginalizării (intervale)	Tipul marginalizării
Bata	1088	3,31	12-<24%	Marginalizare peste medie
Birchiș	1854	8,63	12-<24%	Marginalizare peste medie
Buteni	3403	0,41	12-<24%	Marginalizare peste medie
Covăsint	2573	24,37	6.1-<12%	Marginalizare la medie
Craiva	2880	10,94	6.1-<12%	Marginalizare la medie
Hălmăgel	1305	0,00	6.1-<12%	Marginalizare la medie
Petriș	1525	0,33	6.1-<12%	Marginalizare la medie
Semlac	3667	8,40	6.1-<12%	Marginalizare la medie
Șiria	8103	10,58	6.1-<12%	Marginalizare la medie

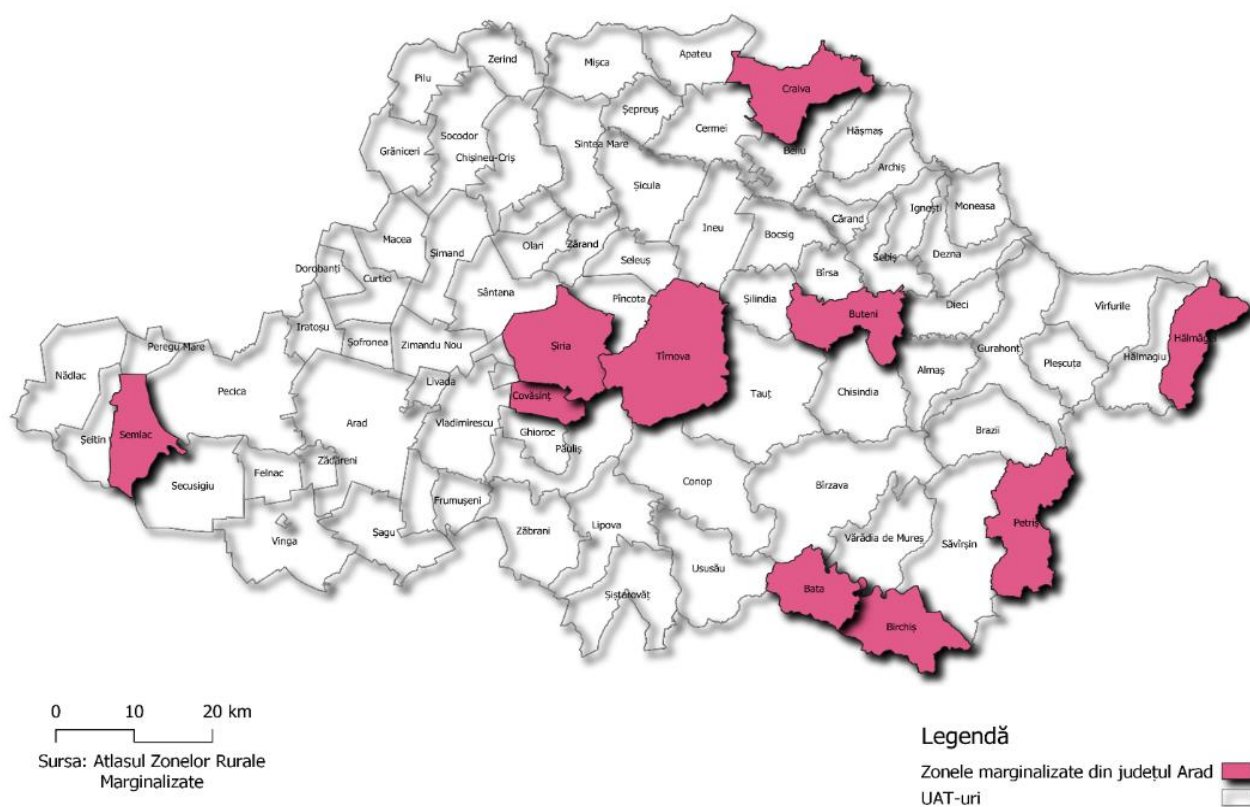
⁹⁷ Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030

Comuna	Populația totală (recensământ 2011)	Ponderea populației rrome în total populație (recensământ 2011)	Rata marginalizării (intervale)	Tipul marginalizării
Târnova	5935	1,97	0.1-<6.1%	Marginalizare sub medie

Sursa: Banca Mondială - "Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România"

Conform datelor disponibile furnizate de INS, localitatea Semlac este singura comună din localitățile cu zone marginalizate care a înregistrat o creștere a populației în perioada 2012-2020, în vreme ce toate celelalte localități (9) au înregistrat scăderi ale populației fapt ce indică o migrare a acestora către zone cu potențial de dezvoltare.

Figura 126: Harta zonelor rurale marginalizate la nivelul județului Arad

Sursa: „Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România”

Populația de etnie romă este cea mai des întâlnită în comunitățile marginalizate din județul Arad. Peste 20% din populația de etnie romă locuiește în 5 dintre cele 10 comune cu populație marginalizată.

Tabel 44: Localități rurale cu zone marginalizate, județ Arad

Comună	Sat	Populație (nr.)	Procent populație romă în zonele marginalizate	Nr. locuitori ce trăiesc în zonele marginalizate			
				1-169	170-256	257-418	419 și peste
Bata	Tela	365	Sub 20%		X		
Birchiș	Birchiș	690	Peste 20%			X	

Buteni	Buteni	2183	Sub 20%				X
Covăsiș	Covăsiș	2573	Peste 20%		X		
Craiva	Craiva	585	Peste 20%			X	
Hălmăgel	Luncșoara	400	Sub 20%	X			
Petriș	Obârșia	117	Sub 20%	X			
Semlac	Semlac	3667	Peste 20%			X	
Șiria	Șiria	5027	Peste 20%				X
Târnova	Arăneag	373	Sub 20%	X			
Târnova	Chier	1216	Sub 20%		X		

Sursa: Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România

Analiza SWOT - Social (infrastructură socială, nivel de trai)

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Infrastructura de servicii sociale diversificată (locul 11 pe țară după numărul de servicii sociale licențiate); • Implicarea activă a sectorului privat în furnizarea de servicii sociale (58% din totalul serviciilor sociale licențiate sunt oferite de furnizori privați); • Existența unor parteneriate multiple între DGASPC Arad și ONG-uri, furnizori privați și APL-uri, în vederea prestării serviciilor sociale; • Nivel de trai ridicat al populației (locul 11 pe țară în ceea ce privește rata sărăciei relative și locul 9 în ceea ce privește rata sărăciei în muncă); • Regiunea Vest deține a doua cea mai mică pondere a populației care trăiește în zone marginalizate rurale la nivel de țară. 	<ul style="list-style-type: none"> • Insuficiența serviciilor sociale dezvoltate la nivelul comunităților locale de pe raza județului de genul centrelor de zi/recuperare pentru copii, servicii la domiciliu, centre respiro, cantine sociale; • Slab acces la servicii sociale specializate ca urmare a concentrării urbane a serviciilor sociale existente; • Lipsa profesioniștilor în diverse domenii atât în sfera publică cât și în cea privată în vederea asigurării unor servicii sociale la standarde înalte de calitate • Infrastructura IT învechită ceea ce îngreunează procesul de informatizare din sistemul de asistență socială.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • Stabilirea obiectivului european „O Europă mai socială și mai incluzivă”, care va fi implementat prin Pilonul european al drepturilor sociale; • Promovarea parteneriatelor public-privat în vederea înființării de servicii sociale alternative și derularea de proiecte cu impact social; • Oportunități de dezvoltare a resursei umane prin îmbunătățirea educației, oferirea de traininguri sau parteneriate cu furnizori privați; • Dezvoltarea serviciilor de asistență socială de prevenire; 	<ul style="list-style-type: none"> • Reticența manifestată de autoritățile publice locale în a dezvolta servicii sociale ca urmare a neasigurării unei finanțări sigure de la bugetul de stat sau al județului pentru aceste servicii; • Lipsa unor metodologii și a unor proceduri unitare de lucru la nivel național în vederea contractării de servicii sociale; • Conjunctură internațională relativ instabilă (pandemia cu virusul SARS CoV – 2);

- Posibilități diversificate de finanțare a unor proiecte complexe de infrastructură și servicii sociale – buget de stat pentru servicii de asistență socială, fonduri nerambursabile în cadrul POR, POCU, PNRR, precum și alte surse de finanțare externe;
 - Oportunități de finanțare în domeniul incluziunii sociale;
 - Promovarea voluntariatului;
 - Sensibilizarea / atragerea mediului privat în probleme sociale.
- Dificultăți de derulare sau întârzieri în lansarea programelor cu finanțare nerambursabilă.

Concluzii

În județul Arad, sunt acreditați 143 furnizori de servicii sociale, atât publici (63), cât și privați. Județul se află pe locul 11 la nivel național, având 120 de servicii sociale licențiate, 86 dintre acestea fiind în mediul urban. Majoritatea serviciilor (70 de servicii) sunt prestate de furnizori privați. La nivel județean se remarcă 2 cămine publice licențiate pentru persoane vârstnice și 2 cantine licențiate de ajutor social.

Pentru o mai bună desfășurare a activităților de tip servicii sociale, DGASPC Arad a dezvoltat inclusiv parteneriate cu organizații neguvernamentale, instituții publice și autorități ale administrațiilor publice locale. Cu toate acestea, conform „*Hărții Serviciilor Sociale Necesare*”, la nivel județean, sunt necesare 291 de tipuri de servicii sociale, majoritatea de 81,44% fiind necesare în mediul rural.

Chiar dacă rata riscului de sărăcie sau excluziune socială a înregistrat, în ultimii 10 ani, o scădere de 14,3%, indicatorul atinge aproape un sfert din populația județului (21,9%). Județul Arad se situează pe locul 11 în țară, din punctul de vedere al nivelului de trai, având o rată a sărăciei relative de 18,4% și pe locul 9 (13,7%) la rata sărăciei în muncă.

În județ se remarcă un nivel de trai scăzut pentru șomeri, unele cheltuieli fiind peste 88% din veniturile medii lunare obținute, dar nu la mare distanță față de categoria salariaților cu venituri medii mai mari, unde ponderea cheltuielilor medii lunare este de 87%.

În privința zonelor marginalizate, în mediul urban, 6 localități sunt aflate în „*Atlasul Zonelor Urbane Marginalizate*”, acestea situându-se sub pragul de 12% de populație în zone marginalizate, iar în „*Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate*”, fac parte 10 comune rata marginalizării situându-se peste pragul 20% la doar 5 dintre acestea.

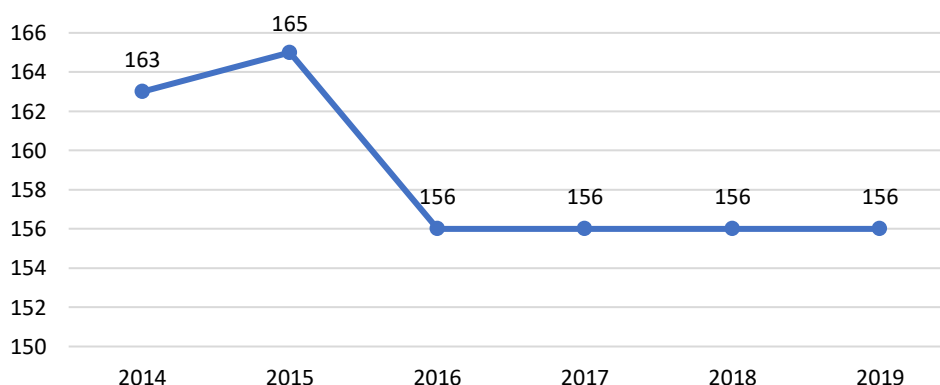
7. Educația

7.1 Infrastructura de învățământ

Dezvoltarea durabilă are la bază educația, ca factor esențial, pentru a asigura funcționarea adecvată a societății. Educația trebuie privită atât sub aspectul relevanței pe care o are în pregătirea forței de muncă, dar mai ales ca un proces continuu care pregătește generațiile tinere pentru provocările viitorului.

În perioada analizată, în anul școlar 2014-2015, s-a atins maximum de instituții școlare, fiind înregistrat un număr de 165 unități de învățământ, urmând ca în anul 2016 să scadă până la 156 de școli, iar ulterior să se mențină la aceeași valoare până în anul 2019.

Figura 127: Evoluția numărului de unități școlare din județul Arad în perioada 2014-2019

Sursa: INS (SLC101C)

Comparativ cu strategia anterioară, se păstrează trendul descrescător privind numărul unităților de învățământ.

Unitățile școlare sunt prezente în toate UAT-urile urbane din județul Arad, cele mai multe fiind întâlnite în Municipiul Arad (57), orașul Chșineu-Criș (4), orașul Curtici, Ineu, Lipova, Pecica și Santana (2), urmând Nădlac, Pâncota și Sebiș (1).

Unitățile liceale se află cu precădere în următoarele UAT-urile urbane: Municipiul Arad (22), orașul Chisineu-Cris (2), orașul Curtici (1), orașul Ineu (2) orașul Lipova (2), orașul Nădlac (1), orașul

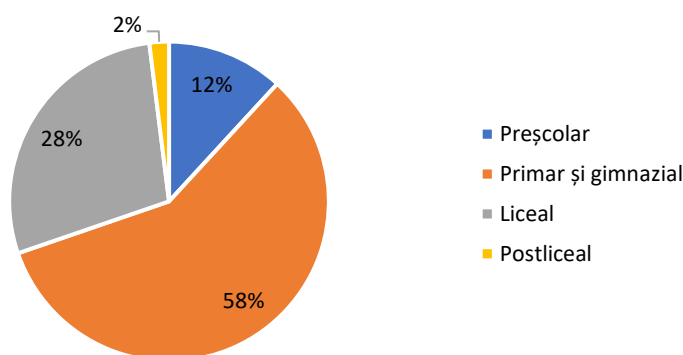
Pâncota (1), orașul Pecica (1), orașul Santana (1), orașul Sebiș (1), Beliu, Cermei, Ghioroc, Gurahont, Halmagiu, Săvârșin, Vinga.

Unități postliceale regăsim în Municipiul Arad, într-un număr de 3 instituții de acest tip.

Sistemul de învățământ preuniversitar de la nivelul județului Arad oferă o gamă largă de specializări, nu doar în profil teoretic (real și uman), ci și pe filieră tehnologică (profil tehnic, servicii și resurse naturale și protecția mediului), sau vocațională (profil pedagogic, artistic, sportiv, militar și teologic). Pe lângă **învățământul liceal**, împărțit în specializări, în județul Arad se regăsește și **învățământul profesional și profesional dual**.

Raportat la numărul școlilor postliceale (2 școli postliceale), comparativ cu numărul unităților de învățământ liceal (41 de unități de învățământ liceal), putem constata că oferta liceelor este semnificativ mai mare ceea ce face ca majoritatea absolvenților de gimnaziu să se orienteze către această formă de învățământ, iar ulterior cei mai mulți să continue studiile în domeniul universitar. Aceștia reprezintă, de altfel, grupul cel mai activ al migrației interne către marile centre universitare, de unde puțini mai revin după absolvirea studiilor de licență, masterat sau doctorat.

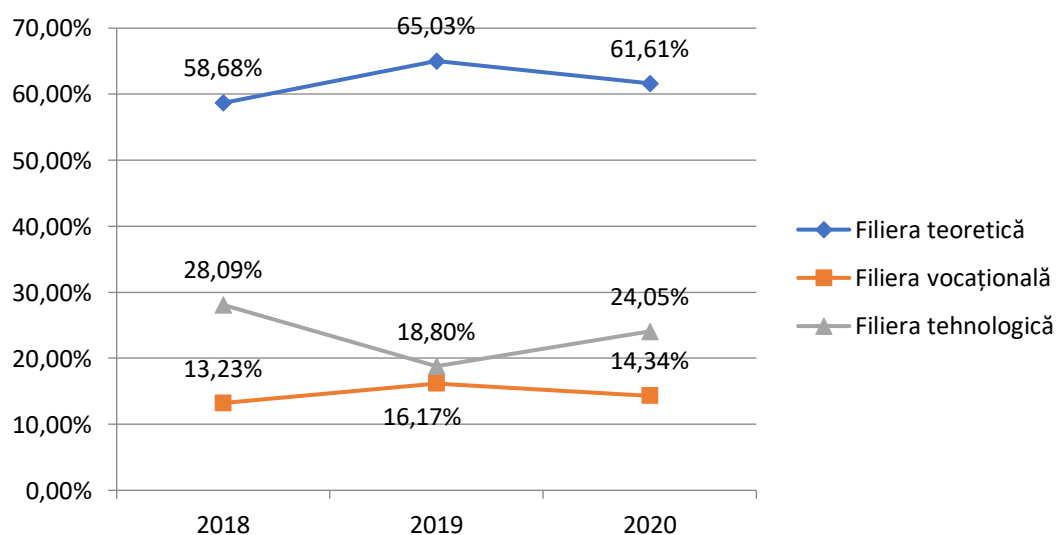
Figura 128: Tipuri de unități școlare din județul Arad

Sursa: INS (SLC101C)

Din cele 41 de licee existente, la nivelul județului Arad **cele mai multe sunt cu profil teoretic** (25 unități), urmate de liceele cu profil etnic (10 unități) și cele cu profil vocațional (6 unități).

Figura 129: Evoluția opțiunilor pentru filierele de învățământ (din învățământul liceal), pe ultimii 3 ani școlari

Sursa: CJRAE Arad - Răspuns la adresă, Anexa. 1

Comparativ cu anul școlar 2013-2014, profilurile real, uman, artistic, teologic, pedagogic au înregistrat creșteri, în timp ce restul profilelor au înregistrat scăderi, pentru perioada 2020-2021.

În ceea ce privește **sălile de clasă ale unităților școlare, aproximativ 62,69% se află în mediul urban, din care, cele mai multe sunt în municipiul Arad (2.149 săli de clasă) și în orașul Sântana (113 săli de clasă).** În mediul rural, cele mai multe săli de clasă se află în comunele Șiria și Târnova (49 săli de clasă).

În total, județul Arad are **619 de laboratoare școlare.** Cele mai multe sunt în municipiul Arad, unde regăsim un număr de 408 de laboratoare școlare, urmat de orașul Ineu cu 16 laboratoare școlare și orașul Lipova cu 15 laboratoare școlare.

În ceea ce privește numărul de terenuri sportive din unitățile școlare, județul Arad însumează **154 de terenuri sportive.** Municipiul Arad înregistrează cele mai multe terenuri sportive în unitățile școlare (56), urmat de orașul Chișineu-Criș cu 8 terenuri sportive. Doar 55 de localități dețin minim un teren sportiv.

În anul 2019 au fost înregistrate, în județul Arad **149 de săli de gimnastică.** Cele mai multe săli de gimnastică se află în municipiul Arad, cu 62 de săli de gimnastică, urmat de comuna Socodor cu 9 săli de gimnastică.

În anul 2019, în județul Arad sunt însumate **110 ateliere școlare.** Cele mai multe ateliere școlare se află în municipiul Arad, cu 76 de ateliere școlare, urmat de orașul Ineu cu 19 ateliere școlare.

Potrivit datelor existente la nivelul Institutului Național de Statistică, **Județul Arad însumează 7.345 de PC-uri în cadrul unităților școlare.** Cele mai multe sunt concentrate în municipiul Arad, cu 4.368 de PC-uri, urmat de orașul Chișineu-Criș cu 207 de PC-uri.

Tabel 45: Evoluția dotărilor școlare prezente la nivelul județului Arad în perioada 2014-2019

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Săli de clasă	3.422	3.380	3.470	3.505	3.542	3.428
Laboatoare școlare	648	651	642	656	656	619
Săli de gimnastică	127	132	130	140	144	149
Ateliere școlare	108	117	118	123	114	110
Terenuri de sport	134	136	148	155	158	154
PC-uri	7.352	7.316	7.437	7.661	7.899	7.345

Sursa: INS (SCL105B, SCL106B, SCL107B, SCL108B, SCL110B, SCL112B)

Cu privire la **transportul elevilor**, Compania de Transport Public Arad a anunțat în 2021 că elevii care utilizează transportul public cu tramvaiele și autobuzele urbane, vor putea solicita eliberarea abonamentelor fără cost de achiziție, în baza carnetului de elev vizat la zi. În ceea ce privește elevii care utilizează transportul public executat cu autobuzele județene, aceștia vor putea achiziționa abonamentele numai pe perioada anului școlar, contra cost, în baza carnetului de elev vizat la zi. De asemenea, abonamentele emise pentru traseele județene, cu cap de linie Arad, vor fi valabile inclusiv pentru transportul public cu tramvaiele și autobuzele urbane.

De asemenea, în județul Arad se află o singură școală profesională privată, respectiv **Școala Profesională Astra** care oferă specializări precum: sudor, lăcătuș, construcții metalice și utilaj tehnologic, electromecanic material rulant, electrician aparate și echipamente electrice și energetice și operator mașini cu comandă numerică.

Școala profesională Asta a fost înființată de Patronatul Societății ASTRA Vagoane Călători care a hotărât să se implice direct în rezolvarea problemei privind desființarea școlilor profesionale, din cauza căreia tinerii nu reușesc să mai dobândească o calificare într-o meserie, iar forța de muncă calificată din industrie este îmbătrânită. Elevii școlii beneficiază și de ore de practică în fabrică.

Principalele probleme ale unităților școlare din județul Arad sunt:

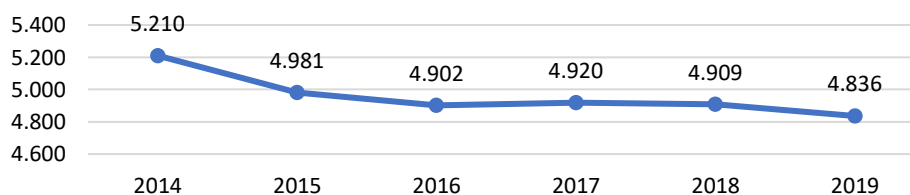
- Dificultăți/ suspiciuni la unor părinți/ elevi/ cadre didactice de a accesa/ accepta suport psiheducațional și emoțional oferit de consilierii, logopezii, sau mediatorii școlari;
- Informații insuficiente cu privire la posibilitatea de a beneficia din partea consilierilor, logopezilor, mediatorilor școlari de suport de specialitate gratuit pentru copii, cadre didactice și părinți nu au ajuns la toți posibii beneficiari ai serviciilor educaționale;
- Număr limitat de specialiști (profesori consilieri școlari, profesori logopezi, meditari școlari), raportat la populația școlară;
- Lipsa unor cabinete de asistență psihopedagogică/ logopedice. Doar 20 de unități de învățământ au amenajate și sunt funcționale exclusiv doar cabinete de asistență psihopedagogică/ logopedice. 25 de unități de învățământ dețin spații comune (săli de curs, biblioteci, săli de lectură, cabinet medical);
- Decontarea birocratică a cheltuielilor de transport al elevilor (dintr-o localitate în alta);
- Obstacolele întâlnite în încercarea de reorganizare a rețelei școlare, în vederea utilizării mai eficiente a resurselor disponibile;
- Lipsa acoperirii cu semnal de internet în anumite zone ale județului;
- Problemele ce țin de resursele alocate învățământului special (resursele umane);
- Incertitudini legislative în ceea ce privește eventuala preluare a Palatului Copiilor și cluburilor elevilor de către consiliile locale sau Consiliul Județean;
- Greutăți în derulare programelor sociale, cauzate de lipsa prezenței fizice a elevilor în condițiile pandemiei.

7.2 Resursele umane din învățământ

Personalul Didactic

În județul Arad, au profesat **4.836 de cadre didactice**, la nivelul anului 2019, înregistrându-se o tendință de scădere față de anul 2014 (5.210 cadre didactice). Cele mai multe cadre didactice sunt în municipiul Arad: 2.471 de cadre didactice, urmat de orașul Chișineu-Criș cu 225 de cadre didactice și de orașul Curtici cu 128 de cadre didactice.

Figura 130: Evoluția personalului didactic din județ (număr de persoane) în perioada 2014-2019

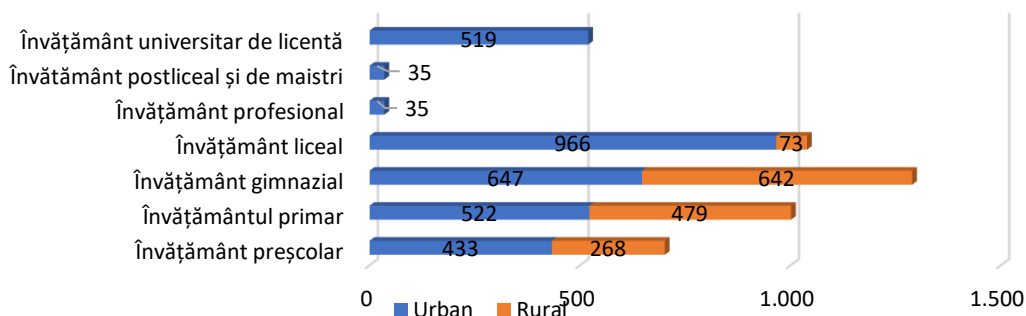

Sursa: INS (SCL104D)

Comparativ cu perioada 2011-2013, unde s-a înregistrat o creștere de 10,46%, în perioada 2014-2019, s-a înregistrat un **trend de scădere al personalului didactic**, acest indicator înregistrând o diminuare cu 7,73%.

În ceea ce privește situația cadrelor didactice pe medii (urban/ rural), se constată că **68%** din cadrele didactice își desfășoară activitatea în **mediul urban** și 32% în mediul rural, o proporție similară regăsiindu-se și la nivelul populației școlare.

Figura 131: Situația cadrelor didactice pe medii (urban / rural), 2019

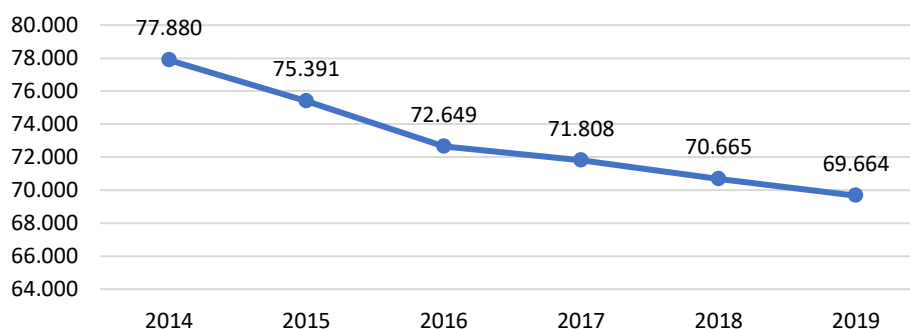
Sursa: INS (SCL104E)

Populația școlară

În anul 2019 au fost înregistrați mai puțini elevi și studenți față de anii anteriori, de la 77.880 de elevi și studenți în anul 2014, la **69.664 de elevi și studenți**, în anul 2019.

Cei mai mulți elevi și studenți sunt regăsiți în **municipiul Arad**, mai exact 36.794 de elevi și studenți, urmat de **orașul Ineu** cu 2.204, respectiv **orașul Curtici** cu 2.022 de elevi și studenți.

Figura 132: Evoluția populației școlare din județ (număr de persoane) în perioada 2014-2019

Sursa: INS (SCL103D)

Această evoluție descrescătoare a populației școlare (-10,55%), în special în mediul rural (-12,10%), are efecte considerabile asupra educației la nivelul județului. În prezent, sunt școli unde se învață în sistem simultan deoarece nu se pot constitui clase omogene. Structurile de învățământ se închid, se desființează posturi de cadre didactice, clădirile unităților de învățământ rămân neutilizate, elevii sunt nevoiți să se deplaseze în altă localitate pentru a învăța iar dificultățile de mobilitate contribuie la creșterea abandonului școlar.

Învățământul dual

Învățământul dual este o formă de organizare a învățământului profesional și tehnic cu următoarele caracteristici specifice:

- Este organizat la inițiativa operatorilor economici interesați, în calitate de potențiali angajatori și parteneri de practică;
- Asigură oportunități sporite de educație și formare profesională pe baza unui contract de parteneriat și a unor contracte individuale de pregătire practică;
- Operatorii economici asigură oportunitatea practică elevilor, bursă la nivelul celei acordate din fonduri publice și alte cheltuieli pentru formarea profesională de calitate a elevilor;
- Facilitează implicarea operatorilor economici în mecanismele decizionale la nivelul unității de învățământ partenere.

În județul Arad există 20 unități de învățământ profesional și tehnic, ce școlarizează în sistemul dual:

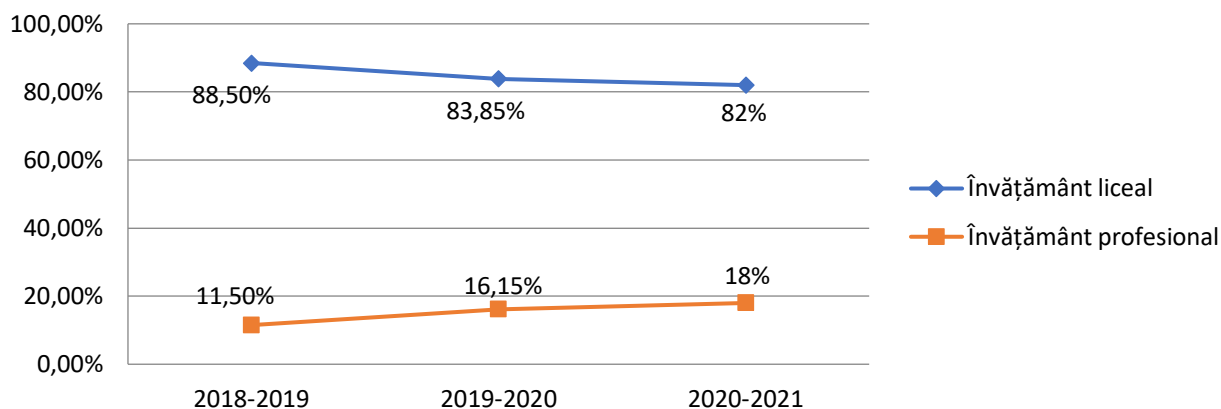
- Colegiul „Csiky Gergely” Arad;
- Colegiul Economic Arad;
- Liceul Tehnologic „Aurel Vlaicu” Arad;
- Liceul Tehnologic „Francisc Neuman” Arad;
- Liceul Tehnologic „Iuliu Moldovan” Arad;
- Liceul Tehnologic de Electronică și Automatizări „Caius Iacob” Arad;
- Liceul Tehnologic de Transporturi Auto „Henri Coandă” Arad;
- Liceul Tehnologic UCECOM „Spiru Haret” Arad;
- Școala Profesională „Astra” Arad;
- Liceul Tehnologic Chișineu-Criș;
- Liceul Tehnologic „Ion Creangă” Curtici;
- Liceul „Ioan Buteanu” Gurahonț;
- Liceul Tehnologic „Sava Brancovici” Ineu;
- Liceul „Atanasie Marienescu” Lipova;
- Liceul „Sever Bocu” Lipova;
- Liceul Tehnologic „Vasile Juncu” Miniș;
- Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovsky” Nădlac;
- Liceul Tehnologic „Stefan Hell” Sântana;
- Liceul Tehnologic „Regele Mihai I” Săvârșin;
- Liceul Teoretic Sebiș.

O problemă a învățământului dual din județul Arad o reprezintă numărul redus de personal didactic calificat, dar și lipsa unor domenii de specialitate din portofoliul unităților de învățământ din cauza dificultăților de acreditare întâmpinate.

Opțiunile populației școlare

Din analiza comparativă a datelor referitoare la opțiunea elevilor pentru una dintre filialele din sistemul de învățământ, se observă o ușoară creștere a procentului în ceea ce privește opțiunea pentru **învățământul liceal (preferată elevilor din județul Arad)**, în anul școlar 2020-2021, raportat la anii școlari 2018-2019 și 2019-2020. De asemenea, opțiunea pentru **învățământul profesional** este în creștere, aceasta înregistrând valori din ce în ce mai mari în perioada 2018-2021.

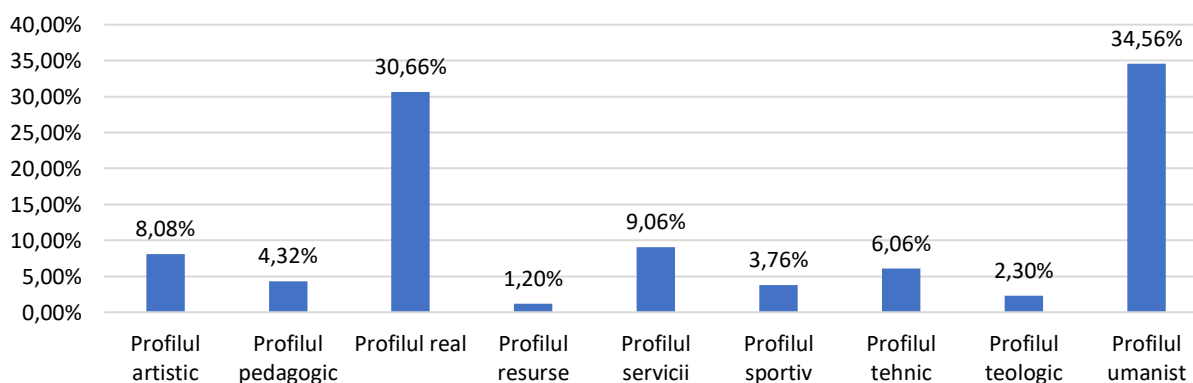
Figura 133: Evoluția opțiunilor pentru tipul de învățământ

Sursa: CJRAE Arad

Specializările din **învățământul liceal**⁹⁸ au înregistrat tendințe de creștere în perioada 2018-2021 pentru următoarele ramuri: *filologie, matematică-informatică, învățători-educatoare, arhitectură, arte ambientale și design*. În cadrul aceleiași perioade, **în învățământul profesional** s-au înregistrat tendințe de creștere pentru următoarele calificări: *mecanic auto, comerciant, vânzător, bucătar și sudor*.

Figura 134: Profilul ales în rândul liceelor, 2020 - 2021, județul Arad

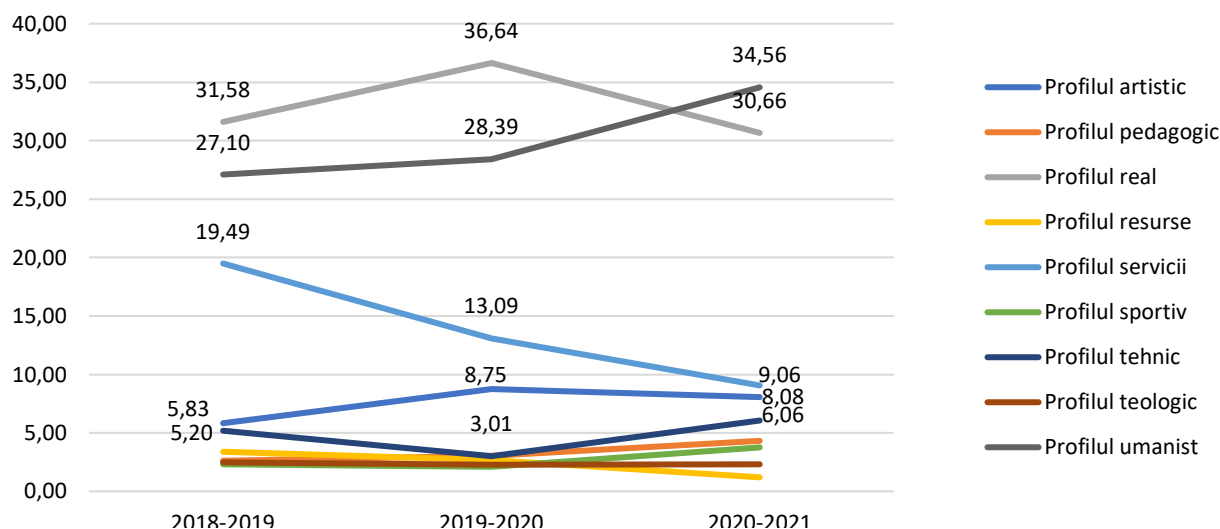

Sursa: CJRAE Arad

Se poate observa tendința elevilor de migrare asupra profilelor din diferite tipuri de licee. Astfel se poate observa tendința de creștere asupra profilului umanist, artistic, sportiv, tehnic, pedagogic și teologic în perioada 2018-2021 și o tendință de scădere la nivelul profilului real, servicii și resurse în aceeași perioadă.

Figura 135: Trendul opțiunilor pentru profilurile de învățământ (învățământul liceal), pe ultimii 3 ani școlari

⁹⁸ Sursa: Răspuns la adresa Anexa. 1 CJRAE

Sursa: CJRAE Arad

Tabel 46: Număr candidați admiși în anul școlar 2019-2020 și 2020-2021

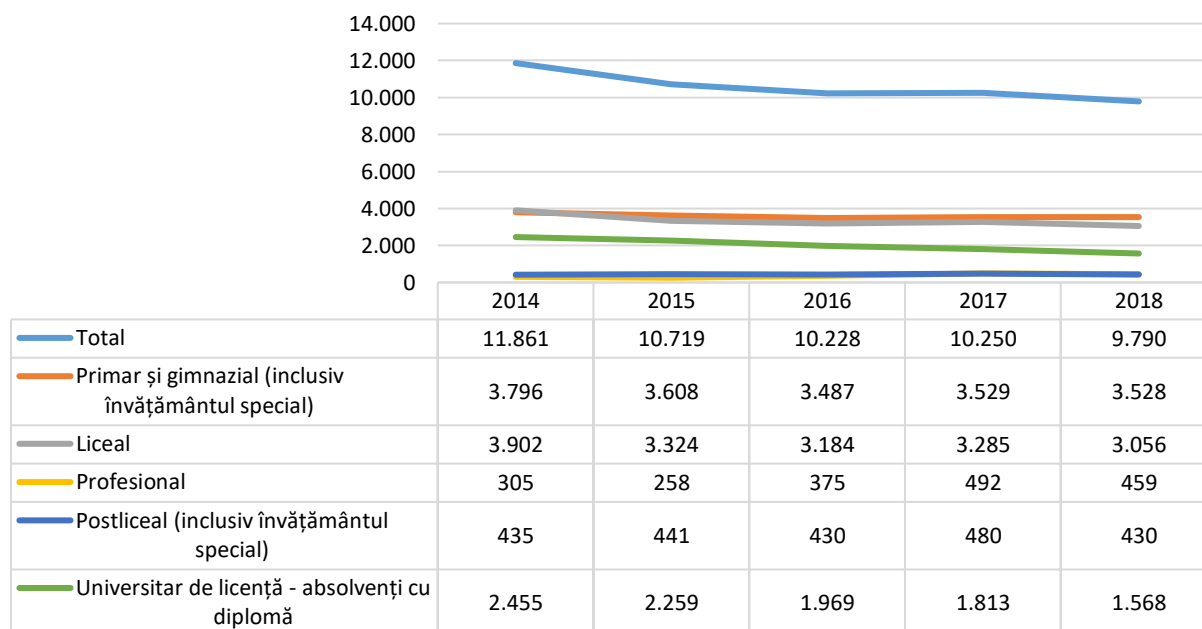
Specializarea/ domeniul/ calificarea	Anul școlar 2018-2019	Anul școlar 2019-2020
	Nr. de candidați admiși	Nr. de candidați admiși
Agricultură	28	56
Comerț	28	81
Construcții, instalații și lucrări publice	28	57
Economic	287	320
Electric	28	83
Electronică automatizări	56	56
Estetica și igiena corpului omenesc	28	28
Filologie	433	431
Industrie alimentară	84	85
Matematică-Informatică	506	531
Mecanică	106	116
Protecția mediului	56	57
Științe ale Naturii	329	342
Științe Sociale	41	44
Turism și alimentație	83	114
Fabricarea produselor din lemn	28	
Industrie textilă și pielărie		21
Silvicultură		28
Total	2.149	2.450

Sursa: CJRAE Arad

Absolvenții

În anul 2018 au fost înregistrați mai puțini **absolvenți** față de anul 2014, de la 11.861 de absolvenți în anul 2014, la **9.790** în anul 2018. Cei mai mulți absolvenți sunt regăsiți în municipiul Arad, 6.362 de absolvenți, urmat de orașul Ineu cu 324 absolvenți. În mediul rural, cei mai mulți absolvenți sunt în comuna Gurahonț, 102 de absolvenți.

Figura 136: Evoluția absolvenților din județ (număr de persoane)

Sursa: Institutul Național de Statistică – SLC109D (2014-2018)

Învățământul superior

La nivelul județului Arad funcționează următoarele instituții de învățământ superior, toate regăsim-se în municipiul Arad:

- **Universitatea din Arad** cu 9 facultăți ce conțin în oferta educațională 32 de programe de studii universitare de licență, 71 de programe de studii universitare de master și un program de doctorat;
- **Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad** cu 7 facultăți ce au în componență 31 de programe de studii universitare de licență, 19 programe de studii universitare de master și un program de doctorat.

Învățământul special

Liceul Special „Sfânta Maria” Arad este o unitate de învățământ ce asigură școlarizarea pentru elevii cu deficiențe de vedere și deficiențe asociate pentru următoarele nivele: preșcolar, primar, gimnazial, liceal, profesional și postliceal. Viziunea ce ghidează activitatea unității este aceea de a oferi șanse egale elevilor cu deficiențe mentale, vizuale și asociate cu cele ale absolvenților celorlalte școli.

Liceul Tehnologic „Sava Brancovici” Ineu oferă servicii educative în domeniul tehnic, adulților și copiilor cu deficiențe. Educația oferită este de tipul incluziv și se dorește integrarea educativă preprofesională a unor copii care au avut sau au dificultăți în învățământul clasic, astfel se va elimina discriminarea, oferindu-se egalitatea șanselor.

Centrul educațional **Școala Specială „Raza de soare” Arad** vine în întâmpinarea copiilor cu vârste cuprinse între 3 și 13 ani ce sunt diagnosticați cu dizabilități fizice și mentale din județul Arad, copii ce provin atât din centre de plasament, cât și familii. Fiecare copil dispune de un plan educațional adaptat pentru nevoile specifice precum: socializare, limbaj, motricitate fină și grosieră, scriere, matematică și citire. Toate aceste nevoi sunt acoperite de personalul specializat, angajat pentru a satisface nevoile specifice ale elevilor.

Personalul ce aparține Centrului Educațional are următoarea componență: un asistent social, un asistent medical, șapte psihopedagogi, opt asistenți educaționali, doi kinetoterapeuți, un logoped, un merceolog, trei bucătărese, un îngrijitor și directorul școlii-medic pediateru.

Situația de promovabilitate la examenul de bacalaureat în anul 2020

Din datele primite de la Inspectoratul Școlar Județean Arad, aflăm că în județul Arad, **rata de promovabilitate a examenului de bacalaureat a fost de 56,23%, mai mică decât media națională, aceea de 62,9%.**

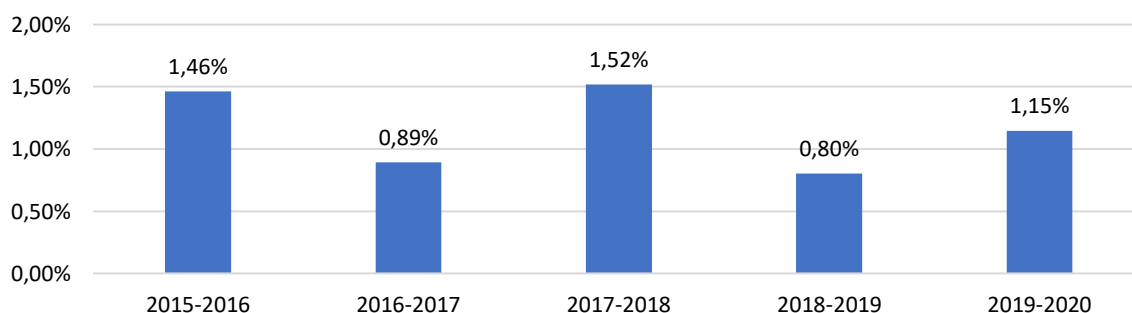
Din totalul de **3.144** de elevi înscriși în examenul de bacalaureat, un număr de **1.768 de elevi au promovat cu succes acest examen**, în timp ce, 1.376 de elevi nu au reușit acest lucru.

Cel mai mare procent de promovabilitate (100%) din județul Arad, în anul 2020, a fost înregistrat de **Liceul Teologic Baptist „Alexa Popovici” Arad**, în care fiecare elev a promovat examenul.

Abandonul școlar

Abandonul școlar, în județul Arad, în intervalul de timp 2014 - 2020, este pe un trend fluctuant (cel mai mic număr de abandon școlar fiind înregistrat în anul școlar 2018-2019). În rândul elevilor care au abandonat ciclul de învățământ se observă că procentul cel mai mare de abandon școlar a fost înregistrat în anul școlar 2017-2018 (1,52%), mai mic decât media națională a abandonului școlar (5,5%).

Figura 137: Rata abandonului școlar, 2014-2020, județul Arad

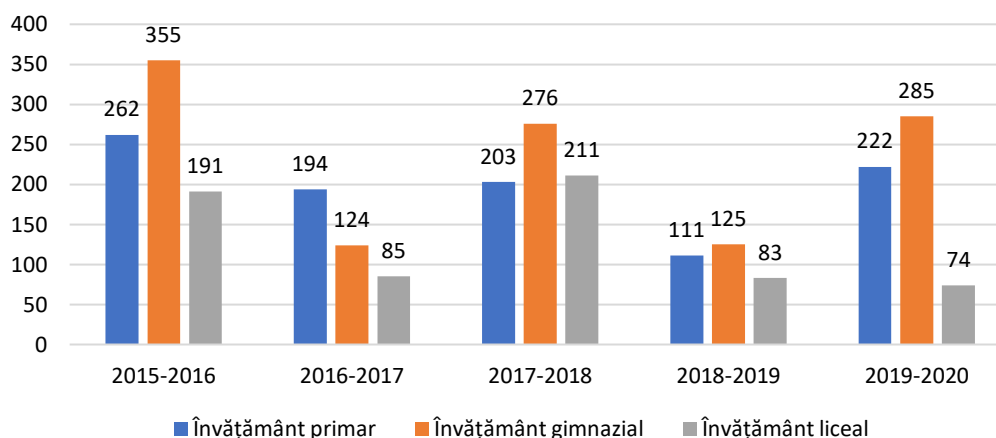

Sursa: ISJ Arad

În perioada analizată, s-au observat scăderi ale abandonului școlar pentru toate cele 3 tipuri de învățământ, respectiv:

- 15,27% pentru învățământul primar;
- 19,72% pentru învățământul gimnazial;
- 61,26% pentru învățământul liceal.

Figura 138: Ponderea abandonului școlar, 2015 - 2020, județul Arad

Sursa: ISJ Arad

Investiții școlare

Ministerul Educației Naționale a finanțat investițiile următoarelor obiective⁹⁹:

- Clădirea nouă aferentă Palatului Copiilor și sediul pentru ISJ Arad în valoare de 37.785 lei;
- Modernizarea și extinderea CSS Gloria în valoare de 10.832 lei.

Unitățile școlare care nu dețin autorizație sanitară de funcționare la nivelul județului Arad sunt în număr de 28¹⁰⁰. Finanțarea acestora se realizează cu sprijinul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice în perioada 2016-2019, cumulând o sumă totală de 27.729.326,16 lei, cea mai mare investiție fiind alocată comunei Vinga pentru reabilitare și modernizare Școlii Gimnaziale nr. 2, investiția fiind de 2.641.001 lei.

Prin Programul Național de Dezvoltare Rurală I s-au finanțat 34 de proiecte ce ating suma totală de 37.659.791,98 lei, dintre care cea mai mare investiție a fost realizată în orașul Ineu în valoare de 3.109.788,00 și a avut ca scop reabilitarea și modernizarea Liceului „Mihai Viteazul”.

Prin Programul Național de Dezvoltare Rurală II s-au finanțat 19 de proiecte ce ating suma totală de 30.503.491,39 lei, dintre care cea mai mare investiție a fost realizată în orașul Lipova în valoare de 5.412.760,00 și a avut ca scop reabilitarea și dotarea Liceului „Atanasie Marienescu”, respectiv a Școlii Generale Radna cu clasele I-VIII.

Prin programul Operațional Capital Uman s-au finanțat 4 proiecte ce ating suma totală de 19.248.205 lei, proiectele au avut ca scop o educație de calitate pentru toți, măsuri integrate de îmbunătățire a accesului la educație al copiilor din școli defavorizate și stagii de practică pentru elevii liceelor tehnologice Arad.

Viziunea în ceea ce privește investițiile este reprezentată de abordarea ISJ Arad ce are în vedere următoarele aspecte: creșterea calității învățământului special și special integrat prin asigurarea șansei de integrare a absolvenților pe piața muncii; creșterea ponderii învățământului profesional (dual și clasic) și reorganizarea unităților de învățământ; achiziții de microbuze școlare; sprijinirea parteneriatelor internaționale pentru dezvoltarea „know how-ului” și tehnologiei în domeniul învățământului profesional.

⁹⁹ Inspectoratul Școlar Județean Arad

¹⁰⁰ Inspectoratul Școlar Județean Arad

Analiza SWOT - Educația

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none">• Gamă variată a învățământului din județ, inclusiv învățământul universitar;• Sistemul de învățământ preuniversitar la nivelul județului Arad oferă o gamă largă de specializări, nu doar în profil teoretic, ci și pe filială tehnologică, sau vocațională;• Creșterea interesului elevilor pentru învățământul profesional;• Existența învățământului dual și al învățământului special;• Rata abandonului școlar în scădere;• Investiții realizate în infrastructura școlară.	<ul style="list-style-type: none">• Tendința de scădere a unităților de învățământ;• Ofertă redusă a învățământului profesional;• Numărul redus de personal didactic calificat, în special în învățământul dual;• Distanțe relativ mari pe care elevii din mediul rural sunt nevoiți să le parcurgă pentru a urma cursurile liceale/profesionale;• Lipsa unor spații adecvate pentru desfășurarea activităților extra-școlare, în special în zona rurală;• Evoluția negativă a personalului didactic și a populației școlare;• Diferență semnificativă între repartizarea profesorilor în mediul urban față de mediul rural;• Rata scăzută de promovabilitate a examenului la bacalaureat.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none">• Viziunea ISJ Arad în parteneriate internaționale pentru dezvoltarea învățământului profesional;• Interesul mediului de afaceri pentru forță de muncă pregătită și calificată;• Oportunități de finanțare pentru dezvoltarea și echiparea unităților de învățământ cu echipamente IT de ultimă generație în vederea facilitării susținerii orelor de curs în mediul online (având în vedere condițiile pandemice la nivel național);• Stimularea învățământului tehnic și profesional, cu precădere în mediul rural.	<ul style="list-style-type: none">• Rata de promovabilitate a examenului de bacalaureat mai mică decât media națională;• Accentuarea dezinteresului elevilor/studentilor față de procesul educațional care poate conduce la formarea unor resurse de muncă dezinteresate și slab pregătite;• Creșterea numărului de absolvenți care nu se pot încadra în muncă în cazul în care curricula educațională nu este corelată cu necesarul forței de muncă la nivel județean;• Creșterea disparităților urban-rural în ceea ce privește accesul la educație.

Concluzii

Rețeaua educațională din județul Arad, în anul 2019, avea în componență 156 de instituții educaționale și acoperea nivelul de învățământ preșcolar, gimnazial, liceal și universitar. Aflată în concordanță cu mutările de domiciliu din județ, populația școlară este pe un trend descrescător (-10,55%) scăzând cu 8.216 de elevi în 2019, față de anul 2014. Acest trend descrescător generează o cerere mai scăzută, față de alți ani, forțând migrarea personalului didactic.

În județ, profilele predominante în rândul liceelor sunt cele teoretice, tehnologice și vocaționale, se pot remarca forme de organizare a învățământului dual, cu 20 de unități de învățământ profesional și tehnic. În anul școlar 2020-2021, opțiunea majoritară a elevilor (82%) a fost învățământul liceal și doar 18% dintre aceștia au optat pentru învățământul profesional (în creștere cu 7,50% față de anul școlar 2018-2019). Județul Arad, se află sub rata națională de promovabilitate a examenului de bacalaureat (62,9%), în 2019 având un procent de 56,23%.

Rata abandonului școlar, este mai mică decât la nivel național, și în ultimii ani, este pe un trend fluctuant, cea mai ridicată tendință de abandon școlar fiind înregistrată în rândul învățământului liceal (61,26%).

8. Sănătatea

8.1 Infrastructura de sănătate

Principalele unități sanitare din județ

La sfârșitul anului 2019, **rețeaua unităților sanitare cuprindea în principal** 17 spitale din care 7 publice și 10 private cu un total de 2.413 paturi, la care se adaugă: Serviciul de Ambulanță Județean Arad: (1 stație centrală plus 9 substații), cabinete medicale de familie (291), cabinete medicale de specialitate (275), cabinete de stomatologie (380), laboratoare medicale private (25), farmacii private (101 în urban și 99 în rural):

Tabel 47: Spitale publice și spitale private județul Arad

Nr. crt	Spitale	Număr paturi	Tip spital	Clasificare
	TOTAL JUDEȚ (spitale publice și spitale private)	2.413		
	Total spitale publice	1.935		
	Spitale din subordinea Administrațiilor Locale	1.860		
1	Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad	1.329	Spital de acuți	- Categoria a II-a
2	Spitalul Orășenesc Ineu	110	Spital de acuți	- Categoria a IV-a
3	Spitalul Orășenesc Lipova	110	Spital de acuți	- Categoria a IV-a
4	Spitalul de Boli Cronice Sebiș	86	Spital de cronici	- Categoria a V-a
5	Spitalul de Psihiatrie Mocrea	150	Spital de cronici	- Categoria a V-a
6	Spitalul de Psihiatrie Căpâlnaș	75	Spital de cronici	- Categoria a V-a
	Spital din subordinea Ministerului Sănătății	75		
7	Spitalul de Recuperare Neuropsihomotorie "Dr. Corneliu Bârsan" Dezna	75	Spital de cronici	- Categoria a V-a
	Spitale private	478		
8	S.C. Genesys Medical Clinic S.R.L.	70	Spital de acuți	- Categoria a IV-a
9	S.C. Laser System S.R.L. Arad	140	Spital de acuți	- Categoria a IV-a
10	S.C. Terapeutica S.A. Chișineu-Criș	161	Spital de acuți	- Categoria a IV-a
11	S.C. Centrul Medical Speranța pentru Viață S.R.L. Ineu	25	Îngrijiri paliative	- Categoria a V-a
12	S.C. Avitum S.R.L.	38	Centru de dializa	
13	S.C. Affidea România S.R.L.	9	Spitalizare de zi	
14	S.C. Infomedica S.R.L.	21	Spitalizare de zi	
15	S.C. Clinica Deryy S.R.L.	3	Spitalizare de zi	
16	S.C. Optica Cristi S.R.L.	2	Spitalizare de zi	
17	S.C. Medical Business Management S.R.L.	7	Spitalizare continuă	
		2	Spitalizare de zi	

Sursa: <http://www.dsparad.ro/index.php>

La nivelul anului 2019 conform datelor INS, situația unităților medicale din județul Arad se prezenta astfel:

Tabel 48: Rețeaua unităților sanitare pe forme de proprietate și medii (urban/rural), 2019

Categorii de unități sanitare	Total	Proprietate publică	Proprietate privată	Mediul urban	Mediul rural
Spitale	11	7	4	9	2
Ambulatorii de specialitate	1		1	1	
Ambulatorii integrate spitalului	7	5	2	6	1
Dispensare medicale	5	5		5	
Centre de sănătate mintala	1	1		1	
Unități medico-sociale	1	1			1

Categoriile de unități sanitare	Total	Proprietate publică	Proprietate privată	Mediul urban	Mediul rural
Centre medicale de specialitate	1	1		1	
Centre de diagnostic și tratament cu paturi de spital	1		1	1	
Centre medicale de specialitate cu paturi de spital	2		2	2	
Centre de dializa	1		1	1	
Cabinete medicale școlare	24	24		24	
Cabinete medicale studențești	1	1		1	
Cabinete medicale de familie	293	2	291	156	137
Cabinete stomatologice	383	2	381	337	46
Cabinete stomatologice școlare	11	11			
Cabinete stomatologice studențești	1	1			
Cabinete medicale de specialitate	285		285	275	10
Farmacii	206	4	202	107	99
Puncte farmaceutice	4	4		4	
Laboratoare medicale	56	29	27	53	3
Laboratoare de tehnica dentara	31		31	31	
Centre de transfuzie	1	1		1	
Alte tipuri de cabinete medicale	3	3		3	

Sursa: INS (SAN101B)

În ultimii 10 ani se constată **dezvoltarea rețelei sanitare din sectorul privat** iar în ultimii 5 ani se constată creșterea numărului de spitale (1 spital nou), cabinete medicale de familie (251), cabinete medicale de specialitate (42), farmacii (49) și laboratoare medicale (1 laboratoare).

În cazul **sectorului public în ultimii 5 ani**, a crescut numărul de ambulatorii de specialitate (1), ambulatorii integrate spitalului (1), cabinetele școlare stomatologice (3) laboratoarele medicale (3) și a scăzut numărul unităților medicale sociale (1), cabinetele somatologice (1) și în urma reorganizării cabinetele medicale de familie (-221).

Analizând **accesibilitatea rețelei sanitare pe medii de rezidență**, se observă că 76,61% din unitățile sanitare existente la nivelul anului 2019, se află în mediul urban.

În ceea ce privește **dispensarele medicale**, toate se află în mediul urban, iar **farmaciile** sunt în procent de 51,94% în mediul urban. Se remarcă faptul că doar 2 **spitale** se află în mediul rural, din care unul cu ambulatoriu integrat.

Personal medico-sanitar

În perioada 2015-2019, în județul Arad, a scăzut **numărul personalului medico-sanitar** pentru toate categoriile, cu excepția personalului sanitar (asistenți) care au înregistrat o creștere de 15,13% în perioada analizată.

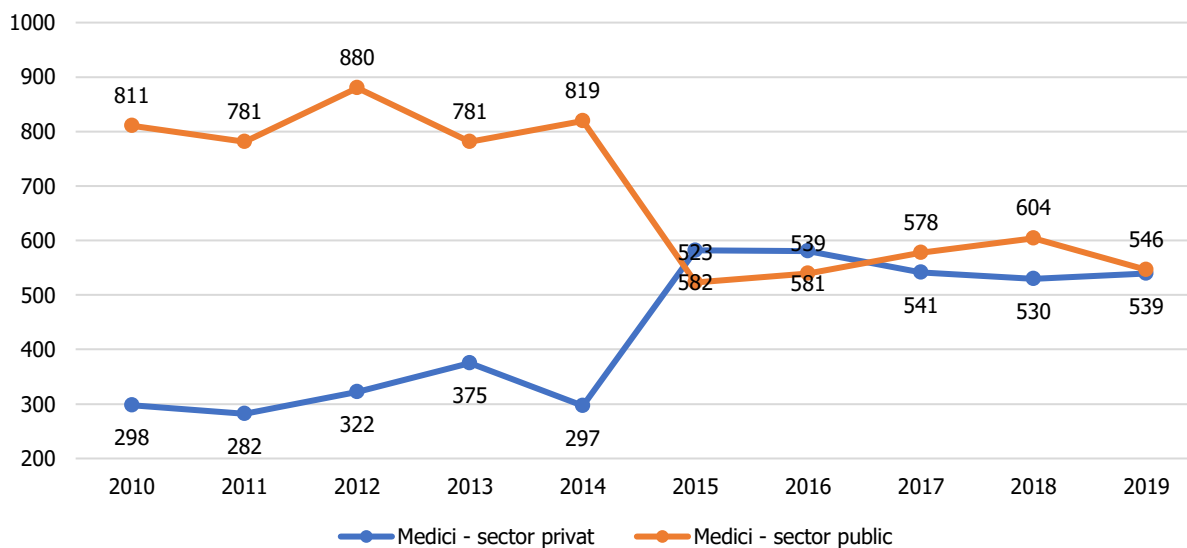
Tabel 49: Personal medico-sanitar în județul Arad, în 2019

Categoriile de cadre medico-sanitare	Total	Proprietate publică	Proprietate privată
Medici	1085	546	539
Stomatologi	400	15	385
Farmaciiști	228	12	216
Personal sanitar auxiliar	3976	2312	1664

Sursa: INS (SAN104B)

Pe forme de proprietate, numărul de medici din sectorul public a crescut cu 4,40% în perioada analizată (2015-2019), spre deosebire de sectorul privat, unde numărul de medici a scăzut cu 7,39%.

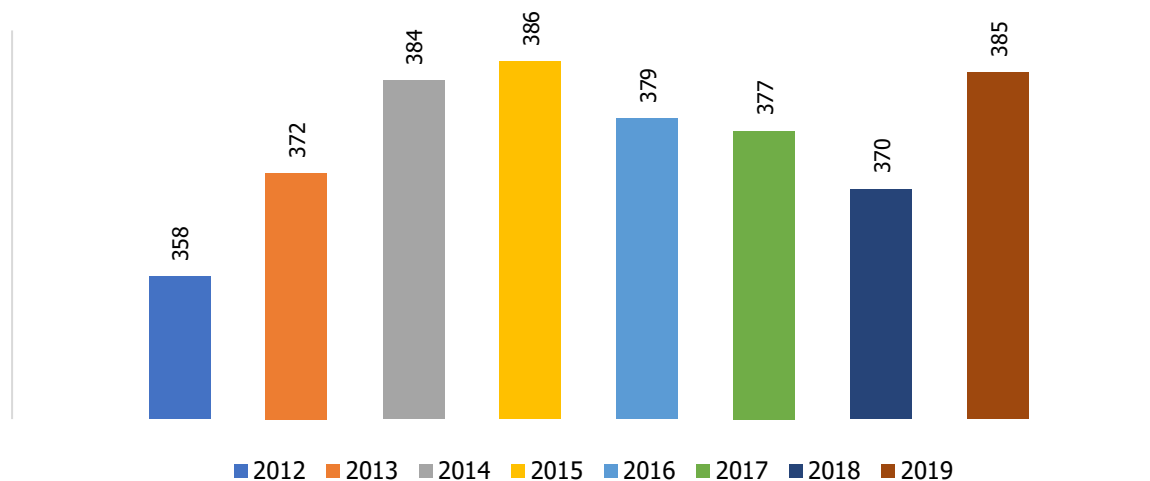
Figura 139: Evoluția numărului de medici (sector public și privat), în ultimii 11 ani

Sursa: INS (SAN104B)

Numărul de locuitori raportat la un medic a cunoscut o scădere cu un medic în anul 2019 față de anul 2015, cea mai mare scădere a fost înregistrată în anul 2018 (16 medici, aproximativ 4%).

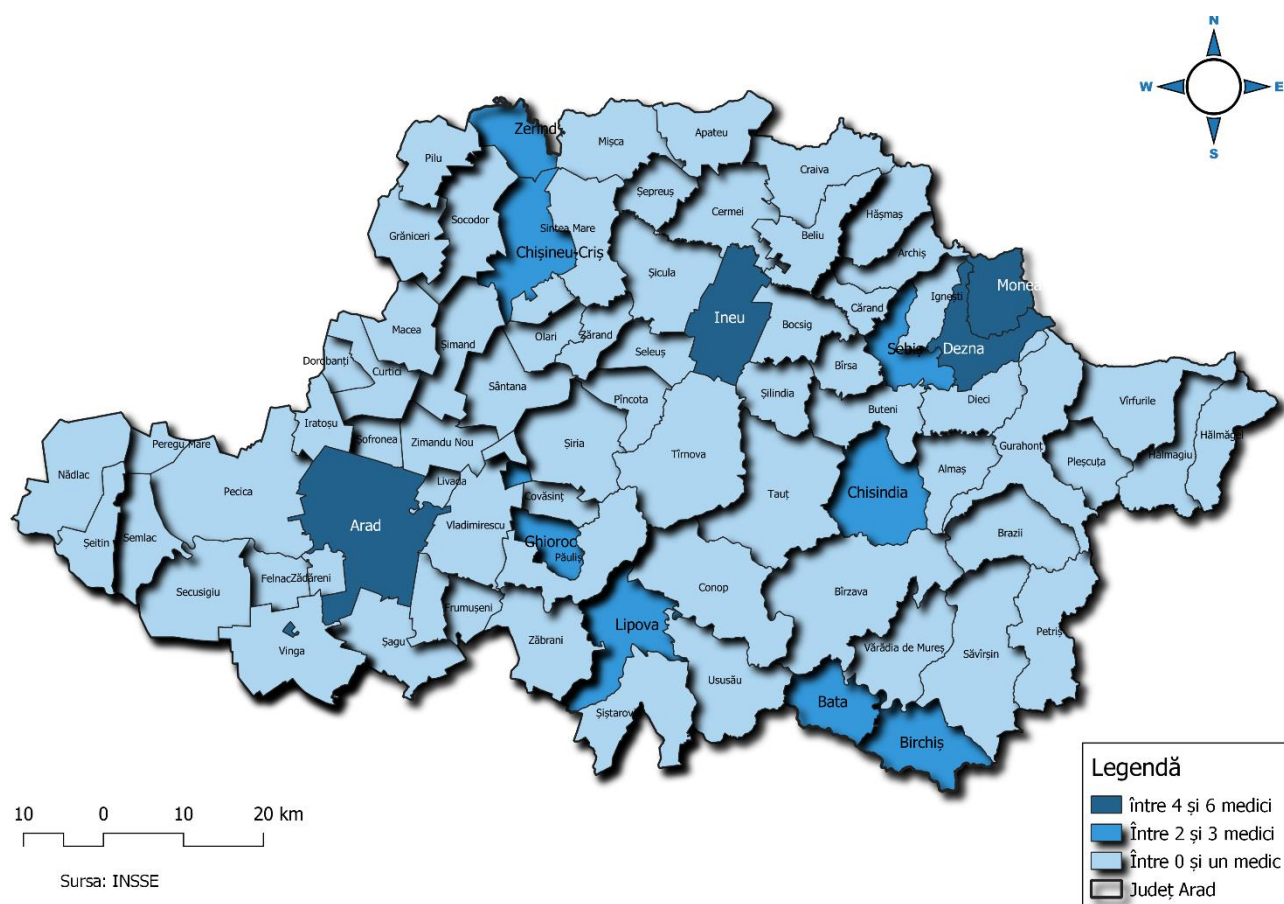
Figura 140: Evoluția numărului de locuitori la un medic

Sursa: INS (POP106A, SAN104B)

În ceea ce privește **numărul de medici la 1.000 locuitori** în cadrul județului Arad situația se prezintă astfel:

Figura 141: Situația numărului de medici/ 1.000 locuitori în cadrul județului Arad

Sursa: date INS

8.2 Gradul de sănătate al populației

Speranța de viață la naștere

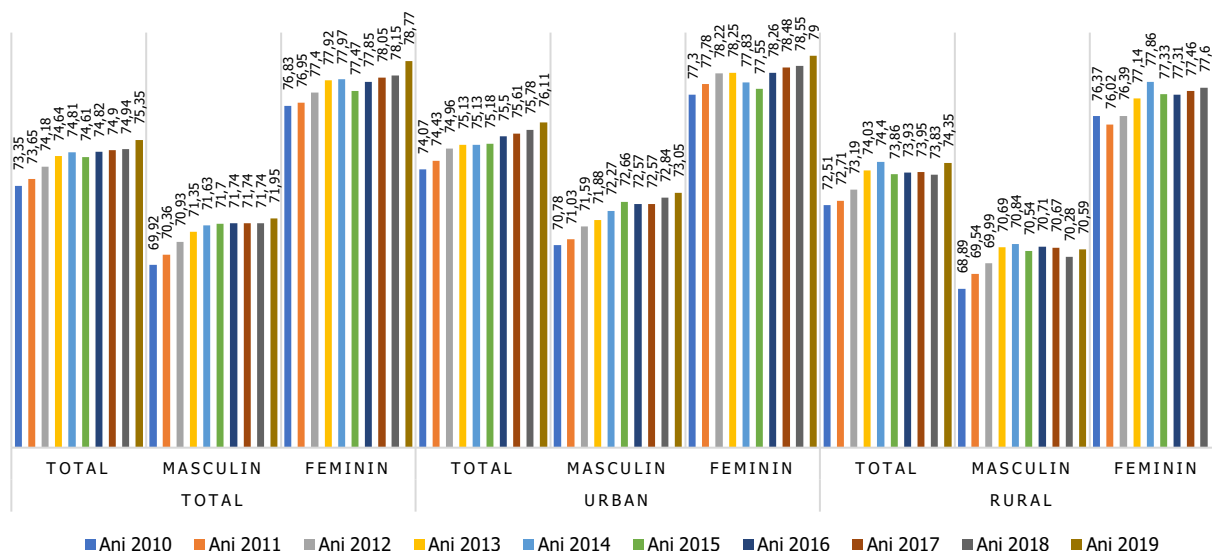
Speranța de viață la naștere este numărul mediu de ani pe care o persoană, născută în anul pentru care se calculează acest indicator, are speranța de a-i trăi. Indicatorul exprimă vârsta medie pe care o poate atinge o persoană, dacă nu se schimbă condițiile care determină mortalitatea specifică pe vârste din anul calculării acesteia.

În anul 2019, speranța de viață la naștere în România era de 75,97 ani, pentru persoanele de gen feminin a fost de 79,54 ani, iar pentru genul masculin a fost de 72,45 ani.

În județul Arad, speranța de viață la naștere a fost în 2019 de 75,35 ani, pentru persoanele de gen feminin a fost de 78,77 ani, iar pentru genul masculin a fost de 71,95 ani, valoare cu 6,82 ani mai mică față de valoarea înregistrată la genul feminin. De asemenea, se observă o speranță de viață mai mare pentru persoanele din mediul urban (76,11 ani), față de cele din mediul rural (74,35 ani) cu 1,76 ani.

Speranța de viață pe sexe și medii de rezidență în anul 2019 față de anul 2018, arată valori în creștere. Față de anul 2015, în 2019 a crescut speranța de viață pe total cu 0,74 ani, cea mai mare creștere fiind în urban (cu 0,93 ani) și pentru sexul feminin (cu 1,45 ani).

Figura 142: Evoluția speranței de viață pe total județ, pe sexe și medii de rezidență

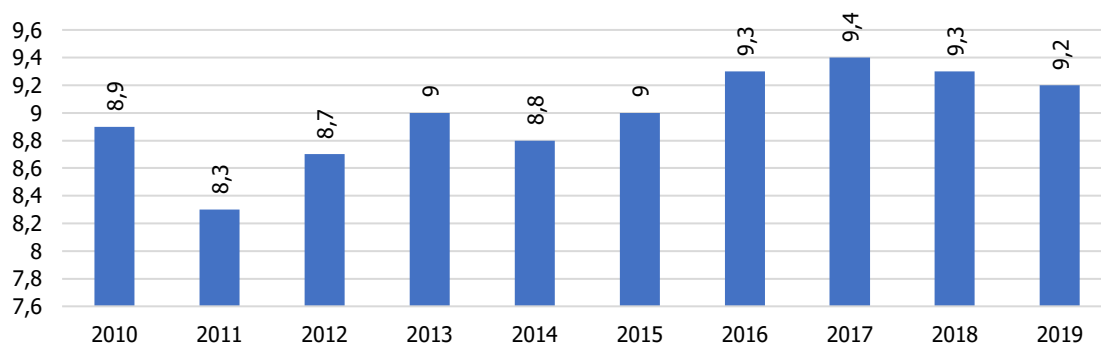
Sursa: INS (POP217A)

Natalitatea

Natalitatea reprezintă un fenomen demografic, complex, cu impact biologic, social, politic, cultural și sanitar. În anul 2019, **rata natalității** în județul Arad a fost de **9,2 născuți vii la 1.000 locuitori** la egalitate cu rata națională și mai mare decât cea de la nivelul Regiunii de dezvoltare Vest și anume 8,7 născuți vii la 1.000 locuitori.

Rata natalității a crescut în 2019 comparativ cu anul 2010 (8,9 născuți vii la 1000 locuitori) cu 0,3 născuți vii la 1.000 locuitori. Conform datelor în perioada 2010-2019, rata natalității se menține peste valoarea de 9 născuți vii la 1.000 locuitori, cu excepția anilor 2010 (8,9 născuți vii ‰ locuitori), 2011 (8,3 născuți vii ‰ locuitori), 2012 (8,7 născuți vii ‰ locuitori) și 2014 (8,8 născuți vii ‰ locuitori). În dinamică, natalitatea a avut un trend ascendent în perioada 2010-2019.

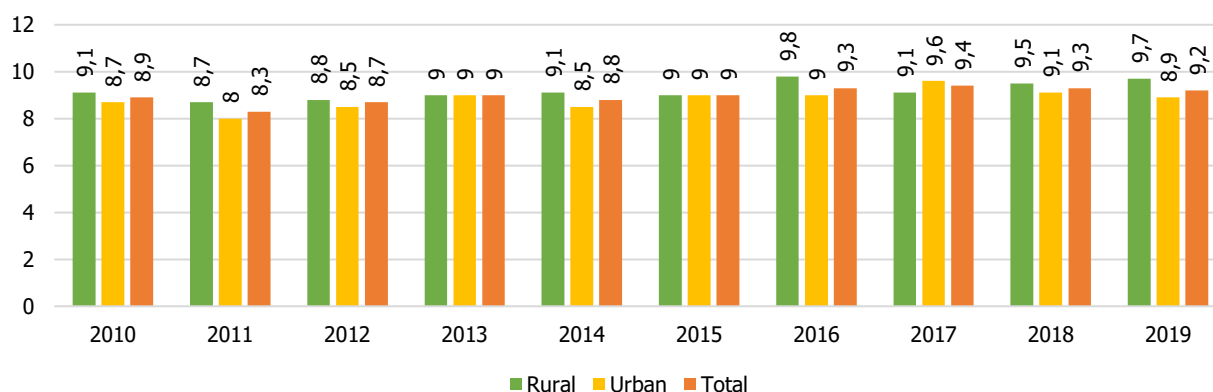
Figura 143: Rata de natalitate, județul Arad

Sursa: INS (POP202A)

Rata natalității în anul 2019 pe total țară a fost de 9,2 născuți vii la 1.000 locuitori, în mediul rural a fost peste media pe țară (9,7 născuți vii la 1.000 locuitori), iar în mediul urban sub media pe țară (8,9 născuți vii la 1.000 locuitori).

Figura 144: Rata natalității pe medii de rezidență, județul Arad

Sursa: INS (POP202A)

Evoluția numărului de **născuți vii** în perioada de referință urmează aceeași curbă cu evoluția natalității, crescând ușor de la 4.255 în 2010, la **4.351 în 2019**, cu circa 96 (2,26%) în numai 10 de ani.

Tabel 50: Născuți vii pe sexe, medii de rezidență, județul Arad

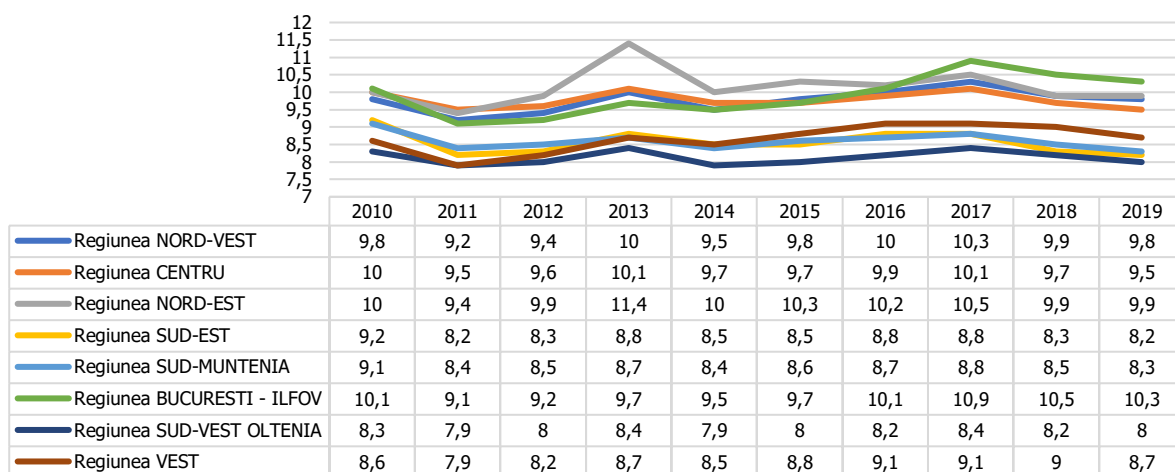
Sexe	Medii de rezidență	Ani										Variația față de anul 2010
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Total	Total	4.255	3.989	4.139	4.295	4.165	4.261	4.419	4.437	4.370	4.351	2,26%
	Urban	2.385	2.204	2.319	2.444	2.295	2.423	2.420	2.570	2.420	2.381	-0,17%
	Rural	1.870	1.785	1.820	1.851	1.870	1.838	1.999	1.867	1.950	1.970	5,35%
Masculin	Total	2.204	2.083	2.175	2.257	2.159	2.188	2.253	2.288	2.192	2.258	2,45%
	Urban	1.229	1.138	1.237	1.292	1.176	1.270	1.233	1.326	1.176	1.244	1,22%
	Rural	975	945	938	965	983	918	1.020	962	1.016	1.014	4,00%
Feminin	Total	2.051	1.906	1.964	2.038	2.006	2.073	2.166	2.149	2.178	2.093	2,05%
	Urban	1.156	1.066	1.082	1.152	1.119	1.153	1.187	1.244	1.244	1.137	-1,64%
	Rural	895	840	882	886	887	920	979	905	934	956	6,82%

Sursa: INS (POP201A)

Distribuția în profil teritorial a natalității, în anul 2019, nu este uniformă. În cadrul județului cei mai mulți copiii născuți vii în anul 2019 sunt în municipiul Arad (1.514), oraș Pecica (155), oraș Sântana (135), comuna Vladimirescu (121) comuna Șiria (108), oraș Pâncota (107) și oraș Curtici (102). Localitățile cu numărul cel mai mic de copiii născuți în anul 2019 sunt comuna Vărădia de Mureș (9) comuna Cărand (8), comuna Chisindia (8), comuna Hășmaș (8), comuna Șilindia (8), comuna Petriș (7), comuna Dezna (6), comuna Hălmașiu (5), comuna Tauț (5), comuna Vârfurile (5), comuna Hălăgel (4), comuna Ignești (3), comuna Șiștarovăț (3), comuna Pleșcuța (2) și comuna Moneasa (1).

În ceea ce privește rata natalității pe regiuni de dezvoltare în perioada 2010-2019 și comparativ 2019 cu 2010, se observă zonele unde rata natalității a scăzut îngrijorător cum este zona de Sud-Est (a scăzut cu 1‰ locuitori, de la 9,2 născuți vii ‰ locuitori în 2010 la 8,2 născuți vii ‰ locuitori în 2019), zona de Sud-Muntenia (a scăzut cu 0,8‰ locuitori, de la 9,1 născuți vii ‰ locuitori în 2010 la 8,3 născuți vii ‰ locuitori în 2019) și zona Centru (a scăzut cu 0,5‰ locuitori, de la 10,0 născuți vii ‰ locuitori în 2010 la 9,5 născuți vii ‰ locuitori în 2019).

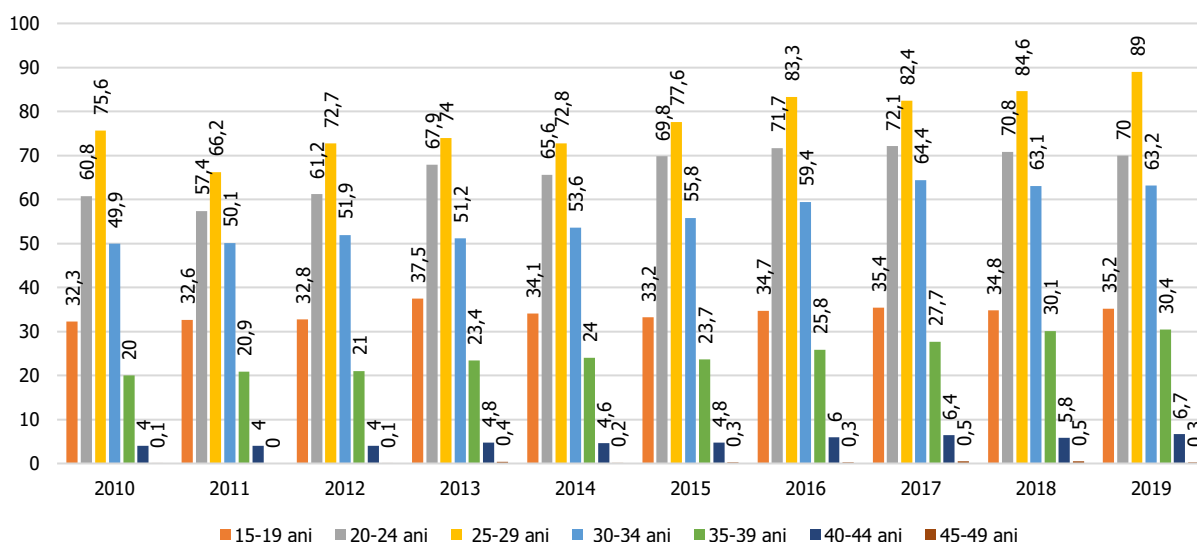
Figura 145: Dinamica natalității pe regiuni în România în anii 2010-2019

Sursa: INS (POP202A)

Comparând ponderea născuților vii din județul, Arad, în anul 2019 și 2010, după grupa de vârstă a mamei, se observă că în anul 2019, crește ponderea născuților cu mame peste 35 ani, comparativ cu anul 2010.

Figura 146: Ponderea născuților vii după grupa de vârstă a mamei în județul Arad în anii 2010-2019

Sursa: INS (POP203A)

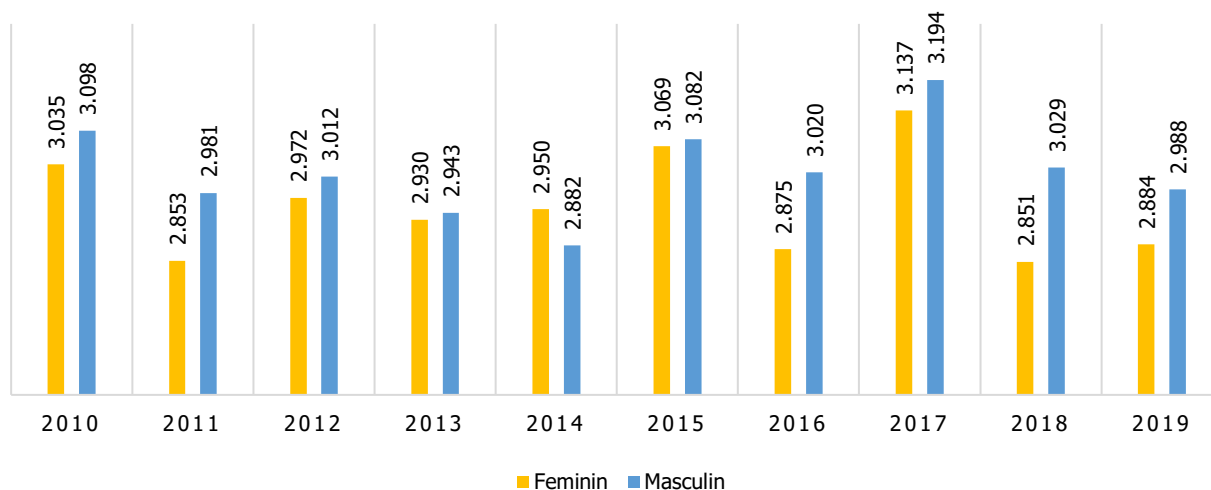
Mortalitatea

Mortalitatea măsoară totalitatea deceselor în cadrul unei populații pe parcursul unei perioade definite de timp. Variația ratelor de mortalitate, în mare măsură, determină nivelul sporului natural și al speranței de viață. Mortalitatea este indicatorul cel mai sensibil influențat de factori socio-economici și biologici (mediul ambiant, stilul de viață), precum și de serviciile de sănătate.

În anul 2019, **numărul deceselor** a fost de **5.872**, ceea ce corespunde unei **rate brute de mortalitate de 12,5‰ locuitori**.

Dinamica mortalității pe gen, se remarcă că se menține în continuare în anul 2019 o mortalitate masculină mai ridicată, de 2.988 decese, în comparație cu cea feminină de 2.884 decese. Din datele analizate se constată că în toată perioada studiată (2010-2019), **mortalitatea masculină, este mai mare decât cea feminină.**

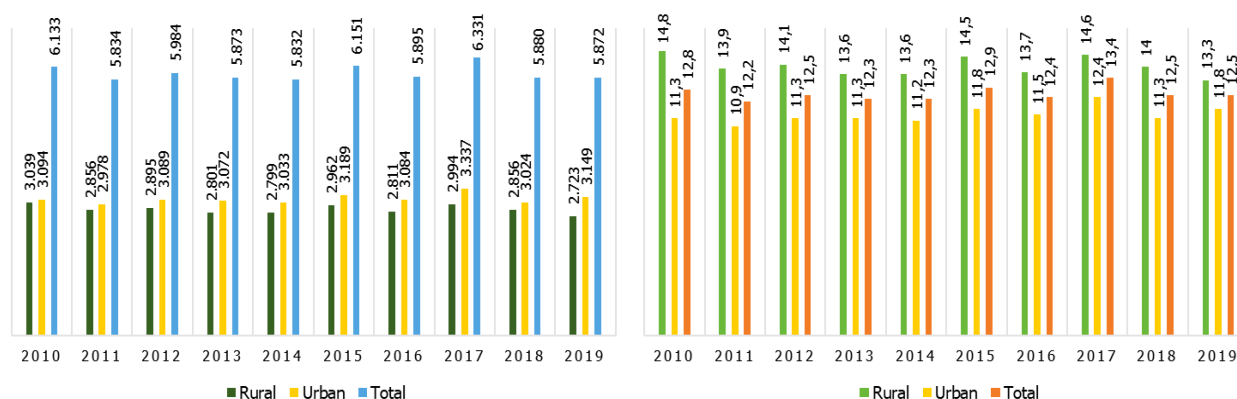
Figura 147: Mortalitatea pe gen în județul Arad în anii 2010-2019

Sursa: INS (POP206E)

În anul 2019 se constată o mortalitate mai mare în **mediul urban, de 3.149 decese (11,8‰)** decât în mediul rural, de 2.773 decese (13,3‰). Se remarcă în toată perioada studiată (2010-2019), că mortalitatea a crescut în mediul urban, cu valori ale ratei brute a mortalității între 10,9‰ în 2011 (cea mai mică valoare a intervalului) și 12,4‰ în 2017 (cea mai mare valoare a intervalului). Pentru mediul rural, valoarea ratei mortalității variază între 13,3‰ în 2019 (cea mai mică valoare a intervalului) și 14,8‰ în 2010 (cea mai mare valoare a intervalului).

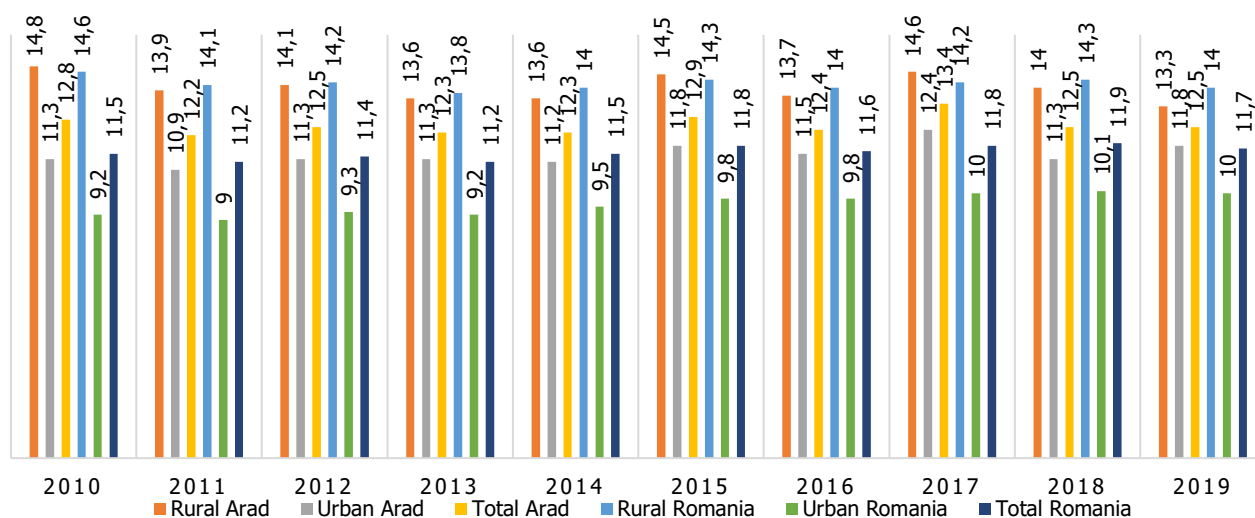
Figura 148: Mortalitatea pe medii în județul Arad în anii 2010-2019

Sursa: INS (POP206B, POP207A)

Comparativ cu media pe țară a ratei mortalității, valoarea ratei din urban este mult mai mare decât media pe țară (cu 1,8‰ mai mare), iar în rural mai mică (cu 0,7‰ mai mică). Per total, rata mortalității la nivelul județului Arad este mai mare decât media pe țară (cu 0,8‰ mai mare).

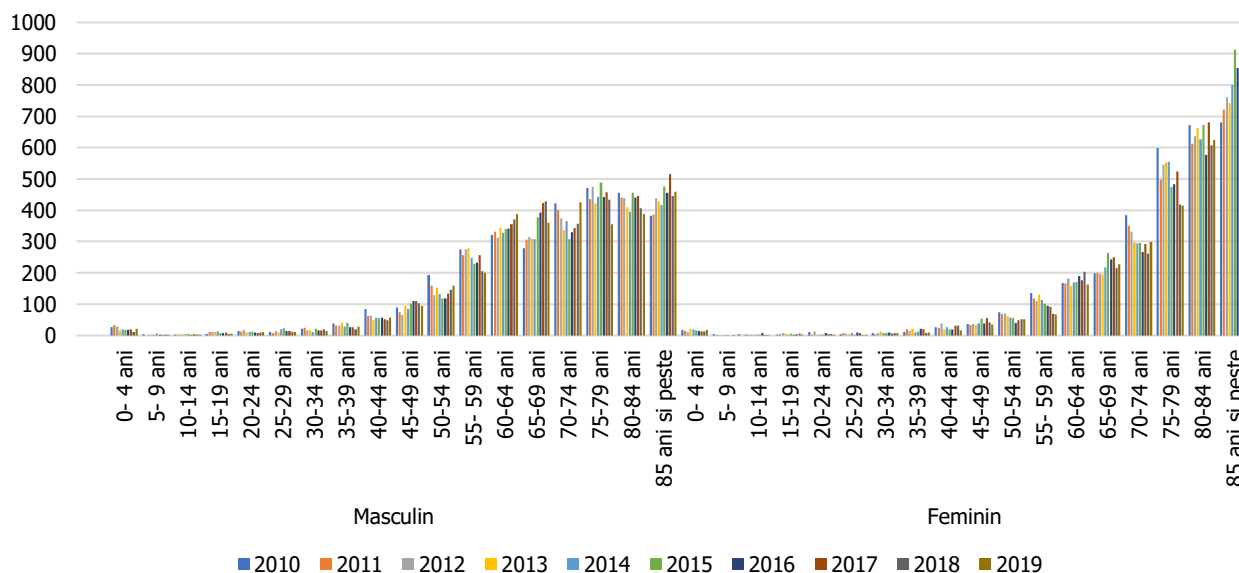
Figura 149: Rata mortalității în județul Arad și în România în anii 2010-2019

Sursa: INS (POP207A)

Diferențele mari între decesele pe medii urban - rural și pe gen masculin - feminin explică celelalte fenomene demografice. Vârsta, sexul, ereditatea sunt determinanți ai stării de sănătate asupra cărora indivizii au un control redus, însă la aceștia se adaugă condițiile de viață, de muncă, alimentația, furnizarea de servicii de sănătate, adresabilitatea indivizilor. Analizând graficul privind mortalitatea generală pe grupe de vârstă și gen în anul 2019, se observă că ratele mortalității generale încep să crească de la vârsta de 55-59 ani pentru genul masculin, iar pentru genul feminin de la vârsta de 65-69 ani.

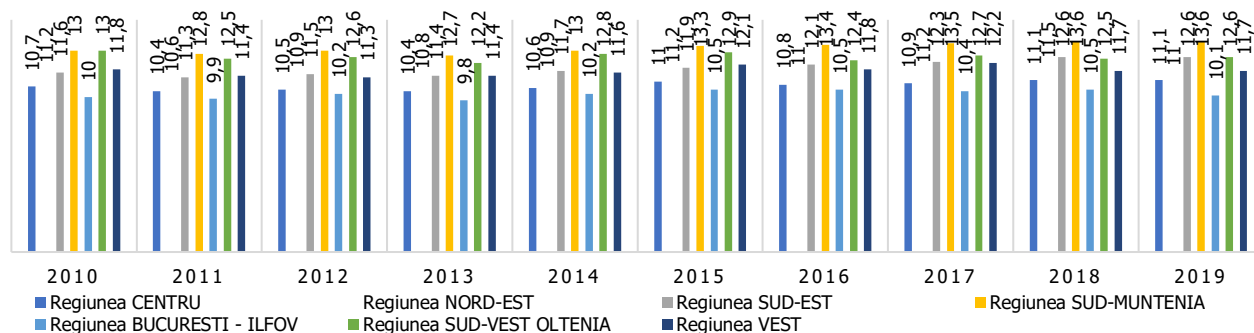
Figura 150: Mortalitatea pe total, gen și grupe de vârstă în România în anul 2019

Sursa: INS (POP206E)

Regiunile cu cele mai mari rate ale mortalității în anul 2019 sunt conform graficului de mai sus regiunea Sud-Muntenia, Sud-Vest Oltenia și Sud-Est, în toată perioada studiată.

Figura 151: Rata mortalității pe regiuni în anii 2010-2019

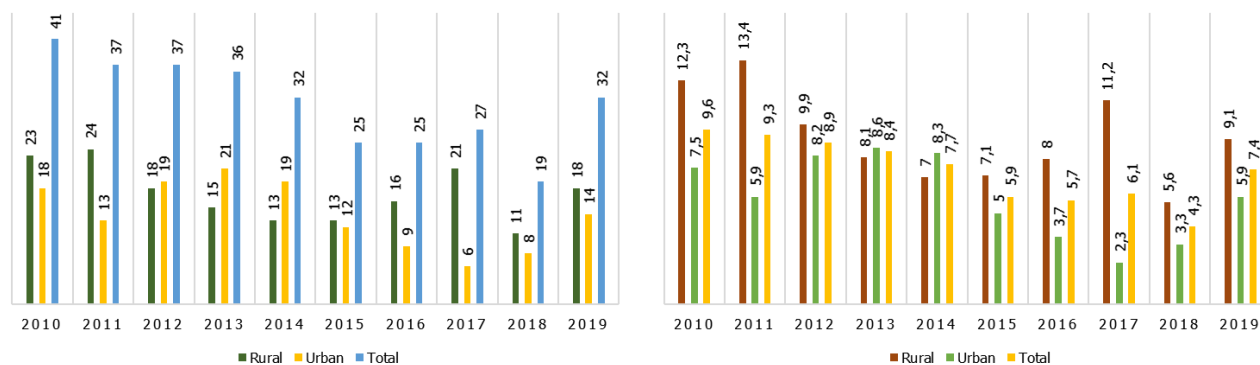
Sursa: INS (POP207A)

Mortalitatea infantilă

Mortalitatea infantilă (0-1 an) este un indicator important care oglindește atât starea socio-economică a unei populații, cât și activitatea generală a sectorului sanitar în totalitatea sa.

Decesele sub un an continuă trendul descendent, de la 41 decese în anul 2010 la 32 decese în anul 2019, astfel încât rata mortalității infantile este în scădere semnificativă, de la 9,6‰ născuți vii în anul 2010 la 7,4‰ născuți vii în 2019, mai mică cu 2,2‰ față de 2010.

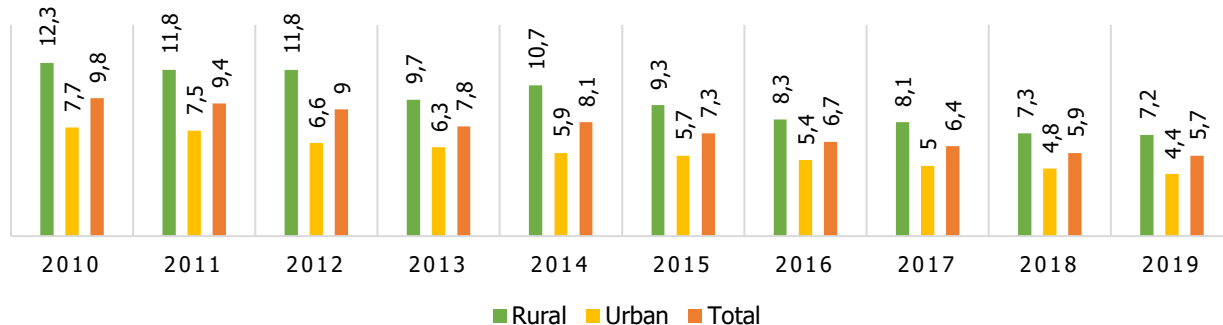
Figura 152: Evoluția ratei mortalității infantile (0-1 an) în județul Arad, în perioada 2010-2019

Sursa: INS (POP208A, POP209A)

În ceea ce privește mortalitatea infantilă pe medii, în anul 2019, este mult mai mare în mediul rural (9,1‰ născuți vii) comparativ cu mediul urban (5,9‰ născuți vii) și față de media pe total țară (5,7‰ născuți vii).

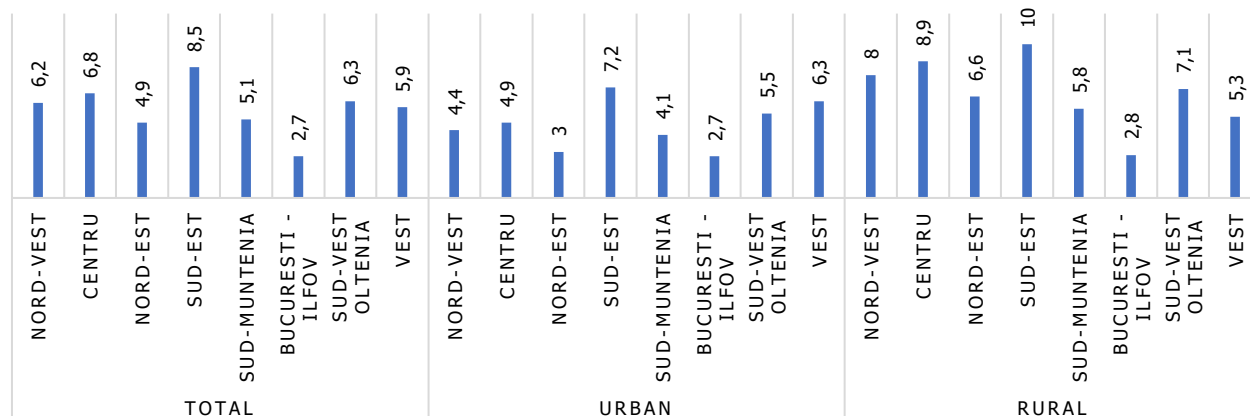
Figura 153: Evoluția ratei mortalității infantile (0-1 an) în România, în perioada 2010-2019

Sursa: INS (POP209A)

Regiunile cu cele mai mari rate ale mortalității infantile în anul 2019 sunt regiunea Sud - Est, Centru, Sud - Ves Oltenia. Cele mai mici rate se înregistrează în: regiunea București - Ilfov și Nord - Est.

Figura 154: Evoluția ratei mortalității infantile (0-1 an) în România, în perioada 2010-2019

Sursa: INS (POP209A)

Mortalitatea specifică

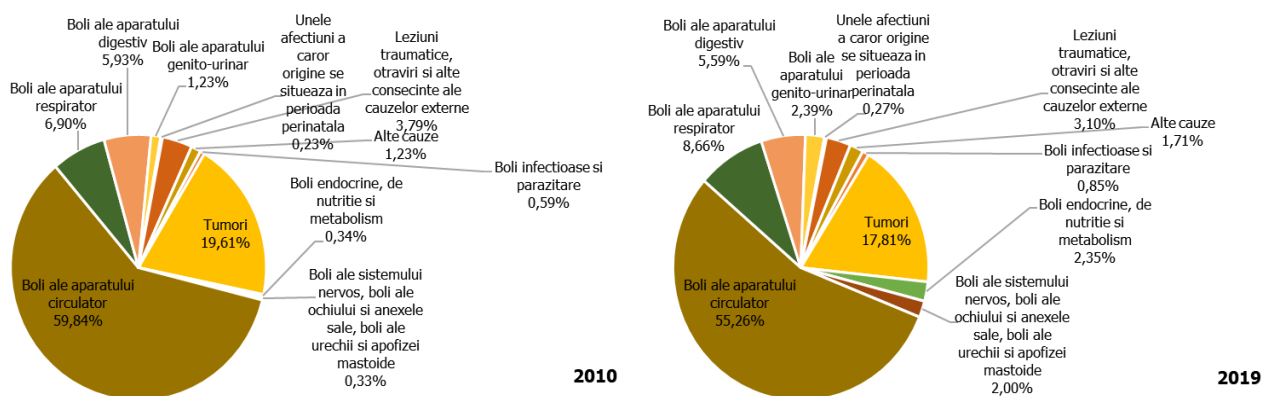
Modelul de morbiditate și mortalitate a suferit diverse transformări în ultimele decenii, în sensul creșterii prevalenței bolilor cronice și a mortalității datorate acestor cauze, în contextul creșterii ponderii populației vârstnice, asociată cu acțiunea multiplă a factorilor de risc biologici, de mediu, comportamentali și cu influența condițiilor socio-economice și de asistență medicală.

Morbiditatea datorată bolilor netransmisibile

Dintre bolile cronice, cele mai frecvente sunt cele din categoria bolilor cardiovasculare și anume, bolile hipertensive și cardiopatia ischemică, urmate tumori, de boli ale aparatului respirator și nu în ultimul rând de boli ale aparatului digestiv. Ierarhia s-a păstrat în perioada 2010-2019.

Structura pe clase de boli în anul 2019 comparativ cu anul 2010, păstrează aceeași ordine pentru clasele de boli, și anume bolile aparatului circulator (reprezentând 55,9% din numărul total al îmbolnăvirilor în 2019 și 60,2% în 2010), urmate de tumori, bolile aparatului digestiv în 2010 și bolile aparatului respirator în 2019, leziuni traumatice etc.

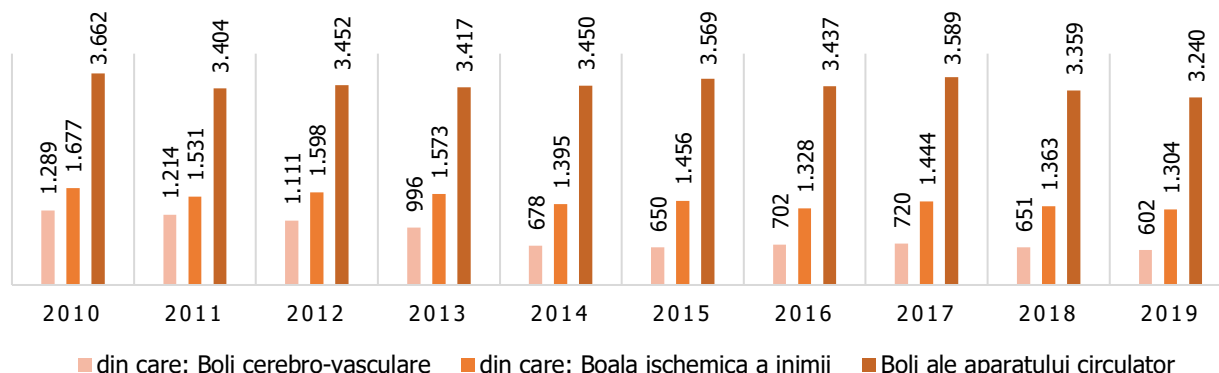
Figura 155: Mortalitatea generală pe principalele clase de boli în județul Arad, în anii 2010-2019

Sursa: INS (POP206C)

Mortalitatea prin boli ale aparatului circulator are un trend descendent în intervalul studiat (2010-2019), scăzând cu 11,52%, de la 3.662 decese în 2010, la 3.240 decese în 2019. În toată perioada 2010-2019 mortalitatea prin boli ale aparatului circulator a avut mici oscilații.

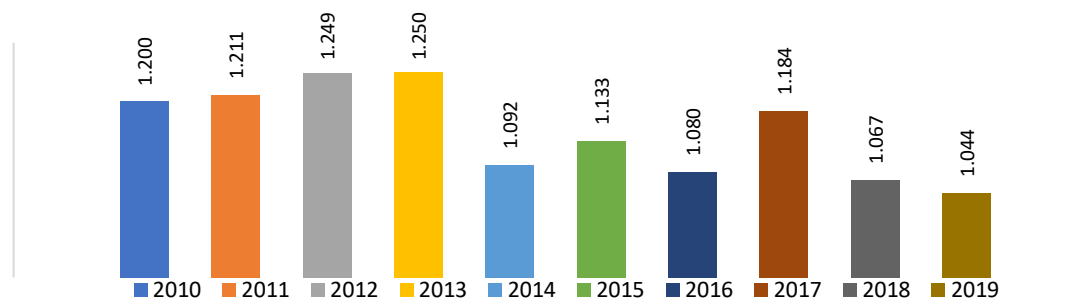
Figura 156: Mortalitatea prin boli ale aparatului circulator în județul Arad, în perioada 2010-2019

Sursa: INS (POP206C)

Mortalitatea prin tumori are un trend descendent în intervalul studiat (2010-2019), scăzând cu 13%, de la 1.200 decese în 2010, la 1.044 decese în 2019. În toată perioada 2010-2019 mortalitatea prin tumori a avut mici oscilații.

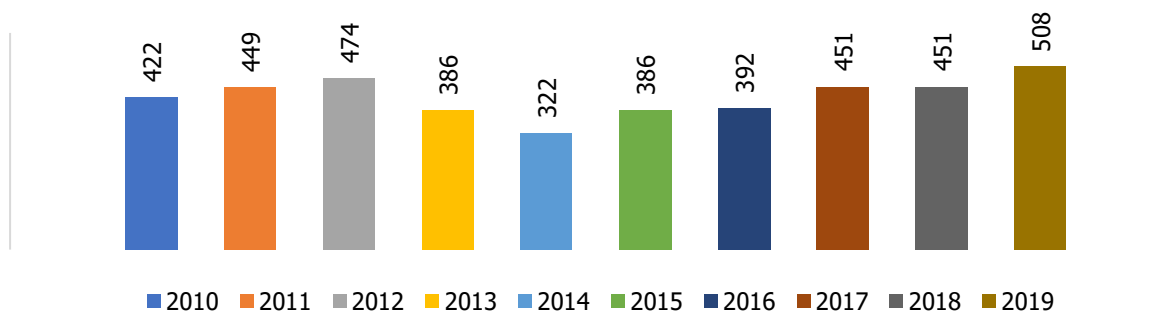
Figura 157: Mortalitatea prin tumori în județul Arad, în perioada 2010-2019

Sursa: INS (POP206C)

Mortalitatea prin boli ale aparatului respirator are un trend ascendent în intervalul studiat (2010-2019), crescând cu 20,38%, de la 422 decese în 2010, la 508 decese în 2019. În toată perioada 2010-2019 mortalitatea prin boli ale aparatului respirator a avut mici oscilații (cea mai mică valoare a fost înregistrată în 2014, 322 decese).

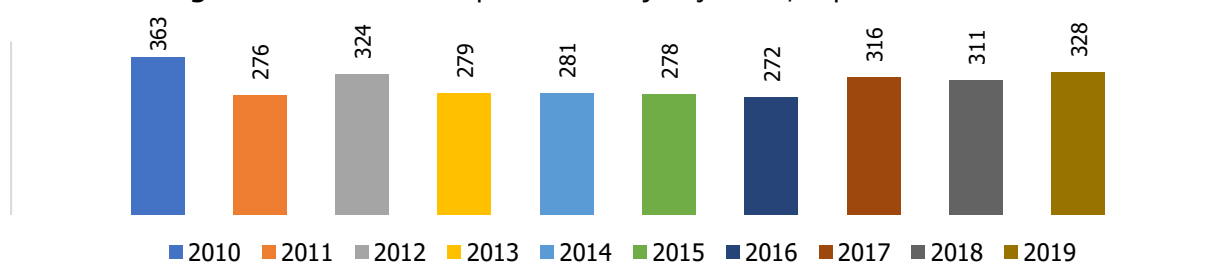
Figura 158: Mortalitatea prin tumori în județul Arad, în perioada 2010-2019

Sursa: INS (POP206C)

Mortalitatea prin boli ale aparatului digestiv are un trend descendent în intervalul studiat (2010-2019), scăzând cu 9,64%, de la 363 decese în 2010, la 328 decese în 2019. În toată perioada 2010-2019 mortalitatea prin boli ale aparatului digestiv a avut mici oscilații (cea mai mică valoare a fost înregistrată în 2016, 272 decese).

Figura 159: Mortalitatea prin tumori în județul Arad, în perioada 2010-2019

Sursa: INS (POP206C)

Incidența anumitor boli

Incidența cazurilor noi de boală cuprinde îmbolnăvirile depistate la o anumită populație într-o anumită perioadă de timp bine definită.

Conform Indicatorilor morbidității spitalizate (informații furnizate de Centrul de Cercetare și Evaluare a Serviciilor de Sănătate), categoria majoră de diagnostic care se remarcă în rândul spitalelor din județ în anul 2020 este **”Boli și tulburări ale sistemului respirator”** care însumează un total de **8.138 de cazuri** (16,39% din total cazuri) cu un total de 87.943 zile de spitalizare. De asemenea, se remarcă și categoriile **”Boli și tulburări ale sistemului circulator”** (9,24% din total cazuri) și **”Sarcina, naștere și lăuzie”** (9,04% din total cazuri).

Supraveghere epidemiologică și control boli transmisibile

Vaccinarea populației la vârstele prevăzute în Calendarul național de vaccinare

La nivelul anului 2020 activitățile implementate de DSP și realizările din 2020 sunt următoarele¹⁰¹:

- În luna februarie a fost evaluat lotul născuților din luna iulie 2018, respectiv 314 copii, dintre care au fost găsiți ca nevaccinați corespunzător vârstei 131 de copii, principalele motive ale nevaccinării fiind neprezentarea, contraindicațiile temporare.
- În luna august a fost verificat în paralel cu lotul născuților din luna iulie 2019 și lotul născuților din luna iulie 2018 (330 copii), astfel 83 dintre copii au fost găsiți nevaccinați corespunzător vârstei, motivul fiind neprezentarea și contraindicațiile temporare.

1. Programul național de supraveghere și control al infecțiilor nosocomiale și monitorizare a utilizării antibioticelor și a antibioticorezistenței

Începând din trimestrul III al anului 2016, Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad a intrat în sistemul de raportare de tip sentinelă a infecțiilor nosocomiale.

În cursul anului 2020, în județul Arad s-au înregistrat următoarele cazuri de infecție asociată asistenței medicale (IAAM):

- 197 IAAM la Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad
- 4 IAAM la Spitalul Orășenesc Ineu
- 4 IAAM la Spitalul de Psihiatrie Mocrea

Număr infecție asociată asistenței medicale (IAAM)/ pe cauze:

- Infecții respiratorii - 83;

¹⁰¹ Direcția de Sănătate Publică a Județului Arad- Raport de activitate pe anul 2020

- Infecții de plaga - 30;
- Bacteriemii - 1
- Alte infecții - 20
- Infecții urinare - 36
- Infecții de tegumente și țesuturi moi - 3
- Infecții ale tractului gastro-intestinal - 31 (din care 28 au fost infecții cu Clostridium Difficile)
- Infecții ale sistemului reproducător - 1

Număr IAAM/ pe secții:

- Nr. IAAM pe secții Pediatrie - 0
- Nr. IAAM pe secții Neonatologie - 7
- Nr. IAAM pe secții Obstetrica - Ginecologie - 3
- Nr. IAAM pe secții Chirurgicale - 18
- Nr. IAAM pe secții ATI - 107
- Nr. IAAM secții Medicale - 70

2. Programul național de supraveghere și control al bolilor transmisibile prioritare

Supravegherea bolilor transmisibile prevăzute în reglementările legale în vigoare prin culegerea, validarea, analiza, interpretarea și raportarea datelor epidemiologice în conformitate cu prevederile Hotărârii nr. 589/ 2007 privind stabilirea metodologiei de raportare și de colectare a datelor pentru supravegherea bolilor transmisibile, ale Ordinului ministrului sănătății nr. 1466/ 2008 pentru aprobarea circuitului informațional al fișei unice de raportare a bolilor transmisibile și metodologiile specifice de supraveghere elaborate de CNSCBT.

În Registrul Unic electronic au fost validate și introduse în anul 2020 un număr de 87 fișe de boală transmisibilă prioritară, toate validate, care au fost clasificate final conform tabelului:

Tabel 51: Boli transmisibile/ infecțioase 2020 județ Arad

Boli	TOTAL
Boli prevenibile prin vaccinare:	
Pertussis	2
Rujeola	15
Gripa	12
Maladii transmise sexual:	
Sifilis recent (primar, secundar)	23
Infecții gonococice	2
Infecția HIV	6
Infecții cu Chlamydia tr.	1
Hepatite virale :	
Hepatită virală A	12
Hepatită virală acută B	2
Alte hepatite virale acute (hepatita virală E)	1
Hepatită virală fără precizare	1
Persoana purtătoare de hepatită virală B (purtători cronici de antigen HBs)	8
Boli transmise prin aliment, apă sau mediu:	
Diareea și gastroenterită probabil infecțioasă (BDA fără etiologie determinată)	1083
Enterocolita prin Clostridium difficile	36
Enterita prin Rotavirus	2
Salmonelozele	15
Botulism	1
Giardioza	176

Boli	TOTAL
Leptospiroza	1
Alte boli:	
Boli transmise aerian:	
Infecții acute căi respiratorii superioare	35713
Pneumonia virală, neclasată la alte locuri	4573
Infecții acute căi respiratorii inferioare	4573
Meningite bacteriene	2
Meningite virale	1
Tuberculoza cu confirmare bacteriologică și histologică	99
Tuberculoza fără confirmare bacteriologică și histologică	76
Angina streptococică	32
Scarlatina	8
Varicela	229
Conjunctivita virală	26
Probleme medicale speciale:	
Inf. nosocomiala (toate manifestările)	205
PAF (protocol supraveghere)	2
Erizipel	14
Scabia	4

Sursa: DSP Arad- Raport de activitate, 2020

În anul 2020 în județul Arad au evoluat mai multe focare de boli transmisibile astfel: 52 focare de coronavirus, 1 focar de tuberculoză.

În toate focarele s-a intervenit cu o echipă a Direcției de Sănătate Publică Arad, s-au demarat anchete epidemiologice pentru depistarea cazurilor index și a contactilor și s-au luat măsurile corespunzătoare în funcție de boala transmisibilă.

În cadrul focarului de TBC (tuberculoză) toți pacienții confirmați au fost izolați pe secția de Pneumologie a Spitalului Clinic Județean de Urgență Arad. Contactii adulți au fost îndrumați către Dispensarul TBC arondat pentru efectuarea radiografiilor, iar în cazul contactilor copii aceștia au beneficiat de testare PPD.

În cazul focarelor determinate de infecția cu coronavirus s-a intervenit cu o echipă și au fost întreprinse mai multe măsuri printre care:

- Au fost sistate toate vizitele aparținătorilor în centrul de îngrijire.
- Toate persoanele confirmate pozitiv cu infecție COVID – 19 sunt în curs de internare în Spitalul destinat bolnavilor COVID.
- Contactii direcți ai cazurilor confirmate au fost izolați pentru o perioadă de 14 zile, în camere separate cu grup sanitar propriu.
- Contactii direcți ai cazurilor confirmate vor fi monitorizați clinic de către medicul de unitate, iar la apariția simptomatologiei specifice vor fi transferați într-o unitate sanitară pentru a beneficia de consult și tratament de specialitate.
- Personalul medical al centrului va efectua zilnic triajul epidemiologic atât al personalului de îngrijire cât și al beneficiarilor.
- Personalul de îngrijire va purta, obligatoriu, echipament standard de protecție, va respecta măsurile de distanțare socială impuse de legislația în vigoare și va respecta precauțiunile standard de igienă individuală și colectivă.
- Efectuarea procedurilor de dezinfecție atât în camerele unde au fost depistați pozitivi, cât și în spațiile comune.

- La reîntoarcerea în cămin a pacienților externați din spital, aceștia vor fi cazați în camere separate, păstrându-se regulile de izolare.
- Servirea mesei se va face doar în cameră.
- Mobilizarea în aer liber a beneficiarilor se va face gradual, câte 20 de minute, evitându-se contactul direct.

3. Programul național de prevenire, supraveghere și control al infecției HIV/SIDA

În anul 2020, la nivelul județului Arad, conform datelor DSP, s-au constatat următoarele:

Indicatori fizici:

- număr de teste HIV efectuate (pe tipuri de teste):
 - teste rapide HIV: 4.377 teste (la gravide);
 - teste ELISA HIV(1+2): 312 teste;
- număr de persoane la care s-a realizat profilaxia postexpunere la produse biologice: 12 persoane (din SCJU Arad și din afara acestei unități sanitare);
- număr de bolnavi HIV/ SIDA în evidență: 216 bolnavi;
- număr de bolnavi HIV/ SIDA nou diagnosticați: 6 bolnavi;
- număr de bolnavi HIV/ SIDA beneficiari de tratamentul cu ARV: 216 bolnavi;
- număr de bolnavi HIV/ SIDA beneficiari de profilaxie cu non-ARV-uri 0; cumulată 0.
- număr de bolnavi HIV/ SIDA în eșec terapeutic beneficiari de efectuarea testului rezistență genotipică la ARV: 0 bolnavi; cumulată 0.

Indicatori de rezultat:

- *în domeniul prevenirii și supravegherii infecției HIV:*
 - efectuarea testării HIV la 74,38% gravide din totalul gravidelor din an;
 - procentul de persoane testate din total populația generală = 0,26%;
 - efectuarea profilaxiei pentru reducerea transmiterii verticale a infecției HIV/ SIDA - **realizat** – 3 cazuri;
 - procent profilaxie pentru reducerea transmiterii verticale a infecției HIV= 100%;
 - efectuarea profilaxiei postexpunere la persoanele expuse accidental care au indicație de tratament ARV – 12 cazuri (100%).
- *în domeniul tratamentului și monitorizării persoanelor cu infecție HIV/SIDA:*
 - procent persoane aflate în evidență care beneficiază de tratament= 86,65%;
 - procent bolnavi aflați în tratament care au beneficiat de profilaxia infecțiilor oportuniste = 0.
 - efectuarea testării de rezistență genotipică la ARV la bolnavii HIV/SIDA aflați în eșec terapeutic = nu s-a efectuat testarea rezistenței genotipică.

Protejarea sănătății și prevenirea îmbolnăvirilor asociate factorilor de risc din mediul de viață - Protejarea sănătății publice în relație cu igiena apei

În anul 2020 au fost monitorizate 29 zone de aprovizionare cu apă potabilă în sistem centralizat, dintre care 12 sisteme care aprovizionează peste 5000 de locuitori (ZAP mari) și 17 sub acest barem (ZAP mici). Pentru monitorizarea de audit a calității apei potabile distribuite prin sisteme publice, s-au prelevat și efectuat determinări în Laboratorul DSP Arad după cum urmează:

- 943 probe cu 2.201 determinări microbiologice, cu 0 probe neconforme;
- 936 probe cu 1.323 pentru determinări fizico- chimice, cu 23 de probe neconforme.

Au fost derulate **campanii de evaluare și promovare a sănătății** (campanii de informare, educare și comunicare IEC), astfel:

Campania IEC nr. 1 – Împreună pentru sănătatea mintală! Să înlăturăm stigmatul bolilor mintale!. Scop campaniei: creșterea nivelului de informare și conștientizare a populației generale și a profesioniștilor din asistența medicală primară privind problematica sănătății mintale

- Obiective: informarea populației generale privind importanța identificării și intervenției timpurii în cazul tulburărilor mintale, conștientizarea și promovarea unei mai bune înțelegeri a impactului tulburărilor mintale asupra vieții oamenilor, creșterea accesului la informații pentru: îmbunătățirea îngrijirilor și înlăturarea stigmatizării persoanelor cu tulburări mintale și aplicarea testelor de screening în cabinetele medicilor de familie;
- Grupul țintă 1 – medici de familie;
- Grupul țintă 2 – personal și beneficiari din centre de îngrijire pentru persoane vârstnice;
- Grupul țintă 3 – populația generală;

Total beneficiari: 3.736 persoane

Campania IEC nr. 2 – Protejează-ți sănătatea! Sănătatea reproducerii – dreptul și responsabilitatea ta!”. Scop – Informarea și conștientizarea adolescenților și femeilor gravide cu privire la problematici ale sănătății reproducerii.

- Obiective- Creșterea nivelului de informare a adolescenților și femeilor gravide privind: contracepția, importanța planificării familiale, sănătatea în perioada sarcinii, avorturile și complicațiile acestora, bolile cu transmitere sexuală;
- Grupul țintă 1 – medici de familie;
- Grupul țintă 2 – tineri, cadre didactice;
- Grupul țintă 3 – angajați tineri.

Total beneficiari: 2.367 persoane.

Campania IEC nr. 3 – Zâmbește cu încredere. Sănătate orală pentru toți!

Campania IEC nr. 4 – Pandemia COVID 19. Scop campaniei: creșterea nivelului de informare și conștientizare a populației generale și a profesioniștilor din asistența medicală primară privind comportamentul în perioada pandemiei de COVID 19

- Obiective: informarea populației generale privind importanța adoptării unui comportament privind sănătatea în perioada pandemiei COVID 19, conștientizarea și promovarea unei mai bune înțelegeri a măsurilor de prevenire, în comunitate;
- Perioada derulării – aprilie 2020;
- Grupul țintă 1 – medici de familie;
- Grupul țintă 2 – personalul din firmele de comerț, industrie și agricultură;
- Grupul țintă 3 – personalul din unitățile sanitare publice și private;
- Grupul țintă 4 – populația generală (în mod special persoanele la intrare în țară prin vămile Nădlac 1);
- Grupul țintă 5 – populația generală din județul Arad;
- Grupul țintă 6 – cadre didactice.

Total beneficiari: aproximativ. 5.000 persoane.

Campania IEC nr. 5 – Cancerul. Scop - Conștientizarea persoanelor cu afecțiuni oncologice în ceea ce privește riscurile acestora în cursul pandemiei COVID-19

- Obiective – Informarea pacienților oncologici asupra: vulnerabilității acestora în fața infecției COVID-19, măsurilor de prevenție în cursul pandemiei cu noul coronavirus SARS-CoV-2;

- Grupul țintă 1 – medici de familie;
- Grupul țintă 2 – personalul de îngrijire și beneficiarii căminelor rezidențiale.

Total beneficiari: aprox.1.000 persoane.

Campania IEC nr. 6 – Luna națională a informării despre efectele consumului de alcool. Scop campaniei: creșterea nivelului de informare și conștientizare a populației generale și a profesioniștilor din asistența medicală primară privind consumul de alcool în perioada pandemiei de COVID-19:

- Obiective: informarea populației generale privind importanța adoptării unui comportament privind consumul de alcool în perioada pandemiei COVID-19;
- Grupul țintă 1 – medici de familie;
- Grupul țintă 2 – personalul de îngrijire și beneficiarii centrelor rezidențiale;
- Grupul țintă 3 – personalul din unitățile sanitare publice și private;
- Grupul țintă 4 – populația generală (în mod special persoanele la intrare în țară prin vămile Nădlac 1, Nădlac 2, Turnu, Vărșand și Curtici);
- Grupul țintă 5 – angajații societăților comerciale.

Total Beneficiari: 3.600 persoane

Campania IEC nr. 7 Denumirea – Siguranța Pacientului. Scop campaniei: creșterea nivelului de informare și conștientizare a populației generale și a profesioniștilor din asistența medicală

- Obiective: informarea populației generale privind importanța adoptării unui comportament privind sănătatea în perioada pandemiei COVID-19, conștientizarea și promovarea unei mai bune înțelegeri a măsurilor de prevenire, în comunitate;
- Grupul țintă 1 – personalul angajat al societăților comerciale;
- Grupul țintă 2 – personalul din unitățile sanitare publice;
- Grupul țintă 3 – populația generală (în mod special persoanele la intrare în țară prin vămile Nădlac 1, Nădlac 2, Turnu, Vărșand și Curtici);
- Grupul țintă 4 – angajații Consiliul Județean Arad, Instituția Prefectului, Inspectoratul de Poliție Județean Arad, Inspectoratul pentru Situații de Urgență Arad.

Total beneficiari: aproximativ 5.000 persoane

Campania IEC nr. 8 – Mediu - Pesticide agricole. Scop - scopul prevenirii intoxicațiilor acute sau cronice cu pesticide;

- Grupul țintă 1 – Direcția pentru Agricultură Arad;
- Grupul țintă 2 – toate unitățile administrativ teritoriale din județul Arad.

Total beneficiari : aproximativ.1.000

Campania IEC nr. 9 Luna națională a informării despre efectele activității fizice". Scop campaniei: Stimularea formării unor atitudini pozitive față de stilul de viață sănătos prin adoptarea activității fizice ca parte din viața cotidiană.

- Grupul țintă 1 – medici de familie și medici școlari;
- Grupul țintă 2 – personalul de îngrijire și beneficiarii centrelor rezidențiale;
- Grupul țintă 3 – populația generală (în mod special persoanele la intrare în țară prin vămile Nădlac 1, Nădlac 2, Turnu, Vărșand și Curtici).

Total beneficiari: aproximativ. 3.000 persoane

Campania IEC nr. 10 Denumirea – Luna națională a informării despre nutriție/ alimentație. Scop campaniei: creșterea nivelului de informare despre nutriția optimă a copiilor până la împlinirea vârstei de 24 de luni și după, pentru o viață sănătoasă și prevenirea diabetului zaharat și a complicațiilor acestuia. Aceasta vizează și asigurarea unei societăți sănătoase, echitabile, egale în raport cu egalitatea de gen.

- Obiective:
 - Diseminarea informațiilor legate de adoptarea unei alimentații echilibrate și promovarea principiilor legate de stilul de viață sănătos;
 - Creșterea nivelului de informare, conștientizare și responsabilizare a populației privind alimentația și sănătatea nou-născutului și copilului mic prin creșterea accesibilității la informații de specialitate de bază;
 - Intensificarea promovării conceptului alăptării exclusiv la sân în primele 6 luni de viață;
 - Creșterea gradului de conștientizare a membrilor familiilor persoanelor cu diabet asupra impactului pe care îl are acesta asupra calității vieții;
 - Informarea pacienților cu diabet precum și aparținătorilor acestora despre posibilitățile de îngrijire a pacientului și prevenirea complicațiilor acestei boli;
 - Reducerea cheltuielilor pentru sănătate (reducerea cheltuielilor de spitalizare și tratament), din gospodărie (alăptarea este accesibilă oriunde și oricând, este gratuită) și de mediu (laptele de mama este ecologic, nu poluează);
- Grupul țintă 1 – profesioniștii din sistemul sanitar (medici de familie și medici școlari);
- Grupul țintă 2 – personalul de îngrijire și beneficiarii centrelor rezidențiale;
- Grupul țintă 3 – populația generală prin comunicat de presă și asistenți medicali comunitari și mediatori sanitari.

Total beneficiari: aproximativ 5.000 persoane.

Campania IEC nr. 11 - Ziua națională fără tutun. Scop - Reducerea prevalenței persoanelor care consumă tutun, chiar și în scop experimental, printr-o informare și conștientizare cu privire la efectele nocive ale tutunului, indiferent de forma în care este utilizat (produse clasice, produse noi sau țigară electronică) și la riscul suplimentar generat de asocierea fumatului cu infectarea cu SARS-COV2.

- Obiective: Creșterea numărului de persoane care aleg să nu înceapă să fumeze, precum și a celor care renunță la fumat, protecția față de expunerea la fumul de tutun, prevenirea experimentării unor produse cu tutun promovate ca fiind mai puțin nocive;
- Slogan: COVID-19 un motiv în plus pentru a renunța la fumat;
- Grupul țintă 1 – profesioniștii din sistemul sanitar (medici de familie și medici școlari);
- Grupul țintă 2 – personalul de îngrijire și beneficiarii centrelor rezidențiale;
- Grupul țintă 3 – populația generală prin comunicat de presă și asistenți medicali comunitari și mediatori sanitari.

Total beneficiari: aproximativ 5.000 persoane.

Campania IEC nr. 12 Luna Națională a Informării despre Bolile Transmisibile: Tuberculoză, HIV/ SIDA, Hepatită. Scop campaniei: de informare despre importanța acestor BT pentru a garanta că fiecare persoană este informată despre impactul acestor boli transmisibile asupra persoanei și societății, conștientizarea riscurilor de infectare, a accelera măsurile de prevenire și control necesare stopării globale a fenomenului, promovarea testării pentru depistarea HIV și HV

- Slogan: solidaritate și responsabilitate comună;

- Grupul țintă 1 – profesioniștii din sistemul sanitar (medici de familie și medici școlari);
- Grupul țintă 2 – personalul de îngrijire și beneficiarii centrelor rezidențiale.

Nr. Beneficiari –aprox. 5.000

Pe lângă campaniile de informare au mai fost realizate o serie de intervenții, cum ar fi: intervențiilor IEC destinate priorităților de sănătate specifice locale (6), intervenții pentru promovarea sănătății în comunități și grupuri vulnerabile (13), intervenții în cadrul programului național de sănătate a femeii și copilului (9).

Analiza SWOT - Sănătatea

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none">• Dezvoltarea rețelei sanitare din sectorul privat;• Numărul de medici din sectorul public a crescut în perioada 2015-2019;• Numărul de locuitori raportat la un medic a cunoscut o scădere în perioada 2015-2019;• Creșterea speranței de viață;• Natalitatea a avut un trend ascendent în perioada 2010-2019;• Rata mortalității la nivelul județului Arad este mai mare decât media pe țară.	<ul style="list-style-type: none">• Accesibilitatea rețelei sanitare în mediul rural este redusă;• În perioada 2015-2019, a scăzut numărul personalului medico-sanitar, cu excepția personalului sanitar (asistenți);• Infrastructura de sănătate încă deficitară;• Rata mortalității infantile este ridicată în mediul rural;• Număr ridicat de decese din cauza bolilor cardiovasculare;• Număr mare de copii nevaccinați corespunzător vârstei.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none">• Disponibilitatea finanțărilor nerambursabile pentru dezvoltarea sistemului de sănătate;• Creșterea salariilor în domeniul sanitar.	<ul style="list-style-type: none">• Conjunctură internațională relativ instabilă (Pandemia cu virusul SARS-Cov-2);• Creșterea semnificativă a deceselor cauzate de boli ale aparatului circulator și a tumorilor;• Distribuția inegală a infrastructurii medicale.

Concluzii

Din punctul de vedere al infrastructurii de sănătate, la sfârșitul anului 2019, rețeaua unităților sanitare cuprindea în principal 17 spitale din care 7 publice și 10 private cu un total de 2.413 paturi, la care se adaugă: Serviciul de Ambulanță Județean Arad: (1 stație centrală plus 9 substații), cabinete medicale de familie (291), cabinete medicale de specialitate (275), cabinete de stomatologie (380), laboratoare medicale private (25), farmacii private (101 în urban și 99 în rural).

În perioada 2015-2019, numărul de medici din sectorul public a crescut, iar numărul de locuitori raportat la un medic a cunoscut o scădere.

În urma analizei natalității populației, s-a constatat că aceasta a crescut în 2019 comparativ cu anul 2010 (8,9 născuți vii la 1000 locuitori) cu 0,3 născuți vii la 1.000 locuitori.

Mortalitatea populației din anul 2019 este caracterizată de o mortalitate masculină mai ridicată, de 2.988 decese, în comparație cu cea feminină de 2.884 decese, ponderea cea mai mare a decedaților fiind în mediul urban.

Dintre bolile cronice cele mai frecvente sunt cele din categoria bolilor cardiovasculare și anume, bolile hipertensive și cardiopatia ischemică, urmate tumori, de boli ale aparatului respirator și nu în ultimul rând de boli ale aparatului digestiv. Ierarhia s-a păstrat în perioada 2010-2019.

Conform Indicatorilor morbidității spitalizate (informații furnizate de Centrul de Cercetare și Evaluare a Serviciilor de Sănătate), categoria majoră de diagnostic care se remarcă în rândul spitalelor din județ în anul 2020 este „Boli și tulburări ale sistemului respirator” care însumează un total de 8.138 de cazuri (16,39% din total cazuri) cu un total de 87.943 zile de spitalizare.

La nivelul județului Arad sunt active diverse programe de vaccinare și/ sau supraveghere și control a diverselor infecții cu rolul de a combate/ stopa răspândirea acestora la nivelul organismului pacientului sau la nivelul comunității.

9. Cultură. Sport, agrement și tineret

9.1 Cultura și patrimoniul cultural - istoric

Activitatea culturală are un rol important în dezvoltarea unei comunități, acela de a modela masa populară și de a forma personalități. În sens larg, cultura reflectă modul de viață al membrilor unei comunități, înglobând tipare de gândire, limbaj, credințe, comportamente, tradiții, artă, muzică și literatură regăsite în modul de viață al cetățenilor. Astfel, între cultură și societate există o relație de determinare.

Municipiul reședință de județ, Arad, s-a dezvoltat în timp ca spațiu cultural preocupat de păstrarea și perpetuarea valorilor și tradițiilor, având repere culturale cunoscute pe plan național și internațional, precum și o varietate de muzee și case memoriale (Palatul Cultural, Muzeul Memorial „Vasile Goldiș”, Palatul Administrativ, etc.).

Elaborarea Strategiei culturale a municipiului Arad a avut ca primă etapă realizarea Mapării Resurselor Culturale ale Municipiului Arad în anul 2013. Aceasta reprezintă o cartografiere a principalelor resurse culturale arădene prin realizarea unui inventar și analize a principalelor organizații, instituții, grupuri și inițiative, spații și facilități cu vocație și relevanță culturală la nivelul municipiului și a resurselor, activității și ofertei fiecăreia dintre ele, astfel:

A. Organizații publice

A.1 Organizații pentru Producții și Servicii Culturale: Centrul Municipal de Cultură Arad, Primăria Municipiului Arad, Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național, Centrul Cultural Județean Arad;

A.2 Instituții educaționale: Inspectoratul Școlar Județean, Palatul Copiilor Arad, Universitatea “Aurel Vlaicu” Arad, Universitatea de Vest “Vasile Goldiș” Arad, Liceul de Artă “Sabin Drăgoi”;

A.3 Instituții religioase.

B. Spații și facilități (infrastructură culturală)

B.1 Instituții culturale: Teatrul Clasic “Ioan Slavici” Arad, Filarmonica de Stat Arad, Biblioteca Județeană “A.D. Xenopol”, Complex Muzeal Arad, Galeria “Turnul de apă” Arad, Muzeul Cofetăriei din Arad, Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Arad;

B.2 Arta expusă: Spațiile de expunere din Arad, Galeria Takacs, Studio 73;

B.3 Spații publice: Piețe. Parcuri, Parcul Natural Lunca Mureșului;

B.4 Patrimoniul: Patrimoniul construit, Cetatea Aradului.

C. Asociații, indivizi și grupuri mici

C.1 Organizații Profesionale: Uniunea Artiștilor Plastici (U.A.P.) - filiala Arad, Uniunea Scriitorilor din România - filiala Arad, Ordinul Arhitecților din România - filiala Arad;

C.2 Organizații neguvernamentale (asociații și fundații): Asociația CitiZenit, Mișcarea Arădeană, Asociația “Pro Urbe”, Aradi Kamaraszinhaz, Asociația “Amifran”, Asociația Foto Club Arad, Asociația Foto Club Pro Arad, Cenaclul “Ion Andreescu”, Cenaclul literar “Lucașfăruș”, Asociația “Arad Capitală Europeană a Culturii 2021”;

C.3 Arte vizuale: Kinema Ikon;

C.4 Muzică: Quaternion Band, Corso Band. Mario & The Teachers.

D. Mediul privat

D.1 Organizări Evenimente: KF Cafe, Club Nerv, ABC;

D.2 Librării/Edituri: Librăria Cărturești Arad, Librăria Corina;

D.3 Media;

D.4 Film/Cinema;

D.5 Inițiative pentru Dezvoltarea Culturală a Orașului Arad: Arad Free Tours, Blog Arădean.

De asemenea, Municipiul Arad ocupă locul 19 la nivel național după indicele industriilor creative (0,03) care evidențiază gradul de dezvoltare a sectorului creativ (numărul firmelor din industrii culturale și creative). Acesta a fost calculat ca medie a valorilor standardizate cu privire la:

(a) profitul total al firmelor din domeniul industriilor creative,

(b) cifra de afaceri totală a acestora și

(c) numărul de salariați ai acestora, relativ la numărul total de locuitori ai orașului respectiv.

Monumente istorice de interes național și internațional

Monumentele istorice sunt clasate la solicitările organizațiilor, proprietarilor și instituțiilor cu activitate în domeniul patrimoniului, prin ordin de ministru. Lista monumentelor istorice, din punct de vedere valoric cuprinde următoarele categorii:

- Monumente de interes național – grupa valorică A;
- Monumente de interes local – grupa valorică B.

În județul Arad se identifică **119 de monumente de tipul A și 298 de monumente de tipul B**, printre care se regăsesc:

- Situl arheologic de la Berindia;
- Situl arheologic de la Bulci;
- Biserica Voievodală "Adormirea Maicii Domnului" – Hălmagiu;
- Mormintele lui Vasile Goldiș, Elenei Goldiș, Ioan și Coriolan Petranu, Ioan Popovici Desseanu, Elenei Ghiba Birta – Arad;
- Podul Traian – Arad;
- Ansamblul castelului Cernovici-Macea, azi sediu al Universității de Vest "Vasile Goldiș" – Macea;
- Situl arheologic de la Zăbrani;
- Cetatea Șiria (ruine) – Șiria;
- Cetatea Ineului – Ineu;
- Ruine de Bazilică Romanică – Vladimirescu;
- Mănăstirea Bizere – Frumușeni;
- Cuptorul de Topit Fier (ruine) – Moneasa;
- Cuptorul de topit fier "Jumelt" (ruine) – Zimbru;
- Statuia Sfântului Ioan Nepomuk – Arad;
- Statuia Libertății – Arad.

Teatrul Clasic „Ioan Slavici” își desfășoară activitatea în una din cele mai reprezentative clădiri ale Aradului, datorită amplasării sale, mai exact pe bulevardul central al orașului. A fost construită în secolul XIX și are în componență 2 săli:

- Sala Studio de 60-120 de locuri ce se folosește în special pentru reprezentațiile de teatru experimental și pentru piesele contemporane;
- Sala Mare rezervată repertoriului clasic și cu o capacitate de 450 de locuri.

Actorii Teatrului Clasic "Ioan Slavici" Arad sunt participanți în ultimii ani la Festivalul Național de Teatru București, iar în anul 2021 la Festivalul Internațional de Teatru Sibiu.

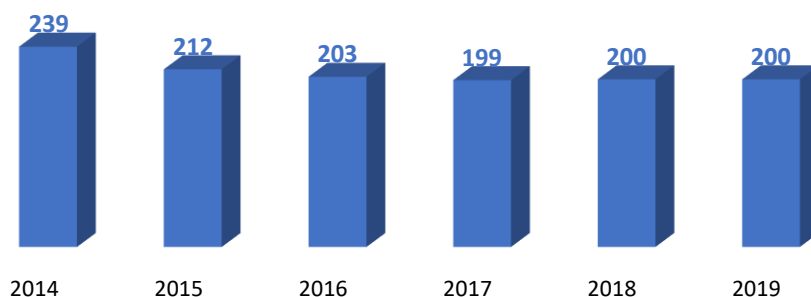
De asemenea, Teatrul Clasic „Ioan Slavici” este implicat în două coproducții internaționale: „Exit” (2017) în colaborare cu Teatrul Maghiar „Csiky Gergely ” Timișoara și Teatrul Național Sombor din Serbia și „Miracolul Sfântului George” (2021) în colaborare cu două teatre, din Serbia și Bulgaria, și cu un actor din Macedonia de Nord.

Filarmonica de Stat din Arad este un lăcaș de cultură inaugurat pentru prima oară la 24 octombrie 1913 și este regăsit în clădirea Palatului Cultural. Această clădire poate găzdui un număr de 780 de persoane fiind, de asemenea, cunoscută pentru arhitectura deosebită cât și pentru acustică. Un proiect cultural important care se desfășoară în sala de concerte este Festivalul Internațional „Tubiți muzica românească”, un proiect cultural co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Bibliotecile

Conform datelor furnizate de INS, la nivelul anului 2019, în județul Arad se regăsește un total de **200 de biblioteci**, în scădere cu 16,32% față de anul 2014, cele mai multe fiind localizate în **municipiul Arad** (47 de biblioteci – dintre care 27% publice), urmat de orașele Chișineu-Criș (5 biblioteci), Curtici, Ineu și Lipova cu câte 3 biblioteci fiecare.

Figura 160: Evoluția numărului de biblioteci publice, județ Arad, 2014 – 2019

Sursa: INS (ART101B)

Reprezentativă este **Biblioteca Județeană „A.D. Xenopol”**, instituție subordonată CJ Arad, care a fost construită în anul 1913. Biblioteca are în structura sa o secție de 500.000 de titluri, 200.000 fiind volume din colecția de carte veche.

În ceea ce privește numărul de volume existente în biblioteci și numărul de cititori activi, se observă o scădere semnificativă și susținută în ultimii ani, ceea ce determină o nevoie de diversificare a activității acestor instituții pentru valorificarea spațiilor și a patrimoniului aferent.

Astfel, față de anul 2014, în anul 2019 numărul de volume existente a scăzut cu 9,14%, iar numărul de cititori cu 24,36%, pentru aceeași perioadă.

Edificii religioase

Edificiile religioase fac parte din patrimoniul cultural. O parte dintre cele mai importante instituții religioase regăsite la nivel de județ, sunt următoarele:

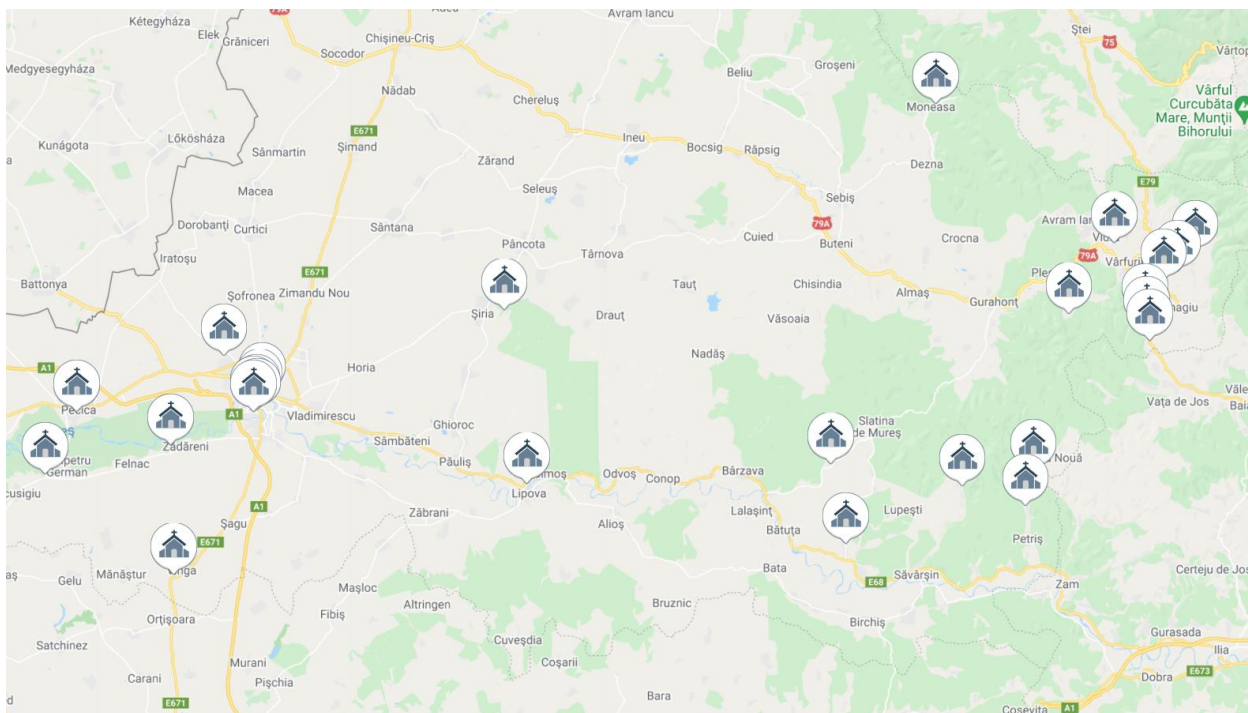
- Catedrala Ortodoxă Nouă Podgoria – Arad;
- Biserica Lutherană – Arad;
- Biserica „Sfântul Anton de Padova” – Arad;
- Mănăstirea Gai – Arad;

- Mănăstirea Feredeș – Șiria;
- Basilica Maria Radna – Lipova;
- Catedrala „Sfântul Ioan Botezătorul” – Arad;
- Sinagoga Neologă – Arad;
- Biserica Sârbească „Sfântul Petru și Pavel” – Arad;
- Ansamblul Mănăstirii „Adormirea Maicii Domnului” Bodrogu Nou – Zădăreni;
- Biserica Romano-Catolică „Duminica Sfintei Treimi” – Pecica;
- Biserica Romano-Catolică – Vinga;
- Mănăstirea Bezdin – Secușiu;
- Biserica de Lemn – Groșii Noi;
- Biserica de Lemn – Julița;
- Biserica din Lemn Troaș – Vinga;
- Schitul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” – Monesa;
- Biserica de Lemn – Roșia Nouă;
- Biserica de Lemn – Budești;
- Biserica de Lemn „Sfinții Cosma și Damian” – Vidra;
- Biserica de Lemn – Tisa;
- Biserica de Lemn – Țărmure;
- Biserica de Lemn – Ionești;
- Biserica de Lemn – Bodești;
- Biserica de Lemn – Cristești;
- Biserica de Lemn – Luncașoara.

Județul Arad are 43 biserici din lemn, care au fost inventariate de Consiliul Județean Arad, unele având o vechime de peste 250 de ani iar dintre acestea 24 sunt într-o stare bună. Bisericile ortodoxe de lemn au început să fie răspândite în comunitățile românești din Transilvania începând cu anul 1279, când regele ungar Ladislau Cumanul, la solicitarea Papei, a interzis construirea bisericilor de zid în rit ortodox pe întregul teritoriu al regatului maghiar. Unele dintre aceste biserici au picturi interioare foarte frumoase, care aparțin unor pictori bisericești de referință (David de la Curtea de Argeș, Constantin, Ioan Demetrovici, Filip din Lugoj, Nicolae de la Lupșa Mare, Ștefan), ale căror lucrări sunt considerate de referință pentru epoca lor.

Existența acestor lăcașe de cult reprezintă un atu important al județului, putând fi valorificat într-un circuit turistic, dar și cultural.

Figura 161: Hartă edificii religioase, județ Arad

Sursa: <https://www.cniptarad.ro/ro/harta/biserici>

Muzee și case memoriale

Muzeele

Cele mai multe muzee și colecții publice sunt înregistrate în Municipiul Arad, cu 7 muzee și colecții publice. Acesta este urmat de orașul Lipova și Ghioroc cu 2 muzee și colecții publice.

Muzeele reprezentative pentru județul Arad sunt enumerate mai jos:

- Complexul Muzeal Arad;
- Muzeul Tramvaiului Electric – Ghioroc;
- Muzeul „Adam Müller Guttenbrunn” – Zăbrani;
- Muzeul etnografic „Alexandru Chiș” – Covășint;
- Muzeul Orășenesc Lipova – Lipova;
- Muzeul din Beliu – Beliu;
- Muzeul Etnografic Buteni – Buteni;
- Muzeul „Crișului Alb” – Sebiș;
- Muzeul Viei și al Vinului – Ghioroc;
- Muzeul Memorial „Ioan Slavici și Emil Montșia” – Șiria;
- Muzeul Memorial „Vasile Goldiș” – Arad;
- Muzeul Cofetăriei și al Cofetarilor – Arad;
- Expoziția de caricaturi „Ștefan Popa Popa's” – Macea;
- Galeria „Turnul de Apă” – Arad.

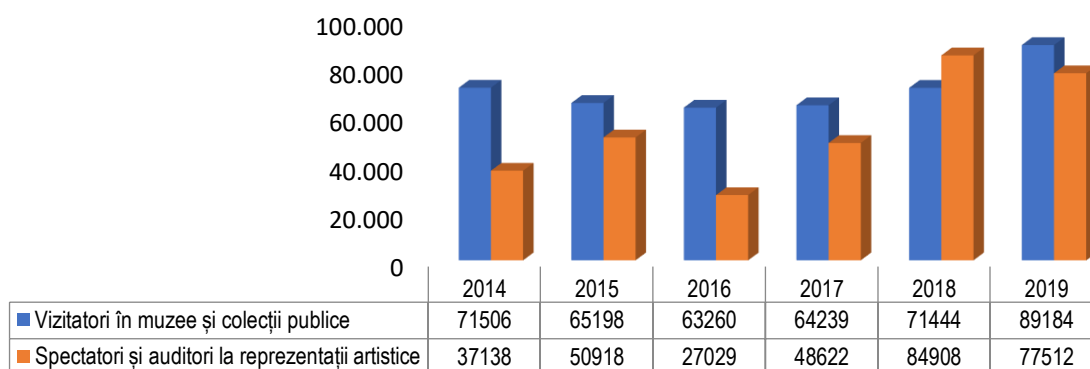
În categoria micilor muzee, care sunt dedicate unor personalități sau familii, se includ și **casele memoriale**, dintre care:

- Casa Memorială și Colecția de Artă „Eugenia și Eugen Popa” – Săvârșin;
- Casa Memorială „Ștefan Cicio-Pop” – Arad;
- Casa Memorială „Ioan T. Florea” – Covășint;

- Casa Memorială „Iosif Conta” – Bârzava.

În ceea ce privește evoluția numărului de vizitatori în muzee și colecții publice, conform datelor furnizate de INS, pentru perioada 2014 - 2019 acesta prezintă o evoluție fluctuantă, dar în creștere, valorile cele mai mari fiind înregistrate în anul 2019, cu 24,72% mai mari decât în anul 2014.

Figura 162: Evoluția numărului de vizitatori în muzee și spectatori la reprezentații artistice, județ Arad, 2014 – 2019

Sursa: INS (ART112A, ART113A)

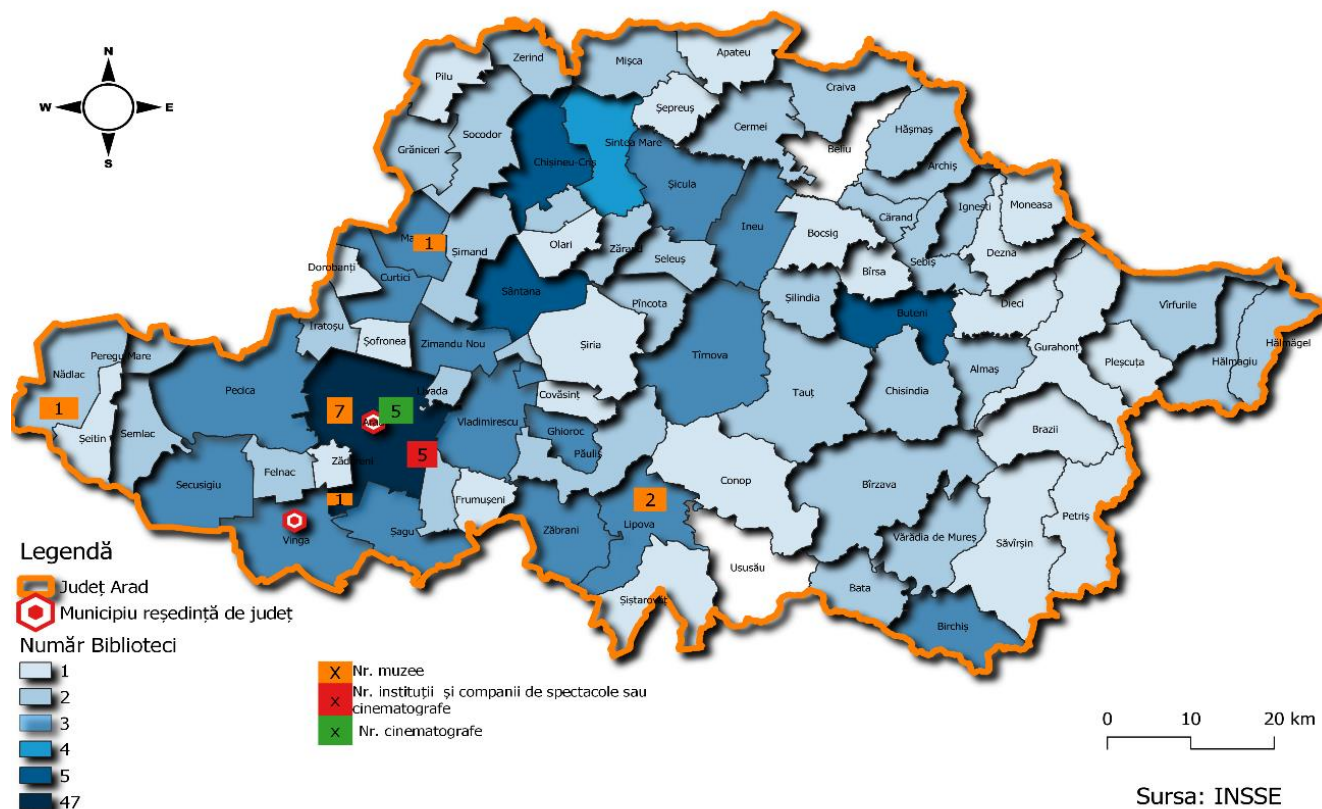
În ceea ce privește numărul de spectatori și auditori la reprezentații artistice, observăm că în anul 2019 valorile sunt duble față de cele înregistrate în 2014, iar numărul cel mai mare a fost înregistrat în anul 2018.

Cinematografele

În municipiul Arad se regăsesc **5 cinematografe**, acestea fiind singurele la nivel de județ:

- **Cinema City**, prezent în incinta Atrium Mall, aparținând celei mai mari întreprinderi din industrie;
- **Cinema Dacia**, prima oară dat în folosință în jurul anului 1960, este consacrat pentru activitatea sa, mai ales în ceea ce privește premierile diferitelor filme care se făceau în incintă;
- **Cinema City Arad**, deschis pentru a echilibra cererea numărului ridicat de cinefilii prezent la nivel de județ;
- **Cinematograful Grădiște și Cinema Arta.**

Figura 163: Unitățile de cultură din județul Arad

Sursa: Prelucrarea consultantului

Statui și monumente pentru public

O particularitate a județului este reprezentată de faptul că a trecut, de-a lungul istoriei, prin multe schimbări ale regimului de conducere. Astfel, s-au dezvoltat **orașe-cetate** precum:

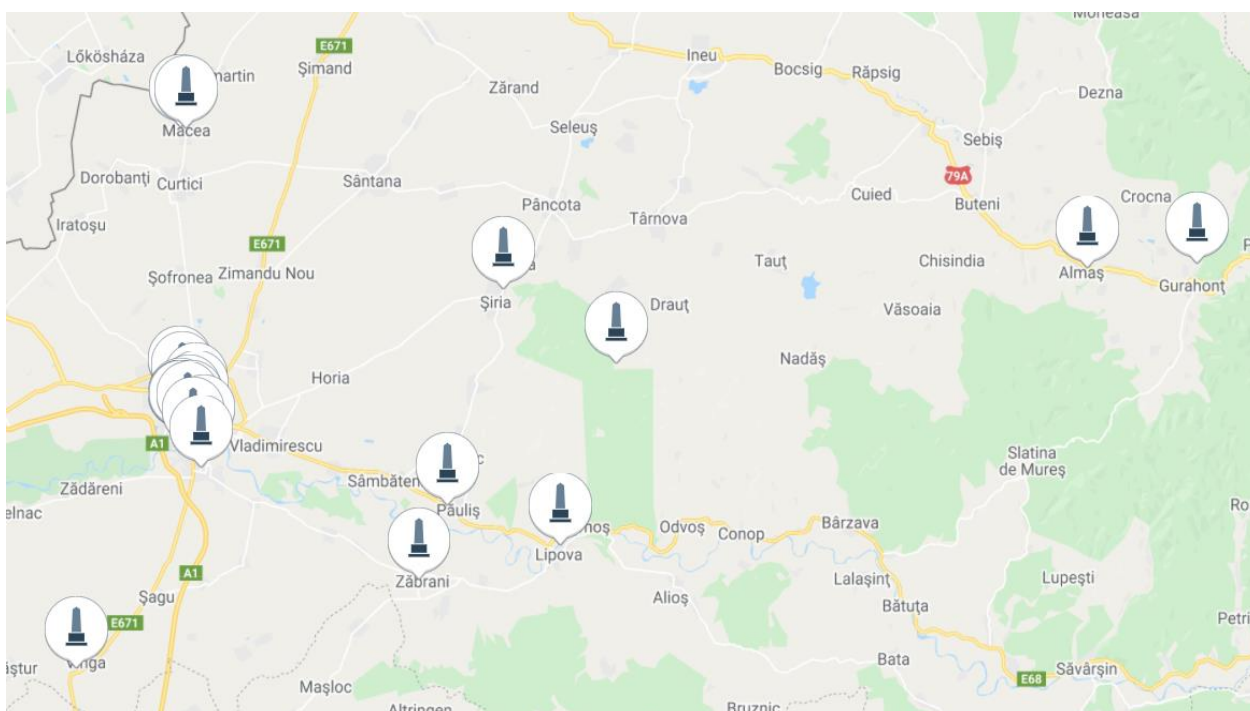
- Cetatea Aradului;
- Cetatea Șiriei;
- Cetatea de la Șoimoș – Lipova;
- Cetatea Ineului;
- Castelul Regal – Săvârșin;
- Cetatea Deznei;
- Castelul Cernovici – Macea;
- Castelul Konopi – Odvoș;
- Castelul Conop;
- Ansamblul Castelului Solymosy – Ineu.

Comemorarea eroilor care au patricipat în bătălii a fost realizată prin construirea statuiilor cu chipul acestora. Câteva **statui** ce fac parte din patrimoniul material al județului Arad sunt enumerate mai jos:

- Statuia Libertății – Arad;
- Statuia lui Vasile Goldiș – Arad;
- Statuia Sfântului Ioan de Nepomuk – Arad;
- Statuia Sfântului Florian – Arad;
- Obeliscul celor 13 Generali – Arad;

- Monumentul Ostașilor Români – Arad;
- Monumentul Sfintei Treimi – Vinga;
- Monumentul Eroilor de la Păuliș – Păuliș;
- Monumentul lui Gelu, Glad și Menumorut – Macea;
- Monumentul Eroilor „Pro Patria” – Almaș;
- Monumentul lui Ioan Buteanu – Gurahot;
- Bustul lui Sever Bocu – Lipova;
- Parcul Reconcilierii – Arad;
- Bustul lui Ioan Slavici – Arad.

Figura 164: Hartă monumente, județ Arad

Sursa: <https://www.cniptarad.ro/ro/harta/monumente>

În urma aplicării **Legii retrocedărilor**, o parte dintre obiectivele culturale și turistice au intrat în proprietatea unor asociații sau persoane fizice, fiind astfel lăsate să se degradeze și sunt închise vizitatorilor.

“Ambulanța pentru Monumente” este un proiect inițiat în 2016 de către Asociația Monumentum și dezvoltat de către o serie de organizații existente sau nou create din domeniul patrimoniului cu activitate independentă în mai multe regiuni ale României. În județul Arad proiectul este gestionat de Asociația Vernacular.

Proiectul își propune să acționeze în domeniul salvării patrimoniului imobil prin punerea în siguranță a unor obiective de patrimoniu importante aflate în stare avansată de degradare sau de precolaps. Printre monumentele din județul Arad vizate de acest proiect în ultimii ani, menționăm: Biserica Ortodoxă de Lemn purtătoare a hramului „Sf. Mare Mucenic Gheorghe” din Ionești, Biserica Ortodoxă de Lemn din Luncoșoara, Sera de pe domeniul Mocioni din Bulci, Cuptorul de topit fier Jumeț din Zimbru etc.

Patrimoniu cultural imaterial

Pe lângă toate aceste elemente fizice care alcătuiesc patrimoniul material al județului și promovează zona din care fac parte, există și patrimoniul imaterial care nu este palpabil, însă se transmite de-a lungul generațiilor prin datini, material folcloric, repertoriu muzical tradițional și instrumental, obiceiuri calendaristice.

În fiecare categorie a patrimoniului imaterial se regăsesc:

- **Materialul folcloric** – medicină populară, rețete culinare, poezii rituale, proverbe, basme și povești, strigături și ghicitori;
- **Folclorul literar** – expresii locale, zicale, orațiile de nuntă, descântecele, strigăturile de joc și nuntă, poezie rituală calendaristică (paparudă, strigarea peste sat, plugușor, sorcov) și teatru popular (hertepul, irozii);
- **Repertoriul muzical instrumental** – variante locale de Ardelene (Sărită, Pă loc, Ardeleana siriană, Șchioapa, Raru din bătrâni, Bătută, Rara de la Șepreș), jocuri de cimpoi, dansuri de tip Țigăneasca (Smintita, pe picior, Țigăneasca) sau dansuri de picor, variantele de Mărunțele (de doi, Învârtita, Deasa, De-ntors, Măruțaua). Se adaugă tipurile de Soroc (Sorocu mic, Sorocu mare, Sorocu), variantele locale de Călușer, Pipearca, Țupăita, Bogăreasca; dansurile ceremoniale sau rituale (Jocul cerbului, Jocul turcii, A junelui, A mătălor, Jocul miresei pe bani);
- **Repertoriul muzical tradițional** este compus din cântece de cătănie, balade (Iovan Iorgovan, a lui Bisora, Opera haiducul de la Argiș), cântece de la stea; colinzi, cântece lirice (cântece de dragoste, doine), cântece rituale de înmormântare (hore ale mortului, bocete), cântece rituale din ceremonialul de nuntă;
- **Port popular** reprezentativ în Șicula, Bârsa, Buteni;
- **Obiceiurile folclorice** precum colindatul, ceata feciorilor, pițărăii, colindatul cu duba, cu mascați, cu turca, cu muzică), uratul (variante locale de plugușor tip sorcova, Grăirea colacului), umblatul cu Irozii, hertepul, cu Ciuralexă, nedeile de la rugile pe Valea Mureșului și poalele Munților Apuseni, Târgul de fete de pe Muntele Găina, Târgul Sărutului de la Hălmagiu.

Multe dintre localitățile din județul Arad au ansambluri folclorice sau formații în repertoriul cărora se află jocuri vechi ale satului. Ansamblul din Seleuș a câștigat în anul 2009 un premiu cu vechiul dans local Bogăreasca la evenimentul Autentic Fest.

Meșteșugurile țărănești fac și ele parte din patrimoniul imaterial, iar la nivelul județului Arad se practică olăritul, curelăritul (Buteni), împletitul de nuiete (Ineu, Pecica), împletitul de frânghii (Buteni, Pâncota), furci (Avram Iancu), fabricarea de mături (Vidra), țesutul în război (Șicula, Iacobini, Nădlac), turtă dulce și pălării (Pâncota).

9.2 Infrastructura de agrement, sport și pentru tineret

Evenimente culturale, artistice și sportive

Circuite culturale

Opțiunile de petrecere al timpului liber în județul Arad sunt numeroase și există diferite **circuite culturale** ce au fost promovate prin activități de marketing specifice: panouri informative, spoturi publicitare, ghiduri turistice, participarea la expoziții și târguri de turism în țară. Aceste circuite sunt:

- **„Drumul Vinului”** – are o istorie de 2.000 de ani, fiind una dintre cele mai vechi podgorii din România. Podgoria Aradului a pus vin pe masa Casei Imperiale Habsburgice, iar în anul 1982, a câștigat medalia de aur la Londra cu vinul Roșu de Miniș. Pe „Drumul Vinului” se pot practica, de asemenea, drumeții, turism gastronomic, eco-turism și ciclism, fiind alcătuit din: Muzeul Tramvaiului Electric (Ghioroc), Monumentul Eroilor de la Păuliș, Muzeul Viei și al Vinului (Ghioroc), Muzeul Memorial „Ioan Slavici și Emil Monția” (Șiria), Cetatea Șiriei, Basilica Maria Radna (Lipova), Cetatea de la Șoimoș (Lipova) și Cetatea Ineuului;
- **„Pe drumurile istoriei arădene”** – circuit al siturilor arhiologice, circuit al cetățenilor și ansamblurilor arhitecturale din localitățile Lipova, Șiria, Dezna, Ineu, Păuliș, Bata, Săvârșin, Frumușeni, Pâncota, Arad, Vladimirescu, Zăbrani și Târnova;
- **„Descoperă pacea sufletească – un circuit cultural, spiritual și ecumenic”** ce vizează promovarea mănăstirilor și bisericilor din Zădăreni, Fântânele, Zăbrani, Socodor, Pecica, Nădlac, Secusigiu, Craiva, Mișca, Șiria, Dieci, Hălmăgiu, Hălmăgel, Brazii, Vârfurile, Dezna, Lipova, Bârzava, Vărădia de Mureș, Săvârșin, Petriș, Vinga și Zerind.

Există **50 de trasee turistice** care sunt omologate de autoritatea centrală¹⁰², care cuprind în total 730 de kilometri în perimetrul masivelor Metaliferi, Zărand, Codru-Moma și Găina. Aceste trasee sunt accesibile oricând în timpul anului și întreținute de pasionații de drumeție montană.

În anul 2021, Consiliul Județean Arad prin Centrul Cultural Județean Arad și Centrul de Turism Arad a dat startul proiectului **"Turism de o zi"** care include opt trasee și urmărește promovarea potențialului turistic cu scopul creșterii atractivității județului Arad ca destinație turistică. Oportunitățile turistice ale județului sunt puțin cunoscute la nivel național, fiind astfel necesară dezvoltarea de proiecte și elaborarea unei strategii de marketing la nivel local pentru a face cunoscut potențialul turistic oferit de județul Arad.

Cele opt trasee vizate includ biserici, biserici de lemn, case memoriale, muzee, grădini botanice, etc:

- BÂRZAVA – VĂRĂDIA DE MUREȘ – SĂVÂRȘIN – PETRIȘ
- PĂULIȘ – GHIOROC – COVĂȘĂNȚ – ȘIRIA
- LIPOVA – ZĂBRANI
- HĂLMAGIU – HĂLMĂGEL
- SEBIȘ – DEZNA – MONEASA
- PECICA – VINGA – ZĂDĂRENI – NĂDLAC – TURNU
- TÂRNOVA (CĂSOAIA - DUD) – INEU – PÂNCOTA
- MACEA – DOROBANȚI – CURTICI – ȘOFRONEA

De asemenea, în județul Arad se află și **Canalul Morilor**, o construcție hidrotehnică realizată în perioada 1834-1840 pe malul Crișului Alb, un unicat în domeniu prin modul de proiectare și

¹⁰² www.condorclub.ro

construcția lui pe curba de nivel. Canalul, împreună cu morile, sunt considerate adevărate monumente arhitectonice și se are în vedere valorificarea potențialului lor turistic.

Infrastructură balneară

Lacul Ghiroc este la 22 de km față de municipiul Arad, la poalele Munților Zarand. Lacul are o adâncime de 10 metri și o suprafață de 66 ha. Este principalul loc de atracție turistică deoarece în componența lui se adaugă și o plajă amenajată cu nisip. Pe lângă înot, se poate practica și pescuitul care este permis pe tot parcursul anului. Speciile întâlnite sunt: plătică, caras, crap, roșioara, somn și babușcă.

Stațiunea Moneasa, supranumită „Perla Apusenilor”, este situată la poalele Munților Codru-Moma, la o altitudine de aproximativ 300 de metri. În inima stațiunii balneo-climaterice este un schit ortodox nou-ridiat în anul 2010, ce a urmat a fi închinat Sfinților Apostoli Petru și Pavel. În această stațiune se poate întâlni și **Cuptorul de Topit Fier** care construit din piatră de granit, în interior fiind captușită cu cărămidă și atinge o înălțime de 10 metri.

Stațiunea **Băile Lipova** este situată la 3 km de orașul Lipova și al 30 km de municipiul Arad, fiind recunoscută la nivel internațional pentru apele carbogazoase. Legenda spune că aceste ape au fost descoperite de niște ciobani care tranzitau zona în drum spre Bant și au numit-o „apă acră”, din cauza conținutului bogat în dioxid de carbon.

Pe lângă cele 2 stațiuni balnoclimaterice mai există zona de agrement de la Șofronea, Ștrandul Termal Băile Curtici și Ștrandul Neptun care deservește ca opțiuni de petrecere a timpului liber.

O altă valorificare a poziției geografice este reprezentată de evenimentul Maraton Nautic Arad – Pecica. Acesta valorifică potențialul rezervației Lunca Mureșului și a văii inferioare a Mureșului prin promovarea turismului nautic și creșterii numărului de participanți de la an la an.

Evenimente artistice

Anul 2019 a fost bogat în evenimente: Festivalul Concurs „Pop-Star”, Jocurile Copilăriei, Zilele Școlii Populare de Arte Arad, Teatrul de Vară ediția a VII-a, Lipova Symphonic City, Parada Clătitelor, Festival folk la Bulci, Târgul Meșterilor Populari, Festivalul Cântecului din Țara Zarandului, „La Izvoare – cântece, jocuri și obiceiuri populare din vatra satului arădean”, Arad LiterArt, reSTART literar, Sărbătoarea Vinului în Podgorie, Caravana tradițiilor de iarnă și Lada cu zestre.

Calendarul evenimentelor pe anul 2021 a fost aprobat de Consiliul Județean și vizează activități culturale artistice, sportive, educative, de sănătate, însumând 69 de evenimente ce se vor desfășura în tabăra de Căsoaia. În județul Arad mai există o tabără, mai exact cea din Moneasa, care găzduiește evenimente precum: Festivalul Concurs al Cântecului Popular din Țara Zarandului – manifestare de tradiție, Târgul Meșterilor Populari, Tineri din Republica Moldova, Activitate de inițiere în dansul popular, Festivalul – concurs „La Izvoare”. În anul 2020 Consiliul Județean Arad a aprobat 137 de evenimente, însă multe dintre acestea au fost incerte din cauza restricțiilor legislative adoptate din cauza pandemiei în ceea ce privește activitățile de grup.

Activități sportive

În județul Arad există infrastructură în vederea desfășurării de activități sportive, atât pentru sportivii profesioniști, cât și pentru ceilalți locuitori ai județului care sunt interesați de practicarea sportului în timpul liber.

Cluburile sportive publice din județ sunt prezente în număr mare și deservește performanța. Acestea sunt împărțite pe următoarele sporturi:

- Aerodrom: Aeroclubul Traian Vuia Arad;
- Arte marțiale: Clubul Sportiv Takeda Arad, Clubul Sportiv Budokai Arad, Clubul Sportiv Top Fighters Club, Asociația Clubul Sportiv Kick Box Resi, Asociația Club Sportiv Dragonul Arad;
- Baschet: Clubul Sportiv Athletic Club Universitatea Arad, Club Sportiv Municipal Arad, Clubul Sportiv Baschet Arad, Clubul Sportiv Baschet Club ICIM Arad;
- Dansuri sportive: Scoala de Dans Royal Steps, Clubul Sportiv Ballroom Dance;
- Fotbal: FC UTA Arad, Clubul Sportiv Athletic Club Universitatea Arad;
- Haltere: Clubul Sportiv Athletic Club Universitatea Arad;
- Handbal: Clubul Sportiv Athletic Club Universitatea Arad, Club Sportiv Municipal Arad, Asociația Sportiva Handbal Club Safilar Arad;
- Enduro: Clubul Sportiv Moto Star;
- Înot: Clubul Sportiv Aquatic Team Arad;
- Șah: Clubul Sportiv Sah Club Vados, Asociația Județeană de Sah Arad, Clubul Sportiv Contor Grup;
- Tenis: Clubul Sportiv Athletic Club Universitatea Arad;
- Volei: Club Sportiv Pro Volei Arad, Clubul Sportiv Athletic Club Universitatea Arad.

„Cupa Sebiș Enduro Challenge” este o competiție sportivă în care evoluează zeci de vehicule cu patru și două roți. Acest eveniment este înscris în Calendarul Competițional al Federației Române de Motociclism și adună de la an la an din ce în ce mai mulți oameni în jurul orașului Sebiș.

O altă competiție de tradiție este „Raliul Aradului”, un raliu de macadam care a fost organizat pentru prima oară în anul 2008 și a ajuns să aibă o importanță internațională fiind comparat cu probele din raliurile finlandeze.

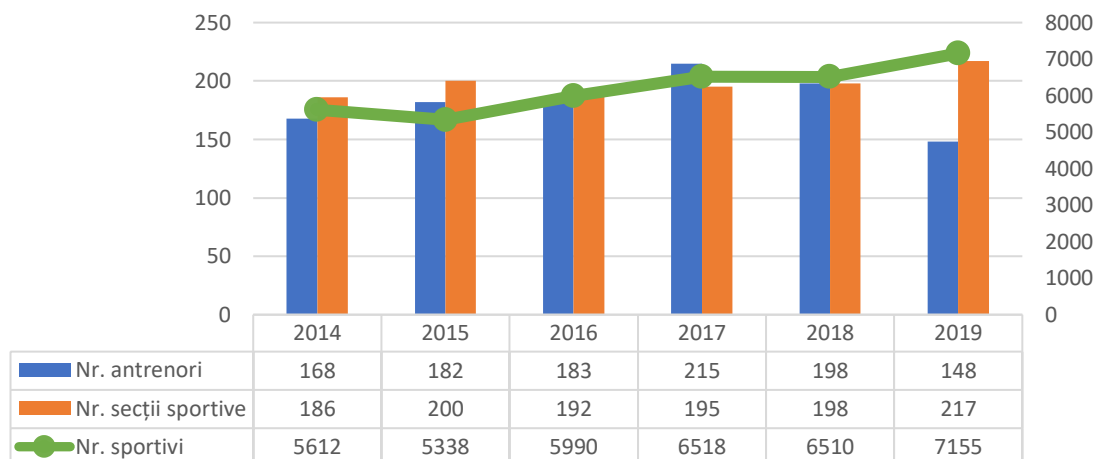
Secțiile sportive

În județul Arad erau 217 **secții sportive** în anul 2019, înregistrând o valoare cu 16,67% mai mare față de anul 2014.

În ceea ce privește, **sportivii legitimați**, aflați în evidența federațiilor naționale și care participă la sistemul competițional organizat de către acestea, în județul Arad, la nivelul anului 2019 erau **7.155 de sportivi legitimați**, în creștere cu 27,49%% față de anul 2014. În rândul acestora nu sunt cuprinși sportivii aflați în evidența comisiilor județene constituite pe ramuri de sport sau cei care practică activități sportive necompetiționale.

Numărul **antrenorilor sportivi** din județul Arad a fluctuat în perioada 2014-2019, atingând valoarea de 148 antrenori sportivi în anul 2019, cu 11,90% mai mică decât cea înregistrată în anul 2014. Indicatorul cuprinde persoanele care au o calificare recunoscută de federațiile naționale și au desfășurat activitate în anul respectiv.

Figura 165: Evoluția numărului de secții sportive, antrenori și sportivi din județul Arad în perioada 2014 – 2019

Sursa: INS (CSP101B, CSP102B, CSP103B)

Evenimentele sportive au fost limitate în anul 2020 din cauza crizei sanitare generate de SARS-CoV-2, desfășurându-se doar două dintre ele: ROCAA MTB Lipova și Dynamite Fighting Show.

În cadrul evenimentelor sportive se încadrează și participarea **echipei UTA Arad** în primul eșalon al campionatului roman de fotbal, mai exact Liga I. Echipa care a promovat în anul 2020, reintrând pe prima scena a sportului național. Echipa este supranumită „**Bătrâna Doamnă**” sau „**Textiliștii**”, fiind înființată pe 18 aprilie 1945. Aceasta are sub blazonul echipei 6 campionate și 2 cupe ale României câștigate. În august 2014 s-a demolat vechiul Stadion UTA pentru a se reconstrui unul nou cu o capacitate de 12.584 de locuri, corespunzător standardelor europene. Cheltuielile au fost suportate integral de către Primăria Județului Arad.

Sala Sporturilor din Arad este o sală polivalentă ce este cunoscută drept „Sala Victoria”, spațiu folosit pentru competițiile sportive precum: baschet, fotbal de sală, handbal și volei. Concertele sau expozițiile reprezintă o întrebuințare secundară pentru sală.

Conform AJF Arad în județ există 100 de baze sportive ce oferă suport pentru desfășurarea tuturor sporturilor prezente la nivel de cluburi sportive.

Analiza SWOT - Cultură. Sport, agrement și tineret

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none">• Diversitatea de opțiuni în vederea petrecerii timpului liber;• Patrimoniu material cât și imaterial bogat în spectrul cultural;• Edificii religioase prezente în număr ridicat (inclusiv biserici de lemn);• Circuit turistic ecumenic recunoscut pe plan național;• Interes în creștere pentru reprezentațiile artistice;• Prezență a numeroase cetăți și statui ca monumente de interes public;• Patrimoniul imaterial bogat și vechi care încă se pastrează;• Existența a 3 circuite culturale;• Infrastructură balneară bogată;• Organizarea diferitelor evenimente culturale în cele 2 tabere special construite;• Diversitatea sporturilor practicate la nivel de județ;• Tendința de creștere în ceea ce privește sportul de performanță și nu numai.	<ul style="list-style-type: none">• Numărul de biblioteci și de volume în scădere;• Infrastructuri sportive deficitare;• Retrocedarea unor obiective turistice și culturale importante care au fost lăsate să se degradeze și sunt închise vizitatorilor;• Cinematografe doar în reședința de județ, municipiul Arad.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none">• Promovarea patrimoniul natural prin desfășurarea competițiilor enduro;• Digitalizarea produselor culturale;• Promovarea patrimoniului cultural și de agrement prin intermediul agențiilor de turism și structurilor de primire turistică;• Proiecte naționale care vizează valorificarea culturii;• Parteneriate cu entități naționale și cu mediul privat care vizează valorificarea culturii;• Dezvoltarea de programe culturale de impact european;• Găsirea surselor de finanțare pentru dezvoltarea infrastructurii culturale, artistice și sportive;• Dezvoltarea unor noi circuite culturale și / sau sportive de promovare a patrimoniului județean.	<ul style="list-style-type: none">• Diminuarea interesului cititorilor pentru lectură;• Peste 90% din bugetul instituțiilor de cultură provine din fonduri publice;• Contextul generat de pandemia cu COVID-19 crează constrângeri în organizarea de evenimente în masă.

Concluzii

Din punct de vedere al culturii și patrimoniului cultural – istoric, județul Arad este alcătuit din numeroase monumente istorice de interes național și local care au rolul de a crește viizibilitatea turistică a județului la nivel regional, național și/sau european/global și de a atrage turiști în arealul său.

Bibliotecile reprezintă și în prezent centre importante de resurse informaționale și culturale, în județul Arad fiind prezente și active în anul 2019 nu mai puțin de 200 de biblioteci, cele mai multe localizate în municipiul Arad (47), urmat de orașul Chișineu-Criș (5).

Edificiile religioase, pe lângă biblioteci, teatre și muzee, reprezintă importante componente ale patrimoniului cultural. Cele mai multe muzee și colecții publice sunt înregistrate în municipiul Arad: 7 muzee și colecții publice.

La nivelul județului Arad, există 5 cinematografe, toate acestea fiind localizate în municipiul Arad.

Patrimoniul cultural imaterial este alcătuit din material folcloric, folclor literar, repertoriu muzical instrumental, repertoriu muzical tradițional, meșteșugurile țărănești și obiceiurile calendaristice.

Din categoria evenimentelor culturale, artistice și de agrement fac parte circuitele culturale, infrastructura balneară, evenimentele artistice și activitățile sportive.

În județul Arad există infrastructură în vederea desfășurării de activități sportive, atât pentru sportivii profesioniști, cât și pentru ceilalți locuitori ai județului care sunt interesați de practicarea sportului în timpul liber.

10. Capacitatea administrativă

10.1 Structura Consiliului Județean Arad

Consiliul Județean Arad este constituit, conform Art. 122 din Constituția României și Art. 170 din Ordonanța de urgență 57/2019 – Codul Administrativ, ca „*autoritate a administrației publice locale, pentru coordonarea activității consiliilor comunale, orașenești și municipale, în vederea realizării serviciilor publice de interes județean*”¹⁰³.

La nivelul UAT-urilor din județul Arad sunt constituite 78 de Consilii Locale corespunzător celor 68 de comune, municipiului Arad și celor 9 orașe (Chișineu - Criș, Curtici, Ineu, Lipova, Nădlac, Pâncota, Pecica, Sântana, Sebiș).

Consiliul județean este compus din consilieri județeni, aleși prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, în condițiile legii. Numărul membrilor fiecărui Consiliu Județean se stabilește prin ordin al prefectului, în funcție de numărul locuitorilor județului, astfel, Consiliul Județean Arad are în componență **37 de consilieri**, corespunzător populației județului Arad cuprinse între 350.001 și 500.000 de locuitori.¹⁰⁴ Consiliul Județean se completează cu președintele consiliului județean, ales în condițiile legii pentru alegerea autorităților administrației publice locale.

Potrivit Art. 173 (1) din Ordonanța de urgență 57/ 2019 – Codul Administrativ, Consiliul județean are următoarele **atribuții** principale:

- a. atribuții privind înființarea, organizarea și funcționarea aparatului de specialitate al consiliului județean, ale instituțiilor;
- b. publice de interes județean și ale societăților și regiilor autonome de interes județean;
- c. atribuții privind dezvoltarea economico-socială a județului;
- d. atribuții privind administrarea domeniului public și privat al județului;
- e. atribuții privind gestionarea serviciilor publice de interes județean;
- f. atribuții privind cooperarea interinstituțională pe plan intern și extern;
- g. alte atribuții prevăzute de lege.

Pentru punerea în aplicare a tuturor atribuțiilor amintite mai sus, Consiliul Județean Arad dispune de o structură funcțională permanentă, denumită aparat de specialitate care, alături de Președinte și de Vicepreședinți, constituie executivul Consiliului Județean Arad.¹⁰⁵

Aparatul de specialitate¹⁰⁶ este subordonat Președintelui Consiliului Județean Arad și se compune din funcționari publici și personal contractual. Pentru îndeplinirea atribuțiilor conferite de lege, aparatul de specialitate este organizat în compartimente de specialitate, respectiv direcții, servicii, birouri și compartimente ce pot fi constituite în funcție de volumul, importanța și complexitatea atribuțiilor ce le revin. Pentru îndeplinirea atribuțiilor stabilite, aparatul de specialitate colaborează, dacă este cazul și cu aparatul de specialitate al primărilor, al serviciilor publice deconcentrate ale ministerelor, precum și ale celorlalte autorități ale administrației publice, organizate la nivelul județului.

¹⁰³ Constituția României, Art. 122; Ordonanța de urgență 57/2019 – Codul Administrativ, Art.170;

¹⁰⁴ <http://www.cjarad.ro/organizare/consilieri/>

¹⁰⁵ Ordonanța de urgență 57/2019 – Codul Administrativ, Art.173

¹⁰⁶ <http://www.cjarad.ro> – Regulamentul de organizare și funcționare al aparatului de specialitate al Consiliului Județean Arad;

Aparatul de specialitate al Consiliului Județean Arad are în componență **35 de consilieri** reprezentați în **5 comisii de specialitate**:

1. „*Comisia Juridică*”, alcătuită din 7 consilieri;
2. „*Comisia pentru activitățile economico-financiare*”, alcătuită din 7 consilieri;
3. „*Comisia pentru activitățile social-culturale, sportive, învățământ, sănătate și protecție socială*”, alcătuită din 7 consilieri;
4. „*Comisia pentru turism și relații externe*”, alcătuită din 7 consilieri;
5. „*Comisia de administrare a serviciilor publice, amenajarea teritoriului și urbanism*”, alcătuită din 7 consilieri.

Printre atribuțiile comisiilor de specialitate se regăsesc: analiza proiectelor de hotărâri ale Consiliului Județean din domeniul lor de activitate; întocmirea avizelor asupra proiectelor de hotărâri și asupra problemelor analizate pe care le prezintă CJ; orice alte însărcinări date prin hotărâri ale CJ, dacă acestea au legătură cu activitatea lor.¹⁰⁷

Președintele răspunde de buna funcționare a aparatului de specialitate al consiliului județean, pe care îl conduce. Coordonarea unor compartimente din aparatul de specialitate poate fi delegată, prin dispoziție a președintelui consiliului județean, vicepreședinților sau administratorului public, în condițiile legii.

Structura organizatorică a aparatului de specialitate al Consiliului Județean Arad, conform organigramei aprobate prin hotărâre, este alcătuită din: secretar general al județului, cinci direcții cu compartimentele funcționale aferente acestora, precum și alte compartimente care nu sunt în structura direcțiilor.

În general, structura de organizare a Consiliului Județean Arad corespunde necesităților tehnico - funcționale pentru punerea în aplicare a atribuțiilor amintite mai sus. Se remarcă, existența în cadrul aparatului de specialitate al Consiliului Județean a unui departament cu experiență în scrierea și implementarea proiectelor cu finanțare internațională – Direcția Programe de Dezvoltare.

Instituții subordonate Consiliului Județean Arad

Printre instituțiile aflate în subordinea Consiliului Județean Arad se regăsesc:

1. **Compania de Apă Arad SA** este operator licențiat pentru serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare și are ca obiect de activitate operarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare a cărui gestiune i-a fost delegată de UAT-urile membre ale Asociației de Dezvoltare Intercomunitară Apă Canalizare Județul Arad;
2. **Inspectoratul pentru Situații de Urgență "Vasile Goldis" al Județului Arad;**
3. **Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad;**
4. **Spitalul de Psihiatrie Căpâlnaș;**
5. **Spitalul de Psihiatrie Mocrea;**
6. **Unitatea de Asistență Medico Socială Savârșin;**
7. **Centrul Militar Arad;**
8. **Serviciul Public Județean Salvamont Salvapeo Arad** este un serviciu de utilitate publică cu atribuții în reglementarea aspectelor ce țin de domeniul

¹⁰⁷ Sursa: Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Județean Arad;

activității de prevenire a accidentelor și organizare a activității de salvare din cadrul montan și mediul subteran speologic;

- 9. Autoritatea Teritorială de Ordine Publică Arad** este un organism cu rol consultativ a cărui activitate se desfășoară în interesul comunității și face tot posibilul să se asigure că persoanele din județ primesc cele mai bune servicii de poliție;

10. Direcția Publică de Pază Arad;

11. Biblioteca Județeană A.D. Xenopol Arad;

12. Centrul Cultural Județean Arad;

13. Complexul Muzeal Județean Arad;

14. Regia Autonomă Administrația Zonei Libere Curtici Arad;

15. Direcția Județeană de evidență a Persoanelor Arad,

constituită cu scopul de a exercita competențele ce îi sunt date prin lege pentru punerea în aplicare a prevederilor actelor normative care reglementează activitatea de evidență a persoanelor, precum și de eliberare a documentelor în sistem de ghișeu unic;

FREE TRADE ZONE
CURTICI - ARAD

16. Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului

Arad realizează la nivel județean măsurile de asistență socială în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap precum și a oricăror persoane aflate în nevoie;

17. Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Arad coordonează, monitorizează și evaluează la nivel județean, serviciile educaționale realizate de către instituțiile de învățământ preuniversitar din subordine (Centrul Județean de Asistență Psihopedagogică, cabinetele interșcolare de asistență psihopedagogică și cabinetele logopedice);

18. Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Arad;

19. Liceul Tehnologic „Iuliu Moldovan”;

20. Liceul Tehnologic „Sava Brancovici”;

21. Școala Gimnazială „Avram Iancu”;

22. Școala Gimnazială Specială

23. Liceul Special Sfânta Maria Arad este o unitate de învățământ pentru elevi cu deficiențe de vedere și deficiențe asociate, asigurând școlarizarea elevilor de la nivelul preșcolar, primar, gimnazial, liceal, profesional, până la postliceal;

24. Aeroportul Arad SA;

25. Compania de Transport Public Arad este cel mai mare transportator din județ asigurând atât transport urban cât și suburban prin intermediul autobuzelor și tramvaielor. Are ca acționari Consiliul Local Municipal cu 70% și Consiliul Județean cu 30%.

Regii autonome

- 1. Regia Autonomă “Administrația Zonei Libere Curtici - Arad”,** este persoană juridică română în care Consiliul Județean Arad reprezintă Statul ca acționar, având forma juridică de Regie Autonomă, constituită în conformitate cu prevederile Legii nr.31/1990 privind

societățile comerciale, republicată, cu modificările ulterioare, capitalul social fiind deținut în întregime de stat.

- 2. Regia Autonomă "Administrația Zonei Libere Curtici - Arad"** are ca obiectiv principal atragerea investitorilor, atât străini cât și români, în vederea dezvoltării de activități industriale și al stimulării exportului de produse prelucrate. În acest sens, au fost gândite și implementate o serie de facilități menite să atragă și să sprijine agenții economici care au înțeles potențialul înființării unei afaceri în perimetrul Zonei Libere Curtici Arad.

10.2 Structurile asociative ale administrației publice locale

10.2.1 Asociații de dezvoltare inter-comunitară

Asociațiile de dezvoltare inter-comunitară pot fi constituite din două sau mai multe unități administrativ-teritoriale, care cooperează și se asociază în condițiile legii, în limitele competențelor autorităților lor deliberative și executive, în scopul furnizării / prestării în comun a serviciilor comunitare de utilități publice sau pentru înființarea, modernizarea, reabilitarea și/sau dezvoltarea, după caz, a sistemelor de utilități publice aferente¹⁰⁸.

De asemenea, asociațiile de dezvoltare intercomunitară pot fi înființate de UAT-uri pentru realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional ori pentru furnizarea în comun a unor servicii publice¹⁰⁹.

La nivelul județului Arad au fost constituite trei Asociații de Dezvoltare Intercomunitară, din care face parte și Consiliul Județean Arad:

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Sistem Integrat de Gestionare a Deșeurilor Județul Arad¹¹⁰ – are ca scop înființarea, organizarea, reglementarea, exploatarea, monitorizarea și gestionarea în comun a serviciului de salubritate pe raza de competență a celor 78 de UAT-uri membre, precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional destinate înființării, modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a sistemelor de utilități publice.

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Transport Public Arad¹¹¹ are ca scop înființarea, organizarea, reglementarea, exploatarea, monitorizarea și gestionarea în comun a serviciului de transport public local, pe raza de competență a celor 57 de UAT-uri membre, precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional destinate înființării, modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a sistemelor de utilități publice.

¹⁰⁸ Legea 51/2006- republicată, Art.10(1);

¹⁰⁹ Ordonanța urgentă 57/2019 privind Codul administrativ, Art.5, lit. i);

¹¹⁰ Strategia de dezvoltare a județului Arad pentru perioada 2014-2020;

¹¹¹ Sursa: <https://www.aditpa.ro/storage/documents/statut.pdf>;

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Apă Canalizare județul

Arad¹¹² are ca scop reglementarea, înființarea, organizarea, finanțarea, exploatarea, monitorizarea și gestionarea în comun a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare pe raza de competență a celor 59 de UAT-uri membre precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional, destinate înființării, modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a sistemelor de utilități publice aferente serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, pe baza strategiei de dezvoltare a acestuia. **Compania de apă Arad S.A.** este operatorul regional licențiat de către Autoritatea Națională de Reglementare în Serviciile de Gospodărire Comunală (ANRSC).

Alături de cele trei asociații amintite anterior, la nivelul județului Arad mai funcționează următoarele asociații de dezvoltare intercomunitară¹¹³:

- 1. Asociația Centrul de Dezvoltare Intercomunitară Sebiș-Gurahonț-Hălmagiu** are ca scop furnizarea de servicii de utilitate publică pentru populația din cele 14 UAT-uri componente;
- 2. Asociația de Dezvoltare Intercomunitară de Utilități Publice pentru Serviciul de Alimentare cu Apă și de Canalizare Semlac-Seitin** are ca scop realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal și regional;
- 3. Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Extindere Magistrală Gaz - Valea Crișului Alb”** a fost creată cu scopul înființării sistemului de distribuție a gazelor naturale în UAT-urile membre;
- 4. Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Sântana”** are scopul de a realiza în comun o pluralitate de funcții de competența UAT-urilor care o constituie, astfel încât să gestioneze cu eficiență și eficacitate întregul teritoriu;
- 5. Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Buteni-Chisindia** are ca scop realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal și regional pentru cele 2 UAT-uri componente;
- 6. Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Crișul Alb-Chișineu-Criș** are ca scop reglementarea, înființarea, organizarea, finanțarea, exploatarea, monitorizarea și gestionarea în comun a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare pe raza de competență a UAT-urilor membre precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional în această direcție;
- 7. Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Eco Ineu** are ca scop realizarea în comun a proiectelor de dezvoltare a infrastructurii aferente Serviciului de salubritate pentru UAT-urile membre;
- 8. Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Eco Lipova** are ca scop realizarea în comun a proiectelor de dezvoltare a infrastructurii aferente Serviciului de salubritate pentru UAT-urile componente;
- 9. Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Fântânele-Frumușeni „Bizere”** are ca scop pregătirea, promovarea și implementarea de proiecte pentru dezvoltarea zonală durabilă, de interes comun pentru UAT-urile asociate, în domeniile infrastructurii de transport economic, servicii sociale, de sănătate, mediu, și de a obține finanțări interne și externe necesare derulării acestora;

¹¹² Sursa: <https://adiac-arad.com>;

¹¹³ Sursa: <http://www.just.ro/registrul-national-ong/>

- 10. Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Grăniceri-Pilu-Socodor** are ca scop promovarea și reprezentarea intereselor UAT-urilor membre, în legătură cu întărirea capacității administrative a colectivităților locale, realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes local și accesarea de fonduri structurale nerambursabile;
- 11. Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Laurii Zărandului** are ca scop înființarea, modernizarea, dezvoltarea serviciilor publice, finanțări, exploatare, monitorizări și gestionări în comun a serviciilor de utilitate publică;
- 12. Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Proiecte Craiva-Apateu;**
- 13. Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Valea Crișurilor-Chișineu-Criș** are ca scop pregătirea și promovarea, la toate nivelurile, de proiecte pentru dezvoltarea regională de interes comun pentru UAT-urile asociate, în domeniile serviciilor sociale, de sănătate, transport, apă și apă uzată, mediu și de a obține finanțări interne și externe necesare derulării acestora.
- 14. Centrul de Dezvoltare Intercomunitară Izlaz** are ca scop furnizarea de servicii de utilitate publică pentru populația din cele 14 UAT-uri componente.

10.2.2 Grupuri de acțiune locală

Alături de Asociațiile de Dezvoltare Intercomunitară, Grupurile de acțiune Locală reprezintă formele de asociere cel mai des întâlnite în rândul UAT-urilor. Astfel, la nivelul județului Arad au fost constituite 7 astfel de asociații:

1. Asociația „GAL Lunca Mureșului de Jos” a fost constituită cu scopul implementării strategiei de dezvoltare a teritoriului acoperit de asociație, în ansamblu și la nivelul localităților componente, prin punerea în aplicare a unei strategii integrate de dezvoltare rurală locală, prin conceperea și implementarea proiectelor și accesarea fondurilor europene, prin promovarea parteneriatelor de tip public-privat și interconecarea parteneriatelor locale, a cooperării între GAL-uri la nivel regional, național și european, în vederea unei dezvoltări durabile și a îmbunătățirii guvernantei locale.

Grupul are în componență 21 de parteneri publici, din care 20 UAT-uri și o Regie Autonomă, 41 de parteneri privați și 7 parteneri din societatea civilă.

2. Asociația GAL „MicroRegiunea Văilor Crișurilor Alb și Negru” este un parteneriat public-privat înființat în anul 2011, în prezent având 70 de parteneri, dintre care: 21 de comune, 2 orașe mici sub 20.000 de locuitori, o regie publică locală, 37 societăți cu capital privat, 6 ONG-uri și 3 persoane fizice. Asociația GAL MVC și-a propus să reunească parteneri din sectoarele socio-economice relevante pentru zonă cu scopul de a participa activ la dezvoltarea microregiunii prin implicarea activă a membrilor comunității în procesul elaborării SDL.

3. Asociația GAL „Depresiunea Sebiș - Gurahonț - Hălmagiu” are ca membri din spațiul public 14 primării de comune, din spațiul privat 35 societăți comerciale, din societatea civilă 8 ONG-uri și 2 persoane fizice relevante.

4. Asociația GAL „Podgoria Miniș-Măderat” are ca scop principal sprijinirea dezvoltării comunităților prin promovarea cooperării pentru rezolvarea unor probleme comune, prin

conceperea și implementarea proiectelor și accesarea fondurilor europene și naționale, punând bazele identificării nevoilor locale, ale întăririi capacității de dezvoltare și implementării Strategiei de Dezvoltare Locală a teritoriului, în vederea conservării patrimoniului natural, istoric și cultural, dezvoltării mediului economic și îmbunătățirii atribuțiilor organizatorice ale comunităților locale.

Teritoriul acoperit de Asociația Grupul de Acțiune Locală "Podgoria Miniș-Măderat" este format din următoarele UAT-uri, toate aparținând județului Arad: Ineu, Pâncota, Bârzava, Bata, Bârsa, Birchiș, Bocsig, Conop, Covăsînt, Ghioroc, Păuliș, Săvârșin, Șicula, Șilindia, Șiria, Târnova, Tauț, Ususău, Vărădia de Mureș. Astfel, GAL-ul acoperă aproximativ o treime din întregul teritoriu al județului Arad.

5. Asociația GAL „Codru Moma” are un total de 39 de parteneri dintre care 9 autorități publice locale, 26 reprezentanți autorizați ai sectorului privat și 4 reprezentași autorizați ai societății civile.

Acest GAL este un organism reglementat de Regulamentele Europene ca structură de dezvoltare locală, practic are ca obiectiv principal dezvoltarea zonei în care este instituit.

6. Asociația „SARGEȚIA GAL 1” cuprinde 18 unități teritoriale recunoscute legal la nivelul NUTS V, 17 din județul Hunedoara și una din județul Arad, 17 comune și un oraș mic. Pe lângă cele 18 UAT-uri, din acest GAL mai fac parte și 59 de parteneri privați și 15 reprezentanți ai societății civile.

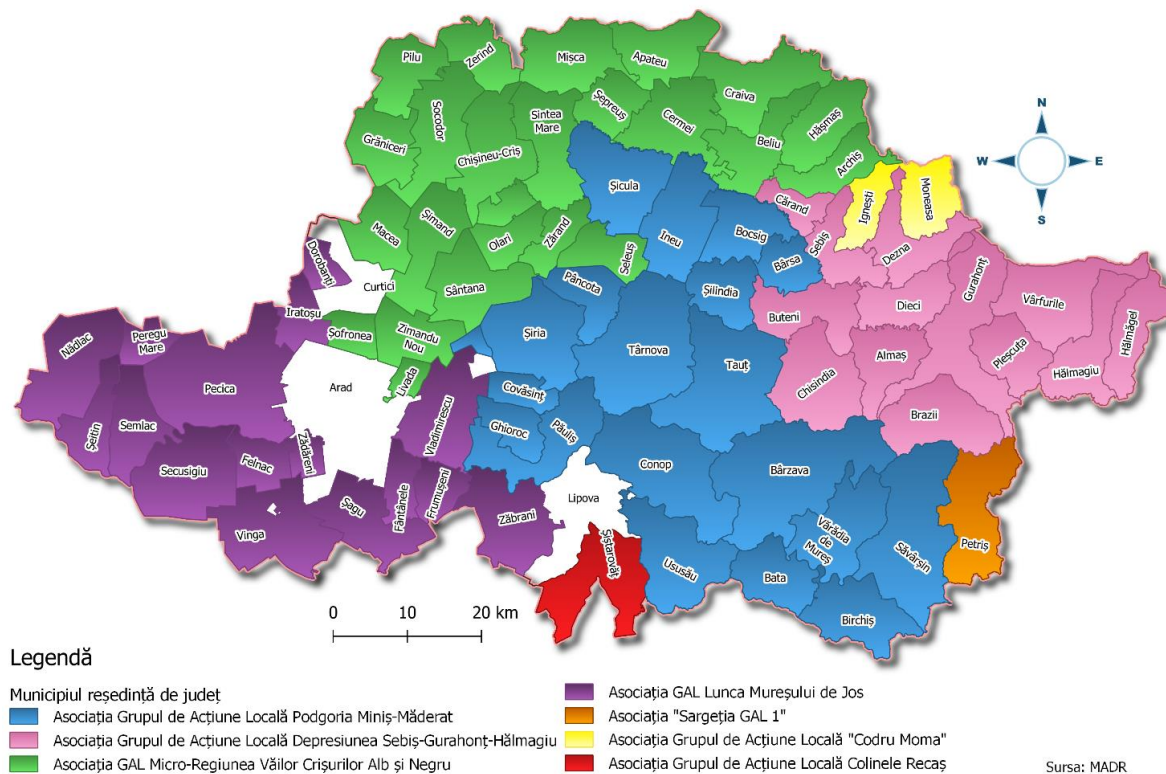
Asociația animă și coordonează cetățenii, agenții publici și privați din arealul comunitar component, împreună cu partenerii lor extracomunitari, pentru formarea și exercitarea conceptului de comuniune și autoorganizare locală pentru folosirea optimă a patrimoniului de valori naturale și antropizate, culturale, sociale și economice și îi sprijină organizatoric, material și financiar, în principal prin fondurile PNDR – Măsura 19 LEADER, să se dezvolte durabil și să se integreze în contextul Uniunii Europene.

7. Asociația GAL „Colinele Recaş” reunește 12 parteneri publici, 7 ONG-uri, o persoană fizică și 34 agenți economici. În cadrul parteneriatului, sectorul public reprezintă 22,23%, iar sectorul privat 77,77%.

Scopul acestui GAL este acela de a dezvolta acțiuni de cooperare cu alte teritorii care implementează o strategie LEADER, fapt ce va aduce un aport semnificativ microregiunii prin dezvoltarea unor proiecte comune, prin transferul de cunoștințe, schimbul de informații și idei, precum și prin susținerea inovației în mediul rural.

Figura 166: Repartizarea GAL la nivelul județului Arad, 2020

Sursa: date MADR

10.2.3 Societate civilă (ONG, fundații, composesorate etc.)

La nivelul județului Arad, conform datelor furnizate de Ministerul Justiției prin Registrul Național ONG, sunt constituite **2.252 de asociații**, dintre care cele mai multe, 55,68%, au sediul în municipiul Arad.

În ceea ce privește numărul de **fundații**, sunt înființate **318** de persoane juridice fără scop patrimonial din această categorie, dintre care majoritatea (64,15%) sunt în municipiul Arad.

La nivelul județului Arad sunt prezente, de asemenea, **113 federații**, dintre care 97 în municipiul Arad, dar și **24 de uniuni**.

În pofida numărului mare de organizații constituite la nivel județean, numărul organizațiilor active este semnificativ mai scăzut.

10.3 Cooperarea regională, națională și transfrontalieră

Consiliul Județean Arad este membru în **Uniunea Națională a Consiliilor Județene din România**, organizație neguvernamentală care reunește Consiliile Județene din România, ca autorități ale administrației publice locale. Scopul acestei uniuni îl reprezintă creșterea autonomiei locale reale, accelerarea procesului de descentralizare, dezvoltarea dialogului social și a parteneriatului cu autoritățile administrației publice centrale și cu celelalte structuri asociative ale organelor administrației publice locale existente în România.

Consiliul Județean Arad are atribuții legate de cooperarea interinstituțională și reprezintă interesele Județului Arad în raport cu regiunile din cadrul Uniunii Europene și din afara spațiului european. Acțiunile instituției au în vedere promovarea potențialului de dezvoltare a județului, menținerea dialogului cu organizațiile europene, promovarea și menținerea relațiilor de bună colaborare cu unități administrative similare, precum și inițierea, promovarea și participarea la proiecte cu parteneri străini sau români.

Calitatea de membru în organizații internaționale, acordurile și protocoalele de colaborare, parteneriatele de cooperare și bunele relații dezvoltate de-a lungul timpului de Consiliul Județean Arad, prin Direcția de Comunicare, strategii și Administrație Publică, s-au concretizat în proiecte comune, bilaterale sau multilaterale, care au avut ca scop promovarea județului în exteriorul granițelor țării, instruirea de personal al administrației publice și schimbul de bune practici, necesare unei societăți care încearcă să construiască o dezvoltare durabilă, pe principiul sustenabilității și al eliminării discrepanțelor dintre regiuni.

Consiliul Județean Arad este membru în cadrul **Adunării Regiunilor Europei** încă din anul 1993, fiind printre primele regiuni din România prezente în program și membru în cadrul Institutului Regiunilor Europene din 2008, institut științific parte a fundației private non-profit a Institutului Regiunilor Europene, ambele îndeplinite în 2004.

Acorduri de cooperare internațională

În anul 2000, la Beijing, a avut loc semnarea **Memorandumul de înțelegere privind aprofundarea cooperării amicale între Provincia Hainan, Republica Populară Chineză și Județul Arad**, care promovează cooperarea și schimburile în domenii ca economia, comerțul, știința și tehnologia, cultura, educația, sportul, sănătatea și stabilirea de relații în baza unui calendar agreed de părți, cu implicarea specialiștilor din domeniile menționate.

O altă provincie din Republica Populară Chineză cu care s-a încheiat un acord privind stabilirea relației de prietenie cu Județul Arad este **Provincia Fujian**, acordul de cooperare fiind încheiat în 2020 cu scopul asigurării dezvoltării economico – sociale a comunităților locale, precum și pentru implementarea unor proiecte comune.

Acordul de colaborare între Județul Arad și Județul Békés din Ungaria (2019) are ca scop accesarea de proiecte transfrontaliere comune. Acțiunile de colaborare vor viza domenii precum prevenirea riscurilor și managementul dezastrelor, turism, sănătate, asistență socială, cultură, patrimoniu, relații transfrontaliere, transport sau infrastructură etc.

Pe relația cu **Ungaria**, au mai fost semnate acorduri de colaborare cu **Județul Csongrad** (1999), **Autogovernarea pe Țară a Românilor din Republica Ungară** (2005) și înțelegerea de colaborare cu **Autogovernarea Județului Baranya** (2014).

Pe relația cu **Republica Moldova**, județul Arad are încheiate 3 acorduri de cooperare cu **Raionul Anenii Noi** (2020), **Raionul Ungheni** (2019) și **Raionul Ialoveni** (2018), cu scopul promovării relațiilor de colaborare între administrațiile publice locale din județul Arad și cele trei raioane din Republica Moldova.

Pe relația cu **Republica Serbia**, este consolidat un acord de cooperare între Județul Arad și **Provincia Autonomă Voivodina** (2018), pe relația cu **Republica Federală Germania** a fost încheiată o înțelegere de cooperare cu **Districtul Tubigen** (2018) iar pe relația cu **Republica Polonă** a fost încheiat un acord de colaborare interregională cu **Voievodatul Opole** (2007).

Cooperare transfrontalieră

Datorită relației cu Voivodina (Serbia), Verona (Italia), Bekes, Csongrad și Hajdu Bihar (Ungaria), Opole (Polonia), Ungheni (Republica Moldova), Consiliul Județean Arad a inițiat în anul 2016 un **Consortiu Cultural**, numit **Activarium**, care își propune să pună în valoare patrimoniul material și imaterial al comunităților din cadrul Consortiului. Delegații ale partenerilor Consiliului Județean au participat la evenimente organizate la Arad, „Sub stelele Europei”, „Ziua Turismului”, la o documentare a potențialului cultural și turistic al județului Arad de către jurnaliști din regiunile partenere cu Consiliul Județean.

La nivel de **cooperare transfrontalieră**, a fost constituită o cooperare regională între regiuni din România, Ungaria și Republica Serbia, cu *scopul lărgirii relațiilor dintre autoritățile locale, promovarea contactelor economice, culturale, științifice și sportive dintre persoanele juridice și fizice din județele și provinciile membre, precum și colaborarea pentru integrarea în procesele moderne din Europa*. Ca rezultat al dezvoltării regionale central – europene, în 1997 a fost înființată oficial Euroregiunea DMT (Dunăre – Mureș – Tisa) care, un an mai târziu, și- aschimbă denumirea Cooperare Regională Dunăre-Criș-Mureș-Tisa (DKMT).

Activitatea Consiliului Județean Arad în organisme, structuri, rețele și instituții europene.

10.4 Digitalizare și transparență administrativă

Legat de aspectele privind digitalizarea și transparența instituțiilor publice, se remarcă preocupările în această direcție inclusiv la nivelul Consiliului Județean Arad.

Astfel, site-ul instituției <http://www.cjarad.ro/> conține o structură diversificată, cele mai multe secțiuni conținând informații actualizate, însă se remarcă și subsecțiuni lipsite de date actualizate.

În privința serviciilor online disponibile, site-ul instituției include următoarele funcționalități:

- **Audiențe online** – completarea de solicitări de audiențe la președintele CJ Arad, vicepreședinți și secretar;
- **Formulare online** – posibilitatea de a descărca formularele de interes public, cereri administrative, de emitere certificate sau autorizații sau aferente activității de evidență a persoanelor;
- **Petiții și Sesizări** – posibilitatea de completa petiții și sesizări online. Dacă solicitarea este de competența Consiliului Județean Arad, aceasta va fi procesată iar petentul va primi pe adresa de email numărul de înregistrare și codul de validare, date necesare pentru a urmări stadiul de rezolvare a solicitării;
- **Harta Interactivă Arad** – secțiunea cuprinde harta județului cu posibilitatea afișării de informații pe straturi tematice – ex. investiții ale CJ Arad, puncte de interes, parcuri și rezervații naturale.

Totuși, site-ul instituției nu prezintă elemente de interactivitate, respectiv posibilitatea ca utilizatorii să facă schimb de informații cu instituția și invers.

Analiza SWOT - Capacitatea administrativă

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none">• Structură organizatorică echilibrată;• Existența relațiilor de colaborare între UAT-urile județului, materializate în asocierea în cadrul ADI – urilor și GAL – urilor;• Interes pentru colaborarea transfrontalieră;• Preocupare și pași în direcția digitalizării;• Nivel bun de transparență, web site activ și actualizat.	<ul style="list-style-type: none">• Grad relativ redus de digitalizare;• Gradul relativ redus de parteneriate cu ONG-uri active la nivel local/județean.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none">• Dezvoltarea și modernizarea administrației publice locale în perioada 2021-2027, prin accesare de fonduri nerambursabile;• Accesul la programele de cooperare transfrontalieră;• Ofertă de programe de perfecționare continuă adresată angajaților din administrația publică;• Posibilitatea de digitalizare a administrației publice locale prin dezvoltarea unor sisteme informatice necesare eficientizării serviciilor publice (POCIDIF, PNRR).	<ul style="list-style-type: none">• Riscul de dezvoltare inegală între diferite tipuri de autorități locale datorită accesului inegal la resurse precum și a capacității și expertizei limitată a autorităților publice de a pregăti și implementa corespunzător proiecte;• Migrarea funcționarilor publici specializați către mediul privat național sau internațional.

Concluzii

În județul Arad există parteneriate între localitățile județului, materializate în asocierea în cadrul administrațiilor de dezvoltare intercomunitare și a grupurilor de asociere locală.

În cadrul județului, se remarcă aspecte plăcute privind digitalizarea și transparența instituțiilor publice, prezentând preocupări de modernizare, inclusiv la nivelul Consilului Județean.

La nivel județean există 2.252 de asociații sub formă de ONG, 318 de fundații și 113 federații, arătând un număr ridicat de organizații neguvernamentale

Este de remarcat faptul că există o cooperare transfrontalieră și prezența a mai multor acorduri de cooperare internațională.

11. Proiecte derulate în perioada 2014-2020

11.1 Proiecte cu impact județean și regional derulate în perioada 2014-2020

În perioada 2014 – 2020, județul Arad ca unitate administrativă teritorială a contractat proiecte având o valoare totală de aproximativ 500 milioane de lei prin programele operaționale (27% din valoarea totală a proiectelor contractate în județ) și prin programul de cooperare transfrontalieră InterReg România – Ungaria, direct, sau prin instituțiile subordonate:

Tabel 52: Proiecte contractate de Județul Arad în perioada 2014 – 2020

Nr. crt.	Titlu proiect	Valoare (lei)	Program de finanțare	Beneficiar
1	Creșterea capacității de gestionare a crizei sanitare COVID-19 la Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad	13.317.013	POIM	Județul Arad
2	Îmbunătățirea capacității unităților medicale din județul Arad în contextul pandemiei COVID-19	20.161.152	POIM	Județul Arad
3	Echipe medicale de protecție pentru centrele sociale rezidențiale din județul Arad, în contextul pandemiei COVID-19	745.873	POIM	Județul Arad
4	Modernizare DJ709 km 0+800...30+700 Arad – Pâncota și reabilitare DJ792C, km 0+000...21+000 și 26+000...36+300 Buteni - Pâncota	141.775.607	POR	Județul Arad
5	Modernizare DJ 709E, km 9+200...16+600 Sânpetru German - limită județ Timiș	15.719.339	POR	Județul Arad
6	Modernizare DJ 709 Pâncota -Seleuș și Reabilitare DJ 792 Nădab-Seleuș	41.648.738	POR	Județul Arad
7	Modernizare DJ 709J km 6+600 - 12+440 Nădlac-Peregu Mare	5.781.154	POR	Județul Arad
8	Modernizare DJ 709 J Dorobanți-Macea și Modernizare DJ 709 J Pecica-Turnu	22.871.015	POR	Județul Arad
9	Creșterea accesibilității serviciilor medicale prin dotarea cu echipamente performante a Ambulatoriului integrat de specialitate din cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Arad	10.475.854	POR	Județul Arad
10	Asigurarea accesului la servicii de sanatate in regim ambulatoriu pentru populatia judetului Arad	13.685.602	POR	Județul Arad, Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad
11	Echipe de protecție personală pentru dotarea Spitalului Clinic Județean de Urgență Arad în contextul pandemiei Covid-19	14.037.597	FEDR	Spitalului Clinic Județean de Urgență Arad
12	Extinderea Unității de Primire Urgențe din cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Arad, etapa a II-a	6.770.408	POR	Județul Arad
13	Îmbunătățirea accesului populației din județul Arad la servicii medicale de urgență	5.957.810	POR	Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad
14	Implementarea, certificarea sistemului de management al calității conform standardului ISO 9001 la Consiliul Județean Arad	272.898	POCA	Județul Arad
15	Integritate prin transparență - ANTICOR Arad	373.907	POCA	Județul Arad

Nr. crt.	Titlu proiect	Valoare (lei)	Program de finanțare	Beneficiar
16	Promovarea politicilor publice la nivelul județului Arad	466.480	POCA	Județul Arad
17	Prevenirea și monitorizarea bolilor infecțioase și a infecțiilor intraspitalicești în Arad și Mako-Hodmezovasarhely	9.000.000	INTERREG	Județul Arad
18	Rețea transfrontalieră pentru îmbunătățirea capacității de răspuns și a managementului riscurilor în situații de urgență	5.815.000	INTERREG	Județul Arad
19	Probleme comune, soluții comune - îmbunătățirea cooperării între administrațiile publice ale județelor Arad și Bekes	655.250	INTERREG	Județul Arad
20	Conectarea comunităților la infrastructura TEN-T în zona de frontieră româno – maghiară	43.863.485	INTERREG	Județul Arad
21	Sistem informatic pentru gestionarea registrului agricol electronic în județul Arad (doar implementare)	3.171.565	POSCCE	Județul Arad
22	Sistem integrat de gestionare a deșeurilor în județul Arad (doar implementare)	112.324.234	POSM	Județul Arad

Sursa: <https://mfe.gov.ro/>

Alte două proiecte semnificative pentru județ sunt cele implementate de Compania de Apă Arad S.A., finanțate prin POIM 2014 – 2020 respectiv:

- Fazarea proiectului Extinderea și Modernizarea Infrastructurii de Apă și Apă uzată în județul Arad, în valoare de 177.638.538 lei
- Sprijin pentru pregătirea aplicației de finanțare și a documentațiilor de atribuire pentru proiectul regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată din județul Arad, în perioada 2014-2020, în valoare de 8.665.680 lei.

11.2 Proiecte ale unităților administrativ-teritoriale din județul Arad în perioada 2014-2020

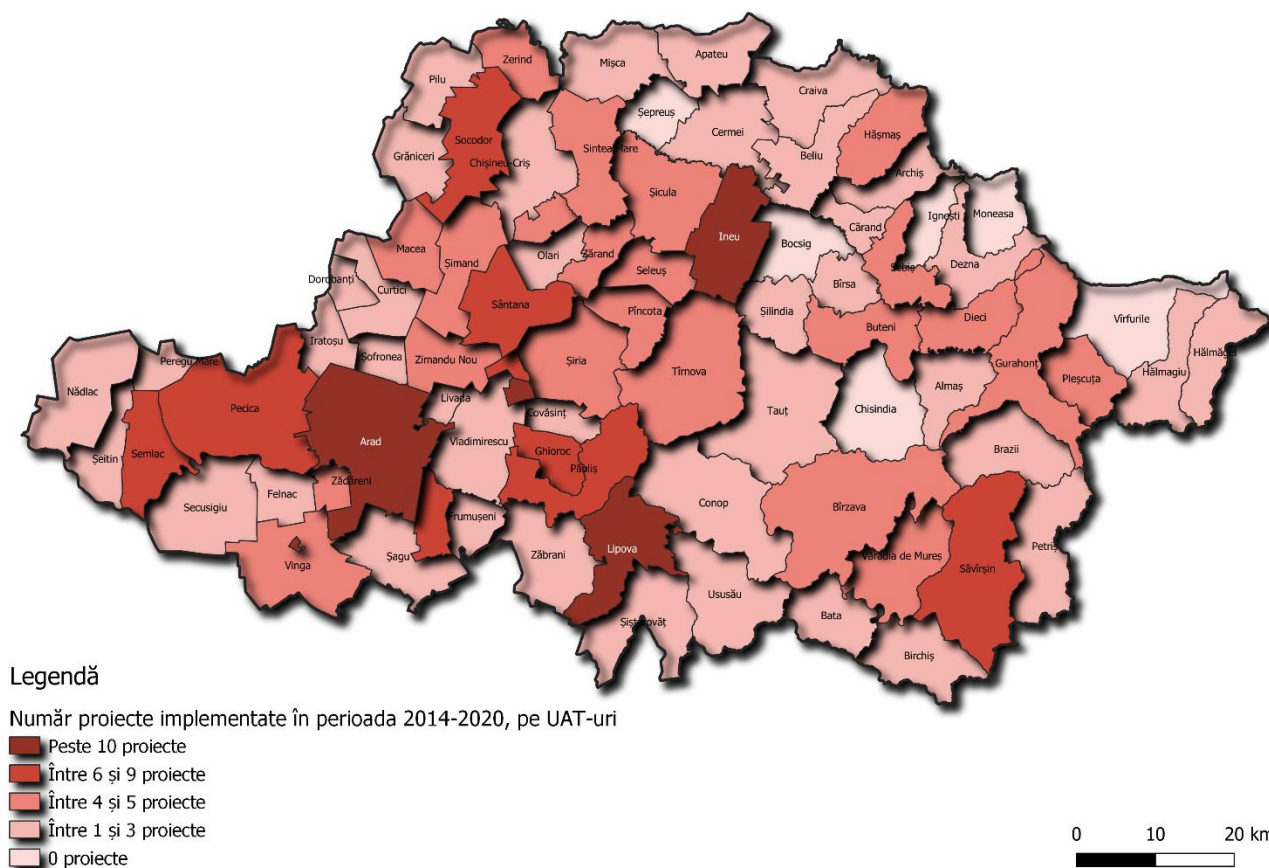
În perioada 2014-2020, prin **PNDR (Programul Național de Dezvoltare Rurală)**, s-au acordat fonduri nerambursabile de la Uniunea Europeană și Guvernul României pentru dezvoltarea economico – socială a spațiului rural din România. La nivelul județului Arad au fost contractate 82 de proiecte, cu o valoare totală de 36,51 milioane euro.

Prin **CNI (Compania Națională de Investiții)**, în perioada 2014-2020, au fost contractate 23 de proiecte în valoare totală de 131,29 milioane lei.

Având în vedere că **PNDL (Program Național Dezvoltare Locală)** reprezintă sursa principală de finanțare pentru infrastructura locală în domeniile: sănătate, educație, apă – canalizare, energie termică și electrică, inclusiv iluminat public, transport/ drumuri, salubritate, cultură, culte, locuire și sport, pentru perioada 2017-2022, în județul Arad au fost contractate 136 de proiecte, cu o valoare totală de 608,25 milioane lei.

Prin **POR**, în județul Arad au fost contractate 36 de proiecte, în valoare totală de 777,70 milioane lei.

Figura 167: Număr proiecte implementate în perioada 2014-2020 pe UAT, județ Arad

Sursa: Prelucrarea consultantului

12. Concluziile analizei situației existente

Context teritorial

Din punct de vedere geografic, județul Arad este amplasat în partea de Vest a României, reprezentând principala poartă de intrare în țară dinspre Europa de Vest.

Coridoarele TEN-T Rin-Dunăre și Orient-East-Med alături de cele două drumuri de importanță europeană, E671 și E68 transformă județul în cel mai important nod rutier și feroviar din Vestul țării.

În ceea ce privește principalele culturi, cea mai întinsă suprafață cultivată este cea cu porumb (101.854 ha), urmată de culturile de grâu de toamnă (87.889 ha), iar la polul opus, cea mai mică suprafață aparține culturilor de cartofi (2.000 ha).

Județul Arad este caracterizat de un grad mediu de urbanizare, clasându-se pe locul 13 la nivel național, după ponderea populației din mediul urban raportată la totalul populației după domiciliu la nivel județean.

În ceea ce privește densitatea populației, valoarea cea mai ridicată este înregistrată în municipiul Arad (757,60 locuitori/ km²), urmat de comuna Livada (194,62 locuitori/ km²) și de orașul Sântana (146,06 locuitori/ km²). La polul opus, cu cele mai scăzute valori sunt înregistrate în comunele Tauț (7,33 locuitori/ km²) și Șiștarovăț (2,73 locuitori/ km²).

Relieful județului Arad este unul variat, având întinderi aproximativ egale ale zonelor de câmpie, ale celor deluroase și muntoase. Principalele forme de relief prezente pe teritoriul județului sunt Câmpia de Vest, Dealurile de Vest, Munții Apuseni și Depresiunea Zarandului.

Având în vedere că cea mai mare parte a județului este ocupată de cernoziomuri, urmate de solurile brune și silvestre, cu un grad crescut de fertilitate, există condiții favorabile dezvoltării culturilor cerealiere precum și pentru culturile de legume și plante tehnice.

Județul Arad are una din cele mai importante rezerve de apă din România, atât prin resursele de apă de suprafață, cât și prin cele de apă subterană.

Județul Arad dispune de importante resurse naturale ale subsolului cum sunt hidrocarburile (țitei și gaze naturale) și resursele minerale.

În județul Arad este localizat Parcul Natural Lunca Mureșului, cu o suprafață totală de 17.166 ha, fiind încadrat ca una dintre cele 5 zone umede de importanță internațională din România (sit RAMSAR). De asemenea, au fost identificate 22 situri de importanță comunitară (SCI) și 8 arii de protecție specială avifaunistică (SPA).

Infrastructura importantă la nivelul județului Arad

Din punctul de vedere al infrastructurii de transport, în județul Arad se remarcă diversitatea, cât și existența unor rețele de importanță națională și internațională. În cadrul infrastructurii de transport se regăsește transportul rutier, feroviar și aerian.

Este de remarcat procentul ridicat al drumurilor modernizate în județ, excepție făcând drumurile comunale, unde predomină drumurile pietruite.

Transportul public al județului Arad, acoperă aproximativ 74% din totalul localităților existente și deservește anual peste 66 de mii de călători.

Județul Arad deține aproape un sfert din lungimea căilor ferate de la nivelul Regiunii Vest (24,52%), fiind străbătut de Coridorul IV Trans-european. O mare parte din trenuri sunt operate de CFR CĂLĂTORI SA, însă pe lângă acest operator, există și operatori privați, Astra Trans Carpatic SRL și SoftTrans SRL. Pe teritoriul acestuia există aproximativ 6 noduri de cale ferată, 16 stații de cale ferată, 10 halte de mișcare și 13 stații de operatori privați. Lungimea totală a liniilor de cale ferată este de 463 kilometri, dintre care 167 sunt electrificați.

Pe teritoriul județului există Aeroportul Internațional Arad, acesta fiind situat strategic între principalele rute auto și feroviare ale țării. Aeroportul dispune de servicii Cargo, facilitând transportul intermodal.

Din punctul de vedere al infrastructurii tehnico-edilitară, acesta are o acoperire a infrastructurii de alimentare cu apă potabilă de aproximativ 89%, din care se distribuie anual, peste 23 de mii de m³. Din punctul de vedere al gradului de conectare la rețeaua de canalizare publică, decât 38 de localități erau conectate la rețea, în anul 2019.

Rețeaua de gaze din județul Arad, însumează 1.323 km, deservește 21 de localități, din care se distribuie anual, peste 100 de mii m³ gaze.

Reprezentantul care distribuie energie termică în județul Arad, este Centrala Electrică de Termoficare Arad, o societate înființată în anul 2002, care deservește în total 4 localități din județ.

Mediul și energia regenerabilă

Din punctul de vedere a calității aerului, în județul Arad s-au înregistrat 45 de depășiri ale valorilor țintă la parametrul O₃, factori susținuți de schimbările meteorologice și climatice. Factorii determinanți care afectează starea de calitate a aerului sunt clasificați pe Energie, Industrie, Transport și Agricultură, aceștia eliminând mai multe tipuri de emisii.

Din punctul de vedere al gradului de radioactivitate a apei, nu au fost identificați izotopi radioactivi artificiali, în niciunul din afluenți, valorile situându-se sub limita de detecție.

În ceea ce privește calitatea solului, în județ se găsesc radionuclizi naturali, artificiali, naturali concentrați, care ajung la suprafața pământului prin depuneri uscate, sau umede. Radionuclidul de origine cernobîliană a fost găsit în majoritatea probelor de sol recoltate în solul din perimetrul Parcului Petrolier Arad și localitatea Zimbru.

Din punctul de vedere a poluării fonice, măsurătorile efectuate depășesc cu aproximativ 42,8% dB maxima admisă de decibeli. Factorii poluanți ai sunetului, sunt transportul rutier, feroviar și activitățile industriale.

În județ există 159 de centrale electrice fotovoltaice, exploatând expunerea solară între 1.200 – 1.350 kW/ m²/ an.

Județul Arad, beneficiază de energie geotermală, prin sistemul geotermal Mureș și Sistemul geotermal Banatul de Vest.

Județul are integrat un Sistem de Management Integrat al Deșeurilor Solide, asigurând concepția unei dezvoltări durabile a județului. SMIDS dispune de un cadru instituțional și logistic, un sistem de colectare selectiv a deșeurilor reciclabile, stații de sortare și de compostare. Are un grad de conectare a localităților la serviciile de salubritate de aproximativ 96,52%. În județ există 3 instalații de sortare, 11 stații de tratare a nămolului, 2 depozite conforme și 11 stații de epurare.

Capitalul uman

Populația rezidentă la nivelul județului Arad a fost de 415.910 de persoane, la 1 ianuarie 2020, alcătuită din totalitatea persoanelor cu cetățenie română, străină sau fără cetățenie care au reședința obișnuită în județul Arad. La nivelul anul 2020, cele mai multe persoane au fost de gen feminin cu vârsta cuprinsă între 35-64 ani.

Majoritatea locuitorilor din județul Arad sunt români, iar principalele minorități sunt maghiarii, românii și slovacii. Din punctul de vedere al religiei, majoritatea locuitorilor sunt ortodocși, iar alte religii declarate la Recensământul Populației și al Locuințelor 2011 sunt romano-catolică, penticostală, baptistă și reformată, fiind prezente însă și alte religii precum și ateii sau persoane care nu și-au declarat religia.

Conform datelor analizate, în județul Arad s-a înregistrat un flux destul de mare al plecărilor și stabilirilor de reședință, însă soldul schimbărilor de reședință a rămas pozitiv. Majoritatea schimbărilor sunt provenite prin migrație internă, realizată între județele țării.

Din punctul de vedere al locuințelor, acestea se regăsesc în proporție de 57,25% în mediul urban și sunt aproape în totalitate în proprietate privată (99,08%).

În anul 2019, în județul Arad, populația activă civilă care cuprinde populația ocupată civilă și șomerii înregistrați și reprezintă oferta potențială de forță de muncă, a fost de 211,9 mii persoane, respectiv 80,4% din totalul resurselor de muncă.

Sectoarele predominante de salariați sunt cele aferente serviciilor sociale, iar cel predominant de personal nesalarial este cel agricol.

În urma analizei din perspectiva câștigurilor salariale nete lunare, s-a constatat faptul că cea mai mare valoare a câștigurilor medii salariale la nivel județean se regăsește în domeniul "administrație publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public" (4.148 lei) care concentrează 2,01% din populația ocupată, iar cea mai mică în sectoarele de activitate "hoteluri și restaurante" (1.616 lei)", "activități de servicii administrative și activități de servicii suport" (1.736 lei), în care regăsim 2,1%, respectiv 3,30% din populația ocupată.

Din totalul populației active civile, șomerii înregistrați reprezentau o pondere redusă în anul 2019, de 1,23%. În ultimii 10 ani, numărul șomerilor a scăzut cu 76,42%, în 2019 fiind înregistrate 2.610 persoane, din care majoritatea femei. La nivel județean, cei mai mulți șomeri au fost înregistrați în municipiul Arad și orașele Chișineu – Criș și Sebiș. În mediul rural, cei mai mulți șomeri s-au înregistrat în comuna Guranhonț. Aceste persoane au un nivel de pregătire scăzut care sunt nevoite să apeleze la autoritățile locale pentru obținerea venitului minim garantat pentru a-și asigura mijloacele de trai.

Activitatea de formare profesională este coordonată de Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Arad.

Economia și sectorul de activități comerciale

Din punctul de vedere al valorii PIB-ului, județul Arad s-a clasat la nivel național pe locul 14 și la nivel regional pe locul 2, în anul 2018 acesta având o valoare de 20.735,6 milioane lei. PIB-ul județului Arad pe cap de locuitor a fost în anul 2018 de 49.548,6 lei/loc., fiind cu puțin sub valorile de la nivel regional (50.144,4 lei/loc.) și situându-se peste nivelul național (48.864,9 lei/loc.). Aceste valori subliniază poziția favorabilă a economiei județului, județul Arad situându-se pe poziția 9 după PIB-ul pe cap de locuitor la nivel de țară.

Județul Arad a înregistrat în anul 2019, 12.986 firme, cele mai multe fiind microîntreprinderi și întreprinderi mici, urmate de cele mijlocii și mari și foarte mari. Sectorul de activitate cu cea mai mare cifră de afaceri este cel al serviciilor, urmat de industrie și construcții și agricultură, silvicultură și pescuit, iar domeniile de activitate care concentrează cel mai mare număr de angajați sunt industria prelucrătoare, comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, transport și depozitare și construcții.

Agricultura județului Arad s-a caracterizat la finele anului 2019 prin suprafețe cultivate cu cereale pentru boabe, urmată de cea acoperită cu plante uleioase, cea mai mică suprafață fiind cultivată cu leguminoase pentru boabe. Cele mai mari creșteri ale producțiilor înregistrate în perioada 2014-2019 au fost pentru mazăre boabe, soia boabe, floarea soarelui, porumb boabe și grâu și secară. Scăderi semnificative au fost înregistrate în cazul producțiilor de sfeclă de zahăr și orz și orzoaică.

În 2020, capacitatea de depozitare la nivelul județului Arad a fost de 1.273.501 tone, din care 427.527 tone în silozuri, județul având 384 spații de depozitare autorizate.

Cele mai importante în realizarea cifrei de afaceri generate de agricultură au fost în anul 2019 "Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase" și „Exploatarea forestieră”.

Ramurile cu pondere semnificativă în realizarea cifrei de afaceri din sectorul industrie și construcții au fost fabricarea de echipamente electrice și electronice pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule, lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale, fabricarea materialului

rulant, fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule, recuperarea materialelor reciclabile sortate, fabricarea altor componente electronice și fabricarea de mobilă n.c.a.

Ramurile cu pondere semnificativă în realizarea cifrei de afaceri în domeniul serviciilor au fost „Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor”, „Transport și depozitare” și „Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate în principal întreprinderilor (activități profesionale, științifice și tehnice, activități de servicii administrative și activități de servicii suport)”.

Cifra de afaceri totală din unitățile locale active în domeniul turismului, mai exact „Hoteluri și restaurante” din județul Arad a fost de 348 milioane lei în anul 2019, în creștere față de anul precedent cu 19,16% și cu 119,05% față de anul 2014.

Din punctul de vedere al numărului de salariați din activitatea de cercetare-dezvoltare, județul Arad ocupă locul 11 la nivel național și locul 2 la nivel regional. În județul Arad unitățile de cercetare sunt preponderente în construcții și material rulant, sectorul vinului și creșterea bovinelor.

Infrastructura de suport pentru afaceri la nivelul județului Arad cuprinde 2 platforme, 3 parcuri industriale și 1 incubator de afaceri.

În perioada 2014 – 2020, în județul Arad au fost semnate 1.157 contracte de finanțare în valoare totală de 581 mld. lei, din care au fost finalizate 141 proiecte (12,19% din numărul total) în județul Arad. Cele mai multe dintre proiecte au fost contractate prin programele Programul Operațional Regional (71,74%) și Programul Operațional Capital Uman (14,09%) iar restul de 23 de proiecte se află încă în faza de implementare.

Social

În județ există 143 furnizori de servicii sociale, atât publici, cât și privați. Județul se află pe locul 11 la nivel național, având 120 de servicii sociale licențiate (86 în mediul urban).

Există 2 cămine publice pentru persoane vârstnice și 2 cantine de ajutor social.

În județ se remarcă un nivel de trai scăzut pentru șomeri, unele cheltuieli fiind peste 88% din veniturile medii lunare obținute.

Județul Arad se situează pe locul 11 în țară, din punctul de vedere al nivelului de trai, având o rată a sărăciei relative de 18,4% și pe locul 9 (13,7%) la rata sărăciei în muncă.

Educație

În județul Arad, predomină liceele cu profil teoretic, urmate de liceele cu profil tehnic și vocațional.

În perioada 2014-2019, numărul elevilor se află pe un trend descrescător (-10,55%), scădere ce este în concordanță cu diminuarea personalului didactic. Din cauza cererii scăzute, personalul didactic este forțat să migreze în alte județe.

În județ există forme de organizare a învățământului dual, 20 de unități de învățământ profesional și tehnic. De asemenea, există 2 unități de învățământ superior și 3 de învățământ special.

Județul Arad, se află sub rata națională de promovabilitate a examenului de bacalaureat (62,9%), în 2019 având un procent de 56,23%.

Rata abandonului școlar, este mai mică decât la nivel național, și în ultimii ani, este pe un trend fluctuant, tendința de abandon cea mai ridicată fiind în rândul învățământului liceal.

Sănătatea

Din punctul de vedere al infrastructurii de sănătate, la sfârșitul anului 2019, rețeaua unităților sanitare cuprindea în principal 17 spitale din care 7 publice și 10 private cu un total de 2.413 paturi, la care se adaugă: Serviciul de Ambulanță Județean Arad: (1 stație centrală plus 9 substații), cabinete medicale de familie (291), cabinete medicale de specialitate (275), cabinete de stomatologie (380), laboratoare medicale private (25), farmacii private (101 în urban și 99 în rural).

În perioada 2015-2019, în județul Arad, a scăzut numărul personalului medico-sanitar pentru toate categoriile, cu excepția personalului sanitar (asistenți) care au înregistrat o creștere de 15,13% în perioada analizată.

În urma analizei natalității populației, s-a constatat că aceasta a crescut în 2019 comparativ cu anul 2010 (8,9 născuți vii la 1000 locuitori) cu 0,3 născuți vii la 1.000 locuitori.

Mortalitatea populației din anul 2019 este caracterizată de o mortalitate masculină mai ridicată, de 2.988 decese, în comparație cu cea feminină de 2.884 decese, ponderea cea mai mare a decedaților fiind în mediul urban.

Dintre bolile cronice cele mai frecvente sunt cele din categoria bolilor cardiovasculare și anume, bolile hipertensive și cardiopatia ischemică, urmate tumori, de boli ale aparatului respirator și nu în ultimul rând de boli ale aparatului digestiv. Ierarhia s-a păstrat în perioada 2010-2019.

Conform Indicatorilor morbidității spitalizate (informații furnizate de Centrul de Cercetare și Evaluare a Serviciilor de Sănătate), categoria majoră de diagnostic care se remarcă în rândul spitalelor din județ în anul 2020 este "Boli și tulburări ale sistemului respirator" care însumează un total de 8.138 de cazuri (16,39% din total cazuri) cu un total de 87.943 zile de spitalizare.

La nivelul județului Arad sunt active diverse programe de vaccinare și/sau supraveghere și control a diverselor infecții cu rolul de a combate/stopa răspândirea acestora la nivelul organismului pacientului sau la nivelul comunității.

Cultură. Sport, agrement și tineret

Din punct de vedere al culturii și patrimoniului cultural – istoric, județul Arad este alcătuit din numeroase monumente istorice de interes național și local care au rolul de a crește viizibilitatea turistică a județului la nivel regional, național și/sau european/global și de a atrage turiști în arealul său.

Bibliotecile reprezintă și în prezent centre importante de resurse informaționale și culturale, în județul Arad fiind prezente și active în anul 2019 nu mai puțin de 200 de biblioteci publice, cele mai multe localizate în municipiul Arad (47) și orașele Chișineu-Criș (5) și Curtici (3).

Edificiile religioase, pe lângă biblioteci, teatre și muzee, reprezintă importante componente ale patrimoniului cultural. Cele mai multe muzee și colecții publice sunt înregistrate în Municipiul Arad, cu 7 muzee și colecții publice.

La nivelul județului Arad, există 5 cinematografe, toate acestea fiind localizate în municipiul Arad.

Tot din categoria monumentelor publice fac parte statuile, cât și monumentele de interes public. Patrimoniul cultural imaterial este alcătuit din material folcloric, folclor literar, repertoriu muzical instrumental, repertoriu muzical tradițional, meșteșugurile țărănești și obiceiurile calendaristice.

Din categoria evenimentelor culturale, artistice și de agrement fac parte circuitele culturale, infrastructura balneară, evenimentele artistice și activitățile sportive.

Capacitate administrativă

În județul Arad există parteneriate între localitățile județului, materializate în asocierea în cadrul administrațiilor de dezvoltare intercomunitare și a grupurilor de asociere locală.

În cadrul județului se remarcă aspecte plăcute privind digitalizarea și transparența instituțiilor publice, prezentând preocupări inclusiv la nivelul Consilului Județean.

La nivel județean, există 2.252 de asociații sub formă de ONG, 318 de fundații și 113 federații, arătând un număr ridicat de organizații neguvernamentale.

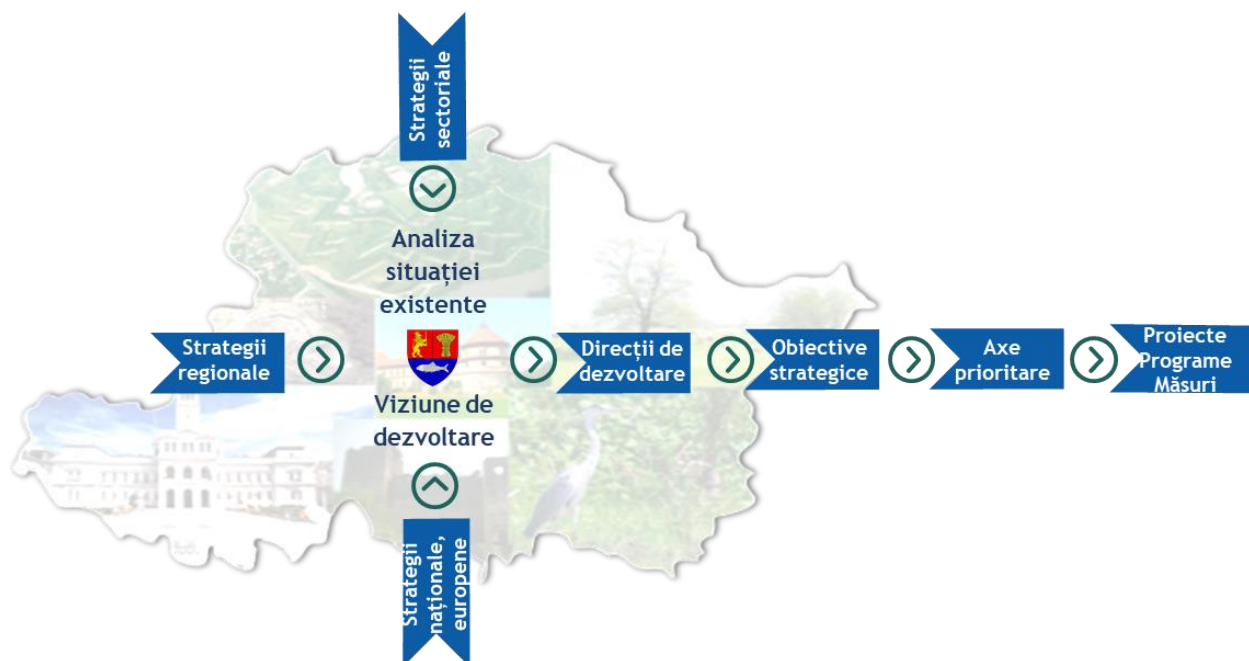
13. Conceptul de dezvoltare strategică

Elaborarea conceptului de dezvoltare strategică durabilă, este un demers care pleacă atât de la rezultatele *Analizei situației existente*, cât și de la reperele fixate de diversele abordări strategice regionale, naționale și sectoriale care condiționează contextul județean local, în argumentarea construcției unor direcții de dezvoltare a județului Arad, indicând modalitățile prin care se poate ajunge la țintele propuse.

Fiecare **direcție de dezvoltare strategică prioritară** presupune parcurgerea unui set de **obiective strategice** care pot fi realizate, prin acțiuni grupate în **axe prioritare**, care conțin măsuri concrete sub forma: **programelor, proiectelor, hotărârilor**, de a căror prioritizare, planificare și mod realizare practică, depinde implementarea în condiții optime a strategiei de dezvoltare durabilă, respectiv atingerea obiectivelor propuse.

În activitatea de selectare, prioritizare și planificare a măsurilor, se vor avea în vedere atât contribuția la realizarea cu prioritate a obiectivelor strategice, modul în care influențează celelalte domenii, cât și resursele disponibile.

Figură 168: Schema demersului operațional de elaborare a conceptului de dezvoltare

Sursa: Prelucrarea consultantului

Această structură pune în legătură directă și condiționează măsurile concrete - care pot fi programe, proiecte, hotărâri, campanii, etc. - cu un obiectiv strategic, în scopul creării unor mecanisme generatoare de progres sau capabile să asigure suport și să accelereze dinamica dezvoltării așa cum a fost ea stabilită. Totuși dezvoltarea trebuie văzută coerent, omogen și fără să producă dezechilibre între diferitele domenii, categorii de locuitori sau între diferitele zone teritoriale.

Pentru aceasta sunt urmărite principiile unei dezvoltări convergente, intercorelării și al dezvoltării durabile:

Dezvoltarea convergentă are în vedere stimularea performanțelor fără a crea decalaje de dezvoltare la nivelul județului. În plus, se vizează reducerea diferențelor deja existente între comunități pe plan social, economic, cultural și al accesului la servicii și infrastructură publică, caracteristice diferitelor zone și localități.

Intercorelarea presupune ca obiectivele strategiei să ia în calcul obiectivele planurilor și strategiilor regionale, naționale și europene, dar și adaptarea măsurilor de acțiune în funcție de recomandările politicilor de guvernare ale diferitelor instituții ce acționează la nivel județean.

Dezvoltarea durabilă înseamnă propunerea unui tip de dezvoltare care să asigure un echilibru între aspectele sociale, economice și ecologice și care să ia în calcul aspectele ce țin de restricționarea accesului la resurse al generațiilor viitoare.

Egalitatea de șanse se aplică și ține cont, în mod particular, de diversitatea etnică și religioasă a populației, promovarea capitalului uman, făcându-se în mod nediscriminatoriu în orice domeniu economico-social. Valorificarea diversității culturale, etnice și a diferențelor de gen sau de vârstă constituie premise pentru dezvoltarea comunităților și, totodată, asigură un cadru în care relațiile sociale au la bază valori precum toleranța și egalitatea.

13.1 Viziunea strategică de dezvoltare a județului Arad

Viziunea strategică sintetizează sensul dezvoltării județului și precizează direcția și transformările necesare pentru ca așteptările să devină realitate. Viziunea reprezintă o stare dorită, proiectată în viitor, care configurează un posibil și așteptat nivel de dezvoltare, în funcție de resursele disponibile pentru a ajunge acolo. Ea presupune o gândire dinamică și capabilă să evalueze pe termen lung șansele de dezvoltare ale județului pentru atingerea scopului dorit. Mai mult, aceasta este premisa "planului de acțiune", a pașilor concreți prin care, de la starea de *acum*, se ajunge la cea proiectată.

Județul Arad se situează geografic la granița cu Ungaria, fapt care a facilitat de-a lungul timpului dezvoltarea în această zonă în special a comerțului și a transportului. În afară de acestea, în județul Arad s-au dezvoltat diverse ramuri de activitate, printre care agricultura, creșterea animalelor sau viticultura, dar și o industrie a prelucrării produselor provenite din acestea. În ciuda rolului de nod de transport, județul este în continuare deficitar în ceea ce privește calitatea și acoperirea cu infrastructură a legăturilor dintre localități și în interiorul acestora.

Pornind de la aceste câteva caracteristici, dar și de la rezultatele analizei de impact a implementării documentului strategic corespunzător perioadei anterioare, viziunea de dezvoltare a județului pentru perioada 2021-2027 poate fi exprimată astfel:

Această viziune de dezvoltare propune ca prioritară calitatea vieții cetățenilor, complementar cu interesul pentru o dezvoltare economică dinamică centrată pe inovare, a județului. Atingerea acestei viziuni de dezvoltare setează două direcții de dezvoltare strategică: creșterea calității vieții locuitorilor și dezvoltarea economică centrată pe inovare, diversificare și valorificarea resurselor. Cele două direcții strategice de dezvoltare sunt văzute ca parte a aceleiași soluții, de dezvoltare a județului și bunăstare a locuitorilor săi și pentru menținerea forței de muncă specializată în județ și atragerea unor noi locuitori pentru care condițiile de locuire și carieră profesională sunt argumente pentru stabilirea aici.

Cele două direcții strategice de dezvoltare sunt urmărite prin fixarea unor obiective strategice care au în vedere majoritatea domeniilor economico-sociale și culturale ale județului. Acestora li se adaugă *două obiective de dezvoltare comune* – dezvoltarea durabilă a teritoriului și modernizarea administrației publice. Asocierea acestora a fost determinată de importanța pe care o au domeniile vizate de acestea, dar mai ales de faptul că modificările din aceste domenii asociază efecte stimulatoare, sau dimpotrivă și în celelalte domenii ce caracterizează dezvoltarea județului. Conceptul de "*obiectiv de dezvoltare comun*" corespunde unui grad de generalitate inferior unei "*direcții strategice*" și care subsumează în mod similar "*obiective strategice de dezvoltare*" specifice pentru atingerea rezultatelor așteptate.

Principala caracteristică a "*obiectivelor de dezvoltare comune*", este aceea că acestea condiționează abordările în cadrul celorlalte obiective. Caracterul durabil și sustenabil al dezvoltării județului este imprimat de promovarea unui set de principii care vor influența și măsurile din alte domenii. În același mod, măsurile de creștere a capacității administrative și cele subsumate dezvoltării durabile reprezintă îmbunătățirea și adaptarea actului public la nevoile actorilor economici și la solicitările și așteptările locuitorilor și are efecte directe asupra intervențiilor subsumate direcțiilor strategice.

Structura conceptului de dezvoltare este următoarea:

Direcția de Dezvoltare strategică (DDs)1. Creșterea calității vieții

Această direcție de dezvoltare subsumează două obiective strategice, care grupează fiecare măsurile necesare atingerii acestora. Primul obiectiv strategic se referă la îmbunătățirea infrastructurii rutiere și edilitare, fiind justificat de problemele cu care se confruntă comunitățile, mai ales în ceea ce privește legăturile intrajudețene, dar și cele între diferite localități. Al doilea obiectiv strategic are în vedere îmbunătățirea diferitelor servicii publice (servicii sociale, educație, sănătate). Aceste teme de intervenție corespund intenției de a asigura un cadru de dezvoltare favorizant atât localităților aflate pe teritoriul județului cât și pentru mediului de afaceri.

Direcția de Dezvoltare strategică DDs2. Dezvoltarea economiei prin inovare, diversificare și valorificare a resurselor locale

Această direcție de dezvoltare cuprinde măsuri care presupun încurajarea inițiativelor economice existente și în același timp include și măsuri care susțin dezvoltarea unor industrii inovative, mai ales în domeniul IT. Inovarea are în cadrul acestei direcții o importanță specială constituindu-se într-unul dintre cei mai importanți factori de creștere. O atenție deosebită este acordată turismului, domeniu a cărui dezvoltare poate să conducă la o dinamizare a dezvoltării județului. Un alt factor important avut în vedere este asocierea dezvoltării diverselor domenii de activitate economică, unei mai eficiente exploatări a diferitelor resurse ale județului – printre cele mai semnificative fiind apele termale existente. Un alt obiectiv important al dezvoltării economice se referă la dezvoltarea agriculturii și a activităților economice conexe.

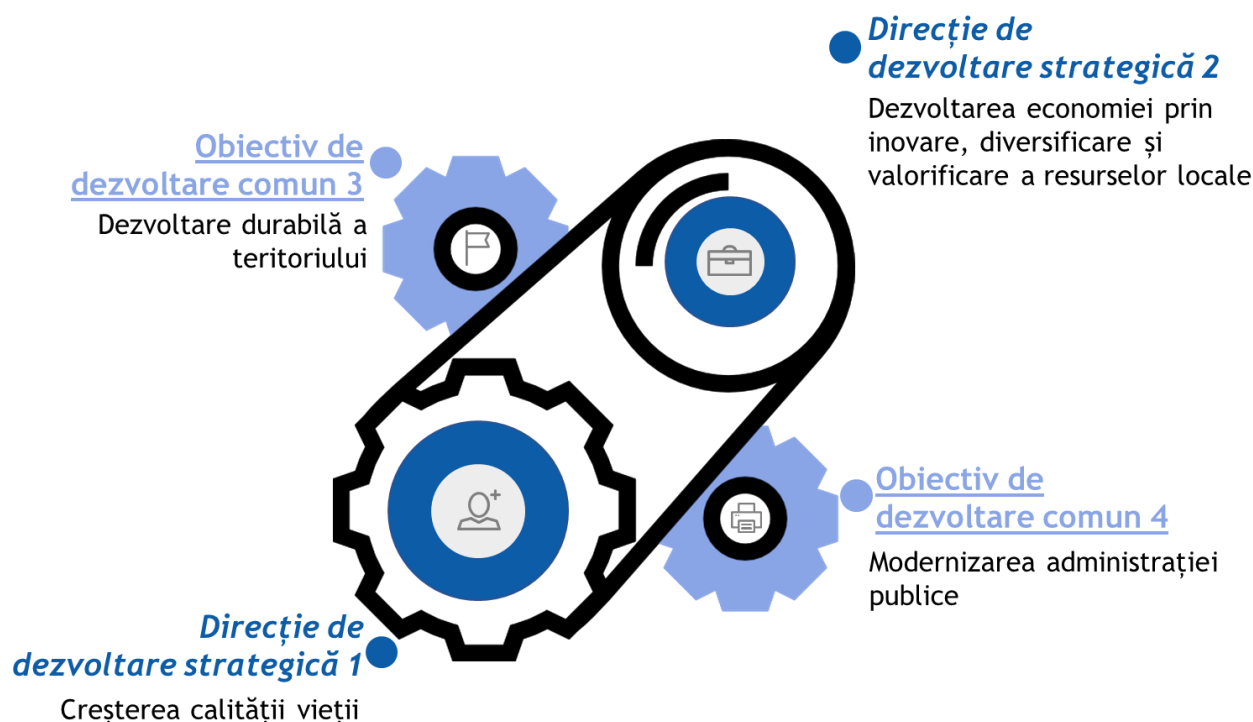
Obiectiv de Dezvoltare Comun (ODc3). Dezvoltare durabilă a teritoriului

Realizarea acestui obiectiv de dezvoltare comun are în vedere atingerea rezultatelor a două obiective strategice, prin măsuri grupate în axe prioritare, care vor contribui în același timp atât la atingerea unui nivel de trai ridicat pentru cetățenii județului, cât și la dezvoltarea unei economii prospere și nepoluante. În cazul acestui obiectiv comun, măsurile vizate au în vedere pe lângă intervențiile specifice protejării mediului și condiționarea modului în care are loc dezvoltarea, de la cea economică, la cea din administrație sau servicii publice, astfel încât să fie asigurat caracterul durabil al acesteia. Obiectivele strategice vizează: protejarea mediului și colectarea deșeurilor; iar cel de-al doilea: creșterea eficienței energetice a clădirilor și încurajarea exploatării unor surse alternative de energie.

Obiectiv de Dezvoltare Comun (ODc4). Modernizarea administrației publice

Al doilea obiectiv de dezvoltare comun propus are ca obiective strategice, îmbunătățirea organizării activităților de furnizare și gestionare a unor servicii administrative, cât și integrarea unor soluții smart în asigurarea serviciilor pentru comunitate. Axele prioritare corespunzătoare grupează măsuri care au în vedere creșterea eficienței departamentelor însărcinate cu inițierea și implementarea proiectelor finanțate din fonduri structurale, îmbunătățirea colectării taxelor locale, dar și dezvoltarea unor măsuri de încurajare a utilizării mediului online în furnizarea unor servicii publice. Facilitarea și promovarea soluțiilor "smart" are în vedere procesul de digitalizare a administrației (circulația documentelor, realizarea bazelor de date etc.), dar și îmbunătățirea furnizării serviciilor publice către cetățeni prin intermediul internetului.

Figură 169: Structura conceptului de dezvoltare

Sursa: prelucrarea consultantului

13.2 Obiectivele strategice de dezvoltare și axele prioritare

Obiectivele strategice din cadrul direcțiilor de dezvoltare și a obiectivelor de dezvoltare comune, subsumează **"Axe prioritare"** care grupează tipuri concrete de măsuri într-un anumit domeniu. Aceste măsuri pot fi: **activități, proiecte, hotărâri** etc., a căror punere în practică va conduce la atingerea obiectivului vizat.

Direcția de Dezvoltare strategică (DDs) 1. Creșterea calității vieții asociază două obiective strategice care grupează diverse măsuri în axe prioritare după cum urmează:

Obiectiv strategic (Os) 1.1. Dezvoltarea infrastructurii rutiere și edilitare

Infrastructura rutieră județeană este slab dezvoltată și insuficient conectată la rețeaua TEN-T. Accesibilitatea și conectivitatea nu sunt suficient de bine asigurate de transportul intra și interjudețean. Siguranța rutieră reprezintă în continuare o provocare, în timp de creșterea gradului de motorizare din ultimii ani a condus la degradarea calității vieții în orașe prin apariția congestiei traficului și intensificării poluării atmosferice.

Infrastructura rutieră este considerată în continuare o prioritate, continuând o serie de proiecte aflate deja în derulare la nivelul județului. Acestea trebuie finalizate iar altele noi inițiate, astfel încât această nevoie să fie rezolvată. Măsurile propuse sunt grupate în măsuri pentru îmbunătățirea rețelei rutiere și de transport care să favorizeze mobilitatea inter-localități dar și dezvoltarea economică, iar un alt set de măsuri se referă la îmbunătățirea infrastructurii edilitare. Acestea din urmă se referă la rețeaua de distribuție a apei potabile, dar și la modernizarea stațiilor de epurare și la modernizarea rețelelor de utilități de la nivelul teritoriului:

Axa prioritară 1.1.1. Îmbunătățirea infrastructurii rutiere și a mobilității intra și inter-localități:

- Modernizarea drumurilor de la nivelul județului (de la 58% la 70%):
 - Drum Expres Arad – Oradea;
 - Modernizare rețea rutieră în zona de nord a județului Arad;
 - Modernizare DJ 708A Bârzava (DN 7) - Nadăș – Tauț;
 - Modernizare DJ 709 km 0+800...30+700 Arad - Pâncota și Reabilitare DJ 792C si km 0+000...21+000 si 26+000...36+300 Buteni - Pâncota derulat prin POR 2014-2020;
 - Modernizare DJ 709J km 85+100...91+700 Grăniceri - Pilu, (DN 79A), l=6,6 km;
 - Modernizare DJ 709F km 0+000...23+540 Sânmartin - Olari - Caporal Alexa;
 - Modernizare DJ 792B km 8+500...11+900, 15+800...33+800, 33+800...40+400 Bârsa - Moneasa - Lim. Jud. BH;
 - Modernizare DJ 790 km 7+766...13+470 Șofronea-Zimand Cuz, 5,704 km;
 - Modernizare DJ 572 km 102+500...128+519 Lim. Jud. Timiș - Lipova;
 - Modernizare DJ 792E km3+700 - 15+000 Dieci – Dezna;
 - Modernizare DJ 709A KM 0+000-3+200. 3+850-12+200 Masca - Maderat – Araneag;
 - Modernizare DJ709k km 0+000...16+014 Zerind (DN 79) - Vârșand (DN 79A) inclusiv pod nou peste râul Crișul Alb;
 - Modernizare DJ 793 km 14+300...21+300 Șepreuș – Cermei;
 - Modernizare DJ 793 km 22+500...32+500 Cermei – Beliu;
 - Modernizare DJ 709 km 39+200...45+500 Seleuș – Șicula;
 - Modernizare DJ 709 km 60+000...75+942 Cermei - Limită Județ Bihor;
 - Modernizare DJ 707 KM 0+000-14+100, 18+100-22+294 Petriș - Limita jud. Hunedoara;
- Măsurile care vizează construirea rutei ocolitoare a Municipiului Arad:
 - Varianta ocolitoare Municipiul Arad Nord – Est;
 - Varianta ocolitoare a Municipiului Arad – Est;
 - Construirea Centurii Nord-Est a Municipiului Arad;
- Realizarea de centuri ocolitoare la nivelul orașelor:
 - Centura ocolitoare a Orașului Lipova – Legătura DN 7 – A1;
 - Centuri ocolitoare pentru municipiul Arad și celelalte orașe;
- Îmbunătățirea infrastructurii de transport public la nivel județean (transport școlar, stații pentru mijloacele de transport, semnalizare rutieră etc):
 - Transport local de pasageri în comunele județului Arad;
 - Transportul elevilor din mediul rural către mediul urban care frecventează cursuri liceale/ profesionale;
 - Amenajarea platformelor pentru verificarea tonajelor autovehiculelor - 4 buc;
 - Stații de autobuz - 2 buc;
 - Totemuri intrare în Jud. Arad - 5 buc;
 - Sprijin pentru dezvoltarea rețelei de transport public cu autobuze electrice;
 - Reabilitare linie de tramvai Arad – Ghioroc;
 - Sprijin pentru asigurarea mobilității forței de muncă din județ prin parteneriate cu mediul de afaceri;

- Reabilitarea / modernizarea infrastructurii de transport între și în localități pentru eficientizarea costurilor de transport;
- Extinderea parcului auto al transportatorului prin achiziția de mijloace de transport electrice/hibride/gaz;
- Implementarea sistemelor de management al transportului public la nivel Județean.
- Realizarea coridoarelor de mobilitate;
- Program de înlocuire a parcului auto al autorităților publice cu autovehicule electrice/hibride/ Gpl.
- Îmbunătățirea infrastructurii de transport aerian:
 - Modernizarea infrastructurii de transport aerian și dezvoltarea transportului aerian tip cargo;
 - Sprijin pentru conformare Aeroport Arad la cerințele operaționale de infrastructură, siguranță și securitate aeroportuare, activități non-economice în vederea asigurării aeroportului cu dotări de siguranță și securitate, care nu implică realizarea de construcții;
 - Dezvoltarea specializată a aeroportului pentru a deveni nod intermodal;
- Amenajarea zonelor pietonale, a pistelor de biciclete și marcarea drumurilor publice:
 - Extindere piste de biciclete pe malul râului Mureș în județele Arad și Csongrad;
 - Sprijin pentru extinderea și modernizarea pistelor de biciclete;
 - Realizarea infrastructurii dedicate bicicliștilor;
 - Stații de bike-sharing;
 - Amenajarea spațiilor pietonale în zonele centrale;

Axa prioritară 1.1.2. Extinderea și îmbunătățirea infrastructurii edilitare din cadrul județului:

- Îmbunătățirea rețelei de distribuție a apei potabile, modernizarea stațiilor de epurare de pe raza județului;
- Creșterea gradului de racordare a populației la canalizarea menajeră, mai ales în mediul rural;
- Înființarea de sisteme inteligente de distribuție gaze naturale și/sau extinderea rețelei de alimentare cu gaze existente (acoperire la nivel de localități de la 27% la 50% din localități);
- Inițierea de măsuri suport pentru dezvoltarea rețelei de distribuție a alimentării cu energie termică – în special zonele rurale (de la 5 din 78 de UAT-uri la cel puțin încă 10 UAT-uri).
- Modernizarea sistemului de distribuție a energiei electrice
- Extinderea sistemului de distribuție a gazelor
- Modernizarea sistemului de infrastructurii alimentare centralizată cu energie termică a celor 5 centre CET
- Dezvoltarea industriale la nivel Județean

OS 1.2 Creșterea calității serviciilor și a accesului locuitorilor la acestea
--

Dezvoltarea calității vieții locuitorilor județului este în strânsă dependență de calitatea serviciilor pentru satisfacerea nevoilor de instruire, educație, cultură și sănătate a populației. Dezvoltarea acestora are în vedere infrastructura fizică, resursele umane disponibile, cât și calitatea și nivelul de acces al locuitorilor la serviciile furnizate.

Axa prioritară 1.2.1. Dezvoltarea infrastructurii educaționale din județ

- Construirea, renovarea, modernizarea clădirilor și imobilelor dedicate procesului educațional;
- Dotarea cu materiale și echipamente adecvate a unităților educaționale de la nivelul UAT-urilor, construire facilități noi;
- Construire săli multifuncționale sau cu funcțiuni sportive specifice în cadrul unităților de învățământ existente;
- Măsuri pentru creșterea competențelor și dezvoltarea profesională a corpului didactic;
- Sprijinirea învățământului special;
- Modernizarea taberelor școlare;
- Înfiișarea unui Centru Regional de Formare Profesională.

Axa prioritară 1.2.2. Dezvoltarea învățământului profesional în acord cu nevoile de pe piața muncii

- Măsuri de corelare a învățământului cu profilul profesional și tehnic cu cererea de pe piața forței de muncă locală;
- Dezvoltarea de parteneriate cu mediul de afaceri (mai ales din sectorul industrial), în vederea susținerii elevilor pe parcursul studiilor (în special cele cu profil tehnic), precum și asigurarea unui loc de muncă după absolvire;
- Măsuri de promovare a învățământului profesional, inclusiv în rândul părinților.

Axa prioritară 1.2.3. Creșterea calității serviciilor medicale curente și de urgență, mai ales în zonele cu acces redus

- Modernizarea și reabilitarea structurală și funcțională a unităților sanitare, mai ales în mediul rural;
- Dotarea cu echipamente a unităților sanitare;
- Dezvoltarea de programe de atragere a personalului medical și a doctorilor pentru a oferi servicii medicale în mediul rural;
- Acțiuni și campanii pentru promovarea prevenției;

Axa prioritară 1.2.4. Dezvoltarea asistenței sociale acordate populației vulnerabile

- Dezvoltarea și implementarea strategiilor de dezvoltare a serviciilor sociale bazate pe analiza nevoilor și suportul serviciilor și structurilor publice de asistență socială pentru creșterea calității activității acestora;
- Suport pentru dezvoltarea de programe la nivel local sau județean de pregătire profesională a angajaților existenți;
- Sprijinirea proiectelor care vizează creșterea calității sistemului de asistență socială și a serviciilor furnizate, inclusiv încurajarea parteneriatelor cu organizații non-guvernamentale;
- Promovarea construirii și modernizării de creșe, dar și a infrastructurii de furnizare a altor servicii sociale identificate ca fiind necesare la nivel de județ (ex. centre de zi sau rezidențiale pentru persoanele în vârstă, servicii de asistență la domiciliu etc);
- Asigurarea de echipamente și materiale de protecție pentru personalul și beneficiarii serviciilor publice de asistență socială furnizate de DGASPSC Arad pentru gestionarea crizei sanitare COVID-19;
- Sprijin pentru crearea de locuințe sociale pentru persoanele aflate în risc de sărăcie și excluziune socială;
- Consolidarea și sprijinirea antreprenoriatului și economiei sociale pentru integrarea forței de muncă din categoriile dezavantajate;

Axa prioritară 1.2.5. Dezvoltarea infrastructurii sportive și pentru petrecerea timpului liber,

- Restaurarea, conservarea și modernizarea imobilelor cu destinație culturală sau de petrecere a timpului liber (ex. muzee, teatre, biblioteci, instituții de spectacole);
- Amenajarea unor noi spații și zone sportive și de agrement pentru petrecerea timpului liber;
- Sprijin pentru dezvoltarea de ștranduri cu apă termală;
- Implementarea de proiecte de regenerare urbană, inclusiv modernizarea și dezvoltarea spațiilor verzi;

Axa prioritară 1.2.6. Dezvoltarea infrastructurii și a agendei culturale a județului

- Măsuri de profesionalizare a fundraisingului și sprijinirea prin fundraising a activităților culturale;
- Susținerea agendei de evenimente culturale a județului.
- Evenimente și măsuri de sprijin pentru promovarea diversității locale prin sporirea vizibilității culturilor de pe teritoriul județului Arad
- Refuncționalizarea spațiilor abandonate / existente pentru artă și cultură
- Dezvoltarea, amenajarea și modernizarea infrastructurii culturale din județ
- Diversificarea și promovarea ofertei culturale din județului
- Diversificarea ofertei de activități culturale și de petrecere a timpului liber prin conservarea biodiversității și valorificarea patrimoniului natural
- Creșterea accesului la cultură pentru populația din mediul rural și urban mic din județul Arad
- Adaptarea infrastructurii și a instrumentelor de promovare la nevoile actuale din sectorul culturii
- Creșterea accesului la cultura pentru copii și tineri
- Creșterea gradului de adoptare a noilor tehnologii și a noilor tehnici de prezentare a ofertei culturale în activarea instituțiilor culturale și prestarea de servicii cultural-artistice.
- Conservarea și valorificarea patrimoniului imaterial cu valoare ridicată pentru comunitatea locală.
- Protejarea patrimoniului construit reprezentativ la nivel județean și național și a clădirilor cu valoare arhitecturală ridicată și valorificarea acestora în scop socio-cultural
- Promovarea județului Arad ca destinație culturală unică
- Promovarea patrimoniului construit din județul Arad la nivel național și internațional prin includerea acestuia în circuite culturale tematice locale / regionale / internaționale

DDS 2. Dezvoltarea economiei prin inovare, diversificare și valorificare a resurselor locale

Os 2.1. Dezvoltarea prin inovare a industriei

Acest obiectiv strategic propune un set de măsuri de natură să încurajeze inovarea, indiferent de domeniul activităților economice. Acest lucru este considerat ca fiind esențial pentru dezvoltarea economică a județului Arad. Inovarea încă nu a atins potențialul pe care aceasta îl are pentru dezvoltarea județului, aceasta și în contextul unor bune premise din punct de vedere al investițiilor în activitățile de dezvoltare cercetare, aflându-se pe locul 8 la nivel național.

Axa prioritară 2.1.1 *Dezvoltarea parteneriatelor între mediul de afaceri, centrele de cercetare și mediul academic.*

- Dezvoltarea structurilor și infrastructuri de tip HUB, centre de excelență și de inovare, a incubatoarelor de dezvoltare a proiectelor de cercetare dezvoltare;
- Înființarea unor burse a inovărilor care să faciliteze întâlnirea între oferta de cercetare existentă (în județ sau în afara lui) și cererea de inovare existentă la nivelul diverselor unități economice active la nivelul județului;

Axa prioritară 2.1.2. *Sprijinirea inițiativelor care utilizează în practică rezultatele inovative ale cercetării și dezvoltării tehnologice*

- Susținerea proiectelor de CDI, pe teme inovative importante pentru economia locală sau cu un înalt conținut inovativ (materiale și tehnologii pentru transport acvatic, mediu, energie din surse neconvenționale, schimbările climatice, tehnologiile informației sau tehnologiile verzi);
- Dezvoltarea unor programe destinante cercetătorilor care să aibă ca obiect identificarea de soluții inovatoare în diverse domenii economice active pe teritoriul județului;
- Atragerea forței de muncă înalt calificate și cercetătorilor în regiune prin programe integrate;

Axa prioritară 2.1.3. *Stimularea inovării, prin promovarea inițiativelor noi și a investițiilor în cercetare-dezvoltare-inovare și dezvoltarea tehnologiei digitale.*

- Inițierea de programe de sprijin a companiilor care își desfășoară activitatea în domeniul IT (acordarea de facilități, programe de promovare etc.);
- Finanțarea cercetării aplicative/ proiectelor inovative/ transferului de tehnologie;
- Susținerea parteneriatelor pentru inovare între toți actorii din Quadruplu Helix, pentru transferul rezultatelor cercetării în piață.

Os 2.2. Dezvoltarea turismului local

Acest obiectiv are drept țintă revigorarea turismului în zonă. Pe teritoriul județului se află numeroase obiective turistice sau zone turistice naturale de care reprezintă o atracție pentru potențiali turiști, care pot constitui principalii piloni pentru dezvoltarea acestui domeniu la nivelul județului.

În acest sens, Consiliul Județean are următoarele atribuții în domeniul turismului prevăzute de legislația în vigoare¹¹⁴:

- a) inventarierea principalelor resurse turistice;
- b) administrarea registrelor locale ale patrimoniului turistic;
- c) elaborarea de propuneri de dezvoltare a turismului, care stau la baza Programului anual de dezvoltare a produselor turistice;
- d) participarea la omologarea traseelor turistice și a pârtiilor de schi;
- e) contribuirea la creșterea calității produselor turistice;
- f) urmărirea activității turistice, în așa fel încât operatorii economici cu activitate în domeniul turismului să aibă acces la resursele turistice, cu respectarea normelor de punere în valoare și protecție a acestora;

¹¹⁴ Sursa: Ordonanța 58/1998 privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România

- g) organizarea de centre locale de informare și promovare turistică în localitățile turistice;
- h) asocierea în scopul înființării organizațiilor de management al destinației, cu obligația de a-și asigura o reprezentativitate de cel puțin 50%;
- i) să asigure sursele de finanțare necesare funcționării organizației de management al destinației, din taxele speciale instituite în temeiul prevederilor art. 484 din Legea nr. 227/2015, cu modificările și completările ulterioare, și/sau din alte sume colectate în scopul promovării și dezvoltării turismului.

Axa prioritară 2.2.1 *Valorificarea potențialului și a obiectivelor turistice de pe teritoriul județului*

- Actualizarea și implementarea strategii pentru dezvoltarea turismului și promovare a județului Arad ca destinație turistică;
- Promovarea obiectivelor turistice relevante la nivel de județ,
- Promovarea ofertei de servicii de tratament cu ape termale, în special a celor cu efect curativ: izvoarele de apă termală din Moneasa, Mecea, Chișineu, Criș, Lipova și Curtici;
- Punerea în valoare a siturilor istorice, valorificarea turistică a zonelor de interes – de ex. orașul Arad, Parcul Natural Lunca Mureșului;
- Introducerea bisericilor de lemn din Țara Hălamgiului într-un circuit cultural ecumenic și promovarea acestuia;
- Crearea circuitului ecumenic Lipova – Bizere – Maria Radna – Săvășin;
- Înființarea unei organizații de management al destinației la Moneasa;
- Promovarea conceptului de city-break în județul Arad, sporirea vizibilității Aradului și a potențialului turistic pe plan național;
- Includerea Canalului Morilor într-un circuit turistic;
- Punere în valoare, protejare și conservare a monumentului istoric Cuptorul de topit fier Jumelt;
- Promovarea oportunităților de finanțare care sprijină dezvoltarea turismului la nivel de județ;
- Participarea la târguri naționale sau internaționale de turism în vederea prezentării ofertei turistice a zonei, inițierea unei colaborări constante cu Ministerul Turismului în vederea promovării la nivel național și internațional a zonei;
- Sprijin pentru creșterea calității serviciilor turistice prin organizarea în parteneriat sau sprijinirea organizării unor cursuri de formare profesională în domeniul turismului;
- Sprijinirea cooperării și a schimburilor culturale în euroregiunea DKMT a Banatului istoric.

Axa prioritară 2.2.2. *Modernizarea infrastructurii turistice:*

- Reabilitarea, dezvoltarea, modernizarea infrastructurii de turism pentru valorificarea resurselor naturale și creșterea calității serviciilor turistice;
- Valorizarea resurselor de ape minerale pentru promovarea regiunii ca destinație turistică medicală transfrontalieră și regiune pilot anti-îmbătrânire;
- Dezvoltarea de trasee turistice și promovare acestora, modernizarea și dezvoltarea traseelor turistice, amenajarea și marcarea, dezvoltarea căilor de acces către diferitele monumente istorice, muzee, alte obiective, renovarea acestora etc.

Os. 2.3. Dezvoltarea și modernizarea agriculturii
--

Agricultura este o activitate foarte importantă pentru dezvoltarea economică a județului, justificată de existența suprafețelor arabile întinse, activitățile viticole, zootehnice, precum și de prelucrare și procesare a produselor.

În cadrul acestui obiectiv au fost identificate următoarele axe prioritare:

Axa prioritară 2.3.1. Dezvoltarea agriculturii ecologice, a silviculturii și pescuitului:

- Dezvoltarea agriculturii ecologice prin derularea de acțiuni de promovare a agriculturii ecologice, sprijinirea afacerilor orientate către agricultura ecologică;
- Sprijin pentru consolidarea infrastructurii de irigații pe suprafețele agricole la nivel de județ;
- Dezvoltarea agriculturii pe terenurile neutilizate;
- Sprijinirea întreprinderilor cu activitate în domeniile silvicultură și pescuit;

Axa prioritară 2.3.2. Sprijinirea întreprinzătorilor din sectorul agricol și a investițiilor în domeniu

- Încurajarea dezvoltării de asociații de producători;
- Acordarea de facilități pentru întreprinzătorii din sectorul agricol;
- Promovarea la nivel local de programe de sprijin pentru cei care doresc să pornească o afacere cu profil agricol în mediul rural.

Os. 2.4. Dezvoltarea mediului de afaceri

Acest obiectiv strategic are în vedere în special dezvoltarea sectorului IMM-urilor din județ, aceste întreprinderi contribuind în mare măsură la bunăstarea diverselor comunități din cadrul județului. Nivelul de dezvoltare al acestora este dependent de atragerea forței de muncă calificată, programele de sprijin, relația cu instituțiile locale, infrastructura de transport, accesul angajaților, etc.

Măsurile avute în vedere sunt grupate în următoarele axe specifice:

Axa prioritară 2.4.1. Dezvoltarea infrastructurii de suport pentru afaceri;

- Realizarea unei baze de date a producătorilor locali și regionali;
- Crearea unui centru de competențe pentru sprijinirea demersurilor antreprenoriale;
- Dezvoltarea incubatoarelor și a acceleratoarelor de afaceri;
- Dezvoltarea unui parc tehnologic și creativ, inclusiv dotarea lui cu resurse tehnologice ce pot fi folosite în comun;
- Sprijinirea înființării de incubatoare de afaceri și parcuri industriale atât pe teritoriul municipiului reședință (Arad), dar și în alte orașe din județ;
- Sprijin pentru dezvoltarea unei infrastructuri de afaceri în orașele mici sau/și comunele județului orientate către promovarea avantajelor existente la nivelul acestor UAT-uri în vederea atragerii de investitori;
- Program de dezvoltare a zonei libere Curtici-Arad;
- Sprijinirea actorilor din domeniile cultural-artistice.

Axa prioritară 2.4.2. Stimularea valorificării resurselor locale în activitatea economică

- Susținerea evenimentelor/ workshop-uri privind promovarea micilor întreprinzători și produsele acestora;
- Crearea unor programe regionale de cursuri profesionale și competențe și dezvoltarea capacităților antreprenoriale;
- Dezvoltarea programelor de sprijin de către administrațiile locale, pentru facilitarea acordării de servicii mediului de afaceri;
- Sprijinirea antreprenoriatului și a dezvoltării activităților antreprenoriale;

- Promovarea și încurajarea programelor de reducere a birocrăției pentru mediul de afaceri la nivel local;
- Programe de promovare a meșteșugurilor și a comerțului artizanal etc.

ODC 3. Dezvoltare durabilă a teritoriului

În cadrul acestui obiectiv de dezvoltare comună sunt cuprinse obiective strategice care vizează prezervarea naturii și eficiența utilizării energiei, având în mod implicit efecte asupra creșterii calității vieții locuitorilor, contribuind la dezvoltarea unei economii prospere și verzi. Intervențiile vizate în cadrul acestui obiectiv sunt complementare și altor domenii de intervenție.

OS 3.1. Protejarea mediului și colectarea deșeurilor

Obiectivul strategic are în vedere dezvoltarea serviciului de colectare a deșeurilor, precum și protejarea mediului înconjurător, cu accent deosebit pe siturile naturale și arheologice ale județului. Măsurile vizate au în vedere, pe de-o parte, ecologizarea teritoriului și pe de altă parte, inducerea unui comportament responsabil pentru poluatorii din județ.

Axa prioritară 3.1.1. Extinderea și creșterea calității serviciilor de colectare a deșeurilor

- Centru de colectare a deșeurilor și a rezidurilor rezultate din construcții și achiziția de echipamente de tratare a DCD-urilor;
- Investiții în infrastructura de colectare și sortare deșeuri, compostare a deșeurilor biodegradabile;
- Sprijin pentru implementarea unei proceduri de control împotriva risipei de alimente pe care le administrează instituțiile publice și aplicarea principiului „prevenirea deșeurilor alimentare” în achizițiile publice
- Propuneri de revizuire a legislației locale privind deșeurile;
- Elaborarea și asigurarea implementării documentelor strategice din domeniul managementului deșeurilor:
 - Elaborarea și implementarea planului de acțiune la nivel județean pentru economia circulară;
 - Elaborarea și urmărirea implementării Planului Județean de gestionare a deșeurilor;
- Organizarea de campanii de informare privind acțiunile din pachetul economiei circulare;
- Organizarea de workshop-uri/conferințe cu principalii agenți economici ce activează în domeniul producției, în vederea analizării oportunităților existente în direcția reutilizării și valorificării deșeurilor în ciclul de viață al unui produs;
- Implementarea instrumentului economic “plătește pentru cât arunci”;
- Implementarea la nivelul județului a politicilor naționale privind valorificarea energetică a deșeurilor;
- Participarea la cursuri/seminarii de instruire privind gestionarea deșeurilor;
- Achiziția de containere specializate pentru colectarea unor categorii de deșeuri (DEEE, textile etc.) în mediul urban, în zona blocurilor;
- Derularea de campanii de informare și încurajare a colectării selective a deșeurilor la nivelul UAT-urilor din județ; susținerea ecologizării depozitării deșeurilor;

Axa prioritară 3.1.2. Protejarea mediului înconjurător:

- Reducerea poluării din apa râului Mureș pentru utilizarea acesteia la potențial maxim;
- Lucrări de diguire pentru combaterea inundațiilor și alunecărilor de teren;

- Elaborarea și implementarea unei proceduri privind reducerea risipei hârtiei de birou;
- Organizarea de campanii de informare ce privesc promovarea implementării sistemului de refuz a pliantelor publicitare printate distribuite gratuit (STOP PUBLICITATE);
- Organizarea de campanii de informare și conștientizare în rândul copiilor cu privire la reciclare și grija față de mediul înconjurător;
- Organizarea de workshopuri și școli de vară având drept temă protecția mediului și reciclarea;
- Elaborarea și asigurarea implementării documentelor strategice din domeniul protecției mediului;
- Identificarea spațiilor, terenurilor, suprafețele degradate și reutilizarea lor prin redarea pentru dezvoltarea unor activități;
- Măsurile pentru reducerea gradului de dioxid de carbon din atmosferă;
- Identificarea zonelor predispuse la schimbările climatice;
- Împădurirea și crearea de suprafețe împădurite
- Dezvoltarea programelor de creare/ extindere a stațiilor de compostare (reziduri vegetale)

Axa prioritară 3.1.3. *Protejarea și conservarea siturilor naturale și arheologice de la nivelul județului.*

- Inițierea de programe de prezervare a siturilor naturale și arheologice de importanță de la nivelul județului;
- Măsurile de menținere și de reface a specii și habitate în cadrul siturilor Natura 2000, precum și a ecosistemelor degradate și a serviciilor furnizate în afara ariilor naturale protejate.

OS.3.2. Creșterea eficienței energetice și exploatarea surselor alternative de energie

Acest obiectiv strategic urmărește eficientizarea energetică a imobilelor publice și private, cât și încurajarea utilizării surselor de energie alternativă.

Axele prioritare care grupează măsurile avute în vedere sunt:

Axa prioritară 3.2.1. *Reabilitatea energetică a clădirilor rezidențiale și publice*

- Măsurile de sprijin pentru eficientizarea energetică a clădirilor administrative;
- Măsurile de sprijin pentru eficientizarea energetică a unităților de învățământ;
- Măsurile de sprijin pentru eficientizarea energetică a unităților de sănătate publică;
- Măsurile de sprijin pentru eficientizarea energetică a clădirilor unităților de asistență socială;
- Măsurile de sprijin pentru eficientizarea energetică a clădirilor rezidențiale
- Implementarea de măsuri pentru eficientizarea energetică a clădirilor publice prin intervenții la nivelul fațadelor;
- Maparea digitală a amprentei energetice a clădirilor publice;
- Renovarea aprofundată a clădirilor publice;
- Renovarea aprofundată a clădirilor rezidențiale;
- Realizarea unei hărți interactive a consumului energetic;
- Program de eficientizare energetică a clădirilor publice;
- Programe de eficientizare energetică a clădirilor rezidențiale/terțiare;
- Realizarea unei hărți interactive a consumului energetic

Axa prioritară 3.2.2. *Încurajarea diversificării surselor de energie și a utilizării energiei verzi*

- Încurajarea diversificării surselor de energie - utilizarea panourilor solare, a energiei eoliene – continuarea investițiilor în parcuri eoliene, fotovoltaice;
- Amenajarea de microhidrocentrale pe cursurile afluenților râurilor Crișul Alb și Mureș;
- Încurajarea utilizării biomasei și biogazului provenite din deșeuri (în special în mediul rural);
- Sprijin pentru creșterea ponderii de surse regenerabile în consumul de energie al clădirilor;
- Sprijin pentru întărirea capacității actorilor locali de implementare a proiectelor de eficiență energetică;
- Dezvoltarea parcurilor fotovoltaice la nivelul județului Arad;
- Dezvoltarea infrastructurii de alimentare cu apă geotermală și extinderea rețelei geotermale de termoficare;
- Susținerea soluțiilor de producerea energiei din surse alternative;
- Susținerea interconectării conductelor de transport energetic (electric, gaze, etc) la nivel internațional/ național;
- Dezvoltarea parteneriatului public – privat pentru investiții în domeniul energiei.
- Campanii de promovare a utilizării raționale a consumului de apă;
- Campanii de promovare a creșterii gradului de reciclare la nivel județean;
- Campanii de promovare a reducerii consumului de energie primară;
- Campanii de promovare a reducerii cantităților de emisii CO₂;
- Programe de formare cu privire la managementul energetic al clădirilor publice/ rezidențiale/ terțiare.

Axa prioritară 3.2.3. *Măsuri de sprijin pentru organizarea/amenajarea teritoriului*

- Sprijin pentru amenajare spații verzi și pentru investiții în infrastructura verde (în special împăduriri);
- Consolidarea rezilienței și capacității de adaptare a județului la riscurile legate de climă și dezastre naturale;
- Servicii de elaborare / actualizare a documentațiilor de amenajare a teritoriului, ex: Planul de Amenajare a Teritoriului Județean, Planul Urbanistic General.
- Regenerarea spațiilor degradate
- Reconvertirea și refuncționalizarea terenurilor și suprafețelor degradate/ neutilizate
- Regenerare urbană și creșterea calității spațiilor verzi din Municipiul Arad.

ODC 4. Modernizarea administrației publice

Modernizarea administrației publice vizează sistemul de organizare, procedurile existente, mijloacele instituționale prin care administrația publică își îndeplinește atribuțiile în relația cu cetățenii, cu mediul de afaceri, societatea civilă, dar și modul în care se relaționează între ele instituțiile publice de la nivel local și județean sau cu cele de la nivel național

Acest obiectiv de dezvoltare comună este asociat în egală măsură celor două direcții de dezvoltare, având în vedere faptul că de intervenția și de suportul instituțiilor și al autorităților publice locale depinde evoluția progresivă și sustenabilă a direcțiilor de dezvoltare. Creșterea capacității instituționale poate fi realizată prin dezvoltarea aparatului propriu, prin sprijinul pentru creșterea competențelor administrațiilor publice locale, dar și prin dezvoltarea relațiilor cu structurile societății și cetățenii.

Acest obiectiv comun asociază două obiective strategice, astfel:

OS. 4.1 Creșterea eficienței administrației publice

Acest obiectiv strategic are în vedere dezvoltarea infrastructurii instituționale și dotarea cu echipamente a administrației publice județene și a instituțiilor subordonate, cât și creșterea competențelor angajaților. Măsurile necesare sunt grupate în următoarele axe:

Axa prioritară 4.1.1. Dezvoltarea competențelor resurselor umane

- Pregătirea personalului administrativ;
- Elaborarea și implementarea strategiilor, politicilor publice, planurilor, etc.
- Creșterea capacității administrative de gestionare a dezvoltării sectorului cultural

Axa prioritară 4.1.2. Reabilitarea și dotarea clădirilor administrative

- Reabilitarea clădirilor publice și dotarea acestora cu echipamente necesare funcționării corespunzătoare;

Axa prioritară 4.1.3. Dezvoltarea parteneriatului și a cooperării transfrontaliere

- Încurajarea de parteneriate cu ONG-urile de la nivel județean;
- Rețea transfrontalieră pentru îmbunătățirea capacității de răspuns și a managementului riscurilor în situații de urgență – ROHU 72;
- Dezvoltarea cooperării transfrontaliere în domeniul turismului, în cadrul Euro-Regiunii Dunăre, Mureș, Criș, Tisa.
- Acțiuni și programe dedicate cooperării internaționale în sectorul cultural
- Măsuri de sprijin pentru stimularea parteneriatelor între actorii din domeniul cultural – administrația publică și mediul de afaceri privat

OS. 4.2 Facilitarea și promovarea soluțiilor "smart"

Acest obiectiv strategic se referă la intervențiile care vizează îmbunătățirea furnizării de servicii publice către cetățeni utilizând platformele digitale și soluțiile on-line, precum și integrarea abordării de dezvoltare teritorială „smart” prin identificarea și integrarea soluțiilor de tip Smart Village, Smart City și Smart Territory în județ.

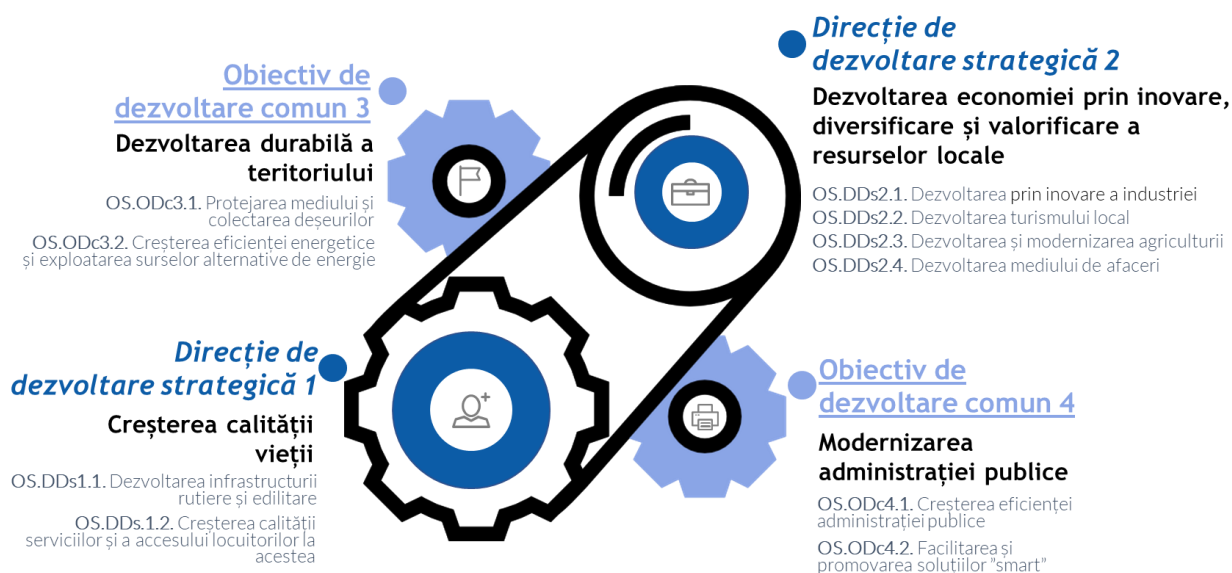
Axa prioritară 4.2.1. Digitalizarea administrației publice județene și promovarea digitalizării la nivel local

- Crearea unui sistem informatic care să permită normarea proceselor de muncă;
- Digitalizarea proiectelor și crearea unei baze de date și a unei arhive digitale;
- Suport financiar pentru dezvoltarea componentei digitale a companiilor;
- Infrastructură centru de date regional pentru autoritățile locale;
- Serviciu e-ticketing modern;
- Dezvoltarea competențelor digitale în rândul populației județului Arad;
- Modernizarea infrastructurii IT din sistemul de asistență socială;
- Creșterea gradului de digitalizare la nivelul CJ Arad și al instituțiilor subordonate;

Axa prioritară 4.2.2. Promovarea utilizării soluțiilor smart și a parteneriatelor cu mediul privat, societatea civilă și celelalte instituții pentru identificarea și implementarea unor noi modalități de participare și guvernare locală.

- Dezvoltarea unei platforme online care să conecteze reprezentanți ai sectorului și competențele acestora;
- Sprijin pentru întărirea capacității administrative de a utiliza și gestiona soluții de tip smart city / smart village la nivel de UAT-uri;
- Introducerea unor noi mecanisme de implicare și consultare a cetățenilor, prin prioritizarea unor proiecte, utilizarea mecanismelor de bugetare participativă și promovarea acestora.

Figură 170: Structura grafică conceptuală a strategiei de dezvoltare

Sursa: prelucrarea consultantului

14. Plan de acțiune și listă de intervenții

14.1 Lista intervențiilor propuse

Intervențiile propuse în cadrul strategiei de dezvoltare reprezintă modalitatea concretă de atingere a obiectivelor strategice propuse pe direcțiile de dezvoltare și prioritățile strategice care conduc la atingerea viziunii dorite pentru județul Arad.

Implementarea în condiții optime a strategiei de dezvoltare județeană este direct influențată de prioritizarea, planificarea și modul de concretizare al acestor intervenții.

Selectarea, ordonarea și planificarea intervențiilor ține cont de contribuția la realizarea cu prioritate a obiectivelor strategice, de modul în care influențează celelalte domenii, cât și de resursele disponibile.

Această organizare conceptuală pune în legătură directă și condiționează intervențiile concrete de urmărire cu prioritate a unui obiectiv strategic, cu scopul creării unor mecanisme generatoare de progres, ori capabile să asigure suport și să accelereze dinamica dezvoltării așa cum a fost ea planificată.

*Lista intervențiilor propuse este detaliată în **Anexa I** - Lista intervențiilor cu impact județean propuse în cadrul Strategiei de Dezvoltare a Județului Arad pentru perioada 2021 – 2027.*

La dezvoltarea județului Arad vor contribui în egală măsură și unitățile administrativ – teritoriale cu propriile intervenții cuprinse în strategiile integrate de dezvoltare urbană în cazul municipiilor și orașelor sau în strategiile de dezvoltare în cazul comunelor, intervenții care vor fi susținute, în limita posibilităților financiare și administrative, și de către Consiliul Județean Arad.

*Lista intervențiilor propuse la nivel de UAT este detaliată în **Anexa II** - Lista intervențiilor propuse la nivelul UAT-urilor din județul Arad pentru perioada 2021 – 2027.* Lista intervențiilor a fost realizată în urma centralizării propunerilor transmise de către UAT-uri sau prin centralizarea intervențiilor propuse în propriile strategii de dezvoltare.

14.2 Mecanismul de prioritizare a proiectelor

Lista completă a intervențiilor propuse pentru perioada 2021-2027 a fost întocmită pe baza concluziilor rezultate din procesul de analiză a situației existente, din rezultatele consultărilor cu societatea civilă, antreprenori, cetățeni și alți actori interesați, iar implementarea în condiții optime a strategiei de dezvoltare a județului Arad este direct influențată de prioritizarea, planificarea și modul de concretizare a acestor intervenții.

Selectarea, ordonarea și planificarea intervențiilor ține cont de contribuția la realizarea cu prioritate a obiectivelor strategice, de modul în care influențează celelalte domenii, cât și de resursele disponibile. Prin urmare, investițiile publice necesită o evaluare riguroasă, având în vedere, în primul rând, caracterul limitat al resurselor financiare, prioritizarea acestora reprezentând o necesitate în vederea asigurării unui management eficient al proiectelor de investiții, care să asigure rentabilitatea gestionării cheltuielilor publice.

Obiectivele generale urmărite în cadrul procesului de prioritizare a proiectelor, au în vedere atât corelarea acestora cu prioritățile de dezvoltare stabilite pe plan internațional, național și regional, cât și includerea unor investiții publice care să aducă beneficii economice și sociale ridicate la nivel județean.

Criteriile utilizate pentru prioritizarea proiectelor sunt următoarele:

- C1. Gradul în care proiectul contribuie direct la atingerea obiectivelor strategice de dezvoltare;
- C2. Gradul în care implementarea proiectului răspunde nevoilor identificate ale mai multor categorii de beneficiari;
- C3. Gradul de maturitate a proiectului
- C4. Relevanța proiectului față de strategii europene, naționale și regionale
- C5. Disponibilitatea surselor de finanțare nerambursabile care pot fi atrase pentru realizarea proiectului

Selectarea proiectelor prioritare se realizează ținându-se cont de punctajul calculat conform următoarei matrici de prioritizare:

$$Punctaj\ proiect = \sum_{i=1}^5 Punctaj\ Criteriu_i$$

Tabel 53: Matricea de prioritizare a proiectelor

Criteriu de prioritizare	Punctaj maxim	Modalitate de punctare a proiectelor
<p>1. Gradul în care proiectul contribuie direct la atingerea obiectivelor strategice de dezvoltare</p> <p>Obiectivele strategice stabilite pentru SDJ Arad 2021-2027 sunt:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ OS.DDs1.1. Dezvoltarea infrastructurii rutiere și edilitare ➤ OS.DDs1.2. Creșterea calității serviciilor și a accesului locuitorilor la acestea ➤ OS.DDs2.1. Dezvoltarea prin inovare a industriei ➤ OS.DDs2.2. Dezvoltarea turismului local ➤ OS.DDs2.3. Dezvoltarea și modernizarea agriculturii ➤ OS.DDs2.4. Dezvoltarea mediului de afaceri ➤ OS.ODc3.1. Protejarea mediului și colectarea deșeurilor ➤ OS.ODc3.2. Creșterea eficienței energetice și exploatarea surselor alternative de energie ➤ OS.ODc4.1. Creșterea eficienței administrației publice ➤ OS.ODc4.2. Facilitarea și promovarea soluțiilor „smart” 	<p>30 puncte</p>	<p>Se vor identifica obiectivele strategice la a căror atingere contribuie în mod direct proiectul evaluat</p> <p>P1 =</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 10 puncte dacă proiectul contribuie la atingerea unui singur obiectiv strategic de dezvoltare; ➤ 20 puncte dacă proiectul contribuie la atingerea a 2 obiective strategice de dezvoltare ➤ 30 puncte dacă proiectul contribuie la atingerea a minim 3 obiective strategice de dezvoltare
<p>2. Gradul în care implementarea proiectului răspunde nevoilor identificate ale mai multor categorii de beneficiari</p>	<p>25 puncte</p>	<p>Fiecare categorie de beneficiari ale căror nevoi sunt împlinite prin implementarea proiectului este punctată cu 8 puncte</p> <p>Categorii de beneficiari:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Persoane fizice (locuitori) 2. Turisți 3. Mediul de afaceri 4. Sector public 5. Societate civilă <p>P2 = 5 puncte X nr. categorii de beneficiari ale căror nevoi sunt îndeplinite prin implementarea proiectului.</p>
<p>3. Gradul de maturitate a proiectului</p>	<p>20 puncte</p>	<p>P3 =</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 0 puncte dacă proiectul se află în stadiul inițial (idee de proiect); ➤ 10 puncte dacă proiectul are o documentație justificativă elaborată; ➤ 20 puncte dacă proiectul are proceduri de achiziție demarate. <p>Prin documentație justificativă se înțelege oricare din următoarele tipuri: fișă de proiect, memoriu justificativ, studiu de pre/fezabilitate, documentație de avizare lucrări de investiții, proiect tehnic, documentație tehnică pentru autorizația de construire.</p>

Criteriu de priorizare	Punctaj maxim	Modalitate de punctare a proiectelor
4. Relevanța proiectului față de strategii europene, naționale, regionale și județene	10 puncte	P4 = <ul style="list-style-type: none"> ➤ 0 puncte dacă proiectul nu este relevant față de vreo strategie europeană, națională sau regională ➤ 5 puncte dacă proiectul este relevant față de o strategie județeană sau sectorială ➤ 10 puncte dacă proiectul este relevant față de o strategie regională sau națională
5. Disponibilitatea surselor de finanțare nerambursabile care pot fi atrase pentru realizarea proiectului	15 puncte	P5 = <ul style="list-style-type: none"> ➤ 0 puncte dacă proiectul nu poate fi încadrat pe un program de finanțare nerambursabilă ➤ 15 puncte dacă proiectul poate fi încadrat pe un program de finanțare nerambursabilă

Exemplificând modul de funcționare al acestui mecanism pentru prioritizarea investițiilor în cazul unui proiect care vizează „Centuri ocolitoare pentru municipiul Arad și celelalte orașe”, rezultă următoarea grilă:

Tabel 54: Exemplu de scorare a unui proiect

Criteriu de priorizare	Punctaj maxim	Justificare acordare punctaj
1. Gradul în care proiectul contribuie direct la atingerea obiectivelor strategice de dezvoltare	30 puncte	Proiectul răspunde obiectivelor strategice: <ul style="list-style-type: none"> 1. OS.DDs1.1. Dezvoltarea infrastructurii rutiere și edilitare 2. OS.DDs2.4. Dezvoltarea mediului de afaceri 3. OS.DDs2.2. Dezvoltarea turismului local
2. Gradul în care implementarea proiectului răspunde nevoilor identificate ale mai multor categorii de beneficiari	15 puncte	Tipologia beneficiarilor finali impactați de implementarea proiectului: <ul style="list-style-type: none"> 1. locuitori 2. turiști 3. mediul de afaceri
3. Gradul de maturitate a proiectului	0 puncte	Proiectul se află în stadiul inițial (idee de proiect)
4. Relevanța proiectului față de strategii naționale și regionale	5 puncte	Proiectul este relevant față de o strategie regională (Plan de Dezvoltare Regională Vest)
5. Disponibilitatea surselor de finanțare nerambursabile care pot fi atrase pentru realizarea proiectului	15 puncte	Proiectul poate fi încadrat pe un program de finanțare nerambursabilă (exemplu: POR-P3).
TOTAL		65 puncte

14.2 Cadrul de implementare a strategiei

Implementarea cu succes a Strategiei de Dezvoltare presupune implicarea activă a tuturor factorilor interesați de progresul economic și social al județului Arad: administrații publice locale, instituții publice, organizații, asociații, investitori, întreprinzători și cetățeni ai județului.

Adoptarea strategiei reprezintă un prim pas în demersul de continuare a dezvoltării durabile a județului, implementarea acesteia fiind condiționată de existența unor *mecanisme de implementare, monitorizare și evaluare definite clar și transparent*.

Planul de acțiuni în vederea implementării strategiei implică totalitatea pașilor care trebuie parcurși, a termenelor, instrumentelor manageriale și cheltuielilor necesare implementării strategiei:

Acțiune 1: Stabilirea structurii de implementare a strategiei

1.1 Nominalizarea unui **Responsabil** sau a unei **Echipe responsabile** pentru implementarea strategiei, care să coordoneze procesul de implementare.

1.2 Nominalizarea direcțiilor din cadrul Consiliului Județean, responsabile de implementarea proiectelor aferente obiectivelor strategice sau axelor prioritare corelate cu activitatea desfășurată. Chiar dacă implementarea unor proiecte presupune o colaborare tip circuit între direcții, nominalizarea unui singur responsabil pentru urmărirea implementării proiectului și monitorizarea indicatorilor atinși este abordarea cea mai eficientă.

1.3 Stabilirea procedurilor de lucru pentru monitorizarea și evaluarea progresului intervențiilor propuse reprezintă un proces care contribuie în mod direct la succesul implementării strategiei de dezvoltare durabilă a județului. Procedura de lucru va prezenta concis următoarele aspecte:

- **CINE** (desemnare persoană – și direcție/compartiment – ex. *Direcția Programe de Dezvoltare*) elaborează periodic stadiul implementării strategiei și centralizează informațiile primite din partea celorlate direcții implicate; cine monitorizează stadiul indicatorilor (ex. *Compartimentul Implementare Proiecte*), problemele apărute / lecțiile învățate și transmite informațiile către responsabilul cu implementarea strategiei;
- **CE** se monitorizează – stabilirea indicatorilor de realizare și de rezultat, a țintelor dorite în acord cu obiectivele propuse;
- **CUM** se monitorizează – stabilirea surselor din care se preiau datele pentru indicatorii de realizare și de rezultat urmăriți; formatul în care se raportează și în care se centralizează aceste date;
- **CÂND** – stabilirea momentelor în care se face raportarea și centralizarea informațiilor; stabilirea termenelor pentru realizarea analizelor intermediare care pot conduce la necesitatea de actualizare a strategiei.

Acțiune 2: Alocarea resurselor

2.1 Alocarea resurselor umane implicate în acest proces, cu trasarea clară a responsabilităților pentru implementarea fiecărui proiect / măsură din lista celor propuse.

2.2 Alocarea resurselor financiare este esențială pentru succesul implementării unei strategii. Astfel, pentru proiectele propuse vor fi identificate periodic surse de finanțare interne sau externe.

Acțiune 3: Monitorizare și raportare

Monitorizarea reprezintă colectarea sistematică de date privind indicatori specificați, pentru a le oferi actorilor implicați în implementarea strategiei precum și responsabililor pentru implementarea strategiei o indicație despre progresele înregistrate și gradul de atingere a obiectivelor cuprinse în strategia de dezvoltare durabilă.

Pentru monitorizarea strategiei este necesară identificarea clară a surselor de culegere a datelor cu privire la progresul indicatorilor de realizare și de rezultat propuși.

3.1 Raportarea informațiilor - presupune colectarea și transmiterea acestor date pe fluxul procedural stabilit pentru implementarea strategiei.

3.2 Analiza informațiilor - Datele astfel colectate trebuie analizate și evaluate pentru a estima dacă intervențiile propuse conduc către obiectivele propuse sau dacă necesită modificări.

Se recomandă analize semestriale cu privire la progresul înregistrat în implementarea proiectelor și în atingerea indicatorilor de realizare și de rezultat, eventual în ajustarea acestora în funcție de schimbările contextului socio-economic.

Rapoarte cu privire la stadiul implementării strategiei pot fi făcute publice, pentru o mai bună informare a cetățenilor.

Acțiune 4: Analiza intermediară a implementării strategiei

4.1 Strategia poate fi revizuită anual sau ori de câte ori este cazul. În lipsa resurselor pentru realizarea acestor analize, analiza intermediară documentată la jumătatea perioadei de implementare a strategiei poate fi un moment de reflecție și revizuire a strategiei.

Situații care pot impune revizuirea strategiei sunt cele legate de actualizarea surselor de finanțare ale proiectelor propuse odată cu aprobarea programelor de finanțare aferente perioadei 2021 – 2027 sau după aprobarea Planului de Dezvoltare Regională.

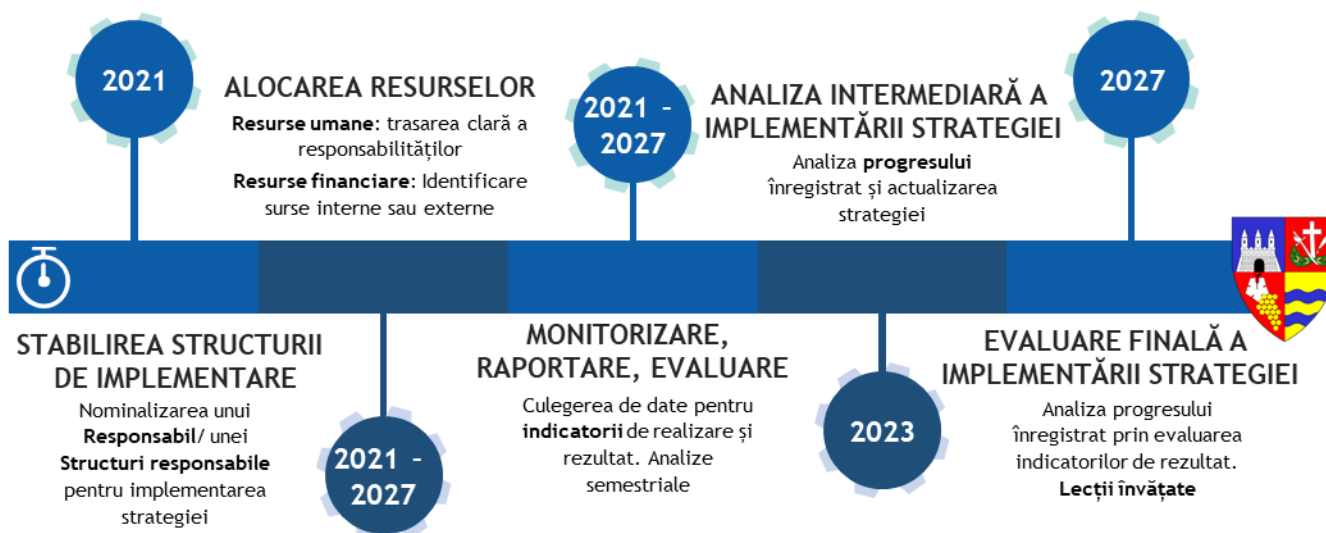
2021 – 2027 sau a unor strategii sectoriale sau naționale, în urma cărora ar putea fi necesară o actualizare a proiectelor / măsurilor propuse în strategia județului.

Acțiune 5: Evaluarea finală a implementării strategiei

5.1 Evaluarea se desfășoară la sfârșitul perioadei de planificare și în momente de decizie esențiale ale acesteia, pentru a estima performanțele planului de acțiuni în raport cu obiectivele propuse sau pentru a identifica necesitatea modificării proceselor de planificare.

Rezultatele sunt utilizate în următoarea perioadă de planificare și pot ajuta la găsirea unor soluții la întrebări cheie privind dezvoltarea durabilă.

Figură 171: Planul de acțiuni în vederea implementării strategiei

Sursa: prelucrarea consultantului

Pentru a asigura o monitorizare coerentă a strategiei, este obligatoriu ca obiectivele strategice ale acesteia să aibă asociați **indicatori de rezultat** cu ținte aferente. Intervențiile propuse pentru implementarea strategiei vor avea definiți **indicatori de realizare**.

Pentru a putea aprecia în ce măsură obiectivele strategice sunt atinse și strategia este eficientă, este definit un *sistem integrat de indicatori de realizare și rezultat*, prin intermediul căruia structura responsabilă de implementarea strategiei să poată evalua permanent progresul înregistrat în implementarea strategiei, să își dimensioneze constant resursele necesare și să acționeze în direcția creșterii eficienței utilizării acestora.

Au fost propuse următoarele **categorii de indicatori**:

- **Indicatori de realizare** – reflectă ceea ce s-a produs prin implementarea proiectelor propuse în strategie. Realizările imediate țin de răspunderea exclusivă a structurilor responsabile cu managementul proiectelor respective, care trebuie să raporteze pe marginea lor prin intermediul sistemului de monitorizare. Indicatorii de realizare permit monitorizarea strategiei prin centralizarea impactului produs de implementarea proiectelor propuse.
- **Indicatori de rezultat** – măsoară avantajele resimțite de beneficiarii finali ai acestor proiecte. Indicatorii de rezultat ne arată dacă s-a îndeplinit scopul pentru care au fost implementate aceste proiecte, respectiv măsura în care a fost atins obiectivul strategic planificat, permițând astfel evaluarea strategiei.

Tabel 55: Indicatori de rezultat pentru atingerea obiectivelor strategice în perioada 2021 – 2027

Direcție	Obiectiv strategic	Indicator de rezultat	Valoare de referință (an)	Valoare țintă (an)
DDs 1. Creșterea calității vieții	OS. 1.1. Dezvoltarea infrastructurii rutiere și edilitare	Ponderea drumurilor județene și comunale modernizate din total drumuri	48,3% (2021)	75% (2027)
		Numărul localităților din mediul rural cu canalizare publică	28 (2020)	38 (2027)
		Creșterea numărului de localități în care se distribuie gaze naturale	21 (2020)	39 (2027)
		Creșterea numărului de localități în care se distribuie energie termică	6 (2020)	16 (2027)
	OS. 1.2. Creșterea calității serviciilor și a accesului locuitorilor la acestea	Număr de medici la 1.000 locuitori	2,8 (2020)	4 (2027)
		Număr de elevi la 1 cadru didactic	14,27 (2020)	12 (2027)
DDs 2. Dezvoltarea economiei prin inovare, diversificare și valorificare a resurselor locale	OS. 2.1. Dezvoltarea prin inovare a industriei	Cheltuieli totale din activitatea de cercetare-dezvoltare la nivel de județ	53,4 mil lei (2020)	106 mil lei (2027)
	OS. 2.2. Dezvoltarea turismului local	Sosiri ale turiștilor în structuri de primire turistică	236.270 turiști (2019)	272.000 turiști (2027)
	OS. 2.3. Dezvoltarea și modernizarea agriculturii	Valoarea producției ramurii agricole la nivel județean	2,9 mld lei (2020)	4,5 mld lei (2027)
	OS. 2.4. Dezvoltarea mediului de afaceri	Locul ocupat pentru valoarea PIB în clasamentul național	Loc 13 (2019)	Loc 10 (2025)
ODC 3. Dezvoltare durabilă a teritoriului	OS. 3.1. Protejarea mediului și colectarea deșeurilor	Gradul de pregătire al deșeurilor pentru reutilizare și reciclare		50% (2025)
	OS. 3.2. Creșterea eficienței energetice și exploatarea surselor alternative de energie			
ODC 4. Modernizarea administrației publice	OS. 4.1 Creșterea eficienței administrației publice	Percepția locuitorilor asupra relaționării administrației publice cu cetățenii (grad de apreciere pozitivă)	40,22% (2021)	60% (2027)
	OS. 4.2 Facilitarea și promovarea soluțiilor "smart"			

De asemenea, implementarea strategiei de dezvoltare durabilă se bazează, în principal, pe responsabilizarea direcțiilor de specialitate cu privire la implementarea proiectelor și măsurilor de acțiune propuse, respectiv:

Tabel 56: Structuri responsabile de implementarea obiectivelor strategice în perioada 2021 – 2027

Direcții de dezvoltare	Structura responsabilă de implementarea strategiei: Direcția Program de Dezvoltare cu sprijinul:
<i>Direcția de Dezvoltare strategică (DDs)1. Creșterea calității vieții</i>	<ul style="list-style-type: none"> Direcția Tehnică Investiții – Serviciul Investiții și Dezvoltare Rurală Direcția Comunicare, Strategii și Administrație Publică – Compartimentul Cooperare Instituțională și Asistență Consilii Locale
<i>Direcția de Dezvoltare strategică DDs2. Dezvoltarea economiei prin inovare, diversificare și valorificare a resurselor locale</i>	<ul style="list-style-type: none"> Direcția Comunicare, Strategii și Administrație Publică – Compartimentul Informare, Relații Publice și Strategii, Compartimentul Relații Externe, Compartimentul Cooperare Instituțională și Asistență Consilii Locale
<i>Obiectiv de Dezvoltare Comun (ODc3). Dezvoltare durabilă a teritoriului</i>	<ul style="list-style-type: none"> Compartimentul Sistemul de Management Integrat al Deșeurilor Solide în Județul Arad și Mediu
<i>Obiectiv de Dezvoltare Comun (ODc4). Modernizarea administrației publice</i>	<ul style="list-style-type: none"> Administrator public
DDs1	

Responsabilul sau Structura care coordonează implementarea strategiei trebuie să ia în considerare **riscurile** care pot să apară în implementarea strategiei și să identifice posibile **măsuri de prevenire** a apariției acestora.

Riscuri	Posibile măsuri de atenuare a riscurilor
Lipsa resurselor financiare	Planificarea anuală a resurselor financiare necesare implementării strategiei. Actualizarea semestrială a strategiei în vederea actualizării surselor de finanțare, în special a surselor de finanțare externă
Întârzieri în implementare	Stabilirea clară a responsabilităților pentru implementarea strategiei. Monitorizarea semestrială a stadiului implementării strategiei

Pentru **planificarea în timp a proiectelor**, în vedere maximizării impactului implementării strategiei, poate fi utilizată diagrama "matricea priorităților" sau "matricea Eisenhower", care presupune clasificarea proiectelor după criteriile importanței și urgenței:

Urgente & Importante	Urgente & Puțin importante
<p>Proiecte critice care au un impact semnificativ rezolvând nevoi acute la nivelul județului</p> <p><i>Acțiune recomandată:</i> de implementat imediat</p> <p>Ex. proiectele strategice, rezolvarea crizelor, proiectele care sunt aproape de finalizare; proiecte majore pentru care există surse de finanțare</p>	<p>Proiecte care rezolvă o problemă a județului cu un anumit grad de urgență, dar care nu contribuie la atingerea unui obiectiv strategic</p> <p><i>Acțiune recomandată:</i> de delegat responsabilitățile pentru rezolvarea imediată</p> <p>Ex. proiecte pentru care există surse de finanțare disponibilă, proiecte care rezolvă probleme curente</p>
Puțin urgente & Importante	Puțin urgente & Neimportante
<p>Proiecte majore care au un impact semnificativ, dar a căror implementare mai poate fi amânată pentru că nu se adresează unei nevoi urgente a comunității; sunt, în general, proiectele care fac diferența în dezvoltarea durabilă și necesită o planificare riguroasă</p> <p><i>Acțiune recomandată:</i> de planificat imediat implementarea lor</p> <p>Ex. proiecte de infrastructură; proiecte strategice</p>	<p>Proiecte neimportante care sunt consumatoare de timp și de alte resurse, fără impact semnificativ – efortul aferent ar trebui redirectionat către alte tipuri de proiecte mai relevante</p> <p><i>Acțiune recomandată:</i> de evitat includerea în strategie</p> <p>Ex. Proiecte cu impact neimportant în îndeplinirea obiectivelor strategice</p>

Proiect cofinanțat de Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014 - 2020!

Titlul proiectului: „Promovarea politicilor publice la nivelul județului Arad”

Codul MySMIS: 129702/ **Cod SIPOCA:** 676

Denumirea beneficiarului: Consiliul Județean Arad

Data publicării: Iulie 2022

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu
poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.
